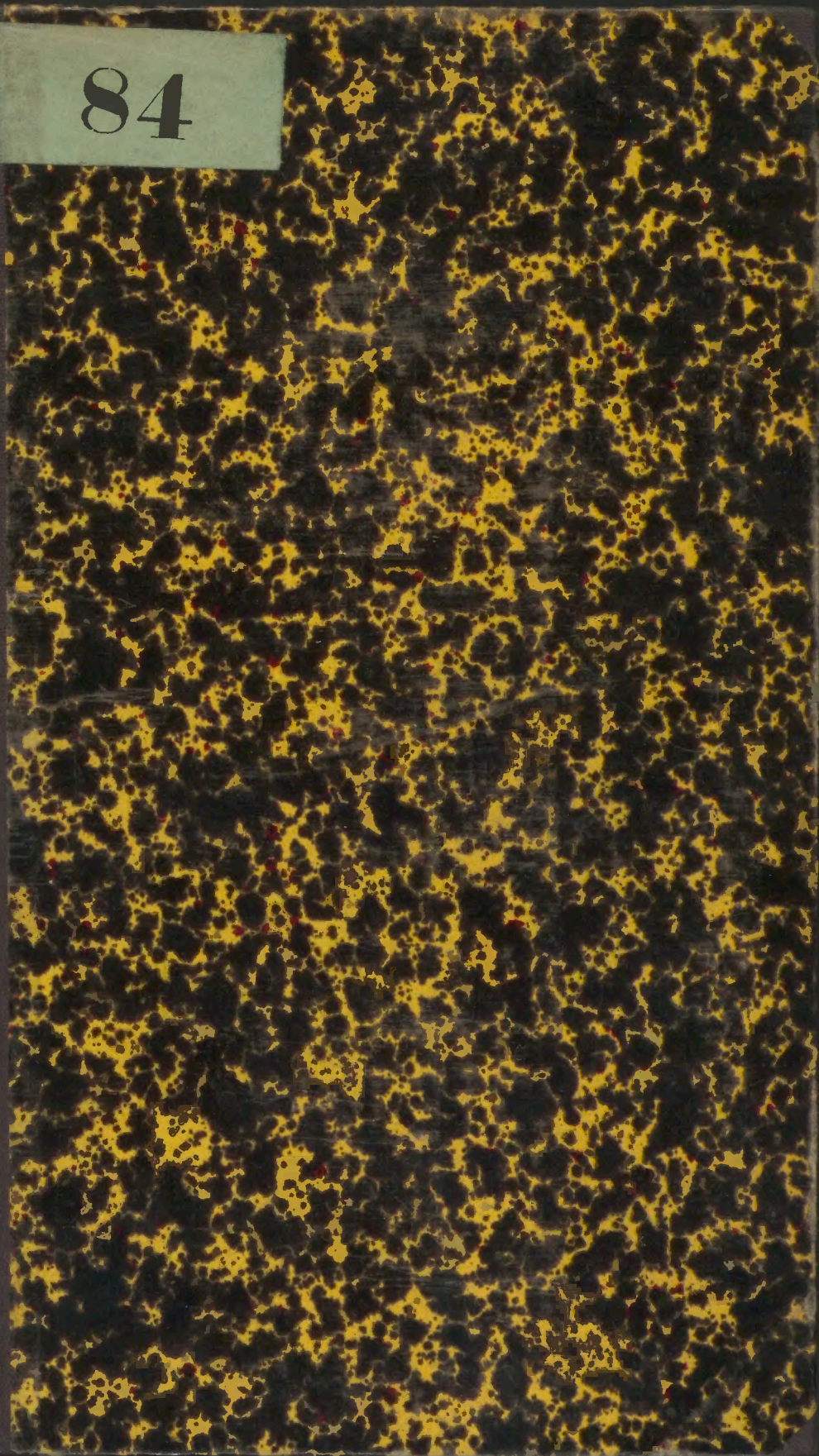

84

W. 84.

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԵԶՔԻ

Ե Ա Ն Ի

Մ Է Շ Հ Ո Ւ Ր

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԳՕԼՕՄՊՈՍԸՆ

ԱՄԷՐԻԳԱ ԳԸԹԱՍԸՆԸ ՊՈՒԼՏՈՒՂՈՒ

ՄԻԼԹԵՐՑԻՍԻ

Մ. Պ. ԱՐԱՊՅԱՆԵԱՆ

ՆԱԶԻՐԻ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԻՊԵՐԵԱՆ

• معارف نظارت جليله سنك ۱۰۲۴ نومروى رخصتيله طبع اولمشدر •

Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸ

Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Զագնագնդար եօգուշու Զիւնյիւշի խան Ն. 18-19

)(1893)(

ԱՄԷՐԻԿԱՆԸՆ ՔԵՇՅԻ

Ե Ա Ն Ի

ՄԵՇՀՈՒՐ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԳՕԼՕՄՊՈՍԸՆ

ԱՄԷՐԻԳԱ ԳԸԹԱՄԸՆԸ ՊՈՒԼՏՈՒՂՈՒ

Միւթէրճիսի

Մ. Պ. Արապանեան

Նաշիրի

Կարսապես Պիպէրեան

معارف نظارت جلیله سنک ۱۰۲۴ نومرولی رخصتیه طبع اولنشد

Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸ

Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Հագնագործար եօգուշու Ձիւմպիւշի խան Ն. 18-19

)(1893)(

UNIVERSITY OF CHICAGO

1888

1888

UNIVERSITY OF CHICAGO

UNIVERSITY OF CHICAGO

1888

UNIVERSITY OF CHICAGO

UNIVERSITY OF CHICAGO

UNIVERSITY OF CHICAGO

1888

UNIVERSITY OF CHICAGO

1888

ԻԽԹԱՐԸ ՄԱԽՍՈՒՍ

Դարիկնի քերամըն մէմնունիյէթինի մուճիպ օլմագ է-
մէլի իւլէ, ֆէննի բօմանլարըն նէշրինէ տախի պէտտ իյլէյէ-
ճէյիմիգի, պուռնտան ագտէմ իլան իթմիշ վէ մուճիպինճէ
հարաքէթ իտէրէք, ումումուն բաղպէթ ու սիթայիլինէ սէ-
զավար օլան, Ֆրանսա իւտէպայի քիրամընտան մէշուր ժիւլ
վէրնին «Նիրմի պին Փարապի տէնիզլէր ալթընտա սէյահաթ»
նամ բօմանըն նէշրինէ միւպաշիրէթ իթմիշ իտիք:

Պիափնուլլահը Թաալա, իշթէ բօմանը մէզբիւր րէսիտէյի
հիւսնի իրիթամ օլուպ, միւթալասընա բաղպէթ պուլուրան
զէվաթը քերամըն բէք չօգլարը զայէթ միւթէլէզզիզ օլուպ,
հաթտա միւվէզզիյէ տախի պէքլէմէքսիզին գօշա գօշա մաթ-
պաամըզա կէլիպ նիւսլէլէրինի խահլիլէ ալտըզլարընը մէմ-
նունէն կէօրտիւք քի, զէվաթը մումաիլէյիմիւն շու հըս-
սիյաթը մէարիֆրէրվէրանէլէրինի թագտիր իտէրիզ:

Պուռնտան պէօյլէ եինէ պու գըսմա՝ եանի ֆէննի բօ-
մանլար նէշրինէ տէվամ իտէճէք իսէք տէ, լաքին պու տէ-
ֆա թաքիլէ միւսթէնիտ, վէ սըրֆ վուքուաթը հագըգըյէ
օլան, վէ պիր տէրէճէյէ գատար եինէ ֆէննի ատտ օլու-
նան ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԵՇՅԻ Հիքեայէսինէ, վատիմիզ միւճի-
պինճէ իպթիտար իյլէտիք:

Էլէէվմ ալէմը մէտէնիյէթտէ շաշաաէնտազը աթագ օլան
Ամէրիգա գըթասընըն, պուռնտան տէօրթ եիւզ սէնէ ագ-
տէմքի հալի վահէթի, վէ էսնայի քէշֆիյաթտա չէքիլէն
զահմէթ իւլէ միւշահատէ օլունան ահվալի զարիպէյի հավի
պուլունան իշպու ճալիպը մէրագ հիքեայէ պիր ճիլտտէն ի-
պարէթ օլուպ, պիր սուրէթը միւնթազամատէ օլարագ,
պէհէր ճիւզիւ եինէ օնար բարայա սաթըլմագտա օլտուղու
կիպի, թէքմիլի 16 զրուշա պալիզ օլաճագ տըր քի, թաշրա
ապօնէլէրիմիզ թարաֆընտան արզու պուլրուլտուղունտա,
բօսթա իւճրէթի պիզէ պիտ օլարագ 16 զուրուշըգ բուլ կէօն:

տէրիւտիյի հաւտէ, հիքեայէնին հէր հաֆթա թօրանան
ճիւղէրինի կէօնտէրմէյէ հաղըր օլտուղումուղը խասսէթէն
պէյան իտէրիզ :

Նաալը քի տէտիք, թարիլսէ վիսարէնիտ վէ հաղիգաթ-
տէն իպարէթ օլան իշպու հիքեայէ յի նէֆիսէ, Ամէրիգա վէ
Մէքսիգա գըթալարընըն պիր սուրէթը զարիպէտէ քէշֆի
հալի օլուպ, տիկէր էանրէրիմիզ կիպի, պիլ խասսա պու-
նըն տալիս ըրզպէթլու ահալի թարաֆընտան թագաթը օ-
լունաճաղը իւմիւտի գալիսինտէ յիզ :

Էվվէճէ գարիյնի քիրամըն ափվընը պատէլ իսթիրհամ,
չու նոգթայը տախի պէյան իթմէք պիզճէ զարուրի օլույօր .
չէօղն քիւ ատէթա պիր գունտուրա պօյնուր ֆիյաթըշըւա
սաթըն ալընան նիւսթաչէրիւն պէտէյինի թէէտիյէտէն իսթինա
խտէկէրէ , պատէմա ինսաֆ իտէրէք պօղճարընը վերմէլեթի-
նի , վէ միւվէզլիլէրիմիվէ էզլիյէթ իթմէմէլէրիւն աճիզանէ
րէճա վէ նիյազ իտէրիզ :

Մէջոտանը ինթիշաբէ վազ օգնւան պունտան ագնտմբի
էսէրլէրիմիզ կիսի, իշպու հիբէպէնին տախի, իբրավայէի
թրմանըմբզա ճումուլի Վիշայաճաղը շիւպէյաէն վզրէսիէ տիք :

h² Mhankhumbi

4. *Phyterium*

[illegible]

Երկրորդ հարցը. արդյո՞ք հնարավոր է ընդհանուր առմամբ հասկանալ հայկական լեզվի բնույթը, ինչպես նաև հայկական լեզվի լեզվաբանական հիմքը:

115610 - 115610

1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1875

Մ ՈՒ Գ Ա Տ Տ Է Մ Է

Պու ալէմտէ էկէր պիր ատէմին ազամէթը զաթի-
յէսի, քէնտի մուամէլաթընըն պէօյիւքլիլիւնտէն, վէ
օ մուամէլաթտէն նէշաթ իտէն ֆայիտէլէրտէն իսթիտ-
լալ օլունաճագաս, օ հալտէ Գրիստափոր Գօլօմպոսըն,
տիւնեանըն էն պէօյիւք ատէմլէրտէն պիրի ատտ օ-
լունմաղա, էզհէր ճիհէթ իսթիհգագը օլաճաղը շիւպ-
հէտէն վարէսթէ տիր:

Հէր քէսի՝ պու զաթը հայսիյէթսիմաթըն թէրճի-
մէյի հայինէ, վէ թէշէպպիւսաթը միւֆիտէսինին վա-
գաայի միւթէատտիտէսինէ վագըֆ իթմէք արղուսը-
յըլա, իշպու հիքեայէյի թարիխիյէնին թէրճիմէսինէ
պէտտ իտիլտի քի, պունտան մագսատըմըզ, եալընըզ
իթայի մալիւմաթտէն իպարէթ օլմայըպ, իլլա անը օ-
գույան զէվաթը քիրամըն, մանէն միւսթէֆիտ օլմա-
լարը տըր, զիրա սըրֆ հագըգաթ օլան պու հէքեա-
յէյի լաթիֆէնին հէր պիր սահիֆէսինտէ, պիրէր մա-
նէվի, վէ իպրէթամիզ տէրս պուլունուր տէնսէ, միւ-
պալաղա իտիլմիշ օլմազ զանն իտէրիզ:

Գարիյնի քիրամըն իշպու հիքեայէյի միւֆիւտէյի
հիւսնի թէլագդը, վէ անըն միւթալաասըյըլա, հէմ
քէսպը մալիւմաթ, վէ հէմտէ մահզուզիյէթ իտէճէք-
լէրի մէմուլի գավիսինտէյիզ:

Մ. Պ. Արապաճեան

- Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ

- Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ

- Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ
 - Եւ ինչպէս որ ինչ որ աստիճանի վրայ

ԱՄԵՐԻԳԱՆԸՆ ՔԵՇՁԻ

ԳԼՍՄԸ ԷՎՎԷԼ

Հ Ա Զ Ը Դ Լ Ը Գ

1

Լուսիսանհայրաւորն , սենիզ իլէ Հինսիսանա
կիսեպիլմէյէ պիւ քարիգ պուլմագ իչին
իթսիլէրի սայ ու դայրէթ .

Օն պէշինճի ասըն իպթիտաւարընտա , տէնիզ
սէյեանլարը վէ գարթանլար , աքլ ու ֆիքիլլէրինի
տէնիզ իլէ Հինտիսթանա կիթմէք իչին պիր եօլ պուլ-
մաղա հասր իթմիչլէր իտի . պու դայրէթ տէ պուլու-
նանլարըն էն պաշլըսը Լուսիտանիյա հիւքիւմէթի իտի
քի , մահզա պու մագսատա մէպնի , տայիմա Աֆրիգա
գըթասը էթրաֆընտա սէյրի սէֆային իթտիրմէքլէ
մէշղուլ օլմագտա իտի .

Ճիլլիանէս նամ գարթան , 1433 սէնէսինտէն
պէտտ իլէ սէյահաթ իթմէքտէ օլուպ , նունչ եախօտ

Պայտաճուր տէնիլէն պուրունտան էօթէյէ կէչէպիւմիշ
 իտի քի, հիշ պիր էվրօթալը օնտան էվիլէ մահալի մէզ-
 քիւրէ կիթմէմիշ իտի. էսկի ճօղրափիյա միւվէրրիսէ-
 րի իսէ, Աֆրիգա գըթասը, ճիհէթը դարպիյէտէն վա-
 սի մէմալիքի իլէ, Ասիյա գըթասընա ըապթ իտիւմիշ,
 վէ Հինտիսթան տէնիլի, իքի գարա պէյնիտէ ատէ-
 թա պիր քէօրֆէզ վէ եախօտ պիր կիօլ հալի քէսպ
 իթմիշ զիւյիւմիտէ օլտուգլարը կիպի, հաթտա հէր
 տէնիլէքին տէ, պահըր Սէֆիտ կիպի էթրաֆընտա
 գըթաթը մէսքիւնէ վար զանն իթմիշէր իմի:

Լաքին էզմիսէյի գատիմէտէ, եանի հաղըթը
 իսաատէն 610 սէնէ էվիլէ. Ֆէնիքէլիլէրին (փիւնիկէցիք)
 Աֆրիգա գըթասընը տէօրթ թարաֆընտա սէյրի սէ-
 ֆային իթտիքլէրի ըիվայէթ իտիլտիլինտէն, Լուսիտա-
 նիալըլար, հագըգաթէն պէօյլէ պիր թարիգ պուլու-
 նուպ պսլունմատըղընը անլամագ մէրագընա տիւշէրէք,
 Նուն պուրնը հուտուտլարընը կէչտիքլէրինտէ, իշպու
 թարիգի արամայիս արշըպոթըսըր թրայցյալ թրաֆսո,

Պոմ սէպէպլէ Լթախտանիյա հիւքիւմտարը պիրին-
 ճի ժանըն մախտումը բրէնո Հանրի գլթէքմիլ զայրէ-
 թինի պունա հասը իտէրէք, օ էսնալէրտէ բէք կէրիտէ
 գարիլշ, վէ հաթտա քիւրթէյի արգըն շէքի պիլէթա-
 նըլմամըլ, օլմն ճօղրափիյա իլմինի հայլընա թապիւ ի-
 տուգըր ճանընտըրտըր, Բուսուլա եէնի պուրշնմուշ օլ-
 մաղըլա ք պուտայէտէ թէքմիլ Ապալըր Սօգհիթի սու-
 հուլէթլէ տօլաշնպիլիքլէր իտիլ իսէ տէ, ֆագաթ օ
 էսնալէրտէ «միլնթէրայի Նարըէնին (այրեցեալ գծաթի)
 սընաղընա թահամիլը օլունմագ, վէ օրալարա կիտէն
 հէր հալտէ թէլէֆ օլուր տէյու, պիր էֆքեարը պա-
 թըլէյէ տախի իհթիմալ վէրիւմիշ իտի:

Պալատէ զիքը օլունտուղու կիպի, բրէնո Հանրի,

Այկարա հիւքիւմէթի տախիլինտէ վագը, Սակրա նամ պէլտէտէ պիր րասատխանէ (դիտանոց) իմալ, վէ պիր տէ մէքթէպ թէէսիս իտէրէք, պիր չօդ ալիմ զաթլարը պէլտէյի մէղքիւրէյէ ճէլպ իթտի քի, պուռլար՝ ճօղ-րաֆիյայա այիտ օլան պլաթլարը, վէ խարիթալարը ըս-լահ վէ իքմալ իտուպ, եաւաշ եաւաշ ճէնուպ ճիհէ-թինէ վարըլտըղընտա իգամէթէ միւսաիտ օլմայան մէմալիքէ թէսատիւֆ ժլունուր, տէյու վիճուտ պուլ-մուշ օլան էֆքեարը պաթլէյի մահվ ու զայիլ իթ-տիլէր:

Պու ալիմ զաթլար, Աֆրիգա գըթասը էթրա-ֆընտա իճրա օլունան սէյրի սէֆայինէ օ տէրէճէ եար-տըմ իթտիլէր քի, 1447 սէնէսինտէ Կուինէա սահի-լինէ վասըլ օլտուգլարը կիպի, 1473 տէ, թամ եըլ պաշը կիւնիւնտէ թաթը իւթիւփաւտէն (հասարակած) կէշիպ Աննապօնա ճէգիրէսինի պուլտուլար:

Խալգըն զիւլիւմինճէ բէք տէհշէթլիւ օլան պու հուտուտ իմյար իտիլմիշ օլտուղունաան, արթըգ միւն-թէգայի հարրէյէ կիտէն կէմիլէրճէ գօրգու էսէրի զա-յիլ ժլմուշ իտի:

Սէնէյի մէղքիւրէտէ բրէնս Հանրի վէֆաթ իտուպ, արղույի շէտիտէսինէ մուվաֆֆադ օլամատը, եանի Աֆրիգա գըթասը եանլարընտան, Հինտիսթանա կի-տէր օլան թարիքին պուլունմասընը կէօրէմէտի:

Թամ պու էսնալէրտէ Գօլօմպոս տախի, քէնտինի տէնիգ թէհլիքէլէրինէ ալըշտըրմագտա, վէ միւթէատ-տիտ թէճրիւպէլէր իլէ հաղըրլանմագտա իտի:

2

Գօլօմպոսըն իմ սէնէլէրի .

Վրիստափոր Գօլօմպոս , ձէնօվա պէլտէսինտէ տօղմուշ օլուպ, (*) հէնկեամը շէպապէթինտէ թապիյի պիրարղու իլէ միւնէճճիմիլյէ հէվէս իթտիյինտէն , բէտէրի՝ թահսիլի ուլում իչին մէրգումը Բավիյայէ կէօնտէրտի :

(*) Գօլօմպոսըն իլք սէնէլէրի մէճհուլ օլտուղունտան , նէրէտէ տօղմուշ օլտուղունա տայըր միւպայէնէթ զուհուրա կէլտի , Փաղաթ քէնտի զէքեպլէթի սայէսինտէ քէսպը շէօհրէթ իթմէյէ պաշլայընճա , Բիաշէնչա շէհրինտէ մուգիմ սաղը քիպար Փամիլեալար , Գօլօմպոսըն քէնտի խանէտանլարընա մէնսուպ պուլունտուղունու իտտապէ գալգըշտըլար . լաքին մէրգումանըն իտտաաղը բէք վահի իտի , զիրա Գօլօմպոս՝ հայաթընտա քէնտի վաթանը կիպի , ձէնօվայա բէք չօգ էյիլքլէրտէ պուլունտու , հաթտա ձէնօվա ճիւմհուրիյէթինի կիրանպէհա հէտիյէլէր իլէ թալթիֆ իթտիքտէն մատէչ քէնտի Փամիլեալարընտան պիրինին , տայիմա ձէնօվա պէլտէսինտէ իգալէթ իթմէսինէ տայիր օղլունա թէնսիհ իթմիշ իտի , Պունտան գաթինաղար Գօլօմպոս՝ վասիյէթնամէսինտէ , քէնտինին ձէնօվատա իլէվիլիւտ իթտիյինի աշըգտան աշըղա պէյան իթմիշ տիր . մա մաֆիհ՝ մումաիլէյին բէտէր ու վալիտէսի քիմէր օլտուղու , վէ հանիլը խանէտանա մէնսուպ պուլունտուղու մալիւմ տէյիլ տիր : Պաղըլարը , մումաիլէյին իչին , ձէնօվա պէլտէսինտէ մուգիմ պիր Զուհանըն մախտումի տիր տէտիլէրի կիպի , սաղըլար տախի աւըղատէ պիր Փամիլեանըն սիւլալէսինտէն օլտուղունու իտտաա իտէրլէր . հէր նէտէ օլսա , չուրաղը բէք տօղրու սըր քի , Գօլօմպոսըն էպէվէյնի , Վրիստափոր , Պարթէլէմի , վէ Տիէկօ նամ իւչ նէֆէր էվլատլարընը , բէք կիւզէլ թէրպիյէ իթմիլէր իտի :

Օն տէօրթ եաշընտա օլտուղու հալտէ , խարթալար եազմաղա վէ բէսիմէր չըզմաղա միւգթէաիր պիր հալտէ պուլունույօր իտի . հէլէ եազըսը օ գառար կիւզէլ իտի քի , հէման հիւանի խաթ սայէսինտէ թէայիւշէնի պէճէրէպիլիր իտի իսէ տէ , Փագաթ Գօլժմպոս , տէնիլ իլէ սէյահաթ իթմէք արղուսըյըլա սուզուն օլմագտա իտի :

Գօլժմպոս բէտէրինին իզնի իլէ , Նաբօլի հիւքիւմէթինի թէքրար էլտէ իթմէք արղուսընա տիւշմիւշ օլան Ռէնատօս գըրալըն , բրէնա ժան Տանդու թէսմիւշ գըլընան մախտումընա մուալէնէթ իթմէյի տէրիւհտէ իտէն , վէ ագրապասընտան պուլունան , ամիրալ Գօլժմպօ նամ զաթըն մայէթինէ կիրտի :

Ազ վագըթտան Գօլժմպոս տախի՝ գրալը միւշարիլէյհին խըտմէթինտէ խթիխտամ օլունարագ , սիւֆէնը հարպիյէնին պիրինէ գօմանտան նասպ օլունտու , վէ ուզուն միւտտէթ պահըը Սէֆիտի տօլաշըպ , Մաղըրպ գուրսանլարընա գարշը քէմալի պէսալէթլէ շէտիտ մուհարէպէլէրտէ պուլունտու :

Գօլժմպոսըն կէշիրտիյի իւք սէնէլէր հագգընտա պունտան զիյատէ մալիւմաթըմըզ եօդ արը . անճագ ֆէրնանտօ նամ պիր միւվէրրիսին գալլինճէ , Գօլժմպոս պիր հատիսէյի ֆէվգէլատէ իլէ Լուսիտանիյա մէմալիքինէ ազիմէթ իթմիւշ տիր . միւվէրրիսի մէրգումըն հէքեայէսի շունտան իպարէթ տիր :

« Գօլժմպոս , տիկէր ամիրալ Գօլժմպօ նամ զայէթ չէճի պիր զաթըն պիրատէրղատէսի զանն օլունմիւգպա տըր . ամիրալ Գօլժմպօ , տէնիլ գուրսանլարընա գարշը օ տէրէճէ տէհէթամիլ մուհարէպէլէր իթմիւշ , վէ մաղհարը մուզաֆֆէրիյէթ օլարագ օ մէթէպէ միւտհիւշ պիր չէօհրէթ գազանմը իտի քի , վալիտէլէր , եարա-

մազ չօճուգլարնը գօրգնութմագ իչին - ամիրալ Գօլօմ-
պօ կէլիյօր - տէյու թէհտիտ իտէրլէր իտի :

« Քրիստափօր Գօլօմպօս , օթգւղ ալթը եւաշնտա
օլտուղու հալտէ , Ամիրալը միւսմալիչէյհին թահտը գօ-
մանտասընտա պուլունան կէմիլէրտէն պիրինին գօման-
տանը իտի . օ էսնալէրտէ , եանի 1670 սէնէսինտէ , ձէ-
նօվալըլար իլէ Վէնէտիքլիլէր պէյնինտէ աղիմ պիր խոն-
սումէթ մէվճուտ օլուպ , տէօրթ գըլթա Վէնէտիք սէ-
ֆինէլէրի , պէօյիւք պիր սէրվէթի համիլ օլարագ Հօ-
լանտատան կէլմէքտէ իքէն , ամիրալ Գօլօմպօ՝ ձիպ-
րալթար պօղազը եագընլարընտա , քէնտի կէմիլէրի Ի-
լէ Վէնէտիք սէֆինէլէրի իւզէրինէ պիլ հիւճիւմ , մոմ-
հարէպէյէ պաշլատը :

« Քրիստափօր Գօլօմպօս , ղիլի զօմանտասընտա
պուլունան թէքնէյի , Վէնէտիք կէմիլէրինին պիրինէ
պօրտօ պօրտօյա եանաշորըրալ . իրի սէֆինէլէր , գան-
ճալար վէ գէնճիլիլէր իլէ պիրիպիրինէ պաղլանմըլ օլ-
տուգլարը հալտէ մուհարէպէյէ պէտա իթտիլէր :

« Մէգքիւր իրի սէֆինէլէր , եէքտիկէրի իագէրիւնէ ,
Պուրթթօ թապիր օլունան պիր նէվի էճգայի նարիյէ ,
վէ եաղլը բաշավրալար իթտըգլարընտան , Քէր իրիմիտէ
թուլթուլուպ օ տէրէճէ Նիտտէթլէ եանմայա պաշլատը
քի , աթէչի սէօնտիւրմէք միւմքիւն օլմատը հ Գաթթան-
լար՝ կիրիթթար օլտուգլարը թէհիլիլէրի կէօրիւպ , քէն-
տիլէրինի տէնիղէ աթտըլար :

« Քրիստափօր Գօլօմպօս , ղայէթ մահիլիւպիր եիւզ-
կէճ օլմաղլա , պիր քիւքէք էլէ կէչիրիպ , օ սադէտէ
իրի ֆադասալ գատար պիր մէսմաֆէյի եիւզէրէք , Էու-
սիտանիայա սէվահիլինէ ճան աթտապիրտի :

« Իլթէ Գօլօմպօս , պոմ սուրէթլէ Էուսիտանիյա
մէմալիքինէ ղիրմիլ օլտուքի , թամ պու էսնալէրտէ ,

մէմալիքի մէկքիւրէտէ Հինախիւթան Եօլու մէսէլէսի
մէյաւան ավադտա, վէ պիւ խոսնուստա ազլոմ միւ-
պահասաւէր ճէրկյան իթմէքաէ Խաի:

Գօլօմպոսըն Լոսիսանիյաւստ գաւէրդը գէման:

Գօլօմպոսըն Լոսիսանիյաւստ գաւէրդը գէման արդու-
սը, Լոսիսանիյաւստ պուլունտուդու հէնկեանմէ պիւր
գաթ տահա, արթմը խաի: Գօլօմպոսըն Բահայի մէկ-
քիւրէտէ Պարթէլէմի նամ պիւր Երզնայէնին քէլմէսի
իլէ Գիւրիպաճ իթաի: Պարթէլէմի, Լոսիսանիյաւստ քէսալը շէօհ-
քէթ իտէն գարթանիւրտան պիւր Երզնայ, Բորէնս Հան-
րինին պիւրի գօմանտաւրտա շաւան Գիւրթա պուլուն-
տա շաւան Գիւրթա Երզնայէնին Բորթօ Սանգօ
թէսմիլէ գրլունան պտտա պիւր մէհաճիթթ թէէմիս
իթմիլ խաի: Պարթէլէմիսին Լոսիսանիյաւստ Գիւրթա
Գօլօմպոս, գօմասընըն սէյահաթընա տայըր պիւրիշ
Օլադըլու շէյլէրի հէքըսէ իթմէքաէ Խաի: Պարթէլէ-
մէսին թէրը իթաիլի խարթալար, վէ միւթէատտիս
Երզնայը թիլիլէ: Գօլօմպոսըն Գիւրթա թէսմիլ իտուպ
րէք շոգ միւթէփիլ Օլադ, պաշընա Կահըր Մուհի-
թէ տայլու Օլան շէյլէրի Երզնայէնին պա իթմէքաէ
Խաի: Գօլօմպոս, Գիւրթա պէրապէր Օլադըր, Կահըր,
Կահըրէպա, Կահըր Կիւրթա իլէ Կահըրէպա, Կիւրթա
սօնլա, նիհայէթ Բորթօ Սանգօյա տայլու Օլան վէ Գիւրթա

ճէսինին թահտը թէսարրուֆընտա պուլունան միւքլէ-
րին պիրինտէ իգամէթ իթտի քի , օրատա իլք էվլատը
Տիէկօ տիւնեայա կէլտի :

Գօլօմպոս մահալի մէզքիւրտէ մուգիմ Բէթրօ
Գօրրէս նամ մէշուր պիր դաթման իլէ չօգ տէֆա
դօնուչուպ , մումաիլէյին հիւսնիւ թէվէճճիւհիւնէ
մազհար օլտուղու կիպի , պաշլըճա ճօղրաֆիյա խար-
թալարը չըզտըղը իչին , տիկէր մէշուր ալիմէր տախի
քէնթիսինէ տօսթլուգ իպրազ իտէրէք միւքերաթէպէ
իթմէքտէ իտիլէր :

Ալէլիուսուս Բօլ թօսգանէլլի նամ Ֆիօրէնչալը պիր
ալիմ զաթ իլէ մուարէֆէ վէ տօսթլուգ քէյտա իթմիշ
իտի քի , պու իքի ալիմ զաթլար , իթտիքլէրի քէշֆի-
յաթտան նէշաթ իտէն մալիւմաթը ֆէննիյէյի , եէքաի-
կէրէ պէյան իթմէքլէ միւթէլէզզիզ օլմագտա իտիլէր :

Պու էսնալէրտէ Գօլօմպոս , կիճէ կիւնտիւզ Լու-
սիտանիլպըլարըն պուլմուշ օլտուղլարը եօլտան , պաշ-
գա պիր եզլ իլէ տէ Հինտիսթանա կիտիլէպիլի օլ-
պուղունը տիւշիւնէրէք , վէ պու ֆարղիյաթընը՝ մա-
թէմաթիգա հիսապըլըլա թային վէ թաստիգ իթմէյէ
չալըշարագ , միւթէրիպլէրէ չու եօլտա ճէվապ վէրմէք-
տէ իտի :

— Գիւրրէյի արղ միւտէվլէր տիր , (*) պունա

(*) Քիւ հագըգա Գօլօմպոս՝ քիւրդիյի արղըն եուվարլագ
եախօտ պէյգէվի օլտուղունու մուհագգապ պիլի իտի . կէօ-
րիւնիւր քի պու զաթ՝ Գալիլէօսըն իտտաա իթտիյի կիպի ,
տիւնեանըն՝ կիւնէչին էթրաֆընտա տէօնտիյիւնէ տէ գա-
նաաթ կէթիւրմիշ իտի . լաքին օ տարտա պուլունան ալիմէ-
րին հէրսիտէ , կէրէք Գօլօմպոսըն , վէ կէրէք Գալիլէօսըն իտ-
տաաընը , քէմալի մէթանէթլէ ըէտտ իտիպ , ապա ֆապուլէ
չայան կէրթմէքտէ իտիլէր :

շիւպհէ օլունամաղ, իմտի էկէր միւտէվվէր իսէ, օ հալտէ էթրափընը տօլաշմագ գապիլ տիր տէմէք օլուր, էկէր տէրէճէլէրէ թագսիմ իտիլսէ, վիւսաթընըն իւէ գըսմը Գանարեա առաւարընտան, Ասիյա գըթասընըն թա նիհայէթի թանընա, օ հալտէ պահրը Մուհիթ պու վիւսաթըն, եախօտ մէսաֆէնին, տէօրթտէ պիր գըսմընը իշղալ իտէճէք տիր քի, էկէր տայիմա ղարպա տօղրու կիտիլսէ, Ասիյանըն սէվահիլի շարգըյէսինէ վասըլ օլունամագլըգ լաղըմ կէլիր, տէմէքտէ իտի:

Գօլօմպոսըն իտտապսը ֆարգիյաթ օլմայըպ իլլա սըրֆ հագըգաթ իտի իսէ տէ, լաքին մէսաֆէնին ուղագլըղընը թէմամը թէմամըյըլա հիսապ իտէմէտիյինտէն, պու խուսուստա ֆէնա հալտէ ալտանըյօր իտի, ալէլիպուրա էվլօրա վէ Ասիյա գըթալարը պէյ-նինարէ օլան պահրը Մուհիթին ուլու սահրալարը իւղէրինտէ, էսկի տիւնեա ճէսամէթինտէ պիր Էէնի տիւնեա պուլունաճաղը ֆիքրինտէն պիլէ կէշմէմէքտէ իտի:

Մամաֆիէ թէֆթիշաթ ու թէտգըգաթտէն պիր ան կէրի տուրմայըպ, ղաննիյաթընը թանտիգ իթմէք իշին, օն տէօրտիւնճի ասըրտա Մարգօ Բօլըն իճրա իթտիլի սէյահաթը տէրմիյան իլէ, սէյեահը մէրգումըն, Ասիյա գըթասընտա վագը, էրպապը ճօղրաֆիյանըն մէճհուլի օլան մահալլէրէ վասըլ օլտուղունը, վէ Ասիյանըն՝ ճիհէթը շարգըյէսինտէ նուլունան ճէղայիրին իշարաթընը իրայէ իթմէքտէ իտի:

Պու մատտէլէր՝ Գօլօմպոսըն միւլահաղաթը՝ նաղարիյէսինի թաստիգ իտէրէք, էվվէլճէ օլան էֆքեարը պիգարարընը ճիտտիյաթէ թահվիլ իտուպ, արթըգ ղարպ ճիհէթինտէն Հինտիսթանէ կիտիլիւպ կիտիլէմէտիլի խուսուսընտա օլան թէրէտտիւտինի թէրք իլէ,

4

Գօլօմպոսըն հիւֆիւմէթլէրէ միւրամաաթը .

Գօլօմպոս , թէշէպպիւս իտէճէյի իշտէն հուսուլէ կէլէճէք օլան հատասարղ հիսապարղ մէնֆաաթը տէր-
խաթըր իտէրէք , վաթանընըն պու մէնֆաաթտէն միւս-
թէֆիտ օլմասը արղուսըյըլա սուզան օլուպ , ճէնօվա
մէճլիսի այան ըիյասէթինէ պիր լայիհա թազտիմի իլէ
իշի անլաթտը , վէ լազըմ օլան մուալէնէթի թալէպ
իթտի . լաքին մէճլիսի մէզքիւր , Գօլօմպոսըն իրայէ
իթտիյի մէսէլէյէ գաթան էհէմմիյէթ վիրմէյուպ թէք-
լիֆինի ըէտտ իթմէսի իլէ , Գօլօմպոս , վաթանընըն
քէնտինտէն տիրիղ իթտիյի մուալէնէթի եապանճըլար-
տան իսթմէյէ մէճպուր օլտու .

Պու սէպէպլէ Լուսիտանիյա հիւքիւմտարը իքինճի
ժանըն հուզուրունա չըգմադ արղուսընտա պուլուն-
տու . Ջաթէն քէշֆիյաթընըն հագըգաթընա օ տէրէճէ
էմին իտի քի , բրէնսլէր հուզուրընտա , վէ մուալլիմ
մէճլիսլէրինտէ , էֆքեարընը պիլա բէրվա վէ պիր սու-
րէթը վազիհանէտէ պէյան իթմէյէ ասլա թէրէտտիւտ
իթմէմէքտէ իտի .

Իքինճի ժան , ուլում ու ֆունունըն թէրազգըսը-
նա զայէթ արղուքէշ պիր դաթը մէարիֆսիմաթ օլուպ ,
պու ուզուրտա հէր նէվի ֆէտաքեարլըղա հազըր իտի
խսէ տէ , պիր գաշ սէնէ էվիլէ վազը օլան պիր իշտէ ,
սատէտիլանէ հարաքէթ իտիպ ալտանմըշ իտի . շէօյլէ
քի , քէնտիսինէ՝ հապէլ մէմալիքինտէ ժան նամընտա

պիր բաբաղըն , ղայէթ մուազզամ պիր խըրիսթիյան հիւքիւմէթինի իտարէ իթմէքտէ օլտուղունը հիքեայէ իթմիշէր , վէ հիւքիւմտար տախի պու ֆասիտ խապէրտէն ալտանարագ , մէմալիքը մէզքիւրէյէ միսիօնարլար կէօնտէրմիշ իտի քի , պուշլար՝ թարիֆի նագապիլ մէշագգաթլար չէքէրէք , պիր չօդ թէհաբրիյաթտէ պուլունտուգտան սօնրա պօմ պօշ ալտէթ իթմիշէր իտի քի , պու հալ՝ եար դւ ալեարըն թան ու իսթիհզալէրինէ սէպէպիյէթ վէրմիշ իտի :

Իշթէ պու սէպէպլէ հիւքիւմտար , խօտ պէ խօտ պիր գարար վէրմէք իսթէմէյիպ , Գօլօմպոսըն թէքլիֆինի , խուսուսի պիր գօմիսիյօնը մէզքիւր աղալարընտան՝ ղայէթ ֆիթնէքեար վէ միւֆսիտ պիր ատէմին նասիհաթլարընա գաբըլմըշ իտի :

Շախսը մէրգում , պիր թարաֆտան Գօլօմպոսըն թէքլիֆինի վահի , վէ սըրֆ խէյալաթտէն իպարէթ պիր շէյ օլտուղունու տէրմիյան իթմէքլէ պէրապէր , տիկէր թարաֆտան տախի , հագըգաթը հալի անլայապիլմէք իշին Գօլօմպոստան կիզլի , վէ մէրգումըն վէրտիյի մալիւմաթ մուճրպինճէ պիր կէմի եօլա չըգարմասընը նասիհաթ իթմէքտէ իտի :

Ֆիլ հագըգա հիւքիւմտար , միւֆսիտի մէրգումըն թէքլիֆի մուճիպինճէ սէրիան պիր սէֆինէ տօնաթտըրըպ եօլա չըգարմըշ իտի քի , պու իսէ՝ տարլ իշ սահիպինի , իսթիհզագը օլտուղու շան ու շէրէֆտէն մահրում իթմէք օլաճաղընտան մուվաֆագըյէթ պուլամատը . իղամ գըլընան սէֆինէնին գաթթանը , տէնիզլէրի տօլաշմաղտան օմանըպ , աղ միւտտէթ սօնրա ալտէթ իտէրէք , Գօլօմպոսըն միւլահաղաթընը իսթիհզա իթմէյէ ութանմատը . զիրա պէօյլէ թէհիքէլի պիր իշէ թէշէպպիւս իթմէք , անճագ Գօլօմպոս կիպի սա-

պիթգատեմ, զէքի, վէ շէճի պիր զաթը տիրայէթսի-
մաթէ մախսուս իտի:

Գօլօմպոս, թէֆթիշ գօմիսիյօնունըն թէքլիֆի մու-
ճիպինճէ, սէյահաթընըն խարթասընը չըզարագ մէճ-
լիսէ թագաթիմ իթմիշ իտի քի, պու խարիթա՝ պալատէ
զիքը օլունան գարթանէ իթա իտիլմիշ իտի: Գօլօմպոս
պու հիլէյէ վագըֆ օլունճա տէրէճէյի նիհայէտէ տիլ-
կիր օլարագ, Լուսիտանիյա մէմալիքինի թէրք իթտի:
Փագաթ պու մուֆարէգաթըն պաշգա սէպէպլէրի տէ
վար իտի: շէօլէ քի, զէվճէսի վէֆաթ իթմիշ, վէ մէզ-
պուրէնին թէրք իթտիյի ճիւզվի սէրվէթ պիթմիշ իտի:
Փամիլէասընըն իսէ թէայիւշիւնէ մէտար օլաճագ հիշ
պիր շէյի պուլունմատըզընտան, Գօլօմպոսըն իմալ իթ-
մէքտէ օլտուղու խարթալարըն ֆիրուխթի իլէ, տէֆի
իհթիյաճ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմուշ իտի:
Փագաթ Գօլօմպոս, թէքմիլ վագթընը, մալիւմիմիզ
օլան իշէ հասը իթմիշ օլմաղըլա, պու կիպի իշլէր իլէ
մէշղուլ օլմայա մէյտան պուլամայարագ, սօն տէրէճէ
զարուրէթ իշինէ տիւշմիւշ իտի:

Պու հալլէր, 1484 սէնէսինտէ վուգու պուլուպ,
պու էսնատէ պիշարէ Գօլօմպոսըն նէ օլտուղու վէ նէ
եաքտըղը մալիւմ տէյիլ իսէ տէ, ֆագաթ պազը ըի-
վայէթէ նազարէն, մումալիլէյհ թէքրար վաթանը օ-
լան ճէնօվայա կիտիպ, վէ իքինճի տէֆա օլարագ ա-
յան մէճլիսինէ, վէ պազը միւթէպէր զաթլարա միւ-
րաճաթ իթմիշ, ֆագաթ քիմնէ եիւզիւնէ պագմամըշ
օլմաղըլա, Ֆիօրէնչայա, Վէնէտիյէ կիթմիշ տէրլէր,
Փագաթ պիլճէ մումալիլէյհին Վէնէտիկ վէ Ֆիօրէնչա
շէհիլլէրինէ կիթտիլի մէճհուլ օլուպ, անճագ շուրասը
բէք տօղրու տըր քի, Գօլօմպոս ճէնօվատան Մպանեա-
յա կէլմիշ, վէ ծրատա ճէնապը Հագգըն լիւթֆ ու քէ-

րէմի սայէսինտէ , Ռապիտա նամ մանասթըրըն տէրու-
նինտէ մուսվէնէթ վէ տօսթլար պուլմուշ իտի :

Ծ

Գօլօմպոսըն Ռապիտա մանասթըրընսա իգամէթի .

Պու էսնատէ Գրիստափոր Գօլօմպոս , Թագրիպէն
գըրգ սէքիզ եաշընտա օլուպ , վագթինտէն էվվէլ ա-
ղարմըշ օլան սաշլարը , աղըր ֆագաթ չիրին չէհրէսի-
նի Թէզէին իթմիշ իտի . պու զաթը ֆէթանէթսիմա-
թըն չէհրէսի պէյզէվի , պուրնը ազ պէօյիւճէք , կէօզ-
լէրի բարլագ , սէօզլէրի ասիլ վէ հալավէթլի , սըֆա-
թըր ամիր , ֆագաթ միւլայիմէթլէ միւթէտիլ , պօյու
ուզուն , Թավըր սէրֆիրազանէ , րէյինտէ մէթանէթլի ,
րիյաքեարըրգտան արի , վէ հէր պիր հարաքեաթըր սա-
տէ վէ ճիտտի օլուպ , րէրհիզքեար , վէ էմրի Թասար-
րուֆա ըայէթի տէրքեար իտի . խիւլասայի քէլամ Գը-
րիստափոր Գօլօմպոս , պիր ալիմէ լազըմ օլան խասի-
յէթը ճէմիլէլէր իլէ միւթթասըֆ պիր առէմ իտի :

Մումաիլէյհի նամտար վէ շայանը իթիպար իտէն
խասսէլէրտէն պիրիտէ , նաթըգաթէրտազըրըր իտի քի ,
քէնտիսինին գանաաթ կէթիրմիշ օլտուզու պիր մատ-
տէյի իյզան իթտիլինտէ , էօյլէ բարլագ քէլիմէլէր , վէ
օ մէրթէպէ մուգնի Թապիրլէր իսթիմալ իտէր իտի քի ,
տինլէյէնլէր՝ հայրէթտէ գալըպ միւթէլէզըիզ օլուր-
լար իտի : Վէլ հազըլ՝ պաշալարըն Թէլաֆֆիւզ իթ-
տիյի տաթսըզ պիր ֆըգրա , Գօլօմպոսըն տիհանըրտան

չըզտըղընտա . պաշգա պիր հալավէթ վէ էհէմսլյէթ քէսպ իթմէքտէ իտի :

Սօն պահար էյամընտա պիր ագչամ, Գօլքմպոս՝ օղլու Տիէկօնըն էլինի թութմուշ օլտուզու հալտէ, Ըս-պանեանըն Անտալուզիյա էյալէթինտէ վագը, Բալքս լիմանընտան եարըմ միլ գատար ուզագտա պուլունան, Սան Ֆրանչէսգօ թարիգաթը լահիպլէրինէ մախսուս օլան, Սանթա Մարքա տէ Ռապատա նամ մանասթը-րըն գարուսը էօնիւնէ վասըլ օլարագ, գարուհըրտան օղլու Տիէկօ իչին պիր մըգտար էքմէք իլէ սու թալէպ իթտի :

Օ արալըգ, մանասթըրըն պաշ լահիպի ժան-Բէ-րէս Տէլա Մարտէնա թէպմիյէ գըլընան նամ զաթ, հալվ-լիտէն կէչմէք իւզրէ իքէն պու եապանհըյը կէօրիւպ եանընա քագլաշտը, վագաա չօգ տէֆալար ֆըդարա վէ եօլնուլար, սատագա իսթէմէք իչին մէգքիւք մա-նասթըրա միւրաճաաթ իտէրլէր իտի իսէ տէ, ֆագաթ ժան-Բէրէս, քէնտի գուվլէյի ագլիյէսի սայէսինտէ, պու ատէմին՝ էօյլէ պայաղը պիր տիլէնճի օլմատըղը-նա գանաաթ կէթիքիպ, իսմինի սիւալ իթտի :

Վագաա հէնուզ օ էսնալէրտէ Գօլքմպոսըն նամը մալիւմ տէյիլ իտի իսէ տէ, ֆագաթ միւթթասըֆ օլ-տուզը նէճապէթ վէ սէօղլէրինտէ պուլունան սէլա-սէթ, ժան-Բէրէսին նաղարը տըգգաթընտան գուրք թուլամայըպ, պու ատէմին՝ զարուրէթ իչինտէ օլտու-ղու հալտէ, պէօյիւք պիր ատէմ օլաճաղընա չիպհէ-քի գալմատը, վէ հէման սէօղլէ աղագ իլէ :

— Եա՛հու, բէք եօրուլմուշ կիպի կէօրիւնիյօրսու-նըգ, էվլաւընըզըն իսէ եիւրիյէճէք մէճալի գալմա-մըշ, պիր գաշ կիւն պիգիւմ մանասթըրտա գալըպ լա-հաթ իթպէնիպ օլմա՞ղ մը, տէտի :

Գօլօմպոս , մահեթեշէքքիւր չեֆգաթլը ըահի-
պին թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք , քէնտիսինէ վէրիլէն
օտայա չէքիլիպ ըահեթ իթտի , վէ « Գալպտէն գալպէ
եօլ վար » տօնքպը մէսէլին վէհֆամընճա , տէրհալ ըա-
հիպի մումաիլէյհին , շայանը էմնիլէթ պիր զաթը տի-
րայէթ սիմաթ օլտուղունա շիւպհէսի գալմատը :

Փան-Բէրէս , Գօլօմպոսը կիթտիքճէ պիր մուհա-
պէթը պիրատէրանէ իլէ սէվմէյէ պաշլատը , վէ մու-
մաիլէյհին գարթան օլուպ՝ օ ասըրտա տիւնեանըն իքի
ուճը զանն օլունան կուինէն՝ վէ Իսլանտայա գատար
կիթտիլինի , վէ ուզուն միւտտէթ պահըր Մուհիթի
տօլաշմըշ օլտուղունը տույտուղունտա , հազգընտա
պիր գաթ տահա ըայէթ իթմէքտէ իտի :

Օ ասըրտա , եէնի եէնի մէմլէքէթլէր՝ քէշֆի իշին
ուզուն եօճուլըզլար հէքեպէսինի հէր քէս քէմալի
մէրազլա տինլէտիլինտէն , Գօլօմպոս՝ գալպինի Բէրէսէ
աշարագ , եէնի պիր տիւնեա պուլմագ իշին ուզուն պիր
եօճուլըզ իթմէք նիլէթինտէ օլտուղունը , վէ հայլը
վաղըթտան պէրի պու իշի պաշա չըգարմագ խոսուճ
սընտա միւզթէտիր , վէ զէնկին ասըլգատէ զաթլարա
միւրաճաաթ իտուպ իսթիանէ իթտիլինի , ֆագաթ հիշ
պիրինին գուլագ առմատըղընը քվէ քէնտինին իսէ՝ պու
իշին՝ քէմալի մուվաֆագըլէթլէ պաշա չըգաճազընտ
տայրը գանաաթը թամմէսի օլտուղունտան , պու պապ-
տէ , եանի պիր մեւալլէնէթ պուլմագ պապընտա հայ-
լըճաք մէսարիֆ իտուպ , նիհայէթ տիւշարը զարուրէթ
օլտուղունը , ֆագաթ էգճիւմլէ եինէ իւմիւտինի գաթ
իթմէտիլինի պէյան իթտի :

Ինսանլարը թանըմագ մէհարէթը քեամիլէսինի
հայիլ պուլունան Բէրէս , միսաֆիրինին զայէթ ալիմ
վէ ճէսուր պիր զաթ օլտուղունը քէշֆ իտէրէք , քէ-

մալի տըգգաթլա տիյնէմիշ, վէ մէրգումըն մալիւմա-
թը միւքէմմէլէսինէ թէաճիւպ իթմէքլէ պէրապէր,
պու մուհիւմ իշի պաշա չըգարմայա միւգթէտիր օլա-
ճաղընա գանաաթ կէթիրմիշ իտի:

Բէրէս՝ զաթէն ալիւմ վէ ուլում ու ֆուսունա
հէվէսքեար պիր զաթը հայսիյէթսիմաթ օլուպ, Գո-
լումպոս կիպի տիրայէթլի պիր առէմ թաթաֆընտան
վազը օլան թէքիֆի, թէմեիզ ու թէտգըզ իթմէ-
տէն բէտտ իթմէնին ճայիզ օլումայաճաղընա գաթար
վէրտի իսէ տէ, եալընըզ քէնտի ազլընա տա կիւվէն-
մէյիպ, Գօլումպոս իլէ պու պապտէ միւզաքէրէ իթ-
մէք, վէ մէրգումըն թէքիֆինի թահտը թէազըզա-
թա ալմադ իշին, Բալօստա միւգիւմ տօքթօր Կարզիա
փէրնանտէս նամ ալիւմ տօսթընը մանասթըրա տա-
վէթ իթտի:

Գօլումպոս, նամ ու շէօհրէթի պուլունմայան, վէ
հէնուզ քէնտիսինէ մուավէնէթ վատ իթմէմիշ օլան
պիր բաբաղըն թէքիֆինի գապուլ իտուպ, իսթիճվապ
վէ թէճրիւպէ իտիլմէսինէ բաղի օլմաղըլա, մանասթը-
րըն թէնհա պիր տայիրէսինտէ, հէր ագչամ Բէրէս վէ
Կարզիյա իլէ պիրլէշէրէք, Էֆքեարընը ինճէտէն ինճէ-
յէ իյզահ, վէ պու իշին հէր հալտէ պաշա չըգաճա-
ղընը նօգթէ պէ նօգթէ պէյան, վէ պու իուստումտա
չէքտիյի մէշազգաթը տէրմիյան իթմէքտէ իտի:

Գօլումպոս, պաշլըճա ֆիօրէնչալը Բօլ նամ ալիւմ
տօսթունըն, պու պապտէ պէյան իթմիշ օլտուզու
էֆքեարը տա մէյտանէ գօյարազ, միւլահազաթընա
թազվիյէթ վիրմէքտէ իտի. զիրա օ կիւնլէրտէ Գօլում-
պոս, Բօլտան պիր թազըլմ եէնի մալիւմաթ իլէ միւ-
քէմմէլ պիր ժօղրաֆիյա թահտաաը ալիւզ իթմիշ իտի
քի, պու խարթատա Ասիյա գըլթասընըն հուտուտու

վէ Էվրօքա իլէ Ասիյա պէյնինտէ օլան պահրը Մուհիթ թային իտիլմիշ իտի : Գօլօմպոս , ալիմի մէրգուժ Մարգօ Բօլուն գազլինճէ , Գաթայի վէ Մանճի թէսմիյէ գըլընան իքի մէշհուր վէ մուազզամ հիւքիւմէթլէրտէն , վէ քիւլլիյէթլի ալթուն իլէ միւճէվհէրաթը հալի , Զիբանճի , Եախօտ Սիբանկօ տէնիլէն ատատան պահս իթմէքտէ իտի :

Ճէզիրէյի մէզքիւրէտէ պիր չօգ միւնթազամ վէ կիւզէլ շէհիրլէր պուլունտուղու կիպի , ալթուն թահտալարտան մամուլ պիր տէ սէրայ պուլունտուղու ըիվայէթ օլունմագտա իտի . սէյնահլարըն պու միւպալաղալը սէօզլէրի , մահզա Զին վէ ճարոն մէմալիքի հագգընտա իտի քի , քէնտիլէրի Գաթայի վէ Սիբանչօ նամընը վէրմէքտէ իտիլէր : Բօլ թօսքանէլլի , մէմալիքի մէզքիւրէնին մէսաֆէի պաիտէսինի պիլմէտիյինտէն , պու ատալարըն՝ Էվրօքանըն զարպ ճիհէթինտէն պէշ եիւզ ֆարսախ գատար ուզագ օլաճաղընը թախմին իթմէքտէ իտի . ֆիլ հագըգա պու զաննիյաթ միւքէմմէլ տէյիլ իտի իսէ տէ , օ վագըթլար իչին բէք էհէմմիյէթլի իտի , վէ Գօլօմպոս պունտան հայլըճա իսթիֆառնէ իտէպիլմիշ իտի :

Խիւլասայի քէլամ Գօլօմպոսըն սատըգ տօսթու տայիմա , «Ղարպ ճիհէթինէ տօղրու կիթ , հէր հալտէ մէմլէքէթլէր պուլաճագսըն , պու պապտէ շիւպհէն օլմասըն» տէյու եազարագ , մէրգուժա ճէսարէթ վէրմէքտէ իտի :

Գօլօմպոս , Բէրէսին նէզտինտէն տախի պաղը մալիւմաթ ախզ իտէպիլաի : Բալօս լիմանընտա պուլունան գաթթանլարտան անիրի , պահրը Մուհիթտէ սէյահաթը էսնասընտա , սիւվար օլտուղու կէմիսինին , չըմալը զարպիյէ տօղրու բէք ուզագլարա տիւշտիւիւ-

նիւ , վէ թայիֆէլէր՝ տէնիզին քէսպ իթտիյի հալ ու չէ.քիլտէն , եագընտա գարա պուլունաճաղընը սէօյլէ-տի.քլէրինի , գաթթանը մէրգոււմ , Գօլօմպոս իլէ իքի տօթլարընա իֆատէ իթմիշ իտի քի , Գօլօմպոս տա-խի Խալանտայա սէյահաթ իթմիշ օլտուղունտան , գաթ-թանըն սէօղիւնէ իհթիմալ վէրմէ.քտէ իտի :

Գէզալիք Գօլօմպոս , Բէթրօ Գօրէանըն , շարդ ճի-հէթինտէն երւզէրէ.ք կէլիպ տէ , Գանարեա ատալարը սէվահիլինէ տիւչէն , վէ ինտան էլի իլէ իմալ իտլմիշ օլան աղաճ բարչալարընտան պահա իթտիյի կիպի , քէնտինին տախի պիզզաթ՝ զարպ ըրւզկեարլարընըն , Բօրթօ Սանգօյա տօղրու կէթիրտիքլէրի գամըչլարը կէօրմիւշ օլտուղունը տէրմիյան իթտի :

Բէրէս , պու վէ պունըն կիպի հալլէրտէն , Գօլօմ-պոսըն թէչէպպիւսաթը պաշա չըգաճաղընա կիթտիք-ճէ գանաաթ կէթիրիպ , մէրգոււմը հէր կիւն թէչվիգ իթտիքտէն , վէ պիր սէնէ գատար նէզտինտէ ալը գօ-յուպ , հագգընտա՝ սուրէթը տօթթանէտէ լութֆ ու նիւվազիշ կէօթէրտիքտէն սօնրա , գըրալիչանըն իյթի-րաֆ բարաղը օլան , վէ քէնտինին տէ տօթթու պու-լոնան , Փըրատա մանասթըրընըն պաշ րահիպի Ֆէր-տինանտ Տալաւէրա նամ զաթէ խիթապէն եազմըշ օլ-տուղու մէ.քթուպը Գօլօմպոսա վէրիպ , րահիպի մուամի-լէյհին նէզտինէ կէօնտէրտի :

Գօլօմպոս , էվլատը Տիէկօյը՝ Բէրէսին հիմայէթի-նէ իհալէ , վէ տօթթունը տէրաղուշ իթտիքտէն սօնրա , Բէրէսին թալսիյէնամէսինի համիլէն եօլա ըէվան օլ-տու :

6

Սպանեա գրաւ խանէսանը .

Իշխէ սահիպսիզ օլան զարիպ Գօլօմպոս , ետինտէ պիր մանասթըր պաշ րահիպինին թավսիյէնամէսինտէն պաշգա պիր իլթիճակեահը վէ մույինի օլմատըղը հալտէ , Գասթիլիյանըն գուվէթլի վէ նաֆիզ հիւքիւմտարը պուլունան էլիզապէթ գըրալիչանըն նէզալինէ կիտէյօր իտի ,

Էլիզապէթ , Գասթիլիյա հիւքիւմտարը պուլունան էրինճի ժանըն քերթէսի օլուպ , պիրատէրլէրի գըրալ Հանրինին վէ բըքէնպ Ալֆօնսօսըն վէֆաթընտան սօնրա , գըրալիչա էլիզապէթ նամըւիլէ Գասթիլիյա հիւքիւմէթի սանտպիէսինէ ճալիսէ օլմուշ իտի ,

Էլիզապէթին գըրալիչա ինվանընա նայիլէ օլտուղու էննատէ , Ֆէրտինանա տախի Ազանեա մէմալիքի տախիլինտէ այրընա պիր գըրալիյէթ թէշքիլ իթմիշ օլան Արալօն հիւքիւմէթի քէսի իտարէսինտէ պուլունույօր իտի :

Գըրալ Հանրինին վէֆաթընտան էվվէլ Ֆէրտինանա , էլիզապէթ իլէ ագաը իզտիվաճ իթմիշ օլմաղըլա , հէր իքի հիւքիւմէթ քէնտի իսթիհագա ու իմթիյազաթընը մուհաֆագա իթմէք շարթըյուլա պիրէշմիշ իտի իսէ տէ , էլիզապէթին տույիմա Գասթիլիյա գըրալիչասը նամընը հայիլէ պուլունտուղու կիպի , Ֆէրտինանա տախի Արալօն հիւքիւմտարըղընը իսթիսհապ իտիյօր իտի :

Վագաա էլիզապէթ իլէ Ֆէրտինանա , մուհապէթ

պաղլարը յըլա՝ եւքտիկէրէ՝ մէրպոթ իտի՝ խէլէր տէ , հալ պու քի հիւսնի ակալադ նօգթէ յի նազարը՝ ճա պէյն լէրինտէ՝ ազիմ պիր ֆարգ , վէ միւպայէնէթը էֆքեար մէվճուտ իտի , շէօյլէ քի Ֆէրտինանտ՝ եալընը թալիսի- յի հիւքիւմէթ արգոնը իլէ՝ սուղան օլուպ , մահզա պու մադսատա նայիլ օլմադ իչին ումուրը սիյասիյէ- տէ տէսիսէ վէ հիլլէքեարլըլը թարիդինի իթիկաղ իթմէքտէն պիրան կէրի տուրմաղ իտի : Մումաիլէյհ , հըսսիյաթը՝ ալիճէնապանէնին խարիճինտէ օլարադ , հէր շէյի մէնաֆիլի շախտիյէսի ուղրունա ֆէտա իտէր օլտուղու կիպի , դուլլանտըլը մէմաքլարը տախի ան- ճադ քէնտի մէնֆաաթը իչին նայիլի միւքեաֆաթ իթ- մէքտէ իտի :

Գըրալը միւշաթիլէյհ , եէտը իտարէսինտէ պուլու- նան հիւքիւմէթին թագվիլէթ ու սաատէթինէ պու սուրէթլէ պէզը հիւմէթ իթաիլինտէն տօլայը , Սպան- եալըլարտան ազիլ վէ իհթիյաթքեար ատտ օլունմադ- տա իտի իսէ տէ , պիլաքիս Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա հիւքիւմէթլէրի թարաֆընտան տէսիսէքեար տէյու թէլադդը իտիլմէքտէ իտի , ֆադաթ էլիզապէթ հադ- դընտա ֆէնա պիր շէյ սէօյլէնմէտիլինտէն մատէ , հէր քէս մումաիլէյհանըն մալիքէ օլտուղու հիւսնիւ ախ- լադ վէ խասիյէթը ճէմիլէսինէ հայրան օլմադտա իտի : Էլիզապէթ , մէէլուֆ օլտուղու էթվար ու հարաքեաթը ասիլանէ վէ ալիճէնապանէ իլէ ումում Գասթիլիեա ա- հալիսինին հիւսնի թէվէճճիւհինի ճէլպ էթմիշ օլտու- ղու կիպի , ֆէզայիլի զաթիլէ վէ ախլադը մէմու հէսի իլէ տախի , թէքմիլ տիւննանըն թագիմ ու սիթայիշի- նէ մազհար օլմուշ իտի : մումաիլէյհա , էրպապը միւհ- թաճիյէնէ պիր վալիտէյի միւշֆիգէ օլտուղտան մատէ , էթապալը նէնայիլին տախի համիսի օլուպ , պէ զապէթ

տինտար վէ բէրհիգքեար պիր զաթը հայսիյէթսիմաթ
իտի :

Իշթէ մանասթըր պաշ րահիպի Բէրէս , գըրալիչա-
նըն պու կիւզէլ խասսէլէրինէ էյիտէն էյի աշինա օլ-
տուղունտան , Գօլօմպոսըն՝ մուսաիլէյհատէն մուսալէ-
նէթ պուլաճաղընա քեամիլէն էմին օլմուշ իտի : Բէրէս՝
տօսթը Գօլօմպոսըն զաննիյաթընը ինճէտէն ինճէյէ
թէտգըդ իթմիշ , վէ պաշա չըգաճաղընա քեամիլէն
գանաաթ կէթիրմիշ իտի իսէ տէ , պու մատտէ հագ-
գընտա պիր մէքթուպ իլէ մուսթասարէն մալիւմաթ
վէրմիշ օլտուղու գըրալիչանըն իյթիրաֆ բաբաղը (խոս-
տովանահայր) , պու իշէ պիր խէյալաթը մէվհումէ վէ
շայանը իսթիհզա պիր ճիննէթ նազարըյըլա պագտը-
ղընտան , պաշ րահիպ Բէրէսին թաւսիլէնամէսինէ ասլա
էհէմիլիյէթ վէրմէյուպ մինտէր ալթը իթմիշ , վէ պու
սէպէպլէ Գօլօմպոս տախի պիր միւմքիւն գըրալիչանըն
հուղուրունա չըգմայա մուվաֆֆագ օլամամըշ իտի :

Գօլօմպոս պու վէճհէ 1486 սէնէսինլին եազ վէ
սօն պահար մէվսիմլէրինի Գօրտօվա շէհրինտէ կէշիր-
մէյէ մէճպուր օլուպ , խարթա իմալաթընպըն գազան-
տըղը ճիւզվի պիր մէպլաղ իլէ ազվաթը եէվմիլէսինի
կիւճպէլա չըգարապիլմէքտէ իտի , զաթէն վագթը հալ-
տէ քէնտիսինէ միւսաիտի տէյիլ իտի , չիւնքի գըրալ
Ֆէրալինանտ իլէ գըրալիչա էլիզապէթ պիր թագըմ
ճէնկ զայլէլէրի իլէ իշթիղալ իտիյօրլար իտի : Մամա-
ֆիհ Գօլօմպոս թաաճիւպէ շայան պիր սէպաթ վէ մէ-
թանէթ իլէ ասլա գաթը իւմիւտ իթմէյիւպ , մալիք օլ-
տուղու նէզաքէթի , հիւսնի ախլագը , վէ նաթըգա բէր-
տազըղը սայէսինտէ չ պագը նուֆուղքեար ալտէմլէրին
հիւսնի թէվէճճիւհինէ մազհար օլտուղու կիպի , խարի-
թա իմալ իթմէք խասսէյի թապիլէսի , վէ գարթան-

լըգտա օլան մէհարէթը ֆէվզէլատէսինն սայթ ու շէօհրէթի իլէ տախի, քիպար ալէմինէ մէնսուպ պիր դաչ մուազզամ զաթլար իլէ տախի մուարէֆէ բէյտա իթմէյէ մուվաֆֆադ օլապիտի:

Ջէվաթը մուազզամայի մուամալիէյհիւմնէն գըրալիչանըն նաֆիզ պէնտէլէրինտէն պիրի, Գօլօմպոսըն էֆֆեհարը միւֆիւտէսինի բէք զիյատէ թագտիր վէ թահսին իթմիշ իտի. քէզայիք գըրալզատէլէրին թալիմ ոս թէրպիյէլէրինի տէրիւհտէ իթմիշ պուլունան մուալլիմ, Գօլօմպոսըն հիւսնի թէլազգը իտէրէք, մուամալիէյհիւմնէն նէվի միւշկիւլաթ ու մէվանիյի բայիմալ իթմէյէ միւզթէտիր պիր զաթը հայսիյէթսիմաթէ թագտիր իթտիլէր:

Պու զաթ, օ էսնալէրտէ մէշհուրը աֆադ օլան Սպանիա գարտինալը Բէթր Գօնզալէս տը Մէնտջզա իտի. քի, գըրալ խանէտանը պէյկինտէ ճարի օլան թէէսիր ու նուֆուզը սայէսինտէ իքինճի գըրալ ատա օլունմուգտա իտի:

Գաթտինալը միւշարիլէյհի, Գօլօմպոսը բէմալի նէզաքէթլէ գապուլ իթտի իտէ տէ, էվլէյա մուամալիէյհի հին ֆարգիյաթընք քիւթիւպը մուգատտէսէպիւն, քիւրէ բէյլէ ալլ հազգընտա իթմիշ օլտուդուպա պէյանաթա մուղպըր պուլարադ ըղճարը թէրէտտիւտ իթմիշ իտիւլարին ալիմ Գօլօմպոսըն գուվլէյի ագլիյէսի, ճէրպէզէլիւպիզանը վէ թէասիւպտէն արի օլան իմանը, գարտինալըն պու պապաէքի էֆֆեհարը միւթէասըպանէսինի պիւթիւն պիւթիւնէ մահվ ու զայիլ իթմիշ օլմադըլա, միւշարիլէյհի, Գօլօմպոսըն պու խուսուպա էլինտէն կէլէն մուապէնէթի տիրիզ իթմէյէճէյինի վէ միւտա տէթը գալիլէ զարֆընտա քէնտիսինի գըրալ իլէ գըրալիչանըն հուզուրունա չըգարաճազընը գալիլէն վատ իթտի:

7

Գօլօմպոսըն սէրայի գորալիսէֆի քեզէպպիւսաբը .

Յիւ հազըն ա գարտինայը միւշարիլէյին թէվաւ-
սիւթ վէ իլթինանը իլէ Գօլօմպոս մուայէն օլան կիւն-
աէ յադըմը Յէրտինանտ իլէ գըրալիչա էլիզապէթէ
թափաթիմ օլանաբաթ , Լուսիտանիյատէ իթմիշ օլտու-
ղու կիպի պուրատտ տալսի հալիմ , փազաթ միւթէնմին
պիր հալտէ արզը վիճուտ իտէրէք , պիր սուրէթը վա-
զիհանէտէ պէյանը Էֆքեար , վէնէ կիպի էպապապէ մէպ-
նի Բաթիւ վար օլտուղունը իփաաէ իթտի :

Լաքին գըրալ ճէնապլէրի , Գօլօմպոս կիպի Եա-
պաննը պիր առէմին թահար գօմանտաբնա պիր թա-
գըմ կէմիլէր իլէ ինսանլար վէրիպտէ , արաղիյի մէհհու-
լէյէ կէնտէրէրէք վուգույի մէհհուղ օլան պիր թագըմ
թէհլիքէլէրէ իլգա իթմէյի քեարը ագիլ ատտ իթմէ-
յուպ , գարարը գաթիյի հալի պիր ճէվապ վէրմէզտէն
էվիլէլ , Էֆքեարընըն ինճէտէն ինճէյէ թէֆթիլ ու թէմ-
եիզի խուսուսընը պազը քիմնէլէրին միւթալաասընա
իհալէ իաէճէյինի , վէ զէվթը մումաիլէյիւմին պու-
պապտէ վազը օլաճագ միլթաալաթընա իսթինատէն
պիր գարարը գաթի վէրէճէյինի ըէսմէն Գօլօմպոսա պէ-
յան իթտի :

Գօլօմպոսըն պէտպահտըղընտան նաչի , պոն իշին
թէտգըզաթը Յէրտինանտ Տալաւէրպա նաւ խօտալին
պիր առէմէ իհալէ գըլընար , Միւմաիլէյին Էֆքեար
ըր միւթիւտէսինէ վէ իրայէ իթմէքտէ Ելտուղու տէ-
լայիլի գալիլէյէ նազարը միւվէսլիսանէ իլէ պազմաթ-

տա, վէ պու իշի ատէթա խէյալէթ նէվինտէն պիր շէյ կիպի թէլագդը իթմէքտէ օլան պու ատէմ¹ օ ա- սրրտա շէօհրէթշըար օլան պիր թագըմ միւնէճիմլէրի վէ ճօղրաֆիյա էրպապընը Սալամագդա շէհրինէ թօրա- լայըպ, գըրալըն արզու իթտիյի թէֆթիշաթը մէրգու- մանէ իհալէ իթտի :

Գօլօմպու, մահզա իրիմ նօգթէյի նազարընճա քէնտիսինէ իյրատ օլունճագ սիւալլէթէ վէ տէրմիյան իտիլէճէք իթիրաղլարա մուգնի ճէվապլար վէրմէյէ հագըր իտի խէ տէ, քէմալի թէէքիւֆլէ քէնտիլէրինի իւտէպա կիրուհընտան ատտ իտէն պու ատէմլէրին քէնտիսինէ պիր թագըմ ճահիլանէ սէօղլէր սէօլլէ- տիլլէրինի վէ էսասըղ ֆէքիրլէր տէրմիյան իթտիլէ- րինի կէօրտիւ զիրա քէնտիլլէր ֆէքիրլէրինի, հէր եէքտէ ատէթա իլէքտ² մէգամընտա եիւրիւթմէք իսթէ- յէն իօտրէրէսթ, վէ շէրապը զաֆլէթլէ մէսթ օլան պու ատէմլէր, տիկէրլէրինի³ քէնտիլլէրինտէն ֆարդըլլէր քիք էֆքէարէ զահիպ օլմասընը պիր տիւրլիւ թատալվուր իտէմէղ, վէ իհթիմպլ վէրէմէղլէր իտի : Պունլար :

— Նէ՞ աճայիպ շէյ, պու ատէմ նէ՞ զանն իտիյօր մէկէր պունճա սէնէլլէրտէն պէրի պիւթիւն ալէմ եա նըլմըշտա, եալընըղ քէնտիսի մի իտթատէն սալիմ պուլունույօր քիւրէյի արզըն եուլմըլագ օլմասը նա⁴ սըլ թասալվուր իտիլէպիլիք, վէ օ հալտէ պաշլարը պիգիմ այաղըմըզըն ալթընտա ատէմլէր պուլունճագա զընա նա⁵ սըլ իհթիմալ վէրիլէալիլիլի : Պէզալիք քէօքէլլէրի հէվատէ օլմասը ֆարդ օլունմագ լագըմ կէլէն ա⁶ զաճլաքըն վիճդալինէ նա⁷ սըլ իթիմատ օլունապիլիլի : հիշ պունլար միւմքին օլապիլիլի մի, պունլարա ինան մագ սըրֆ էսէրը ճիլնէթ պէյիլ տէ եա նէ՞ տիլը, տէ⁸ մէքտէ իտիլլէր :

Գօլօմպոս իսէ պու ճահիլ վէ մուաննիտ ատէմէրէ, էզմինէյի գնատիմէտէ եաչայան նլիր չօգ ալիմ զաթլար իլէ պէրապէր մէշնուր Արիսթօտէլ իլէ Պէտալօմի նամ ֆէյլէսօֆլարըն, քիւրրէյլու արդըն եուվարլադ օլտու- ղոնըպէյան իթտիքլէրինի նէրմիյան իթտիքտէն սօնչ րա, քէնտի թարաֆընտան ճէվապ օլաթադ.

— Բէք նլա, քիւրրէյի արդըն եուվարլադ օլմա- յըպտա պաչդա շէքիլտէ օլտուլունա տայըր նէ՞ իսպաթ վէ նէ՞ տէլայիլի գավիլյէ կէօսթէրիլիյօր. աղիմ ֆայիտէ- լէրի մնւծիպ օլաճալը տէրքեար օլան շու ֆիքրին թա- տիդ ու թասհիհինի պիր քէրրէ թէճրիւպէ իթմէմէք ի- չին, նէ՞ կիպի էսպապը գավիլյէ մէյտանա գօնուլապի- լիլ, տէմէսինէ, միւնէճճիմլէր տախի իթիւրազ եօլլու.

— Սէնին պու ֆարղիյաթընըն գաթան ասլ ու է- սասը օլմատըգտան մատէ, հաթտա քիւթիւպը մու- գատտէսէյէ տէ մուղայըր տըր. քիւրրէյի արդըն մէճ- հուլ նօգթալարընտա պուլունան ատէմլէր նէրէտէ՞ն ի- լէրի կէլտիլէր, էկէր հաղըթի Ատէմտէն վէ Նուհտան իլէրի կէլտիքլէրի ֆարզ օլունսա, պունլար, տիւնեա- նըն ճիհէթը սայիրէսինէ նա՞սըլ կիտէպիլտիլէր, տէ- մէքտէ, վէ Գօլօմպոս տախի.

— Պունլար շարգա տօղրու իլէրլէյէրէք օրալարա վաթըլ օլմուլլար, սէնտէ զարապ ճիհէթինտէն գաթը մէսաֆէ իտէրէք օնլարը պուլաճաղըմը գավիլյէն մէ- մուլ իթմէքտէյիմ, ղիրա օ հալտէ շարգ ճիհէթինին հուտուտը ինթիհասընա վասըլ օլմագըլըմը լաղըմ կէ- լէճէք տիր, տէյու ճէվապ վէրմէքտէ իտի.

Խիւլասայի քէլամ պու ալիմ ատէմ, քիւթիւպը մուգատտէսէտէն ալընըպ տա մէյտանէ գօնուլան տէ- լիլլէրէ, եինէ այնի մէնպատէն պաչդա տէլայլէլին տէր- միյանը իլէ ճէվապ վէրմէքտէ, վէ էօյլէ պիր սուրէթը

նախքան բերտադանէտէ իտարէյի քէլամ իթմէքտէ իտի քի, էկէր էֆքեարը պաթըլէյէ, ճէհանլէթէ, վէ խօտպինլիյէ զալէպէ չալմագ միւմքին եախօտ գօլայ պիր շէյ օլա իտի, քէնտիսինի տիյնէմէյէնլէրին հէր հալտէ գանի օլաճագլարը վէ սէօզիւնի թէսլիմ իտէճէքլէրի չիւպհէսիզ իտի:

Գօլօմպոսըն էֆքեարընա գարշը սէօլլէյէնլէրտէն էն միւթատիլ օլանլար, եանի պիր տէրէճէյէ գատար իթիմալ վէրէպէր, - վագաա զարպ ճիհէթինտէն Հինտիսթանէ վասըլ օլմագ միւմքին օլաճաղը ֆարզ իտիլսէ պիլէ, մամաֆիհ ուճը պուճաղը պուլունմայան պագըր Մուհիթին վիւսաթը միւտհիշէսինի նազարը տըգգաթէ ալընճա, սըրֆ խայալաթ նէվինտէն ատտ օլունան պիր ֆարզիյաթ իչին պու գատար ատէմլէրին հայաթ ու մամէլէքինի թէհլիքէյէ իլգա իթմէք թէտպիրօիզլիք, վէ հաթտա քիւսթախլըգ տըր, - տէմէքտէ իտիլէր:

Պէօլլէճէ Սալամանգա շէհրինտէ վուգու պուլան միւզաքէրաթտէն, հիչ պիր հիւսնի նէթիճէ հասըլ օլմայըպ, մէճլիս հիչ պիր շէյէ գարար վէրմէքսիզլին տաղըլտը. պինապէրին գըրալտա, թալէպ իթմէքտէ օլտուղու մալիւմաթէ տէսթըրէս օլամատը, վէ պու հալտէ Գօլօմպոսըն թէքլիֆի քեամիլէն ունուտուլմուշ կիպի օլտու. լաքին քէնտիսի գաթան նիւվիւտիյէ տիւշմէյէրէք, վէ միւմքին օլապիլէն հէր նէվ վէսայիթէ միւրաճաաթ իտէրէք, կիճէ կիւնտիւզ թալէպ իթմէքտէ պուլունտուղու մուավէնէթէ տէսթըրէս օլամայըպ վէ օ հալտէ նիյէթինի պաշա չըգարմագ Մէսէլէսինի տիւշիւնմէքտէն պիր ան կէրի տուրմայըպ, տայիմն գըրալ իլէ գըրալիչանըն պէրայի թէնէզզիւհ իգամէթ իթաիքլէրի շէհրլէրտէ պուլունմագտա, վէ միւ-

շարիւէյհիւմանըն կէօզլէրի էօնիւնտէ արզ վիճուտ իթ-
մէքտէ խտի :

Պու հալ իլէ թամ պէշ սէնէ Գաաար պիր միւտ-
տէթ կէշտի քի , միւտտէթը մէղքիւրէ զարփընտա պու
ատէմին չէքտիյի րինճ ու մէշաղգաթ՝ եայընը ճէնա-
պը Ալլահա մալիւմ տիր . նիհայէթ ԱԳՎ սէնէոնտէ
թաւաւէրա , Գօլօմպտըն հաղգընտա վուղու պուլան
միւղարէրաթէ տայըր մալիւմաթը Գըրալա թէպիլիլ
իթտի , վէ պիր դաշ կիւն սօնրա որթըգ ուզուն միւտ-
տէթ տէվամ իթմէյէճէյի մէմուլ օլան զէվալիյի հար-
պիյէ տէֆ ու իլալէ օլունմաղսըզըն , գըրալ իլէ գը-
րալիչա ճէնապլէրինին պու պապտէ հիշ պիր շէյ եա-
բամայաճաղարընը , սուրէթը րէսմիյէ վէ գաթիյէտէ
Գօլօմպտա խապէր վէրտի քի , արթըգ պու խապէրի
բիւր քէտէրի ալմըշ օլան պիչարի գալթանըն կիրիֆ-
թար օլտուղու մահզունիյէթ ու մէյուսիյէթին տերէ-
ճէսինի եազմագտան իսէ , գարիյնի քիրամըն թաոավ-
վուրաթընա իհալէ իտէրիլ :

Ֆիլ հաղըգա Գօլօմպտա , պու ճէվապը նասէվապըն
իւզէրինէ սօն տէրէճէ մահզուն վէ միւքէտտէր օլտու ,
զիրա ալթը սէնէտէն պէրի կիճէ կիւնաիւզ պէզլ իթ-
տիյի սայ ու զայրէթինին , վէ քէմալի սապը ու թա-
համմիւլ իլէ ինթիզարընըն ատէթա պիւթիւն պիւթիւ-
նէ պէրհավա օլտուղունը կէօրիւյօր խտի : Մամաֆիհ
եինէ իւմիւտինի գաթ իթմէյուպ Սէվիլ շէհրինէ կիթ-
տի , վէ գըրալ իլէ գըրալիչանըն հուզուրունա չըգմա-
յա միւսաատէ պույուրուլմասընա տայըր իթտիյի րէ-
ճալէր գապուլ օլունտը իսէ տէ , եինէ հիշ պիր հիւս-
նի նէթիճէ հասըլ օլմատը , զիրա միւշապիլէյհիւմ
հաղարաթըն տաթի այնի թաւալէրանըն սէօզիւնի թէք-
լար , եանի հարպ զայլէսի , պու կիպի շէյլէր իլէ իշ-

Թիզալ իթմէյէ միւսաատէ իթմէտիյինի , վէ մուհարէ-
պէ խիթամ պուլունճայա գատար պէքլէմէք լաղըմ
կէտիյինի պէյան իթտիլէր :

Պու սօն ճէվապըն իւղէրինէ Գօլօմպոս արթըգ
խանէտանը գըրալիտէն մուավէնէթ պուլամայտաղը-
նա քեամիլէն գանաաթ կէթիրէրէք , հիւքիւմէթլէր-
տէն պուլամուտըր մուավէնէթի , պէլլի զէվաթը մու-
աղզամաւտէն պուլուր իւմիւտի իլէ բէրվէրտէ օլմայա
պաշլաար :

Օ հանալէրտէ Սպանեատա զայէթ վաօի արաղի-
լէրէ մալիք վէ քիւլլիյէթլի սէլլէթ սահիպի ղիյգուտ-
րէթ առէմլէր պուլունուպ , պունլար՝ պու կիպի պէօ-
յիւք իչլէրէ թէչէպպիւս խտէպիլմէք իգթիտարընը
հայիղ իտիլէր . Գօլօմպոս իլք թէհրիւպէյի զէվաթը
մուամիլէյհիւմաւտէն զայէթ զէնկիւն վէ նուֆուզքետար
օլան Մէրինիա Ձէլի նամ պիր Տիւքին իւղէրինէ իթ-
մէք իսթէտի , Տիւգը մուամիլէյհի իպթիտա Գօլօմպո-
սըն թէքլիֆիլի քէմալի մէմնունիյէթ իլէ գապուլ ի-
տէճէք կիպի կէօրիւնտի . զիրա իչէրուտէ պու եիւզ-
տէն աղիւմ պիր չան ու շէրէֆ գազանմագ արղուսի ի-
լէ սուղան օլույօր իտի . Մամաֆիհ Գօլօմպոս իլէ պիւ
մուահէտէ իւչ առէտ սէֆինէ տօնաթաճաղընը վէ թէք-
միլ լէվաղիմաթը սէֆէրիյէյի թէտարիք իտէճէյինի
վաո իթմիլ իքէն , իչլն պէյիքլիյիւնտէն վէ վուգու
պուլաճագ օլան մէսարիֆաթըն ճէսամէթլինտէն կէօ-
ղիւ երլարագ վաոինտէն բուճու իթտի , շու գտտար
քի , գըրուլ խանէտանը նէղտինտէ քէնտիսինի հիմոյէ
վէ մանէվի աւրէթմտէ մուպլէնէթ իտէճէյինէ տայըր
սէօլ վէրտի իտէ տէ , լաքին Գօլօմպոս մուամիլէյհին
վաոինէ էմիլիյէթ իթմէյէրէք , պիւսպիւթիւն թարիքը
եիւվիւտիլէ ալիւ չալի , վէ պինապէրին Սէվիլ չէհլինի

Թէրք իլէ, տօսթու Բէրէսին Թահտը իտարէսինպէ պուլունան Սանթա-Մարիյա մանասթըրընա միւթէ-վէճճիւհէն եօլա ըվան օլտու :

8

Բահիպ Բէրէսին թէեպալիսաթը :

Գօլթմպոսըն Ռապիտայա, Եանի Սանթա-Մարիա մանասթըրընա ավտէթինին սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայըպ, իլլա տօսթը Բէրէս իլէ կեօրիւշմէք, վէ քէն-տի շայպուպէթի Էսնասընտա Էվլատը Տիէկօ հադգըն-տա կէճնթէրտիյի հիւսնի թէվէճճիւհէ, վէ հիմայէթը ըէտէրանէտէն տօլայը, մումալիլէյհէ ըզհարը թէշէք-քիւր իթմէքտէն իպարէթ իտի. Գօլթմպոսըն ասըլ նի-յէթի, տօսթը իլէ միւլադաթ իթտիքտէն սօնրալթէք-րար եօլա չըդմադ, վէ Սպանեա մէմալիքիտէ պուշառ մատըղը մուալէնէթի, մէմալիքի սայիրէտէ շարաւադ իտի :

Գօլթմպոս մանասթըրը թէրք իլէ Սպանեապա պու-լամատըղը մուալէնէթի, մէմալիքը սայիրէտէ տրամադ, վէ պու սուրէթլէ մադսատընա երմէք նիյէթինպէ իտի. Բահիպ Բէրէս՝ զէքի տօսթընըն գալպինտէ ըէրվէրէշ-եապ օլան իւմիւտ ու Էմէլինին, վէ պու ուղըրտա շէքտիյի ըինճ ու մէշադգաթըն քեաւիլէն պէրհաւա օլտուղընա վազըֆ օլունճա, ֆէնա հալտէ միւթէս-սիւֆ օլտու. ալէլիսուտու պու պէօյիւք ատէմին՝ պու-րէթը գաթիյէտէ վէ պէ հադգըն Սպանեապա մու-ֆարէգաթ իտէճէլինէ շիւպհէսի գալմատըղընտա :

տեղեճէ յի նիհայէ տէ տիկիր Երոու Կմիլէ հրաւր յաթը վէթանքեր վերանէ տի ձեյանարագ, մոռմալիլէ յհի ալը գոյմաղա չալըչըպ . . .

— Խա՛յր, խա՛յր, պիղղաթ սօն պիր թէճրիւպէ տահա իթմէ. քսիգին Թագանըզը պըրագամամ, վաթանըմըն պէօյլէ պիր շէրէֆտէն մահրում գալմաթինալ պիր միւմքիւն վիճաանըմ ճէվաղ վէրմէյօր Կ տէմէքտէ իտի . . .

Գօլմադարն սարլ նիյէթի փրանալա ազիմէթ իթմէք իտի, զիրա օ Եանատէ սանտալիյի գըրալիտէ պուլուդան սէքիգինճի Շարլան, հագղընտա խալըբըլ օլլաճագ մապաճէ պիր մէքթուպ ալմըլ իթի . . . քճղալիք ինկիլթ երրա իլէ տախի պիր թէճրիւպէ իթմէք աքղուսընդա պուլոննոյօր իտի Կ չիւնրի պիրատէքի Պարթօվէմի Գօլմադա զաթէն ինկիլթ Երրատա պուլ իլին սըր գալսընա տիւշմիւլա վէ ճաթտա Ետինճի Հանքի տաթի պու պապտէ քէկտիսինէ իւմիւտպալ պիր մէքթուպ Եազմըլ իտի . . .

Լաքին Բէրէսին վաթանքեր վէրլիլի, պէօյլէ ազիմ պիր թէճէպպիւ տաթտէն լմէվէքիւտ իտէճէք Երան Զաթ սըզ հրապարէլ սէրվէթ իլէ շան ու շէրէֆինա Սպանր Եատէն մատէ տիկէր պիր միլլէթին մալիք օլմասընա ալլա միսաապտէ իթմէմէքտէ իտի . . .

Բէրէս յոտի . . . վաղթըլըլա գըրալիչա ճիլղապէր թին իթիքաթ բարաղըլըլա մէմալիլէթը միւ հիմմէսինի իլֆա իթմիլ օլմաղըլա մաւմաքլէ յհանրն սահիպէյի սախավէթ վէ միւրվէթ քէքը պիր զաթը առալէթ քիւ մաթ օլուղալընը բանա պիլտիյինտէն, թէրքը մէյու սիլէթլէ իւմիւտպալ օլմասընը քէճա իթտի, վէ թէքըլուր Կարչիյա Թէրնանտ իլէ, օ Եանալէքտէ Բալա գաթթանքարընըն էն միւթէպիլի վէ էն գէնկինի ծլան Մարդ

տինոս Ալօնզօ Բինզօն նամ զաթլարը ճէլպ իլէ միւզա-
քէրէյէ գօյուլուու . պիր իքի տէֆա միւպահասա վէ
միւզաքէրաթտէն սօնրա , Ֆէրնանտ իլէ Բինզօն եէք
զէպան .

— Սպանեա տէվլէթինին թափսիյի նուֆուզընը
մուծիպ օլաճադ պէօյլէ կիւզէլ վէ ալի պիր Փըրսաթը
էլտէն չըգարմադ տիւանէյիք տիր տէյու ալազ ալազ
պաղըրտըլար , հաթտա Բինզօն՝ պու պապտէ լազըմ
կէլէն մատտի վէ մանէվի մուսվէնէթի տիրիղ իթմէ-
յէճէյինի վատ իթտիքտէն պաչգա , եէնիտէն եէնիյէ
իճրասընա թէչէպօլիւս օլունաճադ թէճրիւպէլէր իչին
մէսարիֆաթը իպթիտայիյէյի հէման թէէտիյէյէ հա-
զըր օլտուղունը տախի պէյան իթտի :

Գօլօմպօս , տօսթլարընըն կէօսթէրտիյի պու տէ-
րէճէ խահիչ ու զայրէթտէն թէքրար քէսպը ճէսարէթ
իտուպ իւմիւտփար օլմայա պաչլատը . Ֆիլ հադըգա
քէնտի տախի Սպանեատան մուֆարէգաթ իթմէք իս-
թէմէյօր իտի , զիրա չէքիլէն տէրտ ու մէչադգաթ ,
ինսանըն գալպինի՝ պիզլաթ մուզթարըպ օլտուղու մա-
հալէ ըսպթ իտէր , իշթէ պու ճիհէթլէ Գօլօմպօս Ըս-
պանեատա գալըպ քէմալի սապը իլէ ինթիզար իտէճէ-
յինի տօսթը Բէրէսէ վատ իթտի :

Բէրէս , մէնղիյի մուգստտընա վասըլ օլմադ իչին
զայէթ ճէսուր վէ իշիւզար պիր ատէմ պուլարադ ,
չախսը մէգքիւրըն վասթթատըյըլա դըրալիչայէ պիր
մէքթուպ իրսալինէ մուվաֆֆադ օլտալիտի , մէքթուպ՝
Էլիզնայէթին էլինէ կէչէր կէչմէզ , տէրհալ Բէրէսին
կէլմէսինէ տայըր Էմր իթտի , Բէրէս տալա վադըթ զայպ
իթմէքսիղին Էօլա ըէվան օլուպ , Սանթաֆէյէ վասըլ
օլալու . Գըրալիչանըն սապըք իյթիտաֆ բաթազըր օլան
պու հիւրմէթլիւ ըահիպին մուվասըլէթի շույու պու :

լունճա մէսթուր Եւան դաբուլար տէրհալ աչքլար
 Բէրէս , սուհուլէթլէ հուլուրը դըրալիչայէ տա-
 խիլ օլուպ , Սպանեա հիւրիւմէթինին թէղեխար շան ու
 շէրէֆի իչին , Գօլօմպոսըն չէքտիյի բինճ ու մէշադգաթը ,
 վէ պա . երւլտէն կիրիֆթալ օլտուղու զարուրէթ ու
 սէֆալէթի , քէմալի սուղիչ վէ խահիչ իլէ հէքեայէ
 իթմէքտէն չէքինմէտի . Բէրէս զաթէն աօսթունըն միւ-
 թալաաթը ադիլանէսինէ էլիտէն էյի իդնա օլմուշ օլ-
 տուղու կիպի , մումաիլէյհին մալիք օլտուղու հիւսնիւ
 ախլադը վէ ալիճէնապլըղը տա , օ տէրէճէ պիր սու-
 ըթը Նաթըդա բէրտաղանէաէ ալլ իթտի քի , հէման
 դըրալիչա տախի գանաաթ հասըլ իտէրէք , Գօլօմպոսը
 սէրայա ճէլլ իթտի :

9

Գօլօմպոսըն քէլիթի քէրաւ րէսս օլունուր .

Գօլօմպոս բէք չօգ տէֆալար իւմիւսինին զայիլ
 օլտուղունը կէօրմիւշ օլմաղըլա , պու տէֆա տախի մու-
 վաֆֆադ օլուպ օլամպյաճաղը վէսվէսէսի իլէ մուլթա-
 ըլպ վէ նիւվմիտ օլտուղու հալտէ սէրայա վասըլ օլ-
 տու : Մումաիլէյհին եհվմը մուվաալլէթինտէ չէհրի ա-
 յըն չէնլիքլէրի իճրա օլունմագտա իտի . միւվէրրիին
 պիրի Գօլօմպոս իչին , « Քէմալի չէվգ ու Նէչէ իլէ մէս-
 րուր օլան ահալինին միյանընտա եալընըղ պու ատէմ ,
 թէչէպպիւս իտէճէյի օ պէօյիւք իշտէն թէվէլլիւտ ի-
 աէճէք մու հասէնաթը , ֆադաթ պաշա չըդարանա գա-
 տար Նէ կիպի միւշկիւլաթէ վէ մէվանիյէ թէգատիւֆ

խոհեմեցիներ, վե ներքե շէքեմէ յինի տիւշիւնէնք, մաղ-
մուժ վե մէյուս պիւ հալտէ կէօրիւնիւյօր իտի և տե-
միշ տիւր:

Գօլօմպոս, գըրալիւն հաղթեթլէրինին միւլադաթ-
շարընա նայիլ օլտուգտան սօնրա, միւշարիլէյհանըն
էմրի իլէ ատէմէր թային իտիլտի, լըքին պուշլար՝ էլ-
վէլքի կիպի, անըն միւթալաթը հաղգընաւ միւղա-
քէլէ իթմէյիւն, իլլա մոնմաիլէյհ թարափընտան վա-
գը օլաճագ թէքլիֆաթը թէքլագղ, վէ լուղումը թաղ-
տիրինտէ թատիլ իթմէք մէմուլիլէթինի հայիլ իտի-
լէր քի, պու տէֆա անիի եէնիտէն եէնիլէ պիւ թա-
գըմ մէքլանի վէ միւշիւլաթ կուհուր իթալի:

Գօլօմպոս, քէշֆ ու իշլալ իտէմէյի պիւլմիւլէ
մէմալիքէ, գայաը հայաթ շարթըլլա պաշ վէքիլ վէ
ամիրալ թային իտիլմէսի իլէ, վուգու պուլաճագ հա-
սըլաթըն սնտա պիւլինի թալէպ իթմէքտէ իտի. մու-
մաիլէյհին իշպու թէքլիֆաթը հարիգ իւլ ատէ պիւր
շէյ կիպի կէօրիւնիւպ, ալէյհինտէ ֆէնա սէօլէնմէյէ,
հըլս ու թամա վէ շան ու շէրէֆէ վիմպիլէլա խօտսլին
պիւր ատէմ տիւր տէյու ղէմմ օլունմայա պաշլանըլտը:
Պաշլըմա միւլգատտէմա վիքրի սէպգաթ իտէն թալաւէ-
րա նապաճահիլ պտէմ, պիւր թագըմ էֆքեարը պաթըլ-
լէ իլէ միւթթաարֆ օլմաղըլա, Գօլօմպոսըն թէքլիֆա-
թընը քէմալի շիտտէթլէ ըհտա իթմէքտէ, վէ մօւմաի-
էյի շէֆքեարընտան շէվիլէմէտիլ իքին ֆէնա հալտէ
ճանը սըգըլմագտա իտի:

Իշթէ պու սօթթէթլէ իշպու թէքլիւպէնիւ տալի
էվվէլքիլէք կիպի հիշ պիւր հիւսնիւ նէթիմէսի կէօրիւն-
մէքալիլին իիթմա պուլար, եանի Գօլօմպոս շայտ
հիւքիւմէթ թարափընտան վաղը օլան թէքլիլէրի գա-
պու իթմէզաէ արթըգ հիշ պիւր կէօնա մուլէնէթ

կէօրէճէյինէ իւմիւտ իթմէմէսի, քէնտիսինէ ըհամէն պէյան օլունտու. լաքին Գօլօմպոսն ալի վէ մէթին գաւպի զէրլէ գատար կէվշէքլիյէ տիւշար օլմատը:

Նասըլ քի տէտիք, Գօլօմպոս՝ խանէտանը գըրաւի թարաֆընտան կէօսթէրիլէն թէէննի վէ հագաւրաթա մուգավէմէթ իտէրէք ասլա թէպտիլի Փիքը իթմէմիշ իքէն, պզ տէֆա տախի թէքլիֆաթընա գարշը հմրի թէսարրուֆ մէսէլէսի տէրմիյան օլունարագ, թէքրար միւշկիւլաթ զուհուրա կէլմիշ, վէ պունա զալէսլէ իտէմէմիշ իտի: Քիպար թագըմընտան պիրի լաթիֆէ վէ տահա տօղրուսը իսթիհզա թարղըյըլա Գօլօմպոսա:

—Հէր նէ տէ օլսա, սէնին մէնաֆիլին թահտը թէմինաթա ալընմըլ օլաճագ, զիրա սէնին ղայպ իահճէք պիր շէյին հօգ տըր, տէմիշ իտի:

Գօլօմպոս պու հագաւրաթը ըհտտ վէ քէմալի ճէսարէթլէ էֆքերարընը միւտաֆաա իտէրէք, քէնտիսինէն էօյլէ սըրֆ մէնաֆիլի շախսիյէսի իշին չալըշան տտի ատէմլէրտէն օլմատըղընը, վէ պու պապտէ վուգու պուլաճագ օլան պիլ ճիւմլէ մէսարիֆաթըն եիւզտէ օն իքի պուշուրունը թէէտիյէ իտէճէյինի, ֆագաթ հէր նէ տէ օլսա թալէպ իթտիյի սըֆաթ ու մէսնէտլէրտէն վազ կէշմէյէճէյինի աչըգտան աչըղա պէյան իթտի:

Գօլօմպոս՝ պաշընա կէլէն պունճա ֆէլաքէթլէրտէն վէ չէքտիյի մէշագգաթլարտան միւճէրրէպ օլարագ, խըլգաթը պէշէրիյէյի կէրէյի կիպի թէլագգը իթմիշ իտի, վէ պու կիպի ատէմլէրտէն նէ գատար ճիւզվի պիր շէյ իւմիւտ օլունաճաղընա գավիյէն գանաաթ կէթիրմիշ օլտուղունտան, իլէրուտէ քէնտիսինի հագսըղըղլարտան վէ զտար ու զուլման օլապիտիյի գատար մուհաֆազա իթմէք իշին, պաշ ամիրալըգ

սըփաթընտան վէ տահա հուգուգը սայիրէտէն պիր տիրլիւ վազ կէշմէք իսթէմէյօր իտի . իլէրուտէ վուգու պուլան պիր թագըմ հալաթը զայրի ճայիղէտէն . մուամաիլէյհին իշպու մէթալիպինտէ ըսրար իթտիլինէ նէ գատար հաղլը օլտուղու բէք գօլայ անլաշըլաճագ տըր :

Հիւքիւմէթ թարաֆընտան ինթիխապ օլունան քիմսէլէր, Գօլումպոսըն թէքլիֆաթընը քեամիլէն ըէտտ իթտիլէր . մուամաիլէյհ՝ պէօյլէ ալի վէ ճէլի պիր իշ հագգընտա , զէվաթը մէքքիւրէնին սըգը սըգըյա բաղարլըլա կիրիշմէլէրինտէն ֆէնա հալաէ ճանը սըգըլտը , վէ աըլթըգ հիշ պիրլինին սէօղիւնէ հէվալէյի սէմի իթիպար իթմէյուպ , հէր հալաէ Սպանեա մէմալիքինի թէրքէ գաթիլէն գարար վերէրէք, տօսթլարը իլէ էլվէտա իթտիքտէն սօնրա, հէման Ֆրանսայա կէշմէք ֆիքրի իլէ Սանթա-Ֆիէտէն պիլ մուֆարէգաթ Գարտօլլայա ալիմէթ իթտի :

10

Գօլումպոս կերիյէ չըդըլըր .

Գօլումպոսըն սէպաթ ու մէթանէթի իշլէրին ըէնկինի թէպտիլ իթտի : Աուամաիլէյհին մուվաֆագըլէթինի արղու իտէն բէք ճիւղվի տօսթլարը պունը իշիթտիքլէրինտէ , վաթանլարը Սպանեանըն՝ պէօյլէ պէօյիւք պիր զաթըն վասէթասը իլէ էլտէ իտէճէյի աղիմ պիր շան ու շէրէֆտէն վէ հատսըղ հիսապսըղ սէրլէթտէն, էպէտիլէն մահրում օլաճաղընը տիշիւնէ-

րէք ֆէնա հալտէ տիկիր օլտուլար : Զէվաթը մէզ-
քիւրէտէն Սանթ-Անթէլ թէսմիյէ օլունան վէ Արաւո-
նիյա քիլիսէլէրինին հասըլաթընը թօբլամագ մէմուրի-
յէթինի հայիզ պուլունան պիր զաթը հայսիյէթսիմաթ,
քէնտի կիպի հայպիյէթլի պիր տօսթըն ըէֆագաթըլլա,
վագըթ զայպ իթմէքսիզին տէր հալ հուզուրը դըրա-
ւիշայէ չըգտը, վէ հէր պիր թէհլիքէյի կէօղէ ալտը-
րարագ նիյազ ու թէղարրուէրինէ պաղը մուախէզաթ
գարըշտըրմայը տախի իճթիսար իտուպ աթիւզղիքը
նութգը իրատ իյլետի :

— « Հաշմէթլու էֆէնտիմ, զաթը հաշմէթմէապ-
լէրի Սպանեանըն մէնաֆիլիինի մուճիպ օլաճագ հէր նէ-
վի պէօյիւք իյլէրէ թէշէպպիւս իթմիշլէր իքէն, շիմտի
վաթանըմըզա բէք պէօյիւք ֆայիտէլէրի մուճիպ օլա-
ճաղը վէ ազիմ պիր շան ու շէրէֆ վէրիճի պէօյլէ պիր
իշի նաճըլ ըտտա իտիյօրլար . խըրիսթիյանլըգ նամը
նամիսի իլէ միւշէրրէֆ օլտուզունուզ մէզհէպ իլէ միւթ-
թասըֆ պուլունտուզունուզ ազամէթ ու շէրէֆ, սիզի
պու իշէ էլ թութմայա հէր հալտէ իճպար իթմէլի
տիգ . էկէր թէշէպպիւս օլունաճագ օլան պու քէշֆի-
յաթ պաշա չըգաճագ օլուրսա, պիր թագըմ միլէլը
վահլիյէնին նուրը ինճիլի Շէրիֆլէ միւնէվլէր օլմալա-
րընա, վէ ձէնապը վաճիպէլ վուճուտ հաղրէթլէրինին
վահտանիյէթինէ իման կէթիրմէլէրինէ սէպէպ օլաճագ-
սընըզ քի, զաթը հաշմէթմէապլէրի իշին պունտան
պէօյիւք պիր շէրէֆ օլամաղ զանն իտէրիմ : Պունտան
դաթինազար, մէմալիքի մէքչուֆէտէն ախը օլունա-
ճագ քիւլլիյէթլի ալթուն, Գասթիլիյա խաղինէլէրինի
տօլտուրաճաղը շիւպհէտէն վարէսթէ տիր :

« Հաշմէթլու էֆէնտիմ, վաթանըմըզըն մէնաֆիլի
ֆէվզէլատէսինի մուճիպ օլաճագ օլան պէօյլէ պիր ի

չին թեճրիւպէսի իշին, բէք ճիւղվի պիր ֆէտաքեար-
լըգտան իմթինա իտիւմէք, հիշ պիր վէճհլէ ճայիլ կէօ-
րիւլմէղ, վէ քեարը ագիլ ատտ օլունմաղ. իքի գըթա
սէֆինէ իլէ պիր մըգտար ագճէ քեաֆի տիր, վէ պու
քէշֆիյաթտէն թէվէլլիւտ իտէճէյի շիւպհէսիլ օլան
ուլումը սէյրի սէֆայինին թարադգըսընա սէպէպ օլ-
տուղունուղ իշին, նամը նամիյի հիւքիւմտարիլէրինին
միւսպպէտէն խայր իլէ եատ օլունաճաղընա շիւպհէ
մի վար:

« Էյ վա՛հ, հաշմէթլու էֆէնտիմ, վաթանըմըղը
պէօյլէ պիր շէրէֆտէն մահրում իտուպ տա, միլէլը
սայիրէնին պունտան միւսթէֆիտ օլմալարընը կէօրէճէ-
յինիլի, վէ պէօյլէ պիր աղիմ շէրիֆի զայպ իթտիյի-
նիլ իշին սօնրատան նատիմ օլաճաղընըղը նազարը
տըգգաթա ալմայօ՞րմուսընըղ. պունա վիճտանընըղ նա-
սըլ միւսաատէ իտիյօր: Պու թէշէպպիւսաթտան պիր
սէմէրէյի հասէնէ հուսուլէ կէլմէյէճէյի ֆարղ օլուն-
սա պիլէ, մէկէր՝ պէօյլէ պէօյիւք պիր իշին թէճրիւ-
պէսինէ էլ աթմաղ, սիզին կիպի պիր մուաղղամ գը-
րալիշանըն շանընտան տէյիլ մի. հէր նէվի թէհլիքէյի
կէօղէ ալտըրըպ տա, ուլում ու ֆունունըն թէրադգը-
սընա չայըշան պու կիպի զէվաթը հայսիյէթսիմաթէ
մուալէնէթ իտէն պիր հիւքիւմտար իշին, պունտան
պէօյիւք պիր ֆախը ու միւպահաթ օլապիլի՞ր մի: »

Սանթ-Անթէլին պիր սուրէթը նաթըգա բէրտա-
զանէտէ իյրատ իթտիյի իշպու ալի վէ ճէլի քէլամլար,
գըրալիչա ճէնապլէրինին շիւպհէլէրինի քեաֆիլէն զա-
յիլ իտուպ, Գօլօմպուսըն տօսթլարը թարաֆընտան արղ
օլունան թէքեալիֆի մէմուռնէն գապուլ իթտի, վէ
պու իշին իճրասընա չօղլուգ արղու կէօսթէրմէյէն
զէվճի գըրալ Ֆէրաինանտըն քէնաիսինէ:

— Պու եէնի սէյրի սէֆային իչին վուգու պուլա-
ճագ օլան մէսարիֆ նասըլ վէ նէրէտէն թէսվիյէ իտի-
լէճէք, տէյու սիւալ իթմէսի իւղէրինէ, գըրալիչա
ճէնապլէրի:

— Պունը իչին լաղըմ կէլէն ագճէյի՝ խաղինէյէ
պար օլմագսըղըն պիզզաթ քէնտիմ թէսվիյէ իթմէք
խսթէրիմ, եանի թէքմիլ միւճէվհէրաթըմը թէրհին ի-
տէրէք բարա թէտարիք իտէճէյիմ, տէյու ճէվապ վէր-
տիլէր:

Իշթէ պէօյլէճէ Գօլօմպոսըն իչի սըրասընա կիրէ-
րէք, մումաիլէյհի Գօրտօվայա ճէլպ իթմէք իչին տէր-
հալ թաթարլար չըգարըտը. Գօլօմպոս հէնուզ իքի
ֆարսախ մէսաֆէ գաթ իթմիչ իքէն թաթարլար վասըլ
օլտուքի, պունտան Սանթ-Անժէլին նէ գատար թա-
ճիլ իթմիչ օլտուղու անլաչըլապիլի. ֆիլհագըգա բէք
աղ պիլի վագըթ, եանի պիր գաչ սաաթ ղայպ օլմուչ
օլայըտը, Սպանեա մէմալիքի Գօլօմպոսը միւէպպէտէն
ղայպ իտէճէք, վէ քիմ պիլիք քէնտի իլէ քէշիկաթը
նէ օլաճագ իտի:

Մամաֆիհ Գօլօմպոս հէնուզ հիտտէթ վէ մէյու-
սիյէթ իչինտէ օլտուղունտան, գըրալիչանըն իչպու
տալլէթինէ իճապլէթ իտուպ իթմէմէք խուսուսընտա
թէրէտտիւտ իտիյօր իտի, ղիրա պիչարէ ատէմ բէք
չօգ տէֆալէր կիպի, պու տէֆա տախի ալտանաճագ
զաննընտա պուլունույօր իտի, ֆագաթ թաթարլարըմ
թաճիլ ու սուրուրընը, վէ ալէլիուսուս աօնթը Սանթ-
Անժէլին քէնտիսինէ խիթապէն եաղմըչ օլտուղու խոճ-
սուսի պիր մէքթուպը կէօրէրէք շիւպհէլէրի ղայլիլ օլ-
տու, վէ հէման վուգու պուլան տալլէթէ իճապլէթէն
կէրիլէ ալտէթ իթտի:

11

Գօլօմպոս՝ գրաւ Ֆերսինանս իւլ գրաւիչա
Ելիզապէթին հուզուրնա չըգառ :

Դըրաւիչա ճէնապլէրի քէմալի սապըւսըզլըգլա Գօ-
լօմպոսըն վիրուտինէ ինթիզար իտիյօր իտի . ալիճէ-
նապ գըրաւիչանըն հալաւէթը թապկյէսի , վէ միւթ-
թաաըֆ պուլունաուղու նէզաքէթ ու խայրխաչլըզը ,
Գօլօմպոսըն օ անէ գատար չէքմիչ օլտուղոն զահմէթ
ու մէշադգաթը վէ հըսս իթտիյի պճըլարը քեամիլէն
զայիւ իթմիչ իտի :

Մումաիլէյհին ագլ ու ֆիքրի միւթթասըլ քէն-
տի թէֆէֆըրաթըյըլա մէշղուլ օլտուղունտան , գը-
րալ իւլէ գըրաւիչանըն հուզուրնտա տախի քէնտինտէն
կէյմիշ կիպի քէմալի խահիշ վէ սուղիշ իւլէ թէշէպպիւս
իտէճէյի իշտէն պահս իտէրէք , շու եօլտա իտարէյի
քէլամ իթտի :

—Հաշմէթու էֆէնտիլէրիմ , մէշհուր Խաթայի հիւ-
քիւմտաբըլըզը նամը գէլպէթտէ մէսմույի վաքալէրի պօյ-
րուլմուշ օլմալը տըրք . իշթէ պէնտէնիզ սիզէ չիւպհէ-
սիզ պիւնեանըն էն ցէնկին հիւքիւմտաբըլըզը օլան պու
մէմալիքին քիւլկէթի պէրլէթ ու սամանընը կէթըր-
մէյի վատ իտէրիմ . Սայէյի հաշմէթ մէապլէրինտէ ,
մէմալիքի մէգըիւրէպէ սաքին օլան պիւ ճիւմէ բուրթ-
բէրէթը գաւմլար , ճէնապը Հադգըն վահտանկէթլինէ
իման կէթիւրէճէքիւր , Դասթիլկալըլարըն կէօղլէրի էօ-
նիւնէ , զարայիպի միւթէատտիտէ իւլէ մէմլու պիւր տիւկ-
ու ալըլաճագ տըր :

Գօլօմպոս , միւլահաղաթընըն մոլվաֆագըյէթ պու-
լաճաղընա օ գատար գանմըչ իտի քի , հէման շիմտի-
տէն մէմալիքը մէճհուլէյի պուլմուչ զանն խոյծր խտի.
հաթտա քէմալի խահիշինտէն նաշի ատէթա քէնտին-
տէն կէչէրէք .

— Է՛հ , հաչմէթիւ Էֆէնտիլէրիմ , քիմ պիլիւ
պէլքի ճէննէթը ալայէ պիղէ վասըլ օլուրուլ , (*) տէ-
յու իլավէյի մէգալ իթմէսի իւղէրինէ , գըրալ իլէ գը-
րալիչա կիւլմէյէ պաշլատըլար :

Արթըգ Գօլմպոս արղուսընա նայիլ օլմուչ իտի .
գըրալիչա մումաիլէյին թէքլիֆաթընը գապուլ ի-
տուպ , 1442 սէնէսի Ապրիլինին օն եէտինճի կիւնիւ ,
իթա պույրուլան պիւր գըթա ֆէրմանը գըրալի մէն-
թուգընճա , Գօլքմպոս , պահրը Ֆուհիթին , իսթէտիյի
ճիհէթինէ սէյրի սէֆային իթմէյէ մուխթար օլտուղու
կիպի , պուլաճաղը հէր մէմալիքին իւղէրինէ Ֆմիրալ
վէ պաշ վէքիլ իւնվանըն հայիլ օլաճագ , վէ մէմա-
լիքը մէգքիւրէտէն ախղ օլունաճագ օլան պիլճիւմլէ
սէրվէթին օնտա պիլի տախի քէնտիսինէ վէրիլէճէյի
րէսմէն վատ իտիլիչ իտի :

Ալիճէնապըգ վէ նէճապէթը զաթիյէսի իլէ շէօհ-
րէթչըար օլան պու գըրալիչա , իհսան պույուրտուղու
պունճա մէսնէտլէր իւղէրինէ պիւր լութֆ տահա իլա-
վէ իթտի քի , Գօլմպոս քէմալի մէմնուլիյէթ վէ շիւք-
րանիյէթ իլէ գապուլ իթտի . շէօյլէ քի , գըրալիչա՝
Գօլմպոսըն եէկեանէ էվլատը , բէտէրի իլէ պէրապէր
սէյահաթ իտէմէյէճէյինի տիւշիւնէրէք , անը քէնտի

(*) 0 սաըրտա պուլունան ատէմլէրին էն խօշ րիւյալէրին-
տէն պիլի տէ , հաղրէթը Ատէմին մուվագգաթէն սաքին օլ-
տուղու ճէննէթը ալայը պուլմագտան իպարէթ օլուպ , Գօ-
լմպոս տա պու ֆիքիրտէ պուլունույօր իտի :

Թահաթը հիմայեպինէ ալտը , վէ վէլիւի ահտ օլան գը-
րալղատէնին մայէթինտէ պուլունան ասըլղատէ խա-
տէմէլէր սիւքինէ իտխալ իթտի :

Եալընըզ Սպանեանըն քիպար խանէտանլարը կէնճ-
լէրինէ մախսուս օլան պու մէմուրիյէթը ալիյէ իլէ մախ-
սուսընըն թալթիֆ պույրուլմասընտան , տէրէճէյի նի-
հայէտէ մէմնուն վէ մէսրուր օլան Գօլօմպոս , պէօլէճէ
հէր պիր Ղայլէտէն մէսուն օլարագ թէտարիքեաթը սէ-
ֆէրիյէ իլէ մէշղուլ օլտու , վէ հէր չէյի իքմալ իթ-
տիրտէն սօնրա Բալօս լիմանընա վասըլ օլարագ , պիր
գաշ կիւնաէն եօլա չըգտը :

Սահիլի տէրեայէ գիրիքմիշ օլան պինլէրճէ ահալի
քէմալի թէհայիւր իլէ պու ճէսուր ատէմէ պազմագ-
տա , վէ տօսթլարը իսէ մումալէյհի ալղըշլամագտա
իտիլէր : Պիլաքիս պազըլարրտա եանի Գօլօմպոսա ըէ-
ֆագաթ իտէնլէրին այիլէ վէ ազրապասը , սէվկիլիլէ-
րինին իշպու մէճհուլ վէ թէհիլիքէլի սէֆէրտէն սաղ
սէլիմ ալտէթ իտուպ իթմէյէճէքլէրինէ տայըր թէ-
րէտտիւտտէ գալտըզլարընտան , մէյուս օլուպ կէօզ
եաշը տէօքէյօրլար իտի :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՅԵԱՀԱԹ

/

Պայանեասան հաճախէք .

Գօլօմպոս 1492 սէնէսի ծղաստոսընն իւշիւնճի կիւնի Բալօն լիմանընտան հօլա չըգտը , քէնտինին սիւվար օլտուղու Սանթա-Մարիա նամ սէֆինէտէն մատէ , մայէթինտէ իքի ատէտ սէֆինէ տահա վար ի-տի քի , պունլարտան պիրի Լարինթա թէամիյէ գըլընըպ , Ալօնղօյ Բինղօն նամ գարթանըն թահալը գօմանտա-սընտա օլտուղու կիպի , Լանինա տէնիլէն տիկէր սէ-ֆինէնին սիւվարիսի տախի Ալօնղօնըն իքինճի պիրա-տէրի իտի . պունլարըն իւշիւնճի պիրատէրի իսէ իքին-ճի սէֆինէնին , հանի Ալօնղօ Բինղօնըն գօմանտասըն-տաքի կէմինին գըլըլուղը եախօտ սանճաղ գարթա-նը մէմոնլիյէթինտէ պուլունույօր իտի : Սէֆայլինի մէգքիւրէտէ տօգսան քիշի մէվճուտ օլուպ , պիր սէ-նէլիք տէ գումանեալարը վար իտի :

Գօլօմպոս եէլքէնլէրի աչարագ բուբասընա զալայ ճիհէթինէ տօղրու կէմիյէ հօլ վէրտի , Փագաթ հէնուզ իպթիտայի սէյահաթտէ մայէթինտէ պուլունան թա-յիֆէլէր խօշուտսըղլըզ կէօսթէրէրէք , կէրիյէ ավտէթ իթմէք իսթէմէյէ պաշլատըլար , վէ Լարինթա նամ սէ-ֆինէ թէհլիքէտէ պուլունտուղունը պա իշարէթ Գօլօմ-պոսա պիլտիրտիլէր : Ֆիլ հագըգա պիլա սէպէպ սէֆի-նէյի մէգքիւրէնիմ պէօյիւք տիլէյի բարչալանմըլ իտի ,

Գօլօմպոս , պու արիզէնին հնգաստէն վէ էյիլտէն

հաղորդանմը՝ պիր շէյ օլտուղունա գաթան շիւպհէսի գալմայըպ, պունը իշին կերի տէօնմէյէ տալա րազը օլմայաճալընը աչըդտան ռաշըղա պէյան իթմէքլէ պէրապէր, վուգու պուլան զարաւա պիր չարէ պուլմագ իշին Գանարեա ատալարընա թէգարրուպ իթմէյէ գարար վէրտի, վէ տիկէր պիր սէֆինէ թէտարիք իթմէք իշին պէյհուտէյէ իւչ հաֆթա գատար վագըթ զայպ իթտիքտէն սօնրա, չարնաչար Լարինթայը թամիր վէ գալաֆաթ իթտիրմէյէ մէճպուր օլտու:

Օ էսնալէրտէ ֆէրաստան կէլէն պիր Սպանեա թէքնէսի, պիր գաչ կիւնտէն պէրի պազը Լուսիտանիյա կէմիլէրինին պահըը Մուհիթտէ տօլաշորգլալընը, վէ պունլարըն մագսատը՝ տէրտէսթ օլունան սէյահաթա միւմանաաթ իթմէք օլտուղունը Գօլօմպոսա խապէր վէրտի: Պու ճիհէթլէ Գօլօմպոս, Լուսիտանիյա սէֆալինի թէարրուղընտան գուրթուլմագ իշին Գանարեա ատալարընը թէրք իլէ, աչըգ տէնիլլէրտէ եօլունա տէվամ իթմէյէ պաշլատը: Պու կիպի հալլէր, զաթէն գօրգագ օլան թայիֆէլէրին խէվֆ ու տէհէթլէրինին թէղայիւտինի մուճիպ օլույօր իտի: ալլէխուսուս արթըր գարա կէօրիւնմէտիլինտէն, պիւսպիւթիւն գօրգմայա վէ տէրէճէյի նիհայէտէ մաղմում օլմայա պաշլատըլար քի, Գօլօմպոս հէր ագչամ ախլէրի թէսէլլի իթմէյէ վէ եիւրէք վէրմէյէ մէճպուր օլմագտա իտի:

Տայիմա շարգ ճիհէթիւտէն էսմէքտէ օլան միւսաիտ պիր բիւզկեար սայէսինտէ, քէմալի իսթիլահաթ իլէ արղու օլունան ճիհէթէ տօղլու գաթը մէսաֆէ իւտիլիյօր իտի, բույի սէմա բաշլագ վէ պէրրագ օլտուղու կիպի, հէվանըն իթիսայը իշպու սէյահաթա պաշլագճա պիր լէթաֆէթ վէրմէքտէ իտի: պաշ ամիրայ (Գօլօմպոս) պիւթիւն պու թէվֆիդաթը իլահիյէյի տէր-

միջան իտերէք, թայիֆէլէրէ հայիմանէ պիր թավր իլէ .

— Իշթէ ալիսի հազլէ էզհէրծիհէթ մուվաֆազը-
յէթտէ պուլունույօրըզ, հիշ շիւպհէ եօզ քի պու թէվ-
ֆիդաթը իլահիյէ՝ սէյահաթըմըզըն սուրէթը մաթլու-
պէտէ պաշա չըդաճադընա տէլալէթ իտիյօր, տէմէք-
տէ իտի :

Զաթէն մումաիլէյհին ճէսարէթ ու սիւքիւնէթի,
թայիֆէլէրէ բէք զիյատէ թէէսիր իթմէքտէ իտի, էօյ-
լէ քի, քէնտիին հազըր պուլունմատըզը էսնատէ տիւ-
շիւնիւլէն իսեան ֆիքիլլէրի, սէօզէ պաշլար պաշլամազ
տէրհալ մահւլ ու զայիլ օլար իտի : Պինաէն ալէյհ Գօ-
լօմպուս մէրգումանըն խէվֆ ու տէհշէթինէ մահէլ վէր-
մէմէյէ չալըմադտա, վէ պու պապտէ կէօնակէօն
թէտպիրլէր իթիսազ իթմէքտէ իտի . պաշլըճա նէ դա-
տար իլէրի կիթտիքլէրինի թայիֆէլէրաէն կիղլէմէյէ
սայ իտէր իտի . քէնտիսի, գըթաթը մէսքիւնէտէն նէ
գատար ուզադտա պուլունտուգլարընը բէք ալա պի-
լիր, վէ պունը քէնտիսինէ մախսուս օլան ժուրնալտա
տօս սօղրու իշար իտէր իտի իսէ տէ, ֆադաթ թայի-
ֆէլէրին եէաիւտէ պուլունան բուսուլայա, գաթ օլու-
նան մէսաֆէնին՝ անճադ իւշտէ պիր գըմընը իշար իթ-
մէյի մինասիալ կէօրմէքտէ իտի :

Անպտեմբերին օն իւշիւնճի կիւնի բուսուլանըն մի-
լի պիր թէպէտտիւլաթ իրայէ իթտի . Գօլօմպուս, գուվ-
վէյի ադլիյէսի սայէսինտէ, պու թէպէտտիւլաթէ կիւ-
յա ագլէ գարլին պիր մանա վիրուպ, թայիֆէլէրին հէ-
յէճանընը թէսիինէ մուվաֆֆազ օլտու . ֆիլհազըդա
մումաիլէյհին վէլտիյի մանա եանլըշ իտի իօէ տէ, մա-
մաֆիհ արգատաշլարընը իգնա իտէպիլաի . զիրա սյուն-
լար, էվվէլա Գօլօմպուսըն միւնէճճիմիք իլմինտէ մէհա-
րէթը քեռաիլլէսի օլտուղունա քեռաիլլէն էմին օլտուգ-

լարը կիպի, սանիէն՝ քէնտիւէրի մուամիլէյհին խաթասընը անւայաճազ տէրէճէտէ ալիմ տէյիլլէր իտի, Էզճիւմէ էլեէվմ բուսուլա միլինին, պու միւնթադալէր թահաթընտա կէօսթէրտիյի թէպէտտուլաթըն էսպապը հազըզիյէսի անւաչըլամամըլ տըր:

Պէօյլէճէ Էօլա տէվլամ օլունուպ, Սեպտեմբերին օն տէօրտիւ օլան իքինճի կիւնի պիր պալըզիյն գուչը կէօրմէլլէրի իլէ, տէրէճէյի նիհայէտէ մէսրուր օլտուլար, շիւնքի պու հայվանըն կէօրիւնիւչի՝ գարանըն Էազըն օլաճաղընա տէլալէթ իտէր զանն իտիյօրլար իտի: Փազաթ Էէվմը մէզքիւրին կիճէսինտէ պիրտէն պիրէ թայիֆէլլէր միյանընտա տէհչէթամիզ կիւրիւլթիւլէր, վէ ազիմ վալլէյլալէր, վէ Փիզան ու Փէրեատլէր զուհուլէ կէլտի: Ղիրա ուղագտան տէհչէթամիզ պիր ալէվ կէօրմէքլէ, քէնտիւէրինտէն ազ էօթէտէ կէօյտէն աթէշ տէօքիւլիյօր զանն իթմիլլէր իտի:

Պու ըզլըմլարտա Էքսէրիյէն պէօյլէ ալայիմի հէվա կէօրիւնիւր իսէ տէ, Փազաթ թայիֆէլլէրին պու կիպի ալայիմի թապիյէ հազըզընտա մալիւմաթլարը պուլունմատըլընտան, հազըզաթէն կէօյտէն աթէշ Էաղմադըլա կէմիլլէրինի Էազաճազ զանն իթմիլլէր իտի, Փազաթ Էաւաշ Էաւաշ մէզքիւր տէհչէթամիզ ալէվին, տէրունը տէքեսիյէ կիրմէքլէ կէօղտէն նիհան օլտուղունը կէօքերէք գօրդռլարը զայիլ օլտու:

Էէվմը մէզքիւրի թէազըպ իտէն պիր գաշ կիւնլէր, մուճիպի թէլաշ օլաճազ հիչ պիր վազաա զուհուրա կէլմէքսիլլին իմրար իթսի, հաթտա խալըրըլ իմարէլլէր պիլէ կէօրիւնմէյէ պաշլատըր Մէօէլա, արա սըրա կիւզէլ գօղուլար հըսս օլունուլօր իտի քի, Գօլումպուս թայիֆէլլէրին մուճիպի մահլուղիյէթէրի օլմազ իւզրէ:

— Իշթէ պու ըսյիհայի լաթիֆէ պաշդա պիր շէյ
օլմայըպ, իլլա ան պէ ան թէգարրուպ իթմէքտէ օլ-
տուղումըզ գըթալարտա պուլունան օրմանլարտան ին-
թիշարօլույօլ, տէմէքաէ, վէ մէրդաւմանը պէթլէճէ
թէսէլլի իթմէքտէ իտի:

Իրթէ կիւնիւ սաթհը տէրեատէ էօթէ պէրի եիւզ-
մէքաէ օլան պիր թագըմ նէպատաթ միւշահատէ օ-
լունտը: Նէպատաթը մէզքիւրէտէն պիր գաշը հէնուզ
քէօքլէրիտէն գօթարըմըզ զանն օլունուր մէրթէպէտէ
եէշիլ վէ թէր ու թաղէ իտիլէր: պունլարը միւթէա-
գըպ սաթհը տէրեայէ գօնմազ օլան պիր նէվի պէյազ
գուշար կէօրիւնտիւյի կիպի, թօնի թէսմիյէ օլունան
պապըզլարըն թագըմ թագըմ կէմիլէրին էթրաֆընտա
կէգինտիքլէրի, վէ պունլարա մէմասիլ տահա պազը
նըշանէլէր, գարանըն եագըն օլտուղունը թէպշիր իթ-
մէքտէ իտիլէր քի, արթըզ ճիւմէսի տէ պիլա սապլ
ու թահամիլիւ գարայը կէօրմէյէ ինթիզար իտիյօրլար
իտի:

Լարինթա, ալայիմի մէզքիւրէտէն ճանլանարագ
աղիմ պիր սիւքաթլա իլէրլէմէյէ պաշլատը: հաթտա
կէմիսինտէ պուլունան թայիֆէլէր, սաթհը տէրեատէ
սապլար կէօրթիւքլէրինի թապտիգ իթմէյէ պիլէ չը-
գըշարլար, անճագ Գօլօմպուս պունլարըն իւմիւտլէրինի
թաստիգ իթմէտի, զիրա քէնտիսի անլէրտէն զէլատէ
միւճէրթէպ օլտուղունտան, էքոէրի պէօյիք տէնիզլէր
իւղէրինտէ, շէմիլն զիյալարը պահըր Մուհիթիլին յաթ-
հընտան սուուա իտէն աիւլէրին իլինէ աքսէնտազ օ-
լարագ, ինսանըն նազարընա մէքճագագ արաղի սու-
լէթլէրինի թէշիլ իթտիլինի պիւտիյի կիպի, պալատէ
արդ իտիլէն վէ գարանըն եագընլըղընա տէլալէթ իք
տէր զանն օլունան նէպատաթը պահրիյէ վէ արզիլէ

տախի, պահրը Մուհիթէ ագան Ամաղօն նէհրի ագըն-
թըսընըն, քէմալի չիտօնթլէ թա ուզագլարտան պիւ-
րիւյիւս կէթիրտիյինէ վագըֆ օլմաղըւ, հէնուգ գա-
րատան չօգ ուզագ պուլունաուդլարընա գանաթ կէ-
թիրմիշ իտի:

Ֆիլ հագըգա թայիֆէլէրին թէիայիւլ վէ թա-
մավլուրէրի մահվ օլտուղու կիպի, կիւնէր իլէ սաթ-
հը տէրեատէ գարանըն դուրալիյէթինի իրայէ իտէն
պիլճիւմէ նըշանէլէր տախի, աւլա սիրնէթիճէյի հա-
սէնէյի ինթաճ իթմէքսիզին զայիլ օլաւ, թայիֆէլէր
թէքրար մէյուսիյէթ կիլոտապընա զարգ օլպագ եէք-
տիկէրինէ:

— Ա՛հ, պու ուճը պուճաղը պուլունմայան պիր
մէնիզ տիր, վէ պիզ իսէ պիր հալի մէճնունանէտէ
քէնտիմիզի սու տէհչէթլիւ տէրեայէ աթարագ աւա
պիլտիլինէ կիտէյօրուզ. էյ վա՛հ, քի՛մ պիզի պիր
տահա սէվկիլի վէթանըմըղա կէթիւրէճէք, աճէպա իա
չիմիզտէն պիր տահա Սպանեայը կէօրէն վէ էվլթա
ու էյալինի տէրաղուշ իտէն օլաճագ մը, տէյէրէք,
ահ ու ֆէրեատլէր, վէ Գօլօմպոսըն ալէյհնաթ աճը
աճը չիքեայէթլէր իթմէքտէ իտիլէր:

Մէրգումանը՝ էն զիյատէ մէյուս վէ միւքէտտէր
իտէն շէյ, Գանարեա աթաղաթընտան եօլա չըգտըղլա-
րընտան պէրի, միւթէմանիյէն չարգ ըիւզկեարը էսմէ-
սի իտի. պու ճիհէթլէ իշպու տէնիզլէրտէ սթլա զարպ
ըիւզկեարը էսմէյէճէյի, վէ պինաէն ալէյհ կէրիյէ
տէօնմէք, եանի Լվրօքայա ալտէթ միւմքին օլամայա-
ճաղը զիւյիւմիւնէ զահիպ օլտուլար:

Պու պապտէ Գօլօմպոսըն տէտիյի սէօղլէր, թայի-
ֆէլէրինին էնտիչէրինի թէսքինէ մէտար օլամայօր ի-
տի. զիրա քէնտինին պու տէնիզլէրի զիյարէթ իթմէ-

տիյնի , վէ պինապերին մալիւմաթը պուլունմատըղընը տերմիյան իթմէքտէ իտիլէր :

Գօլօմպոս կիճէ կիւնտիւղ ճէնապը Հագտան իսթիանէ իթմէքտէ իտի . վագաա եէնի զուհուրա կէլէն պու մանիյէ զալէպէ իթմէքա իչին մահզա հագգըն լութֆը քերէմի էլղէմ իտի , վէ նասըլ քի անգարիպ իթմաֆը իլահիյէ տախի էրիշտի . զիրա զանն իտէրսին քի թայիֆէլէրին խէվֆ ու տէհչէթինի իզալէ իթմէք իչին պիրտէն պլրէ պիր ճէնուպը զարպի բիւզկետըլ էսմէյէ պաչատը . ֆիլ հագքըգա պու բիւզկետըլ քէնտիլէրինէ մուսալիֆ իտի իսէ տէ , ֆագաթ էվթօրայա ավտէթ իթմէք իւմիւտինի գաթ իտէր օլան , վէ ապիմա էսէճէք զանն օլունան շարգ զիւզկետըլ զիւլիւմի զայիլ օլտու :

Մամաֆիհ՝ թայիֆէլէր պունը իլէ թէսէլլի պուլմատըղարը կիպի , եէքտիկէրինի միւթէագըպ վուգը պուլան պաղը մէսէրրէթպախշ նըշանէլէր տախի , մէյուսիյէթլէրինի քեաովէն մահվէ մէտար օլմատը . վագաա վաթանլարընտա պուլունան դուշլարըն նաղմէլէրինի անաըրան սերչէ ճէսամէթինտէ գուշլար , կէմիլէրին էթրաֆընտա ուչուշույօլլար իտի քի , պունլար ճիսմէն ուֆագ օլմալարը իլէ , գարատան բէք ուչագ մահալլէրէ կիտէմէյէճէքլէրի տէրքետար իտի . էզճիւմլէ Գօլօմպոսըն բէֆիգլէրի պու իմարէլէրտէն մահզուգիյէթ հըսս իթմէտիքլէրի կիպի , պու խայըրըլ նըշանէլէր կէօղլէրինէ պիւէր էվհամը քեաղիպէ կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի :

2

Թայիֆէլէին իսեանը.

Կէմիլէրտէ պուլունանլար պու կիպի էֆրեարը միւսահիշէ իլէ մուզթարըպ իքէն, պիրտէ Սեպտեմբերին եիրմի պիրիննի կիւնի նակէհան սըգ վէ եէշիլ նէպատաթ իլէ մէսթուր պիր տէնիղէ վասըլ օլարագ, պիր տէրէճէյէ գատար գալպլէրի քէսպը գուվլէթ իթտի. ֆադաթ նէպատաթը մէգքիւնէ կիթ տիքճէ սըգ լաշըպ թէվսի իթմէքտէ, վէ գուվլէյի նէլարիյէնին ալապիլէճէյի գատար իմթիտատ իթտիյինի կէօրմէքտէ օլան թայիֆէլէր, պէհէմէհալ գատար տէրետէ զարգ ու նապուս օլմուշ պուլունան պիր արաղի իւղէրինտէ սէյրի սէֆային խիյօրլար, վէ պինաէն ալէյհ պու հալին՝ եօլա տէվամ իթմէլէրինէ մանի օլաճագ զիյիւմինէ զահիպ օլտուլար. պու հալտէ մէյուսիյէթլէրի գաթ պէ գնթ արթտըգտան պաշգա, աճը աճը շիքեայէթլէրէ պաշլայըպ, հէման իսեան իթմէյէ գալգըշտըլար, վէ իշ օ տէրէճէյէ վարտը քի, Գօլօմպոս կիւճ հալ իլէ պու գուտուրմուշ առէմլէրի զապթ իտէպիլիյօր իտի. Պունլար եէքտիկէրինէ.

— Հէնուզ պէնիյի պէշէրին այագ պասմամըշ օլտուղմ տէհշէթամիզ պէեապանլար կիպի, մէճհուլ վէ միւսահիշ տէնիղլէր օրթասընտա չալգանըպ տուրույօրուզ, եավաշ եավաշ գուամանհամըլ թիւքէնէճէք վէ պիլտէ աճըգտան սուսըղըգտան թէլէֆ օլուպ կիտէճէյիզ. իլթիճա իտէճէք նէ պիր լիման, նէ պիր արագի, նէ պիր գայա բարչասը, վէ նէտէ ինսան էլի իլէ

չէր քեջի կիւնէրթէյէ չըգըպ կեղմէքտէ , վէ հըսա իթ-
աւըլէրի տէհչէթ իլէ միւլտհաղաթը տինայէթքեարա-
նէլէրինի եէքտիկէրէ պէյան իթմէքտէ իտիլէր :

Գօլօմպոս , էշխասը մէղքիւթէնին իշպու էֆքեաթը
մէզմուլմէլէրինտէն խնդէրտար օլտուղու հալտէ , զէրրէ
գատար ֆիթուր կէօթէրմէյիպ , տայիմա շէն վէ սա-
քին պիր հալ իպրաղ իթմէքտէ , յէ թայիֆէլէրի իա-
եանէ տավէթ իտէն քիմնէլէրի , կեահ գըրալըն էմիլնի
իլթար իտէքէք թէհտիտ իթտիլի կիպի , թապէն միւ-
լայիմ օլանլարըն պաղըլարընա տաթի ագճէ վէ եա
րութպէ վատ իտէրէք վէ մուգնի քէլամլար ծէօլէյէ-
րէք կէօնիւլէրինի ալմագտա իտի , վէ մէրդուման
տախի իրթիքեապ իտէճէլէրի տինայէթտէն մահճուպ
օլմագտա իտիլէր :

Սեպտեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնի ոլլրտէն պի-
րէ դարա կէօրմիւլլէր զաննըյըլա , կէմիլէրտէ պոռլե-
նանլարըն ճիւմէսի տէ աղըլլարընա խըֆիթ կէթիլէ-
ճէք տէրէճէտէ ըզհարը մէսէրլէթ իթտիլէր , ֆազաթ
պիր աղ սօնրա ալտանմըշ օլտուղլարընը անլայըպ , թէք-
րար , վէ էվլէլքինտէն զիյատէ տիւչարը մահզուսիյէթ
օլտուլար . մամաֆիհ Գօլօմպոս կիթտիքճէ իւմիւտվար
օլույօր իտի , զիրա կէօգիւնէ չարբան պաղը հապըքի
նըչանէլէրտէն , արգատաշլարընըն , պուլունմայտճաղը
ֆիքրի իլէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլտուղլարը արաղիլէ
թէգարրուպ իթտիլինի իսթիտլալ իտիյօր իտի :

Եօնաւսլար վէ ուչար պալըգլար կէմիլէրին էթրա-
մընտա եիւզմէքտէ իտիլէր . հալա սաքին , տէնիլ րա-
քիտ վէ ըիւզկեար իսէ խաֆիֆ վէ միւսաիտ օլմաղըլա ,
կէմիլէր՝ օ տէրէճէ կիւղէլ եօլ ալմագտա իտիլէր քի ,
մալիւմ օլան տէնիլլէրտէ , պէրքի պէօլլէ միւվաֆադը-
յէթլէ սէյրիլ սէֆային իտիլէմէմիշ տէնաէ ճայիլ տիր :

Տէնիզին սիւքիւնէթի վէ հէվանըն լէթաֆէթի թէէպի-
րի իլէ պաղէն էն մէյուս թայիֆէլէր պիլէ , քէտէրլէ-
րինի պիր տէրէճէյէ դատար ունուդարագ սոյունըպ սու-
յա աթըլտըլար , վէ կէմիլէրին էթրաֆընտա չօճուգ
կիպի տալիալար իլէ օյնաշըրլար իտի :

Պիր դաշ կիւն սօնրա դարայա մախսուս օլան գուշ-
լար կէօրիւնմէտիքլէրինտէն , հէր քէս թէքրար գօրգ-
մայա պաշլատը , վէ պաղըրլար պիր առայա թէսատիւֆ
իտիլմիշ տէ կէօրիւլէմէյէրէք կէչիպ կիտիլմիշ զիւյիւ-
մինէ զահիպ օթորգլարընտան , կէմիլէրին եօլունը չը-
մալէ տօղրու չէվիրմէսինի Գօլօմպուս թէքլիֆ իթտի-
լէր : Լաքին միւմաիլէյհ իշպու թէքլիֆէ ասլա հէվա-
լէյի սէմի իթիպար իթմէյուպ , վէ արամագտա օլտու-
ղը արազինին պէհէմէհալ զարպ ճիհէթինտէ պուլզ-
նաճաղընը էվիլէճէ քէնտիսիֆէ պէյան օլունիւշ կի-
պի : քէմալի պէպաթլա տօտօղրու ճիհէթը զարպիլէյէ
կիթմէքտէ իտի :

Չօգ կէշմէտէն պինլէրճէ թույուրը արզիյէ , վէ դա-
րայա եագըն սուլարտա եաշայան միւթէատտիպ պա-
լըլար ըզհարը վիճուտ իթմէյէ պաշլայըպ , թայիֆէ-
լէրին իւմիւտի օ դատաք քէսպի ճէսամէթ իթտի քի ,
արա սըրա գարայը՝ ըայէլայն կէօրիւյօրլար կիպի հէք-
սի պիր աղըզ «Իարա՛ , գարա՛» տէյու պաղըրմագտա ,
վէ իւմիտլէրի սօջա չըգտըղընտա թէքրար գալպլէրի
միւնքէսիր օլուպ , կիրտապը մէյուսիյէթէ զարգ օլ-
մագտա իտիլէր : Պու ճիհէթլէ Գօլօմպուս , սոյի թէէ-
սիրի մուճիպ օլան պու հալէ նիհայէթ վէրմէք իսթէ-
յիպ , աթիւտէքի պէյաննամէյի իլան իթմէյէ քեարը
ագիլ առտ իթտի :

Պաւնտան սօնրա հէր քիւմ գարա կէօրիւյիւնի
թէպչիր իտէր տէ էսէրի կէօրիւլմէզմէ վատ օլունան

միւքեափաթոէն քեամիլէն մահրում դըլննաճագ տըրն

Հոկտեմբերին եէտիսինտէ , կէրէք Լաբինթա սէ-
ֆինէսինին սիւվարիսի Ալոնզոյ Ռինգոնըն ըէճալէրինէ
վէ կէրէք պինլէրճէ սէրչէ դուշլարընըն քիւմէ քիւմէ
ճէնուպը զարալիյէ աողրու ուշուշմաշարը իւղէրինէ
Չօլմալմա սիւվար օլտուղու կէմիսինին եօլունը տիրալ
չէվիլպի , իւշ կիւն միւթէմաուիյէն քարայա թէգար-
րուպ քոլունույօք դանն իտիլտի , Թիլ հազըգա հըսս օ-
լունքն լաթիֆ դօդուլար , վէ կէճըիւլէն եէմ եէշիլ
նէպատաթ , դարանըն եազըն օլորաղունը իյմա իտի-
յօլլար իտի :

Մամաֆիհ պղա իւմիւղպաթշ նըշանէլէրտէն թէքձ
լարապիլաճիքանի նէթիճէ հարըլ օլմատըլ , նիհայէթ
Հոկտեմբերին ծնունճը կիւնի իշ աշըգտան աշըղա իճ
եպն ըէնկիւնի ալտը ձիւթէքմիլ թայիֆէլէր պիլ իթթիւ
փաղ Դօլմալմալըն պիւշնաթ օլաւանարաղ , պրթըգ պիթ
ատըմ տահա իլէրի կիթմէյէճէքլէրինի դաթիյէն պէձ
յան իթթիլէրա զմէքպիլմիւլ Դօլմալմալըն եիւղիւնտէն
եօզարըլ պարըլըրաթիգ մալարամ աուլարու միքամ ալալ
- ձիւթէքմիլ , մէկէր լօթիլալ իթտիյին պու հարաթէթ
ճէհապըն Հաղըլ թէճըիւ պէ իթթէք տէյիլ մի տիլ
պիլիլմ ճէհապըլմալ դալալիյէմիլէ վէ քաապգ աթըմըլա
թէշէքթիւր եպէ քիւ օթոզ կիւնտէն պէրի պիլիլալ
թէթըլ մէճնոնանէտէ մէճհուլանիլլէրի եալըլ , տիւն-
եանըն հուտու թըլ խաղիճինտէ սէյիլ քէփույին իտիյօ-
լալ , փաղաթ էփքեաթըն նէ տիր , պիլլէլ տալհա նէձ
ընյէ դաճալ կէթիւրէճէքսին , պիլալ ալթըգ շունարան
չրիքպա կիթմէյիլլէլ Աղանեսայա Քալաթթի իտիլիմ , պի-
լիմ ճիւմէմիլլին ընյի պու տըլ , հէթիլիլ ողու պապ-
աէ իթթիլիլալ իթմիլիլ տիր , վաթանըմըլտան պաշգա
եէրէ կիթմէք իսթմէյիլլէլ , պունտան սոնքա Նիւմիլլէ

հայաթընը թէհլիքէյէ իլգա իտէճէք հիւ պիը քիմսէ
եօգ տըր , տէմէքտէ իտիգէր :

Գօլօմպոս , պու գարըշըգլըղըն իշինտէ ամլա ֆու-
թհորընը պօղմայըպ , հիւ պիր թէլաշ կէօսթէրմէյիպ ,
էվիէլա թայիֆէլէրէ սյրը պըրը , վէ սանիյէն հէքսինէ
պիր չօգ մուգանի վէ միւլայիմ սէօղլէր սէօյլէյէրէք ,
խէվֆ ու տէհշէթլէրինի թէպին իթմէյէ , վէ գալպ-
լէրինէ ճէսալէթ ու մէթանէթ վիրմէյէ չապալաաը ի-
սէտէ , ապա պիր ֆայիտէի կէօրիւլէմէտիյինտէն ,
հէման էմլաճը տէհշէթֆէղալէրին չարբմասըյըլա եէ-
րինտէն գըմլտամայան դայա բարչասը ֆիպի սապիթ
վէ մէթին պիը հալ քէսպ իթտի , վէ թէհտիտամիղ
պիը թպվը ալտը , վէ պիր սէտայի ամիրանէ իլէ :

Պէն , Հինտ մէմալիքինի սյուրմագ իշին գըրալ
իլէ գըրալիչա հաղարպթընըն էվաֆիլի մախտալէլէրի
իլէ Կօլա չըգ տըմ : ճէհապը Հադգըն մալալէրէթի իլէ
վաղիֆէմի իճրա իթմէտէն կէրի ձէճսէմէթ : Պա ֆէր-
մանը գըրալի , տիգին բէիտինիլ վէ ամիրալընըլ չպպ-
լոնտուղում հասէպի իլէ , հէր հալտէ սպանա իթաաթ
իտէճէքսինիլ , տէտի : Պէն մէմալիքինի սյուրմագ իշին
գըրալիչա հաղարպթընըն էվաֆիլի մախտալէլէրի
իլէ Կօլա չըգ տըմ : ճէհապը Հադգըն մալալէրէթի իլէ
վաղիֆէմի իճրա իթմէտէն կէրի ձէճսէմէթ : Պա ֆէր-
մանը գըրալի , տիգին բէիտինիլ վէ ամիրալընըլ չպպ-
լոնտուղում հասէպի իլէ , հէր հալտէ սպանա իթաաթ
իտէճէքսինիլ , տէտի :

Պիր գաշ կիւն սօնրա Գօլօմպոս քէնիյիպինէ միւ-
րաճաաթ վէ քէմալի թէղալըրու իլէ վաթանա ալտէթ
իթմէսինի սիյալ իտէն զապիթանէ , էգէր իւշ կիւնէ
գատար գարա կէճիլէնմէպէ : թէպտիլի էֆքիար ի-
տոբպ Սպանիայա ալտէթ իտէճէյինի վաա իթմի
Հիւ շիւպհէ եօգ քի մումալիլէյին պու վաաթի , թայի-
ֆէլէրի պիր գաշ կիւն տահա ալընտըրմագտան իպա-

բէթ օլուպ, քէնտիսի բէք աղ միւտտէթ զարփընտա
գարանըն արդը վիճուտ խէճէճինէ տայըր գանաաթը
թամմէ հասըլ իթմիշ խոի:

Մամափիւզ պիքինճի կիւն խայրա վէ շէրէ տայըր
հիւ պիր հալիպէ վուհուր իթմէքսիզին իմար իթտի:

3

Իպթիսա պուլունամ գարա:

Իքինճի կիւնի աթթհը տերեապէ պէքազ պիր շիջ
շէյի հալի պիր աղամ տայը, պիր թահուա բարչասը,
վէ պիրտէ ինսան էլի իլէ իմալ իտիլիշ պիր տէյնէք
կէզրինտիւ: պու նըշանէլէրի միւշահտէ իտէն թայիւ
ֆէլէր, պիրտէն պիրէ շիքեայէթ ու մահզուսիլէթլէրի-
նի թէրք իլէ պիր մէսէլրէթ վալէյլասը պալը վէրիսի
վէ կէօզլէրինի աթթթ աշարպէ ինթիզար իթմէյէ պաշ-
լատըլար: Մէրգ ումանըն իւմիւտտէն ֆէշաթ իտէն մէ-
սէրրէթլէրի օ տէրէճէյէ վարտը քի, եհվմը մեղքիւրըն
պգչամըսը Գօլումպոյ՝ քէնտիլէրի իլէ պիր սուրէթը բէ-
պէքանէտէ միւլադաթ իոգուպ գօհուշմայա պաշլատը:

Սմիրալ կէմիսինին, կիւվէրթէսի իւզէրինտէ ու-
մուժ թալիֆէլէր թարափընտան «Գըրպիշամըղ չօդ
եաշա» պէսթէսի քէմալի խահէջ իլէ թէրքէնիւմ իւ-
պիլտիքտէն պօնրա) ամիրալ, եանի Գօլումպոս ըրդ-
գաթթալի պիլիշ նութգ կյրատ իթտի, պաթէհու նուշ
յըն ալթընտա պոշլունմասը մէհուգ օլան գայալարա
շարքամամգ իզզրէ ինթիսթը էլտէն պըրպմամպարը
նը թավսիյէ ո վէ էն եվվէլ աքաղի կէօրէն թայիֆէյէ

նէվ պէ նէվ պնդուի չէր վերելէ՝ յինի վտա ի թափը-
մէն մամէ , հիւքիւմէ թաքափընտան տաթի դայիւր
հայտաթ շարթը իլէ օթգըլ ըիալ մաալ թախսիս իսի-
լէճէ յինի պէյան իյլէտի :

Օ կիճէ Գօլժմպոս սապահա դատար ույր յանձնոր ,
իւշ առնն սէփինէլէտէ ումն մի պիր մէսէրրէթ հիւքմ
փէրմա օլույօր իտի . արթըր գարաննն եագըն օլտու-
ղունա թիմնէ չիւպհէ ի թմէյօր իտի , Գօլժմպոս իտէ ,
կէօղլէրննի աէօրթ աչարագ քէմալի տըղդաթլա ու-
փուգա աթփը նազուր ի թմէ թաէ իտի :

Կիճէնին սաաթ օնընա տօղրոն թա ուղնալ տան
պիրտէն պիրէ պիր մում ըշըղը կէօրիւնտի ուղն ըշըղ ,
առնէթա պիլ շուլէյի ճէվլալէ կիպի էօթէ պէրի կի-
տիպ կէլմէքտէ ձլուք , տալկալար իւղէրինաէ չալգան-
մաղտա քլան պիր սանտալըն փէնէրի զիյասընա պէն-
ղէյօր իտի . Գօլժմպոս , իէթրօ Կու թաթիէրէս նամ պիր
զապիթի նէղդիմէ ճէլպ իլէ . էլինտէյի տիւրպիւնին
հիղաւը իլէ մէղքիւք ըշըղը կէօթէրէրէք :

— Շուրատա պիր ըշըղ կէօրմէյօրմուսըն , տէյօլ
սիւալ ի թմէսի իւղէրինէ , Կու թաթիէրէս քէննինինաէ
ըշըղ կէօրտիւլիւնի թաստիգ ի թտի , վէ իքիսի պիրտէն
տահա զիյատէ պիր տըղդաթ իլէ մաալէնէ վէ թէտ-
դըղ ի թաթիքտէն սօնրա , Գօլժմպոս տահա զիյատէ գա-
նաաթ հասըլ ի թմէք իլին տիկէր պիրինի տահա չը-
ղըրպ :

— Օղլում սէնտէ պագ , շուրատա պիր ըշըղ կէօթ
րիւյօրմուսըն , տէտի :

Պաղաթ օ սըրատա զիյա նապէտիտ օլտու իսէ տէ
պիր իքի տագըգա սօնրա թէքրար կէօրիւնտիւ քի ,
պու տէփա իւչիւ պիրտէն կէօրտիւլէր : Մէղքիւք զի-
յա պալատէ զիւր օլտուղու կիպի շուլէյի ճէվլալէ մի-

4

Կուանահանի, Խաիոս Սան-Սալվասոր.

Շափաղ աթմադլա կիճէլէյին կէօրիւնէն դարանըն
զըյըլարը խէյալ մէյալ սէչիւմէյէ պաշատը, վէ պի-
աղ սօնրա աֆիթապը ալէմթապ ուֆուգասն արդը
աիտսդը բիւր էնվար իտուպ, ալէմի նուր իլէ միւնէվ-
վէր իթալիյինսէ, կէմիլէր աղըր աղըր զըյըլա թէգար-
ուպ իթալիէր:

Գօլօմպոսն Բալօս լիմանընտան հաշաքէթինտէն
սօգսան կիւն, վէ Գանարեա ստաշարընտան կէշտիյին-
տէն պէրի թէմամ օթուղ ալթը կիւն մուրուր իթմիշ
օլուպ, նիհայէթ 1492 սէնէսի Հոկտեմբերինին օն իքին-
ճի կիւնի ալէսասպահ Ամէրիգա զըթաւընտան էն էվվէլ
քէշֆ օլունան, վէ Լուգա ճէղայիլի սաղիրէնին էն ու-
ֆաղը պուլունան կուանահանի նամ ատանըն բիշ-
կեահընա վասըշ օլմուշ իտի. ատանըն հէր թարաֆըն-
տան թագըմ թագըմ չըր չըպլադ պաղըր բէնկինտէ
սառաւլար, տիւչարը վէլէհ ու հայրէթ օլտուգլարը
հալտէ սահիլէ սօղլու զօշուշտուլար:

Գօլօմպոս, կէօղիւնէ բէք լաթիֆ կէօրիւնէն պու
եապանճը արաղիյէ այագ պասար պաամաղ տիլ իւղէ-
րինէ կէլտի. վէ մէսէրրէթտէն իլէրի կէլմէ կէօղ եա-
շըյըլա թօրրաղը էօբէրէք, անուամիմ իւլ պալ ճէնապը
Խալլադը ճիհան հաղբէթլէրինէ սէճտէ վէ աղըր թէ-
շէքքիւր իթտի, պսւրասը նէ Սիբանիօ ատաար, վէ նէ
տէ Խաթայի հիւքիւմտարչըղը իտի. զիրա Սպանեալը-
լարըն էթրաֆընը սլմըշ օլան ատէմլէրին չըպլադը-

ղը , վէ սէֆիւ հալլէրի , հէնուզ պուրասընըն մէտէնի-
յէթլէ միւշէրէֆ օլմատըղընը իրայէ իտիյօր իտի . Մա-
մաֆիհ զայէթ հիւքսէք աղաճլարտան , վէ օ անէ դա-
տար իվրօթայըլարըն մէճհուլի օլան նէվ պէ նէվ նէ-
պատաթտան , ճէգիրէնին գայէթ միւնպիթ վէ մահսուլ-
տար օլտուղու անլաշըլմագտա , վէ իլէրուտէ պուճտան
ճէսիմ արազիլէլին քէշֆ օլունահաղընա տայըր պէօ-
յիւք իւմիւսպէր հասըլ օլմագտա իտի :

Ամիրալ , բէֆիգլէրի իլէ պէրապէր ճէնապը վա-
ճիպ էլ վիճուտ հաղրէթլէրինէ տուա վէ թէքէքքիւր
իթտիքտէն սօնրա , այաղա գալգըպ պէլինտէն գըլը-
ճընը չէքէրէք .

— Պէն Դըրիստափոր Գօլօմպուս , ճէնապը Հագգըն
լուծֆ ու քէրէմի իլէ գըրալ Ֆէրտինանտ վէ էլիզապէթ
գըրայիչա նամը նամիլէրինէ օլարագ իշպու արազլի իշ-
ղալ իտուպ Սան-Սալվատօր (Սուրբ Փրկիչ) թէսմիյէ ի-
տէրիմ , տէտի :

Պու էսնատէ պիւ ճիւմլէ թայիֆէ վէ դապըթան ,
Գօլօմպուսը՝ ամիրալ վէ Սպանեա գըրալիյէթինին պաշ
վէքիլի տէյու թանըյարագ , էղհէր ճիհէթ քէնտիսինէ
իթաաթ վէ սատագաթ իտէճէքլէրինէ տայըր քէսմէն
եէմին իթտիլէր . արթըգ Սպանեալըլար , նայիլ օլտուգ-
լարը պու մուվաֆագըլէթ իւղէրինէ , աղըլլարընա խըֆ-
ֆէթ կէթիլի տէրէճէտէ մէսրուր վէ մահգուզ օլա-
րագ , չօճուգ կիպի զըպ զըպ սըչրամագտա , եէքտիկէ-
րինի գուճաղլամագտա , պաղըլարը աղլամագտա , պա-
ղըլարը կիւմէքտէ , ուղագլարա գօշմագտա վէ թէք-
րար կէզմէքտէ իտիլէր . էլհասըլ քէնտի քէնտիլէրին-
տէն կէշմիշ պիւր հալէ կէլմիշէր իտի :

Չօղլարը կէլիպ ամիրալը պու ազիմ մուվաֆագը-
յէթի ճիհէթլէ թէպրիք իթտիլէրի կիպի , էքսէրիսի

տախի մուսախիւ, յհին հուզուրնտա տիղ չեգբերէք իս-
եանլաքը իչին արզը նէտամէթ, վէ պու պապտէ ափվը-
նը իսթիրհամ իթմէքտէ իտիւէր: Պաղըլարըտա ամի-
րալը հէր նէվի իլթաֆ ու իհսան պեզլինէ միւգթէտիր
գըյաս իտէրէք, Սպանեայա ալաէթ իթաիքլէրինտէ,
քէնտիլէրինի քիւչէյի խաթըրտան ֆէրամուշ պույուր-
մամաւընը իլթիմաս վէ բէճա իտիյօրլար իտի: Էլ հա-
հէր քէս Գօլմպուսը, պէնիյի պէչէրին մաֆէվգընտա
պիր զաթը տիրայէթսիմաթ օլտուզուէա գանաաթ հա-
պըլ իտուպա հայրէթլէ քէնտիսինէ պագարլար, վէ մու-
մախիւ, յհին մալիք պուլունտուզու գուվլէյի ագլիյէսի-
նի մէտհ ու սիթայիշ իտէրլէր իտի:

Յիլ հագըգա պու առէմլէրին իպրաշ իթտիքլէրի
էթվար ու հարաքէթ, էրպապը թէմաշայէ բէք զարիպ
պիր մէնզարէ արզ իտէճէյի տէրքեար իտի. զիրա հըսս
իթտիքլէրի նագապիլի թարիֆ մէսէրրէթ ու հայրէթ-
տէն մատէ, հէր առըմլարընտա պիրէր զարիպ չէյլէրէ
թէսատիւֆ իտէրէք, հայրէթլէրի գաթ պէ գաթ արթ-
տըզը կիպի, պիղզաթ քէնտիլէրիտէ, պու եապանճը-
լարըն պիրտէն պիրէ առալարընա վիրուտինի, հալլ օ-
լունմաղ պիր մուամմա կիպի թէլագդը իտէն եէրլիլէ-
րին կէօզիւնէ, հարիգ իւլ առէ պիր մէնզարէ իպրազ
իտիյօր իտի:

Ատանըն եէրլիսի օլան եապանիլէր, իւք տէֆա կէ-
միլէրի կէօրտիւքլէրինտէ, պիրէր տէհչէթլիւ տէնիլ
ճանալարլաքը զանն իթմիչլէր, վէ Սպանեալըլարըն կէ-
միլէրտէն չըգտըղլարընը միւշահէտէ իտինճէ, հէման
ֆիրարէ եիւզ թուլթմուշլար, վէ սըգ չալըլըզլար իլէ
օրման արպալընա ճան աթըս կիղլէնմիչլէր իտի. ֆա-
գաթ եալաշ եալաշ քէսպը ճէսարէթ իտուպ մէյտա-
նէ չըգտըլար, վէ Սպանեալըլարըն հուզուրնտա սէճ-

տէ գըլարագ, քէնտի ատէթլէրինճէ պերայի իհթիրամ էլէրինի պաշլարընա գոյտուլար, Պիշարէլէր կէօզլէրինէ կէօրիւնէն պու պէյազ չէհրէլի վէ կիյինմիշ գուշանմըշ ատէմլէրի, պիր նէվի գանաալը մաքինալար իլէ կէօյաէն եհրէ էնմիշլէր զանն իթմէքտէ խտիլէր :

Եհրիլէր, էվվէլա պիրազ ուզադ տավրանըյօրլար խտի խէ տէ, Փագաթ Գօլօմպոսըն նէվ պէ նէվ իշարաթը տօսթանէտէն, վէ կէօսթէրտիյի էթվարը մուհապէթքեարանէտէն քէսպը ճէսարէթ խտէրէք, քէմալի մէրագլա Սպանեալըլարա եադլաշըպ ըուպալարընը վէ սագալլարընը թուլմագտա, վէ էլլէրի իլէ ատամըն էօնիւնտէ տէմիր աթմըշ օլան կէմիլէրի կէօսթէրմէքտէ վէ ազիմ պիր թէհայիւր իլէ պիւա հարաքէթ տուրուպ էիւղլէրինէ պագմագտա խտիլէր :

Գօլօմպոս կէմիլէրտէն պաղը ուփագ թէֆէք չօճուգ օյունճագլարը կէթիրախպ եապանիլէրէ արզ իթտի, պիշարէ հէրիֆլէր, պօնճուգլարըն պագըր բարաշտլարընը, բարլագ շէրիալէրին մէնղարէսինտէն մէճազուպ օլարագ, թարիֆի զայրի գապիլ պիր մէսէրրէթը թըֆըլտէ իլէ մէղքիւր օյաչնճագլարըն իւզէրինէ գօշգըլուլար, ալէլիսուսու շընղըրագլար տէրէճէյի նիհայէտէ հայրէթ վէ նաղարը տըգգաթլարընը մուճիպ օլմաղըլա, տայիմա գուլագլարընա եադլաշտըրըպ սալլամագտա, վէ ազիմ պիր մահլուղիլէթ հըսա իթմէքտէ խտիլէր :

Պա սատախիլ ատէմլէրին կէօսթէրտիյի էհիլլէթտէն, ալըշըգըլգտան վէ ճէսարէթը միւլայիմանէտէն, Գօլօմպոս ֆէվգէլատէ մէմնուս վէ մահլուղ օլտու, զիրա պու մէսէրրէթպալաշ տագըլատա մուճիլէյհիլ խէպալի, քէնտիսինէ իսթիգպալտէ հէր չէյի խօշ վէ միւլըրին կէօսթէրիյօր խտի : Գօլօմպոս օ պիւտէ ճէնա-

սը Հագգըն՝ Նահատանիյէթինի թանըմագ չէրէփինտէն մահրում պուլունան սու պիշարէ եապանիլէրին, էֆ-քեարը մուլլիմէսի կիւնին պիրինտէ քէմալի սուհուլէթ-լէ խըրիսթիանիլըդ նուրը իլէ միւնէվլէր օլաճաղընը գաւիէն մէմուլ իտիյօր իտի պու համիյէթլի զաթ՝ եապանիլէրի պիր տըգգաթը մախսուսէ իլէ թէփիլիշ իթմէքտէ, վէ իլէրուտէ քէնտի հիմմէթի իլէ անլէ-րի ալէմը մէտէնիյէթէ իտիալ իտէպիլէճէյինի տիւ-չիւնմէքտէ իտի:

Հէնուղ էլպիսէ տէնիլէն չէյին նէ օլտուզունը պիլմէյէն չըպլագ եապանիլէր, սագալսըղ վէ տէրի-լէրի պագըր ըհնկինտէ իտի իսէ տէ, հալ պու քի սի-մալէրինին չէքիլ օ գատար չիրքին տէյիլ իտի, իրի կէօղլէրի յէյաս վէ դայէթ բարլագ, օրթա պօյլու, վէ թէնտիւպը էնտամլէրի եէրինտէ օլտուգտան պաչգա, հալ ու օրֆաթլաղընտա պիր հալաւլէթը ֆէվլէլտէ կէօրիւնիյօր իտի. ֆագաթ միճուտի տղալէրինտէ կէօղլէ չարաճագ ուսպի (սընըրլը) պիր գուլլէթ միւ-չահէտէ օլունմաարըղընտան, պինտէն ոպէյհ ճէնկճի օլմատըղընը անլաչըմագտա իտի:

Պունլարըն՝ պիլ ճիւմլէ թէգեինաթը պիր թագըմ աճալ աճայիպ նագչիյաթտէն իպարէթ իտի: Չօղլա-րըն՝ թէքմիլ վիճուտի նագըչլար իլէ միւզէյնէն օ-լուպ, պաղըլար իսէ եալընըղ պուրունլարընը, վէ կէօղլէրինին էթրաֆընը նագչ իթմէքլէ իրթիֆա իթ-միլլէր իտի: Սիյաս վէ դըվըրճըգ սաչլարը ալընլարը իւզէրինտէ աղ իսէ տէ, ֆագաթ արգատլարընա տօյլու պիր գաչ ուղուն սաչ թութամլարը, ումուզ-լարչնա գատար տիւչմէքտէ իտի: Իլք տէֆա կէօրիւ-նէն պու եապանիլէր, թագըրիպէն օթուղ եալընտա զանն օլունույօրլար իտի:

Գօլօմպոս իշպու ատայը՝ մէշհուր Մարքօ Բօլըն ղիբը իթմիշ օլտուղու ճեղայիւրի Հինտիյէտէն ատտ իտէրէք, եւբիլէրի «Հինտի» թէսմիյէ իթտի:

Սպանեալըլար, կէօղլէրի էօնիւնատէ ան պէ ան արզը վիճուտ իտէն ասարը ղարիպէնին թէմաշա վէ թէտգըգաթըլըլա իշթիղալ իտէրէք, գարատան այլըլմագ վէ կէմիյէ ալտէթ իթմէք իսթէմէմէքատէ իտիլէր. ֆագաթ թէտրիճէն պասմագտա օլան կիճէնին գարանըղը, կէմիլէրինէ չէքիլմէք լաղըմ իտիլինի քէնտիլէրինէ իսթար իթտի. Օլ կիւն աղշամա գատար ատանըն սահիլինի տօլաշարագ, օրմաքնլարա կիւրիպ չըգարագ, վէ եէնիտէն եէնիյէ շայանը թէսճիւպ չէյլէր կէօրէրէք օ տէրէճէ մահզուղ վէ մէմուլն օլմուշլար իտի քի, զէրրէ գատար եօրիուլըլա հըսս իթմէտիքտէն պաշգա, վիճուտլարը կէմիտէ պուլուլնտուղու հալտէ, կէօղլէրի պիւլա իսթիյար ատանըն իւղէրինէ միւնաթըֆ գալտը, եէնի տիւնհատա իւք տէֆա օլարագ պուլտուղլարը պու ատանըն հէր թարաֆընը լայըղըլըլա թէֆթիշ վէ թէճէսսիւս իթմէք արղուսը իլէ սուզան օլուպ, քէմալի սապըրսըղըղըլա սապահա ինթիղար իտիլօլլար իտի:

5

Ասանըն քէսգըգաթը.

Շաֆագ աթար աթմաղ Սպանեալըլար, սահիլտէ ազիմ պիւր գալապալըգ կէօրտիւքտէն պաշգա, Հինտիլէր՝ քէնտի լիսանլարընճա «Դանօթ» թէսմիյէ իթտիք:

լէրի պիր նէվ գայըգլարա ըաքիպ օլտուգլարը հալտէ , կէմիլէրին էթրաֆընը սարտըգլարընը միւշահէտէ իթ-տիլէր , Պու գայըգլար՝ եէքբարէ պիր աղաճ քիւթիւ-յինին իշի պօշալթըյարագ իմալ իտիլմէքտէ օքուպ , հէր պիրինին գլըգ էլլի նուֆուսը իսթիապ իտէճէք պիր կէնիշլիյի պուլունմագտա իտի . շայէտ պունլար արգա իւթի տէօնտիւքլէրինտէ , Հինալիլէր տէնիլէ աթըլըպ քէմալի սուհուլէթլէ եիւղէրէք տօլլուտըլար , վէ տէ-րունինէ տօլմուշ օլան սույը , իշի պօշ գուրու գապագ-լար իլէ պօշալթըլար , վէ պիլա միւշկիւլաթ թէքբար ըաքիպ օլուրլար իտի :

Եէրլիլէր , իքրամէն պերապէրլէրինտէ բամպուգ , թու թի գուշարը , վէ Մանիօք սենունտան եաքըլմա էք-մէք կէթիլմիլէր իտի . Սպանեալըլարտան պազըլարը Հինալիլէրին թէգեինաթ իշին պուրունլարընա ալթուն բարչալարը թագմըշ օլտուգլարընը , վէ մէգքիւր ալ-թունլարը մաէլմէմունիյէ չընղըրալ լար իլէ միւպատէ-լէ իթմէյէ ճան աթտըգլարընը պիթթէճրիւպէ անլա-տըլար . Պօլօմպուս պու ալթունլարըն նէրէտէն կէլաի-յինէ տայըր լաշիլէրի , պիր թագըմ իշարէթլէր իլէ իսթիճվապ իթտի . անլէր տախի ճէնուպ ճիհէթինտէ զայէթ պէօյիւք պիր մէմալիքտէն կէլտիյինի իշարէթլէ անլաթտըլար :

Ձիհնի տայիմա օ խէյալաթը խաթըրնիւլաղ իլէ մէշուլ պուլունան Պօլօմպուս , լաշիլէրին պու իւպա-րաթընտան , ալթըգ թէրէտտիւտի թէրք իլէ խաթայի հիւքիւմաարըլը , հէր հալտէ մէմալիքը մէգքիւրէ օ-լաճաղընա շիւպհէսի գալմայըպ , եէրլիլէր , քէնտիսինէ ալթուն սահանլար իշինտէ թաամ իտէն զայէթ զէն-կին վէ գուտրէթլի պիր հիւքիւմաարտան պահս իտի-յօրլար զանն իթտի , վէ հիւքիւմաարը միւշարիլէյհին

աճաստը խաթայի գըթասընա հիւքմ իտէն պէօյիւք
 Խան քէնաթիսի օլաճադընա գանաաթ կէթիրոթի , վէ պզ-
 ճիհէթլէ պիր ան էվվէլ ևէրլիլէրին լիսանքըն էօյլէնմէք
 հէվէսինէ տիւշիւպ , անլէրին չօդ տէֆա թէլաֆիուդ
 իթտիլքլէրի « Կուանահանի » քէլիմէսի , քէնաթի լիսան-
 լարընճա ոսքին օլաուգլարըն ճէգիրէնին իսմի օլուուդու-
 նը անլատը :

Իբի կիւն պու մինվալ իւզրէ կէչտիքտէն սօնրա ,
 Սպանեալլար՝ ճէգիրէ իլէ սէքէնէսի հադգընտա մա-
 լիւմաթը թամմէ ախդ իթմէք սէվտասընա տիւշտիլէր .
 ամիրալըն էմիր իլէ կէմիլէր ատանըն սէվահիլինի տօ-
 լաշարլար , սանտալլար տէնիլին գօյլարընա կիրուպ
 չըդընճա լաթֆի մէնզարէլէր կէօրիւնիւյօր իտի . հէլէ
 աղաճլարըն թաղէլիլի վէ ճէսամէթի Սպանեօլլարը
 հայրէթտէ պըրագլօր իտի . պունլար խուրմա , մէշէ վէ
 զայէթ հիւքսէք մավուն աղաճլարըն օլուպ , արալարըն-
 տաքի էօտ աղաճլարընըն նէշը իթտիլի բայիհայի լա-
 թիլիլէ , կէմիլէրտէն պիլէ իսթիշմամ օլունույօր իտի .
 Եէր պէ ևէր ուֆադըրմագլար ճէրիյան իտէրէք արա-
 ղիլի սուլամագտա , վէ ևէքտիկէրինտէն այրըլըպ պիր
 գաշ ճիհէթէ տօղրու կիթմէքտէ իտիլէր . ճէգիրէնին
 օլթասընտա տալի լաթիֆ պիր կէօլ պուլունմագտա
 իտի :

Սպանեօլլար , իքք քէօյլէրին էօնիւնտէն կէչտի-
 լէր . մէղքիւք քէօյլէրին իշինտէ խուրմա տալարընտան
 մամուլ ևանպէտան ուֆագ գուլիպէլէր կէօրիւնմէքտէ
 իտի . էվրօբալըլարըն սանտալլարըն կէօրտիւքլէրինտէ ,
 դարըն էրքէք դարմա դարըն գուլիպէլէրտէն տըշարը
 աթըրլարագ քէմալի հայրէթլէ պագարլար , վէ կէօղլէ-
 ռի իլէ էլլէրինի կէօյէ գալտըրարագ Սպանեօլլարա
 աէճտէ իտէր կիպի հալլէր իպրաղ իտէրլէր իտի . պա-

զըլարը տա պու եապանճըլարը կէօյտէն էնմիշ զանն
խտէրէք, պաղըրըպ չըղըրմագտա, վէ ուզագտան մէյ-
վէ, չիչէք, վէ սու իլէ տօլու գապլար թագտիմ իթ-
մէքտէ իտիլէր:

Զօղլարը տախի քէնտի աղաճտան օյմա դօյըզլա-
րընա ըաքիպ օլարտոգ սանտալարը թէագըպ իտէրլէր.
Պաղըլարը տա սահիլտէ տուրու պիր միդտար ալըզ-
ալըզ պագաղըտան սօնրա տէնիղէ աթըրըքար, վէ
քէմալի մէհարէթլէ տանտալարըն ալըտաքնտան եթի-
գէքէք, իշարէթլէր վէ եայկարալար իլէ սանտալարա
կիրմէք ըսթէաիքլէրինի անլաթըրտու իտի. ամիրալ ի-
սէ խօշ չէհրէ իլէ կիւլէրէք պաճնլարըն էլլէրինտէն թու-
թուպ սանտալա ալըր, հէր նէվի թալթիֆաթտա գուշ
սուր իթմէզ, վէ էլլէրինէ պուճուզլար իլէ իսթի սու-
քէթլի միտալար վէրիք իտի:

Եէրլիլէր, պէօյլէ գըյմէթսիզ շէյլէրէ սահիպ օլ-
տուզլարը իշլն քէնտիլէրինի տէրէճէյի Նիհայէտէ մէ-
սուտ վէ պաղըրեար ատա իթմէքտէ իտիլէր. սան-
տալարըլա տօլաշըլտըղը սըրպտա ուֆազ պիր նիմ
ճէզիլէյէ թէսատիւֆ օլունտու. պուրատա Սպանեօլ-
լար, Գաստիլիյատարի պահճէլէր կիպի կիւղէլ պահճէ-
լէրին իշլնտէ ալթըր առէտ գուլիպէ կէօրտիլէր:

Դօլօմպոս հէր թաթափընը ինճէտէն ինճէյէ թէտ-
գըզ վէ թէճէսսիւս իթմէքլէ ճէզիլէրին ուֆազ օլ-
տուզուճը անլատը, վէ եապանիլէրին կէօթէլտիլէրլի
ատալարըն աէրունիլի կէզմէք էմէլի իլէ կէմիսիլէ ալ-
տէթ իթաի. մումալէյհ, պիրազ Սպանեօլճա էօրէ-
նիպ տէ իլէրուտէ թէթճիմանլըզ թիտիլմէք Նիլէթի ի-
լէ, եէրլիլէրտէն եէաի ըիշիլի նէզտինէ ալըզ օյտու.
պուճլար, պէօյլէ պէօյիւք վէ կիւղէլ կէմիլէրմէ պու-
լընտուգլարընա բէք զիյատէ մէմուճն օլույօրլար իտի:

6

Ֆերմանսին վե Սոյամեդոյ ասալարը .

Գօլօմպոս , հէր նազար իթտիյի թարաֆտա նէվ պէ նէվ շէքիւտէ կիւզէլ , տիւզ , վէ մահսուտար ատաւար կէօրիւյօր իտի . եէրլիլէր քէնտիսինէ եիւզտէն զիյատէ ճէզիրէլէր իսմի պէյան իթտիքլէրինտէն , Մարգօ-Բօլըն զիքը իթտիյի մուճիզէլի ճէզայիրին պու աւտալար օլաճաղընա գանաաթ կէթիրտի , վէ մուճաիլէյհին , Սիբանկօ առասընա , վէ Խաթայի հիւրիւմտարլըղընա վասըլ օլունմազտան , Ասիյա գըթասընըն ճիհէթը շարգիլէսինտէ վագը , քիւնլիւք վէ էօտ աղաճլարը իլէ տօլու 7488 ատէտ միւճիզէ նէվինտէն օլան ճէզիրէլէր իշար իթմիշ օլտուղունը տէրխաթըր իթտի . Փիլհադըգա Գօլօմպոսըն թասավվուր իթտիյի շէյ հագըգաթէ մագրուն տէյիլ իտի իսէ տէ , հալպուքի պու թասավվուր քէնտիսինէ բէք խօշ կէօրիւնտիլիւնտէն պիր տիւրլիւ խաթըրնտան չըգարամատը , վէ Մարգօ-Բօլըն ֆարղիլթընա իսթինատէն տայիմա , մահսուլաթը ալթուն օլան պու արաղիլէրի պուլմագ սէվտասը իլէ սուզան օլույօր իտի .

Գօլօմպոս , ճէզայիրի մէշքիւրէնին էն պէճիլիլինէ թէգարրուպ իտէրէք , պուրասընը « Լա նէսսանս իմնագիւլէ » (Անարատ Յիւլթիւն) թէսիլէ իթտի . մուճաիլէյհ , ճէզիրէնին սէքէնէսի , ալթուն պիլէզիքլէր վէ կէրտանլըգլար իլէ միւզէյիէն օլտուգլարը հալտէ քէնտիսին իսթիգալալ իտէճէքլէր զաննընտա պուլունույօր իտի . հալպուքի գանօթլարա ըաքիպօլմուշ

օլան պիր թագըմ չըպլագ վէ վիճուտլէրինտէ նէվ պէ նէվ նագըլար պուլունան ատէմլէրտէն պաշգա պիր շէյ կէօրմէտի . պու էսնատէ Սպաննօլլարն կէմիլէրինտէ պուլունան եէտի Հինտլիլէրտէն պիրի տէնիպէ աթըլարագ , վաթանտաշլարընըն լաքիպ օլտուգլարը գայըգլարտան պիրինին իչինէ կիլտի , վէ ճիւմլէսի վար գուվվէթի բաղույէ վէրէրէք քէմալի սիւրաթլա քիւրէքլէրէ եարըլըպ գաշմայա պաշլատըլար : Սահլիլէ վատըլ օլտուգլարընտա գայըգլարը թէրթ իլէ , ճէյլան սիւրիւլէրի կիպի շիթապլա օրմանլարա տօղրու գօշարագ նապէտիտ օլտուլար :

Փագաթ գայըղընըն իչինէ հայըճա բամպուգ պուլունան պիր Հինտլի , նինա նամ սէֆինէյէ թէգարըուպիթտի . Սպաննօլլար պունը գայըղը իլէ պերապեր կէմիլէ ալըպ , խէվֆ ու տէհչէթինտէն նաշի թիր թիր թիթրէմէքտէ օլան զէվալլը վահչիլի ամիրալըն հուղըրընա չըգարտըլար . Գօլծմպոսն պաշլըճա մէնֆաաթը , եէրլիլէրին էմնիլէթ վէ հիւսնի թէվէճճիւլէրինի ճէլպ իթմէքտէն իպարէթ օլմաղըլա , Հինտլիլի աղլմ պիր նէզաքէթ վէ ինսանիլէթ իլէ գապուլ իթտի , պաշընա ըէնկեամուղ պիր շապղա գօյտու , վէ էլինէ պիր թագըմ օյունճագլար վէրտիքտէն սօնրա եօլա գօյտը :

Պիր աղ սօնրա Գօլծմպոս տիկէր պիր Հինտլի տահա կէօրտիւ քի , պօյնունը ճէվիլ տանէսի ճէսամէթինտէ պիր նէվ գուրու նէպաթտէն մամուլ իրի պիր կէրտանլըգ իլէ թէզեին իթմիլ , վէ եալընըլ պաշընա պիր գայըղա ըաքիպ օլմուշ օլտուղու հալտէ , ալէլ աճէլէ պիր առատան տիկէր պիր առայա կէչէյօր իտի . մէրգում՝ շիւսհէսիղ պու շայանը հայրէթ եապանճըլաշըն վիրուտինի վաթանտաշլարընա խապէր վէրմէք իսթէյօր իտի . Սպաննօլլար պու հէրիֆի պիր թագըմ

իշարէթէր իւն չըզըրարւար, վէ պինսիշ օլտուղու գաւ-
նօթը իւն պէրապէր կէմիյէ ալտըլար. ամիրալ մէր-
դումա պալ՝ էքմէք վէ շարապ իբրամ իթտիքտէն սօն-
րա էթթէ կիւնի տէրպէսթճէ սաղը վէրտի:

Սէֆինէ, Կէնի պիր ճէղիւրէնին բիշկեհաճընա միւ-
վասըլէթ իթմիշ օլտուղունտան, տէր հալ Ջինտըլէր՝
գանօթըլար իւն կելիպ կէմինին էթրաֆընը ալտըլար,
Պունլար, պէրապէրլէրինտէ պիր Յօգ Գամպուգ իւն,
Էվթօթալըլարըն մէճհուլի օլտն պիր թագըմ մէյվէլէր
վէ նէպատաթթ քէօքլէրի կէթիլմիշէր իտի. ամիրալ
չըգըպ ճէզիրէյի տօլաշտը, վէ իսթինէ Ֆէրնանտին
գօյտու, Պուրատաթի եէրլի գատընլար բէշտիմալ գու-
շանմըշ օլտուղըլարը կիպի, իգամէթ իթտիքլէրի գու-
լիպէլէր տախի Կուանէհանի ճէզիրէսինտէքի գուլի-
պէլէրէ նիւպէթէն, պիր տէրէճէյէ գատար միւնթա-
գամ վէ սէպիմիլի պիր հալտէ պուլուննիլթի իտի. պու-
ատատա տօգունմուշ բամպուգ պուլուննիլթի կիպի,
Եէրլիլէր թարաֆընտնի «Համագ» թէսմիյէ օլունմն
պիր նէպի եպթմապ իսթիմալ իտիլաիլի տախի կէօրիւն-
տիւ: Պու Էպթաղլար՝ Եէրտէն Եիւքսէրէք ասըլըշ օ-
լուպ, բամպուգտան մամուլ տաշանըղը պէզլէրտէն
փուլթէթ իտի էլ հաօըլ Ֆէրնանտին ատաաընտա հէր
շէյ պիր տէրէճէյէ գատար միւքէմէլ օլմաղըլա, ա-
միրալ պու ճէղիւրէ հազգընտա ըուղնամէսինտէ չէօյլէ
եաղմապտած տըր:

«Հիփոթմիւրիւն իշինտէ օլտո զմմուղ հալտէ նիւ-
րատաթի նէպատնիթ, Մնտալըլ զիյատա Մալին սըլնտա
օլտուղու կիպի թէրու թաղէ վէ Եէմէշլի տիլ: պուն-
տաթի մէյվէլէր, թթլար վէ անլաճլար, Միգանեանըն
մահմուլթթ ընտան, Կիճէնին Կիւնտիւ Էտէն նէ գատար
ֆաղթըլ վար իծէ, պուլըլարտա օ գատար ֆաղթըլ տըր:

եկրիկէր՝ Սպանիոյն հագգընտա բէք զիյառէ հիւ-
մէթ վէ միմաֆիրնիւ վազլըզ կէօսթէրմէքտէ օլուպ
անէրի քէնտի օրմանլարնա վէ բունարլարը պաշընա
կէօթիւրմէքտէ 3 ալըշըզ բարաղանլար հէտիյէ իթմէք-
տէ, սանտալլարըմըզը բամպուզ իլէ տօլտուրմիդտան,
վէ պօշ ֆըշըլարը թաթը սու իլէ տօլտուրուպ, քէն-
մալի խահիշէ տէնիզ գըշըսընա տօղրու Կուվարլա-
մագտա իտիլէր 3)

Գօշօնգոս, պու ճէզիրէտէ սաքին օլան եկրիկէրին
իշարաթը միսսուսէլէրինտէն, վէ սաշըր պազը իմա-
րէլէրաէն, պունլարըն՝ քէնտիսինէ ճէսուպ ճիհէթլէ-
րինտէ ալթոնը պօշ պիւ արմիզի կէօսթէրէճէքէրի իւ-
միւտի իլէ քէրվէրաէ օլույօր իտի, վէ իշթէ պու ֆիքը
իլէ ճիւնանտին ճէզիրէսինի թէրք իտէրէք, ճէսուպը
շարգի ճիհէթինտէ վագը Սօյամէթօ տտաւընա ազի-
մէթ իթտի. հալ պու քի ճէրնմնտիմնէ օլտուղու կի-
պի պիւնտատա ալթուսան էսէր կէօրէմէտի 3 էլ հա-
ոը շինտիլէրտէն մէրվի զանն իթտիյի 3 կիւզէլ վէ
մէշհուր պէլտէյի, միթուս վէ միւճէթէրաթլէ միւզէյ-
եէն սահանլարտա թանմ իտէն 3 զէնկին վէ մուազ-
զամ հիւրիւմտարը պիւլամատը. անճաղ՝ մէյվէտար
տալլէր իլէ տօլու երնքմէք աղաճար, լաթիֆ չիմէն-
զարլար 3 տէնիզ տալիսլարնտան ըսլանմիշ ինճէ վէ
ընարլազ գոնմըս, վէ ճէսուպը շարգի ճիհէթինտէ
քէսիւր իւլ աղա աղաճարըլա մուհաթ կէնիշ կէօղէր
վէ չըմաղլար կէօլտիւ 3

Գօշօնգոս՝ Էլիպադէթ թէսմիյէ իթմիշ օլտուղու
Սօյամէթօյ ճէզիրէսի հագգընտա, բու զեամէսինտէ
շու ճիւմէլէրի իշար իթմիշ տիւ 3

Նէլիզապէթ տտաւընըն հայիզ պուլոնտուղու լէ-
թաֆէթը թապիյէսի, չիմտիյէ գատար քէշֆ իթտիլիւ

ճէզերէլէրին կիւզէլիյի մաֆէվզընտա տըր . հանկը թարաֆա կիտէճէյիմի պիլմէյօրում . եէշիլ հալըլար իլէ մէֆրուշ կիպի լաթիֆ տաղլարըն զէրվէլէրինէ պազմադտան տօյամայօրում : Պուրատա զայէթ ճէսիւմ կէօլլէր վէ կէնիշ ըրմաղլար օլուպ , էթրաֆընտա շա-յանը հայրէթ տէնէճէ.ք տէրէճէտէ միւնպիթ մէրալար պուլունմադտա տըր . Անտալուզիյատա Ապրիլ այընտա օլտուզու կիպի , հէր շէյ թազէ վէ եէշիլ բէնկտէ տիր . հէլէ գուշարըն նաղմաթը սէֆապսիշալարը պէնի պիւսպիլթիւն մէճղուպ պիր հալէ կէթիլիյօրլար :

«Ահ քեաշքի միւմքին օլսա տա պուրալարտան տա-ւա այրըլմայըպ միւտտէթը հայաթըմը շու լաթիֆ մա-հալտէ կէշիրսէմ . պուրատա օ գատար չօգ բաբաղան վար քի , քիւմէ քիւմէ ուշորդլարը սըրատա աֆիթա-պը սէթր իտէրլէր տէսէմտէ , միւպալաղա իթմիշ օլ-մապ . հէլէ իրի ուֆազ թույուրը սայիրէնին բէնկեա-մլլա վէ բարլազ թիւլլէրի , հազըգաթէն հայրէթէֆ-ղա պիր շէյ տիր . պուրայա մուվասըլէթ իթտիյիմիզ էսնատէ էօլլէ լաթիֆ գօգուլար իսթիշմամ իթտիք քի , թարիֆի գալու գալէմլէ միւմքին տէյիլ տիր . պուրատա պօյաճըլըղա վէ ալէլիսուսուս թէպապէթէ լուղումը վէ էլվէրիշիլ բէք չօգ նէպատաթ պուլունա-ճաղը մէհուզ իսէտէ , թէէսիւֆ իտէրիմ քի պէն անլէրի թէշիսի վէ թէֆրիգ իթմէյէ միւզթէտիր տէ-յիլիմ . »

Սպանեալըլար , արաղինին պունճա շայանը հայ-րէթ ահվալինի թէմաշա իթտիքտէն սօնրա կէմիյէ ալ-տէթ իթտիքլէրի սըրատա , սյինէ կիպի բազ ու պէր-րազ օլան , վէ ուֆադ պիր իյնէ տիւշսէ պիլէ կէօրիւ-նէն տէնիլլին տիպինտէ , կիւմիւշ կիպի բարլազ բուլը վէ ալթուն բէնկիլ նէվ պէ նէվ պալըգլարը , վէ տի-

կէր հայվանաթը պահրիյէյի քէմալի հայրէթլէ սէյր իթմէքտէն տօյամայօրլար իտի . մէզքիւր պալըզլարն պաղըլարը զուվլէյի էլէթրիզիյէյի հայիզ պուլուն՝ տուգլարնտան , կէմիլէրին էթրաֆընտա սըչրայըպ օյնատըգճա , կէօղլէր գամաշտըրըճը ետգամօզլար հաւըլ իտիյօրլար իտի :

Նիհայէթ իւլ էմր Սպանեօլլար իչին պու մէճհուլ գըթատա պուլունան հէր էչեա վէ հայվանաթ , քէնտիլէրինին թանըտըզլարընտան չօգ ֆարգլը օլմաղըլա սօն տէրէճէ թէհայիւրտէ գալմագտա , վէ տաղըգա պէ տաղըգա մահղուզիյէթլէրի թէզայիւտ պուլմագտա իտի . էկէր մուճիպի մահղունիյէթ օլմաագ պիր շէյ վար իսէ , օ տա ամիրայըն արամագտա օլտուզու ղէնկին վէ գուտրէթլի խաթայի հիւքիւմտարլըղընը պուլմագ իչին , հէնուզ չօգ վագըթ պէքլէմէք լաղըմ կէլէճէյի գաղիյէսի իտի . Մամաֆիհ էվէլլէրի Գօլճմպոս հագգընտա ղէրլէ գատար էմիլէթլէրի գալմամըչ օլան պու ատէմլէր , շիմտի մումաիլէյհին պէհէմէհալ խաթայի գըթասընը պուլաճաղընա գաթան շիւպհէ իթմէմէքտէ իտիլէր :

7

Գուպա ճէզիրէսի .

Պու էսնատէ միւթէմատիյէն շիտտէթլի եաղմուրլար եաղտըղընտան , վէ մուխալիֆ ըրլզկեարլար էտտիյինտէն , Գօլճմպոս պիր գաչ կիւն էլիզապէթ տատաւընտա գալմայա մէճպուր օլտուգտան սօնրա , նիհա-

յէթ իւշ էմը Հոկտեմբերին եկցմի տէօրտեւնտէ շեօլա չըգապիկտի . վէ եէտի պէրիզ թանէ ասալաւորն բիյշէ կեահընտան կէշէրէք . Լոգա ճէղպիլիւնի՝ ֆըլօրիթա-տէն թէֆրիզ իտէն Պահամա գանալլիւնը կիթալի . Մու-մաիլէյն չըմպէ աօղրու կիթմիշ օլալըտը , չըմպի Ա. ք մէրիկայը պուլաճաղը տէրքետը իտի , Ֆիապաթ տալի-վա շտապ ճիհէթինի պրղուլէտիլինտէն . Հոկտեմբերին եկրմի սէքիլինճի կիւնի Գուպա ճէղլիւնսինն սահիլլիէ միւվալլէթ իթտի .

Ճէգիլիւնի մէղքիւլէտէ քուլլիւնն տաղլալլն վէ տէրէլէրին մէնզարէսի , սահիլաէն տէնիլլէ աօղրու ու-ղամըշ օլան պուրունլարը . կէնիշ Կօլլալը , վէ պահաթ Մուհիթէ ալմազաա օլան պէջիւք պիլ Նէհրին քէգ-րէթի սուլարընը կէթըլալ , Կօլթմպաս պուրասընըն զա-յէթ պէջիւք պիլ ճէղիւլէ , վէ պէլքի տէ պէր գըթպի ճէսիմէ օլաճաղընա ինթիմալ վէրիլթօ իտի . Ճէգիլիւնի « Ժուաննա » վէ Նէհրի տալի Սան-Սալվատօր թէսմի-յէ իթտի . Պու ալալըգ ամիրալ պիլ թագըմ վահշիւ-լէր կէօրտի քի , իքի ատէտ գանօթլարա պինմիշ օլ-տուգլարը հալտէ Նէհիլտէն հօգարը տօղրու չըգըլթօ-լար իտի . տէրհալ գարայա չըգըպ իքի ատէտ մէթ-րուգ գուլիպէլէրի թէֆթիշ իտէրէք , իշլէրինտէ պաղը խասըր բարչալարը , պալըգ ավլամադ իլին օլթալար , վէ պիլ տէ հալլամայան քէօրէք կէօրտիւ . զաթէն պու ճընս հալլամաղ քէօրէքլէրտէն , պաշգա ճէղիւլէ-լէրտէ տալի կէօրմիշ օլալըղունտան օ գատալ թէա-ճիւպ իթմէյօր իտի .

Գօլթմպաս , ճէղիւլէնն սէվահիլինի թէֆթիշ իլին թէքըլքի կէմիլէ ավաէթ իթտի , չօգ տէֆա կէմիտէն գարայա վէ գարատան կէմիլէ կիտիպ կէլմէքի , հէր տէֆասընտա վէ հէր եէրտէ գուվլէթի վէ ճէսամէթի

նէսլաթլար պուլտու . էօթէ արէրի խոնրան տալլարը-
յըլա մէսթուր օլտուղ ճա թէմիզ վէ միւքէմիէլ դոնի-
պէլէր վաթ իտի . Պու դուլիպէլէր՝ եէբաիկէրէ եաղըն
պուլունմադտա իսէ տէ , ֆադաթ եօլ եախօա սօղա-
ղա պէնզէր պիր թարիզ կէօրիւնմէյօր իտի . Սպան-
եօլլար՝ եադըլալղ ճա , եէրլիլէր պաշլարընը ալընյ ֆի-
րաթ իտիյօրընը իտի . Պու ճէզիլէտէ պիր թաղըմ օ-
տունտան մամուլ ինտան սուրէթլէրի վէ՝ հէյքէլլէր
պուլունտօղունտան , աթիլալ՝ պու աստտա , տիկէլ
ատաքարտոմն դէյաաէ մէտէնիյէթ կիլմիշ օլտուղունա
գանաաթ կէթ իրտի :

Հարինթա նաւ սէֆինէտէ պուլունտն եէտի
Հինտիլէրտէն իւշիւ դարընը իտի . Պունլար՝ տէօրթ
կիւն դատար ուղադտա գըթաթի մէղքիւքէնին իլէրլէ-
րինտէ բէք չօղ ալթուն վէ զլլգուարէթ պիր հիւքիւմ-
տար պուլունտու զունը պէյան իթտիքթիլինտէն , Գօ-
լօմպոպ՝ էվվէլ էմիրտէ եէրլիլէր իլէ սէյլէլմէք իշին
պոնլարտան պիրինի կէօնտէրմէյի մինասիպ կէօրտիւ .
Հինտիլ , իթաաթ իտէրէք տէրհալ տէնիզէ աթըլտը ,
վէ եիւզէրէք կէշիպ կիթաթի : Մէրպիւմ՝ Սպանեօլլարըն
լէյհինաէ օլան իֆատաթըյըլա , վաթանտաշլարընըն օ
մէրթէպէ էմիլիյէթինի ճէլպ իթտիքի , տէրհալ եէր-
լիլէր օն ալթը թանէ գանօթլարաք բաքիպ օլմուշ , վէ
քիւլլիլէթլի բամպուղ իլէ մէյիլէ տօլտուրմուշ օլ-
տուղլարը հալտէ կէմիլէրէ թէգաշրոնպ իթտիլէր :

Հարգուքի Սպանեօլլարըն արատըղլարը բամպուղ
վէ սաթիրէ օլմայըլ , իլլա ալթուն օլտուղունտան , կէ-
միլէ կէլլն վաշիլէրաէն պիրինին պուլունտա պիր կիւմ
միւշ բարաաթը կէօրիւպ , կիւմիւշին նէրէտէն կէլտիլիմի
սօրտուլար , վէ եէրլիլէրին դալլինճէ ճէզիլէնին թա ի-
շէրլէրինտէն կէլտիլինի անլատըլար , վաշիլէր քէնաթ

լիսանլարընճա կիւմիւշին պուլունտուղու մահալի «Գուպանագան» եանի Գուպանըն մէրքէզի թէսմիյէ իթաիքլէրինտէն, Գօլօմպոս օրասընըն Խաթայի հիւքիւմաարլըղընըն մագարըր օլաճաղընա զանաաթ կէթ իրիպ, պէօյիւք Խանա պիր հէյէթը սէֆարէթ կէօնտէրմէյի թաամիմ իթաի, վէ պու մէմուրիյէթը մուհիմմէյի, Լաթուվիկօս Թօրլէս իլէ Բօարիկօ Էրէս նամ իքի զապիթէ հէվալէ, վէ ալթը կիւն զարֆընտա իքմալի խըամէթ իթմէլէրինի էմր իթաիքտէն սօնրա, քէնտիսի ճէզիրէնին թէտգըզ ու թէֆիթիշի իլէ իշթիղալ իթմէյէ պաշլատը, վէ եէնի տիւնեանըն բէյտէրրէյ իրայէ իթաիյի էշեայի զարիպէ վէ մէնզարէյի լաթիֆէնին թէմաշասընտան միւթէլէզզիլ վէ միւթէհայըր օլաշադ բուղնամէսինէ շու սէօղլէրի իլապէ իթաի:

«Գուպա ճէզիրէսի, շիմտիյէ գատար քէշֆ ու իշղալ իտիլէն արազիլէրին էն կիւզէլի տիր: Պուրատա ինսան քէմալի ասայիշի հալ իլէ իմրարը հայաթ իտէսիլիր» տէյու եազտըղտան սօնրա, Էլիզապէթ ճէզիրէսինի թարիֆ իթաիյինտէն զիյատէ խահիշ իլէ Գուպանըն ըրմագլարընը, պուրունլարընը, գօյլարընը, նէհիրլէրինի, վէ տաղլարընը, պիթթաֆսիլ զիքր իտիյօր իտի:

Միւնթագալէրտէ զուհուրի միւթլագ օլան տէհէթամիղ ֆուրթունալար, Գօլօմպոսա հէնուզ մալիւմ օլմատըղընտան, տէնիղին տայիմա պէօյլէ սաքին վէ լաքիտ հալտէ գալաճաղընը զանն իթմէքտէ իտի: Ֆադաթ մուախսարէն պու խօշ միւլահաղաթը զիհնինտէն իխրաճ իթմէյէ մէճպուր օլտու: Անճագ պուրնլարըն ահվալի սայիրէսի հագգընտա եազտըղը շէյլէր, սըրֆի հագըգաթտէն իպարէթ իտի: Պունլար ագըզի շէյլէր օլմաղըլա էլեհվմ արղը վիճուտ իթմէք-

տէ տիրւէր . մէսէլա Ամերիգա գըթասընտա պուլունան
մէշհուր վէ գըյմէթտար աղաճլար , չիչէքլէր , մէյվէ-
լէր , րէնկեամուզ վէ լաթիֆ գուշար , ալթուն րէնկին-
տէ բարլազ նէվ պէնէվ պէօճէքլէր , վէ հայվանաթը
սայիրէ մէյտանտա օլտուղու կիպի , պու կիւնքի կիւն
էվրօրա միւզէխանէլէրինի թէզեին իտէն եազութ վէ
զիւմիւտ միսիլու կիրանպէհա միւճէվհէրաթ , Գօլժմ-
պոսըն հայրէթինի թահգըգ վէ թաստիգ իթմէյէ
քեաֆի շէյլէր տիր :

Գօլժմպոսըն , Գուպա ճէզիրէսինտէ թէվազուֆ
իթմէսինտէն տիկէր ֆայիտէլի շէյլէր տէ մէյտանէ
չըգտը . պունլարտան էն պաշըճասը բաթաթէս տէ-
նիլէն օ նաֆի նէպաթ աըր քի , էլեէվմ էվրօբատա
պունըն իսթիմալի թաամիւմ իթմիշ տիր :

Պալատէ պէյան իթտիլիմիզ հէյէթը սիւֆէրա , ալ-
թը եէտի կիւնտէն ավտէթ իտուպ , էօյլէ զէնկին Խան ,
վէ եա զիյդուրէթ հիւքիւմտարըն էսէրի պիլէ օլմա-
յըպ , պին նուֆուս գատար սէքէնէյի հավի էլլի ա-
տէտ գուլիպէլի պիր քէօյտէն պաշգա հիշ պիր շէյ
կէօրմէտիքլէրինի պէյան իթտիլէր : Լութուվիկօս Թօր-
րէս , պիր չօգ էլսինէյի շարգըյէյէ աշինա օլուպ ,
էթրաֆընտա պիրիքմիշ օլան եէրլիլէրէ , Սրապճա ,
Սիւրեանիճէ , վէ Իպրանիճէ սէօզլէր սէօյլէմիշ իսէ տէ ,
հիշ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմայըպ , անճազ գավմը մէզ-
քիւր , քէնտիլէրինէ գըլաղուզլըգ իտէն Հինտլինին
լիսանընր անլամըշլար , վէ եալընըղ անընլա միւքեա-
լէմէ իթմիշլէր իտի քի , Հինտլիլի մէրգոււմ ուզուն պիր
նութգ էյրատ իտէրէք , պէյաղ ատէմլէրին , եանի
Սպանիօլլարըն մալիք օլտուղու ազլ ու զէքեալէթի ,
վէ սախալէթը թապիլէլէրինի կէօյլէրէ գատար եիւք-
սէլտէրէք , պունլարըն՝ մահզա քէնտիլէրինի մէսուտ

վէ պահտընալք իթմէք իչին կէլմիշ օլտուղլարընը պէ-
յան իթմիշ իտի :

Յիլ հազըզա Հինտլինին պու նութգը եերլիւրէ
օ տէրէճէ հիւննի թէէսիր իթմիշ իտի քի , հէման Սպանա
եօլլարա թէգարրուպ իտէրէք էլլերինի էօրմիշէր , վէ
պիր չօգ հէտիյէլէր վէրմիշէր իտի . էն էլվէլ էրքէքլէր ,
վէ սօնրա գատընլար բայէթ վէ ըզհաըր մէմնունիյէթ
իտուպ , ճիւմլէսիտէ պու եէնի միսաֆիրլէրին՝ քէնաի
իչլերինաէ իգամէթ իթմէլէրինէ բէք զիյատէ արզու-
քէշ պուլունտուղլարընը պէյան իթմիշէր , Հինալի թէր-
ճիւման՝ Սպանեօլլարըն կիտէճէքլէրինի անպթարղըն-
տա , սատէտիլ վէ խայըրխահ եերլիւրէ , պունլարը
կէօյտէն նուզսլ իթմիշ վէ եինէ օրայա կիտէճէքլէր
զաննըյըլա , քէնտիլէրինի տախի պէրապէր կէօյէ կէօ-
թիւրմէլէրինի իլթիմաս , վէ բէք չօգ բէճա իյլէմիշէր
էլլէ :

Պու հալտէ սէֆիրլէր , ամիլտըն արզու իթփիյի
խապէրլէրին հիշ պիլինի կէթիւրմէմիշէր իտի . զիրա
գարլինի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի , Սպանեօլլա-
րըն կէօղիւնէ պլթընտան մատէ հիշ պիր շէյ կէօղիւն-
մէմէքտէ իտի . մամաֆիւ հպուլտուղլարը պու մահսուլ-
տար արաղիլէր , պլթընտան զիյատէ գըյմէթտար օլ-
տուղլարը պա տէրքնար տըր : Սէֆիրլէր կէմիյէ ավտէթ
իթտիքլէրի սըրատա , իլք տէֆա օլարադ թիւթիւն
եաքրաղընը կէօրտիւլէր . եերլիւրէ գուրու պիր նէպա-
թըն եաքրաղլարընը պիւքէրէք պիր ուճունտան եադ-
մագտա , վէ տիկէր ուճունը տուտաղլարը աքասընտա
սըգարադ՝ տիւմանը տըշարը չըգարմագտա օլտուղլա-
րը թէաճիւպլէ թէմաշա իտիլտի , վէ իշթէ էփրօբալը-
լար , պիրինճի տէֆա օլարադ թիւթիւն եաքրաղընը պու-
րատա կէօղիւպ , իլք տէֆա ֆիքիլի հալըլ իթտիլէք :

Գօլօմպոս, Գուպպ ճեղիւրէսինի թէրք իտէճէյի էսնատէ, եւրիլէրտէն բէք չօյր պէրապէս կիթմէք իթէաիլէրինտէն, պաղըլարընը մաէլ մէ Գուպպէ գապուլ իթտի: Մարմաիլէյս պու սատէպիլ առէմլէրին թպպէն հալիմ, սուրին, վէ մահհուպ օլտուղլարընը պիլմէքլէ, պոննարը՝ սուհուլէթլէ խըրիսթիանըլպա իախալ իտէպիլէճէյինի մէմուլ իտիյօր իտի, զիրա Գօլօմպոսըն էն շէտիտ արղուլարընտան պիլքի քէ, էլ ալմաղըլ պու շէրէֆլի իշին, ինճիլի Շէքիֆին պու բուլթլէրէսթ ազվամը վահշիյէ միյանընտա թաամիմ օլունմասընա վասէթպի հասէնէ օլմասը իտի:

8

Հայտի, եահօս Սպանեա աւսաւր:

Հինպիլէր, չօդ տէֆա «Պօհիլօ» իսմինի թէլաֆֆուղ իթաիլէրինտէն, Գօլօմպոս պու արազիյի աախի քէշֆ իթմէք իսթէաի, մումաիլէյս իշպու Պօհիլօ տէնիլէն արազիինին, քէնտի պիլտիյի «Պապէղա» նամ մահալ օլաճաղընը զանն իտիյօր իտի:

Գօլօմպոս, Գուպա ճեղիւրէսինի թէրք իլէ Պօհիլօյա ազիմէթ իտէճէյի սըրատա, ազիմ պիր մաղմուսիյէթէ տիշտր օլտու: զիրա Լարինթա սէֆինէսինին գարթաընը իլինգօն, պիրտէն պիլէ հէլքէնլէրինի տօլտուրուպ շարգա միլթէվէճճիհէն Գուպատան հարաքէթ իթտի, վէ աղ միւտաթէթ զարֆընտա էսէրի կէօրիւնմէտի: Բինգօն՝ սուլի էֆքեար իլէ մէլուֆ խասիս վէ հասէտճի պիր առէմ օլմաղըլա, ամիրայըն գազա-

նաճաղը շերտերի քենտիսի զասպ իթմէք նիյէթը տինա-
յէթքեարանէսի իլէ , եայրնըդ պաշրնա արագիւէր քէշ-
ֆի սէվտասընա տիւշմիւշ իտի : Գօլօմպոս իսէ մերգու-
մըն ավտէթինէ պէրլէմէք իսթէյիպ , կէմիսի իլէ
Գուպա ճէղիրէսինին թէտգըղաթը տէվամըյըլա մէշ-
ղուլ օլտու :

Կիւնիւն պիրինտէ ատանըն տէնիղէ տօղրու ուղա-
մըշ օլան պիր պուրնունա վասըլ օլուպ , հանկը թա-
րաֆա կիտէճէյինէ թէրէտտիւտ իթմէքտէ իքէն ,
պիրտէն պիրէ ճէնուպի չարգը ճիհէթինտէ պիր արաղի
կէօղիւնէ չարբալը . Հինայիլէրտէ պիր աղըղ «Պօհիյօ»
տէյու պաղըրտըլար : Պունըն իւզէրինէ տէրէճէյի նի-
հայէտէ մահզուղ օլարագ սէֆինէնին պաշընը ճիհէթը
մէղքիւրէյէ չէվիրտի . իրի կիւն կիթտիքտէն սօնրա
մահալի մէղքիւրըն լիմանընա մուվասըլէթ իտուպ «Սէն-
նիգօլա» թէսմիյէ իթտի : Հայտի (*) տէնիլէն իշպու-
ճէգիրէ , Սան-Սալվատօր , Ֆէրնանտին , Էլիզապէթ վէ
Գուպա ատալարընտան զիյատէ մահսուլտար վէ հէմաէ
զէնկին օլուպ , հէլէ մէվգըճա օլան լէթաֆէթի բէք
եէրինտէ իտի :

Գօլօմպոս , մահալի մէղքիւրտէ վագը օլմանըլարըն
արգասընտա միւթէատտիտ վէ եիւքսէք տաղլար կէօր-
տիւ . քէզալիք ույկուն վէ էմիլիէթլի լիմանըլար , ուճը
պուճաղը կէօրիւնմէյէն վասի օվալար , վէ էմնալի նա-
մէսպուգ միւնպիթ վէ կէնիշ մէրալարը քէմալի հայ-
րէթլէ թէմաշա իտիյօր իտի : Պատէհու Սէն Նիգօ-

(*) Հայտի ճէվիրէսի , Գուպա ատասընտան բէք ուղագ
տէյիլ իսէ տէ , Փագաթ Գօլօմպոս մուլալիֆ ըիւզիեարա-
րա թութուլարագ , անճագ իքի կիւն զարֆընտա վասըլ օ-
լապիլմիշ իտի :

լա լիմանընտան չըդըպ գայալըդը սարք պիր մահալ-
տէն կէշերէք, հէր ճիհէթլէ կէմիլէրին պարընմասընա
էլվէրիշի օլան (Անարատ Յըութիւն) լիմանընա վասըլ
օլտու : Գօլտմպուս, եէքսիկէրինի միւթէաղըպ չէշֆ
իթաիյի մահալէրէ պիրէր իսիմ վաղ իթմէքտէ իտի :
պուրատա քիւշիւք պիր նէհր ճէրիյան իտիյօր իտի :
Լանայի լահտէ Սպանեօլլար զըրաաթ նըշանէլէրի կէօր-
միւշլէր, վէ էօթէտէ պէրիտէ պուլունան եիւքսէք ա-
ղաճլարըն արդասընտան եիւքսէլմէքտէ օլան տիւման-
լարտան, իշպու ճէղիւրէնին հայըրճա սէքէնէսի օլաճա-
ղընը թախմին իթմիշլէր իտի : Պուրատա, էվլօրա պա-
լըդլարընը անարըան ճընտան պիր չօդ պալըդ ուվա-
արլար, քէզալիք ուֆադ պիր դուշըն նաղմէսինի,
պիւլպիւլ սէտասընա թէշպիհ իթտիլէր : Պու լաթիֆ
մէնղարէլէր, Սպանեօլլարու վաթանլարընը տէրխաթըր
իթտիրիյօրլար իտի : Գօլտմպուս եէրլիլէրին Հայտի թէս-
միյէ իթտիլէրի պու ատայա Սրանիսլա, եախօտ Ըս-
պանեա ատասը նամընը վէրտի :

Ամիրալ արաղիյի քէշֆ վէ թէճէսուիւս իթմէք
ֆիքրի իլէ (Անարատ Յըութիւն) լիմանընտան, ճօղ-
րաֆիյայէ աշինա ալթը քիշի կէօնտէրտի : քէնաիսի
տէ մահալի մէղքիւրի իսթիմլադ իտէրէք ազիմ պիր
ղիյնէթը ըուհանիյէ իլէ եիւքսէք պիր մահալէ պիր Խաշ
րէքղ իթտի :

Պիր մըգտար սօնրա կէօնտէրիլէն ատէմլէր ալտէթ
իտուպ, մէղրու թարլալար, սէօնմիւշ աթէշլէր, հէր
թարաֆտա ինսան այաղը իղլէրի, վէ ֆուղաթ աալա
պիր ատէմէ թէսատիւֆ իթմէտիլէրինտէն, թէքմիլ սէ-
քէնէնին ալէլ աճէլէ ֆիւրարէ եիւղ թուլթմուշ օլաճաղ-
լարը միւլթհէմէլ օլտուղունը պէյան իթտիլէր :

Պու արալըդ թայիֆէլէրտէն իւշ քիշի սահիլտէ

կէզինմէքտէ, իբէն, և օնլէրնտէն պիր թագըմ Հինալի-
լէրին գօշարագ գաշորգլարընը կէօրտիւլէր. թայիֆէ-
լէր խայլի զահմէթ իլէ պու ֆիրարիլէրին իչինտէն պիր
քատըն եադալատըլար քի, պուրնունըն իւզէրինտէ պիր
այլթուն բարչասը թաալիք իտիլիշ խաի: Մէղպուրէ՝
խէֆլ ու աէհչէթինտէն նաշի թիր թիր թիթբէյօր ի-
տի, Գօլթմաթս, միւլայիմանէ հալէր իպրաղըյըլա պի-
չարէ գատընըն գալպինի թէսքին իթտի, քէնաիսինէ
էլպիսէ կիյտիրտիլէր, վէ բարմագլաբընա պագըրտան
մամուլ բարլագ եիւզիւքլէր թագտըլար. վահշի գա-
տըն՝ կէրէք քէնտի թէզեինաթընա վէ կէրէք րէնկեա-
մուզ պունճուգլարտան մամուլ կէրտանըլգլարա, պի-
լէղիլէրէ, վէ չընդըրաղլարա պագտըգճա, ագլը պա-
չընտան կիտէճէք տէրէճէտէ մահզուզ օլտյօր խաի:
նիհայէթ մէղպուրէ պէօյէ կիյինմիշ գուշանմըլ օլտուզու
հալտէ Դէրպէսթ սալը վէրիլաի ք Սմիլալ պու գօրգագ
ահալինին րէյիսի իլէ գօնուշմալարը իչին, մէղպուրէ
Հայտիլի գատընըն րէֆագաթընա կուտնահանըլ պիր
Հինտիլի գըլաղուզ իլէ, տօղուզ ճէֆէր Սպանեալըլար-
տան միւրէթթէպ պիր հէյէթը սիւֆէրա թայլին իթտի:
Իզամ իաիլէն Սպանեալըլար, պին առէտ գուլի-
պէյի հափի պիր քէօյէ վասըլ օլտուլար, ֆագաթ պու
գուլիպէլէր քեամիլէն խալի խաի և Հայտիլի գատըն,
կուտնահանըլ թէրճիման իլէ պէրապէր կիտիպ պիր
գաշ եէրի պուլտուլար, կուտնահանըլ՝ եէրիլէրի գան-
տըրմայա սիւլլայըպ:

— Գօրգաճագ պիլ շէյ եօգ Վաթէն հայըլ վա-
ղըթտան պէրի աթամըղտա մուճիլէր իչլէր վուզու
պուլմայօր, գանտուլէլ էվլէր իլէ կէօյտէն քնմիշ պէ-
յաղ առէմլէր, ճէղիլէրիմիլի զիյարէթ իտիյօրլար:
պիլիմ ճէղիլէրէ տէ կէլաիլէր վէրէք չօգտա պագչիշ-

լէր վերտիլէր . իմտի Հայտիլիլէրի տէ տավէթ իտիյօր-
լար , սիգէ տէ հէտիլէլէր վերիլէճէք , տէյուպ , պիշա-
րէլէրի թէլաշ ու էնտիլէտէն գուրթարտր :

Իքի պին գատար Հայտիլիլէր , Սպանեօլլարա թէ-
գարրուպ իթմէյէ պաշլատըլար . պունլար էլլէրինի
պաշլարը իւղէրինէ վաղ իթմիշ օլտուղլարը հանտէ ,
կիւյա պու կէօյտէն էնմիշ պէյաղ մախլիւգլարը թա-
ղիմ ու թէրղիպ իթմէք իշին հէր պիր աւորմաա թէ-
վաղուֆ իտէյօրլար իտի . էօթէտէն պաղպա պիր թա-
գըմ վահշիլէր տէ գուհուր օլուպ էվէլիլէրէլ զաթըշ-
տըլար : Պունլարըտա պալատէ զիրը գիւնան , վէթ-
լոմպոսըն իլթիֆաթընը կէօրէն գատընըն գծմար հան-
տըրըպ կէթիրմիշ իտի : Սպանեօլլար , պունլարըն ճիւմ-
լէսինիտէ պէօյիւք պիր մուհապէթ իլէ գապուլ վէթալ-
թիֆ իթտիլէրինտէն , Հինտիլէր տաթի տահա զիյա-
տէ քէսպը ճէսարէթ իթմիշլէր իտի :

Եերլիլէր , Հինտիլ թէրծիմանըն վասէթմար իլէ
Սպանեօլլարըն նէ կիպի շէյլէրէ արզուքէշ պուլլէնտուգ-
լարընա վազըֆ օլուպ , միւթէատտիտ բարմղան գուշ-
լարը , մէյիլէլէր , պալըգլար , վէ Մանիք Խեննտան
եարմա պիր չօգ էքմէք կէթիրմէյէ պաշլատըլա , պա-
տէհու քէնտի գուլիպէլէրինէ տավէթ իտիլէք , զայէթ
բարլազ վէ սիյահ աղաճտան մամուլ աշաղ իսկէմլէլէր
իւղէրինէ օթուրթտուլար : Պունլարըն սաքին օլտուղու
քէօյին հէվալիսի զաթէն մահսուլտար մէրալար իլէ մու-
հաթ օլտուգտան մաաէ , քէնտիլէրի թարաֆինտան
տալի բէք կիւղէլ զէր իտիլիլէր իտի . մէզքիւր մէրա-
լարըն օրթասընտան , էթրաֆը պիր չօգ խոճընա վէ
Մուղ աղաճլարը իլէ միւղէյեէն լաթիֆ պիր նէհը ճէ-
րիյան իտիյօր իտի . պուրանըն սէքինէսի տաթի ալիլէր-
լէրի կիպի չըպլազ օլուպ , վիճուալէրի պիր թազըմ

նագլխյաթը ածիպէ իլէ միւնագգաչ խտ տէ , ֆագաթ պունլար՝ տիկէր վահչիլէրէ նիսպէթտէն օլտուգճա զէ-
քի վէ ինճէ ֆիքիլլի ատէմլէր իտի :

Սպաննալլար միւթէհայըր պիր հալտէ ամիրալըն նէզտինէ ալտէթլէ կէօրտիւքլէրի չէյլէրի հէքեայէ իթ-
տիլէր , ֆագաթ Գօլժմպոս պու քէչֆիյաթտան բէք օ
գատար մէմնուն օլմատը : Մումաիլէյհ տահա զիյատէ
զէնկին վէ միւթէմէթտին պիր մէմլէքէթ պուլմագ իս-
թէյօր իտի : քէնտի զաննընճա Ասիյա գըլթատընտա վա-
գը մուազգամ հիւքիւմտարըլար , վէ պաչլըճա օ մէչ-
հուր Պապէգա շէհրինի կէօրմէք արզուսը իլէ եանըպ
թուլթուշոյօր իտի : Գօլժմպոս , էսկի տիւնեանըն ճէ-
սամէթի դատար ճէսիմ պիր արաղիյի իհաթա իտէն
տէնիզին աղզընտա պուլունտուղունը պիլմէյօր իտի :
աղ տահա իլէրլէյէճէք օլուրսա՝ չըմալ վէ ճէնուպ ճի-
հէթլէրինտէ դայէթ ճէսիմ վէ զէնկին գըլթալարա թէ-
սատիւֆ իտէճէյինտէն խապէրտար տէյիլ իտի : պիլ-
մէյօր իտի քի , գըլթաթը մէղքիւրէնին ճիհէթլէ ճէնու-
պիյէսինտէ , քէնտի ֆարղ վէ խէյալ իթտիյի վէ մահգա
արամայա չըդտըլը , ֆագաթ գաթան պուլմայաճաղը
Ասիյատա վագը զէնկին արաղիլէրտէն չօգ զիյատէ ալ-
թուն պուլաճագ իտի :

Մամաֆիհ իհթիմալ քի Գօլժմպոս խաթասընը
թասսիլպ իլէ իշպու իլք սէյահաթընտա Ամէրիգա գը-
լթասընա վասըլ օլմաղա մուվաֆֆագ օլապիլլի իտի :
իհթիմալ քի տիկէր պիլ չօգ ճէղայիրի մամուրէ քէչֆ
իտէպիլլի իտի : ֆագաթ իքի մուհիմ արիղէլէր , մու-
մաիլէյհին թէչէպալիւս իտէճէյի քէչֆիյաթէ մանի օ-
լույօր իտի : Պունլարտան պիրի Բինզօնըն ալչագճասը-
նա ֆիրալը , վէ տիկէրի տէ մուխալիֆ ըլղզկեարըր
իտի քի , ամիրալը կէրի տէօնմէյէ մէճպուր իթտի :

9

Գօլօմպոս Իսթանիսլա աւսարնսա գալմայա
մէնպուր օլուր .

Գօլօմպոս , Դեկտեմբերին օն տէօրտիւնտէ եէլ-
քէնէլլի աչըպ (Սնարատ Յղութիւն) լիմանընտան տը-
շարը չըդտը . պիր գաչ ֆարսախ ուզագտա ուֆագ վէ
կիւզէլ պիր ատա կէօրիւպ , օրատա պուլունան բէք
չօդ գապլունպաղըլարըն սէպէպի իլէ , ճէղիրէյի մէզ-
քիւրէյի Թուրթուկաս , եանի Գապլունպաղը վէ եա-
խօտ Թօսպաղը ատասը թէսմիյէ իթտիյի կիպի , ատա-
յա չըդտըգլարընտա , կէօրտիւյի զայէթ լաթիֆ պիր
տէրէճիյէտէ , «Ճէննէթ տէրէսի» նամընը վէրտի :
Փագաթ թիւզկեսարըն մուխալիֆէթինտէն պու ատատա
չօդ տուրամայըպ թէքրար Սպանեա ատասընա , եանի
Իսթանիսլայա ավտէթ իթմէյէ մէնպուր օլտու :

Էսնայի ավտէթտէ տալկալարըն թէհաճիւմի իլէ
չալգանմաղ տա օլան պիր գանթթ կէօրտիւ , պունըն
իչինտէ թէք պիր Հինտլի պուլունտուզու հալտէ ,
ֆուրթաւնանըն չիտտէթինտէն ասլա ֆուրթուր կէթիւ-
մէյէրէք քէմալի սէպաթ վէ ճէսարէթլէ գայըղը գուլ-
լանըյօր իտի : Գօլօմպոս , պու Հինտլինին ճէսարէթ ու
մուվաֆֆաղըլէթինէ թէաճիւպ իտէրէք , եալընըզ
պիր ատէմին էօյլէ նարին պիր գայըդ իլէ նաւսըլ տէ-
նիզին աչըգլարընա չըգապիլտիյինէ պիր տիւրլիւ ա-
գըլ էրտիրէմէյօր իտի . վագաա Հինտլիլէրին ճէսա-
րէթ վէ չէվիլիլէրինի պաչգա վագըլթլարտա
կէօրմիւշ իտի իսէ տէ , ֆագաթ հէր տէֆասընտա պու

հալէրի եէնի պիր շէյ կիպի թէլադդը իթմէքտէ ի-
տի . Հինտլիյի, րաքիպ օլտուղու գայըղը իլէ պէրապէր
կէմիյէ ալընմասընը էմր իթտի , վէ միւթատը միւճի-
պինճէ հէտիյէլէր իլէ թալթիֆ իթտիքտէն սօնրա գա-
րայա չըգարթտը . Հինտլի կիտիպ քէյֆիյէթի սէրկէր-
տէլէրին պիրինէ անլաթմըչ օլտուղունտան , մէրգում
տէրհալ պիր գանօթա րաքիպ օլարագ պէյաղ աոէմ-
լէրին զիյարէթինէ կէլտի :

Գօլօմպոս , պու տէֆա իսրանիսլայա ավտէթինտէ ,
ճէզիրէնին պաշգա պիր ճիհէթինէ չըգտը . պուրատա
տախի էմրի զըրաաթա իհթիմաւ օլունմուչ , թարլալար
վէ մահաուլտար պահչէլէր պիր սուրէթը միւնթազա-
մատէ եէքտիկէրինտէն թէֆրիգ իտիլմիշ իտի . տաղ-
լար եիւքսէք իտի իաէ տէ , սաթհը մայիլլէրի եաթ-
կըն օլտուղունտան , զըրաաթա ելվէրիշի պիր հալ-
տէ պուլունույօր իտի : Ամիրալ , պու լիմանը «Սուլհ
լիմանը» թէսմիյէ իտուպ օրատա գալտը , չիւնքի մու-
լալիֆ զիւղկեայլաթ լիմանտան տըշարը չըգմասընա
մանի օլույօր իտի :

Պուրատա կէհճ պիր լեւիս , տէօրթ քիշինին հա-
մի օլտուղալը պիլ թահտը լէվանէ օթօրթմըչ զը-
տուղու հալտէ : Ոպանեթլարը զիյարէթէ կէլթի , քէն-
տիպի ամիրայըն կանցնա օթօրթմըչ մայէթինտէ
պուլունան իրի իճթիյար աղէմէր տախի , այագչալը-
նըն էօնիւնքէ օթօրթմուլար : Ըէյիս ամիրայըն քէն-
տիսինէ իքրամ , իթտիյի շէյլէրի եէմէյիպ , եպլընդ
տուտագլաղընա կէօթիլըրլեքտէն սօնրա մայէթինը
տէքի աաթմէրէ վէքիօր իաէ , մէրգում , Գօլօմպոս
էրէյիճէ կիւղէլ իմալ իտիլմիշ պեթ գուշաչ , իլէ իքի
ատէտ պթուն թահտա հէտիյէ իթտիյի կիպի , ամիրալ
տախի պիլ մադապէլէ մէրգումա պիր յըգթաչ :

հա, պիր չիչէ չիչէք սուր, ընկեամուզ այսգ գապ-
լարը, վէ պիր գտչ թանէ տէ քէհրիպար բարչալարը
վէրտի, վէ պիր ազ սօնրա մէրգումըն հուզուրընտա
թէքմիլ թօրլարը աթարըտը: Պիչարէ ըէյիս օ տէրէ-
ճէ պիր խէվֆ ու տէհչէթէ կիրիֆթար օլտու քի, Գօ-
լօմպոս կիւճ հալ իլէ մէրգումըն հէյէճանընը թէսկին
խտէպիլտի: պատէհու կէօրտիւյի շէյլէրտէն թէհա-
յիւրտէ գալընչ օլան ըէյիսի պիր սանտալա պինտի-
րիպ, քէմալի թաազիմէ գարայա չըգարթտը:

Իչթէ պու թէտապիրի ագիլանէ սայէսինտէ բէյ-
տէր բէյ հիւսնիւ իսթիլաթ հասըլ օլուպ, թապէն
ճէօմէրտ օլան Հինտիլէր, տայիմա Սպանեալըլարա
մէյվէ, բամպուգ, վէ ալթուռն կէթիրմէքտէ, վէ ան-
լէրի քէմալի ըայէթփէ գուլիպէլէրինէ կէօթիւրէրէք,
գայիտէյի միսաֆիրնիւվազլի պէհագգըն իյֆա իթ-
մէքտէ իտիլէր: Պու պիչարէլէր հէր եէրտէ Սպանեօլ-
լարա սէմօվի ատէմլէր նազարըյըլա պագարլար, վէ
անլէրին քէնտիլէրինէ վէրտիքլէրի շէյլէրէ, իսանլա-
րընճա «Թուրէյ» եանի սէմօվի թէսմիյէ իտէրլէր իտի:

Գօլօմպոս, ալթը կիւն պէօյլէճէ գալտըգտան
սօնրա, Գեկտէմբերին եիրմի իրինճի կիւնի ուզագտան
Հինտիլէր իլէ տօլու պիր գանթթըն կէլտիլինի կէօր-
տիւ: պունլար, ճէզիրէնին բուէսսասընտան Կուագա-
նակարի նամընտա էն գուվվէթի պիր ըէյիս թարա-
ֆընքաւն կէքնտէրիլէն պիր հէյէթը սիւֆէրա իտի:
ճէզիրէնին գըլտըլապմնա հիւքմ իտէն պու ըէյիս,
կէքնտէլտիլի պէֆիրէր վառէթաըյըլա քէնտինինտէ
կէօրէպիլմէսի իչին, Սպանեօլլարա կէմիլէրինի, իգա-
մէթ իթմէքտէ օլտուզու ճէզիրէնին շարգ ճիհէթինէ
կէթիրմէլէրինի ըէճա իտիյօր իտի: Բէյիսի մուսաիլէյհ
Կուամիգուինայէ, եանի պէյազ ատէմլէրին ըէյիսինէ

(Գօլթմպոսա) հէտիյէ մէգամբնտա քէմիք իւղէրինէ պիր սուրէթը մահիրանէտէ մամուլ, վէ ընկեամուղ ուֆագ վէ եուվարլագ տանէլէր իլէ միւղէյէն վէ միւ տէննա պիր գուշագ իլէ, կէօղլէրի, տիլի, վէ պուրնը ալթուն օլտուղու հալտէ օտունտան իմալ խոխլիլ պիր ինպան սուրէթի կէօնտէրմիլ իտի :

Գօլթմպոս, ըիւզկեարլարըն մուխալիֆէթի սէպէ պի իլէ կէմիլէրի օ թարաֆա սէվգ իտէմէյէն ճիլնի, գարա ճիհէթինտէն կէօնտէրտիլի պիր գաչ զապիթ վասէթասըյըլա կուագաննակարիյէ պէյան վէ իթիզար իթտի : Ըէյիսը մումարիլէյհ, Սպանեօլ զապըթանընը ազիմ պիր հիւրմէթ ու րայէթ իլէ գապուլ իթմիլ իտի : Սպանեօլար՝ ավտէթլէրինտէ պէրապէր պիր չօգ րարազանլար, ալթուն լէվհալար, վէ թէզեինաթը սալիլէ կէթիրտիլէր : Պու ըէյիսին թահաը հիւքմիւնտէ պուլունան շէհիր, պէօյիւք վէ օլտուղճա միւնթազամ օլուպ, էվլէրի խուրմա տալլէրինտէն իմալ խոխլիլ իտէ տէ, ֆագաթ էքէյիճէ միւսէննա օլտուղու խթիլսպար օլունտու :

Հինալիլէր, տայիմա Գօլթմպոսա իչէրլէրտէ Սիբաս թէսմիլէ գըլընան պիր արաղի մէվճուտ օլտուղունը, վէ օրատա քիւլլիլէթի ալթուն մատէնլէրի պուլունտուղունը սէօյլէմէքտէ իտիլէր : Գօլթմպոս, իչպու Սիբաս քէլիմէոինի, խայլի վապըթտան պէրի խէյալքէրտէսի օլան մէշուր Սիբանկօ պէլտէսի օլաճաղընա գանաթ կէթիրէրէք, տէրհալ եէլքէնլէրինի աչըպ, եէրլիլէրին իրայէ իթտիլի ճիհէթէ տօղրու կիթմէյէ պաշլատը :

10

ՊԵՏԱԿԱՆՏՐԵԳ .

Գօլժմպոս , սիւվար զլուղու սէփինէսինին գօմանտաւընը հէվալէ իտէճէք էմնիյէթլի պիր առէմի պուլունմատըղընտան , միւթատը միւսկալինճէ կիճէ կիւնտիւղ էմսի սէփերէ պիզլաթ հասըը նաղարը տըղգաթ իթմէքտէ օլուպ , իւք կիճէսի սապահա վատար ույումամըլ իտի . լաքին օ կիճէ հէվա լէք լաթիֆ , բիւզկետար միւստիտ , վէ տէնիլ սաքին պլի հալտէ օլտուղունտան , աղըճըղ բահաթ իթմէք իսթէտի . իմտի տիւմէնճիյէ ույանըղ տուրմասընը վէ տըղգաթ իթմէսինի թէնպիհ իթտիքտէն սօնրա , պիր մըղտար ույումագ իչին գամարասընա չէքիլտի , ֆագաթ տիւմէնճի , ալմըլ օլտուղու թէնպիհին աքսի օլտարգ , տիւմէնի՝ միւպթտի օլան կէնճ պղր միչոյա թէսլիմ իլէ քէնտիսիալէ ույգույա տալտը :

Գարթան իլէ տիւմէնճի պէօլէճէ զայպուպէթ իտէր իթմէղ , կէմիտէ պուլունան թայիֆէլէրտէ հէման ույգույա վարտըլար : Աիչօ իսէ , տիւմէնի գուլանամատըղը ճիհէթլէ , կէմի պլիլտէն պիրէ պիւ գումլըղա սաթլանը վէրտի . Գօլժմպոս , պու սատոմէյի չէտիտէյի նակէհուհուրտէն ույանըպ սըչրատը , լաքին ալթըղ իլ իշտէն կէչմիլ իտի . կէմինին գապուրկալարը բարչալանմըլ , վէ քէմալի շիտտէթլէ սուլալ իչինէ հիւճմ իթմէյէ պաչլամըլ իտի . Չարէսի միւսքիւն օլմայան պու թէհլէքտէն քուրթուլմագ՝ մահզա կէմիլի թէրք

իթմէք օլաճաղընտան, ճիւմլէսի պիրտէն սանտալլա-
րա ճան աթտըլար :

Սըրֆ վազիֆէսիզլիքտէն թէվէլլիւտ իտէն պու-
վադաայի միւտհիշէ, Գօլօմպոս իշին նէ գատար միւ-
ճիպի թէէսիւֆ օլաճաղը տէրքեար տըր : Իւչ աոէտ
կէմի իլէ պին պէշ եիւզ ֆարսախը միւթէճավուզ պիր
մէսաֆէյի գաթ իթմիշ իտի : պու կէմիլէրաէն, Լա-
բինթանըն տիքէքլէրի ույղունուզ օլտուղու, վէ ու-
զուն պիր եօլճուլուզա էլվէրիշլի օլմատըլը շէօյլէ տուր-
տուն, թէքնէտէ մէվճուտ տէյիլ իտի : զիրա Բինդօն
նապէտիտ օլմուշ, վէ էն կիւզէլ սէֆինէտէ բարչալան-
մըշ պիթմիշ իտի : Տէմէք օլուր քի ուճը պուճաղը պու-
լունմայան պահրը Մուհիթի կէչիպ տէ Սպանեայա վա-
սըլ օլմագ իշին, վասէթայի նագլիյէ օլարագ եալընըզ
նինա կիպի նալին պիր սէֆինէ գալմըշ իտի :

Սէյեաճաթընըն սէմէրէսի օլան պուլտուղու շէյ-
լէրի, եանի նէպատաթը միւթէնէվլիյէյի, ալթունլարը,
վէ հաթտա եէրլի Հինտլիլէրտէն պաղըլարընը պէրա-
պէր Սպանեայա կէօթիւրմէք իշին, նինա կիպի ղայրը
միւսախտ պիր թէքնէյէ թահմիլ իթմէք, աչըգտան ա-
չըղա հէր շէյի թէհլիքէյէ իլգա իթմէք օլաճագ իտի :
քէնտի ղայպ օլտուղու հալտէ, քէշֆ իթտիյի գըթա-
թը ճէտիտէ տախի մահվ օլմայաճագ մը իտի : Պիչարէ
աոէմճըղաղ աղիմ պիր տէրտ ու քէտէր իլէ մուզթա-
րըպ օլարագ, Սպանեայա ալտէթինի, վէ բարչալան-
մըշ օլան սէֆինէտէքի կիրանպէհա շէյլէրի, նէ թէտ-
պիր իլէ դուրթարաճաղընը տիւշիւնիւյօր իտի :

Ֆիլ հագըգա պու արըզէյի միւտհիշէ, պու աոէ-
մին՝ միւտտէթը հայաթընտա օղրայա կէլաիյի ֆէլա-
քէթլէրին էն տէհշէթլիտի տէնսէ, միւպալաղա իտիլ-
միշ օլմազ պու սէպէպլէ Գօլօմպոս ուզուն միւտտէթ

Հայտի ատասընտա գալմայա մէծպուր օլտու քի , պուն-
տան տա եէրլի ահալի իլէ տահա զիյատէ մինասիպէթ
բէյտա իտիլտի :

11

Րէյիսի գավմըն խայրխանլըղը .

Գօլօմպոս , տէրեայի զէմ ու էլէմէ միւսթաղրագ
օլտուղու հարտէ նինանըն կիւվէրթէսինտէ տուրուպ ,
պու պէլատան խէլաս օլմայա պիր չարէ տիւշիւնիւյօր
իտի . նակէհան րէյիսի գավմ օլան կուագանակարիյէ
միւրաճաթ իթմէք ֆիքրինէ զահիպ օլարագ , զապի-
թանտէն պուլունան Բէթրի կութտիեէրէս նամ գը-
տէմլի զապիթի , վէ տիկէր Տիէկօ տէ Արէնա նամ զաթ
իլէ պէրապէր րէյիսին նէզտինէ կէօնտէրէրէք , ար-
զուսը միւճիւպինճէ ամիրալ քէնտիսինէ զիյարէթ իթ-
տիյի էսնատէ սիւվար օլտուղու կէմինին սըղա օթու-
րուպ բարալանտըղընը իսպար իթմէլէրինի թավսիյէ
իթտի .

Լաքին րէյիսի գավմ նէ՞ հարապիլի իտի , պէօյ-
լէ ճահիլ վէ հապանի քիմէլէրտէն նէ՞ կիպի մուսվէ-
նէթ պէքլէնէպիլիլ իտի , հախօտ պու վագաա՝ Հինտ-
լիլէրին քէնտի հագգլարընտա հըսս իթտիքլէրի թէ-
վէճճիւհաթը մահվ իթմէյէճէք մի իտի . շիւպհէսիլ
Սպանեալըյարը քէնտիլէրի կիպի , աճիլ ատէմլէր կիպի
թէլագգը իտէրէք , օ նազարտա պագաճագլար իտի .
քէզալիք պու պիչարէ ատէմլէրին , խըտմէթ վէ մուա-
վէնէթ իթմէլէրի ֆարղ օլունսա պիլէ , պահըը Մուհի-

Թի, Գօլօմպոսըն շիմտի բէք ալա Թանըմըշ օլտուղու վէ խաթըրլատըզնա Թիթըէմէքտէ պուլունտուղու օ ունու պուճաղը պուլունմայան Օգիանօսը կէշմէյէ նա՞սըլ մէտար օլապիլէճէք իտի :

Նէ հալ իսէ, իճրա օլունան իշպու սէփարէթտէն էօյլէ պիր մուվափագըյէթ հասըլ օլտու քի, Սպանեալըլար տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն վէ մէսրուր օլտուլար. զիրա խայըրխաճ Կուազանակարի, եապանճըլարըն պաշընա կէլէն պու ֆէլաքէթի տոլլաուղունտա, աղիմ պիր մահղունկէթէ տիւշար օլաքագ կէօլ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը, վէ տէքհալ պիրատէրլէրի իլէ Թէպասսընը պիլիսթիսհոպ սահիլէ վասըլ օլտու. Հինտլիլէր քէնտի գայըզլարը իլէ բալլալանան սէֆլինէտէքի էշիայը գաքայա նաղլ իթտիքլէրի կիպի, տիկէրլէրի տախի էշիայի մէղքիւրէյի էմանէթէն քէնտի գուլիպլէրինտէ քէմալի տըզգաթ իլէ հըֆղ իթտիլէր :

Իքինճի կիւնիւ Կուազանակարի պիղզաթ Նինայա կէլիպ Գօլօմպոսըլ զիյարէթ իթտի, վէ ամիրալըն հիւզնի քէտէրինէ իշթիրաք իտուպ պէօյիւք պիր տօսթլուգ էսէրի կէօսթէրտի. հաթթա անընլա պէրապէր կէօլ եաշը պիլէ տէօքտիւ, վէ Թէրճէման վասէթասըլլա քէնտիսինէ իւշ էվ Թախսիս իտէճէյինի վատ իթտիյի կիպի, Թէպասսըլ տախի պէրայի Թէսլիլէթ Սպանեօլլարա ալթուն կէթիրմէքտէն կէրի տուրմատըլար. Կուազանակարի, Գօլօմպոսա ճէզիրէնին իշլէրինտէ, եանի Սիպատա քիւլլիլէթլի ալթուն պուլունտուղունը, վէ պու մատէնին քէնտիլէրինճէ ասլա էհէմիլլէթի օլմատըղընը պէյան իլէ, իսթէտիլի գատար վէրմէյէ հաղըր օլտուղունը տախի այըրճա պիլտիրտի :

Գօլօմպոս պու կիրանպահա հէտիլլէր իլէ եէնիտէն քէսպըլ գուվլէթ իթտի, հէր հատիսէնին վուզու-

ունը ճէնապը Հագգըն էմր ու թէտպիրաթը իւհհիյէ-
սինէ համլ իտէն պու տինտար ատէմ, օղրատըղը ֆէ-
լաքէթտէն հասըլ օլան մուհասէնաթը կէօրիւպ Հագգա
թէշէքքիւր իթտի . զիրա մահգա պու սայէտէ եէրլի-
լէր իլէ զիյատէ մինասիպէթ բէյտա իթմէքլէ քիւլլի-
յէթլի ալթուն էլտէ իտէպիլմիշ, վէ իլէրուտէ տահա
իտէճէյինէ գանաաթ կէթիլմիշ իտի :

Կուադանակարի , Նինա սէֆինէսինտէ թաամ իթ-
տիքտէն սօնրա , Գօլօմպուր քէնտի խոնէլէրինտէն պի-
րինէ տավէթ իտուպ , պիլ մուգապէլէ քէնտիտէ թա-
ամ իքրամ իթտի . պու թաամ , եէրլիլէրին լիսանընճա
Ուսիա թէսմիյէ գըլընան պիր Նէվի ատա թավչանը ,
պալըգ վէ մէյլէտէն իպարէթ իտի : Գօլօմպուս , վահշի
տէնիլէն բէյիսին կէօթէրտիյի Նէվաքէթ ու ինսանի-
յէթէ ֆէվգէլատէ թէաճիւպ իթմէքտէ իտի . թաամ-
տան սօնրա բէյիս , Գօլօմպուր շէհրէ գարիպ օրմանլա-
ըն պիրինէ կէօթիւրտիւ , օրատա Հինտլիլէր՝ Նէվ պէ
Նէվ օյունլար օյնատըղլարը կիպի , Գաթիլիյալը պիր
տէլիգանլը քէմալի մէհարէթլէ օգ աթմայա պաշլատը
քի , եէրլիլէր թէաճիւպլէրինի թութամատըլար : Պա-
տէհու ամիրալըն էմրի իլէ պիր թօր աթըլտըղընտա ,
Հինտլիլէր տիւչարը խէվֆ ու տէհշէթ օլարագ ճիւմէ-
սի պիրտէն եէրէ գարանտըլար , վէ միսաֆիրլէրինի
եըլարըմ Նվլատը տէյու թէլագգը իտէրէք , բէք զի-
յատէ գօրգմայա պաշլատըլար :

Պադաթ Գօլօմպուս թէպէսսիւմ իտէրէք Կուա-
դանակարիյէ , պու տէհշէթլու սիլահլար՝ քէնտիլէրինի
տիւշմէնլէրինէ գարշու միւտաֆաա իթմէք իշին իսթի-
մալ օլունաճալընը պէյան իլէ , կէրէք բէյիսին վէ կէ-
րէք թէպաասընըն հէյէճանը գալպինի թէսկին իթտի .
ֆիլհագգըգա պու սաքին ատալըլար , ճէնուպը շարգի

ճիհէթինոէ իգամէթ իտէն վէ Գորայիպ տէնիլէն ինսան եէյիճի վահչի վէ ճէնկեավէր գավմտան բէք զիյատէ գօրգմագտա իտիլէր :

Բէյիսի գավմ իլէ ամիրալ, հէտիյէլէր միւպատէլէ իթտիքտէն սօնրա եէքտիկէրինտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր : սախավէթքեար ըէյիս՝ Գօլօմպոսա պիր ալթուն թաճ իլէ ալթուն լէվհալար վէրտիյի կիպի, մումաիլէյհին բէֆագաթընտա պուլունան ատէմէրի տախի իհսանլար իլէ թալթիֆ իթմէյի ունութմատը :

12

Իսթանիսլա աւսաընսա իմալ օլունան գալէ :

Սպանեօլլար իլէ եէրլիլէր կիթտիքճէ եէքտիկէրէ տօսթ օլույօրլար իտի : պու նիմ վահչի ֆագաթ սաքին վէ ասայիչի հալ իլէ իմրարը հայաթ իթմէք իսթէյէն սաֆտէրուն ատէմէր, Սպանեօլլարըն քէնտիլէրինէ վէրտիլէրի էն գըյմէթսիլ պիր շէյի պէօյիք պիր հէտիլէ կիպի գապուլ իտուպ սէվինմէքտէ, գումաշ բարչալարընը վէ շէրիտլէրի պօյունլարընա թագընարագ, վէ չընղըրագլարը սալլայարագ, մէսրուրիլէթլէրինտէն նաչի օյնայըպ սըչրամագտա իտիլէր : Սպանեօլլար քէմալի խահիլլէ ալթունա սարըլտրգլարը կիպի, պունլարտա քէնտիլէրինէ վէրիլէն էհէմմիլէթսիլ օյունճագլարը, կիրանպէհա շէյլէր կիպի թագտիր իտէրլէր իտի :

Կուագանակարի, չօգ տէֆա Սիպաօտաքի ճէսիմ ալթուն մատէնլէրինտէն պահս իթմէքտէ, վէ էլինտէն

կէլտիյի գատար այթուն թօբլայրպ թայիֆէլէրէ տա-
ղըթմագտա իտի . հէլէ պիր տէֆա Հինտլինին պիրի ,
Սպանեօլըն պիրինէ եարըմ ավուճ գում այթունը վէ-
րիպ , մուգապիլինտէ պագըր պիր չընղըրագ ալըր ալ-
մազ , կիւյա սըրգաթ իթմիշ կիպի , օլանճա գուվլէթի
իլէ գաշմայա պաշլատը . պու չընղըրագ՝ պիշարէնին
կէօզիւնէ բէք կիրանպէհա պիր շէյ կէօրիւնմիւշ ի-
տի :

Գօլմպոս , եերլիլէրին մէզհէպ խուսուսընտա ի-
թիգատլարընը , վէ պէլէտիյէճէ օլան գանուկարընը
թէֆթիշ իթմէյի մերագ իթտի . Պունլարըն , պատէլ
վէֆաթ ալէմի պէգատէ հերքէսին ամալինէ կէօրէ միւ-
քեաֆաթ վէ միւճազաթ օլաճաղընա իթիմատ վէ ի-
մանլարը պէր քէմալ իտի . գավանիյնի պէլէտիյէյէ կէ-
լինճէ , բէյիս էլ գավմ եախօտ հիւքիւմտար պուլունան
զաթլար , թէվապիսինի միւքթագիլէն վէ քէյֆի մայէշա
իտարէ իթմէքտէ , վէ աճալի տալսի մումաիլէյհին հեր
պիր էմիրինէ մէֆուսիլէթը գալպ իլէ իթաաթ իթմէք-
տէն մատէ , սնլէրի ճիտտի վէ ազիմ պիր մուհապէթ
իլէ սէվմէքտէ , վէ հագլարընտա սօն տէրէճէ հիւրմէթ
իթմէքտէ իտիլէր :

Պու առէմլէր պիլյագճա հալիմ , խայրիսահ , ճէնկ
ու ճիտալտէն միւճթէնիպ , վէ ճիւզվի պիր շէյ իլէ
իքթիֆա խտէր էհիլ գանաաթ քիմնէլէր օլտուգլարըն-
տա , զիյատէ պիր շէյէ մալիք օլմատըգլարը հալտէ ,
հիշ պիր շէյէտէ իհթիյաճլարը եօգ իտի . էլ հասըլ
պունլար՝ գօնշուլարը պուլունան վահշի Գարայիպլէրին
աիւլազը խուկրիզանէսինէ պիլ թիւն պիլթիւնէ միւխա-
լիֆ պիր հալտէ պուլունույօրլար իտի . Սլէլ ումուլմ
հեր քէս պիր գարը ալըր իսէ տէ , եալընըզ բէյիս եա-
խօտ հիւքիւմտար , եիրմիտէն օթուզա գատար գարը

ալմայա մուխթար տըր . րէյիս էլ գալմըն , եախօտ հիւքիւմտարըն հիւքիւմէթի՝ էվլատտան էվլատա գալմագտա , փագաթ պիրա վէլէա վէֆաթ իտէն . րէյիսին մէգամը հիւքիւմէթինէ պիրնատէրզատէսի տէյիլ , իլլահէմիրէզատէսի վարիս օլմագ Ի գալմնիյնի պէլէաիյէ իգթիզասընտան իտի .

Սպանեօլլար , ճէզիրէնին միւթատիլ հէվասընը , վէէզհէր ճիհէթ րահաթլա իմրարը հայաթ իթմէյէ րէք էլվէրիչլի օլտուգտան մատէ , քէնտիլէրինին տախի եէրլիլէրին մաֆէվգընտա պիր մէվգը իշղալ չիթտիքլէրինի նազարը տըրգաթէ ալարագ , մէհաճիրէթ վէ իգառնէթ թէէսիս իթմէք իչին պազըլարընըն ճէզիրէտէ գալմալարընը Գօլօմպոստան իլթիմաս իթտիլէր . պու թէքիֆ , ամիրալըն ճանընա միննէթ տիւշէրէք մէմուռնէն գապուլ իթտի , զիրա թայիֆէլէրին ճիւմէսի նարին պիր սէֆինէյէ եիւքլէտիպտէ տիճչարը թէհիլքէ իթմէյի քեարը ազիլ ատտ իթմէյուպ , քէնտի քէնտինէ , անլէրին եէրինէ՝ հէնի տիւնեանէն թօրլատորդը ալթուն իլէ էշեայը նէֆիսէյի թահմիլէն Սպանեայա կէօթիւրմէք , վէ Սպանեօլլար իլէ պաչլըճա համլիյէսի պուլունան գըրալիչանը հայրէթինի մուճիպ օլմայը տիւշիւնիւլյօր իտի : Պունտան գաթիննզար օ հալտէ Սպանեօլլար , եէրիլէր իլէ տահա զիյատէ իխթիլաթ րէյտա իտէճէքլէրինի , ճէզիրէնին տէօրթ թարաֆընա թէֆթիշ իլէ քիւլիյէթլու ալթուն թօրլայաճագլարընը , եէրիլէրին լիսանընը էյրէտէճէքլէրինի , վէ թէքար ավտէթ իթտիյինտէ , ճէզիրէյի մէզքիւրէ Սպանեօլլար իչին էհէմիլէթլի պիր մէրքէզ վէ մէլճայի եէկեանէ օլաճագընը , վէ պու սայէտէ սուհուլէթ իլէ պաչգա եէրլէր պուլաճագընը տա թէլագգը իտէրէք , թայիֆէլէր

Թարափընտան վազը օլան իշպու թէքլիֆի այնի իսապէթ ատո իթոի :

Գօլօմպսըն պու իւմիւտլէրի վէ միւլահաղաթը կիւզէլ վէ ագիւանէ իսէ տէ , ֆագաթ էն մուհիմմ պիր նօգթայը նաղարը տըղգաթա ալամաուրչ իտի , եանի պէնիյի պէշէրին ապրիմա ֆէնալըղա մէյալ օլան ախլազը , գուվիթի վէ ճիտոի գանունլար իլէ զապթ ու թէսիսի օլունմատըղը հալտէ , էն կիւզէլ վէ էն միւտէպպիրտանէ վազ իտիլէն միւէսսիտաթըն պիլէ եէր իլէ եէքսան օլաճաղընը հիսապ իտէմէմիլ իտի : Գօլօմպս , թէէսիս իյլէտլի պու մէհաճիթէթ սէպէպի իլէ իլէրուտէ պաշընա կէլէճէք օլան ֆէլաքէթի խաթրընա պիլէ կէթիլմէմէքլէ իտի : մումաիլէյհ , կէրէք թասափլուրաթընըն թահրիքի իլէ , վէ կէրէք մէհպուրիլէթ թահտընտա օլարագ , իսըանիսլա ատասընտա պիր գալա եարմաղա գարար վէրտի : բարչալանմըլ օլան սէֆինէնին մէքսուրաթը պու իլէ իսթիմալ օլունուպ , Սպանեօլլար քէմալի խահիլ իլէ չալըչարագ ծն պիր կիւն զարփընտա գալայը իյմալ իտուպ պիթիլտիլէր :

Իշէր պու մէրքէզտէ իքէն , Կուադանակարի րէյիսին հըսս իթտիլի մէսէրլէթի թարիֆ իթմէք գապիլ տէյիլ տիր : Մումաիլէյհ , Սպանեօլլարըն սէօղիւնէ ինանարագ , մէղքիւր (նաւիտատ) (*) եանի վէլատէթ թէսմիլէ իտիլէն գալէ , քէնտիսինի Գարայիպ վահիլէրինէ գարչու մուհաֆաղա իշին իմալ օլունույօր զիւյիւմիտէ պուլունտուղունտան , պէրայի թէշէքքիւր պիր գաշ տէֆա ամիրալըն նէզտինէ կէլիպ , եէնիտէն

(*) Մէղքիւր գալանըն իմալաթը խիթամը , մէվլուտը իսա եօրթուլարընա միւսատըֆ օլտուղունտան , (նաւիտատ) եանի վէլատէթ թէսմիլէ գըլընտը :

եէնիյէ հէտիյէլէր թագտիմ իթմէքտէն կէրի տուր-
մայօր իտի . հաթտա պիր տէֆասընտա , քէնտի թահ-
տը թէպաիյէթինտէ պուլունան պէշ նէֆէր ըէյիսլէր
իլէ պէրապէր Գօլօմպոսը իւթիգպալէ շիթապ իյլէտի :
Պաշլարընտա ալթուն թաճլարը պուլունան պու ըէյիս-
լէր , մաթպուլարընըն մայէթինտէ օլտուգլարը հալտէ
Գօլօմպոսը քէնտի խանէլէրինէ կէօթիւրտիւլէր : Կու-
ազանակարի , պաշընտաքի եէքբարէ ալթունտան մա-
մուլ միւսէննա թաճը չըգարըպ Գօլօմպոսըն պաշընա
վազ իթտի . ամիրալ տախի պիլ մուգապէլէ քէնտի
պօյնունտաքի կէրտանլըղը ըէյիսին պօյնունա կէշիր-
տիյի կիպի , հարմանիսինի տախի մումաիլէյհէ կիյ-
տիրտի , բարմալընա կիւմիւշ պիր եիւզիւք թագտը ,
վէ պիր չիֆթտէ ըէնկեամուզ այագ գապը իլէ թալթիֆ
իյլէտի :

Գօլօմպոս , պու կիպի իշլէրտէ ազիմ պիր նէզա-
քէթ , վէ դայէթ ալի պիր թավըրը ասալէթ քէսպ իթ-
մէքլէ , կէրէք հէտիյէլէրին գապուլի զըմնընտա պէ-
յանը թէշէքքիւր իթմէքտէ , վէ կէրէք քէնտիսինին ,
Սպանեա գըրալը վէքեալէթինէ շայան օլտուղունը իյմա
իտէր սուրէթտէ ալիճէնապանէ պիր թավըր կէօսթէր-
մէքտէ իտի : Պու հասիյէթ Գօլօմպոս իշին պիր իշա-
մը խիւտա օլմալըլա , մահզա պու սայէտէ հէրքէսին
հիւսնի թէվէճճիւհիսնի ճէլպ իտուպ միւշկիւլինի հալլ
իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուր իտի :

13

ԳՕԼՈՄԱԿՈՍԻՆ ԱՏԱՏԱՆ ԽՈՐՈՒՆԻ .

Իսրանիսլա ճէզիրէսինտէ հէր շէյ մաթլուպէ մու-
վաֆըզ սուրէթատէ ճէրիյան իթմէքտէ օլտուղունտան ,
Գօլօմպոս , նինա սէֆինէսինտէքի պամարաորնտան գը-
րալիչա ճէնապլէրինէ «Պաւրատա քիւլլիւյէթի ալթուն
իլէ պէհարաթ վար , ալտէթիմտէ պուրատա թէրք
իթմիշ օլտուղում Սպանեօլլարն բէք չօգ ալթոն ալի-
րիքտիլէճէքլէրի մէմուլի գալիսինտէյիմ» տէյու եաղ-
մադտա վէ քէնտիսի Սպանեայա ալտէթ իթմէյէ հա-
զըլլանմադտա իտի :

Գօլօմպոս պէյիւք իւմիւսլէր իլէ բէրվէրտէ օլու-
յօր իտի . Իսրանիսլատան հարաքէթ իթտիյի էս-
նատէ հէր շէյի թահտը ինթիզամէ ալմագ իթէյիպ ,
Տիէկօտէ Արէնա նամ զապիթի գալպէ մուհաֆըզ
նասպ իթտի . շայէտ մէրօլում վէֆաթ իտէրտէ Բէթրօ
Կոթաիէրէս գայրմ օլաճագ , վէ մումարիլէյհին վու-
գուլի վէֆաթընտա տախիյ , եէրինէ Բօտրիկոյ տը էս-
գաւատօն նամ զաթ կէչէճէք իտի : Գալպա պիր հէ-
քիմ , պիր ֆըչըճը , պիր սօղրաճաճը , պիր թէրզի ,
վէ պիրտէ թօբճու նէֆէրի թէրք իթտիյի կիալի , եէր-
լիէր իլէ էչես նագլի իչին պիրտէ սանտալ պըրադտը :

Գօլօմպոս , մուֆալէգաթընտան պիր ազ էվլէլ
ճէզիրէտէ գալտճագ օլան Սպանեօլլարը թօբլայըպ ,
գալկատան նիզատէն իճթինապ իթմէլէրի , վէ տայիմա
պիրիպիրլէրի իլէ հիւսնի իթթիֆագ իւզըրէ պուլունմա-
լարընը , Կուադանակարինին տատաընտան չըղմամալա-

ըննը, մոռնալիցյհ հագգընտա պօրճու օլտուգլարը հիւրմէթտէ գուսուր իթմէմէլէրինի, եէրլի գատընլար իլէ սուրէթը նամուքեարանէտէ պարընմալարընը նաասիհաթ իտուպ, շու վէճհլէ խաթմը քէլամ իյլէտի:

—Ատալըլարըն, հագգըմըզտա կէօսթէրմէքտէ օլտուղու հիւսնիւ թէվէճհիւհէ խալէլ կէլմէմէք իչին, քէնտիլէրի իլէ տայիմա հիւսնիւ մուամէլէտէ պուլունըն, մամուլ իտէրիմ քի Սպանեատան սիգէ եհնի արգատաշլար, վէ դըրալիշա ճէնտպլէրի թարափընտան իհսանլար վէ միւքեափաթլար կէթիլրէճէյիմ, հէման ճէնապը Ալլահ ճիւմէմիղին մույինի օլտուն:

Կէրէք ատատա գալաճագ օլանլար, վէ կէրէք կիտէնլէր կէօզ եաշը տէօքէյօրլար իտի, վաթանլարընտան պու գատար ուղագ պուլունտուգլարը հալտէ, կիտէնլէր պիր տահա ալտէթ իտէպիլէճէքլէրինի, վէ գալանլար իսէ՝ վաթանլարընը թէքրար կէօրիւպ կէօրէմէյէճէքլէրինի տիւշիւնմէքտէ իտիլէր. վագաա պու պապտէ մուվաֆիպագ օլաճագլարընը իւմիւտ իտիյօրլար իտի իսէ տէ, էղճիւմլէ հէր գաբթանըն հըսս իտէճէյի կիպի պէօյլէ ուղուն պիր եօլճուլուգտա վուգույի մէհուղ պուլունան՝ թէհլիքէլէրին խաթըրէի միւտհիշէսինտէն տախի գալլլլէրի տիւշարը հէյէճան օլաճալը թապիյի իտի:

Ամիրալ, եօլտա չըղմազտան էվլէլ Կուադանակարի իլէ եէրլիլէրին ըուէսսասընտան պագըլարընը թաամա տալէթ, վէ ճէղիտէտէ պըրադաճագ օլտուղու վէքիլլէրի պիրէր պիրէր թագտիմ իլէ, օանէ գատար, Սպանեօլլար հագգընտա տիրիղ պուլուրմատըլը տօսթլուղա տէվաւտէն կէրի տուրմամասընը մոռնալիցյհէրէճա վէ անգարիւպ ալտէթ իթմէքլէ քէնտիսինէ նէվ պէ նէվ հէտիյէլէր կէթիլրէճէյինի վատ իթտի, վէ պատէլ

Թաամ ըէյիսին մուվաճէհէսինտէ ուֆագ պիր մուհա-
րէպէ Թալիմի իճրա իթտիրտի, վէ ըէյիսին տիւշարը
խէվֆ ու տէհէթ օլտուղունը կէօրմէքլէ, Սպանեօլլար
սիւհաշլարընը մահգա տիւշմէնլէրի պուլունան Գարա-
յիպլէրէ գարչու իսթիմալ իտէճէքլէրինի պէյան իլէ,
պիշարէյի Թէսքինէ չալըշար:

Պատէհու Գօլումպու, ըէսմը վէտայը իճրա իտուպ,
ըէյիս, վէ մայէթինտէ պուլունան ճէզիրէնին սէրամէ-
տանը իլէ էօրիւշտի. պունլար, հընչգըրա հընչգըրա
աղլայարագ, ամիրալը սահիլէ գատար Թէշեի իթտիլէր-
նիհայէթ իւլ էմր Գօլումպու, 1493 սէնէսի Ռունվարը-
նըն տէօրտիւնճի կիւնի, Հինտլիլէր իլէ Սպանեալըլար
մուվաճէհէսինտէ սէֆինէսէ սիւվար օլարագ Էօլա չըգ-
տը:

14

Բիւրա սէֆինէսինին ավսէթի վէ Ճուրթունա:

Գօլումպու, էսմէքտէ օլան մուխալիֆ ըիւզկեար-
լարա ասլա էհէմիլլէթ վէրմէյիպ իւշ կիւնտէն պէրի
Էօլունա տէվամ իտիյօր իտի. պիրտէ նակէհան Դեկ-
տեմբերին օն տօգուզընտան պէրի մուֆարէգաթ իթ-
միշ օլան Բինթա սէֆինէսինին քէնտինէ տօղրու կէլտի-
յինի կէօրտիւ: Ալօնզօյ Բինզօն, ամիրալա Թէգարրուպ
իտէրէք, մուխալիֆ ըիւզկեարլարա մուգավէմէթ իտէ-
մէտիլինտէն այրըլմաղա մէճպուր օլտուղունը, վէ բէք
չօգ չալըշար, ֆագաթ քէնտիսինի պիր միւմքին պու-

լսոմատըղընը արգ իլէ Կիւյա իթիզարտէ պուլունտը .
 լաբին ագտէմճէ պէյան իտիլտիլի կիպի , գարիյնի քի-
 րամ՝ մէրգումըն էֆրեարը տինայէթ քեարանէսինէ վա-
 գըֆ տըրլար : Բինզօն՝ իրթիքեապ իթտիլի ալչագլըղըն
 ձիյէսինտէն ասլա գուրթուլամայաճագ տըր : զիրա թահ-
 տը գօմանտասընտա պուլունտուղու ամիրալընըն պա-
 չընա կէլէն ֆէլաքէթտէն , եանի կէմիսինին բարալան-
 տըղընտան խապէրտար օլտուղու հալտէ իմտատընա
 կէլմէմիչ , վէ մէզմում՝ պիր շան ու շէրէֆ իքթիսապը
 իչին , եախօտ տահա տօղրուսը հըրա ու թամաընտան
 նաչի քէնտի հիսապընա ալթուն թօքլամադ սէվտասը-
 նա տուչմիչ իտի : Ֆիլ հագըգա Բինզօն , մէրամընա
 նայիլ Վարադ հայլըճա ալթուն էլտէ իթմիչ , վէ թա-
 յիֆէլէրի քէնաիսինէ ըապթ իթմէք էմէլի իլէ եւ-
 ըրսընը մէրգումանէ տաղըթմըչ իտի :

Գօլօմպոս , Բինզօնըն հարաքէթը նապէճասընտան
 հըսա իթտիլի հիտտէթի կիզլէյիպ , տէրմիյան իթտիլի
 սէպէպլէրէ կիւյա ինանըյօր կիպի կէօսթէրտի , վէ
 մէրգումը պարիտ պիր սուրէթտէ գապուլ իթմէքլէ
 իքթիֆա իթտի իսէ տէ , ֆագաթ Սպանեայա կէզթիւ-
 ըիւպտէ էսիր մէզամընտա սաթմադ նիյէթի զալիմանէ-
 սի իլէ , ճէպըէն սէֆլինէտէ գարաթտըղը տէօթ չինտլի
 իլէ Քրի գատընլարը սէրպէսթ սալը վէրտիրթտի . ալէլ
 խուսուս պիր աղ սօնրա տէնիզտէ վուգու պուլան՝ ա-
 ըրիզէյի միւտհիչէ Գինզօնըն հարաքեաթը տինայէթ-
 քեարանէսինի , բէրտէյի նիսեան իլէ մէսթուր իթտի :

Գօլօմպոս , պուլունտուղոն ըգլըմըն տէնիլլէրինէ
 էյիճէ վագըֆ օլմուչ օլսա իտի , քէնտխինի օ մէվսիմ-
 տէ Սպանեայա ավտէթ իթմէք թէհլէքէսինէ իլգա
 իթմէզ իտի : Մումաիլէյս պուլ ըգլըմլարա մախսուս օլան
 սէնէվի վէ միւնթազամ ըիւզկեարլէրտէն , եանի ալթը

այ միւթամատի չարգտան, վէ ալթը այ իսէ զարպտան էստիլինտէն խապերտար տէյիլ իտի. իմտի էսնայի պէ-յահաթընտա, վէ ալէլ խուսուս էսկի տիւնեայէ թէ-գարրուպ իթտիքճէ, Փետրուար վէ Մարտ այլարընտա էսէն վէ ալէլ խուսուս օ սէնէ քէմալի շիտտէթլէ էսէն ըիւզկեարլարտան, վէ նակէհզուհուր պօրալարտան բէք չօդ սըգընթը չէքտի: Բինթա՝ սէֆինէսի տիրէյի-նի թամիր իթմէմիշ օլմաղըլա, մաթլուպա մոլվաֆըգ սուրէթտէ Էօլ ալամայօր իտի քի, Գօլօմպոս, օ հալտէ սէֆինէ քէնտինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ այրըլըլըր գօրգուսը իլէ բէք զիյատէ մուղթարըպ օլսյօր իտի:

Փետրվարըն օն իքիսինտէ Ազօր ատալարը բիշ-կեահընա վասըլ օլտուգլարընտան, գարիպէն գարայա թէգալրուպ իտէճէքլէրինի իւմիտ իտիյօր իտի, ֆա-գաթ ըիւզկեար պիրտէն պիրէ քէսպը շիտտէթ իտէ-րէք ըույի տէրեայր գարըշտըրտըգճա գարըշտըրտը: Պունտան պաշգա Գօլօմպոս շրմայի չարգիտէ ելտըրըմ չազմասընը կէօրիւպ, անգարիպ պէօյի ք պիր պօրա չըգաճաղընը քէշֆ իլէ լազըմ կէլէն էմիրլէրին իթա-սընա սայ իթտի:

Յիլ հադըգա պիր ազ սօնրա թարիֆի զայրի գա-պիլ շիտտէթլի պիր ֆուրթունա զուհուր իթտի, թա-յիֆէլէր Եէլքէնլէրի էնտիրիպ գուրու թէքնէյի ըիւզ-կեարըն քէյֆինէ հէվալէ իթմէքտէն պաշգա պիր չարէ պուլամասըլար, տաղլար գատար ճէսիմ նուրկալար՝ կէմլէրի կեահ զայէթ Եիւքսէքլէրէ գալտըրմագտա, վէ կեահաա տէրին վէ տէհչէթամիզ կիրտապլարա էն-տիրմէքտէ իտի: Թայիֆէլէր, ֆուրթունանըն միւտտէ-թը գալիլէ զարֆընտա թէսքին օլաճաղընը մէմուլ ի-տիյօրլար իտի: Լաքին Գօլօմպոս, իմթիւտատ իթտիլինի կէօրիւպ Մարտ այընըն թէսավիլի լէյլ ու նիհարըն-

տան էվէլճէ վուգու պուլան, վէ կիւնէր հափթալար-
ճա տէվամ իտէն ֆուրթունալարտան օլտուղունը քէ-
մալի տէհչէթլէ անլատը :

Պու հալի հալվ իշթիմալ իշինտէ պուլունան Գօ-
լօմպոս, ճէնապը Հազգըն ազնու ինայէթինէ իլթիճա
իթտի, թայիֆէլէր տախի պիր շապգանըն իշինտէ
քէնտի սայըլարը գատար բազլա տօլտուրուպ գուրա
աթտըլար, վէ իւզէրինտէ խաչ նըշանը պուլունան բազ-
լա քիմին էլինէ թէսատիւֆ իտէրսէ, անըն Կուատա-
լուբտա Սանթա-Մարիյա քիլիսէսինէ զիյարէթ իթմէ-
սի գարարլաշտըրըլտը : Էն էվէլ Գօլօմպոս էլինի շապ-
գանըն տէրունինէ սօգար սօգմազ, իւզէրի խաչ նըշան-
ը բազլա թէսատիւֆ իթմէսինտէն, պիր տէրէճէյէ
գատար միւթէսէլլի օլուպ իւմիւտ վար օլմայա, վէ
տուասընըն ինտէլ Հազ գապուլ պուլրուտուղունա
գանաաթ կէթիւրմէյէ պաշլատը : Պու տէհչէթամիզ
կիւնլէրտէ ճիւմլէսի տայիմա տուա իթմէքտէ, օրուճ
թուրմագտա, վէ զիյարէթէ կիթմէք իշին վատլէրինի
թէճտիտ իթմէքտէ իտիլէր : Շայանը թէաճիւպ օլան
նօգթա շուրասը տըր քի, իւչ տէֆա գուրա աթտը-
լար, վէ հէր տէֆասընտա խաչը բազլա Գօլօմպոսա
խապէթ իթտի :

Իւչ կիւն գատար պու հալի տէհչէթ իշթիմալ ի-
շինտէ հայաթ ու մէմաթ արասընտա գալտըլար, հէլէ
պիր արալըգ ան պէ ան պօղուլմագ բատտէսինէ կէլ-
տիլքէրինտէն, Գօլօմպոս, չայէտ կէմիլէրի բարչալանըպ
մահվ օլուբտա, պուլտուղու եէնի տիւնեատա քէնտի-
լէրի իլէ պէրապէր մահվ օլաճազընը տիւշիւնէրէք,
էսնայի սէյահաթընտա զուհուրա կէլէն հալլէրի, վէ
պուլտուղու գըթալարը տէրի իւզէրինէ եազտըգտան,
միւհիւլլէտիքտէն, վէ իւզէրինէ աչմատան Սպանեայա

կէօթիւրիւպ տէ մէգամի գըրալիյէթէ թագտիմ
իտէնին, պին ալթուն պախչիչ ալաճաղընը պէյան
իթտիքտէն սօնրա, պիր մուշամմա իչինէ սարտը, վէ
ուֆազ պիր ֆըչըյա վազ իթմէքլէ տէնիզէ աթը վէր-
տի, մուճաիլէյհ, ֆըչընըն պիր գարայա տիւշմէսինէ
վէ Սպաննայա վասըլ օլապիլէճէյինէ իհթիմալ վէր-
մէքտէ իտի: Պու խաթըրէնամէլէրին պիրի դոյալ օ-
լուրսա, տիկէրի մահալինէ վասըլ օրֆոնը իչին իքի
թաննէ գալէմէ ալտը, վէ պիր թաննէսինի կէմինին տի-
րէյինէ թալիգ իթտի:

Գօլօմպոս, հէնուզ պու վազիֆէյի իյֆա իյլէմիշ
իքէն, թա ուզագտան պիր գարա կէօրտիւլէր, ֆա-
գաթ տալկալարըն շիտտէթը թէհաճիւմինտէն օրայա
վասըլ օլապիլէճէքլէրինի իւմիւտ իթմէյօրլար իտի:
Ամիրալ՝ կէօրիւնէն գարանըն Ազօր ատալարընըն պիրի
օլտուղունը, վէ մահալի մէզքիւրտէն պէշ միլ գատար
ուզագտա պուլունտուղունը անլատը. իքի կիւն գա-
տար ճէզիրէյի մէզքիւրէ կէօզլէրի էօնիւնտէ իքէն,
տէհչէթլիւ տալկալար մուվասըլէթլէրինէ մանի օլույօր
իտի: Նիհայէթ այըն օն եէտիսինտէ պին տիւրլիւ մէ-
շագգաթլա ճէզիրէյէ եագլաշըպ տէմիր աթապիլմէք-
լէ քէնտիլէրինի գուրթուլմուշ զանն իթտիլէր ինէ տէ,
նիհայէթ պէտպահտըրգլարընտան նաչի տէմիր՝ գօթտը,
վէ ըիւզկեարըն շիտտէթի կէմիյի չըմալա տօղրու սիւ-
րիւյիւպ կէօթիւրտիւ. ազշամա գատար պին տիւրլիւ
մէշագգաթ չէքիլտիքտէն սօնրա, անճագ եարը կիճէ-
յէ եագըն պիր ազ ըիւզկեար քէսպը սիւքիւնէթ իթ-
միշ օլտուղունտան, սահիլէ եանաշըպ տէմիր աթա-
պիլտիլէր:

15

Սանթա-Մարիյա ճեզիբիսի

Լիմանա կիրուպ մուհաֆազա օլունտուդտան սգն-
րա, պէշ կիւնտէն պերի կէօզիւնէ ուլլու կիլմէմիշ օդ
լան ամիրալ պիր դաշ սաաթ օլսուն ուլլամագ իսթէ-
տի, նասըլքի տէտիք՝ պու աթա, Ազօր ճէզայիրինտէն
պիրի օլունպ Սանթա-Մարիյա թէսմիյէ օլունմագտա ի-
տի, Ատանըն մուհաֆըզը Դաստանէթա նամ զաթ,
Գօլօմպոսս եէյէճէք եօլլատը, վէ թայիֆէլէրտէն իւշ
քիշիյի նէզտինէ ճէլպ իլէ, Գօլօմպոսըն հատիսէյի զա-
րիպէսի հազգընտա ախզը մալիւմաթ իթմէք իսթէտի:

Գօլօմպոս, իլք գատէմ պասաճագլարը դարայա
Ազիզ Պիքիր նամընա ինչա օլունան քիլիսայէ, ալայ
իլէ զիյարէթ իթմէլէրինէ տայըր թայիֆէլէրէ եէմին
իթտիրմիշ օլմաղըլա, ճէզիլէյի մէզքիւրէտէ վագը օ
նամ իլէ քիլիսէյէ զիյարէթ իթմէք իսթէտի: Ատանըն
մուհաֆըզը թարաֆընտան իպրազ օլունան հիւսնի մու-
ամէլէտէն, վէ էրթէ կիւնիւ քէնտիսինէ զիյարէթ ի-
տէճէյի խապէրտէն Գօլօմպոս, պիլա թէհլիքէ գարա-
յա չըգապիլէճէյինէ գանաաթ կէթիրտի, վէ միւճի
պինճէ թայիֆէլէրի զիյարէթէ կէօնտէրտի, զաթէն
էվլէլճէ թայիֆէլէրին քիլիսէյէ կիտէճէքլէրինի քէն-
տիսինէ պիլտիրմիշ օլան բաբազ, քիլիսէտէ իճրայի ա-
յըն իթմէյէ հազըր պուլունույօր իտի:

Գօլօմպոս, դարայա չըգան թայիֆէլէրին ալտէ-
թինտէն սօնրա, քէնտիտէ պագը գալանլար իլէ զի-
յարէթ էթմէյէ գարար վիրուպ, սէֆինէտէ մէրգու-
մանըն վիրուտինի պէքլէյօր իտի, ֆագաթ մուպէն օ-

լան վազըթ մուրուր իտուպ ավտէթ իտէն օլմատը ,
զիրա մուհաֆըզըն կէօթթէրտիյի հիւսնի գապուլիյէթ
պիր տուզազ օլուպ , զիլիսէտէ տուա իթմէքտէ օլան
թայիֆէլէրի տէրտէպթ իլէ թէվզըֆ իթտիրմիշ , վէ ա-
միրալը՝ մէրգուլմանըն միյանընտա պուլամատըզընա
թէնաճիւպ իթմիշ օլմազըլա , ազ սօնրա պիզըլաթ պիր
տանտալ իլէ կէմիյէ կէլտի , վէ քէնաթիսինէ պիր կէօնա
զարար իյրաա օլմայաճաղընա տայըր Գօլոմպոստան սէօզ
ալարազ սէֆինէյէ տախիլ օլաու : Գօլոմպոս , մէրգու-
մըն իրթիքեապ իյէտիյի քինայէթի եիւզիւնէ վուր-
տուղընտա , Գաստանէթա ճէվապէն , քէնտիսին Լու-
սիտանիյա հիւքիւմէթի էմրի մուճիպինճէ հարաքէթ
իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը պէյան իլէ իթիզար իթ-
տի քի , պունըն իւզէրինէ Գօլոմպոս , Լուսիտանիյա իլէ
Սպանեա հիւքիւմէթլէքի պէյնինտէ մուհարէպէ զու-
հուր իթտիյինէ շիւպհէլէնէրէք , բէք զիյատէ գօրգ-
մայա պաշլատը իսէ ան , պունատա չօզլուգ իհթիմալ
վէրմէյօր իտի :

Պիրազ սօնրա Գաստանէթա , թայֆէլէրի իատէ ի-
տէմէյէճէյինի պէյան իլէ սէֆինէտէն մուֆարէգաթ
իթտի . պու էսնատէ ֆուլթունա հէնուզ տէվամ Գ-
տէյօր իտի , Գօլոմպոս իսէ կէմիտէ գալան պիր գաշ
թայիֆէ իլէ ֆուլթունայա մուգալէմէթլէ կէմինին
պաթաճաղընտան գօրգմազտա իքէն , նասըլսա ճէզի-
րէնին մուհաֆըզը՝ թէվզըֆ իթտիրմիշ օլտուղու թա-
յիֆէլէրի իատէ վէ պու պտնպտէ պէյանը մազիլիթ
իթտի : մուհաֆըզ՝ Լուսիտանիյա հիւքիւմէթի թարա-
ֆընտան , Գօլոմպոսըն կէմիլէրինի զապթ իթմէպինէ
տայըր , մուգատտէմա քէնաթիսինէ վէրիլէն պիր էմրէ
իթաաթ իտէրէք իշպնէ հարաքէթի նապէճաաէ պու-
լունմուշ իտի :

Պունըն իւղէրինէ Գօլօմպոս օրալարտա , արումայը արթըգ քեարը ագիւ ատտ իթմէյուպ , ֆուրթունանըն շիտտէթինէ ապսի պագմայարագ , եօլա չըգտը , ֆագաթ Մարտըն իքիսինտէ շիտտէթլի պիր քիչդկեարա թէսատիւֆ իտերէք թեքմիլ եէլքէնլէր բարչալանտը թայիֆէլէր աիւ չէօքիւպ տուպա պաչաւորլար , պուտէֆա տաիի իչլէրինտէն պիրինին զլյարէթէ կիթմէսինէ գուրա աթըլտը , վէ պու գուրա թէքրար Գօլօմպոս պասպէթ իթտի :

Մարտըն իւչինճիւ կիւնիւ սասպհտան ագչամա դատար հէման սու թուֆանընա միւչապիհ պիր եաղմուր եաղմագտա , վէ միւթէմասթի կէօք կիւլլէմէլէրի իլէ չիմէքլէր չագմագտա իտի , ըիւզկեար կիթտիքճէ թէչէտտիւտ իտերէք , տաղլար դատար տալկալար անպէ ան սէֆինէլի պաթըրմաղա չալըչըր կիպի հիւճիւմ իտիյօրլար , վէ պիչարէ Սպանեպլըլար պէհէմէհալ պօղուլաճագլար դաննը իլէ իւմիւտսիլ պիր հալտէ պուլունույօրլար իտի :

Մահը մէղպուրըն իւչիւ իլէ տէքրտիւնճի կիճէ միյանընտա պիք գարա կէօրիւնտիւ . լաքին ֆուրթունա օ գատար շիտտէթլի իտի ըի , քէվլինէճէք եէրտէ մէյուպ օլտուլար , չիւնքի սէֆինէնին քաշայա չարմագլա բարչալանմասը բէք միւհթէմէլ իտի . Շաֆագ աթտըղընտա ամիրալ , Թաիօ նէհրի աղղընտա վէ Լուսիտանիյա մէմալիքինտէն օլան Սինթրայա եաղըն պուլունուլունը անլայըպ տէմիրլէտի . թայիֆէլէր պէօլէ աղիմ պիր թէհլիքէտէն իւլաս քըուուլարը իչին ճէնապը հագգա թէչէքքիւր իթտիլէր :

Գօլօմպոսըն զաննընըն աքսի ջըրագ Լուսիտանիյա գըրալը իքինճի ժանտան մաղարրաթ կէօրէճէք եէրտէ միւչարիլէյին իթիֆաթընա մաղհար օլտու . գըրալ

պէօյլէ պէօյիւք պիր ատէմի ինթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ իթմէք իսթէյուպ, Գօլօմպսը Լիզրօնտան տօգուզ միլ ուզագտա պուլունան իգամէթ իթտիյի Վալբարաիզօ նամ պէլտէյէ տավէթ իթտի, վէ մու- մաիլէյհի հուզուրընտա օթուրտարագ. հիքեայէյի դա- րիպէսինի տըզգաթլա տինլէյիպ, պու կիպի պիր թէվ- ֆիգաթը անդիմէյէ մազհար օլտուղու իչին թէպլիք իթտի իսէ տէ, պաթընէն էվլէլճէ քէնտիսինէ արզօ- լունան թէքլիֆի ըէտտ իլէ, Լուսիտանիյայը պէօյլէ պիր մէնաֆիտէն մահրում իթտիյի իչին ֆէնա հալտէ միւքէտտէր օլույօր իտի: Մամաֆիհ ըէֆագաթընա ա- տէմլէր թային իտուպ, քէնտիսինի սուհուլէթլէ Ըս- պանեայա կէօնտէրմէյի թէքլիֆ իթտի իսէ տէ, Գօ- լօմպս միւսարիտ պիր ըիւզկեար իլէ Սպանեայա կիթ- մէք իսթէտիյինաէն, գըրալըն թէքլիֆինի նէզաքէթլէ ըէտտ իթտի, վէ տէրհալ վուզույի հալի, եանի պաչը- նա կէլէն ֆէլաքէթ իլէ մազհար օլտուղու մուվաֆա- գըյէթի, պաթահրիր գըրալիչա էլիզապէթէ պիլ- տիրտի:

Գօլօմպս Լիզրօնտա իքէն, ահալինին աֆէրիյն ու սիթայիչինէ մազհար օլտուղու կիպի, Լուսիտանիյա գըրալիչասընըն տաթի զիյարէթ ու իլթիֆաթընա նա- յիլ օլտու, վէ պիր գաչ կիւն սօնրա միւսայիտ պիր ըիւզկեար իլէ Սպանեայա միւթէվէճճիհէն Լիզրօն լի- մանընտան հարէքէթ իթտի:

ԳՕԼՕՄԱԳՈՍ ՍԱՅԱՆԵՆԱՅԱ ՎԱՍՐԼ ՇՅՈՒՐ .

Բալօս լիմանընտա պուլուհան կէմիճիլէր Մաքաւըն
 ծն պէշինճի կիւնիւ ալէսասպահ , ափագ վէ խաֆիֆ
 պիր սէֆինէսին լիմանա տօղրու կէլտիլինի կէօրտիւլէր .
 պու սէֆինէսի աքէնտի դիւլիւմէրինճէ պիր սէնէ էվվէլ
 գըրալ իլէ գըրալիչայր ալտաթան միւսֆիտ ճէնօվալը-
 նըն սէֆինէսինէ պէնդէթտիլէր իսէ տէ , ֆագաթ պիր
 թարաֆտան մէգըիւր սէֆինէլէրին զարգ ու նապուտ
 օլտուղունա գավիէն գանմըշ օլմալարը իլէվէօղլէրինէ
 ինանմագ իսթէմէյօրլար իտի .

Պունլար պու միւլահազաթ իլէ մէշղուէ իքէն , սէ-
 ֆինէ տօլու եէլքէն իլէրլէյօր իտի . Պու հէվատիս շէհ-
 րին տէրունինտէ շույու պուլունճա , թէքմիլ ահալի
 սահիլէ պիրիքէրէք , իւմիւտ իլէ գարըշըգ պիր գօր-
 դու հըսալ իլէ կէօղլէրինի տէնիլէ նասալ իթմիլլէր ի-
 տի . պիրազ սօնրա Գօլօմպուրն կէմիսի քէմալի մու-
 զաֆֆէրիլէթլէ լիմանա կիրտի . Ահալի , Գօլօմպուս իլէ
 տէրունինտէ պուլունան եապան ատէմէրինի կէօրտիւք-
 լէրինտէ , մէսէրլէթլէրինտէն նաչի քէնալիլէրինտէն
 չըգտըլար , տիւքքեանլար գարոնսը , քիլիսէլէրին
 չանլարը վուրմայա պաշլատը , վէ հէր քէս եէնի կէլէն-
 լէր իլէ պէրապէր պէրայի թէշէքքիւր ագըն ագըն քի-
 լիսէլէրլէ գօշտու :

Գօլօմպուս , ալտէթինի պիրան էվվէլ գըրալ իլէ
 գըրալիչայա իսպար իթմէք վէ հուղուրլարընա չըգ-
 մագ էմրինէ միւնթազըր օլտուղունը պիլտիրմէք իս-

Թէ յիսկ պիտի թաթարացիս չըզարտուի, վէ՛րէնստի տէ
տէրհաւ Սէվիլ շէհրինէ ազիմէթ իթտի: Զօգ կէշմէ-
տէն պէքէտիյի ճէվապ, եանի տալէթնամէ վիրուտ
իթտի, պու տալէթնամէնին սէրլէվհաճը աթի իւզ զկքը
խարաթ իլէ թէզեին իտիլմիշ իտի:

— Պահրը Մուհիթ ումում պաշ ամիրապը, վէ չին-
տիսթանտա քէշֆ իտիլէն ճէզայիսի Վալլէի վարաշանը,
տօն Գրիստաբոր Գօլումպուս ճէնապլէրինէ:

Արթըգ Գօլումպուսըն չէքտիյի ըինճ ու մէշագգաթ
խիթամ պուլմուշ իտի. մուամիլէյհ՝ պալատէ մուհար-
րէր ճէվապըն վիրուտ իթտիյի անէ գատար ազիմ պիտ
վէսլէսէ իլէ մուզթարըպ օլույօր իտի. զիրա Բինգօնըն
խըյանէթինպէն գօրգմագնա իաթի Թիյ հագըգա Բին-
գօնըն ըաքիպ օլտուղու սէֆինէ, ֆուրթուռնանըն սէպէ-
պի իլէ Գօլումպուսըն կէմիսինտէն ալըլարագ կասգօնի-
յա քէօրֆէղի եագընլարընա տիւշմիշ իաթի: Բինգօն,
Պայօնա չըգըպ վուգու պուլան քէշֆիյաթըն մուկա-
ֆագըյէթինի հափի պիտ մէթթուպ իլէ հուզուրունա
չըգմայը գըրալ ճէնապլէրինտէն իսթիզան իթմիշ, վէ
պատէհու թէքրար եօլունա տէվամ փաթայիլմիշ իաթի.
չէօյլէ քի Գօլումպուսըն ափտէթի կիւնին ագչամբսը,
Բինգօնըն կէմիսի տաթի Սպանէայա մուվասըլէթ իթ-
միշ զանն օլունմագտա տըր:

Բինգօն, պու սուրէթլէ կէճ գալմըշ, վէ ամիրա-
պըն թէգատուում իտէմէմիշ օլտուղունա օ աթրէճէ
ճանը սըգըրըշ իտի քի, հէման կիզլիճէ սիր տունտալ
իլէ դարպաս չըգըպ էվինէ դաբանտը: Գօլումպուս, Բին-
գօնըն նէ օլտուղունտան իտայէրսիղ օլարագ Սէվիլ
չէհրինտէ գըրալըն ճէվապընա պէքէմէքտէ իքէն, Բին-
գօն, գըրալա եագտըղը մէթթուպա գարշը զայէթ չէ-
տիտ վէ սիթէմամիզ պիտ ճէվապ ալմըշ իտի: Գըրալ

մէրդումն հարաքէթինի թայիս իթմէքլէ ամիրալա ի-
թաաթ իթմէսինի էմլ իտիյօր իտի քի , Բինզօն , պու
ճէվապսան փէնա հալտէ պօղուլարագ ազիմ պիր մահ-
զունիյէթէ կիրիթթար օլտու , վէ զաթէն խասթա Զլ-
մաղըլա պիր գաչ կիզն զարփընտա միւթէէսիրէն վէ-
ֆաթ իթտի , վէ սուլի ախլագընըն ճէզասընը պու
սուրէթլէ չէքմիչ օլտու :

17

Գօլումպուրն միւլէրէէթ օլտուդու :

Գօլումպուրն չայանը թէհայիւր պու քէչփիյաթըն
հէվատիսի հէր թարաֆա սիրայէթ իտուպ , Փրանսա ,
Իթալեա , Ինկիլթէրա , վէ Դէրմանիյա մէմալիքինտէ
պուլունան պիլճիւմէ իւտէպա վէ իւլէմա կիրունը ,
ճէնօվալը պիր դարթանըն , օթուզ իւչ կիւն սէյրի
սէֆային իտէրէք չարդըն ինթիհասընա գատար կի-
տիպ տէ , հէնի պիր տիւնեա պուլտուզունը քէմալի
հայրէթլէ թէլագգը իթտիլէր , պաշլըճա Սբանեօլլար ,
պու մուվաֆագըյէթը իւահիյէյի , Գըրալ Էլէ գըրալի-
չալարընըն ֆաղիլէթ վէ զէհատէթինէ համլ իթմէքլէ ,
հէքճինտէն զիյատէ իֆթիլսար իտիյօրլար իտի , Էօյլէ
քի , ամիրալըն՝ Սէվիլտէն Պարչէլօնայա կիրտիյի սըրա-
տա , թէքմիչ ահալի մումաիլէյհի թարիֆի զայրի Ֆա-
պիլ պիր մէսէրրէթլէ պգըյչլամագտա , վէ պիք գաչ
պ մուգապտէմ տիվանէ տիր տէյու թահքիր իթտիլ-
լէրի պու էճնէպիյի , վաթանլարընըն շան ու չէրէֆի
ատտ իթմէքտէ իտիլէր :

Հէլէ գըրաւ իլէ գըրալիշանըն , օ էսնատէ պու-
լունտուգլարը Պարչէլօնա Յէհրինտէ վուգու պուլան
հիւսնի գապուլիյէթին , վէ իճրա իտիլէն զիյնէթլէրին
թարիֆի գալու գալէմէ միւմքիւն տէյիլ տիր . պու
պէօյլիք առէմի կէօրմէք իչին սօգաղլարաա խընճա-
խընճ գալապալըգ պիրիքտիրտէն մատէ , էպլէրին բէն-
չիրէլէրի վէ տամլարը տալսի ինսան իլէ ժօլմուչ Վտի .
Գըրալ իլէ գըրալիշա , հիւքմ իթտիրէրի մէմալիք
եէնի պիր տիւնեա իլալէ իտէն պու զաթը ալիսիֆա-
թլ , թէքմիլ բըրէնսիք վէ սէրայ խատէմէլէրի իլէ
գապուլէ հազըրլանաըլարը կիպի , պիր չօգ բըրէնս-
լէք ապէրի վէ միւքիւյէ մէմուրարը , հիւքիւմէթ նա-
մընա օլարագ միւմալիլէյհին իսթիգալինէ չիթապ
իթտիլէր : Փօլօմպու , զայէթ կիւղէլ պիր պէյաղ պէյ-
կիրէ սիւար օլմուչ վէ օղլու Տիէկօ եանը սըրա տիկեր
պիր պէյկիրէ պինմիշ օլտուգլարը հարտէ , պիր թա-
գըմ էլպիսէյի բէսմիյէ կիյինմիշ բըրէնսլէրին , վէ կէնճ
զապիթլէրին բէֆագաթըյլլա գըրալ իլէ գըրալիշանըն
նէզտինէ աղիմէթ իթմէք իչին եօլու չքգտը :

Սպանեատա , առա պէօյլէ շաշալը պիր զիյ-
նէթ իճրա օլունմամըշ տէսէք զաթանկ միւպաղաղա
իթմիշ օլմայըղ . էն էվէք բէնտի մէմէքէթլէրի նագըշ-
լարը իլէ միւզէյեէն , վէ ճէզիրէլէրինտէն չըգան ալ-
թուն իլէ վիճուլէրի քեամիլէն մէսթուր սուլունան
ալթը նէֆեր Հինալիլէր , քէնտի հալ ու էթվարըյ վէ
հարաքէթք զարիպէլէրի իլէ խալգըն բէք զիյտտէ նա-
զարը հայրէթ ու տըգգաթընը ճէլպ իթմէքտէ իտիլէր .
Պունկարըն արգասընտան կէլմէքտէ օլան բէնկեամուզ
բարաղանլար , ճընս ճընս պահարլանմըշ Գուշլար վէ
բէնկ բէնկ պէօճէքլէր գօլիգսիյօնը իլէ էշեայի զարի-
պէ , Սպանեօլարըն կէօղլէրինի գամաշտըրըյօր իտի :

Եղհատը՝ եէնի տիւնեատան կէթիլիմիչ օլանն նէվ պէ
նէվ նէպատաթը սըհհիյէ վէ սէրվէթը ճէսիմէյի կէօ-
րէն Սպանեօլլար, վաթանլարընըն նէ ազիմ օլիւ սաա-
տէթէ նայիլ օլտուղունը անլանըլար:

Գորպոթըն լիյպու լիյատէն արի օլան ալի սիյմա-
սընտա, գալնիմտէքի մէգուրիյէթի իյմա իսէր նիմ
պիւր թէպէսսիւմ պուլունսու հալտէ, քէմալի իզզ ու
շէրէֆիէ իսալըն ալգըշլարը արասընտան կէշէրէք գը-
րազ վէ գըրալիշանըն նէզտինէ վասըլ օլտուղու սըրա-
տա, միւշարիլէհիւմ եալընըզ հիւքիւմտարանէ մախ-
սուս օլան թասաղիմի իծրա իտուպ այազա գալգաթըլար,
Գօլօմպոս իսէ պու թաղիմի ֆէվգէլատէտէն միւթէսսիւ
վէ մահհուպ օլարազ, տէրհալ տիզ չէօքիւպ համիլէ-
րինին էլէրինի բուս իթտի. էլիզապէթ իլէ Ֆէրաթինանտ
մուսաիլէյհի եէրտէն գալսըրըպ, քէնտիսի իշին իհզար
իտիլմիչ օլան եիւքսէք թահա իւզէրինէ օթդ րմպսընը
էմի իթտիլէր:

Պիլր գաշ աագըզա դատար հիւքմֆէրմա օլան
տէրին պիւր սիւքիւթտէն սօնրա, Գօլօմպոս, գըրալըն
էմին իլէ էսնայի սէյահաթընտա վուգու պուլան զարիպ
արըզէլէրի, պոթլոլուլու ատալարը, Ֆօլրաֆիյաճա
հազ ու մէվգըրըրընը մուլթասաթէն զիքիւ հէքնայէ
իտուպ կէթիմիչ օլտուղու իշէնմիլ վէ իշէնմէմիլ ալ-
թուպարը, վէ տահա էջեայի սայիրէյի նիֆէսէյի
կէօսթէրտիքտէն սօնրա, մայէթինտէքի Հինտիլէլի
թազտիմ իլէ անէրին քէյիլէրի պուլքնան զաթըն
խայըրլիտահըլընը, վէ եապանի զանն օլունան ահալի-
նին հիւսնիւ ախլազ իլէ միւթթասըֆ սատէտիլ ա-
տէմէր օլտուղլարընը պէյան իսուպ, միւթէէսիւ պիւր
հալտէ իլալէյի մէգալ իտէրէք:

Հաշմէթու էֆէնտիլէրիմ, ճէնապը Հագըլըն

պէնիմ կիպի ածիզ պիր գուլ վասէթասը իլէ , զաթը հալմէթ մէապլէրինէ իհսան պուլուրուղու շու մուվաֆադըյէթի , պիր պիտայէթ մէգամընտա թէլագգը պուլուրմանըղը թավսիյէ իաէրիմ քի , պունտան պէօյլէ նէչէ նէչէ թէվֆիդաթը իլահիյէյէ մաղհար օլաքագ մէմալիքինիզ տէրէճէյի նիհայէտէ զէնկին օլաճագ տըր , տէտի :

Պու նութգը քէմայի տըգգաթլա աիլէնմիշ օլան հազըրուն , եէնի տիննանըն պու աուարը հայրէթ նիսարընը միւթէհայիրէն թէմաշա իտուպ միւթէէսիր օլտուլար . ալէլ խուսուս գըրալիչանըն կէօղլէրի էչքի մի՞ննէթտարի իլէ տօլտուղու կիպի , գըրալ տախի տիւշարը թէէսիւր օլաքագ իրիսիտէ թահտտան էնիպ տիզ չէօքաիւլէր , վէ անսամիմ իւլ պալ ճէնապը հագգա թէչէքքիւր իթտիլէր . հազըրուն տախի հիւքիւմտարլէրինէ իմթիսալ իթմիշ օլտուղլարը հարտէ , օրատա հազըր պուլունան բաբաղլար վէ բիսգօքօսլար իսէ պէրայի թէչէքքիւր տուալար իթմէյէ պաշլատըլար :

Պու սըրատա Գօլօմպուսըն հըսս իթտիյի մէսէրրէթին տէրէճէսինի թարիֆ իթմէք ղայրը գապիլ տիր . պու թէչրիֆաթը ֆէվգէլատէնին իճրասընտան սօնրա , Գօլօմպուս , գըրալ իլէ գըրալիչանըն նէլտինտէն չըգաւագ , քէնտիսի իչին թախիս իտիլէն իգամէթկեսէ չէքիլտի , վէ միւտտէթը մէաիտէտէն պէրի արզույի չէտիտէսի օլան սէվկիւլի մախտումը Տիէօկօ իլէ իմլաաւը էյամ իթմէք սաատէթինէ նպիլ օլտու :

Ամիրալըն , պու իսթիրահաթը անճագ ալթը այտէվամ իթտի . միւտտէթը մէգքիւրէ զարֆընտա , մումաիլէյհ հէրքէստէն հատտէն էֆզուն թաաղիմ վէ իլթիֆաթ կէօմէքտէ իտի , հէրքէս քէնտիսի իլէ գօնուշմայը չէրէֆ աատ իթմէքաէ , վալիտէլէր իպրէթ տէ-

յու անը էվլատյարնա կէօսթէրմէքտէ , վէ սօգաղա չըգտըլընտա հէրքէս իշինի կիւճիւնի թէրքէն պըգասընտան կիթմէքտէ իտի :

Փագաթ պու թաաղիմ ու իլթիֆաթէ եալաշ եաւաշ հասէա զէհիրի գարըշմայա սլաշամըշ իտի . հաթտա կիւնին պիքինքէ Սպանեանըն պաշ Գարտինալը թարափընտան վէրիլէն պիր զիյաֆէթ էսնասընտա , թապիի եէնի տիւնեա հաղզընտա ղիսպահասա աշըլտըղը սըրատա , սարայա մէնսուպիլէթի պուլսինան միւթէպէր զաթըն պիրի :

— Տիւնեա եուվարլաղ օլտուլու հասէպի իլէ , էթրափընտա տօլաշըլաճաղը մալիւմ տիր քի . օ հալտէ եէնի տիւնեայը պուլմաղ կիպի գօլայ պիր շէյ օլլամաղ , տէմէսի իւղէրինէ , Գօլօմպուս :

— Բէք տօղրու տըր , Փագաթ շիմտիլէ գատար նիլին պիրի գալղըպ աա պու էստարը քէշփ իթմէտի , տէյինճէ , շախսը մէրգում թահրերամիղ պիր թալր իլէ :

— Նէ՞ զանն իտիօրսունըղ ամիրալ էֆէնտի , մէյէր սիզին քէշփ իթտիլինիլ եէնի տիւնեայը պիր պաշգասը պուլմայաճաղ մը իտի , տէտի :

Հաղըրունտան պաղըլարը մէրգումըն պու մինաս սիպէթսիլ վէ հաղսըղ սէօղլէրի իւղէրինէ ֆէնա հալտէ տիկիր օլտուլար . Գօլօմպուս իտէ աալա ճէվապ վէրմէքսիզին սուփրատա պուլունան եումուրթալարտան պիրինի էլինէ ալըպ , հուղզարէ խիթապէն :

— Էֆէնտիլէր , իշինիլտէն քիմ շու եումուրթայը սիվրիսի իւղէրինի տուրսուրա պիլիլ , տէյու սիպալ իթտի :

Հաղըրուն , ամիրալըն տէտիլի պու սէօղլէրին նէթիճէսինի անլամպըպ , հէր պիրի այըլ այըլ թէճըրիւ

պէյէ գոյուլտու . ֆագաթ թապիյի քիմսէ մուվաֆ-
ֆագ օլամատըղընտա , Գօլումպոս , եռամուրթ անըն
սիվրի թարաֆընը շիտսէթէ մասայա վուրարագ տուր-
տղարթընճա , հէբսի պիր աղըղ .

— Այ պէյլէ էլպէթտէ գօլայ օլուր , տէյո՛ւ
հայգըլմարը իւզէրինէ , Գօլումպոս .

— Ֆիլ հագըգա բէք գօլայ տըր , ֆագաթ չի
ֆայիտէ քի հիչ պիրինիզ պու՛նը տիւշիւնէմէտի , տէ-
յիպ աղըղլարընը գաբատը .

Մամաֆիհ Գօլումպոս , մէրգուման հասէտճիլէրին
ֆէսատընտան ինթիրազ իւզրէ տավրանմայա պաշլա-
տը , անճագ գըրալ իլէ գըրալիչանըն քէնտի հագըըն-
տա կէօսթէրտիքլէրի մուհապէթ ու հիւրմէթէ կիւվէ-
նիյօր իտի . չօդ տէֆա մումաիլէյհ իլէ պէրապէր կէզ-
մէյէ չըգաղըղլարընտա , եէնի տիւնեա առէմլէրինին
մահճուպ վէ հազիմ օլտուղլարընը , վէ պէտպահտ օլ-
տուղլարը զէմանտէ անլէրտէն կէօրտիւյի նէզաքէթ ու
ինսանիյէթի պէյան իթտիյինտէ , գըրալիչա պու սա-
քին առէմլէրի խըրիսթիյան իթմէք , վէ մէտէնիյէթէ
ալըշտըրմագ գօլայ օլաճաղընա գանաաթ կէթիրտի-
յինտէն , պու մատտէ հագըընտա Գօլումպոս իլէ պէ-
րապէր հայըրճա միւղաքէրէ իթմէքտէ իտի :

Նիհայէթ չէյլէճէ գարար վէրիլտի , իքինճի սէ-
յահաթտա Գօլումպոս իլէ պէրապէր օն իքի բաբազ
պուլունճաճաղը կիպի , եէնի տիւնեատան կէլէն վէ խը-
րիսթիյան մէզհէպինէ ալըշտարագ վաֆթիւս օլունան ալ-
թը Հինտիլէրտէն պէշի թէրճիմանըզ իթմէք , վէ
Սպանեատա կէօրտիւքլէրի չէյլէրի վաթանտաշլարընա
պիլտիւրմէք իւզրէ հայտիյէ կիտէճէքլէր իտի . մէրգում
Հինտիլէրտէն պիրի եա Սպանեատա կէօրտիւյի չէյ-
լէրտէն հազղ իթտիյինտէն , վէ եախօտ տէնիզին թէհ-

Գրությունն էին ստորագրել շեմ Թ. Ս. Ս. Լ. Լ. Լ. Լ.

[Faint bleed-through from the reverse side of the page]

ԻՔԻՆՃԻ ՍԵՅՆԱՀԱՐ

ԵՔՆԻ գրքալար ԷՇՔ օլունուր, Գարայիս
վահեիլերի:

Գօլօմպոս 1493 սէնէսի Սեպտեմբերինն երմմի
պէշիննի կիւնի, Թահար գօմանտապնտա իւշ առէտ
պէշիւք գարադ, վէ օն տէօրթ առէտ ուֆադ պէֆինէ-
լէր իլէ, ճէման օն եէտիկ առէտաէն իպարէթ պուլու-
նան տօնանմայրլա եօյա չրգտը. Տօնանմտա պին պէշ
եիւզ քիչի օլուպ, պունլար պթուն հէվէսի իլէ Զանըպ
Թուրթուշան առէմլէր Խոխ. Սահիլտէ պիլիքմիշ օլան
ճէսիմ պիլի դալապալքդ, կէմիլէր կէօղաէն նիհան զ-
լունճույա գադար « Հոպրա » պարլոր յօրլար իսի Է
Իշպու իրիննի սէյահաթ տախի. Էվվէլքի կիպի
բէք սուհալէթի ծլտու. միւպախտ իւղկեարար սայե-
ծինտէ կէմիլէր սաքին պիլի հարտէ իլէրլէյօրլիսի. տօ-
նանմանըն տէրունիտէ Էմիլլէթը Թամիլէ հիւքմֆէրմա
օլուպ, հէր քէս ամիրալըն տիրալէթինտէն Էմին վէ ա-
սայիլի հալտէ պուլունմագտա ինի. Պու ալզուն սէ-
յահաթ Էմնալընտա Էպլընը պիլի տէֆա ֆուրթունա
ղուհուր իմէրէք, տէօրթ սաաթ գառուր Էալմիլէր վէ
սայիլ ալէր իլէ տէվամ իթտիքտէն աօնրա, հէվա թէք-
րար քէպար իթիտալ իթտի, վէ նոյննրերին իրիննի
կիւնի գարա կէօրիւմէլէ պաշխար:

Պուրաք մէճհուլ պիլի առա օլուպ, բաղար կիւնի
քէշֆ Էլունտու զունտան, Գօլօմպոս Սէն-Տոմինիգա եպ:

նի բազար թէամիյէ իթտի . ֆագաթ ոյկուն լիմանը
պուլունմատըղընտան պուրատընը թէրք իլէ աղ ու-
ղագտա կէօրիւնէն եէքտիկէրինտէն կիւղէլ պէշ ալթը
ճէղիրէլէրին բիշկեանէն վասըլ օլտու . ճէղիրէյի
մէզքիւրէտէ վագը օրմանլարտան նէշը օլունան լայի-
հայի լաթիֆէտէն սարիսօլ օլան եէնի սէյեանլարըն ,
իշպու սէֆէրին պէօյլէ մուվաֆագըյէթլէ պաշա չըգ-
տըղընտան տօլայը հըսա իթտիքլէրի մէսէրրէթին թա-
րիֆի դապիլ տէյիլ տիր . Գօլօմպուս , արաղիսի օրման-
լար վէ էնվայի լաթիֆ գօգուլու չիշէքլէր իլէ մուհաթ
օլան պուլ առալարըն պիրինէ չըգըպ , սիւվմը օլտուգու
կէմինին նամը իլէ Մարիա-Կալանթ թէամէյէ իթտի .
Պուրատա ինտանտան էսէր կէօրիւնմէտիյինտէն , ամի-
քալ ուղուն միւտտէթ գալմայըպ , տօնանմա դայէթ
ճէսիւթ թիկէր պիր նամայա թէգաբրուպ իթմիլ .
մալ Պուլ առանըն մէրքէյինտէ եիւքսէք պիր առալ .
լուպ , տէօրթ եանընտան շիտտէթլի սէլլէր կիպի ըր-
մագլար ճէրիյան իթմէքտէ իտի . Ամիրալ Սպանեատա
օլտուգու էսնատէ ֆատրէմատուրա վիլայէթինտէ վա-
գը կուսատալուր մանամթըրը բահիպլէրինէ իթտիյի վա-
տը խանթըրըպնորմա , ճէղիրէյի կուսատալուր թէամիյէ
իթտի . ճէղիրէյի մէզքիւրէ չայտիլիլէրին քէմայի
տէ հէթլէ անտըղլարը ինտան եէյիճի . Գարայիպլէրին
մէքքէնի օլուպ , Անթիլ առալարընտան պիր իտիլ
մալ Պօլօմպուս , չըգալտայա չըգտըղընտան էվլէլա չպիր
պարիյէ կէօրտիս պոն գարիյէմիւնէվլէրի տէօրթ քէօ-
շէ օլուպ , ալաճ տալլարընտան վէ գամըշտան օլտու-
ղու հիւտէ ճիւթ տայիլէ չէքլիճտէ իմպլ խտիլիլ իտի .
Սպանեալըլար պուրատա բամպուգ պէզինտէն մամուլ
ամմա եաթտուլար , պիր թագըմ էշեայի պէյթիյէ վէ
պիր նէվի չէօմլէքտէն եաբմա գապլար օլուտուգլարը

կիպի, էվլերին աւերիւնաւ էրէյիճէ մէհարէթլէ օտուռնաւն օյուլմուշ երլանքաք կէօրտիւլէր, փաղաթ պաւ էվլերին պիւրինտէ էվիօրա կէմիսի մէքսսւրաթը կէօրտիւլաիյնաէն, աղիմ պիր Կէհէթ ռաթաճիւլէ կիքիթիթար օլտուլար, վէ պու մէքսսւրաթըն զարպ ըիւղկեարլարը վասէթաթըլէ ճէղիւրէնին սասիլինէ աթթըլըն օլտուռնա Կաննաթ կէթիւրտիլէր:

Ճէղիւրէտէ վասչիլէրտէն ապա պիւրէտէր կէօրիւն մէտիլի ճիհէթլէ, Սպանն օլլար պիւր մուսննաթ հէր թալաթը թէհարրի իտէպիլտիլէր, պուրաւա Էվիօրա էօրաէքլէրի կիպի ալըչըգ էօրտէքլէրտէն, վէ բարաշ զանլարաւն պաշղա հայվան կէօրիւնմէյօր խաի, Բսպանն օլլար աղիմ պիւր տըգգաթլըն պէօլլէ հէր տէլիլէ կիքիպ չըգարգլըքընտա, քէմալի տէհէթլէ պաղը գուլիպէլէրին տէրուռնիւնաէ վէ էթրաթընտա, երղընլար իլէ ինսան քէմիքլէրի կէօրիւլ, ճէղիւրէնին ինսան եէյիճի վասչիլէրտէն մէսքիւն օլտուռնաթ անլատըլար, հաթտա պաղը գուլիպէլէրաէ էթթէ պէրի սարլը ինսան գաթալըքը քէմիլի վաթ իտի քի, շիսպհէսիգ պունլար, էվ էշեասը մէգամընտա իսթիմալ փաթլմէքաէ իտի:

Ամիրալ, իշպու միտհիշ հալէ վազըփ օլտուռնա արրատա, Սպանն օլլարտան նազըլարը պիր գաշղա տըն իղէ պիր շօճուգ թութուպ կէթիւրտիլէր, Գաւընլար քէնաթիլէրինին անասը Պօրիզէն, Եանի Բօրթօ Ռիզօ թէմալիլէ օլաւան ճէղիւրէ սաքինէլէրինտէն օլարադ, վասչի Գարայիպլէր թալաթընտան էսիր իտիլտիլէրին պէյան իթտիլէրէ Սպանն օլլար Գարայիպլէրին էլլի միւր մէսափէտէ պուլընան ճէգաթիւր ահալիսիլէ տիլշմէն օլապ ճիւմլէնին աէհէթլինի մուճիպ օլտուռնալարըն թրթտուգլարը էսիրի կէտիլէրինի, վէ հաթտա շօճ

ճուգլարը եեմէք իշին՝ մանկուտէն պէտէ յիպ սեմիդ-
լէք արեւելինի քէմալի տէհչէթլէ անլատրլար : Հէլէճօա
լումպոս սօն տէրէճէ մահզըսն օլտու , չիւնքի Տիէկօ նամ
գարթանընպիրի, մայէթինտէ սեքիզ թայիֆէ պալուճ
սուզս հալտէ գարայա չըգմըշ, վէ աղչամ ծլտուլու
հալտէ հէնուզ ալդը վիճուտ իթմէմիշ իտի :

Էրթէ կիճկի Գօլճմպոսըն՝ Գմրի իլէ կէմիլէրուէն թօր
վէ թիճֆէնկ աթըլարազ իշտրէթ վէրիւտիյի կիպի ,
պաղըլարը ծախի պօրուլար հօթաւրէքէք ճէղիքէնին
տէօրթ թարափընը թէհարիկիէ դօյուլտուլար , լաքին
Տիէկօ մէյտանէ չըգմատը օ ալէլթուսոյս պոչկար պա-
զը գուլիպէլէրտէ պօղալլանմըշ ինսան էթի կէօրպիօք
թէրքի , խաֆիֆ աթէշ իւգէքինտէ քիւլպատը իտիլմիշ
իտի : Տիկէր պիր գուլիպէ տէլունինտէ փախի էօրքէք
վէ բարպան էթլէրի իլէ գարըշըգ ինսան գափալարը
վէ պոռտընը իլէ սօլու պիր գաղանըն գայնոմազ աա
օլտուզունը , թարիֆի նաղապիլ պիր տէհչէթ իլէ կէօ-
րիւպ , պիշարէ Տիէկօնըն պու վահշիլէթ էլինէ տիւշմիւշ
օլտուզոյնս գաճապթ կէթկրաիլէր , վէ քէֆտիլէրի տէ
իշպու ֆիշնքէթը միւտհիշէյէ տիւշար օլուրլար գօր-
գուսը իլէ թիթլէմէյէ պաշլատըլար :

Մամաֆիհ Գօլումպոս , Տիէկօյը օրմանլար արասըն-
տա ղայպ օլմուշ զիյիւմինէ զահիպ օլարաք իւմիւտինի
գաթ իթմէմիշ օլմաղըլա , Այէտօ նամ սալըլգաթէ վէ
ճէճուր տէլիքանըյը , քէնտի կիպի գըրք պէհատըր
քիմնէլէր իլէ անգատաշլարընը արամայա կէօնտէրտի ,
Պուսլար , պին աիւրիւ միւշկիւլաթ իլէ սըգ չալըլըգ-
լարը գըլըճլարը իլէ քէսիպ էօլ աշարաք , գայալարը
թըրմանարադ վէ միւթէմատի թիւֆէնկ աթարազ , վէ
ղայպ օլանլարըն խիմէրինի պաղըրըպ չըլըրաթ քէք
չօք արատըլար իսէ տէ , հիշ պիր շէյ պոռլամտըլար :

անճաղ կէզտիքէրի արագինին մահսուլտարըղընա հայ-
րան գալմըչ օլտուգլարը հալաէ եօրկուն արկըն ավտէթ
իթտիլէր :

Պսւ սըրաւտա Գարայիպլէր թարաֆընտան էսիր ի-
տիլմիչ պիր չօգ գարըլար , չօճուգլարը իլէ պէրապէր
կէմիլէրէ ճան աթարագ , Պօրիգէնիլի գատընլարըն սէօզ-
լէրինի թաստիգ իթտիլէր : Ամիրալ պու էսիրլէրաէն
պիր գաչընը կէրաանըղլար քիւրէլէր վէ պիլէզիքլէր իլէ
թէզլին իտէրէք Գարայիպլէրին նէզտինէ կէօնտէրտի .
մումաիլէյհ՝ վահչիլէր պունլարտան թէչվիգ օլունա-
րագ Սպանեօլլարա եագլաչաճագլարընը մէմուլ իտի-
յօր իտի . լաքին Գարայիպլէր , մերգումէլէրին իւզէրի-
նէ հիւճիւմ իլէ թէզլինաթը զասպ իտուպ Ֆիրարէ
եիւզ թութտուլար . պիչարէ էսիրլէր անճաղ ճանլա-
րընը դուրթարըպ թէքրար կէմիլէրէ իլթիճա իթտիլէր :

Ամիրալ , ճէզիրէնին թէքմիլ սէքէնէսի՝ եագըն-
լարտա պուլունան ձէզայիրի զասպ ու զարաթ նիլէթի
իլէ կիթտիքլէրինի , վէ էսիրլէրի՝ քէնտիլէրի կիպի վահ-
չի վէ ճէնկեալէր օլան գարըլարընըն էմրի մահաֆա-
ղասընա իհալէ իթտիքլէրինի անլաար . էսիրլէրին պէ-
եանաթընտան , Պօրիգէնիլէր զասպ ու թալան իթմէք
ատէթլէրի օլմայըպ , ֆագաթ էլլէրինէ աիւչէն էսիրլէ-
րի , քէնտիլէրիտէ Գարայիպլէր կիպի պօղաղլայըպ եէ-
տիքլէրի անլաչըլար :

Գօլօմպուս , մահլա ըէֆիգլէրինին ալտէթինի պէք-
լէմէք իւզըն իչպիւ տէհչէթամիլ ճէզիրէտէ տուրույօր
իտի չ ֆագաթ ուղուն միւտտէթ ինթիզար իթտիքտէն
սօնրա , իւմիւտինի քէսէրէք հէման եօլա չըգմադ իւզ-
րէ իքէն , Տիէկօնըն ըէֆիգլէրի իլէ պէրապէր թա ու-
ղադտան սահիլէ տօղրու կէլտիքտէրի կէօրիւնմէքլէ ,
թէքմիլ կէմիլէրաէն մէսէրրէթ սէտալէրի արչա չըգ-

տը, վէ տէրհալ պիր սանտալ կէօնտէրիլիպ կէմիյէ ալընտը. պիշարէլէրին աճըղգտան, վէ եօրկունըուգտան եիւղլէրինտէ բէնկ գալմամըչ իտի. պիրաղ լահաթ իթտիքտէն սօնրա, զայէթ սըգ վէ միւթէատախտ նէ-հիրլէր իլէ մուհաթ պիր օրմանըն տէրունինտէ զայպ օլտուգլարընը, վէ պու թէհլիքէյի միւտհիշէտէն խէ-լաս օլուպտա սահիլէ վարընճայա գատար չէքտիքլէրի բինճ ու մէշագգաթը, կէօրտիւքլէրի պաթթալ վէ տէհշէթամիլը երլանլարը վէ սայըր ճանավարարը, վէ պունլարըն բէնշէյի խունրիղանէսինտէն, մահպա ճէ-նապը հագգըն եարտըմը իլէ գուրթուլտուգլարընը հի-քեայէ իթտիլէր:

2

Գարայիպլէր իլէ մուհաբէպէ վէ իսբանիսլայա մուվասըլէթ:

Գօլօմպոս, կէմիսինտէ գապուլ իթտիյի էսիրլէր-տէն, ճէնուպա տօղրու կիտիլտիյինտէ, պէօյիւք գըլթա-լար պուլունաճաղընը խապէր ալմըչ իտի իսէ տէ, ֆա-գաթ պիր ան էվվէլ իւք սէֆէրինտէ պըրաղմըչ օլտու-ղու վաթանտաշլարընը կէօրմէք արղույի չէտիտէսի ի-լէ, իսբանիսլա ճէղիրէսինէ կիթմէյէ գարար վէրմիշ օլ-մաղըլա, տայիմա չըմալէ միւթէվէճճիւհէն Անթիլ ա-տալարը իշինտէն կէշէյօր իտի. կէճ գալմամագ իշին ճէղիրէյի մէգքիւրէնին հիշ պիրինէ օղրամայըպ, ան-ճագ եէրլի Գարայիպլէրին լիսանընճա Այայ տէնիլէն վէ քէնտի թարաֆընտան (Սուրբ Խաչ) թէսմիյէ օլու-

նան ճէգիրէնին բիյշկեանհընտա պիր մըգտար թէվագ-
գուֆ իթտի .

Սպանեօլլար , իշպու ճէգիրէնին տէհչէթլիւ տէքէ-
նէյի վահչիյէսինէ թէսատիւֆ իթտիլէր . պու վահչի-
լէրին պիր թագըմ էշքեալը ածիպէ իլէ պօյանմըշ սիյ-
մալէրի , սընըրը բաղուլէրի , տիվ կիպի իրի վիճուտլէ-
րի , չէտիտ վէ վահչի նաղարլարը , ղայէթ խունրիզ ,
զալիմ , վէ ճէնկ ու ճիտալէ մէյալ օլտուգլարընը իրա-
յէ իտիյօր իտի . իշթէ ամիրալ պու վահչի գամմ իլէ
վուրուչմաղա մէճպուր օլտու . պիր չօգ Գարայիպլէր
ղայէթ պաթթալ պիր գանօթա սիւվար օլտուգլարը
հալտէ կէմիլէրէ տօղրու իլէրլէմէքտէ իտիլէր . պուն-
լարըն իչինտէ իքի տէ գատըն պուլունույօր իտի քի ,
վահչիլէր պունլարտան պիրինէ բըրէնսէսլէրի կիպի
հիւրմէթ վէ րայէթ իտիյօրլար իտի . վահչիլէր իլք տէ-
ֆա Սպանեօլլարը կէօրտիւքլէրինտէ , հայրէթլէրինտէն
նաչի պիրէր հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ գալտրլար .

Պու տէհչէթամիզ ատէմլէր , կէօղլէրինին էթրա-
ֆընա բէնկեամուզ պիր խաթ չէվիրմիշ օլմայարըյըլա ,
թարիֆի նագապիլ պիր նէֆրէթ իպրաղ իտիյօր իտի .
կէօղլէրի ճանավար կէօղի կիպի բարլայըպ գըղըճըմլար
սաչմագտա , գաչլարը գալըն վէ քէմէրվարի օլուպ ,
եիւզլէրինտէ վահչի ճանավարլարա մախսուս պիր նէվի
ճէսարէթը քիւսթախտնէ կէօրիւնմէքտէ իտի . պուն-
լարտան չօղլարը , չէնէլէրինին չէքլի , իրի տիչլէրինին
լէսկինլիյի , եանագլարընըն շիշքինլիյի , վէ իւսթ տու-
տագլարընա տօղրու ուղանմըշ օլան տէօրթ քէօչէմսի
վէ եասը պուրունլարը իլէ , միւտհիշ ճանավարլարա
պէնղէյօրլար իտի . Պաղըլարը պաճագլարընը վէ բա-
ղուլարընը բամպուգ պէզի իլէ սըգը սըգըյա պաղլա-
մըշ օլտուգլարընտան , սընըրլարը պիր սուրէթը ֆէվ-

գէլատէտէ շիշքինկիք բէյտա իթմիշ իտի քի , օ հալտէ զայէթ գուզվէթլի վէ սէրի իւլ հարաքէ օլտուգլարը աւլաշըլըյօր իտի :

Սպանեօլլար , Գարայիպլէրին հայրէթինտէն պիւ- իսթիֆատէ իքի ատէտ սանտալ իլէ գանօթա մօղրու իլէրլէտիլէր . վահշիլէր իտէ քէնտիլէրինէ կէլէրէք քիւ- ընքէրէ եաբըլըպ գաշմայա եիւզ թութտուլար . ֆա- գաթ սանտալլար , գանօթըն էօնիւնի քէստիքլէրինտէն նակէհան տուրուպ քէմալի ճէսարէթլէ մուգալէմէթէ հաղըրլանըպ , Սպանեօլլարըն իւզէրինէ տօլու կիպի օգ եաղտըրմայա պաշլատըլար : Պալատէ մէզքիւր իքի գա- տընլար տախի , թարիֆի զայրի գապիլ պիր սուրէթը ճէսուրանէտէ օգ աթըլըլար իտի . հաթտա մէզպու- ըլէրտէն պիրի , թայիֆէլէրտէն պիրինի վուրուպ ֆէնա հալտէ եարալատը : Պունըն իւզէրինէ Սպանեօլլար հիտ- տէթլէնէրէք , վէ պու միւտարէպէյի վահշիլանէյէ Նի- հայէթ վէրմէք իսթէյէրէք , Գարայիպլէրին գայըլընը բարչալատըլար . լարին վահշիլէր սալա ֆիթուր իթմէ- յիպ ատէթա գարատա տըլլար կիպի քէմալի մէհարէթ- լէ հէմ եիւզմէքտէ վէ հէմտէ տիւշմէնլէրինի վուրմագ- տա իտիլէր : Պաղըլարը տախի գայա բարչալարը արա- սընտա կիզլէնմիշ օլտուգլարը հալտէ , օ տէրէճէ մօղ- րու նըշան ալըյօրլար իտի քի , պիւթիւն տօնանմա պու վահշիլէրին ճէսարաթ ու շէճաաթինէ հայրան օլտու- լար :

Մամաֆիւհ վահշիլէր իպրազ իթտիքլէրի զայրէթ ու ճէսարէթէ լաղմէն , Սպանեօլլարըն չիտտէթը հիւ- ճիւմիւնէ մուգալէմէթ իտէմէյէրէք թէպիլմէ մէճպուր օլտուլար , հաթտա բընսէսլէրի տախի պու էսիրլէրին միլանընտա պղւլունույօր իտի : Գարայիպլէրտէն եա- րալանմըշ օլան Սպանեօլ , տէհշէթամիզ աղըրլար չէ-

քերէք վեճաթ իթմէսի իլէ, վահշիլէրտէն չիստէթի սուրէթտէ ինթիգամը ալընտը . վահշիլէրին իսթիմալ իթտիքլէրի օգլար զէհիրլի օլտուղու անլաշըմը իտիօ էրհասըլ Գարայիպլէր, կէրէք քեննի վաթանլարընտա, վէ կէրէք Սպանեշայա կէթիրիլտիքլէրինտէ, հիշ պիր վէհհիլէ մէտէնիլէթէ ալըշմայըպ վէ Սպանեօլլարըն վէրտիքլէրի հէտիլէլէրէ էհէմիլիլթ վէրմէյիպ, տայիմա հալի վահշէթլէրինի մուհաֆազա իթտիլէր :

Պու միւտարէպէտէն սօնրա Գօլօմպոս չըմալէ տօղրու իլէրլէյէրէք, պազըլարը զայրի միւնպիթ՝ վէ պազըլարըտա նէվ պէնէվ նէպատաթ վէ օրմանլար իլէ մէսթուր պիր չօգ ատալար պուլտու . ճէզայիրի մէզքիւրէնին էն պէօյիլիւնի Սէնթ Իւրսիլ թէսմիլէ իթտիլի կիպի, Անթիլ ատալարընըն գըսմը շըմալիսինի թէշքիլ իտէն ճէզայիրէ տէ Պիքիր ատալարը նամընը վէրտի : Պատէհօւ Գարայիպլէրին էլիլէ էսիր տիւ չիւպօէ քէնտիլէրինէ միւրաճաթ իտէն Հինտլիլէրիւ վաթանը օլլան Պօրիգէն տէտիքլէրի ատայա վասըլ օրիւպ, Սպանեա հիւքիւմէթի նամընա օլարադ ճէզիրէյի մէզքիւրէյի իշլալ իթսի : պու ճէզիրէ Անթիլ ատալարը կիպի մահսուլտար օլտուղտուն մատէ, աղ չօգ ասարը մէտէնիլէթ տալի իպրազ իթմէքտէ իտի :

Ամիրալ, պիր սն ագտէմ Իսքանիպա ատոմընը կէօրմէք, վէ ալէլ խուսուս վէճաթ իթմիշ օլան Սպանեօլլըն ճէսէտինի, մէզքիւր միսաֆիրնիւ վաղ մահալտէ տէֆն իթմէք արզըսը իլէ սուղան օլուպ ծէրհալ եօլա չըգտը, պիր գաշ կիւն սօնրա թայիֆէլէր « Իսքանիսլա Իսքանիսլա » տէյու հայգըրմայա պաշլատըլար : Տօնանմա կիթաիքճէ իլէրլէյօր իսէ տէ, ֆադաթ ագտէմճէ եաբըլան գալէտէն էսէր կէօրիւմէյօր իտի : Գօլօմպոս Հայիտի սահիլինին աղաճըզըլ Էլիր ճիհէթինէ

հանաչըպ, միւթէվէֆա Սպանեօլըն ճէնագէ ալայընը իճրա իթմէք իւզրէ իքէն, եէրլիէր միւթէադտիտ գա-
նօթլար իլէ կէլիպ, ամիրալա, քէնտի սաքին օլտուգ-
լաըն ճէզիրէյէ կէլմէսինի, լէյիսլէրին թարափընտան
րէճա իթտիլէր: Գօլումպոս, թէշէքքիւր խոուպ մէր-
գումանը հէտիլէլէր իլէ թալթիֆ իթտիքտէն սօնրա
պաչընտան ծավտը:

3

Գալանըն խարապիյէթի վէ մէհանիրին տիչար
օլտուզլարը պէսպանհօլըգ:

Դարիյնի քիրամէ մաղիւմ ժլոուղու վէճհէ, Գօ-
լումպոս, նաթիտատ գալանընտա օթուզ սէքիզ քիշի
պըրադմըշ խտի, վագաա պու ճէզիրէ Սպանեօլլարա
մէճհուլ խտի իսէ տէ, ֆագաթ մուհիմմաթլարը եէրին-
տէ, վէ խայրխահ եէրլիլէրին՝ հագգլարընտա իպրազ
իթտիքլէրի պսարը տօսթանէ աշիքեար օլմաղըլա, Ըս-
պանեօլլար՝ պու հալիւմ վէ մահհուպ ահալինին հիւսնի
թէվէճհիւհինէ մազհար օլուպ տա, հէր շէյին իճրա-
սընա միւգթէտիթ օլապիլէճէք եէրտէ, պիլաքիս եէքձ
տիկէրէ խըյանէթձ՝ վէ տինայէթ խոուպ, թէնպէլիք
չինաէթի, էլհասըլ հէր տիւրլիւ լէզալէթի իրթիքեապ
խտէրէք, քէնտի էլլէրի իլէ մահվ ու բէրիշան օլմուշ-
լար խտի:

Գօլումպոս, ճէզիրէյէ թէգարրուպ իտէրէք գալա-
տան էսէր կէօրմէտիյի ճիհէթլէ, պերայի իհթիյաթ
նօյեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնի կէմիլէրի ատանըն

պաշգա պիր սահիլինսէ տէմիրլէտի , վէ եէնի պիր գա-
լա իմալ իթմէք նիլէթի իլէ մինասիպ պիր մահալ ա-
րամագ իչին գարայա չըգտը , թայիֆէլէլտէն պիր գաչը
կէզինմէքտէ իքէն պիր ըրմաղըն քէնպընտա , մու-
րուրը վագթ իլէ չիւրիւմիչ վէ հանկը միլլէթէ մէնսուպ
օլտուգլարը թանըլմաղ պիր հալաէ իքի ինսան ճէսէտի
կէօրտիւլէր , Պունլարտան պիրի չօճուգ ճէսէտի օլտալ,
ֆագաթ տիկէրինին պօղաղընա , Սպանեա մամուլաթը
օլտուղու անլաչըլան պիր իք պաղըր օլտուղու կիպի ,
բաղուլարտա խաչվարի օլարագ պիր տիրէյէ լապթ
իտիլմիչ իտի , քէզալիք իքինճի կիւնի մահալի մէզ-
քիւրտէն ալ ուղագտա իքի ճէսէտ տահա կէօրիւն-
տիւ , Պունլարտան պիրի սագալըր օլմաղըլա , Սպանեա-
լը օլտուղունա շիւպհէ գալմատը , ֆագաթ պու պի-
չարէլէր նասըլ վէ նի՛չին գաթլ իտիլմիչլէր իտի . ամի-
րալ իլէ պիւթիւն թայիֆէլէր , պու վագապի միւէլ-
լէմէյի տիւչիւնիւպ նէ եարաճապարընը շաչըրտըլար ,

Ֆիլ հագըգա ճէզիրէնին սէքէնէսի էմիլլէթը թամ-
մէ իլէ Սպանեալարա թէգարրուպ իտիյօրլար իտի իսէ
տէ , ֆագաթ Գօլօմպուսըն հէյէճանը գալպի պու հալ-
տէն թէպքին օլմայօր իտի . նիհայէթ մահը մէզքիւրին
եիրմի եէտինճի կիւնի ադչամ իւսթի մահսու գալա-
նըն պուլունտուղու մահալէ վասըլ օլտուլար . ամիրալ
պէրայի իհթիյաթ կիճէյի կէմիտէ կէչիւրիպ սապահա
ինթիզար իթտի . Անճագ վիրուտինի իյմա իթմէք իչին
պիր գաչ թօր աթտըրտը իսէ տէ , գըյըտան թիւֆէնկ
եախօտ թօր իլէ հիչ պիր ճէվապ վէրիլմէտիլինտէն ա-
զիմ պիր վէսլէսէյէ տիւչար օլտու . գարատա տալա
ըչըգ վէ ինսան էսէրի կէօրիւնմէյօր իտի .

Գօլօմպուս , ազիմ պիր մահզունիլլէթլէ պու հալլէ-
րի տիւչիւնմէքտէ իքէն , եարը կիճէյէ տօղու գըյը-

տան պիր գանօթ զահիր օլուպ տօնանմայա թէգարրուպ իթտի, վէ ոզղազտան ամիրալ կէմիսինի սօրտու: Մէր-գում Հինալի, պիղղարթ ամիրայը կէօրմէտիքճէ կէմիյէ չըգմայաճաղընը պէյան իթմէսի իլէ, Գօլօմպոս տէր-հալ արզը վիճուտ իծուպ Հինալիյի թանըտը մէրգում, Կուազանակարի ըէյիսին պիրատէրի իտի: Հինալիլէր, Գօլօմպոսը կէօրսի.քլէրինտէ տէրհալ կէմիյէ չըգալը-լար, վէ մուճաիլէյհի սէլտուլտըգտան սօնրա ըէյիմ-լէրի թարաֆընտան ամիրալա, ալթունտան մամուլ իքի եիւզ նիգապը հէտիյէ իթտիլէր: Ամիրալ, հէտիյէյի գապուլ իթմէզտէյէ էվիլէլ Սպանեօլլարըն նէ օլտուգ-լարընը սիւալ իթմէսի իւղէրինէ, ըէյիսին պիրատէրի մահզունանէ պիր թավը իլէ ճէվապ վիրուպ, Սիպաօ-նըն Գաօնապօ նամ ըէյիսի Կուազանակարինին իւղէ-րինէ հիւճիւմ իլէ թահտը թարարուքընտա պուլու-նան գարիլէլէրի եագտըղընը, Կուազանակարինին էս-նայի մուհարէպէտէ եարալանըպ քիւչիւք պիր գարիլէ-տէ խասթա եաթտըղընը, վէ Սպանեօլլարըն իսէ պա-զըլարը խաթթալըգտան վէֆաթ իթտիլէրինի» վէ պա-զըլարը տալի եէքաիկէրի իլէ գալկա իտէրէք պիրի-պիրլէրինի գըլըճտան կէչիրտիլէրինի, վէ պագը գա-լանլարըն տա, ճէզիրէնին իչէրլէրինէ չէքիլտիլէրինի պէյան իթտի:

Գօլօմպոս, պու իիպարաթտան պիր տէրէճէյէ գատար միւթէսէլլի օլտու, զիրա հիչ օլմազսա Սպանեօլլարըն ճիւմլէսի թէլէֆ օլմամըչ, վէ ալէլտուտուս ըէ-յիս թարաֆընտան խըյանէթ իտիլմիշ իտի } չիւնքի մուճաիլէյհի պաչըճա պունտան գօրգմագտա իտի: Պա-տէհու Հինալիլէրի կէօնակէօն իքրամ իլէ թալթիֆ իթ-տիլքտէն սօնրա, չէյիսի ալըպ պէրմպէր կէթիրմէլէրի-նէ տալըր սէօզ ալարազ եօլա գօյտու: պիր իքի կիւն

կէշտի , ֆագաթ Կուագանակարի կէօրիւնմէտի : Գօլօմ-
պոս դարայա պիր սանտալ կէօնտէրտի . պունլար՝ ա-
զիմ պիր քէտէր իլէ գալանըն խարապիլէթինի , էշեա-
նըն տարմատաղըն պիր հալտէ պուլունտուղունը , իս-
կէմլէլէրին բարչալանտըղընը , վէ մէքիւլաթըն հէր թա-
րաֆա տաղըլմըջ օլտուղունը կէօրտիւլէր . էլհասըլ պու-
լիմարէլէրտէն շիտտէթլի պիր միւնաղաա վսւդու պուլ-
տուղը աշիքեար կէօրիւնիւյօր իտի . կէրլիլէրտէն իսէ
հիչ քիմսէլ մէյտանէ չըգմայըլ , թա ուզադտան ըս-
պանեօլլարը կէօրտիւլէրինտէ ֆիրար իտիյօրլար իտի :

Գօլօմպոս , պու հալլէրտէն բէք զիյատէ միւքէտ-
տէր օլտու . քէնտիսի պու խարապիլէթին Գաօնապօ
թարաֆընտան իճրա իտիլտիլինէ գանաաթ կէթիրէյօր
իտի . պիլաքիս ըէֆիգլէրի Կուագանակարինին իըյանէ-
թինէ համլ իտիյօրլար իտի . լաքին Գօլօմպոս ըէյիսին
սատագաթընտան էմին օլտուղու ճիհէթլէ , սույի զան-
նէ զահիպ օլմայօր իտի . ալէլիտուսու ուզադտան պիր
թադըմ եանմըջ քէօլէրի կէօրմէքլէ արթըգ ըէյի-
սին սուչը օլմատըղընա պիւսպիւթիւն գանաաթ կէ-
թիրտի :

Գօլօմպոս պուրատան էսնայի մուֆարէգաթընտա ,
Սպանեօլլարա , պաչլարը տարա կէլտիլինտէ էշեա վէ
թօրլատըգլարը ալթուլարը գույուլարա աթմալարընը
թավսիլէ իթմիլ օլտուղունտան , գալանըն էթրաֆըն-
տա պուլունտան գույուլարը վէ խէնտէքլէրի թէհարրի
իթտիրտի , ֆագաթ հիչ պիր շէյ պուլունմատը , եա-
գըն քէօլէրին պիլինտէ Սպանեօլլարըն էլինտէն ալլըն-
մըջ ըուպալար վէ չուհա բարչալարը կէօրիւնտիւյի կի-
պի , գաղըլանէ եէրլէրտէն տախի եանպէեան կէօմիւլ-
միւլ օն պիր նէֆէր Սպանեօլ ճէսէտլէրի պուլունտը :
Պունտան մատէ եէրլիլէրին Սպանեօլլարը կէօրտիւլէրի

ղէման ֆիրար իթմէլէրինտէն , գապահաթը օլտուգլարընա տայըր գանաաթ հասըլ օլույօր իտի :

Գօլօմպոս , հագըդաթը հալէ վագըֆ օլմագ իչին պիր թագըմ հէտիյէլէր իլէ եէրլիլէրին էմիյէթինի գաղանտը , վէ Սպանեայա կէօթիւրմիւշ օլտուղու Հինտլինին թէրճէմանլըղը վասէթասը իլէ հէր շէյէ ալեհահ օլտու . Շէօյլէ քի , էվվէլճէ պէյան իտիտիյի կիպի , Հայթիտէ թէրք իթմիշ օլպուղու օթուղ սէքիլ Սպանեօլլար՝ ամիրալըն ղայպուպէթի էսնատէ , ինսանիյէթի վէ խըրիսթիյան օլտուգլարընը քեամիլէն ունուտարագ , Գարայիպ վահշիլէրինտէն ղիյատէ գըյագլըգլա , պիլա ինսաֆի ու մէրհամէթ պիշարէ եէրլիլէրէ իթմէտիքլէրի ղուլմու թէատտի գալմամըշ , վէ գատընլարըն նամուսլարընը բայիմալ իթմէյէ պիլէ չէքինմէմիշլէր իտի . Կուադանահարի , թէպաալարընը էսիր կիպի գուլլանան պու շէհվէթբէրէսթ վէ խասիս ատէմլէրին հէր խաթտիքլէրինի իճրա իթմիշ , ֆագաթ խալզըն նամուսընա տօգանմամալարընը լէճա իյլէմիշ իսէ տէ , հիշ պիր ֆայիտէյի մուճիպ օլմամըշ իտի : Սպանեօլլար հէր տիւրլիւ բէզալէթի իրթիքեապ իթտիքաէն սօնրա , Գօլօմպոս թարաֆընտան վէքիլ թային իտիլէն Տիէկօ Պէնանըն տախի հիւքմինի իպթալ իլէ իչլէրինտէ թէֆրիգա հասըլ օլմուշ , վէ գուտուրմուշ ճանաւարլար կիպի եէքաիկէրինի բարալամըշլար իտի :

Բէթրի Կութթիէրէս իլէ Րօտրիկօ Նագօպատօ նամ ղապիթլէր պու գարըշըգլըղը Տիէկօնըն կէվէէքլիլինէ համլ իտէրէք , մայէթլէրինտէ պուլունան տօգուղ քիշի իլէ պէրապէր իսեան իտուպ վուրուշմայա պաշլամըշլար , վէ թարաֆէյն պիրէր քիշի տէ թէլէֆ օլմուշ իտի . պատէհու պունլար պիւսպիլթիւն այըլմըշլար , վէ ալթուն թօբլամագ հէվէսի իլէ Սիպայա կիթմիշ-

լէր իտի : Փագաթ Սիպաօ տաղարընա հիւքմ իտէն Գաօնապօ , անասըլ Գարայիպ ճընսընա մէնսուպ ճէսուր վէ զայիմ պիր վահչի օլտուղունտան , վէ Սպանեօլլարըն Հայթիտէքի իճրա իթտիքլէրի զուլմու թէատտիյէ վագըֆ պուլունտուղունտան , Կութթիէրէս վէ Եագօպատօյը մայէթը մէվճուտէլէրի իլէ պէրապէր պիր վարթայա տիւչիւրէրէք , ճիւմլէսինիտէ գաթլ ու թէլէֆ իթտիքաէն սօնրա , թէքմիլ Սպանեօլլարը մահվ իթմէք էմէլի իլէ ահալիյի պագլանտըրմըչ , վէ հաթտա Կուագանակարի ըէյիսին հիւքմ իթտիյի արազիյէ հէմ հուտուտ օլան Մարիօն նամ ըէյիսի տէ քէնտի թարաֆընա ճէլպ իլէ , իքիսի պիրտէն նակէհան Նաւիտատ գալասը իւզէրինէ հիւճիւմ իթմիչլէր իտի :

Պու մէմուլին զայրի հիւճիւմ էսնասընտա , Տիէկօնըն նէգտինտէ անճագ օն քիչի պուլունուպ , տիկէրլէրի էօթէտէ պէրիտէ գուլիպէլէրէ տաղըրմըչլար իտի . Սպանեօլլար նէ եարաճագլարընը շաչըրըպ սիլահա սարըմայա շիթապ իթտիլէր իտէ տէ , իչ իշտէն կէչմիչ օլմաղըլա ճիւմլէսիտէ թէլէֆ իտիլտիլէր . գալայը երգտըրգտան վէ տէրունինտէքի էչեայը բարչալատըրգտան սօնրա , գուլիպէլէրտէ պուլունան Սպանեօլլար տախի պիրէր պիրէր գաթլ օլունտու , պու գաթլըամտէն անճագ սէքիլ քիչի տէնիզէ աթըլըպ գուրթուլմագ իսթէմիչլէր իտէ տէ , անլէրտէ սահիլէ չըգմայա մուվաֆֆագ օլամայարագ մաղըրուգէն թէլէֆ օլմուչլար իտի :

Գաօնապօ տէօրթ թարաֆը եագըպ երգտըրգտան սօնրա , Կուպգանակարինին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմիչ իտի . մումաիլէյհ , կէրէք քէնտիսինի միւտաֆաա վէ կէրէք պաշընա պէլա կէլմիչ օլան Սպանեօլլարը մուհաֆազա իթմէք ազմինէ տիւչիւպ մուգալէմէթէ գալգըչմըչ իտէ տէ , մաղըրուպէն վէ մէճրուհէն ուզագ պիր

քէօյէ ֆիրարէ մէճպուր օլմուշ, վէ իշթէ պիրատէրինի պու քէօյտէն ամիրալըն նէզտինէ կէօնտէրմիշ իտի :

Գօլօմպոս, պու վազաայի մուէլլէմէյէ քեամիլէն վազըֆ օլուպ, եաւլաշ եաւլաշ կուազանակարիտէն շիւպհէլէնմէյէ պաշլասը . պունըն աքսինի թաստիգ իթմէք իշին, Սպանեօլլարտան սաղ պիր առէմ պուլունմատըզը ճիհէթլէ, սօն տէրէճէ մահզուն օլտու, շիւնքի պու վազաանըն, միւսթազպէլտէ թէշէպպիւս իտէճէյի իշլէրէ մանի օլաճաղը տէրքեար իտի :

4

Կուազանակարիյի զիյարէք . - Գաթալիմա . -

ԵՆՆԻ ՏԻՆԵԱՏԱ ԵԱԲԸՂԱՆ ԻՄ ԵՆՆԻՐ .

Իքի կիւն սօնրա Գօլօմպոս, կուազանակարի թա-
րաֆընտան վուզու պուլան տաւլէթէ իճապէթէն, մա-
յէթինտէ պիր չօգ առէմէր պուլունտուղու հալտէ մու-
մաիլէյհին նէզտինէ ազիմէթ իթտի . կուազանակարի
կէօզ եաշը իլէ ամիրալը գաւդուլ իտիւպ Սպանեօլլար
հազգընտա օլան սասազաթընը իպրազ իթտիքտէն
սօնրա, մալիւմիմիզ օլան շէյլէրի էսէֆը տէրուն իլէ
հէքեայէ իթտի . մումաիլէյհին սաֆտիլանէ սէօլլէ-
րինտէն Գօլօմպոսըն գալպինտէ նէշաթ իտէն շիւպհէ
զայիլ օլտու . ֆազաթ ըէֆիզլէրի, ըէյիսէ տալլիմա
պիր խայըն նազարըյըլա պազարազ, ամիրալա, մու-
մաիլէյհէ ճէզա վէրմէսինի նասիհաթ իթտիլէր . լաքին
Գօլօմպոս գաթան գապուլ իթմէյիպ հաթիտա կուա-
զանակարինին թազտիմ իթտիյի ալթունտան մամուլ

հետիյէլէրի գապուլ իլէ , քէնտիսիտէ անը պիր թա-
դըմ հետիյէլէր իլէ թալթիֆ իթմէքսէն կէրի տռը-
մատը :

Եւքտիկէրինտէն մուֆարէգաթլարը էննատէ , ըէ-
յիս՝ ամիրալ իլէ պերապէր կէմիյէ գատար Վէլտի , վէ
տօնննմա իլէ տէրունինտէքի էչէայը վէ աթլարը կէօր-
տիւյինտէ ազիմ պիր հայրէթտէ գալտը . ալէլխուսուս
ղէնճիքէ վուրուլմուշ օլան Գարայիպլէրի կէօրիւպ օ
տէրէճէ նիւշարը տէհէթ օլտուլքի , Գարայիպլէրին
եիւղիւնէ պագմայա գօրգույօր իտի : Պիշարէ ըէյիս ,
Գարայիպլէրին Սպաննօլլարտան մաղլուպ օլտուգլարը-
նա պիր միւմքին գաննաթ կէթիրմէյօր իտի :

Հինտլիէր , Սպաննալլարըն մալիք օլտուգլարը
գուվլէթի կէօրիւպ , անլէրին քէնտի մէմլէքէթլէրին-
տէ եէրլէշմէլէրինտէն գօրգույօրլար իտի , չիւնքի զա-
թէն էվլօրալլարըն զուլմ ու թէատտիսինի կէօրմիւշ-
լէր իտի , հաթտա ըէյիս պիլէ էվլէլքի կիպի թէք-
լիֆսիզլիքտէ պուլունմայօր իտի : Մումսիլէյհ , Գօլօմ-
պուրն քէնտիսինէ վէրտիյի միտալը՝ մէղհէպինէ գարշը
հագարաթ աստ իտէրէք գապուլտէն իմթինա իթտի ,
էլհասըլ Պժլօմպուս , Կուազանակարինին ալիւպիլէթին
թէպէտաիւլ իթմիշ օլտուղունա գաննաթ հասըլ իթտի՝

Կուազանակարի , կէմիտէ պուլունմուղու ազ
միւտտէթ զարֆլէնտա , Պօրօգէնլի էնիլլէրին իչինտէ
Սպաննալլարը թաքաֆրնտամ Գաթալինա թէնմիյէ գը-
լընմըլ օլան զայէթ կիւզէլ պիր զըզա աթֆը նազմը
իթմիշ իտի : Ագչամ իւսթիւ ըէյիսին ոլորտտէրլէրին-
տէն պիրի , սթիւն միւպատէլէ իթմէք միւսպէսէսի
իլէ կէմիյէ կէիւպ , պիր թագըրիպ Գաթալինա իլէ խա-
ֆիյէն գօնուշմուշ իտի քի , պունլարըն միւքնալէմէսի
նէյէ տայըլ օլտուղու սօնրատան անլաշըտը , կիճէ

եարըսընտա Դաթալինա, կիզլիճէ արգատաշարընը ու-
յանտըրըպ անէրլէ պէրապէր տէնիզէ աթըլարագ սա-
հիլէ տօղրու եիւզմէյէ պաշլատըլար : Սպանեալըլար
իշի տոյարագ արգալարընա տիւշտիւլէր իսէ տէ , ան-
ճագ իւշ քիշիյի էլտէ իտէպիւտիւլէր : տիկէրլէրի Գա-
թալինա իլէ պէրապէր կէյիք կիպի գօշարագ նապէ-
տիտ օլտուլար :

Իքինճի կիւնի ամիրալըն էմրի իլէ գարայա չըգան
Սպանեօլլար , Հինտիլէրտէն հիշ պիր էսէր կէօրմէտի-
լէր , թէքմիլ քէօյ խալի գալմըշ իտի . զաթէն Կուա-
գանակարի տլէյհինտէ շիւպհէլի պուլունան Սպանեօլ-
լար , պու հալի րէյիսին եէնի պիր խըյանէթինէ համլ
իթտիլէր . ֆագաթ մումաիլէյհին խալըն օլմատըղը ,
վէ Սպանեօլլարըն քէնտի հագգընտա էմնիյէթլէրի
գալմամըշ օլտուղունը անլայարագ , քէնտի իլէ թէպա-
ալարընը թէհիլքէտէն գուրթարմագ նիյէթի իլէ ատա-
նըն իչէրլէրինէ չէքիլմէյի քեարը ագիլ ատտ իթմիշ
իտի :

Սպանեալըլար տօղուզ կիւնտէն պէրի Հայթիյէ
վասըլ օլտուղլարը հալտէ , էվվէլճէ կէօզլէրինէ ոճն
տէրէճէ լաթիֆ կէօրիւնէն պու ճէզիրէյի գօրգու հըսս
իթմէքսիզին կէզլմէյօրլար իտէ . տէօրթ թարաֆտա
կէօրտիւլէրի ինսան ճէսէտլէրի , գալանըն խարապի-
յէթի և եէրլիլէրին եէքտիկէրի իլէ ճէնկ ու ճիտալլէրի ,
վէ տօսթ պէլլէտիլլէրի տտէմլէրին խըյանէթինի կէօր-
մէքլէ տիւշարը եէս ու քէտէր օլմուշլար իտի . մամա-
ֆիհ ամիրալ քէնտիլէրինի ալտաթմամըշ իտի , չիւնքի
պագըր վէ ճամ բարչալարը վէրէրէք քիւլլիյէթլի ալ-
թուն թօրլամըշլար իտի իսէ տէ , եինէ ախլագը մէզ-
մումէլէրի իգթիղասընճա մէմնուն օլմամըշլար իտի :

Ամիրալ , պուլըլարըն թէշէքքիլէրինէ նիհայէթ

վերմէք իչին տօնանմայր ճէղիրէնին զայէթ վասի վէ կիւղէլ պիր լիմանընա կէօթիւրիւպ , մահալի մէզքիւրտէ պիր չէհիր ինչա իթմէլէրինի թէքլիֆ իթտի . պու թէքլիֆ մէմնունէն գապուլ օլունուպ , աէնիզ թարաֆը գայալար իլէ թապիյի պիր գալէ կիպի մուհաթ օլան , եագընընտա պէօյիւք օրմանլար պուլունան , վէ տէրունինտէն իքի կիւղէլ նէհիրլէր ճէրիյան իտէն , հաթտա ալթուն մատէնլէրի իլէ տօլու Սիպաս տաղլարընտան բէք ուզագ օլմայան իչպու մահալտէ , տէրհալ պիր չէհիրին ինչասընա իպթիտար գըլընտը :

Գօլօմպոսըն բլանը միւճիպինճէ , եէնի տիւնեատա ինչասընա պէտտ օլունան պու իլք չէհիր էլիզագէթ թէսիյէ իտիլտի . քիլիսէ իլէ վալինին գօնաղը քեաքկիր օլուպ աիկէր պինալէր ախշապ օլաճագ իտի : Փեաղըւ վարըն ալթընճը կիւնի քիլիսէնին ինչաաթը խիթամ օլուպ , Պօայլ նամ պաշ բարաղ , մայէթինտէ պուլունան օն իքի բահիպլէր իլէ միւթանթան սուրէթտէ գուտտաաը չէրիֆ իճրա իյլէտի , ֆագաթ թէպէտտիւլի հէվա սէպէպի իլէ իչլէրինտէ պիր նէվի խասթալըգ զուհուր իտուպ , հաթտա Գօլօմպոս տախի մէզքիւր խասթալըգտան գուրթուլամատը , պիր թարաֆտան տախի եէյէճէքլէրի կիւն կիսնէ էքսիլաիլինտէն , թէքըրար տիւչարը մէյուսիյէթ օլտուլար : Իմտի Գօլօմպոս պէրայի իսթիմատ Սպանեայա ատէմ կէօնտէրմէյէ գարար վէրտի :

Ամիրալ պաշլըճա շարապ , մուալիճէ , սիլահ , էլպիսէ , վէ աթ թալէպ իտիյօր իտի . պուլնլարտան պաշգա պիր գաշ մատէնճի իլէ տէքմէճի ամէլէլէրի կէօնտէրիլմէսինի ըճա իթմէքտէ իտի . պու տօնանմա Գարայիպ էսիրլէրինի համիլ օլարագ Փեաղըւարըն իքինճի կիւնի եօլա չըգտը :

5

Սույի էմիգրար . - Եօլնուլուգ . - Եեճի գալա .

Սպաննայա կէօնտէրիլէն կէմիլէր , Էէնի պիւնեա-
նըն սերվէթ ու մահաւաթը ճէօիմէսինի իրայէ իթ-
տիքտէն մատէ , պաշ բարաղ Պօայլ իլէ Գօլօմպոսըն
մէքթուպլարը տահա զիյատէ թէէսիր իթմիլլէր իտի .
Սպաննայա հէրքէս Գօլօմպոս հազգընտա մէտհ ու
կէնա իթմէքտէ իքէն , պէրի տէ ճահիլ վէ խօտպին
պիր մատէնճի ամէլէսի Գօլօմպոսը զէմմէ պաշլայըպ ,
հայթիտէ ալթուռն պուլունմատըզընը , վէ էօթէտէ պէ-
րիտէ կէօրիւնէն գուժ ալթուռնը պաշղա Էէրլէրտէն
կէթիլլիլտիլինի , վէ հաթպա մէզքիւր ալթուռնլարըն
տաթի խալիս օլմայըպ պազըր իլէ գարըլըզ օլտուղու-
նը խտտա իթմէքտէ իտի :

Պու ճահիլ վէ հասէտճի ձտէմին սէօզիւ մէյտան
թուլթարագ , Պէրնալ Տիագ նամընտա Բիդալը առէմին
պիրի , մէրդուճա՝ խաֆիլէն կէմիլլէրտէն պիրինէ լաքիպ
օլարագ վէ տիկէրլէրինի տէ պէրապէր ալարագ Սպան-
նայա ալտէթ իթմէք , վէ Գօլօմպոսը պու Էապան
Էէրլէրտէ պըրագմագ կիպի ալչագճա պիր թէքլիֆտէ
պուլունմագտան ութանմատը : Գօլօմպոս , թալէյինին
Էալլէրլիլի իլէ տէրհալ Տիագըն պիր մէքթուպլընը էլ-
տէ իտէրէք իշէ վագըֆ օլտու , վէ ալէյինտէ պու-
լունան խապիս հազգընտա քէմալի իթիրաղ իւզրէ
տալլանըպ , ֆագաթ միւճրիմի տալի ճէղասըզ պը-
րագմագ իսթէմէյէրէք , պիր կէմիտէ հապս իթտիլտի ,
վէ պէրայի իհթիլաթ տիկէր կէմիլլէրին թօրլարընը

քէնտի կէմիսինէ թաշթաթը , պունըն իւզէրինէ զաթէն ալէյհինտէ պուլունան Սպանեօլլար ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք , միւմաիլէյհի զալիմ վէ խունրիզ պիր ասէմ պոտ իթմէյէ պաշլատըլար :

Ամիրալն պիր թարաֆտան պու միւշէվիլէ իւլ գալպ ատէմլէրի իշլալ իթմէք , վէ տիկէր թարաֆտան ճէզիրէնին հէր ճիհէթինի թանըմագ ֆիքրի իլէ , Սիարօ տաղարընա տօղրու պիր եօլճուլուգ թասմիմ իթտի . արգատաշարընտան էն ճէսուրլարընը վէ թէքմիլ սիւվարիլէրի պէրապէր ալարագ , էվէլլէ կյիտ Օյէտանըն պիր գըսմը քէշֆ իթմիշ օլտուղու Սիպաջա միւթէվլէճիւհէն եօլա չըգտը : Պու եօլճուլուգ էվիլլէ էմիրտէ բէք զէվլիլ օլտու , ֆագաթ ագշամ իւսթի պիր թագըմ չալըլըգլա մէսթուր տօլամպանը վէ կէչիլմէսի զայրի գապիլ պիր եօլըն աղզընտա թէվագուֆ իթմէյէ , վէ չատըրըլար գուրարագ կիճէյի օրատա կէչիլմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Իքինճի կիւնի եօլճուլարըն էքսէրիսի աղիմ պիր միւշկիւլաթ իլէ , ֆագաթ մէմնունէն չալըշարագ տիքէնլէրի վէ չալըլըգլարը քէսիպ եօլ աշտըլար , վէ ագշամ օլմատան ավտէթ իլէ , Հինտիսթանը զարպիյէ կիտիլէճէք իլք եօլուն աշլտըղընը ամիրալա թէպշիր իթտիլէր . մէգքիւր կէչիտ « Ասըլգատէլէր » պօղազը թէսմիյէ իտիլտի :

Իրթէ կիւնի եէնի աշլմըշ օլան եօլտան կէչէրէք տաղըն զէրվէսինէ չըգտըլարընտա , աղիմ պիր հայրէթ իլէ 80 ֆարսախ թուլի , վէ 30 ֆարսախ արղը օլան կէնիշ պիր օլա կէօրտիլէր . պուրատա պէօյիւք պիր նէհրին սուլարը միւթէատտիտ ըրմագլարա թագսիմ օլունարագ , զայէթ կիւզէլ աղաճլարըլա տօլու օրմանլարը , էմսալի նատիր կէօրիլէն նէպատաթը

միւթէնէվիայը , վէ զայէթ կիւզէլ գօգուլու չիչէքլէրի սուլամագտա իտիլէր : Պու Քէնիչ օվանըն տէրունինտէ եէր պէ եէր քէյլէր վէ գուլիպէլէր պուլունտուղու կիպի , օրմանլարըն արդասընտան չրգան տիւմանլարտան տախի , բէք չօգ ուղագլարա գատար Եքէնէ պուլունտանալը իսթիսլալ օլունմագտա իտի :

Սպանեալըլար Վէկարեալ , եանի Գըրալ օվասը թէամիլէ իթտիքլէրի պու օվայա էնտիքլէրինտէ , եէրլիլէրին պաղըլարը ֆիրար իտուպ , պաղըլարտա գուլիպէլէրինտէ կիղլէնիպ գարուլարընը գարատըլար :

Սմիրալըն էմիլի իլէ Սպանեօլլար , եէրլիլէրէ տօսթլուգ վէ մուհապէթ կէօսթէրէրէք վէ հէտիլէր վէրէրէք կէօնիլլէրինի գաղանալըլար : վահչիլէր անլէրիւմիսաֆիր կիպի գապուլ իտուպ ըրայլէթտէ գուսուլ իթմէտիլէր :

Գօլօմպուս , իքի կիւն զարֆընտա Սիապօ տաղլարընը կէչտի . պուրալարտա հիւքմ իտէն Գաօնապօ կէօրիւնմէտի , ֆաղաթ թէպաալարը Սպանեօլլարըն զիյարէթինտէն մէմնուն օլարագ , էլլէրինէ կէչէն ալթունլարը անլէրէ վէրիպ մուգապիլինտէ օլունճապլար ալըյօրլար իտի . Գօլօմպուսըն , Սիապօ տաղլարընտա ալթուն մատէնլէրի պուլունտուղունա շիւպհէսի գալմատը : Պուրատա ուֆագ պիր գալա եաբըպ Սէն-թօմա թէամիլէ իթտի . Հինտիլլէր տայիմա գուլ ալթունը կէթիրիյօրլար իտի . ամիրալ պուրալարտա օն պէչ կիւն գատար գալըպ եէրլիլէրին իլթիֆաթընա մագհար օլտու . պուսատէտիլ առէմլէր , Սպանեօլլարա կիւզէլ մէյվէլէր , գուշար վէ պալըղլար կէթիրմէքտէ , վէ նէվ պէ նէվ թօհաֆ հարաքէթլէր իլէ էօնլէրինտէ իաղա իթմէքտէ իտիլէր , պունլարըն սէրկէրտէլէրի , էճտատ ու սէլէֆլէրինին մէտհ ու սիթայիչինէ ասյըր պէսթէլէր տախի

Թէրէնիւմ խոյօրլար խոի քի , ահալի պիր սիւքիւթը
րուհանի իլէ տինլէյօր խոի :

6

Գօլօմպոս Էլիզապէթ շէնրիճէ ավսէթ իսէր .

Անքիլ պճալարընսա սէյրի սէճային :

Ամիրապ իշպու սէյահաթտէն մէմնուն օլուպ , գա-
լանըն տէրունինտէ Բէթրօ Տէլլա Մարգարիտա նամ զա-
պիթին թահաը գօմննտաընտա գըրդ անքիզ քիչի պը-
րագտըգտան սօնրա , Մարտըն սօնլարընտա սահիլէ ավ-
տէթ իթտի ճ Յունվար պընտա էքիլէն պուղտայ , գա-
վուն , խըյար , վէ տահա նէպիթը սայիրէ քեամիլէն
Էթիլիմիլ խոի \ Գօլօմպոս պու մահսուլտար արաղինին
պէրէքէթինի կէօրիւպ , աղիւմ պիր մէսէրրէթ հըսս ի-
տիյօր խոի . ֆագաթ Սպանիօյլար պու հալլէրտէն մէմ-
նուն օլմայըպ չալըչմագտան իմթինկա իչէ , տայիմա վա-
թանլարընտաքի իսթիրահաթը արզու իտէրէք շիքեա-
յէթէ պաչլամըչլար խոի , Պունտան պաչկա , էվրօրա-
լըլարըն ալըչըգ օլմատըգլարը արճիգ քախի կիթ-
տիքճէ պպսարագ , մուհլիք խասթալըգլար զուհուր
իթտի , տէլիգանլըլարըն էքսէրիսի էֆքեալը պաթըլէ
իլէ մէէլուֆ ատէմլէր օլմալարըյըլա , Գօլօմպոս սէֆա-
լէթը հալլէրինէ սէպէպ թութտուգտան մատէ , Էլի-
զապէթ շէհրինիտէ պէտտուալը պիր մահալ ատտ իթ-
տիլէր . Ամիրալ իսէ կէրէք պու հալլէրտէն , վէ կէրէք
քէնտի թէչվիգի իլէ Էէնի տիւնեայա կէլմիլ օլան աէ-
լիգանլըլարըն թէլէֆ օլաճագլարընը տիւչիւնտիւյիւն-

տէն , թարիֆի նա գապիլ սուրէթտէ մուղթարըպ օ-
լույօր իտի :

Իշլէր պու մէրքէզտէ իքէն Գօլօմպոս , Սպանեօլլա-
րը իշլալ իթմէյէ մինասիպ ատտ իտէրէք , պաշգա
ճէզիրէլէր պուլմադ միւլապէսէսի իլէ պիր եօլճուլուգ
թէրթէպ իթտի , վէ խասթալար իլէ գալաննն մուհա-
ֆազասընը պիր գաշ քիշիյէ հէվալէ իթտիքտէն սօն-
րա , իյիտ վէ սատըգ Օյէտայը Քէսուր ասաքիր իլէ ճէ-
զիրէնին իլէրէրինի քէշֆէ կէօնտէրտի , քէնտիտէ եօ-
լա չըգմաղտան էվվէլ Մարգարիտայէ պիր մէքթուպ
իլէ , վահշիլէրէ խօշ մուամէլէ իթմէսինի , վէ պու սա-
յէտէ անլէրի խրրիսթիյան իթմէյէ չալըմասընը , վէ
էկէր միւմքիւն իսէ Գաօնապօյը էլէ կէշիրմէսինի թավ-
սիյէ իյլէտի :

Փազաթ գալատա պուլլունան Սպանեօլլար , հէր
տիւրի ըզգալէթի իրթիքեապ իթմիշ օլտուգլարընտան ,
եէրլիլէր խուսումէթէ պաշլամըշլար իտի . հաթտա ճի-
վար ըէյիսլէրինտէն պիրինին թէպալարը իւշ Սպանեօլ
սօյմուշլար իտի . իյիտ Օյէտա պուրալարտան կէշտիյի
վազըթ միւճրիւմէրի պուլարադ պիրինին գուլաղընը
քէստիրտի , վէ իքիսինի տպիսի ըէյիսլէրի իլէ պէրապէր
Գօլօմպոսա կէօնտէրտի . Վմիրալ վահշլէրին կէօղիւնի
գօրգուլթմադ իշին միւճրիւմէրին , էլիգապէթ շէհրին
մէյտանընտա գաթլ իտիլմէլէրինի էմր իթտի իսէ տէ ,
ըէյիսլէրինին ըէճա իթմէսի իւլէրինէ աֆվ իտէրէք ,
վէ պատէմա Սպանեօլլար իլէ էյի պարըմալարընը նա-
սիհաթ իթտիքտէն սօնրա սէրպէնթ սալը վէրտի :

Գօլօմպոս , Անթիլ ատալարընը Ասիյանն պիր
գըսմը զանն իտէրէք , տայիմա խէյալքէրտէսի օլան
խաթայի մէմալիքինէ վասըլ օլաճաղը արգուսը իլէ ,
ճէզայիրի մէզքիւրէնին եանլարընտան ազիմ միւշկիւ-

լաթ փէ կէշիպ կիթմէյէ պաշլատը . վազ տա չըզըպ-
լագ ատէմլէր իլէ տօլու պիր չօգ ատալար կէօրտիւ .
Պու լաթիֆ վէ մահաւտար ատալարտա սաքին օլան
ահալինին պազըլարը սաքին , պազըլարը դուտուրմաչ
ճանաւար կիպի խոնրիզ , վէ պազըլարը տա ատէթա
հայլան միսալի ազըլ պէշէրլէտէն մահրուֆ պիշարէ-
լէր իտի .

Եիրմի կին զարփընտա Գուպա ճէզիրէսինին էթ-
րափընը տօլաշտըգտան , վէ դարայա չըզըպ վահշիլէր
թարափընտան հիւննիւ դապուլիյէթ պուտուգտան
սօնրա թէքրար Եօլա չըզըպ , աղ միւտտէթ սօնրա
մէշուր ճամայիդա ատաւընը պուտու . պատէհու օ-
րատանաա չըզըպ պիթ տիրիւ միւշկիւլաթ իլէ զայէթ
սըզ վէ կէմիլէր իչին բէք թէհիքէլի օլան ուփագ ա-
տալարը տօլաշտը . կէմիլէր՝ Գզլամպուս թարափընտան
Գըրալիչա պահճէլէրի թէսմիյէ օլունան պու ատալա-
րը , աղիւ պիր տէհշէթ իլէ իմրար իթտիլէր . զիրա
Ամէրիգա սահիլինտէ պուլունան դայալար վէ դուսմալ-
լար , սէյրի սէֆայինէ մանի օլտուգտան պաշգա , բիւզ-
կեար ստապահլէյին շարգտան , վէ ագշամլարը դարպ-
տան էսմէքտէ , պիրտէն պիրէ կէօք Եիւզիւ գարաչա
մագտա , շիմէլլէր չագմագտա , էլհասըլ հէր շէյ
տէհշէթլի պիր փուրթունա զուհուրինի իյմա իթմէք-
տէ իտի . ճէվանին պու թէպէտտիւլաթը հափթալար-
ճա տէվամ իթտի .

Գօլամպուս պիր արալըգ Գուպա ճէզիրէսինի՝ գը-
թայի մուսպիթէ զանն իտուպ թէքրար օրայա կէլտի ,
վէ պու պապտէ Եէրլիլէրի իսթիճվապ իթտի . Եէրլի-
լէր , Գուպանն ատա օլտուղունը , փագաթ օ փնէ դա-
տար նիհայէթինի պուլամատըգլարընը . վէ ճէզիրէսին
ճիհէթը զալպիյէսինտէ Մանկօն նամը իլէ վասի պիր

արագի պուռնաուզունը պէյան իթտիքլէրինտէ , ա-
միրալ պուռնաուզուն տէնիլէն ալագինին , Մարգո Բո-
լըն իշար իթտիլի Մանճի մէմալիքի օլաճաղլընա դանա-
աթ կէթիրէրէք տէրէճէյի նիհայէտէ մէմուռն օլաու ,
վէ քէմալի ճէսարէթլէ տէհչէթամիլ գայալար արա-
պընտա զարպա տօղրու կիթմէյէ պաշլատը :

Կիւնիւն պիրինտէ գարայա կէօնտէրիլմիշ օլան պիր
թայիֆէ քէմալի խէվֆ ու տէհչէթլէ տլտէթ իտուպ ,
պէյալ էլալիսէլի պիր չօգ ատէմէր կէօրտիլինի պէ-
յան իթմէսի իւղէրիլէն Գօլօմպոս Մարգո Բօլըն զիրք
իթտիլի Մանճի մէմալիքին վասըլ օլմուշ զանն իթտի ,
չիւնքի ճինալիլէրին , զարպ ճիհէթինտէ գուրուզու
ատէմէր պուրէնդուզունը վէ պուռնար վիճաւալէրին-
տէրի պուռնալմէթի կիղլէմէք իշին ու զուն էլալիսէ կի-
թլէր տէտիքլէրի սէօգի Մարգօնն հէքէպէրինէ մու-
թապը գուլալթը իտիլ մամաֆիս պունը թաստիգ
իթմէք իշին գարայա ատէմէր կէօնտէրի իպէ տէ ,
խալիարաղիլէրտէն պաշգա պիր չէյ կէօրիւնմէտի , հիշ
չիւպհէ եօգ քի թայիֆէնին կէօրտիլի , օրալաղրու թա-
ղըմ թաղըմ տէչուշմադտա օլան իրի վէ պէյալ գոշ
լալիտի քիք պուռնար ուղաղտան պէյալ էլալիսէլի ա-
տէմէր կիպի կէօրիւնիւր :
- Գ. Յ. Գոլ պա ճէգիրէսինին ճիհէթը ճէնուպիլէսինտէ պիր
չօգ գայալար մէվճաւ օլուպ , պէնիլ տաթի թաաճիւպ
օլունաճաղ տէրէճէտէ կեան սիւտ կիպի պէյալ , կեան
սիւտ սիյան , վէ կեան տա եւմ եէչիլ , պիր բէնկ քէսպ
իպիլթը իտի , պուռնարա միւմասը պալը ալամէթլէր-
տէն Ապաննօլալ տիւշտըր հայրէթ ու տէհչէթ օլմադ-
աւ իշիլէր : Մէսէլա կիւնին պիրինտէ միլէօնլար իլէ
գարապաթ ագլար , վէ պիր կիւն տէ կիւվէրճիլէր կէօք
Էիւղիւնի գարայալ հէվա գարարաղըր կիպի , պիր տէ-

Փառաւոր կիսնէջ աօղառուղու զէման հասարակ հիտապարդ
րէնկեամուզ քէքէնէրէր, շէմին զիյալէրինի քէթր
իթտիլէր, էլ հասըլ թայիֆէլէր պոն ուղուն Եօլնու-
լու գլարտան պիղնարադ, վէ չալըչիօգ տան քէսպը
ղաաֆէթ խէրէք, կէրիլէ տէօնմէք իշին ամիրալը
թաճիլ իթմէյէ պաշլուճուլար: Մաճաֆիհ էկէր իբի
կին տահմէ իլէրլէմ շ' Ելսալար իտի, ճէղիքէնին Նիհա-
յէթինէ վասըլ օլաճաղլարը տէրքեար խտի: Գօլճմպուս,
Իսրաիլիայա ամուկթ իթտիլի էսնատէ,
ճամայիլա անասընը տըղ գաթլա թէֆթիլ իթմէք իս
թէտի, ֆաֆաթ Գըլպալիչա պահճէլէրի աէնիլէն Լառու-
լարըն ալաալընտա թէսատիլի իթտիլի միշիլիլաթ,
քէնիլինիլ թէքրալէն տայիմա Ասիյա գըլթաթընալալի-
թիլիք զանընտա պուլունտուղու Գուպա ճէղիքէսինէ
ալտէթէ մէճպուր իթտի:

Գօլճմպուս, զայէթ լաթիֆ պիր կիճէտէ ճէղիքէնին
պաշլա պիր ճիհէթինէ Եանաչորդընտա, պիլթիւն Եէր-
իլէր թաղըմ թաղըմ ահիլէ գօլարադ, վէ աղլալ պիլ
մէտէրէթ իպրազը լիլ օյնայըպ սըլլոյալադ Սպաննօլ-
լարը ինթիլ պալ իթտիլէր, կիճէ սաղահա գատար
գանթթընը իլէ կէմիլէրին էթրաֆընտա Կոթալան պու
Հինտիլէր Ե Լոն տէրէճէ հալիմ, ինայրընտա վէ քէնտի
մէղհէպլէրինճէ տինտար Կաթէմիլէր օլմալըլա, ամիրալ
պուրաաա միլթանթան սրէրէթտէ գնատաաը շէրիֆ
իճրա իթտիլընի: Հինտիլէր սրու մուգատտէս այինի
քէմալի թաապիմ Կո իհթիլըմ իլէ թէմաչա խտիյօրլար
խտի: Գուտտաաը շէրիֆ այնընտան սօնրա, իրէչիսին
բէք զիյաաէ Կոնթոն օլաա միհթէրէմ պիր իհթիլալ,
Գօլճմպուսա թէգաթրուպ իտէրէք թէրճիման վասէթանը
իլէ: — Կէօրիլիլը քի սիլ Ալահընըզա սրու սուրէթլէ

կարողը թէչէքքիւը իտիյօրսունըդ, պու բէք կիւղէկ պիր շէյ տիր. ֆադաթ սէնին բէք չօդ ճէգիրէլէր զապթ իլէ ահալիսինէ ճէվր ու ճէֆա իթտիլինի պանա սէօլէտիլէր իտի. պիլմիշ օլասուն քի ինսանլար էօլտիւքտէն սօնրա ճանլար իքի նէվ սէյահաթ իտէրլէր, քէնտէ հէմճընսլարընա ճէվր ու ճէֆա վէ քէօթիւլիւք իտէնլէր, դարանլըդ վէ տէհշէթամիզ պիք մահալէ կիտուպ տիւշարը ճէզա օլուրլար. պիւարիւ էյլիք իտէնլէրին ճանլարը միւֆէրրիհ վէ էյլէնճէլի պիր ճայի սաատէթ պաիշայէ կիտէրէք, էպէտի սաատէթ իշինտէ գալլըլար. իմտի սէն տէ պագ քի սանա աւլա դարար վէրմէյէն քիմնէլէրի մուազգապ վէ մուզթարըպ իթմէյէսին, տէյինճէ, Գօլօմպոս միւհթէրէմ իհթիյարըն պու սէօլլէրինտէն բէք զիյապէ միւթէէսիր վէ մէմսուն օլարագ, էինէ թէրճիման մարիֆէթի իլէ.

— Պու սէօլլէրինտէն բէք մէմսուն օլտում, կէօրիւնիւյօր քի սէնին գալմըն ճէնապը Ալլահտան գօրգույօր, վէ ինսանլարըն ճանը էօլմէզ օլտուզունա իթիմատ իտիյօրլար. պիլմիշ օլասուն քի պէն զայէթ տինտար վէ մէրհամէթլի պիր էֆէնտի թարաֆընտան պուրպայ կէօնտէրիլմիշիմ քի, օ տա սիզին կիպի պատէլ վէֆաթ հէր քէսին ամալինէ կէօրէ միլքեաֆաթ վէ միւճազաթ կէօրէճէյինէ ինանըր. իմտի պէն անըն էմքի իլէ տէյիլ եալընըդ սիզէ, իլլա պիլճիւմէ ինսանլարա ճէնապը հազգըն վահտանկէթինի պիլտիլէճէյիմ. պու հազըգաթլ զաթէն բէք չօլար պիլմիշ վէ թանըմըշ օլտուգլարը ճիհէթզէ, շիմտի տէ սըրպ սիզէ կէլտի քի, սիզտէ անը թանըյալընըդ. աւլա գօրգմայըն, պէյաղ ատէմլէր սիզէ դարար վէրմէք իշին կէլմէյիպ, իլլա սիզի տիւշմէնիլիշ օլան Գարայիպլէրէ գարշու մուհաֆա-

զա վէ հիմայէ իշին կէտիչէր տիր, տէյու ճէվապ
վէրտի (*):

Ամիրալըն պու սէօղէրինի քէմալի թէաճիւպլէ
տինլէմէքտէ օլան իհթիյար, էվվէլճէ Սպանեայա կէօ-
թիլիւլիւպ վաթթիլ ինիլիշ վթէթիլնանկոտն, պէյուպ
ատէմլէրին մէմալիլիմտէ պուլիւնան միւ քէլլէֆ քիլի-
սէլէրի, միւնթազամ պինալարը, վէ պիր թաղըմ մու-
ճիլէլի շէյլէրէ վապլի օլունճա, քէնալինալէն կէշէրէք
հէման Սպանեայա կիթմէք իսթմէտի, Հինալիլէրոտէն
բէք չօլը տալի պու իսթիյար կիլի տալիմա Գօլաթ
պու իլէ պէրապէլ Սպանեայա կիթմէյէ ֆէվգէլրատէ
ալգու կէօսթէրմէքտէ իսիլէր. հաթտա ծրամայիլ ա
ատաւնտա ալիլիլանլը Հինալիլին պիլի, գըլգըպըն
տաշիլընլըն վէ ագսթլարընլըն լէճալ ու նիյալիլէրինէ
հէվալէյի նէմի իթիպար իթմէյուպ, Սպանեօլլարըն
կէմիլինէ կիլտի վէ պիր տահա ուրշարը քըզմատը
ֆաթպէթ պալ ալիլիլանլըն աճըն ճէ օլաուլու մալիւմ
տէյիլ տիր:

(*) Հինալի գալիլէլրտէն էքսէնիսի պուլիլարի թար-
մալըպը պազը էֆքէրը պաթըլլէյէ իմփն կէթիլմէքտէ կ-
տիլէր. մամաֆիլ պուլիլար, տիւնեայը եարատընը պիր Ալ-
լահ, վէ եալսօտ պէյիլէք պիր լուհըն վալ օլմուլուըն իք-
րար իթաիլէրի կիլի, քէնալ լիսանկարընճա ճշէմէ թէս-
մլէյէ իթաիլէրի լուհլար պըլլու ճաուլուըն, վէ պու լուհլար
միւսթաթպէլլէ վուգթ պուլաճադ իշէրի քէշֆ իթմէյէ
միւգթէտիր օլաուլուըն, վէ հէլլ պոտմին պիլ «Չէմէ» սի-
օլաթլընա գալիլէն ինտնիպտա, վէ լէյիլէրինէ մահա
պու լուհլարտան թալիմ գլ թէլլիլէ իսիլիլ օլաուլուըն
նա իլիլիլաթ իթմէքտէ իտիլէր. Պոնլարտա օլուճ թուլ-
մադ առէթթի սաթիլ վալ իսիլ:

7

Ճամայիգա նեզիրէսի էքրաճընսա սէյրի սէճային .
- Պարթէլէմի Գօլօմպոս .

Գօլօմպոս , ըրւղկեարլարըն մուխալիֆէթի սէպէպի
իլէ Իսրանիսլայա ավտէթ իտէմէյուպ , թէքրար ճա-
մայիգա ատասընա թէգարրուպ իթմէյէ մէճպուր օ-
լարադ , ճէզիրէնին ճէնուպ ճիհէթլէրինի թէֆթիշէ
պաշլատը , կէրէք պուրատա վէ կէրէք ճէզայիրի սա-
յիրէտէ կէօրտիյի ուլու աղաճլարը , նէվ պէ նէվ նէ-
պատաթը աճիպէյի , վէ պուրալարըն իպրազ իթտի-
յի մէնզարէյի լաթիֆէյի թէմաշա իթմէքտէն տօյմա-
յօր իտի : Պուրանըն եէրլիլէրի տիկէր վահշիլէրտէն զի-
յատէ հիւսնի մուամէլէ կէօսթէրիպ , տայիմա մէքիւ-
լաթ վէ մէշրուպաթ կէթիրաթլէրի ճիհէթլէ , ամիրալ
պիր այ գատար պուրալարտա էյլէնմէյէ մէճպուր օլ-
տու :

Գօլօմպոս պիր սապահ գամարասընտա օթուրմուշ
իքէն , նէվ պէ նէվ նագըշլար իլէ միւղէյիէն գանօթ-
լարըն քէնտիլէրինէ տօղրու կէլալիլէրինի կէօրտիւ .
էն պէօյիւք գանօթըն իշինտէ պիր ըէյիս , զէվճէսի ,
տէօրթ երքէք էվլատը , իքի գըզը , վէ պէշ պիրա-
տէրլէրի պուլունույօր իտի . պունլար պէլլէրինէ գու-
շագլար պաղլամըշ , գօլլարընա պիլէզիլէր , պօյունլա-
րընա միւսէննա կէրտանլըզլար թագմըշ , վէ պաշլարը-
նը թիւյլի թարթօշլար իլէ թէզնին իթմիլլէր իտի .
անճագ ըէյիս իլէ զէվճէսինին պաշլարընտա ալթուն
թաճլար պուլունույօր իտի : Իքի հինտլի տալուլ չալ-

մագտա , վէ տիկէրէր տախի սիյահ օառնտան մամուլ զայէթ միւճէլլա պօրուլար էօթտիւրմէքտէ իաիլէր : Բէյիս , Գօլօմպոսըն կէմիսինէ չըգըպ թայիֆէլէրէ հէ-տիյէլէր վէրտիքտէն սօնրա , ամիրայա :

— Սէնին նէ՞ մերթէպէ գուվվէթլի պիր միլլէթէ մէնպուպ օլտուղունը , վէ հիւքիւմտարընըզըն նէլէր եարմագ իգթիտարընը հայիզ պուլունտուղունը խապէր ալտրմ , իմտի պէյազ առէմլէրին՝ մէմայիքիմի զապթ վէ հիւքիւմէթիմի մահվ իթմէզտէն էվվէլ , իչթէ պէն քէնտիմ պիզզաթ սանա թէսլիմ օլույօրում , բէճա ի-տէրիմ պէնի թէքմիլ ֆամիլեամ վէ խըտմէթ.քեարլմ իլէ պէրապէր հիւքիւմտարընըզա կէօթիւր , տէմէսի իլէ , Գօլօմպոս մէրգումըն իմթինանը գալպինէ վէ սա-տէտիլլիյինէ բէք զիյատէ թէաճիւպ իթտի . ֆագաթ եէրիլէրի , բէյիսլէրինտէն մահրում իթմէլլէ ինֆաալ-լէրինի մուճիպ օլմագ իսթէմէյէրէք , պաչգա եէրլէրէ զիյարէթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը տէրմիյան ի-տուպ , մուճաիլէյիսին թէքլիֆինի նէզաքէթլէ բէտտ իթտի :

Իքի կիւն սօնրա տէհչէթամիզ պիր ֆուրթունա զուհուր իտուպ սէքիզ կիւն տէվամ իթտիյինտէն , պիր տարաճըզ պօզազ իչինտէ գարանըպ գալմայա մէճպուր օլտու . տիկէր սէֆինէլէր իսէ աչըգտա տէ-նիզ վէ ըիւզկեար իլէ օղրաչըպ տուրույօրլար իտի : Հավա տիւզէլտիքտէն սօնրա Գօլօմպոս , մէզքիւր պօ-զաղտան չըգտըզլնտա չիտտէթլի պիր խաթալըզա տիւչար օլտու . պէչ պյտան պէրի չէքտիլի բինճու մէ-չագգաթ , եօրկունլուգ , վէ ըզթըրապը դալպ , պիչա-րէնին գուվվէյի պէտէնիյէսինի խարապ իթմիչ օլմաղ-լա , թապ ու թուլանընը վէ ագլ ու հուշունը զայպ իտէրէք էօլիւմ հատտինէ կէլտի , վէ առէթա էօլիւ

Թիւն թէպէտտիւ իթմիշ, վէ պիճիւմէ ատալըլար տիւշարը եէս ու քէտէր օլմուշլար իտի . զիրա ճէզիրէնին մուհաֆըզը Բէթրօ Մարգարիտանըն , պիշարէ Հինտիլէր հագգընտա իրթիքեապ իթտիյի սօն տէրէ- ճէ զուլմ ու թէատտիյաթտէն տօլայը : Գօլօմպոսըն քիւշիւք պիրատէրի Տիէկօ՝ Մարգարիտայը թէքտիր իթմիշ, վէ մումաիլէյի տախի պունը իզզէթը նէֆսինէ հագարաթ ատտ իլէ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնիլ ի- տի . պաշ բարապ Պօայլ տախի , մուհաֆըզա հէմէֆ- քեար օլմուշլար , պունշլար իքիսի պէրապէր Պարթէլէ- միյի կէթիւրէն սէֆինէյէ սիւվար օլարագ Սպանեայա ալտէթ իթմիշլէն , վէ ճէզիրէյի մուհաֆըզսըզ պը- ռագմըշլար իտի : Տիէկօ՝ թապէն զաիֆ վէ կէվէք պիւ- ատէմ օլտուզունտան , Սպանեօլլարը տայիւրէյի իթի- տալտէ սագլայամամըշ իտի քի , անլէր տախի արթըզ հէր տիւրիւ ճիւրմ ու ճինայէթի իրթիքեապ իլէ , օ- անէ գալգար քեամիլէն թէպաիլէթ կէօսթէրէն Հինտ- լիլէրին տտալէթինի թահրիք իթմիշլէր իտի . էօյլէ քի պու հալիմ ատէմէք՝ պիրէր գուտուրմուշ ճանալար քէսիլէրէք , եայընըզ պուտուգլարը Սպանեօլլարը պիրէր պիրէր վուրուս թէլէֆ իթմէյէ պաշլամըշլար իտի : Հաթտա Վիշիսլէրտէն պիրի պիզզաթ քէնտի մուվաճէհէսինտէ իրթիքեապը ըէզալէթ իտէն օն նէ- ֆէր Սպանեօլլարը գաթլ իթտիրտիյի կիպի , գըրգ խասթայը հալի պուլունան պիր խանէյի տախի աթէ- շէ վէրմիշ իտի :

Նիհայէթ Սիտպօ տաղլարընըն տէհշէթիւ ըէյիսի Գաօնապօ , կէյիպ Սէն Թօմա գալսսընը մուհաթէրէ իթտի , գալանըն մուհաֆըզը իյիտ Ոյէտա , մայէթինտէ պուլունան էլլի նէֆէր աօքէր իլէ օթուզ կիւն գատար , Գաօնապօնըն հիլլէ ու խիւտէլէրինէ գարշու հիլլէլէր

վէ տէսիսէլէր իծրա խտէրէք գալայը մուհաֆաղա խտէ-
պիլտի . մամաֆիհ էկէր Գաթնապօնըն առէմէլէրի պըզա-
րադ մուհասէրէյի գալաըրմամըչ օլսալար , գալաոնէ-
քիլէրին աճլըգտան թէլէֆ օլաճագլարը աշիքետր խտի :

Գաթնապօ գալայը զապթ խտէմէտիյինտէն , ճէզի-
րէյէ հիւքմ խտէն պաշլըճա պէշ լէյիսլէր իլէ , մա-
յէթլէրինտէ պուլունան տիկէր բուէսսայը , տայիրէյի
իթթիֆազա ալըպ ազտը մուհսէտէ իթտի . Անճագ-
լուէսսայի մէզքիւրէտէն Կուագանակարի , պէյազ ա-
տէմլէրէ սատագաթ իթմէյի զտտ իթտիյինի տէրմիյան
իլէ , իշպու իթթիֆազա տախիլ օլամամըչ խտի , լէյի-
սի մէրգոււմ , քէնտի մէզամընա ալտէթ իթմէքլէ ,
հիւզ նէֆէր խասթա Սպաննօլլարը գալըրըպ պէսլէ-
մէքտէ խտի . պու ճիհէթլէ լէյիսլէր Կուագանակարի
իլէ մուհարէպէ իտուպ , թէպաասընսան բէք չօլունը
թէլէֆ իթտիքլէրի կիպի , զէվճէլէրինտէն պիրինի էօլ-
տիւրիւպ պիր տիկէրինի տախի ֆէր իթտիլէր իպէ պէր
հինէ մումալիլէյ Սպաննօլլարա սատագաթ իթմէքտէն
պիր ան կէրի տուլմատը :

Իշթէ Գօլօմպոս ալտէթինտէ ճէզիլէյի պուհ հա-
տէ պուլմուշ խտի . Կուագանակարի՝ ամիրալըն նէզտի-
նէ կէլիպ , հէնուզ Սպաննօլլարըն մալիւմի օլմայան
խաֆի իթթիֆազը խասլէր վէրտի , վէ Սպաննօլլար
հագղընտաքի սատագաթընտան նաշի տիւշար օլտու-
ղու սէֆալէթի աղլայարազ պէյան իթմէսի իլէ , Գօ-
լօմպոս էզճան ու տիլ մումալիլէյհէ թէշէքքիւր իլէ թէ-
սէլլի իթմէյէ սայ իթտի , վէ պատէմա հիւքիւմէթինի
թաշար թէէմինէ ալմագ իշին ճէնկ ու ճիտալէ մէճ-
պուր օլաճաղընը տիւշիւնմէյէ պաշլատը :

Փագաթ էվլէլ էմիրտէ բուէսսատէն վէկպ լէյի-
սի իթթիֆազտան այըրմագ իսթէյուպ , մէրգուզմը

նեղարմէն տալեթ , վէ Ապակեօլարն իճրա իթտիքէքի
 խասարաթ քէնտի էմբինէ գարշը օլտոլունը պէյան
 իտէրէք ըէյիպ իլէ տօսթ ժլտոլ , վէ հաթտա քէնտի
 հիւքմ իթտիյի աղաղիտէ պիր դալա Լաքմայա պիլէ
 միւստտէ ալար Պէհատըր Օյէպա պալսի Սպանիօլ-
 լարնէն նարալ աիւ շմէնի օլան տէհէթիլի Գաթնապօլը
 հիլէ իլէ թութուպ Էսիլ Իտէճէյինի վաա իթմէսի իւ-
 ղէրինէ՝ Գօլօմպոս Նու պապաէ մումալէյհէ մէզոկ
 նիյէթը թմամէ իթա իյլէսի Գաթնապօլը Պէհատըր Օյէպա
 քէնտի օլտոլունը հալտէ լաթմըշ ֆարաթիլը պիր մէսա-
 ֆէ դաթ իտէրէք Գաթնապօլնէ մէմալիքինէ վապը օլտ-
 տուլ վէ պիր հիւքմաթէ ճայան թաղիմ ու հիւքմէթ
 իլէ մումալէյհէ թէգաթըրոմպ իտէրէք սոլէ իլին
 կէլիշ օլտոլունը վէ ամիլալն քէնտիսի կէ կէօ-
 թիւշիւ պաաթը տօսթ օլմապ արդուսքնաա պուլլիքնաթ
 ղունը պէյան իթտի Գաթնապօլ Էգէնի ճիհէթ վաթան-
 տալլարնէն մաֆէվզընաա դաքընալ ոլլի տաթմ իտի
 իտէ տէ Ելնէ տէլիգանլընն Էֆքեալընը քէշֆ իտէ
 մէյէլէք պու ղիյարէթտէն քէք մէմալէ օլտաթ մու-
 մալիքն պիր գալ կիւն ղարմընաա Ոյէպանլն ձըֆաթ
 ճա օլմն կիւլէլլիլնէ վէ ճէսարէթինէ հայրն օլարալ
 մէքու մփլէ նուրէթը լալալանէտէ Դիթիլ շմէյէս
 պալաալ ուլլի ճաթ մաթնէյիլ քաաա փաթնէյիլ քաթ
 Հիլէքէթը Ոյէպա Գաթնապօլը ամիլալն քէն-
 տի կիւլի պիր պիր ըէյիպ իլէ տօսթ ժլտոլ վէ իթթիֆադ
 ըէյաթ իթմէյէ քէք ղիյաաթէարդու քէք պալ ղըմալ ղաթ
 նը քէ վէ հաթտա պէրոյի թէյէքթիմը Լիլապէթ շէհիլ
 քիլիսէսիլն շանըն քէնտիլնէ հէալիլ իտէճէյինի
 պէյան իթտի մէզքիսը ղան Կաթնապօլ Էգէնի
 ըլն քէք ղիյաաթ հայրէթինի մուճիպ օլմալ իտի պա-

ահմադ ատէմէր չանըն լազըրտը սէօյլէտիյնի , վէ ա-
զիմ պիր գոտրէթի հայիզ պուլունտուղունտան , Սպան-
եօլլարըն հէր ճիհէթլէ անա իթաաթ իթտիքլէրի զիւ-
յիւմիւնէ զահիպ օլմալարը իլէ , Գաօնապօ՝ պու հէտի-
յէնին վատիւտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէֆնուն օլա-
րադ , Գօլօմպոսըն նէզտիւնէ կիթմէյէ ըազը օլտու :

Գաօնապօ , մայէթիւնտէ պիր չօդ ճէնկիւալէր ա-
տէմէր պուլունտուղու հալտէ եօլա չըդ տը : Էմնայի
րահտէ Օյէտա , Գաօնապօյա չէլիքտէն մամուլ զայէթ
բարլադ պիր չիֆթ քէլէբճէ կէօսթէրէրէք , անէրին
Սպանեա գըրալլարընըն եօրթու կիւնէրիւնտէ պիլէքլէ-
րինէ թազքնտըզլարը պիլէզիք օլտուղունը , վէ ամի-
րալ պունը քէնտիսինէ հէտիյէ իթտիյնի պէյան , վէ
կիզլի պիր եէրէ չէքիլիպ պիլէզիքլէրի թազքնտըրադ
պէյկիր իւզէրինտէ թէպաալէրինէ արզը իհթիչամ իթ-
մէսինի թաւսիյէ իթտի : Գաօնապօ , բէք զիյատէ մէմ-
նուն օլարադ հէման էլլէրինի ուզաթմասը իլէ , Օյէտա
քէլէբճէլէրի մումաիլէյհին պիլէքլէրինէ կէչիւտիքտէն
սօնրա քէնտի աթընա պինտիրտի , վէ տիւլմէսինի պէ-
հանէ խէրէք աթըն իւզէրինէ սըգը սըգըյա պաղլա-
տը : Գաօնապօ տուտազլարընտա պիր թէպէսսիւմ օլ-
տուղու հալտէ պիթտէն պիրէ քէնտի ատէմէրինէ կէօ-
րիւնտի : Հինաղիլէր հոյրէթ իլէ ըէյիսլէրինէ պազմադ-
տա իքէն , Գյէտա , աթըն իւզէրինէ աթլամասըյըլա
մահմիլլէմէսի պիր օլտու : հայվան քէմալի սիւրաթլա
օրմանըն տէրունիւնտէ գօշալադ Գաօնապօյը կէօթիւր-
մէյէ պաշլատը :

Պունըն իւզէրինէ Գաօնապօնըն ատէմէրի : պէտ-
պահտ ըէյիսլէրինի գուրթարմադ իչին արգասընտան
գօշմայա պաշլատըլար խէ տէ , հայվան սիւրաթլա կիթ-
տիյիւնտէն նաղէտիտ օլմուչ խիթ : Սպանեօլ աթլըլարը-

տա պիր եանտան պիչարէ Հինտլիէրի գօրգուտարագ կէրիյէ սիւրէյօրլար իտի : Նիհայէթ ճէսուր Սպանեալը , էլլի ֆարաաի գատար պիր մէսաֆէյի գաթ իլէ էլլիզապէթ շէհրինէ վասըլ օլարագ , էսիրի Գօլմպոսըն հուզուրունա չըգարտը :

Օյետա , ճիւմէ Սպանեօլլար թարաֆընտան ազիմ պիր մէսէրրէթ վէ իլթիֆաթ իլէ գապուլ օլունտու . գուտուրմուշ Գարայիպ իսէ , ամիրալա ասլա միւթիւլլիք կէօթէրմէյիպ տայիմա սէրքէշանէ պիր թավր իրայէ իտիյօր իտի : Գօլմպոս , մէրգումըն ճէզիրէտէ վիճուտինի թէհլիքէլի ատտ իլէ զէնճիրպէնա օլարագ Սպանեայա կէօնտէրտի , լաքին էանայի բահտէ կէմի բարալանարագ , պիչարէ ըէյիա ալէնէսի իլէ պէրապէր շարգ ու թէլէֆ օլտու :

9

Իլ մուհարէպէ .

Գաօնապօնըն էսարէթինտէն տօլայը պիճիւմէ ըէյիսլէր ինթիգամ սէվտասը իլէ պյագլանմըշ , վէ արթըգ մուխասէմաթ պաշլամըշ օլուպ , Սպանեօլլար ճէզիրէյի սիլահ վէ գուվլէյի ասքէրիյէ իլէ զապթ իթմէյէ մէյէ մէճպուր օլմուշլար իտի : Գաօնապօնըն պիրատէրլէրինտէն պիրի , Սպանեօլլարտան պիր գաշ էսիր էլտէ իտուպ , անլէրի մուգապէլէ իթմէքլէ գարընտաշընը գուրթարմագ սէվտասընա տիւշէրէք , Սէն թօմա գալտսընա հիւճիւմ իթտի իսէ տէ , պիչարէ Հինտլի տախի էյիտ Օյետա թարաֆընտան էսիր իտիլտի . պունըն

իւզէրինէ Գաօնապօնն Մանիգաօտէքս նամ յիր տիկէր պիրատէրի, ագրապաւնն ինթիգամնն, վէ ումում Հինտլիէրին էմրը հիմայէլէրինի աէրիւհտէ իտէրէք, պիրճիւմէլէ լէյիալէրի թահրիք վէ թէշվիք իլէ, եիւզ պին քիչիտէն միւրէթթէպ պիր օրտունն պաշընա կէշէրէք մուխասէմաթէ պաշլատը,

Վէկանն կիւզէլ օվասը մէյտանը մուհարէպէ իթիխազ իտիլտի. Սպանեօլլարա սատադաթը իչին եէրլիլէրին մէնֆուրը օլան կուագանակարի, մուհարէպէյի սէյր իթմէք իչին ամիրալըն նէզտինէ կէլմիշ իտի. Գօլմպոսնն եիւզ պին նէֆէր Հինտլիէրէ գարշու չըգաւաճաղը գուվլէյի ասքէրիյէ անճագ իքի եիւզ նէֆէր բիյատէ իլէ եիրմի սիւվարիտէն իպարէթ իտի. շուֆարգ իլէ քի, Սպանեօլլար գըրհ վէ գալգան իլէ քէնտիլէրինի մուհաֆազա իթտիքտէն մատէ, ուզուն գըլըճլար, քէսկին մըգրագլար, թօրլար վէ տօլու թիւֆէնկէր իլէ միւսէլլահ օլտուգլարը կիպի, մայէթլէրինտէ պոպլունան աթլար վէ իրի ալ քէօրէքլէրինտէն տախի հայլըճա մուավէնէթ կէօրէճէքլէրի տէրքեար իտի. Հինտլիէր իսէ չըրչըպլագ օլտուգլարը հալտէ, օգ, սաբան վէ սօբատան պաշգա սիլահա մալիք տէյիլէր իտի:

Ամիրալ, տիւշմէնին քէսրէթինէ նիսպէթէն բէք ճիւզվի օլան ասքէրինի պէօլիւքլէրէ թագսիւմ իտէրէք, հէր թարաֆտան հիւճիւմ իթմէյէ պաշլատը. պիշարէ Հինտլիէր, Սպանեօլլարըն թիւֆէնկ ալմէշլէրինտէն տօլու թանէլէրի կիպի եէրէ աէօքիւլմէքտէ, վէ պինլէր իլէ, թօրլարըն աթաղլարը կիւլլէլէրտէն թէլնֆօլմագտա իտիլէր. արգատաշլարընը եանլարընտա էօլիւ վէ եարալը կէօրէն պու զէվալլը ատէմլէր, սիւրիւլէրինէ գուրտ կիրմիշ գօյունլար միսիլու շաշըմիշ գալ-

մըշլար իտի . հէլէ թօրլարըն տէհչէթամիղ սէտալը-
րընտան վէ գուհուրա կէլէն թօղ տիւման վէ ալէվտէն
պիւթիւն պիւթիւնէ իւրքէրէք , օղլարը էլլէրինտէն
տիւլէր , վէ գարմագնորչըգ պիր հալտէ ֆիրար իտէր-
լէր իտի :

Օյէտա , պիշարէ հինուիլէրին տիւլար օլտուղա-
պու հալի քէրիլանիլէթի վէ խէվֆ ու տէհչէթի , այնի
ֆըրգաթ ատտ իտէրէք , սիւվարիլէրի իլէ հիւճիւմ ի-
տէքէք խասըր կիպի շիյնէմէյէ պալլատը . պիր եւն-
տան տալսի գուտուրմուշ իրի ալ քէօրէքլէրի իւզէր-
լէրինէ սալարըրլարագ , գէվալլըլարը սաղ սաղ բալա-
լամագտա , վէ պօյունլարընտան ըսըրըպ սիւրիւքլէ-
մէքտէ իտիլէր . արթըգ պոլ սէֆիլ ատէմէրին ինհի-
զամը տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլարագ , ճանխըրաշ
ֆէրեպտլէր իլէ թագըմ թագըմ վէ գսն իլէ միւլէմ-
մա օլտուղլարը հալտէ օրմանլարա ճան աթմայա պտշ-
լատըլար : իշթէ Սպանեօլլար պու սուրէթլէ գօլայճա ,
ֆալգաթ մուճիպի մահճուպիլէթ օլաճագ պիլա մու զաֆ-
ֆէրիլէթէ նայիլ օլտուլար :

Պու մուղաֆֆէրիլէթտէն սօնրա տամրալ սէֆիլ
տօգուղ այ գատար ճէլիրէյի տօլաշըպլ մու գալլէմէթ
իտէն գապիլէլէրի տաիի մաղլուպ իթտի . էլհաթըլ աիր
րէյիսաթէն մատէ ճիւմլէ բուէսսա , Սպանեօլլարա իթա-
աթ իթտիլէր : Պօէքիյօ նամ պու րէյիսին Ալլագաօնա
իսմիլնտէքի գըզգարընտաշը , Գաօնապօնըն զէճէսի օլ-
մաղըլա , թահաը էսարէթտէ պուլունան գօճաաքըն
լինթիգամընը ալմասը իչին , կիճէ վէ կիւնտիւզ պիրա-
տէրինի թահրիք իթմէքտէն կէրի տուրմայօր իտի :

Սպանեալըլար , մաղլուպ օլան գապիլէլէր իւզէ-
րինէ վէրկիլէր վալ իթտիլէր . պուլնար իւշ այտա պիր ,
մըգտարը մուայէն գում ալթունը վէրէճէքլէրի կիպի ,

աշխուհն պաշտօնային գաւազնէ տալիս երբիս պէշ լիտրա
բամպուգ վերէնէք իտի . պունըն իւղէրինէ պիշաղէ
Հինալիլէր կիճէ կիւնտիւղ ըրմագ քէնալլարընտա տօ-
լալըպ աշխուհն թօրլամայա մէնպուր օլտուլար քի , օ
տա կիւնտէն կիւնէ էքսիլյօր իտի . Պու թամաքէար
եպպանճըլարըն կէօղիւնիւ աշխուհն իլէ աօյուրմագ ի-
չին պիշարէլէրին չէքաիյի մէշագգաթ , թարիֆ գա-
պուլ իթմէղ քիլա հալէ կէլիշ իտի . աթըրգ թիւրքի
չըլըլմագ , բագ օ իթմէք կիպի էյլէնճէլէրին եհլինէ
հէր թաւափա ահ ու ֆէրիտա , աղլամագ , վէ տէրա
ու քէտէր հիւքմ իթմէյէ պաշլամիշ իտի :

Թարիֆի ղայրի գապիլ պիւր մէյուսիյէթէ տիւշար
օլտի պու պիշարէ ահալի , ճէլլատլարը օլտի միսափիւր-
լէրինի աճըլգլա մահլ իթմէք ֆիւրինէ տիւշիւպ , պիլ
ճիւմէ մահսուլաթը , մէյլէտալ ահաճլալը , վէ ղէր
օլտնմուշ թարլալարը պօղուպ խարապ իտէրէք մաղա-
լալարա չէքիլալիլէր , լաքին պու հալտէն քէնտիլէրի
գալարտիտէ օլտալ , գահթ ու ղալտաէն , վէ թահամ-
փիւլի նագ տպիլ չարլշմագռան խաթթալմարագ պին-
լէրճէ թէլէֆ օլտալա պաշլտըլար , չիւնքի Սպաննօլ-
լար պիւր գալ կիւն ագտէմ Ապաննատան կէլէն տէօրթ
գըլթա սէֆինէ սըյէսինտէ քիւլլիյէթլի երղագա մա-
իք օլտուգլարը կիպի , գըրալիշանըն էնքի իլէ հէր ալ
պիւր կէմի մէքիւլաթ կէօնաէքիլմէսինէ գարար վէրիլ-
միշ իտի . Պու ճիհէթլէ պիշարէ Հինալիլէր չարնաշար
եինէ գուլիպէլէրինէ տէօնիւպ սուրէթը միւտհիլէտէ
չարլշմայա աէվամ իթտիլէր :

Մէհաէնիյէթ վէ խըրիթիյանըրգ նամը նամիսի իլէ
իֆթիլար իտէն Սպաննալըլար , պու ագվամը վահալիյէ-
յի ալէմը մէտէնիյէթէ իտիւպ , վէ խըրիթիյանըրըն
մուգատաէս նուրի իլէ , պու պիշարէլէրին էֆքեարընը

իշալ իտէճէք եէրտէ , սույի էֆքեար , հըրս ու թա-
մա , վէ ախլադը մէզմումէլէրի իլէ , պու սէֆիլ ահա-
լինին ճէլլատը օլտուլար . էվվէթ , պու հալիմ վէ չա-
լըչգան ատէմլէրէ ինսանիյէթ կէսթէրէճէք եէրտէ ,
տէօյտիւլէր , թէրէլէտիլէր , էսիր իթտիլէր , գըրալլար ,
տօղրատըլար , վէ պադը գալանը հայվան կիպի գու-
լանմայա պաշլատըլար :

Ձէվալլըլարըն կէօզիւ օ գատար գօրգմուշ իտի քի,
ախլը ինթիգամ ֆիքրի պիւսպիւթիւն խաթըրլարըն-
տան չըգարագ , պիր Սպանեալը եալընըզ պաշընա ճէ-
զիրէնին պիր թարաֆընտան տիկէր թարաֆընա պիւա
թէհլիքէ կիտիպ կէլէպիլի իտի : Պունլար , Սպանեօլ-
լարըն հէր պիր էմրինէ քէօր քէօրունա իթաամթ իթ-
մէքտէ իտիլէր . խիւլասայի քէլամ էվվէլճէ էվրօբալը-
լարըն էլլէրինի էօրէն , օյունճագ բարչալարընտան
մէմուռն օլան , վէ պէյազ ատէմլէրին վիրուաինի իհ-
սանը իլահի ատտ իտէն պու սատէտիլ ատէմլէրին ,
պու կիւն.քի կիւն էսէրի պիլէ գալմամըշ տըր . ան ասըլ
Արէրիգա գըթաուընըն եէրլիտի օլան պադըր ըէնկինտէ
պու ահալի , պիւլթիւն պիւլթիւնէ նապէտիտ օլմուշ տըր :

Սպանեալըլար , կէրէք տիւշմէնլէրինէ վէ կէրէք
տօսթլարընա պիր սիյագ իւզրէ , եանի այնի պարպար-
լըզլա մուամէլէ իթտիլէր : Գօլժմպուըն զտյպուպէթի
էսնասընտա , կուագանակարինին թէպատսընտան տա-
խի վէրկի ալընըպ անլէր տէ տիւշարը ֆէլաքէթ օլտու-
լար : Սպանեօլլարը սէվիպ սատագամթ իթտիյի իչին ,
հէմէհրիլէրինին խուսումէթինէ սիրէր օլան պիչպիէ
ըէյիս , հագլարընտա պին տիւրիւ էյիքաէ պուլուն-
տուլու , վէ միւրվէթի իլէ միննէթտար գըլտըղը ա-
տէմլէրին , մուամէլէյի վահիյանէսինտէն տիլկիր օլա-
րագ , վէ կիճէ կիւնտիւզ ահ ու ֆէրեատ իտէրէք ,

նիհայէթ հիւզնի քէտէրինաէն նաշի չէքիւմիշ օլաու-
ղու, վէ կէօղ եսաշը իլէ թօրաղընը ըսլաթաղըը պիր
մաղարա տէրունինտէ թէրքը տաղտաղայի հայաթ
կլէտի:

10

Գօլօմպոս ալէյհիսէ գուրուլան տուգաղար վէ
Սպանեայա ազիմէթի:

Պունտան էվլէլ հէքեայէ իթմիշ օլաուղումուղ
կիպի, Բէթրի Մարգարիտա հիտտէթէնէրէք Սպան-
եայա ազիմէթ իթտիյի էսնատէ, Գօլօմպոսըն ալէյ-
հինտէ էօյլէ պիր ազվիյաթտէ պուլունմուշ, վէ մու-
մաիլէյհին ոույի իտարէսինտէն օ գատար չիքեայէթ
կլէմիշ իտի քի, ազըպէթ գըրալ իլէ գըրալիչա պու
պէօյիւք տտէմին հադգընտա չիւպհէյէ զահիպ օլ-
մոյա պաշլամըշար իտի. իմտի գըրալիչա իշի թարա-
ֆէյն տինլէյիպ, վէ անէ կէօրէ պիր հիւքմ վէրմէք
իշին, պիր մէմուր կէօնտէրմէյէ գարար վէրտի. հա-
դըգաթէն պէօյլէ պիր իշին թահգըգաթընա մէմուր
օլան ատէմ, ատալէթըրէրվէր վէ պիթարաֆ պիր զաթ
օլմուշ օլաա իտի, էլպէթտէ մուհասէնաթը կէօրիւլիւր
իտի. ֆադաթ թէէսիւֆ օլունուր քի պու իշէ մէմուր
օլան ատէմ զաթէն մաղրուր վէ խօտպին օլմաղըլա,
իւհտէսինէ հէվալէ պույրուլան պու նազիք մէմուրի-
յէթտէն պիր գաթ տահա քէսպը դուրուր իաէրէք,
իշի պիւսպիւթիւն ֆէնալաշարրուր:

Փան Ակուատօ նամընտա պու մէմուր, էլիղապէթ

լիմանընա վասըլ օլտուղունտա , ամիրալ օրատա տէ-
յիլ իտի : Ակուատօ, Գօլօմպոսըն վէքիլի վէ պիրատէրի
օլան Պարթէլէմի Գօլօմպոսա զայէթ նապէճա պիր
մուամէլէ իսլապ իտուպ , գըրալ վէ գըրալիչա թարա-
ֆընտան օրատա պուլունան Սպանեօլլարա խիթապէն
եազըլմըլ պիր մէքթուպը , պօրազանլար վէ միւնատիլէր
վասէթասը իլէ ալէնէն օդութուու , մէքթուպը մէզ-
քիւրըն մաալի , կէօնտէրիլէն ժան Ակուատօնըն թէֆ-
թիլ մէմուրը օլտուղունը վէ սէօպլէրի իթիմատէ չայան
իտիյինի պէյանտէն իպարէթ իտի :

Տէրհալ պիր թագըմ միւճրիմլէր , վէ ամիրալտէն
գօրգմայա սէպէպլէրի օլան միւֆսիալէր , եէնի գուվ-
վէթէ վէ հիւքմէ մէյլ իտէն ալչադ ատէմլէր կիպի
Ակուատօնըն նէզտինէ գօշարագ , Գօլօմպոս ալէյհինտէ
տէմէտիքլէրի սէօլ , վէ իթմէտիքլէրի ազվիյաթ գալ-
մատը . Ակուատօ իսէ ասլա ատալէթի նազարը աըդ-
գաթա ալմայարագ պու իհթիմաթը գապուլ իթտի ,
վէ խօտէրէսթանէ պիր թավր իլէ , Գօլօմպոսըն ճէլ-
պինէ տայըր պիր պէօլիւք սիւվարի թային իթտի . ֆա-
գաթա ասքէր հէնուզ եօլա չըգմազտան , Գօլօմպոս , է-
լիլապէթէ վասըլ օլտու , վէ Ակուատօնըն նէզտինտէ-
քի ըէսմի էվրագը կէօրիւր կէօրմէզ , էֆէնտիլէրի վէ
համիլէրի պուլունան գըրալ իլէ գըրալիչանըն հէր պիր
էմրինէ նօգթասը նօգթասընա իթաաթ իտէճէյինի պէ-
յան իթտի :

Ամիրալըն , պու մութիլիլի վանֆէթինէ համլ օ-
լունարագ , Ակուատօ , մուամալլէյհին հագ գընաա թէէ-
սիր ու նուֆուզունը սույի իպթիմալ իթմէյէ պաշլա-
յըպ , պու սուրէթլէ անը թահքիր իթմէք ֆիքրինէ
տիւշտի . պիւթիւն ճէգիրէտէ ամիրալըն ալէնէն գաթլ
իտիլէճէյի , վէ Ակուատօնըն անըն եէրինէ վալի վէ պաշ

վէրիւ օլտմաղը հէվափիւի շույու պուլտու . եերլիւր տախի ամիրալըն տէյիշմէսի հաղարընտա խայըրլը օլաճաղընը իւմիւտ իտէրէք , Գօլօմպոսըն ալէյհինտէ շիքեայէթտէ պուլունտուլար . Ակուատօ , իշի թարաֆէյն տինլէյիպտէ թապտիք վէ մուհաքէմէ իթմէքսիղին , վէ Գօլօմպոսը տախի սէօյլէթմէքսիղին իշպու շիքեայէթնամէլէրի ալըպ Սպանեայա ավտէթէ գարար վէրտի :

Գօլօմպոս , քէնտինի մլգտաֆանս վէ տիւշմէնլէրինի մահճուպ իթմէք իշին պէհէմէհալ Սպանեատա պուլունմասը լաղըմ կէլաիյինի հըսս իտէրէք , քէնտիտէ Ակուատօնլէ պէրապէր կիթմէյէ գարար վէրմէքլէ . ճէղիւրէնին իտարէսինի մուվաղգաթէն պիրատէրի Պարթէլիմէյէ իհալէ իթտի . Ամիրալ , քէնտի ալէյհինտէ պուլունանլարըն պէօյիւքլէրինիտէ պէրապէր Ըսպանեայա կէօթիւրմէյէ բէք չօղ սայ իթտի իսէ տէ մուվաֆֆաղ օլամատը , վէ պէօյլէճէ 1496 սէնէսի Մաղտայընըն իշլինտէ եօլա չըղտը :

Գօլօմպոս , շէքաիյի պու սօն միհնէթ ու մէշաղգաթ արասընտա ուֆաղ պիր շէյ իլէ թէսէլլէ պուլունյօր իպի , շէօյլէ քի Միշէլ Տիաղ նամ Սպանեօլըն պիրի . արդատաշընը տուէլլօտա գաթլ իթմիշ օլմաղըլա . պիր րէյիսին տուլ զէվճէսի եանընա իլթիճա իթմիշ , վէ մուլախարէն վէպուրէ իլէ էվէնմիշ իտի . պու գատըն կիւնին պիրինտէ գօճասը Միշէլ , Հայնա նէհրի եաղընընտա պուլունան տաղլարըն պիրինտէ ալթուն մատէնի կէօթէրտի . Միշէլ՝ պունըն , գապահաթընըն աֆիքնա միւսաիտ պիր Փըրսաթ ատտ իտէրէք , կէլիպ իշի ամիրալա անլաթտը . մումաիլէյ յ Միշէլ աղիմ պիր մուհապէթլէ գապուլ իթտի . զիրա պու նուրէթլէ Հայտի ատասընտա ալթուն մատէնի օլ-

տուգունը իսպաթ իտեճէք, վէ տիւշմէնլէրինին աղղընը
գաբայաճագ իտի :

Միւթէմասի էամէքտէ օլան Նարդ քիւզկեպլարը
սէպէպի իլէ պու եօլճուլուգ հէմ ուզուն սիւրտի, վէ
հէմտէ բէք միւշկիւլ օլտու. թայիֆէլէր՝ գումանեանըն
նօգսանիլէթինտէն հայլըճա սըգընթը չէքաիլէր, վէ
քէնտիլէրինի պէօլէ պէլալարա սէվգ իթտիլինտէն տօ-
լայը ամիրալըն ալէյհինտէ իթմէտիքլէրի սէօզ գաւմա-
յօր իտի. նիհայէթ կէմի՝ Յունիսին օն պիրինճի կիւնի
Գատիլէ լէմանընա վասըլ օլտու :

Գօլճապնս՝ գըրալ իլէ գըրայիչա թարաֆընտան
էվիլէլքի կիպի աղիմ՝ պիր հիւրմէթ ու քիայէթլէ գա-
պղէ օլունտու. մգպմիլէյհիմ՝ կէրէք Բէթրօ Մագա-
րիտանըն իթհամաթընտան, վէ կէրէք Ակուատօնըն
կէթիրալի իշիքիքանամէլէրտէն մօլա պահա իթմէ-
յուպ, էվհէր ճիհէթ քէնտիսինի թաաղիմ իթմէքտէն
կէրի ժուրմօտըլար. ամիրալ, պու տէֆա սէքիլ գըլթա
կէմի թալէպ իտիյօր իտի. պունլարըն իքիտի տէրհալ
մէհաճիրիլնէ կէօնտէրիլէճէք, վէ ալթըսըտա քէնտի
թահաը գօմանտաօընտա պոքլունաճագ իտի. Պունլար-
տան պաշգա գըրդ սիւարի վէ եիւզ նէֆէր բիյատէ
ապրէրի իլէ ալթմըշ նէֆէր թայիֆէ, եիրմի գուլումճը,
էլլի չիֆթճի, եիրմի գատար սայըր ճէնաաթքիարլար,
օթուլ գտօըն՝ ըարալ, հէքիմ, ճէրրահ, վէ հաթ-
տա խանէնտէլէր պիլէ թալէպ իթտիլքի՝ պունլարըն
ճիւմէթի վէրիլտի :

Իւշ եիւզ նուֆուլտան իպարէթ օլան պու եօլճու-
լար հիւքիւմէթտէն մաաշ աընճագլար իտի. լաքին ամի-
րալ պունլարտան մատէ քէնտի մէսարիֆի իլէ պէշ եիւզ
քիչի տահա պէրապէր կէօթիւրմէյէ մէզուն օլաճաղը-
նա տայըր գըրալտան մախսուսի պիր էմը տախի իսթիհ-

սալ իտէպիլտի . քէզալիք գըրալիչա , թօրայաճաղարը
ալթունըն իւշտէ պիլփնի հիւքիւմէթէ վէրմէք , վէ
Գասթիլիյա թէպպասընտան օլմադ շարթըյըլա , հէր
քիւմ իսթէրսէ Գօլօմպոս իլէ պէրապէր կիթմէյէ մէզու՛ն
օլտուղունը ահալլիյէ իլան իթտի . վազաա պու թէքիֆ
չօգլարըն հըրս ու թամաընը թէչվիգ իթտի իսէ տէ ,
եէնի տիւնեատա վուգու պուլան խասթալըզլարտան ,
վէ ավաէթ իտէնլէրին եիւզլէրի սօկունլուղունտան չօգ-
լուգ ճէսարէթ իտէմէյօրլար իտի : Պունըն իչլին Գօլօմ-
պոս , միւճրիւմէրէ վէ մահքիւմէրէ սայըր ճէզալար
վէրիլէճէք եէրսէ , անլէրին իսքանեօլա ատասընանէֆ
օլունմալարընը թէքիֆ իթտի . մուամալէյհին պու թէք-
լիֆի տէ գապուլ օլունտու , ֆադաթ պու ֆիքիլր Գօ-
լօմպոսըն հազգընտա բէքմուսիպէթլի օլտու . նասըլ
քի իլէրուտէ կէօրէճէյիլ :

Ելհասըլ ամիրալ իքի սէնէ զարֆընտու պու իչլէ-
րի սըրասընա գօյտուգտան քօնրա , 1498 սէնէսի Մա-
յըսընըն օթուղընճը կիւնի եօլա չըգարադ , իչպու իչ-
չիւնճի սէյահաթա իպթիտար իյլէտի :

ԻԻԶԻՆՃԻԻ ՎԷ ՏԷՕՐՏԻՆՃԻԻ ՍԷՑԵՍՆԱԹ

1

Ան թնրլ Ամէրիգա գրքաւորնն պուրունատար .

Գօլօմպոս , մէհաճիրէթ թէէսիւ իթմէք քիւլֆէ-
թինի ակէէրլէրէ թէրք իլէ , քէնտիսի եալլնըզ գը-
թնյի ճէտիտէ քէչֆի իլէ մէշղուլ օլուս իտի Կէք իտա-
պէթ իթմիշ օլուր իտի , զիրա օ հալտէ հասէտ վէ
քին ու զարազտան իլէրի կէլմէ պիր թաքըմ հատի-
սաթը միւէլլէմէյէ հէտէֆ օլարագ , գազմնտըզը շան
ու շէրէֆ , էսէֆամիլ հալլէր իլէ Գալլըշըզ օրնպաճագ ,
վէ եալլնըզ պու կիպի թէհլիքէլի սէյահաթտա վու-
գուը թապիլի օլան մէշագ գաթը Կէֆէրիյէյի իթթի-
յար իտէճէք իտի :

Ամիրալ , պու եէնի սէյահաթընտա ճէնուպա տօղ-
րու կիթմէք իսթէյիպ , կէմիլէրտէն իւշ գըթաաընը
պիր չօգ մուհիմմաթ վէ պազը սէնաաթ քեարլարը հա-
միլէն Իսրաննօլա մէհաճիրինէ իղամ իլէ , քէնտիսի
թահտը գօմանտաաընտա իւշ գըթա սէֆինէլէր պու-
լունտուլը հալտէ եէնի գըթալար պուլմագ ազմինէ
տիւշտիւ , վէ Յունիսին եիրմի եէտիսինտէ Նէշիլ պուր-
նը ատալարընը կէչիպ , խաթը իւսթիւվայէ գատար
իլէրլէտի :

Գօլօմպոս , խաթը իւսթիւվատէքի հէրարէթին հիշ
պիր ըիւզկեար իլէ սէրինլէնմէյէճէյին հէնուզ պիլմէ-
յօր իտի . իմտի հէրարէթ օ տէրէճէ քէսպը չիտտէթ

ի թափարի, կէմիւնքին գալափաթը երկիւղ ծմուքկալար աշըմայա, ֆըշըլարըն չէնպէրլէրի աթըպ թուզլանմըշ էթ վէ պտըգ կիսի մէքիւնթմ պօղմայա, վէ պուղ-տայ գուրույուպ իշէ ետրամայա պաշլաաղըր կիսի, թայիֆէլէր տաթի ամպարտա շուքուդտա իշ իշլէյէ-մէզ պիր հալէ կէլտիլէր :

Գօլօմայա, զարպի ճէնուպա աօղրու իլէրլէյիպ պիր տէրէճէյէ գատապ սէրին հէվալէրէ քէնատիւֆ իթափ իսէ տէ, պուրատա տաթի կէմիւնք ծուշլէթիւ պիր ըլթըրապէ տիւշար օլտիւրալ : զիւսա Յուլիսին իւ-ղիւտէ պիր այ գատապ հիշ պիր եէրէ օղրամադարըն եօրճուլուգ իթտիլէրինտէն իշէճէք սու օլտարապ տն-ճապ պիր ֆըշը թաթըլ սու (*) գալմըշ իսի : Թայիֆէ-լէր սղեսուզըրգտան գըրըլաճադարընը տիւշիւնիւպ ֆէնա հալտէ մուզթարըպ օլտուզլարը կիսի, ամիրալ տաթի սօն տէրէճէ պիր էնտիշէ իշիւտէ պուլունտու-ղտնտան, իլք պուլունտան գաթայը էգանիմի սիւլանէ (եթըրըղութիւն) լիէամիլէ իթմէյի ահտ իթտի :

Էօլէն իւթիւ թայիֆէլէրտէն պիրի օրթա տիւլէ-յին փաղէրինտէն վէ թա ուզադտան իւշ ատէտ տաղ-լար կէօրիւպ «Գարա՛, գարա՛» տէյու պաղըրմաղը ի-լէ, ճիւմիլէնին գալպի մէսէրլէթ իլէ տօլտու, ֆիլ հա-դըգա պու իւշ տաղլար եէքտիկէրէ պիթիշիք օլմալա-րը իլէ, էգանիմի սիւլտէ նամը բէք միւնասիպ տիւշ-միւշ իտի : ամիրալ տայիմա ճէնուպա տնղրու կիտէրէք

(*) Անպաշըլտըղընա կէօրէ օ վազըթլար տէնիզ սուլը-նը իշիլէճէք հալէ վազ իթմէք թէրթլալի հէնուզ մալիւմ տէյիլ իմիշ : էլճամտիւլա՛ն շիմտի ուլում ու ֆունուն սայէ-սինտէ պունըն տա չարէսի պուլունմուշ տըր : Էլլէ վաթօր-լար իսէ, իսիմ սուլը սայէսինտէ պու պէլլիյտէն պիւնսպիւ-թիւն պէրի տիր :

մահալի մեղքերէ վասը օլուպ տաղը դաղթարաղ
թաթը սու պուլտու 3
Պա մէճհուը արաղիտէ պուլուհան հէք շէյ Լա-
միրալը թէհաճիւպտէ պըրագըյօր իտի : Թաթը սու-
լարըն տէնիզէ տէօքիւլմէսինտէն թէհլիքէլի ազընթը-
լար հուսուլէ կէլիյօր իտի : հէլէ պիր տէֆա տաղ ճէ-
սամէթինտէ պիր սու կըղընթըսը կէմինին իւզէրինէ
կէլիպ օպտէրէճէ Դիւքսէլթաի քի : հէման պաթամա-
ղընա ըէմագ դաղը : պուրատա տէնիզ տայիմա քէօ-
րիւրմէքտէ վէ կիւրիւլթիւլէր հասըլ իթմէքտէ օլտու-
ղունտան , ամիրալ մահալի մեղքերի «էթտէր ազզը»
թէհամիյէ իթտի :

Գօլօմպոս պու մահալին ճիհէթը ճէնու պլիէսինտէ
դայէթ վասի պիր գըթա կէօրտիւ , պիր ազ սօնրա
գըթայի մեղքերէ սէքէնէսինտէն եիւզ եիւմի գա-
ուար վահլիէր գանօթլարըյըր կէլիպ կէմիյի իհա-
թա իթտիլէր , պուհլարըն շէհրէսի պէյալ վէ էնտամ-
լարը կիւզէլ օլուպ , վիճուտլի եարը պէլլէրինէ գա-
տար պօյարը բամպուգ պէզի իլէ մէթուր իտի իշլէ-
րինաէն պիրի կէմինին տիւմէնճիսի իլէ գօնուշմայա
պաշլատը : տիւմէնճի մէրգումա պիր շարգա իլէ պիր
մանթօ վէրտիլինտէ Էլինտի , քէմայի մէպէրլէթլէ իշ-
պու հէտիյէյի գապուլ իտուպ : գարայի չըգտըղլա-
րընտա քէնտիսի տէ անլէրէ հէտիյէլէր վէրէճէյինի ի-
շարէթլէր իլէ անլաթտը :

Ամիրալ , օ էսնատէ եերիլլէրին լիսանընճա Բարի-
յա նամ կէնիշ պիր քէօրֆէզլին տէրունինտէ պուլու-
նուպ քէնտիսինի էմին պիր հալտէ զանն իտիյօր իտի :
պու արաղի դայէթ միւնպիթ վէ մահսուլտար օլտուղու
կիպի , սէքէնէսի տալի օլտուգճա թէրալիլէլի վէ զէ-
քի առէմլէր զանն օլունույօր իտի : Պունլար , Սպան-

Եօլլարը նէղաքէթ վէ ինսանիյէթ իլէ գապուլ իթտի-
լէր : Բէյիսլէրի տախի ամիրայը թաամա տալէթ իլէ
թալթիֆ իթտի . պուսնար իշարէթլէր իլէ շարգ ճիհէ-
թինտէ քիւլլիւյէթլի ալթուն պուլունտուղունը ան-
լաթմագտա իտիլէր . պու արազինին սահիլինտէ բէք
չօգ վէ նէֆիս ինճու պուլունուպ , Սպանեօլլար չընղը-
րագլար վէրիպ պէտէլինէ ինճու ալմագտա իտիլէր .
Գատընլարըն կերտանլըզլարը վէ պիլէզիքլէրի պու նէ-
ֆիս ինճուլէր իլէ միւղէյիէն իտի :

Ամիրալ , Բարիյատան խուրուճ իլէ էթտէր աղզը
թէսմիյէ իթտիյի տէնիզի աղիմ պիր միւշկիւլաթ իլէ
կէչիպ , ատա զանն իթտիյի Բարիյա մէմալիքլինին ճի-
հէթը ճէնուպիյէսի սէվահիլինի թէֆթիլ իլէ , տէնիզ
սույունըն հըսս օլունաճագ մէջթէպէ թաթլը օլտու-
ղունը թահզըզ իտուպ , վէ Օրէնօգօ տէնիլէն զայէթ
կէնիլ պիր նէհրին՝ տէնիզէ տէօքիւլմէսինտէն հասըլ
օլան պիր ազընթըյա թութուլարագ , օրալարա միւ-
թէատտիտ չայլար ագաճաղընը պիլ իսթիալալ , ար-
թըզ մէմալիքը մէգքիւրէնին ատա օլմայըպ արազիյի
մուսպիթէ օլտուղունա շիւպհէսի գալմատը . Փագաթ
պու գըթայը , Ասիյա գըթասընըն պիր գըսմընը զանն
իտիյօր իտի :

Գօլժմպուս , 1498 սէնէսի Օգոստոսընըն իւք կիւնիւ
իշպու Ամէրիգա գըթասընը պուլմուշ օլուպ , պու գը-
թայի մէճհուլէյի թէֆթիլ իթմէյէ բէք զիյատէ ար-
ղու իտիյօր իտի իսէ տէ , մագսատընա նայիլ օլմա-
տը . զիրա տէօրթ այ տէվամ իտէն պու Եօլճուլուգ-
տան նէշաթ իտէն թահամիւլի զայրի գապիլ միհն ու
մէշագգաթ , լժէքմիլ թայիֆէլէրի Եարը Էօլի հալինէ
վաղ իթմիլ իտի , ալէլխուսուս քէնգիտէ սըլթմագտան ,
վէ կէօլլէրինի քէօր իտէճէք տէրէճէտէ շիտտէթլի

պիր կէօղ աղբըսընտան մուզթարըպ զըմզըլա , չաբ-
նաչար Իսրանիսլա եախօտ Սրանեօլա առասընա ավտէթ
իթմէյէ մէճպուր օլտու (*):

2

Հայթի ճեզիրէսիհին իսաւէսի ~

Պարթէյէմի Գօլօմպոս , թապէն ֆէրասէթլի վէ
իշիւզար պիր աաէմ օլմասը իլէ պէրապէր , եինէ
Հայթի մէհաճիրէթինի հիւսնի սուրէթտէ իտարէ իտէ-
մէյօր իտի , պունըն պաշլըճա սէպէպի իտէ , Սպան-
եօլլարըն ատէմի իթիֆաղընտան նէչաթ իթմէքտէ ի-

(*) Ֆիհազըգա անսըլ Ամէրիգա գըթսյէ ճէսիմէսինի
սուլան Գօլօմպոս տըր . նասըլ քի էթտէր աղը վէ էգանիմի
սիւլասէ թէսմիյէ իթտիյի եէրէր , էլէէվմ պու իսիհէր իլէ
միւսէմնա օլտուզլարը , պունը թաստիգէ քեաֆի տիր . հալ
պու քի մէմալիքը մէգքիւրէ պու կիւնքի կիւն Ամէրիգա նա-
մընը ալմըշ տըր , զիրաճ Ամէրիկոս վէսրուչչի նամ պիր Ֆիօ-
րէնչալը , Գօլօմպոսըն քէշֆիյաթընպան պիր սէնէ օօնրա ,
ամիրալըն իլք սէյահաթընպա չըգըղը խարթպըլը , վէ
րուզնամէսինի էլտէ իտէրէք , Ալօնգօ Օյետա իլէ պէրապէր
պիր Ապանեա տօնպնմասընը թահտը գօմանասընա ալա-
րազ , Գօլօմպոսըն քէշֆ իթտիյի մէմալիքի թէքրար քէշֆ
իթտի , վէ սայթ ու շէօհրէթի տիւնեայը թուլթարազ , վէ
մէմալիքի մէգքիւրէնին քէշֆի մումալիէյէ համլ իտիլէրէք ,
անըն իսմի իլէ Ամէրիգա թէսմիյէ օլուճիւլ տըր :

տի : Պարթէլէմի, Գօլօմպոսըն թափօխէսի մուճիպինճէ, ճէզիրէնին մինասիպ պիր մէվզըսընտա Սան-Տօմէնիկօ նամ եէնի պիր շէհր վէ պիրտէ գալա իմալինէ իպթիտար իտուպ, էլիզապէթ շէհրի ահալիսինին գըսմը ազամընը օրայա նագլ իթտիրտի, պատէհու Գաօնապօ րէյիսին պէտպահտ զէվճէսի իլէ ագաը մուահէտէ իթտի : նասըլքի տէմիշիզ Անագօանա, եսնի քէնտի լիճանլարընճա ալթնէն չիշէյի թէսմիյէ օլունան պու գատըն, եէրլիլէր ինտինտէ մէշհուր վէ միւթէպէր օլտուղու կիպի պիրատէրի Պօեէքիյօ իւզէրինտէ տալսի թէէսիր ու նուֆուզու ճարի իտի :

Պօեէքիյօնըն Գաւրուկուա տէնիլէն մէմալիքի, սօն գարըլըգլըգլարթտան պիր կէօնա զարարէ տիւչար օլմամըշ իտի, զիրա Սպանեալըլար հէնուզ օրայա այագ պասմամըշ իտիլէր : Պարթէլէմի Պօեէքիյօ իլէ հէմիլիսինի զիյարէթ իտուպ, պու սատէտիլ վահշիլէրտէն աալա մէմուլ օլունմագ սուրէթտէ պիր նէզաքէթ իլէ գապուլ օլունտու : Անագօանա զաթէն ագըլը պիր գաճըն օլուպ, Սպանեօլլարըն ագլ ու մէհարէթինէ թէսմիւպ իլէ պէրապէր, անլէրին մահգա ու մէտէնիյէթ սայէսինտէ պու խասէլէրէ մալիք օլտուգլարընա գանաթ կէթիրմիշ իտի : Պարթէլէմի, Անագօանայը կէմիյէ տալէթ իթտի : մէզպուրէ իշտէն անլար վէ ագըլ էրէր կիպի պիր տըզ գաթ իլէ սէֆինէնին սուրէթը իմալինի թէտգըզ իթտի : պիրատէրի Պօեէքիյօ իսէ քէմալի մէմուհիլէթլէ, Սպանեօլլարա վէրկի վէրմէյէ րազը օլուպ, պէօլլէճէ Պարթէլէմիտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր :

Գօլօմպոսըն պիրատէրի Պարթէլէմի, պու սուրէթլէ իհթիյաթքիարանէ վէ հալիմանէ տալլանարագ, եավաշ եավաշ եէրլիլէրին հիւսնի թէվլէճճիւհինի ճէլպ իթ-

մէքոնէ իբէն , մայեթ ինտէ պուլունան մէնուրլար իսէ , պիլաքիա պիշարէլէրէ թաղերից իթմէքաէն պիլոն կէրի տուրմայօրլար իտի չղայրէթի վէ շէն բարաղլար , քէմալի մուվաֆադըլէթլէ Վէկա ահալիգինի թերալիէ վէ խրրիսթիյան իթմէյէ պաշրամըլլար իտի . Հաթտոն օն ալթը քիչիպէն իսարէթ պիլոն Հինալի ֆամիլեա , մէրչ գուանն բարաղլարըն վաղլարը իլէ խրրիսթիյան օլտուգլարը կիպի . րէյիսլէրի՝ Կուարիօնէքս տախի վաղ տիյնէյէլէլէ կիտիյօր իտի . Փագաթ մահապը րօթթլէտէն պիլոն Ապանեօլ , մուամալէյին գարըլարընտան պիլիսի պաշտան չըգարտըլը ճիհէթլէ , րէյիս ֆէնա հալտէ գուտուրադ . խրրիսթիյանցըգաան նէֆրէթ իթտի . բարաղլար տախի մուֆարէգաթ իթտիլէրինտէ , եէքլ լիլէր այաղլանարադ բարաղլարըն օլտուգլարը միհրապլարը վէ մուգատուէն թափիլէրի բարաղլարը խաղաղ իթտիլէր . պունըն իւզէրինէ Ապանեօլլար թէֆիթլի տին գանդնը ահքեամընճա , իրթիքեապ իթտիլէրի գաղաթթլէր վէ միւսթահապ օլտադբարը ճէղայը պիլմէյէն պիշարէ Հինալիլէրի , աթէշտէ եագլարադ թէլէֆ իթտիլէր :

Պունըն իւզէրինէ պիլճիւմլէ րէյիսլէր Կուարիօնէքսին թահտը րէյառէթինտէ պիլ իթթիֆապ , մէմէլէթլէրինի Ապանեօլլարըն թաղալու մընտան գուրթարմայա գարար վէրտիլէր . Փագաթ Պարթէլէմի վաղ թինտէ պու իսեանէ վաղըֆ օլտարադ , եիւզ նէֆէր աաքէր իլէ կիճէլէյին նակէհան Կուարիօնէքսին քէօյիւնէ հիւճիւմ իտէրէք , պիլճիւմլէ րէյիսլէրի էպիլ իտէրէք ղէնճիրէ վուրտուլար . իքինճի կիւնի պիլիլէրճէ Հինալիլէրի սիլահսըլ օլտարադ , վէ աղայըպ սըլլայարադ Մագթալինա գալէսինին էթրաֆընը ալըպ գուրէթը թաղաղուանէտէ րէյիսլէրինի թալէպ իթտիլէր . Պարթէ-

չէմի, Հինտլիքերին տօթմլոյունը դադարեցաւ իշին ըէ-
յիսիքի ալը վէրտի անճաղ Սպանեօլլարա սօն տէրէ-
ճէ տիւշմէն օլան իրի քիշի իլէ, ըէյիսին ղէվճէ ինի
պաշաան չըգարան Սպանեօլլ իստաթ իթտիրաթ: պա-
տէհու Կուարիօնէքս թէպատարնա ալիւ տահա փսեան
իթմէմէլէրինէ տայրը նասիհաթ իթմէսի իւզէրինէ,
տատէտիլ Հինտլիքեր քստաթէթի ունուպարազ, էվվէլ-
քինտէն ղլյատէ Սպանեօլլարա տօթ օլտալար, վէ ըէ-
յիսիքերին ումնզլարը իւզէրինէ գալարարազ, մէ-
սէրրէթ սէտալարը իլէ ալրա կէօթիւրտիւլէր:

Թէէտիֆ օլունուք քի, պու տապիշի հալ ու զուն
միւտաթ իտէլամ իթմէսի, Բօլտան նամ պիւ Սպան-
եօլլն իւրյանէթ ի իլէ թէքմիլ ճէվիլէ ալթիւսթ օլուպ,
պիլճիւմէ ետրիլէր փսեան իթտիլէր: էվլէն Գօլունդո-
սըն իւրսմէթքեպլարընտան օլուպ, մուսիսարէն կիթ-
տիքճէ քէսպը նուփազ իտէն, վէ քամիրալ թարտիլն-
տան ճէվիլէյէ հաքիմ նասալ օլունան պու պղազ,
Պարթէլէմինին վէրիլի խօքլամազ իշին ճէվիլէտէն դաշ-
պուդէթիլի փրքսաթ տաա իտէրէք, վէ Գէրլիլէրէ
պէրտպէլ պիւ փնայլմ հալտուլարը որաշընա թօրլայա-
րազ, գաշանըն փւզէրինէ հիւճիւմ իթտի իսէ տէ, Պէ-
հասարը մուհափըզ դալտը մուհափազա իթմէյէ մու-
վափազ օլուպ, վէ Պարթէլէմի տաիլի եթթիշէրէք,
բիւր ահլէճէյէ գաաար իսեանը պտտըրապիլտի:

Հաքին իսպընը մէքգում « Գօլունդոս լիթիպարտան
տիւշմիլ օլուպ, պէն սիլի օ դալիմին ճընար լիտալը-
րումընտան դուշիլարաճալրմ աէյէրէք, Պուարիօնէք-
սի պիլէ փսեան իթտիլտի վէ պէյլէճէ ամէնէտինի չօ-
ղալթար, էկէր ամիրալ տանանմարըն պիւր գրամը ճէ-
գիլէնին փմաաարնա չիթապ իթմէմիշ օլտա իտի, խա-
յըն Բօլտան Պարթէլէմիլի գալթի իտէճէք իպի վաշ

գաա մէրգումըն խըյանէթի զահիր օլտու իսէ տէ , չիչ
 ֆայիտէքի պիշարէ Հինտլիէր գուրպան կիթաի , Կուաչ-
 րիֆնէքս , Սիկուա տաղլարընըն ըէյիսի պուլունան Մա-
 յօպանէքսէ միւրոճաաթ իթաի , վէ մէրգում տախի
 ըէյիսի հիմայէ իտէճէյինի վատ իթտլիյինտէն , Սպան-
 եօլլար իլէ մուհարէպէ իթմէյէ մէճպուր օլպա , վէ
 էանայի միւտարէպէտէ քէնտի իլէ Կուարիօնէքս , Բա-
 պանիօլլարըն էլինէ էսիր տիւշտիւլէր . պօղ պիշարէլէր
 ըէհին մէգամըյըլա թէվգըֆ իտիւտիլէր :

Պարթէլէմի , Բօլտան աֆվ իտէճէյինի եէմին ի-
 տպպ սուլէ թէքլիֆ իթաի , լաքին խայինի մէրգում
 իչպու թէքլիֆի գապուլ իթմէտիւրտէն մատէ Պարթէ-
 լէմի թարաֆընտանկ կէօնաէրիլէն հէյէթը սիֆէրայը
 տախի թահգիլ իտուպ , քէնտի հիսպալտըրնա ալթուն
 թօբլամպ իչին , պաշընա թօբլամըշ ծըտուլու գըրպ
 հայլաղ իլէ պէրապէլ Քսարակուայա ֆիրաթ իթաի :

Իշթէ իսրանիսլա պտաաը պոք թէէսիւֆէ չայան
 հալտէ պուլունույօր իտի . Գօլօմպսս ճէգիւրէյէ վասըլ
 օլտուլունտա , մէհաճիրէթի չօղալթփաղ իչին քիւրէք
 վէ սիւրկիւն ճէղալարընա մահքիւմ օլան կիւրուհը է-
 րալիլի , պուրայա կէթիրմիշ օլտուղզնա պին քէլլէ
 ըէչիման օլտու . զիրա Բօլտանըն պաշընա թօբլանան
 պու ասիլէր , պիր թագըմ իբտէն գազըգտան գուր-
 թուլմա հայլաղլար իտի . Իմաի պու նօգսանընը թամիր
 ֆիթմէք իւզրէ էրաղիլի մէղքիւրէնին գըմը քոզամընը
 Սպանեայա կէօնտէրտի , վէ օրաաա քէնտի ալէյհինտէ
 պուլունմամալարը իչին սնարգ տօսթլարընտան պիր
 գաշընը տախի անլէրին ըէֆագաթընա թային իթտիք-
 տէն սօհրա քէնտիսի Սան-Տօմիսիգօտա գալար :

Չօգ կէչմէտէն պիղղաթ ասիլէրին ատաաընտա տա-
 խի թէգրիֆա հասըլ օլտու , շէյլէքի Սպանեայը Կուա-

վերա նամ պիր տելիգանլը շրվալիյէ , Անագօանանրն
 գրգը իլէ իզաիլաճ իթմէք իսթէտի , Բօլտան պունա
 գարչու տուրմալըլա շրվալիյէ իսեան իթտի , վէ Բօլ-
 տանըն թարաֆկիլլէրինի քէնտիտինէ ճէլլ իթմէսի
 իլէ իսեան պիօյիւտիւքճէ պէօյիւտի , Բօլտան , տալլէր-
 տէն սէքիզ քիչլյի տէրտէսթ իլէ հապս իթտիրտիլին-
 տէն , պու հալ Գօլմալլըն մու ճիպի մէմալլէրինէթի օլ-
 մուչ իսի պաւնըն իսլէրինէ կուպլէրանըն ագլուպալ-
 սընտաթ Թօլմալլա նամ պիլ պալադ , Գօլմալլա իլէ պի-
 լատէրինի վէ Բօլտանը պիք վալլթ պալ տիւչիւրմէք
 ալմինէ տիւչմիւչ իսի
 Ամիրալ ի խայրինի մէրգաւմըն պալլա էֆրէտընա
 վալթ իստէ վալլթ օլարադ և վէ պու կիպի խայրն հայ-
 լալլադա աֆվ ու միւրիւվլէթ իթմէք , վէ ինտիլիլէթ-
 լէ տալլանմագ ֆալաէսիդ օլաճաղընա գանաթ իլէ
 թիքլէք և գուվլէրի սաքէրլլէ իլէ Թօլմալլալլ թա-
 թուպ աստըրտը , վէ խայրնը մէրգաւմըն Թիլէք և լէ-
 ֆիլլէրի տալիլ լէ յաթէրլլէ տէքաէսթ իսիլէք , այ-
 նի ճէլլայա միլլթ թահագ օլաուգալլընտան , ապալլի
 հալ կէնիտէն իպգա օլլունտու տալլա
 Գօլմալլա պու մուվաֆաղքլէթալէն քէտլը ճէսա-
 լէթ իթմէյէ պաշտաւը , ճէզիլէտէ պաշտանլարըն
 ճիւմլէսիտէ քէնտիտինէ իթտաթ իթմէքտէ , վէ բա-
 րապալար տալիլ ճէնտիլլէրտէն չօղլարընը թէրալլէ թէ
 իմանէ կէթիլմէքտէ իսիլէր քի , չօղլարը քէնտիլլէյ-
 լէրի իլէ էլլիսէ կիլինմէլլ արգու իթտիլլէր , ալաղիլի
 տալիլ պէյնէլլ մէ հաճիլլին թագսիլ իտուպա էմիր ղը-
 րաթթ , պիր սաքէթը միւնթ աղամալտէ թալաղ գը իթ-
 մէյէ պաշտաւը , էլ հասըլ հէր շէյ յըրտօրնա կիլմիւ
 ժլմաղլա , Ամիրալ ի պիր մըգալար իսթրահաթ իթտիլ-
 տէն սօնրա թէքիսալ քէչֆիլլաթա գարալ վէրտի

3

Պովասիլա .

Իսթանիսլա անուարնտան չրգնան կեմիէր Էվրօրա-
յա վազը սրուդ բարրնտա , Գօլօմպուստան խօշնուտ
ժամայանլար , մումաիլէյն իլէ պիրատէրի ալէյնիտէ ,
Էվիէրտէ , սօգաղլարտա վէ մէյխանէլէրտէ իթմէտիք-
լէրի իթհամաթ գալմատը , վէ Էօլաա Գօլօմպուսըն օղ-
լու Տիէկօ իլէ Թէրաինանար կէօրաիքլէրինտէ , քիւֆր
ու հաղաթէթտէն վէ շէթմու սիթմէթտէն կէրի պուր-
մազլար Իտի . Մէրդիլման խապիսլէր պուսլար իլէ տէ
Էթթիֆա Դիթմէյուդ , հիւքիւմէթիլ թաճիլ Իպէրէք ,
զարար պիյան թազլինաթը թալէպ իթմէյէյէ գաւապ
հիւրաթ իթտիլէր .

Կըրպը իլէ գըրաիլա պու հալլէրէ վազ ըֆ օլա-
րապ . Գօլօմպուսըն Իտաթէյի հիւքիւմէթտէն աճիպ օլ-
տուլունա , վէ Էախօա քէնտիլէթմիլա ալտաթաթլընա
տալլիլ շիւղհէլէնմէյէ պրաշապըրալ հաթաա գըրալ ,
տիկրալլըն մաթթալաթիլթիլ ծորաւ արն ապուլընտուլա
աւտէթա գանաթաթ վէթիլթիլ Իաթի Էլ հասթը իլթիլթէն
վէ խօշնապիտա գուգ քաւէրէճէլէրէ վալաթ պիլ պալլի
վաճառաա հիւքիլի հալլիլ պաճառնան ալէպիլաթ միւմուլ-
լապ կիթնաթիլթիլթէյէ գաւապ վէթիլթիլ .

Գօլօմպուս վաթմէն ճէլիլթէ իլէյն պիլի հաթիլաթ վէ
Աղլաան իլէ ալէ յիլթիլթիլթէ վազալ պուլան իթթիլթիլթիլ
թիլն թէթթիլթիլ ու թաճիլթիլ գըմնըմաա միւսթիլթիլ վէ
աւտաթթիլթիլթիլթիլ իլիլ գաթիլ կէօնաթիլթիլթիլթիլ , պալթա-
րիլ հիւքիւմէթտէն թալէպ իթմիլ Իաթի . գըրալ պու

կքի մէմորիյէթի և Տոն Ֆրանչէսկո տէ Պովատիլլա նպմ քիմէնին էօհոնցի զայլի Լայրդ էսինէ հէվալէ իլէ Էօ-
լա չըդարար . Պո առէմ կիտիպ հէր պիլը շէյի ինճէ-
տէն ինճէյէ թէֆթիշ վէ թահգըդ իտէճէք , վէ ից
հապը հարտէ ամիրտը իլէ պիլատէրինի ազը իտէրէք
քէնաիսի անչէրին մէդամինա կէչէճէք իտի . ֆիլ հա-
գըգա պէօրէ նապէք վէ մուհիմմ պիլ մէմորիյէթի ին
իճրասըննա թալին օլունան զաթըն , ատալէթ , տիլոճօ
յէթ , վէ իսթիգամէթ իլէ միլթթասըֆ պուլուննասը
էլզէմ Էքէն , Պովատիլլա իսէ , Գօլօմպոսա գարշը քիժ
քեարը պաթըրէ իլէ մէլուֆէ օլունգան պաշգա ,
քէնաի մէնաֆիյի շախիյէլէրինտէն պաշգա հիլ պիլ
շէյ արաւայան թաղըրննաան իտի .

Պովատիլլա , 1500 աէնէսի Օգոստոսընըն ի չիւճէկ
կիւնի Սան-Տովինիգոյա վարը օլուպ , Գօլօմպոս իլէ
Պարթէլէմինին գաշադ ասիլէրի ախպ ու կիլիֆթ իթ-
մէք իչին Քըճարակուայա կիթտիլէրիյինի ասիլէրտէն
էէտի քիլինին իտամ իտիլտիյինի , վէ թահար թէֆն
գըֆաա պուլուննա տիլէր պէ , ասիլէրին տաթի այճի
ճէզայա չարըլաճազըլարը իտպէրինի տըլպ , հէնուզ
գարայա չըգմազսըզըն , վէ պուլըն էսպապը մուհիպէ-
սինի թէմնիզ ու թէտգըզ իթմէքսիզին , Գօլօմպոսըն
մահքիւմլլէթինէ քաճարը վէրտի .

Էրթէ կիւնի գարայա չըգարադ միւնապիլէր վա-
սէթաաը իլէ հայիզ պուլունտուղու մէմորիյէթը զայ-
րի մահառէտէյի խալգա իլան իթաիքտէն սոնրա , Գօ-
լօմպոսըն քիւչիւք պիլատէրի Տիէկօ Գօլօմպոսա թահ-
ար Վէվգըֆմաա պուլուննա վէ մուհաֆապսըննա իհա-
լէ իտիլէն մէվգուֆըլարըն , սերիէն քէնտիքինէ թէսլիմ
իթմէսինի էմր իթտի . Տիէկօ ճէվապէն , ամիրտընճ ալ-
տէթինէ պէքլէմէք , վէ Էաիօսա ֆէրմանի գըրալինին

պիր սոքբէթինի մուամուլէյհէ կէննաեթմէք լազար կէ-
տիյինի իթիրազ Եօլուն յաէյան իթմէսի իլէ, Պովատիլ-
լա ֆէնա հալտէ հիտպէթլէնէրէք, ճէպը իսթիմալինէ
գալփըշտը, Պովատիլլա՝ տէրհալ քէնտիսինի ճէզիրէյէ վայիյի
մաթլազ իրան իտէրէք, պէհէմէհալ Ֆէվգաֆրարն
թէնիլմ օլունմապընը, վէ շայէտ օլունմատըղը հալտէ
ճէպրէն ալաճաղընը պէյան իթտիյինտէ, Տիէկօ հա-
լիմանէ պոքբէթտէ, Աքէնտիսինի ֆէրմանը գըրալիյէ
հաթֆը, հաթֆընճա իթտաթ իթտիյինի, վէ ֆաթգթմ
մահրուսլար իչին եալընըղ ամիրալա մեսուլ օլաուղո-
նը, վէ հաթտա ամիրալըն հայիզ պուլունտուղո պաշ
վէքեալէթ ինվանը՝ վարիլիքտէն պէյիլք օլաուղունը
պէյան իթտի, օ անտէ Պովատիլլա՝ լուզում կէօրտի-
լի հալտէ տօնանմայը վէ գըրալ իլէ դըրալիշայէ այըտ
օլան հէր պիր շէյի թահթը հիւքմիւնէ ալմաղա մուխ-
թար պուլունտուղունը հալի, պիր իւչիւնճիւ էմիրնա-
մէյի դըրալի իսլաղ իթտիքտէն սօնրա, դու վլէյի
սոքբէրիյէ իլէ գալանըն իւզէրինէ եիւրի տիւ գալանըն
մուհաֆըղը Միշէլ ճիյազ Զամ զաթ, դըրալըն էմիր-
նաթէսինի կէօրմէք իպթէտի իսէ պէ, Պովատիլլա ճէ-
վապ Պիլէ վէրմէքտիլին, Միշէլ Տիազ իլէ տիկէր պիր
զապիթտէն պաշգա քիմնէ պուլունմայոնէ գալանյոզ կի-
րուպ մահրապարը թահթը հիմայէսինէ տար
Իչիլէ Պովատիլլա հայիզ պուլունտուղո մէմուրի-
յէթի սարի ինթիմալ իլէ իչի էվլէլճէ թէֆիթիլ յի
թահգըզ իթմէքտիլին, վէ Դօլմագունը մուտաֆաղընը
աիլնէմէքտիլին, մուամուլէյհի միւճրիւմ վէ մահրիւմ
նազա իլէ պիր սոքբէթը քիւսթալտանէտէ, Պէն օ մէ-
լունը՝ եհտի ճէտաիլ իլէ պէրապէր պիր տահա պու ճէ-
զիրէյէ պապ պանմամաղ շալթըյըլա ղէնճիրպէնտ

օլարագ Սպանեայա կէօնտէրէճէյիմ» տէյու թէհտի-
տաթէ պաշատը :

Ամիրալ պունլարը Գըսարակուատա իշխտիպ , Պօ-
վատիլայը , տէսիսէ իլէ քէնտի հազգընը վէ մէսնէտի-
նի զասպ իթմէք իշին կէլմիշ պահտ արար պիր սէֆիլ
զանն իթմէքտէ իքէն , մէրգումըն թարաֆընտան պիր
զապիթ կէլիպ , Պօվատիլանըն պա էմրը գըրալի ատա-
յա վալի նապ օլունտուղունը րէսմէն պէյան իթտի :
Ամիրալ պունը տույտուղունտա ֆէնա հալտէ տիլկիր
օլտու . Պօվատիլա քէնտիսինէ րէք մուհազգարանէ
մուամէլէ իթտիյի ճիհէթլէ , Գօլումպոս գըրալ իլէ գը-
րալիչա թարաֆընտան կէօնտէրլըմիշ պէօյիւք պիր ա-
տէմէ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ , մուամիլէյհէ զա-
յէթ միւթէտիլանէ պիր մէքթուպ եազտը իսէ տէ ,
ճէվապ վէրիլմէտի :

Ամիրալ , պէօյլէ աղիմ պիր էնտիչէ իշինտէ իքէն ,
Պօվատիլանըն , Բօլտան իլէ ամէնէսինէ՝ գըրալ վէ գը-
րալիչա թարաֆընտան իմզալանմըշ պիր թագըմ վատ-
լար վէ թէպրիքեաթը հալի թէղկիրէլէր կէօնտէրտի-
յինի խապէր ալընճա , արթըգ տէրէճէյի նիհայէտէ
մահզուն օլտու . մէղրիւր քեաղըտլար իսէ եալընըզ
ղիյրլէրի գըրալ իլէ գըրալիչա թարաֆընտան մումղի
պէյազ քեաղըտլար իտի քի , պու խապիս հէրիֆ , ա-
միրալըն տիւշմէնլէրինի , վէ քէնտի թարաֆկիրլէրինի
արթըրմագ նիյէթի ֆասիտէսի իլէ իսթէտիյինի եաղ-
մագ տա իտի :

Գօլումպոս , պահրը Մուհիթտէ ամիրալ , վէ քէչֆ
օլունսճագ մէմալիքէ գըրալ վէքիլի իւնվանընը հա-
յիզ պուլունմաղըլա , գըրալ իլէ գըրալիչանըն , քէն-
տիսինի տինլէյուպ մուհաքէմէ իթմէքսիղին , հազ-
գընտա պէօյլէ պիր մուամէլէյի զալիմանէնին րէվա

կէօրիւլտիւյիւնէ պիտի տեսնուի ինանմատըղընտան , քէն-տինին պա ֆէրմանը գըրալի գայտը հայաթ շարթըյը-լա մէմուր օլտուղունը տէրմիյան , վէ պու ճիհէթլէ եէնի կէչէն վալիյի ասլա թանրմայաճաղընը բէամէն ի-լան իյլէտի իսէ տէ , չօգ կէչմէտէն թէպտիլի էֆըհար իթմէյէ մէճպուր օլտու :

Ձիւնքի իքի պէյիւք մէմուր, քէնտիսինէ գըրալ վէ գըրալիչա թարաֆընտան մուսկի պիտի էմինամէ թադ-տիւմ իթտիլէր քի , պունըն մաալի՝ Պօվատիլլանըն սէօգ-լէրինէ ինանմադ , վէ մումաիլէյհէ թէպալիյէթ իթ-մէքաէն իպարէթ իտի . պունտան պաշգա եէնի վալի՝ մուհաքէմէ օլունմասը իչին հուզուրընա չըգմասընը էմը իտիյօր իտի : Գօլմաքա, մասումիլէթինի էգհէր ճի-հէթ կէօսթէրէպիլէճէյինէ էմին օլարադ , պիր գաչ քիչի իլէ գալգըպ Սէն Տօմինիկոյա ազիմէթ իթտի :

Պօվատիլլա , Գօլմապուստ մուգալէմէթ վէ մումաի-լէյհի տէրտէսթ իթմէք իչին գուվվէյի ապրէրիյէ իլէ պէքլէյօր իտի . ֆադաթ ամիրալըն պիր գաչ քիչի իլէ կէլտիլինի տույարադ թէաճիւպ իթտի . լաքին քէնտի-սինի կէօրմէք վէ միւտաֆասընը տինլէմէք էսթէմէ-յուպ հէնուգ չէհրին գաբուսընա վասըլ օլմուշ իքէն , պիթ թէվգըֆ էլլէրինի վէ պադգլարընը զէնճիրէ վուր-տուրարադ հապս իթտիրտի :

Գօլմապուս կիրպի պիր զաթը հայսիլէթսիմաթը , քէնտի պուլտուղու մէմալիքաէ հարս իթմէք . . . իչ-թէ պու ֆիքիր ամիրալըն էն պաշ տիւլմէնլէքինի պի-լէ տիւչարը տէհչէթ իթմիլ իտի : Ամիրալը զէնճիրէ վուրմայա քիմսէ ճէսարէթ իսէմէմիլ իքէն , պիպպաթ քէնտի խանէսի խըտմէթքեարլարընտան , վէ հադգընդ տա բէք չօգ էյլիքտէ պուլունան ալչալըն պիրի , Պօ-վատիլլանըն էմը զալիմանէսինի իճրա իթտի . գըրալ

իւն գըրալիչա թարափընտան րեվա կէօրիւլէն պոճ հա-
րաքեաթը նանքէօրանէտէն, սօն տերէճէ ալիլիր վէ
միւքէտտէր օլան, պօւ պէօյիւք վէ ալիճէնապ ատէմ,
այնի աղամէթ վէ ալիճէնապանէ պիր թահամիւլ իլէ
զէնճիլլէրինի թաշըմաղա պոշխանը :

Տիէկօ Գօլզմպոս տախի մահրուստա իտէ տէ, Պօ-
վատիլա, գուվլէյի ապէրիլէ իլէ Գըսարակուատա
պուլունան Պարթէլէմինին կէլիպ տէ, պիրատէրինին
ինթիգամընը պլմաղա գալգըջմարնտան գօրգարադ,
մուամիլէյհին թէպիմ օլուպ իթաաթ իթմէտի մէսէլէ-
սինի ամիրալէ իհալէ իթտի : Գօլզմպոս, գըրալիչանըն
էմրինէ թապի օլուղունը կէօթթէրմէք իսթէյուպ,
Պովատիլանըն իշպու թէլլիֆինի տախի գապուլ իտէ-
րէք, պիրատէրի Պարթէլէմիյէ, գըրալիչանըն էմրինէ ի-
թաաթլէ սէրինն գալգըպ կէլմէսինի պա թահրիւ էմր
իթտի : պիրատէրի հազգընտա սօն տերէճէ հիւրմէթ
ու թաղազիմի պուլունան Պարթէլէմի, տէրհալ թէլքը
սիլահ իլէ Սան Տօմինիկօյա կէլտի, վէ պիրատէրինին
եւիլինի կէօրմէքիլլին հէման գարանլըգ պիր զըն-
տանա աթըլտը : Պովատիլա իճքա իթտիյի պունճա
թէզալլում իլէ տէ իքթիֆա իթմէյապ, իւշ պիրա-
տէլլէքի եէքտիկէրինտէն պրըմադ, վէ հաթտա պըզը
սըզըյա ինթիլադ իթտիրմէք կիպի պիր մէրհամէթ
սիզլիլի տախի իթթիքեապ իթտի :

Գօլզմպոսը՝ ախշմէնլէքի, վէ պաշըճա քէնտիտի-
նին Սպանեատան կէթիրմիշ օլուղալու հալլապար, Պօ-
վատիլանըն պու հարաթթի զալիմանէսինտէն ճէսա-
րէթ ալարադ, ամիրալ իլէ պիրատէրիլլէրի ալէյհինտէ
իթմէտիլլէրի հազարաթ գալմատը : հաթտա պու րէ-
զիլլէրտէն պազըլարը, պիչարէ ամիրալլն մահրէտի գա-
բուսը էօնիւնէ կիտէրէք, եւիքսէք սէտա իլէ թահ-

քիր իթմէյէ ութանմատըլար . Գօլօմպոս , չօդ տէֆա Պօվատիլլանըն քէնտիսինի էօլտիւրէճէյինի տիւչիւնիւպ , բէք զիյատէ միւքէտտէր օլույօր իտի . զիրա օ հպտէ մասումիյէթի մէյտանէ չըգ մայաճագ , վէ իսմի իլէլ էպէտ հագարաթ իլէ եատ օլունաճագ իտի :

Պու էսնատէ Պօվատիլլա , պօշ տուրմայրպ ամիրալըն մահքիւմիյէթինի իրպյէ իտէլէ պիր թագըմ էսասսըզ , վէ Գօլօմպոսըն թապիաթընա պիւսպիւթիւն մուշպըր օլան իթհամաթ թաոնիւ վէ թէտարիք իլէ մէշղուլ Ֆլարուգ , վէ էլինէ կէչիրտիյի ազվիյաթը քեազիպէյի քեաֆի ատո իտէրէք , ամիրալ իլէ պիրատէրլէրինի Սպանեայա կէօնաէրմէյէ դարար վէրտի :

Պէտպահտ Գօլօմպոս , կիւնին պիրինտէ , մայէթինտէ պապը նէֆէրաթ պուլլաճնսն պիր զապիթին մահքէսէ կիլաիյինի կէօրիւպ , միւթլադա քէնտիսինի դաթլ իթմէյէ կէօթիւրէճէքլէր զաննը իլէ պաշընը դալտըրտը , վէ թարիֆի զայրի դաթիլ պիր մահգուճիյէթլէ զապիթէ պագարագ :

— Վիլլէօ , պէնի նէրէյէ կէօթիւրէճէքսին , տէմէսի իւզէրինէ , Վիլլէօ թագիւմ իլէ :

— Զաթը ալինիզի կէմիյէ կէօթիւրէճէյիմ , յէլյինճէ , Գօլօմպոս պու սէօզտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն ծլարագ :

— Ա՛հ , Վիլլէօ , սահի՛հ մի յէօյլէյօրսիւնըզ , կէմիյէ՞ մի պինէճէյիզ , տէյու հայգըրաը \ Վիլլէօ տախտայիսի հիւրմէթ իլէ :

— Էվէթ էֆէնտիւմ , եէմին իտէրիւմ քի Սպանեայա կիթմէք իւզրէ զաթը ալինիզի սէֆինէյէ կէօթիւրէճէյիւմ , աէտի :

Գօլօմպոս , էղ ճան ու տիլ ճէնապը հագգա թէշէքքիւր իթսի . Վիլլէօ , խայրխահ վէ նազիք պիր զաթ

օլմաղըլա, ամիրալը թահաէլ հըֆղ Սպանեայա կէօ-
թիւրմէյի տէրիւհաէ իթմիշ, վէ հիշ օլմաղսա էսնայի
րահաէ մումաիլէյհին տէրա ու քէտէրինի թախֆիֆ վէ
թատիլ իտէճէյինէ գանաաթ կէթիրմիշ իտի. ֆիլ
հագըղա պու համիյէթլի զաթ, Գօլմապոսըն տէրա ու
քէտէրինէ իշթիրազ իտուպ թէսէլլի իթմէյէ չալըշ-
տըգտան մատէ, կէմի եօլա չըդար չըգմաղ ամիրալըն
նէղաինէ վարտը, վէ քէմայի թաղիմ իլէ պաչընը էշ-
յէրէք, ղէնճիրլէրինի սէօքմէյէ միւսաատէ պոյուր-
մապընը նիյալ իթտի, ֆագաթ Գօլմապոս, Վիլլէյա
թէշէքքիւր իթտիքաէն սօնրա, պիր թնովը ալիճէնա-
պանէ իլէ.

— Խայր աղիղիմ Վիլլէօ, մատէմ քի գըրալ իլէ
գըրալիչա հաղրէթլէրի, Պօվաաթլլանըն էմրինէ իթաաթ
իթմէքլիյիմի ֆէրման պոյուրմուչլար տըր, իմտի քէն-
տիլէրինին էմրի օլմաուըղ ճա պու ղէնճիրլէրի թէրք
իթմէյէճէյիմ. էվէթ, պունլարը, իթմիշ օլտուղում
խըտմէթէ միւքեաֆաթ մէգամըյըլա հըֆղ իտէճէք,
վէ էօլտիւքաէն սօնրա պէնի լութֆէն պու ղէնճիրլէր
իլէ տէֆն իթտիրմէլէրինի իսթիրհամ իտէճէյիմ, տէ-
մէտի իւղէրինէ, Վիլլէօ պու հագլը սէճղլէրաէն ֆէնա
հալտէ միլթէէսիր օլտարազ տէրհալ ամիրալըն նէղաին-
տէն չըղըպ գամարասընա չէքիլտի, վէ հէօնիւր հէօն-
կիւր աղլամայա պաչլատը:

4

Գօլօմպոսըն մասսամիյէքի . - Իւշիւնճիւ սէյանաք .

Վազ աա Սպանեաաա հէրքէս Գօլօմպոսըն ալէյ
հինտէ պուլունույօր իտի իսէ տէ , ֆաղաթ մումաի-
լէյհին զէնճիրպէնտ օլարագ Սպանեայա պվտէթինի
տույտուգլարլնտա , պիւթիւն ահալի Պօվաթիլանըն
մէրհամէթսիլլիինտէն շիքեայէթէ , վէ մէրգումը թա-
յիպ ու թահրիլ իթմէյէ պաշլատըլար . կէմի՛ Գաթիլէ
լիմանքնաւվապըլ օլուլ օլմաղ , իւրնճալսընճ ահալի սա-
հիլէ տէօրիլէրէք , կէօղ եաշը իլէ պու պէօյիւք ա-
տէմին կիրիֆթար օլտուղու ֆէլարէթէ իշլիրաք իթ-
տիլէք : Պօվաթիլանըն տէհշէթիւ իֆթիրալար իլէ տօ-
շու օլան իթհամմամէսի , հէնուղ ըէմէն հիւքիւմէ-
թին եէտինէ վասըլ օլմագտան էվիլէ , վիլլէօնըն մաւա-
վէնէթի իլէ Գօլօմպոսըն միւտաֆաանսուէսի մէգամը
գըրպիլէթէ փիսըլ օլուշ իտի :

0 Եանաաէ գըլուլ իլէ գըրպիլէն կըլաննաաա ճէհ-
րինտէ օլուպ , ամպուլըն միւտաֆաանսուէսի շէհրի
մէղրիւրէ վասըլ օլտուղուլնտա , հէրքէս Գօլօմպոսըն
չէքտիլի միհն ու մէշագգաթա վէ կէօրաիլի հագա-
րաթը մէնֆուրէյէ վագըֆ օլարագ , պու պէօյիւք ա-
տէմին հալինէ աճըմայա պաշլատըլար . հաթտա գը-
րալիչա ճէնապլէրի՝ քէնաի նամը իլէ վէ գաթան մա-
լիւմաթը օլմագսըղըն իճրա օլունան պու զուլմու թէ-
ատտիլի տույտուղունտա , տէրէճէյի նիհայէտէ հիտ-
տէթլէնէրէք , չէքտիլի պունճա ըէնճ ու մէշագգաթը
ունութտուրմագ , վէ պու հագսըղըլա պիլ թազմի-

նախ վերմէք ֆիլքրի ալիճէնապանէսի իրէ ամիրալը , իլ-
թիֆաթ վէ թէպրիքեաթ ու իթիպարը հալի պիր գը-
թա թէգլքիւրէյի գըրալի իլէ թալթիֆ պուլուրտուգ-
տան մատէ , տէրհալ գալգըպ կրրանատայա կէշմէսի
իչին եօլ մէսարիֆի օլմագ իւզլէ իքի պին ալթուն
ռախի կէօնաէրաիլէր :

Գօլումպոս , քէտէրամիկ ֆազաթ զիքրէ չոյան օ-
լան 1500 սէնէսի Գեկտեմբերինին օն ետիտինաէ ,
պահրը Մուհիթ ամիրալը վէ պաշ վէքիլ սըֆաթը իլէ
գըրալ վէ գըրալիչա հազարաթը թարափընտան գա-
սրուլ օլունու . թահաը գըրալիյէթէ թէգարրուպ իթ-
տիյի սըրատա , գըրալիչա պու պէօյիւք ատէմին սիյ-
մասընտա կէօրիւլէն ազամէթի , իճրա իյլէսիյի խըտ-
մէթի , վէ շէքալիլի ըինճու մէշագգաթը խաթըրըլայա-
րագ , միւթէէսիլէն աղլասըրը կիպի , Գօլումպոս Խա-
թի գըրալիչանն տայըննա գարանտը վէ ֆարթը թէ-
էտիւրինտէն նաչի հիչ պիր սէօլ աէօյլէյէմէյիպ աղլա-
մայա պալլատը . հազըրուն տախի պու թէէսսիլի ու-
մումիտէն գուրթուլամատըրը : Պատէհու քէմալի ճէ-
սաքէթլէ քէնտինի միւտտֆաա խաուպ տիւշմէնլէրինի
ըէգիլ իթաի :

Գըրալիչա ի Գօլումպոսըն մասումիյէթինէ էգհէր ճի-
հէթ գանաաթ կէթիթմիշ իտի իսէ տէ , ֆազաթ գը-
րալ Թէրաթինանտ՝ տայլմա մումաթիլէյհին մուխթարիյէթ
ֆիլքրինտէ պուլունմասընտան շիւղհէլէնմէքտէ : վէ
պու չիպհէ գըրալիչայէ տախի սիրայէթ իթմէքտէ
օլուդուլ ճիհէթլէ , ամիրալը՝ արզուլարընն իճրասը
պապընտա պիր թաղըմ՝ վահի իթիրաղլար իլէ ափըն-
տըրըպ տուրույօլլար իտի :

Վազաա Պօվատիլլա մէսնէտինտէն աղլ օլունուպ
Սպաննայա ճէլլ իտիլաի իսէ տէ , ֆազաթ Գօլումպոսըտա

մէգամընա կէօնաէրմէտի . մուսաիլէյհէ « Սէնին շիմ-տիքի հալ Իսրանիսլայա կիթմէն՝ հադգընտա խայըլը օլմադ, տիւլմէնլէրին քէսպը սիւքիւնէթ իտէնէ վէ հէր շէյ սըրասընա կիրէնէ գատար ճէզիրէյի մէզ-քիւրէյէ պաշգա պիր միւսթաիտ ատէմ վալի նասալ օլունմալը » տէյէրէք, Նիգօլա նէ Օվանտօն նամ ճահիլ վէ իգթիտարսըզ պիր ատէմ վալի սըֆաթըյըլա Իսրանիսլայա կէօնաէրիլաի .

Մամաֆիհ Գօլումպոս պօշ տուրմայըպ, սնն տէֆա կէօրմիւշ օլտուղու արադիրին սահիլի չըմալիսինտէն սէյրի սէֆային իթտիյի հալտէ, զարպ ճիհէթինտէն Ասիյա գըթասընըն նիհայէթինէ վասըլ օլաճադ պօղալ պուլաճայընա քեամիլէն գանմըշ օլմաղըլա, հէման եօլա չըգմադ իւզրէ հիւքիւմէթտէն բուլտաթ թալէպ իթտի . գըրալ Ֆէղտինանտ, իշպու թէքիֆի գապուլ իթմէքլէ, Գօլումպոս 1502 սէնէսի Մայըսընըն աօգուղընտա պիրատէրի Պարթէլէմի վէ քիւչիւք մախտումը Ֆէրսինանտ մայէթինտէ օլտուգլարը հալտէ, տէօրթ գըթա ուֆադ սէֆինէլէր իլէ եօլա չըգտը . ամիրալ ըն սէնէ զարֆընտա չէքսիյի ըզթըրապաթտան, վէ մէշադգաթը սէֆէրիյէտէն եօրուլուպ քէսպը զաաֆէթ իթմիշ, վէ պիր թադըմ մուհիւք իլլէթլէրէ կիրիֆթար օլմուշ օլտուղունտան, պիրատէրի իլէ օղլունըն ըէֆագաթը սայէսինտէ պիր մըգթար ըահաթ իտէճէյինի մէմուլ իտիյօր իտի .

Միւսաիտ ըիւզկետըլար իլէ Գարայիպ աուալարընա վասըլ օլտուգտան սօնրա հէվանըն թէպէտտիւլ իթտիյինի, գօմանտասընտա պուլունան կէմիլէր իտէ բէք նարին չէյլէր օլտուղու ճիհէթլէ, ուղուն եօլճուլըզա թէհամիւլ իտէմէյէճէքլէրինի նազարը տըգգաթա ալարադ, կէմիլէրտէն պիրինի վէրիպտէ եէրինէ Օվանտօ-

նըն կէթիւրտիլ օթուղ տէօրթ առէտ պէֆինէլէքտէն պիլրինի ալմադ իչին Սէն Տօմէնիգօ լիմանընա եազլաչոք:

Օվանտօ, հիւքիւմէթտէն կիզլի պիւր էմր ալմըշ օլմալը իտիքի, ամիրալըն թէքլիֆինի քէմալի նէզաքէթլէ ըէտտ իթտիքտէն մատէ, իմարէլէրտէն վուգույի աչիքեար օլան ֆուրթունա սէպէպի լոք պիւր գաչ կիւն լիմանտա տըրմատընա տախի միւսպուտէ իթմէտի. ամիրալ, քէնտի ոլուտուղու մէմալիքլի գալըլար, քէնտինէ գարչու գաբանտըլընտան միւքէաաէր օլուգու կիպի, մայէթինտէ պուլունան թայիֆէլէր տախի պէօյլէ եիւզտէն տիւշմիւշ պիւր առէմին ըէֆագաթընտա պուլունտուղարընտան տալայը, աճը աճը չիքեայէթլէրէ պաշլատըլար:

Գօլօմպուս, քէնտի տիւշմէնլէրի Պափատիլլանըն վէ Բօլտան իլէ պիւր թագըմ հայլաղարըն, հէման օ կիւնլէրտէ Սպանեայա միւթէվէճճիհէն եօլա չըգաճագլարընը խապէր ալմըշ օլմաղըլա, պիւր սուրէթը ալիճէնապանէտէ տիւշմէնլէրինի միւհաղգաղ պիւր թէհլիքէտէն գուրթարմագ իսթէյուպ, ֆուրթունա չըգաճաղընը իսթար իլէ, իշպու եօլճուլուղըն թէհլիք զլունմալընը Օվանտօյա ըհճա իթտի. ֆագաթ չուրասը թէաճիւպէ չայան տըր քի, քէնտիտէ այնի թէհլիքէտէ պուլունույօր իտի. հավա աչըգ օլմաղըլա, ամիրալըն իլիթարաթընա հէվալէյի սէմի իթիպար օլունմալըպ կէմիլէր եօլա չըգարըլըր. պու կէմիլէրտէն էն պէօյիլի, պիւշարէ Հինգլիլէրին ըզթըրապ վէ գանլարը սէմէրէսի օլան քիւլլիյէթլի ալթուն իլէ քօլլա օլտուղու կիպի, իւշ սէնէտէն պէրի զէնֆիլի էսարէթտէ մաղթարըպ օլան վէկանըն պէտպահա ըէյիսի կուարիօնէքս իլէ, Գօլօմպուսըն տիւշմէնլէրի տախի այնք պէֆինէտէ պուլունույօրըլար իտի: էն քիւչիւք սէֆինէ իսէ Գօլօմպուս-

տան զասպ խտրէն տէօրթ պին ալթուն գատար պիր մէպլաղը համիլ իտի :

Գօլօմպոսըն քէշֆ իթտիյի տէհչէթամիլ ֆուրթու- նա զուհուր իթտի . ամիրալ քէնտի ընդնամէսինտէ « Զօգ ֆուրթունալար կէօրաիւմ, լաքին միւտտէթը էօմ- րիւմտէ պունըն կիպիսինէ թէսատիւֆ իթմէմիլիւմ » տէ- յու զիքր իտէր, Հազըզաթէն օրսանլարը եհրինտէն գօ- բարըրճասընա պիր շիտտէթը միւտհիչէ իլէ հիւքմինի իճրա իտէն պու ֆուրթոնէնա էսնասընտա , Գօլօմպոսըն գօմանտապընտա պուլունան տէօրթ գըթա կէմիլէի եհք- տիկէրինի զայպ իթտիլէր . Պարթէլէմի աչըզլարա տիւշ՝ միւշ օլտուզու կիպի , տիկէրլէրի տէ հիչ կէօրիւն- մէյօր իտի : Նիհայէթ իւշ կիւն սօնրա մուհիլէն նէվին- տէն օլարադ տէօրթ կէմիլէր , Սան Տօմինիգօնըն ճի- հէթք զարպիյէսինտէ վադը պիր լիմանտա եհքտիկէրի- նի պուլտուչար : Օվանտօնըն եօլա չըգարտըզը կէմիլէր իտէ , Գօլօմպոսըն տէօրթ պին ալթունը համիլ պուլու- նան էն ուֆադ վէ նարին թէքնէաէն մատէ , ճիւմլէօի տէ զարդ ու թէլէֆ օլմուշլար իտի . իշթէ պէօյլէճէ պին տիւրլի գըււմ ու թէատտի իլէ ճէմ իտիլէն պու հատնսըզ հիսապսըզ սէրվէթ , պիր թազըմ խունրիլ զալիմլէր իլէ պէրապէր պահըր Մուհիթին գատարընտա մանզվ Նը նապուտ օլտուլար :

Գօլօմպոս , Սան Տօմինիգօ լիմանընտան չըգմայա մուվաֆֆադ օլուպ , իքի այ գատար տէվլամ իտէն եադ- մուր վէ ֆուրթունալարտան սօլայը պին տիւրլի մէ- շազգաթլար չէքէրէք , վէ տայիմա չըմալէ տօլլու կի- տէրէք , նէվաէնէվ աղաճլար իլէ միւղէյեէն վէ զայէթ երւքսէք պիր ատա պուլտու քի , ճէզիլէյի մէզքիւրէ մուախիսարէն կուվանա թէսմիլէ իտիլտի :

6

Տարիէն ֆօրժեցինին ֆեճի . - Վերակուա մեմալիֆի .

Կուժանա լիմանընտա Գօլօմպոս , թէանհուպէ Լվ-
րօրա շալուբալէրինէ միւշապի՜ պէօյիւք պիր գանօթըն ,
քեմալի ճէսարէթլէ կեմիյէ թէղարբուա իթտէյինի կէօր-
տի : Նէքբարէ պիր աղաճ քիւթիւյինտէն օյուլմուշ պու
գանօթըն իչնիտէ պիր չօգ Հինալիլէր իլէ րէյիալէրի
պուլանույօր իտիւ Պունլար՝ Սպանեօլլար իլէ պիլա բէր-
վա սէօյլէշմէյէ պաշտառլար . գանօթըն տերունինտէ
օ անէ գատար Էլրօբայա մալիւմ օլմայան Գադաօ տէ-
նիլէն պիր նէվի Հինտիսթան ճէվիզի , րէնկեամաղ
բամպուգ , մէհարէթլէ օտունտան իմալ իտիլմիշ պիր
թաղըմ ալաթ ու էտէվաթ , պաղբրտան մպմուլ պալ-
թալաք վէ չընդըրագլար , գատըն էլպիսէլէրի , վէ օ-
տունտան եարմա իրի թարաֆը քէսկին բրձագլար իլէ
տօլու իտի :

Հինալիլէրին միյանընտա ազիլ ի՜նթիյաբըն պիրի
Գօլօմպոսա , քէնտիլէրինին զարպ ճի էթինտէ դայէթ
պէօյիւք պիթ մեմալիքաէ սաբին օլտուգլարընը , վէ օ-
րատա զայէթ դէնկին պիթ հիւքիւմէթ օլտուգու կի-
պի քիւլիլէթլի ալթզն պուլունտուզունը պէյան իլէ ,
ամիրալա , մէմալիլը վէգքիւրէյէ կէլմէթինի թէքլիֆ
իթտի . ի՜նթիյար Հինալիլին տէփիլի մեմալիք Էուկա-
տան իլէ Մէքսիկօ գըլթալարը իտի քի , էկէր Գօլօմ-
պոս մէրգումըն թէքլիֆինի գապուլ իթմիշ օլայըսը ,
Գօրթէղ Ֆէրնանտըն 1515 տէ պուլտուզու Մէքսիկօ
մեմալիքինի քէշֆ իթմէք շէրէֆինէ նայիլ օլաճագ ի-

տի . լաբին Գօլօմալոս թալիյի նասազընտան նաչի պիր
նէվի ֆիքրի պաթըլէ թէպալիյէթ խտէրէք, Հինալիլէրէ
հէտիլէլէր վէրիպ եօլա գօյաուգտան սօնրա , քէնտիսի
ճէնուպը չարգի ճիհէթինէ տոգըրդ եօլունա տէվամ
իթտի :

Էսնայի լահաէ թէքրար եէքաիկէրինի միւթէա-
գըպ ալէհէթիւ ֆաթիմունալար, միւթէմատի ետըմուր-
լար վէ սալիգալար զուհուր իթմէքլէ , զաթէն Կիդրիս
եէիսնէն խաթթո օլունի ետթաղընտան չըգմայան Գօ-
լօմալոս , կէմինին գըչընտան տէօթթ թարաֆը ճամէ-
քեհնալը ուֆուգ պիր օտաուա ետթըպ , կեհա՝ կէօք
եիւղիւնէ , վէ կեհա՝ նաթէր տէրիպէ պապարագ կէ-
միլէրի օ հալտէ գօմանտա իթմէյէ մէճպուր օլտու , վէ
պու ճիհէթիլէ խաթթալըլը թէչէնտիւ խտէրէք էօլում
հատտիթէ վատըլ օլտու . մաթմաթիհ միւթատըր մէմնա
հէսի փաճիպինճէ ճէնապը հաղգնէտուս վէ Կիլապ
տէն պիր ան կէրի տոքըմայըպ , քէնտիսի իլէ պիրու-
տէրինի վէ օլլունը եէտի Իլահիյէ թէվտի կիլէտի
Յիլ Գաթմալս , գըրդ կիւն գատար գուրուլունը ճա-
նալար կիպի ալթիսթ օլմագտա օլան պահրը Մուհիթ
իլէ օլրաչտըրդտան , վէ թարիֆի զայրի գապիլ մէշա-
գաթլար չէքաիքտէն սօնրա լիւղկեմը քէսպը Կիլքիւ-
նէթ խտէրէք ալթմըլ իքի ֆաթմալի գատար գըլը ոք-
րա իլէրլէտի . պուրաճուս առ ալմագ իչին գորոյս
կէճմնէրիլիչ օլան պիր առնտալ , տէնիգէ տէօթիլէն
պիր նէհըին գումալընա ֆթուրմալա , թայիֆիլէրի
իլէ օլլապէր իսիգ Կիլու , ամիրալ պուրուսընա Պէս-
պահտըլ ճէհըի խմինի վէքտի :
Պատէհիլ եօլունա տէվամ իլէ պիր չօդ միւթա-
գաթ քէօլէլ վէ մէսքիւն մահալլէրին տէվահիլէտէն
կէչմէքտէ իքէն , օրալարտարի լէյիալէրտէն պիրի պիր

Թագում չօճուղ օյունճագ լարնա մուգ տպիլ պիր չօգ
ալթուն վերիւյ , վերակուա մեմուլիքինաէ՝ զալմճագ
օլուրլարուա , տահա՛ լէք չօգ ալթուն վերէճէյինի վաւ
իթտի . լարին Դօլմալուս եօլունա տէվաւ իտուպ իրի
կին գաւաւար կիթտիքաէն սօնրա պիր մահնլէ վաւսլ
օլարադ զարայա՛ չըպմը Գուրաւա Պարթէլէմի քեւաւ
թիպինէ պիր չէյ եալարըմադ տա իքէն , եւրլիլէր սի-
հիրպաղլըդ խոփօք զաննը իլէ , իշպու սիհիր տլամէթին-
տէն ազաւաէ օլմագ իչին Սաանիօլլարն ի գէրինէ պիր
թօղ սէրբէրէք ծափուշտուլար , վահչիլէր կիպիէֆքեարը
պաթըլէ իլէ մէշըւֆ օլան Սպանիօլլաքըն էքսէրիսի
իսէ էսնայի յահաէ Վէսաաիւֆ իթտիբէրի միւշկիւ լո-
թա եւրլիլէրին պաւ էֆօուքնա համլ իալյօքըաւ իսիչ
Գօլմալա , ճարիէն քէօրֆէյիլի քէշֆ իլէ էթրա-
ֆընը տօլաշըպ թալմալն իթտիլի եօլու վէ եախօտպօ՝
դօլը պուլամալարադ , հիչ օլմալսա ալթուն բէքլէր
Սպանեա հիքիւմէթինին կէօղիւնի պօյամագ իչին ,
տօղուղ այ դաւաւար տէնիլի տօլաշըգտան սօնրա ,
Դեհիտեմբերին պէշինտէ ալթունը բէք չօգ օլուն վերպչ-
կուա միւմալիքինէ վաւսլ օլուա : Դայէթ կիւղէլ օլուն
իշպու լիմանը , Դօլմալուս , « Բօրթօ Պէլլօ » թէտիլէ
իթտի . ֆադաթ կէմիլէր ոլու լիմանա տախլը օլմճագ-
լարը էսնաւաէ , էվլէլիլէրտէն պէշ պէթիլէր պիր
ֆուրթունա զուհուր իթտի քի , ամիրալ , քէնտի ընդ-
նամէսինտէ իշպու ֆուրթունա հագպընդա շէօլլէ եա-
ղար՝ « Աման եւ Ռապալիւմ , իքինճի սոա թուֆանը օ-
լա՛յօր կիպի պիր եազմուր եազմադօւա , տէնիլ՝ ալթըն-
աւա աթէշ եանըյօր միսիլլու գայնամադաւ , կէօյաէն
աթէշ եաղարճասընա երլարըմալ տիւշմէքտէ օլպա ,
արթըգ պօղուլաճաղըմըա գաթիէն գանաթթ հասըլ
իթտիլ » : Ֆիլ հագըգա պու տէհչէթիւ ֆուրթունա-

նրն սէքիղիչնի կիւնի քէօրֆէզին իւզէրինտէ պիր խօր-
թում թէչէքքիւ իմէրէք, եռւվարլանա եռւվարլանա
սէմայէ տօղրոն եիւքսէլտի, վէ եօղարլտան տալի
տէհչէթամիզ պիղ պուլութ էնիպ խօրթում իլէ պիր
լէչէրէք, թարիֆի զայրի գապիլ միւտհիչ սէտալէր ի-
լէ, տաղլար գաւար տալիալարն իւզէրինտէն կէմիլէ-
րէ տօղրոն իլէրլէմէյէ պաչաւար, Արթըզ ամիրալ իլէ
թալիֆէլէր, հայաթլարնտան գաթի իւմիւզո իթմիչ օլ-
տուգընթ հալտէ եէքսիկէրէ ւարըլլալ, ճէնապը Հազ-
գըն մուսվէնէթինի իսթիրհամ իթտիլէր, Ֆիլհազգըգա
ճէնապը Հազգըն լութֆ ու ինայէթի իլէ պու խօր-
թում՝ եախօտ սագըրկա, կէմիլէրէ հիչ պիր զիյան
իթմէքսիզին արալարլնտան կէչիպ կիթտի:

Նիհայէթ Դեկտեմբերին ըն եէտիսիննալ Բօրթօ
Պէլլօ լիմանընա կիրտիքտէն, վէ օրատա Մըսըր պուզ-
տայը, սու, օտուն թէտարիք իթտիքտէն սօնրա, եի-
նէ մուխարիֆ ըիւզկեարլար իլէ մուզթաքըպ օլարագ,
Ֆունվարըն եէտիննի կիւնի վէրալուա սահիլինտէ վա-
զը պիր նէհլին ազգըննա պէմիր աթտըլար: Գօլօմիդոս
նէհրի մէզրիւրի Պէյթիւլահիմ (հեթղեհմ) թէզմիլէ
իթտի:

Վէրալուա վահիլէրինին Գուպիեան նամ ճէնկեա-
վէր ըէյիսի պիր տէֆա Պարթէլէմի իլէ կէօրիւչտի.
թէպառազարընըն բէք սէֆկիլիսի վէ նազլըսը ծլան պու
ըէյիս, միւֆաիա վէ միւտէսալիս պիր աւտմ օլմաղըլա,
ալթունբէրվէր Սպանտօլլարըն քէնտի միլքիւնէ կէլաիք-
լէրիկտէն վէպլէսէ իաէրէք լահաթըլ օլմաղա պաշ-
լամըլ իսի, իստի Պարթէլէմիլի պիր տուզաղա տիւ-
չիւրիւպ մահվ իթմէք նիլէթի ֆասիտէսի իլէ, քէնտի-
նէ պիր գաչ գըլաղըլ վէրիպ ալթուն մատէնլէրինէ
կէօնտէրմէյի վատ իթտի: Պարթէլէմի մէմուն օլա-

րադ Եօլա չըգտը... Փագաթ գըլաղուղլար մուժարիլէյհի պէօյիւք պիր օրմանտան կէչիլէրէք, վահչի պիր բէյիսին միլքի հուտուտընա կէթիւքտիւլէր քի, պուրալաթաա տախի ալթուն վար իտի իսէ տէ, Փագաթ աբլա վէրակուա ալթունը կիպի քէսրէթլի տէյիլ Խտի:

Պարթէլէմի «հիչ պիր թէհլիքէյէ չղրամագսըղըն օ ճիվարաա պուլունան պիր չօք բէյիպէր իլէ կէօրիւչիւպ իլթիֆաթլա գապուլ օլունաա: Մուժարիլէյհ հէր կէչտիլի մահալաէ ալթուն էսէրլէրի կէօրիւյօր իտիւ, Եէրլիլէր, քէնախիսինէ ճէնուպ ճիհէթինաէ բէք պէօյիւք վէ զայէթ զէնկին պիր հիւքիւմէթ պուլունաաղունը, վէ ահալիսինին էվրօբալըլար իկալի էլպիսէ կիյաթիլէրինի խապէր վէրաիլէր: Հիչ շիւպհէ Եօք քի պուժլար մէշուր Բէրաւ մէմալիքինաէն պահա իտիյօրլար իտի, զիրա պու մէմալիք, Պարիէն պօղապընտա աաքին օլուն վահչիլէրէ մալիւմ տիր:

Պարթէլէմինին պիր չօք միւսէլլահ ատէմլէր իլէ իթմիչ օրտուղու պու Եօլճուլուղունտան Գօլօմսլուս բէք զիյատէ մէմուն օլաթադ, ալթուն ճէմ իթմէք իչին Բօրթօ Պէլլօաա պիր գալա Եաբմայը թաամիմ իթտի, Պարթէլէմի աօգուլ քիչի իլէ մէղքիւր գալազա գալաճադ թաիչ Գօլճմսլուս, Եէրլիլէրին էմիլյէթինի գաղանմայա բէք չօք չալըչաը իսէ իտէ մուվաֆադ օլամատը, հաթտա ճիվար բէյիլէրի Գուլպիւհանըն տէլալէթի իլէ նակէհան Սպանիօլլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ Կաէճէքլիքտէ խապէր ալընտը:

Գօլօմսլուսըն էն սպարդ ահուպսլուտընտան Մէնտէզ նամ պիր չօրըլաաէ զապիթ, կէրէք պու իչի թաստիդ վէ կէրէք ալաղլիլի քէչի իթմէք իչին, հէր նէվի թէհլիքէյի կէօզէ ալաղլաղադ մայէթինաէ թէք պիր

Նէֆէր պուլունտուզու հալաէ , սուրէթը մէրտանէտէ մէզքիւր վահշիլէրին չատըրլարընա գասար իլէրլէտիքտէն , վէ պին տիւրի թէհիլքէլէրտէն գուրթուլտուգտան սօնրա ալտէթ իլէ , Սպաննօլլարըն բէք պէօլիւք պիր թէհիլքէտէ պուլունտուգլարընը խապէր վէրտի . պունըն իւզէրինէ Պարթէլէմի մըգտարը քեաֆի միւս սէլլահ վէ պէհատըր քիմնէլէրին լէֆադաթըյըլա պիր սանտուլա լաքիպ օլարադ վէրափուա Նէհրինտէն իլէրլէցիպ , Գուրպիւսանըն չատըրընա գասար վազըլ օլտու , վէ նաիէհան մէրգումըն գարըրարը , չօնադլարը վէ էլլի Նէֆէր խրտմէթքեարըրը իլէ էօիր իթտի . Հինալլէր պաղըրըպ չաղըրմադապ , վէ լէյիլէրինի գուրթարմադ իչին քիւլլիլէթի ալթուն վէրէճէլէրլի վառ իթմէքաէ իաիլէր :

Գարթան Սանքէզ , էսիլլէրի սանտալ իլէ կէօթիւրմէքտէ իրէն , գուրնադ Գուրպիւսան աղընը պաղլարընը կէվլէթմէլէրինի լէճա իթտի , վէ պիր աղ սօնրա Նէհրէ աթըլըպ կէօզաէն նիհան օլտու . Պարթէլէմի , տիւլմէնինին Նէ օլտուղունտան խապէրտար օլափայըպ , անճաք մէրգումըն էլինտէն ալմըշ օլտուղու քիւլլիլէթի ալթուն իլէ պիրատէրի Գօլմադոսըն Նէղտինէ ալտէթ իթտի , Հինալլէր իսէ օլմանըն տէրունինտէ տնայըլըլար իսի : Պարթէլէմի , իսթիմալ օլունան թօք թիւֆէնի աթէչի իլէ վահշիլէրին կէօզիւ գօրդումըշ օլմաղըլա , արթըդ թահար էմնիլթմտէ պուլունտուգլարընա գանաաթ կէթիրիպ , պիրատէրի իլէ պէրապէր եօլա չըղանադ օլանլարըն մէքիւլաթ վէ մէշուպաթըն թէղարիքեաթը իլէ մէշուլ օլտալ իհզար իթտիքտէն սօնրա , Գօլմադոս եօլա չըղտըր :

8

Վահեիլէրին հիւնիւմի . - Գօլօմպօսըն էնփեւսի .
- Մէհանիրլէրին խելասը :

Սպանեա կէմլէրի նէհրին աղղընտան չըգար չըգ-
մաղ, պիր չօգ Հինտլիէր, սանաւտան նէհրէ աթլա-
մըշ օլան Գուիպանըն թահար էմրինտէ օլարագ ,
Սպանեօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէք նիյէթի իլէ թէ-
արուզա պաշլատըլար : Գուիպան , ամիրալըն քէնտի
դարըլարընը , չօճուգլարընը վէ տօսթլարընը ալըպ
կէօթիւրաիլիւնէ սօն տէրէճէ հիտտէթլէնէրէք , գու-
տուրմուշ օլան թէպասար վէ տօսթլարըն իլէ Սպանեղլ-
լարըն նարին խանէլէրի իւզէրինէ հիւնիւմ իթտիլէր :
Պու իլք հիւնիւմտէ Սպանեօլլարտան եւտի քիշի եւ-
րալանըպ պիր քիշի տէ վէֆաթ իթտի . ֆագաթ իւ-
զէրլէրինէ իտիլէն աթէշտէն վէ քէօրէքլէրին հիւնիւ-
մինտէն շաշըրարագ ֆիրարէ մէճպուր օլտուլար խտէ
տէ , Պարթէլէմի , քէնտիլէրինին բէք պէօյիւք պիր
թէհլիքէ իչինտէ օլտուգլարընը էյիտէն էյի անլատը :

Գօլօմպօս , մուխալիֆ թիւզկեարլար սէպէպի իլէ
աղ ուզագտա թէվագուֆ իթմիշ օլուպ , սու վէ մա-
լիւմաթ ալմագ իչին գարայա պիր սանտալ կէօնտէր-
միշ իտի . սանտալ թամ էսնայի միւտարէպէտէ վասըլ
օլտու : Պարթէլէմի պու մէմուլին դայրի մուլէնէթ-
տէն մէմուլն օլմագտա իքէն , ալիմ պիր պէտպահտ-
լըգ վուգու պուլտու . չէօյլէքի մէղքիւր սանտալ նէճ
հիրտէն եօգարը կիթտիլի էսնատէ , դըյըտան սույըն
իւզէրինէ ուզամըշ վէ ուլամըշ օլան դայէթ սըգ ա-

ղած տալարը արասընա կիրիս չըգամաղ օլտու . տեր-
հալ խունրիզ ճանավարար կիպի գուտուրմուշ վահշի-
լէր , տէհչէթամիզ վավէյլար գօրարարագ խափիֆ
գանօթլարը իլէ սանտալըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտուպ ,
հաղմուր կիպի օգ հաղտըրմայա պաշլատըլար . սան-
տալըն գօմանտանը Տիէկօ-թըրէսթան նամ զապիթ
իլէ օն նէֆէր թայիֆէ օրաճըգտա գաթլ օլունուպ ,
անճագ պիր քիչի եիւզէրէք ճանընը գուրթարապիլտի .
Պու մուգաթէլէյի էլլէրինտէն հիշ պիր չէյ կէլ-
մէտիյի հալտէ սէյր իթմէքտէ օլան Սպանեօլլար , թա-
րիֆի զայրի գապիլ պիր մէյուսիյէթէ տիւչար օլարագ
քէնտիլէրինին տէ այնի հալտէ գաթլ իտիլէճէքլէրինի
տիւչիւնիւյօրլար իտի : Պիր սանտալա պլինիպ իչի Գօ-
լօմպոսա խապէր վէրմէք իսթէտիլէր , լաքին նէհրին
ագընթըը պունա մանի օլույօր իտի . Պաթթէլէմի ,
մայէթինտէ պուլունանլարը պիր տիւրլի թէպըին իտէ-
մէմէքտէ իտի . նիհայէթ մուճաիլէյի սանտալը գարա-
յա չէքտի , վէ էթրաֆընա պիր թագըմ սանտըղլար
վէ ֆըչըլար տիզէրէք , վէ իքի տէ ուֆագ թօք վաղ
իտէրէք , օլապիլտիյի գատար պիր մէթէրիզ հաբուր ,
վէ պու սուրէթլէ եէրլիլէքէ գարչու մուգալէմէթէ
հաղըրլանտը :

Ամիրալ իլէ պէրապէր կէմլլէրտէ պուլունանլար ,
սանտալըն ավտէթ իթմէտիլինտէն աօլայը ազիմ պիր
էնտիլէյէ տիւչար օլմուչլար իտի . էսիր իտիլէն Ջինտ-
լիլէրին չօղլարը իտէ , պիր թագրիպ մահրէսլէրինտէն
գուրթուլուպ տէնիլէ ավըլմիլլար , վէ պիր ֆարսաի-
տան զլյատէ եիւզէրէք գարայա չըգմըլլար , պապը-
լարը տա վէնճիրի էսարէթտէն գուրթուլմագ իչին իբ
բարչլարը իլէ քէնտի քէնտիլէրինի պօղարագ թէլէֆ
օլմուչլար իտի . Գօլմպոս , գարատա պուլունան Սպան-

եօլլար հաղգընտա սօն տէրէճէ էնտիշէ իշինտէ իքէն ,
 Բէթրօ Լէտէսմա նամ իցիտ պիր գարթան , ամիրայը
 էնտիշէտէն գուրթարտը . պու ճէսուր պտէմ պիր սու-
 րէթը ֆէտաքեարանէտէ քէնտինի տէնիզէ աթարադ
 սահիլէ չըգմայա մուվաֆֆադ օլապիտի :

Պիշարէ Սպանեօլլար , մէսէրրէթը ֆէվգէլատէ իլէ
 մումաիլէյհին էթրաֆընը ալարադ , քէնտիլէրինի պու
 վաշիլէրին իշինտէ պըրադմայըպ պէրապէր կէօթիւր-
 մէսինի , ամիրալա րէճա իտիյօրլար իտի : Լէտէսմա
 վուգուլի հալի անլատըգտան սօնրա թէքրար տէնիզէ
 աթըրըպ կէմիյէ վասըլ օլտու . ամիրալ պու խապէր-
 տէն բէք զիյատէ մէյուս օլույօր իտի , զիրա տօգուզ
 կիւնտէն պէրի տէվամ իտէն շիտտէթլի ֆուրթունա
 սէպէպի իլէ կէմիլէրի գարայա եանաշարըմադ միւմ-
 քիւնտիլ օլմուշ իտի : Սամաֆիհ Մէնտէզին թէտապի-
 րի ադիլանէսի սայէսինտէ , Սպանեօլլար հէր պիր լէ-
 վաղիմաթ պէրապէրլէրինտէ օլարադ սալլար վասէթա-
 պը իլէ կէմիլէրէ նազլ իտիլուպ , եէնիաէն հայաթ
 պուլմուշլար կիպի տէրէճէյի նիհայէտէ մէսրուր օլ-
 տուլար :

Դօլօմպոս , էլինտէ պուլունտան նարին թէքնէլէր
 իլէ քէշֆիյաթա տէվամ իտէմէյէճէյինի անլայարադ ,
 Սան-Տօմինիգօյա ալտէթ իթմէք իսթէտի , լաքին
 ֆուրթունալար սէպէպի իլէ պին տիւրլի թէհիքէլէր
 սալուշտուրտու գտան սօնրա , նիհայէթ 1503 սէնէսի
 Յունիսինին եիրմի իւշիւնտէ Սան-Տօմինիգօյա վասըլ
 օլաճադ եէրտէ , ճամայիգա առտաքնա տիւշտիւ . կէ-
 միլէր սու արնայա պաշլամըշ , վէ ան պէ ան պաթա-
 ճադլարը մէլհուզ պուլունմուշ օլմայըլա գարայա չէք-
 տիրտի , վէ եէքտիկէրինէ պաղլայըպ օլապիտիլի գա-
 տար ուֆադ օտաճըգլար եարարադ , վէ պիր եանտան

տախի լուսամուկը թահաալարը սէօքերէք մէսքէնկերի-
նի թահքիմէ սայ իթտի . էլհասըլ պէօյլէ նարին վէ
սագաթ կէմիլէր իլէ ռզուն միւտտէթ եօլճուլուգ ի-
տուպ , սաղ սէլիմ պու ճիղիրէյէ տիւշէպիւտիյի իչին
ճէնապը Հադգա թէշէքքիւր իտիյօր իտի :

Մամաֆիհ Դօլումպուս , պու վահշի ֆագաթ մահ-
սուլտար ճէղիրէտէ պէօյիւք պիր զարուրէթ իչինտէ
պուլունույօր իտի : Սաղըգ Տիէկօ Մէնտէզ քէնտի տի-
րպէթի վէ մէհարէթի փլէ սայիմա մէքիւլաթ թէ-
տարիք իթմէքտէ իտի . պու ճէսուր առէմ հալընըզ
պաշընա գապիլէ գապիլէ տօլաշարադ , վէ բէյիպէրի
իլէ մուահէտէ իտէրէք Հինտիլիլէրին ապլատըզլարը
քիւլլիւյէթիլի պալըգ , գուշ վէ սայիրէյի թօրլայըպ
տըգատաշլարընը տօյուրույօր իտի : Մէնտէզ միւթթաւ
սըֆ պուլունտուղու լէթաֆէթը թապիյէ վէ շիրինիյի
իլէ քէնտինի բէյիպէրէ օ տէրէճէ սէվտիւմիշ իտի քի ,
անէրտէն պիրի եաթաղընը թաշըմագ վէ թօրլատըզը
մէքիւլաթը հիւքլէնմէք իչին մայէթինէ իքի Հինտիլի
թային իթտիլի կիպի , տիկէր կէնճ պիր բէյիս տախի ,
իքի կէօմլէք իլէ պիր գաթ էլպիսէ վէ պիր առէտ պա-
գըր լէշէնէ մուգապիլ պէօյիւճէք պիր գանթթ վէր-
տի : Մէնտէզ , պէշ Հինտիլի իլէ պէրապէր մէզքիւր գա-
նթա սիւվար օլարագ , վէ ճէղիրէնին հէր թարաֆը-
նը տօլաշարագ , քիւլլիւյէթիլի մէքիւլաթ թօրլայըպ
Դօլումպուսըն նէզտիլնէ ալտէթ իթտիլէր :

Սպանեօլար , Մէնտէզին պու խըտմէթինտէն բէք
ղիյատէ մէֆնուն օլտուլար , ալէլիւտսուս խասթալըգ
վէ ըզթըրապը կէօնա կէօն իլէ մուգթարըպ օլան պէտ-
պահա աթիրալ , գանթթը կէօրտիւյինտէ խաթըրնա պիր
շէյ կէմլէքլէ , սաաղգ տօթթու պուլունան Մէնտէզի
պիր թէնհայէ շէքիպ «էզլատըմ , պուլունտուղումուգ

հալին վէսամէթինի եալընըդ սէն իլէ պէն անըպա-
պիլիլիզ, վահշիլէր ճիւզվի պիր շէյաէն հիսաթէթլէնէ-
րէք պիղիմ մահվըմըզա եիւլիւյէպիլիլիլէր . խմաի մա-
յէթինէ պիր գաշ ճէսուր թայիֆէլէր ալըպ կէթիրտի-
յին գանօթ իլէ Սրանեօլա ատասընա կիթմէյէ , վէ
պիլի պու . հալի եէս իշթիմալտէն գուրթարմագ իչին
պիր գաշ կէմի կէթիրմէյէ հիմմէթ իթմէլիսին» տէտի :

Մէնտէզ, էօյլէ նարին պիր գանօթ իլէ գըրգ միլ
գատար պիր մէսաֆէյի գաթ իթմէք զայէթ թէհլիլքէ-
լի վէ ատէթա միւմքինսիզ օլտուղունը իթիրաղ եօլու
տէրմիյան իթտի իսէ տէ , նիհայէթ բէք զիյատէ սէվ-
տիլի ամիրալըն իսլրամ ու իհհահընտան մաղլուպ օլա-
րագ , «Ամիրալ էֆէնտի , կէրէք զաթը ալինիլի վէ կէ-
րէք ըէֆիլէրիմի գուրթարմագ իչին չօդ տէֆա հա-
յաթըմը թէհլիլքէյէ իլգա իթմիշ օլտուղումը պիլիրտի-
նիզ , շիմաի տէ այնի պիր ֆէտաքեալլըզըն իճրասընա
հաղըրըմ , ֆադաթ չօդ տէֆա պէօյլէ պատիլի շան ու
շէրէֆ օլաճագ իշլէրի պէնտէնիլէ հէվալէ պուլուրտու-
ղունուզ իչին , պաղըլարը խօշնուտսուղըզ կէօսթէրի-
յօրլար , պունը իչին իշպու թէքլիֆի ճիւմլէսինէ պիր-
տէն արզ իտինիլ . էկէր իչլէրինտէն գապուլ իտէն
պուլունուրսա , ճէնապը Հագ անըն մուլինի օլտուն ,
չայէտ գապուլ իթմէյէն պուլունուրսա , օ վագըթ
պէնտէնիլ գալգար կիտէրիմ» տէտի :

Չօլմպուս , կէօլլէրի տօլարագ ըզհարը թէշէք-
րիւր իթտի , վէ իրթէ կիւնի միւհասիր պիր հաւ իլէ
Հաղըրունա իշպու թէքլիֆի արզ իթտի իսէ տէ , հէր
քէս միւմքինսիզ վէ ատէթա տիվանէճէ պիր ֆիլըր օլ-
տուղունը պէյան իլէ գապուլ իթմէտիլէր . օ վագըթ
Տիէկօ Մէնտէզ, վատի մուճիպինճէ այաղա գալգա-
րագ , քէնալինին կիթմէյէ հաղըր օլտուղունը պէյան

ի թտի, իբի պաթ ոսնրա Մէնտէղ, Սպանեօլա ճէգի-
րէսի վալիսի Ռվանտոյա խիթապէն պիր մէքթուպը հա-
միլ օլարադ եօլա չըդտը, Մէնտէղ, Գօլամպոսը ալմադ-
իչին Սպանեօլաւտան պիր կէմի կէօնտէրէճէք, վէ քէն-
տիսի մէդքիւր սէֆինէնին վիրուտինէ պէքլէմէքսիդիկ
Սպանեայա ալքէթ իտէճէք իտի, Գանօթըն իչինտէ
ալթը Հինտլի իլէ քէնտի, վէ պիր տէ պիր Սպանեալը
րէֆիդի պուլունույօր իտի:

Պու իլք թէճրիւպէ պաշա չըգապտը, չիւնրի լիպ
մանտան պիր ազ ուզադտա վագը պիր ճէգիլէնին
սէքէնէյի վահչիլէսի, ալթը Հինտլիլէր իլէ քէնտիսի-
նի վէ րէֆիդիլին թութուպ հարս իթտիլէր, լաքին
Մէնտէղ, պիր թագրիպ գաշարադ գանօթընա սիւվաթ
իլէ գարայա չըգապա մուվաֆֆադ օլտուգտան ոսն-
րա, թէքրար եօլա չըգապա հաղըրլանտը: Պու տէֆա
տիկէր պիր գանօթ տահա թէտարիք իտիլիլ իտի.
պու գանօթը ֆիէսդօ նամ ճէնօվալը ճէսուր պիր
գարթան գուլլանըյօր իտի. մէդքիւր իբի գանօթլա-
րըն իչինտէ ալթը Հինտլի իլէ ալթը Սպանեալը պու-
լունուպ գումանեա վէ սիլահլարը տաիի օլտուգճա
միւքէմմէլ իտի. Պարթէլէմի պիր մըգտար ասքէր իլէ
սահիլտէն իբի գանօթլարա սալիք օլույօր իտի. նիհա-
յէթ ճէգիլէնին ինթիհասընա վասըլ օլունտուղունտա,
Պարթէլէմի կէօլ եաշըյըլա վաթանտաշլարընա իշա-
րէթլէ էլ վէտա իթտիքտէն, վէ կէօլտէն ղայպ օլուն-
ճայա գատար արգալարընտան պադտըգտան ոսնրա,
պիրատէրինին նէզտինէ ալտէթ իթտի:

9

Փորասարն իսեանը . - Գըթըղ . - Գօլօմպոսըն
թէսպիրի .

Գօլօմպոս , գամարասընտա խասթա եաթտըղը հալտէ , Ֆիէսգօնըն Սպանեօլատան կէթիրէճէք օլտու-
ղու սէֆինէյէ ինթիզար իտէրէք կիւնլէրի սայըյօր
իտի . թայիֆէլէրտէն էքսէրիսիտէ խասթա օլտուգլա-
րընտան չիքէայէթէ պաշայըպ , Գօլօմպոսը տիւշար օլ-
տուգլարը պու ֆէլաքէթլէրէ սէպէպ ատտ իտիյօրլար
իտի : Պունլարըն իչինտէն գըրգ սէքիզ քիչի Փօլրաս
նամ իքի պիրատէրլէրտէն թահրիք օլունարադ , աչըգ-
տան աչըղա իսեան իթտիլէր , վէ ամիրալըն սաթըն ալ-
մըշ օլտուղու օն ատէտ գանթօթլար իլէ Սպանեայա ալ-
տէթ իթմէյէ գալգըշտըլար , թայիֆէլէր , Փօլրաս պի-
րատէրլէրինին ամիրալ ալէյհինտէ տէտիքլէրի սէօզլէ-
րէ իթիմատ իտուպ , գուտուրտուգճա գուտուրտուգլար .
ճիւմլէսի պիր աղըղ «Գաստիլիյա , Գաստիլիյա» տէյու
հայգըրըյօրլար իտի : Այադտա տուրմայա մէճալի գալ-
մամըշ օլան ամիրալ , տսիլէրի իգնա իթմէք իչին եա-
թազընտան գալգտը իսէ տէ , էկէր տատըգ պէնտէլէրի
քէնթիսինի ումուղլարընա ալըպ գամարասընա կէօ-
թիւրմիւշ օլմասալար իտի , պու զալիմլէրին՝ պիշարէյի
վուրուպ էօլտիւրէճէքլէրի տէրքեար իտի :

Նիհայէթ ասիլէր պաղըրըպ չըղըրարադ վէ սիւհ-
լարընը սալլայարադ գանթօթլարա պինտիլէր , վէ ատա-
նըն էթրաֆընը տօլաշըպ , քիւրէք չէքմէք իչին պիր չօգ
չինտլի տաթի ալարադ տէնիզէ աչըլտըլար , հաթտա

խայրնըղլարընը տէրէճէյի նիհայէյէ վարտըմագլա , Գօլօմպուսը վուրուպ էօլտիւրմէլէրինի եհլիլէրէ նասի-
հաթ իթմէյէ աէ ութանմատըլար : Գանօթլար տէնիզէ
աչըլըր աչըլմագ տաղլար կիպի տալկալար արասընտա
ան պէ ան տէօնմէք թէհլիքէսինէ տիւշտիւքլէրինտէ ,
եիւքլէրի խաֆիֆլէթմէք իչին Հինտլիլէրի տէնիզէ աթ-
տըլար , գըյը եագըն օլմատըղը ճիհէթլէ , պիչարէ
Հինտլիլէր սահիլէ թէգարրուպ իտէմէտիքլէրինտէն
գանօթլարա թէգարրուպ իթտիլէր իսէ տէ , զա-
լիմ Սպանեալըլար պիչարէլէրի գըլըճլարը իլէ թէպետ
իտիյօրլար իտի : պու սուրէթլէ զալալըլարտան օն սէ-
քիլ քիշի թէլէֆ օլտու . քէնտիլէրի տէ ֆուրթ ունանըն
շիտտէթլինտէն եօլա տէվամ իտէմէյուպ , ճէգիլէնին
ուզագ պիլր սահիլինէ չըգմայա մէճպուր օլարագ ու-
ֆագ պիլր գարիլէտէ իսքեանէ գարար վէրտիլէր , վէ
պէօյլէճէ կեահ թաթլըլըգ վէ կեահ տա ճէպլէն թէա-
յիւշլէրինի թէտարիք իտէրէք , պիչարէ եհլիլէրին պա-
շընա պէլա օլմուշլար իտի :

Ատիլէրին մուֆարէգաթընտան սօնրա , Գօլօմպուս
քէնտիսինի խասթալարըն գուլիպէսինէ կէօթիւրտիւպ \
վէ պագը գալան թայիֆէլէրի օրայա ճէլպ իլէ սատա-
գաթլարընտան նաշի թէշէքքիւր , վէ Սպանեայա վա-
սըլ օլտուգլարընտա քէնտիլէրինէ պէօյիւք միւքեա-
ֆաթլար իտէճէյինի վատ իթտիքտէն սօնրա , ճէնապը
Հագգա թէֆֆիլի ումուր իթմէլէրինի նասիհաթ իթտի .
պէօյլէճէ պիլր այ գատար հէր կիւն մէրգումանը զիյա-
րէթ իտուպ թէսէլլի իթմէքտէն կէրի տուրմատը :

Պագաթ վագըթ կէշմէքտէ վէ Մէնտէզտէն պիլր
խապէր ալընամամագտա իտի . ամիրալ , Օվանտօնըն խա-
յընըղընը տիւշիւնէրէք տիւշարը էնտիշէ օլույօր իտի .
պիլր թարաֆտան Հինտլիլէր տալի , Փօլրասըն ամլէ-

նէսի թէարուզընտան հիտտէթլէնէրէ.ք վէ մէրգումա-
նըն ամիրալ ալէյհինտէ տէմիշ օլտուզլարը սէօզլէր-
տէն թահրիգ օլունարագ, եավաշ եավաշ եէյէճէ.ք
կէթիրմէքտէն իմթինա իթմէյէ պաշլամըշլար իտի.
Սպանեօլլար, խասթա խասթա դուլիպէլէրինաէն չը-
գըպ ալ վուրմայա վէ պալըդ թուրմայա մէճպուր օ-
լույօրլար իտի, Հինտլիլէր իսէ նաֆագայա էրվէրիշի
վէ նաֆի օլան հէր նէվի նէպատաթը էվվէլճէ թօքլա-
յըպ, Սպանեօլլարը սօն տէրէճէ պիր զարուրէթ իչին-
տէ պըրագտըլար:

Գօլօմպոս, ան պէ ան հայաթլարընը թէհտիսէիտէն
պու զարուրէթէ նիհայէթ վիրմէ.ք ֆիքրի իլէ, ղայէթ
ազիլանէ պիր հարաքէթտէ պուլունաու. քէնտիսի միւ-
նէճիմիլյէ աշինա օլմաղըլա պիր գաշ կիւնտէն մահի-
թապըն թուրուլաճապընը պիլտիլինտէն, Հինտլի թէր-
ճիման վասէթասը իլէ ըէյիալէրինէ մուհիմ պիր շէյ
պէյան իտէճէյինի խապէր վէրտի: Բէյիսլէր, մուպէն
օլան կիւնտէ թօքլանմըշ օլմաղարը իլէ, Գօլօմպոս եան-
լարընա վարըպ, իրթիքեապ իթտիքլէրի խըյանէթի
եիւզլէրինէ վուրտուգտան սօնրա, միւհասիր պիր սէ-
տա իլէ « Իշթէ ճէնապը Ալլահ Փօրրասը իսեան իթտի-
յի իչին ֆուրթունա իլէ միւճազաթ իթտիլի կիպի, սի-
զին պաշընըզա տալի պէօյիւք ֆէլաքէթլէր կէթիրէշ
ճէ.ք տիր, վէ իշթէ ղազապը իլահիլյէ նըշան օլա-
րադ, պու կիճէ մահիթապըն ըշըղընը եավաշ եավաշ
գարարտաճագ » տէյէրէ.ք, ալըպ եիւրիւյի վէրտի:

Փիլհազըդա կիճէ մահիթապ գարարմայա պաշ-
լայընճա Հինտլիլէր աիւշարը տէհշէթ օլուպ, Գօլօմպո-
սը ճէնապը Հագգըն սէվկիլի դուլունը ատու իլէ, տէր-
հալ նէզտինէ կիտէրէ.ք աֆվընը իսթիրհամ իթտիլէր.
Գօլօմպոս, կիւյա նէտամէթլէրինի գապուլ իթմիշ կի-

պիւ պիւր հալ իրայէ իտէրէք , « Մատեմ էօյլէ իսէ , կիտէյիմ սիզի իչին Ալլահըմա նիյաղ իտէյիմ » տէյուպ գուլիպէսինէ չէքիլտի , վէ քիւսիւֆ խիթամ օլտուղունտա , խօշ պիւր չէհրէ իլէ արզը վիճուտ իտէրէք , « Իշթէ , պէնիմ Ալլահըմ սիզէ մէրհամէթ իտէրէք » մահիթապըն ըըղընը իատէ իտիյօր » տէտի :

Պիչարէ վահշիլէր , Գօլթմպուսը թապիաթըն մալէֆգընտա պիւր առէմ զանն իտէրէք պօլ պօլ մէքիլթ վէ մէշրուպթ կէթիւրմէյէ սայ իթտիլէր , վէ Սպանեօլլար տախի գըլթըղ ֆէլաքէթինտէն գուրթուլմուշ օլտուլար :

10

Մէնսէգին վուվաճագըլէթի , վէ Օվանսօնըն
իթիխազ իյլէսիյի քարիզ :

Մէնտէղին մուֆարէզաթընտան պէրի սէքիլ քայ մուրուր իթմիշ , վէ Գօլթմպուս արթըղ մումաիլէյհտէն գաթը իւմիւտ իթմիշ իտի իսէ տէ , ֆագաթ պու սատըղ տօսթ , քէնտինէ հէվալէ օլունան խըտմէթի քէմալի սատագաթըլա իճրա իյլէմիշ իտի : Մէնտէղ իլէ Յիէսգօ , պին տիւրիւ մէշաղգաթ չէքաիքտէն սօնրա Սպանեօլայա վասըլ օլուպ , մէհաճիրլէրին իգամէթ իթտիքլէրի մահալին աքսի ճիհէթինէ , Էանի Սան-Տօմինիգօտան 120 միլ գատար ուզաղտա պիւլունան պիւր գըլըյա չըգմըշլար , վէ սէքսէն միլ գատար իլէրլէտիքտէն սօնրա , Էէրլիլէրտէն հիւսնի սուրէթտէ գապիւլ օլունմուշլար իտի : պղըրատա Օվանսօնըն Գըսա-

րակուատա պուլունտուղու խապէր այլնաբղնտա , ճէ-
տուր Մէնտէղ օրմանյարն տէրունինտէն եայա օլա-
րագ գաթը մէսաֆէ իլէ Գրսարակուայէ վասըլ օլմուշ
իտի :

Օվանտօ , Մէնտէղէ սուրէթա հիւանի դապուլի-
յէթ կէօթէրիպ ամիրալը ալմագ իչին Մէն-Տօմինիգօ-
յա էմիր կէօնտէրէճէյինի վատ իթտի իսէ տէ , մուշ
ախիարէն Սպանեադան կէլմէքտէ օլան կէմիլէք վա-
սըլ օլմագտան ճամայիդայա կէմի կէօնտէրէմէյէճէ-
յինի պէյան իլէ իրէ ուն սերմէյէ պաշլատը : Նիհա-
յէթ Մէնտէղ , եէտի այ դատար պէքլէտիրտէն սօնրա ,
մէրճամէթսիլ Օվանտօտան պիր կէմի կէօնտէրիլմէսի-
նէ տայրը էմիր ալարագ , եէթմիշ միլ եօլ եիւրիւմէք
լէ Սան-Տօմինիդ օյա վասըլ օլտու :

Սատրգ Մէնտէղին մուֆարէզաթընտան սօնրա ,
Օվանտօ ֆէվգէլատէ վէ մանասը անլաշըմայան պիր
էմիր վերիպ , Եոգօպար նամ պիր դարթանըն գօման-
տասը իլէ ճամայիդայա խաֆիֆ պիր քէֆինէ կէօն-
տէրտի : Եոգօպար , ասի Ռօլտանըն թարաֆկիրլէրին-
տէն օլուպ , իտամ ճէղասընա մաշքիւմ իտիլմիշ վէ
մո ախիարէն Պօլատիլլանըն վերուտի իլէ գուրթուլ-
մուշ հալլաղըն պիրի օլմաղըլա , Գօլօմպսըն տիւշմէն-
լէրինտէն պիրի իտի , մէրգում , ամիրալա պիր մէք-
թուպ կէթիւրիւյօր իտի :

Ճամայիդատա պուլունտան Սպանեօլլար Եոգօպա-
րըն կէմիսինի կէօրտիւքլէրինտէ , տէրէճէյի նիհայէ-
տէ մէմուռն օլուպ քէնտիլէրինի խէլաս օլմուշ զանն
իթտիլէր , լաքին կէմի ճէղիրէնին աչըղընտա տուրուպ
ատայա պիր սանտալ թէգարրուպ իլէ քէնտիլէրինէ
պիրաղ շարապ , պիր միգտար տօմուդ էթի , վէ Օվան-
տօտան ամիրալէ խըթապէն եաղըլմըշ պիր մէքթուպ

վերերէք, վէ պաշգա հիշ պիր սէօղ սէօյլէմէյերէք թէքրար կէմիյէ ալտէթ իթմէյէ պաշլատը. անճադ Նոգօպար ուղագտան պիր պօրու վասէթապը իլէ ամիրալա, Օվանտօնըն քէնտի պուլունտուղու հալինէ թէէսիւֆ իթտիյինի, Սան-Տօմինիգօտա մինասիպ կէմի պուլունմաարդընը, վէ ֆազաթ իլէրուտէ պու իշին չնրէսինէ պագաճաղընը, վէ էկէր Օվանտօնըն մէքթուպընա ճէվապ վէրէճէքսէ թաճիլ իթմէսի լազիմ կէլտիյինի, զիրա վալինին էմիր իլէ ճամայիգտտա չօգ տուրմայաճաղընը պէյան իթտիքտէն սօնրա կէմիյէ ալտէթ իթտի: Օվանտօնըն եազտուլը մէքթուպըն մասլիտէ զաթէն պուլնարտան իպարէթ իտի:

Պօլծմպոս, չարնաչար հիտտէթինի զապթ իթմէյէ մէճպուր օլուպ, Օվանտօյա ճէվապէն Մէնտէզ իլէ Ֆիէսգօնըն ֆէտաքեսարլըղընը թագտիր, վէ քէնտիսինէ սէրիան պիր կէմի կէօնտէրմէսինի նիյազ իթտի. ամիրալ, Պօլտտիլլատան տահա զիյատէ մէրհամէթսիզ օլան պու ստէմէ քէմալի նէզաքէթ վէ լայէթլէ ճէվապ վէրիյօր իտի. Նոգօպար, պու մուլթապար մէքթուպը ալըպ, գարոյա հիշ պիր սէօղ սէօյլէմէքսիզին, կիճէլէյին եէլքէնլէրի աչըպ եօլա չըդտը:

Ամիրալ, Նոգօպարըն մուֆարէզաթընտան սօնրա թայիֆէլէրին մէյուսիյէթինի մուճիպ օլմամագ իւզրէ քէնտինի մէմնուն կիպի կէօսթէրէրէք, վալինին էլինտէ քէնտիլէրինի իսթիապ իտէճէք գատար պէօյիւք կէմի պուլունմաարդընը, վէ իլէրուտէ էլպէթտէ պէօյիւճէք պլիւր կէմի կէօնտէրէճէյինի պէյան իտէրէք անլէրի թէսէլլիյէ չալըշտը իծէ տէ, թայիֆէլէր պուլնա գանաաթ կէթիրմէյիպ ամիրալըն պիւթիւն պիւթիւնէ եիւզտէն տիւշմիւշ օլտուղու, վէ անըն սէպէպի իլէ

քէնտիւէրիննտէ թէլէֆ օլաճագլարընը տիւչիւնմէյէ պաշլատըլար : Ֆիլ հագըզա ամիրալ , Օվանասընը , քէնտի էօլմէսինէ արզուքէշ պուլունտուլունա դանմըշ իտի խէ տէ , պուըն այնի փըրսաթ ասա իտէքէք Փօրրասա Վէմինին Վիրուտինի պէյան , վէ մէրդումը իթաաթա տալէթ իլէ , դապահաթընը ափվ իտէճէյիլինի վատ իթտի . յաքին փօրրաս իշպու տալէթէ իճապէթ իտէճէք հէրտէ , ամիրալա սատըզ գալմըշ օլան թայիֆէլէրին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէյէ գալգըշտը : Պարթէլէմի ասիլի մէրդումըն իւզէրինէ հիւրիւտի . էսնայի մուհարէպէտէ փօրրաս էսիր տիւչիւպ , ավէնէսի տէ փիրարէ հիւղ թութտուլար , վէ իքինճի կիւնի ամիրալտան ափվ թալէպ իթտիլէր : Գօլօմպոս , մէրգումանէ ափվ իթտի խէ տէ , քէնտի նէզալինտէ ալը դօյմայըպ , սատըզ պիր առէմին թահտը իտաքէսինտէ օլարագ տիկէր պիր մահալտէ իսքեան իթտիրտի , զիրա քէնտի առէմլէրինին սատագաթընա խալէլ կէթիրմէլէրինաէն գօրգոյօր իսի :

11

Գօլօմպոս գուրքուլուպ Սան-Տօմինիգօյա վասըլ օլուր . - Սպանեօլա ասասընըն հալի :

Եողօպաբըն մուֆարէզ տթը իլէ շպիշարէ Սպանը Եօլար ուզուն միւտտէթ տահա պէքլէտիքտէն սօնրա , կիւնիւն պիրինտէ , իքի Սպանեօլ կէմլէրինին տօլու եէլքէն քէգտիլէրինէ տօղրու կէլտիքլէրինի կէօրտիւչլէր . արթըզ հըսս օլունան մէսէրքէթի թարիֆ իթմէք

մուհալ արը : 1504 սէնէսի Յունիսինին եիրմի սէքի-
զինտէ պունճա միհն ու մէշափգաթ չէքտիքէրի չ վէ
օրատա հալի մէթրութէտէ էօլէճէքէր զանն իթտիք-
լէրի ճէզիրէյի թէրք իլէ , պիր պուչտեղ այ գատար
եօլճուլուգ իթտիքտէն սծնրա , Օգոստոսըն օն իւչիւն յ
ճի կիւնի Սան-Տօմինիգճյա վասըլ Նլտոճլար :

Օվանտօ , ամիրալը հայիլ պոլլունտուղու մէմնէտ
ու իւնվանընա չէսպան օլաճագ սուրէթտէ գապուլ
իլէ , քէնտիսինի պիլա չէֆգաթ թէրք իթմիլ օլտու-
ղունը ունութտուրմագ իսթէյօր իտի . մամաֆիհ Կօ-
լօմայօսը հիլ պիր իչէ գարըչտըրմատըրգտան մատէ ,
մումաիլէյին քէնտի թայիֆէլէրի իւզէրինտէ օլան
հագգընա տա միւտախէլէ իթմէյէ պաչատը : Օվան-
տօ , ամիրալըն հագլը իլթիքեալէրինէ եալընըղ նէզա-
քէթլէ պիր թէպէսսիւմ իտէրէք ճէվաձլ վէրմէքտէ ի-
տի չ վագաա Փօրրասը տա , ամիրալըն էլինտէն ալար
խսէ տէ , սէրպէսթ պըրադմայա վէ եախօտ քէնտի
մուհաքէմէ իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէյէրէք , Սպանեա-
յա կէօնտէրէճէյինի պէյան իթտի :

Սպանեօլա ատասընըն հէր հալի Գօլօմպոսըն սօն
տէրէճէ թէէսիւֆինի մուճիպ օլույօր իտի . մէսէլա
քէնտի հիւքմի , զէրրէ գատար լիյագաթը օլմայան պիր
ատէմին էլինէ կէչմիլ , քէնտի նամընա վէ իզգէթը
նէֆսինէ շայան օլան էմնիլէթ՝ պարիտ պիր նէզաքէթ
թաւըրընը ալմըչ չ վէ քէնտի զաթընա մախմուս պու-
լունան իչլէր գարմագարըչըգ պիր հալէ կէլմիլ իտի .
պաշլըճա մէհաճիրիյին թէէսիւֆէ շայան վաղիլէթի ,
պիչարէ ամիրալա աղիւմ պիր տաղի տէրուն օլույօր ի-
տի . եէրիլէրի թէրպիլէ վէ իրրիւթիյան իթմէք իչին
վաղ իթմիլ օլտուղու Նպլճիւմէ նըզամաթ պօգուրմուչ ,
հանլիլէթի բարաղլար տաղըլմըչ , վէ թէգմիլ ճէզիրէ

գան իլէ միւլէմմա խտլմիշ իտի : Սպանեօլլար եէրլի-
լէրին մէնփուրը օլմուշ, Հինտլիլէրին չօլու էօլտիւրիւ-
միւշ, վէ գալպնլար իսէ զուլմ ու թէատտի թահարն-
տա էգիլմիշ իտիլէր : Էլհասըլ բէտէրանն պիր իպարէ
եէրինէ, զուլմ ու թէատտի, շիտէթ, վէ մէրհամէթ-
սիգլիք հիւքմ իթմէյէ պաշամըշ իտի :

Գարեցնի քիրամըն միւսաատէլէրի իլէ պուրատա
Օվանտօնըն վալիլիյի էանպատէ կիւզար իտէն վադապի
միւլէլլէմէյի մուլթասարէն պէյան իտէճէյիլ : Գըրա-
լիչանըն էմրի իլէ Հինտլիլէր սէրպէսթ իլան խտլմիշ օլ-
մալարը իլէ մատէնլէրտէ չալըշմադ իսթէմէյօրլադ ի-
տի : պու ճիհէթլէ Օվանտօ, մէրգումանն պօլ պօլ
իւճրէթ վէրէրէք չալըշալըմայա, ճիւմլէսինէ հիւսնիւ
մուամէլէ իթմէսինէ, վէ բէյիալէրինէ հիւլմէթ ու իլ-
թիֆթ իլէ օսթէրմէսինէ տայըր գըրալիչատան մախսու-
սի պիր էմր տահա ալմըշ իտի իսէ տէ, թէէգիւֆ օլու-
նուր քի պունըն աքսի վուդու պուլույօր իտի :

Սպանեալլար, Հինտլիլէրի բէք ճիւզվի պիր իւճ-
րէթ իլէ չալըշալըմադտա իտիլէր : ագայիտի տինիյէ
թալիմինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ սարփը նազար իտի-
լիւպ, եայընըլ վաֆթիլ իլէ իքթիֆա օլունույօր իտի :
պիշարէ եէրլիլէր, էյալ ու էվաալարը իլէ ուզադ եէր-
լէրէ կէօնտէրիլէրէք տուրմամասընա չալըշալըրար,
վէ պիր աղ նէֆէս ալմադ իյին իշի թաթիլ իթաիլէ-
րինտէ, տարադ ալթընտա էօլտիւրիլիւր իտի, եէմէք
եէրինէ պիր բարչա գուրու վէ սիյահ էքմէք վէրիլտի-
յիլտէն, պիշարէլէր աճլըգտան մուլթարըպ օլարադ,
Սպանեօլլարըն սօփրասընտան գալմա քէմիլլէրի կէմի-
րիլլէր, վէ չօգ տէֆա քէմիլլէրի թաշ ալթընտա էգ-
մէրլէ թօղ իտէրէք էքմէյին իւզէրինէ էքիպ եէմէյէ
մէճպուր օլուլլար իտի : Պու զաիֆ իւլ պիւննէ առէմ-

լէր, չէք տիրէր ընծու մէջագագթտան խելաս օլմագ իչին օրմանլարա ֆիրար իթմէքտէ, վէ Սպանեօլլար իսէ հայվան ավլարճասընա իւղէրլէրինէ կիտուպ թութմագտա, վէ թարիֆի նագապիլ էգիյէթլէր վէրէրէք էօլտիւրմէքտէ իտիլէր: Պունլար, սէքիզ այ միւթէմասի չալըչմայա մէճպուր օլտուգլարընտան, չօգլարը թահամիւլ իտէմէյիպ թէրքը հայաթ իթտիրէրի կիպի, չօգլարը տա եէրլէրինէ վասըլ օլմագտան եօլլարտա թէքմիլի էնֆաս իթմէքտէ իտիլէր: Լաս Գազաս նամ միւվէրիիս պսէ ահվալի հիւզն իչթիմալի կէօղիւ իլէ կէօրմիւշ օլմագըլա չէօլէճէ զիքր իտէր:

« Գարը էրքէք, չօլուգ չօճուգ, եօլլարտա տիւչիւպ էօլտիւրլէրինի կէօղիւմ իլէ կէօրտիւմ. պագըլարը նէֆէսլէրի քէսիւմիշ, վէ հայաթ ու մէմաթ արասընտա գալմըշ օլտուգլարը հալտէ զաիֆ պիր սէտա իլէ. - աճըմ, աճըմ, պանա էքմէք վէրին, - տէյու ֆէրեատ իտիյօրլար իտի: Չօգլարը կէօրտիւմ քի, չալըչմագտան, վէ գըրպաճ տարպէլէրինտէն տէրիլէրի բարչալանարագ քէմիլլէրի կէօրիւնիյօր իտի: »

Քըսարահուանըն կիւղէլ վէ միւնպիթ օվալարընտա սաքին օլան Անագօանըն բըրէնսէսի թէպաալարը տախի այնի հալտէ իտիլէր. պունլարըն ըէյիսլէրի, քէնտիլէրինի զուլմ ու թֆատտի իլէ մուաղզապ իտէն Ըսպանեթլարլա պիր գաչ տէֆա վուրուշտուգլարընտան, Օվանտօ, Անագօանանըն տախի իսեան իտէճէյի ֆիքրիէնէ տիւչիւպ, պունը թանստիդ իթմէք իչին վէրկի թօրլայաճաղընը պէյան իտէրէք, գուվվէյի աաքէրիչէ իլէ Դըսարահուայէ կիթմիշ իտի քի, թամ պու էսնատէ Մէնտէզ տախի Դօլօմպոսը գուրթարմագ իչին մահալի մէղքիւրէ կէլմիշ, վէ վուգու պուլան ֆաճիալէրի կէօղիւ իլէ կէօրմիւշ իտի:

Օգրոյանլարըմըղըն մալիւմի օլտուղու իւզրէ բը-
րէնտէս Անագօանա համիյէթլի պիր գատըն օլուպ , Ըս-
պանեօլլարա տալա խըյանէթ իթմէմիշ իտի . մումաի-
լէյհա՝ Սպանեօլլարըն իրթիքեապ իթտիքլէրի ճէվր ու
ճէֆայը , միւթթասըֆ պուլունաուզլարը մէտէնիյէ-
թէ . . . համլ իտէրէք , էլինտէն կէլէն մուվէնէթի
տիրիզ իյլէմէմիշ օլտուղունտան , պիլա չիւպհէ մու-
գատտէմա Պարթէլէմի Գօլօմպոսը իսթիգպալ իթտիյի
կիպի , քէնտինէ հէմ հուտուտ պուլունան բուէսսայը
ճէմ իլէ Օվանտօնըն իսթիգպալինէ տախի չիթապ , վէ
մէրգումը խանէսինէ կէօթիւրիւպ լաղըմ կէլէն հիւր-
մէթ ու իլթիֆաթտա գուսուր իթմէտի :

Օվանտօ , մէէլուֆ օլտուղու օույի ախլազ իգթի-
զասընճա մումաիլէյհանըն կէօթէրտիյի նէզաքէթ վէ
միհմաննիւվաղըղա էհէմմիյէթ վիրմէյուպ , մէյտան-
տա հիշ պիր իմարէ պուլունմագսըղըն սայիմա սատա-
գաթընտան չիւպհէ իթմիշ վէ պու գատընըն միւթ-
լագա Սպանեօլլարըն մահվընը արզուլէմէքտէ օլտու-
ղունա գանաաթ կէթիրմիշ օլմաղըլա , գաթան ինսա-
նիյէթէ եագըչմայաճագ սուրէթտէ պիր տուզագ գու-
րուպ , կէրէք մումաիլէյհայը , վէ կէրէք խաթըրնա
րայէթ իտէն բուէսսայը մահվ իթմէք արզույի վահչի-
անէսինէ տիւչէրէք , Անագօանայը պիր շէհրի այընտա
հաղըր պուլունմասը իչին տավէթ իթտի :

Հինուլիլէր , զաթէն Սպանեօլլարըն պու կիպի շէն-
լիքլէրինի կէօրմէքտէն բէք զիյատէ մահղուզ օլտուգ-
լարընտան Անագօանա , վէ բէյիսլէր , ֆամիլեալարը իլէ
իշպու տավէթէ մէմուռնէն իճապէթ իթտիլէր . շէհրի
այըն իճրա իտիլէճէյի կիւն , Սպանեա աքըրի սիւվա-
րի վէ բիյատէ ճիւմիլէթէն միւսէլլահ օլտուգլարը հալ-
տէ հարպ օյունլարը իճրա իթմէքտէ իքէն , խայըն Օ-

վճանոսներն պիտի իշարէթի իւզէրինէ նակէհձն Հինալի-
լէրին պուլունտուղու մահալէ հիւճիւմ պիւլէ , ճիւմ-
լէսինի ղէնճիրպէնա օլարագ էսիր իթտիլէր : Գալպին-
տէ աալա էսէրը մէրհամէթ պուլունմայան Օվանտո ,
նէվ պէ նէվ էվիլէթլէր իլէ էսիրլէրի իսթինթագ ի-
տուպ , զօր իլէ սուլը օլտուգլարընը իլթիրաֆ իթտիր-
տի , վէ պատէհու ճիւմլէսինի տիրէքլէրէ պաղլալըպ
աթէշէ եագտը : Շէհրի այինի կէօրմէք իլին կէլմիշ օ-
լան Բըսարակուա ահալիսի տախի , պիլա չէֆգաթ գը-
լըճտան կէչիրիլաի :

Սպաննօլլարըն շիտտէթ ու վահշէթի օլ տէրէճէյէ
վարմըլ իտի քի , իլլէրինտէն պաղըլարը պիր իքի չօ-
ճուգ գուրթարմագ իսթէյուպ մասումլարը գաշըր-
մագտա իքէն , արգալարընտան եթթիշիպ անլէրիտէ
թէլէֆ իթտիքլէրի կիպի , պու գաթլըամտէն տէնի-
զէ աթըլմագլա գուրթուլուպ պիր ստայա իլթիճա
իթմիշ օլան պիշարէ Հինալիլէրի տախի վուրուպ էօլ-
տիրտաիլէր :

Բէնտի ղէքեալէթի , սէխալէթի , վէ խայըրիսահ-
լըղը իլէ Հայթի թարիխինտէ պէօյիք պիր մէվգը իհ-
րաղ իթմիշ օլան բըրէնսէս Անագօանա , Սէն-Տօմինի-
գօ մէյտանընա կէթիրիլիպ , Կանա սուսամըլ վէ գու-
տուրմուշ օլան Սպաննօլլարըն կէօզիւ էօնիլնտէ գաթլ
իտիլաի :

Իշլթէ պու տէհշէթամիզ վահշիլիքլէրի իճրա իթ-
մէյէ տալմըլ օլտուղունտան իտի քի , Օվանտո , Գօ-
լօմպոսը օ գատար վագըթ ճամայիգա ատասընտա պը-
րագմայա մէճպուր օլմուշ իտի : Սէքէնէսի մահճուպ ,
Պէթ թապիաթըն լէթաֆէթի իլէ թէճհիզ իտիլմիշ օլան
պու միւնպիթ ճէզիրէ , զալիմ Օվանտոնըն եէտը զատ-
տարանէսի իլէ պու տէրէճէ աճընաճագ պիր հալէ կէլ-

միշտ իտի . Էօլիւմ հատարինտէ խաւթա օլան գըրալի-
չա , Խոբանեօլա առասընտա կիւզէրան իտէն պու հալ-
լէրի տույտուղունտա սօն տէրէճէ հիտտէթլէնտի , վէ
Գօլօմպոստան մէտհ ու սէնասընը իշիթմիշ օլտուղու
բըրէնսէս Սնադօանըն գաթլ իտիլմէսինտէն տօլայը
հէօնկիւր հէօնկիւր աղլատը , վէ Օվանտօլը աղև իլէ
ճէզայա չարըրլմասընը գըրալցան իլթիմաս իթտի .
Գէզալիք գըրալիչա , Գօլօմպոսը Սէն-Տօմինիգօ ատա-
սընտա գապուլ իթմէտիյի իչին , Օվանտօ ալէյհնտէ
աղիւմ պիւր խուսուլմէթ հըսս իտիյօր իտի .

12

Գօլօմպոսըն Սպանեայա ավսէթի իլէ
վուգույի վէճաթը .

Ամիրալ, Սպանեայա ավսէթ իթմէք իւզրէ 1504
սէնէսի Սեպտեմբերինին օն իքիտինտէ եօլա չըգտը .
պու սօն վէ պէտպահտ սէյահաթ էսնազընտա պիչարէ
Գօլօմպոս , հէր տագըղա նէվ պէնէվ մէշագգաթլար
իլէ օղրաշմայա մէճպուր օլտու . կիթտիքճէ թէշէտ-
տիւտ փտէն խաթթալըղը պիւր եանտան , վէ էսնայի
րահտէ զուհուր իտէն ֆուրթուհա թէհլիքէլէրի տիկէր
թարաֆտան , պիչարէյի բէք զլյատէ մուզթարըպ իթ-
միշլէր իտի . Սէվիլ լիմանընա վատըլ օլտուղունտա , բէք
զլյատէ սէվտիյի վէ համիյէսի օլան գըրալիչանըն ա-
ղըր խաւթա օլտուղունը խապէր ալընճա , արթըգ
պիւթիւն պիւթիւնէ միւքէտտէր օլտու , զիրա մուսա-

իլէյհ օղլունա եազտըղը մէքթուպլարըն պիրինտէ , « ճէնապը Ալլահ գըրալիչամըզա էօմլըր վէրսին , չիւն-քի բէք ֆէնա հալտէ գարըշմըշ օլան իշլէրի , եալընըզ մուսաիլէյհա սըրասընա գօյապիլիր » տէմիշ իտի :

Փիլ հագըզա իշլէր բէք գարըշըզ պիր հալտէ պուլունույօր իտի . քէնտիսինէ բէսմէն վատ օղունան հասըլաթտան հիշ պիր շէյ վէրիլմէտիյի կիպի , մայէթինտէ պուլունան ֆէտաքեար քիմնէլէրէ տախի միւքեաֆաթ իտիլմէմիշ իտի . քէնտիսի խասթա օլմաղըլա , պու իշլէրին թէսվիլէսինի օղլու Տիէկօյա հէվալէ իթմիշ , վէ մէրգուլմ իտէ գըրալըն իպըրազ իթտիյի գայտսըզլըզտան օսանմըշ իտի . իհթիմալ քի Գօլօմպուրըն պու հալի սէֆալէթի գարիյնի քիրամէ միւպալէզալը կէօրինսին , հալ պու քի էօյլէ տէյիլ տիր , զիրա մուսաիլէյհ օղլունա շէօյլէ եազմագտա տըր :

« Պանա թախսիս իտիլմիշ օլան էյրաստան հիշ պիր շէյ ալտըղըմ եօգ , շունտան պունտան էօտիւնն ալարագ կէչինիյօրուլմ , եիրմի սէնէ պին տիւրլիւ մէշագգաթ վէ թէհլիքէլէրի կէօզէ ալտըրարագ խըտմէթ իթմիշ օլտուղուլմ հալտէ , պու կիւնքի կիւն Սպանեատա պաշըմը գօյաճագ պիր գուլիպէյէ պիլէ մալիք տէյիլիմ , թաաւ իթմէք վէ ույումագ էլին օթէլէ կիթմէյէ մէճպուր իսէմ տէ , չօգ տէֆա բարամ օլմատըղընտան օրայա տա կիտէմէյօրուլմ . պիշարէ արգատաշլարըմ տախի այնի պէնիմ հալիմտէ տիրէր : Պու ֆագըր ատէմլէր չօլուգ չօճուղլարընը թէրք իտէլէք պէնիմլէ պերապէր նէլէր չէքտիլէր , վէ չիմօր ըահաթ իտէճէքլէրի եէրտէ , պիլաքիս մուղթարըպ Ելույօրլար : »

Գօլօմպուս , հագգը սարիհինի թալէպ վէ սահիպ օլմագ էլին եալընըզ գըրալիչանըն ատալէթինէ կիւվէն-

մէքտէ իբէն , մուսախլէյհանըն վուգուլի վէֆաթը իլէ
համիլի եհկեանէսինի զայս իթտի . թալընըզ քէնտի
մէնաֆիլի շախսիլէսինի տիւշիւնմէքտէ օլան գըրալ իսէ,
Գօլօմպոսըն տախի խասթա օլուպ արթըզ իչէ եարա
մեյաճաղընը , վէ անգարիպ վէֆաթ իտէճէյինի պիւ-
տիլինտէն, մուսախլէյհի սօն կիւնլէրինտէ թէսէլլի իթ-
մէյէ ասլա սայ իթմէտի . պիչարէ Գօլօմպոս արիւհալ
վէրէ վէրէ օսանըպ , նիհայէթ էճէլ եաթաղընտա վէ
զարուրէթը հալտէ՝ ծլարագ օղլունա չէօյլէ եաղըյօր
խտի :

«Պէտրիւնիւր քի գըրալ ճէնապլէրի կէրէք քէնտի
վէ կէրէք մէքգուլ գըրալիշանըն իթմիշ օլտուգարը
վտաի իճրա իթմէք իսթէմէյօրլար , քէնտի յէյլէրինէ
դարչու գօյմօգ՝ բիւղկեար իլէ օղլաշմագ տէմէք տիր ,
պէն լաղըմ օլանը վէ էլիմտէն կէլաիլինի իճրա իթտիմ ,
արթըզ իսթ եանընը հէր զէման մուլինիմ օլմուշ օ-
լան ճէնապը հաղգընը բէյի իլահիլէսինէ հէվալէ փ-
տէրիմ .»

Պիճթրէնին հաղգընտա բէվա կէօրիւլէն պու մու-
ամէլէյի պի ինսաֆանէ մէֆիթինի թաճիլ իթտի : Գօ-
լօմպոս արթըզ էճէճէյինի անլայըպ վասիլէթնամէսի-
նի թանդիմ իթմէքլէ , էն ուֆագ պօրճլարընը պիլէ ի-
շար իտէրէք վէրիլմէսինի բէճա իտիյօր իտի . տօսթլա-
րընտ վէ էվլատլարը Տիէկօ իլէ մէրտինանտա էճ վէ-
տա իթտիքտէն , վէ կիւնահլարընը իյթիւրաֆ իլէ վա-
զիֆէյի լոհհանիսինի իճրա իյլէտիքտէն սօնրա , «Եա
Փապալիմ , ճանըմը եէտի իլահիլէնէ թէսիմ իպիյօրուլ»
տէյէրէք , 1506 սէնէսի Մայըսընըն երմիլնճի կիցնի
աթմըշ եալընտա օլարագ թէրքի տաղտաղայի ալէմ
իյլէտի :

Միւքէքլէֆ պուլունտուղու վաղիֆէյի ինսանիլէյի

նօգթասը նօգթասընա իծրտտէն կէրի տուրմայանս պու
 պէօյիւք ատէմ, տայիմա քէնտիսինի ճէնապը Հագգա
 թէվտի իթմիչ օլուպ, քէնտիսի ֆիրումայետէն կէլմէ
 ատի պիր գարթան օլտուղու հալտէ, մահլա պու սա-
 յէտէ ամիրաք վէ պաշ վէքիլ իւնվանընա նայիլ օլ-
 տուդտան պաշգա, էլեքվմ զիքրի ճէմլի թագիմ վէ
 հիւրմէթ իյէ հաս օլունմագտա տըր, վէֆաթընտան
 սօնքս ֆամիլիասը քէնտիսին սաղլըզընտա նայիլ օլ-
 մատըզը սպատէթը հալէ նայիլ օլտուլար, Պէնլիյի պէ-
 չէր միյանընտա ալի վէ մուհիմ պիր մէվգը իհրազ իթ-
 միչ օլաք պու զաթը հայսիյէթսիմաթ, վագաա պիր
 միւգթէզայի պէչէրիյէթ խաթատէք սալիմ տէյիլ ի-
 տի իսէ տէ, քէմայի մահճուպիյէթլէ տէրհալ խաթա-
 րընը կյթիրաֆ իթմէք կիպի պիր ազլամէթէ տախի մա-
 լիք իտի, Գօլթմայոս, քէչֆ իթտիյի եէնի տիւնեատա Սպան-
 եօլլաքըն իծրա կյէտիքլէրի զուլմ դ թէատտիյէ գա-
 թան մէսուլ ատտ օլունմագ. քէնտիսինս պէնիյի
 պէչէրէ իթմիչ օլտուղու խըտմէթ, կիւն կիպի աչիքերա
 տըր, Պոգ պէօյիւք ատէմին վէֆաթ իթմէսի իյէ զանն
 իտէրսին քի ինսանլար թարաֆընտան հագգընտա տէ-
 վա կէօրիւլէն հագնըզլըզտա նիհայէթ պուլտու, ճէ-
 նազէրի ազիմ պիր թանթանա իյէ Սէվիլտէն Վալլատօզ
 լիտէ կէօթիւրիւլտի Վալլատօլիտտէն Սան-Տօմինիգօ-
 յա, վէ անտէն տախի Գուպա ճէզիրէսինէ նագլ ի-
 տիքտի քի, մէզարը էլեքվմ օրատա պուլունմագտա
 տըր, Գօլթմայոսն վէֆաթընտան ազ սօնրա պիրպտէրի
 Պարթէլէմի տախի թէրքը հայաթ իթտի, Օղլու Տիէհ
 Կօ Գօլթմայոս իսէ ք տէօրթ սէնէ սօնրա Սպանեա ասըլ-

զատէկեանընտան մէջհուր Ալպա տուգասընըն դըղը ի-
լէ իղտիվաճ իտէրէք, պաշ վէքիլ իւնվանը իլէ Սան
Տօմինիգոյա կէօնտէրիլտի, քիւչիւք օղլու Ֆէրտինանտ,
քէնտիսինի ալէմի քիթապէթէ վէրիպ թահսիլի ուլում
իլէ իշթիղալ իթտի, վէ բէտէրինին իշպու թէրճիմէ
իթտիլիմիլ հէքեպէսինի գալէմէ ալաը :

Handwritten text block at the top of the page, appearing to be a list or index of items.

Handwritten text block in the middle of the page, continuing the list or index.

Handwritten text block in the lower middle of the page.

Handwritten text block in the lower part of the page.

Handwritten text block at the bottom of the page.

ԳԸՍՄԸ ՍԱՆԻ

ՄԵՔՍԻԳԱՆԸՆ ԻՇՂԱԼԻ

ՄԱԼԻԻՄԱԹՈՎ ԻՊԹԻՏԱԻՅԷ

Գրիստափոր Գօլումպուրն քեչֆիյաթը տէվլամը օլան Մէքսիգանըն իշղայի հիքեայէսինէ իպթիտար իթմէզ-տէն էվվէլ, Մէքսիգայըլար հազգընտա մուխթասար պիր մայիւմաթ վէրմէմիզ էյճապ իտէր :

Էսկի միւվէրրիսլէրին գապինճէ, Մէքսիգանըն իտարէյի պէլէտիյէսի, յիլատըն 667 սէնէսինաէն պէրու պազը թէպէտաիւլաթ կէօրաիւքաէն սօնրա, ասըլ Մէքսիգայըլար, Թէզէվգօ կէօլիւ դուրպինտէ իսքեան իտուպ, մէշհուր Մէքսիգա շէհրինի պինա իթտիլէր, վէ Սպանեայըլարըն պուրայա փուխուլ իթտիքլէրի ղէման, սանտալլիի հիւքիւմէթտէ իմքէրաթօրլարընըն տօգու-զընճըսը օլան Մօնթէզումա նամ ղաթ պուլունույօր իտի :

Ամէրիգա գըթասընտա սաքին օլան էհալի իչինտէ էն ղիյատէ միւթէմէտտին օլանլար Մէքսիգայըլար օլտուղու, իպնա իթտիքլէրի միւնթազամ շէհրլէրտէն, վէ իտարէյի հիւքիւմէթէ էլվէմ օլուպ տա, տիկէր ազվամը վահչիյէնին մայիւմի օլմնյան պիւ թաղըմ գա-վանիյնի պէլէտիյէ վէ թիւճճարիյէ վազ իյլէտիքլէրինտէն իսթիտուլ օլունուր :

Մամաֆիհ Մէքսիգայըլարըն տիհանէթ նօգթէյի նաղարընճա ատաթը վահչիւհանէլէրի՝ ինսանը տիւլարը

տէհչէթ իթմէքտէ տիր, Պունլարըն թարտըղլարը բութ-
լարտան էն պաշլըճասը ճէնկ իլահը օլուպ, պու մեր-
համէթսիղ իլահըն հիտտէթինի տավէթ իթմէմէք վէ
քէնտիսինի խօշնուտ իթմէք իւղրէ, քէնտի քէնտիլէ-
րինի պիր թագըմ իշիտիլմէմիշ էղիյէթլէր իլէ թաաղիպ
իթտիքտէն մատա, սէնէտէ էն ագալլ երմի պին քի-
շի բութլարա գուրպան իտիլիր իտի. գաթլ մատտէսի
պիր սիյադ իւղրէ օլմայըպ, եօրթու կիւնլէրի վէ է-
սիրլէրին տէրէճէսինէ կէօրէ իճրա օլունմագտա իտի.
Մէսէլա, գուրպան օլմայա մահքիւմ գըլընան մաղ-
լումլար, պաղէն սու իշինտէ պօղտուրուլարագ, պաղէն
աճլըղլա, վէ պաղէն տէ էսկի Բօմալըլարըն ատէթի
կիպի եէքտիկէրի իլէ տէօյիւշտիւրիւլէրէք դաթլ օ-
լունմագտա իտիլէր. պու սուրէթլէ էօլմէք ղայէթ մագ-
պուլ օլուպ, ղալիպ կէլմիշ օլան գուրթուլուր իտի.
Ֆազաթ գուրպանը՝ բութխանէնին էշիյինտէ գօյուն
կիպի պօղաղլամագ գայիտէյի քիւլլիյէտէն պուլուն-
մագտա իտի:

Գուրպան մէմուլլարը ալթը քիշի օլուպ, պունլար
պիշարէ գուրպանը չըր չըպլագ իտէրէք, սիւրիւրլէյէ
սիւրիւրլէյէ մէնպէրէ տօղրու կէօթիւրտիւքտէն սօն-
րա, տէօրտի այագլարը իլէ էլլէրինի, վէ պիրի տէ պա-
շընը սըգը սըգըյա թութմուշ օլտուղու հալտէ, ալ-
թընճընը թաշտան մամուլ իրի բըշաղընը պիշարէնին
կէօյսիւնէ սաբլամագլա եիւրէյինի չէքիպ չըգարըր, վէ
տէրհալ բութա թագտիւմ իտէր իտի. Պատէհու մագ-
թուլըն գանը իլէ բութըն տուտագլարը վէ բութխա-
նէնին գաբուլարը պօյալանըր իտի. էկէր գուրպան օ-
լան էսնայի մուհարէպէտէ թութուլմուշ էսիր իսէ, պու
մուսամէլաթտէն սօնրա պաշը քէսիլիպ էսիր թութանա
վէրիլիր իտի քի, օտա խաշլայըպ ֆամիլէասը վէ տօսթ-

լարը իլէ եէմէքտէ, վէ չօգլարը տա պու զիյաֆէթը միւտհիչէյէ հիսսէտար օլմաղա ճան աթմագտա իտիլէր: Հէլէ Սբօմի տէնիլէն զայէթ խունրիզ պիր գապիլէի վահիյէ, գուրպանըն էթինի տօղրայըպ բարչա բարչա սաթարլար իտի:

Ճէնկ իլահընըն մատունընտա պուլունան նէֆրէթամիզ շէքիլլի տիկէր բութլարա տախի այնի գուրպանլար թագտիմ օլունմագտա, վէ այնի մուամէլաթ իճրա իտիլմէքտէ իտի:

Նէնի տիւնեանըն հիչ պիր ճիհէթինտէ կէօրիւնմէյէն պու առաթը վահիեանէ պէր թարաֆ իտիլտիյի հալտէ, Մէքսիգա հիւքիւմէթինին իտարէսի օլտուգճա միւնթազամ պիր հալտէ իտի. մէսէլա զապըթա նէզարէթի, բօսթա մուամէլաթը, ումուրը ապքէրիյէ վէ մալիյէ իտարէլէրի, պիր տէրէճէյէ գատար միւնթազամ օլտուղու կիպի, ահալինին առայիչի հալինէ նազըր մէմուրլար, վէ պէյնէլ թիւճճար վուգու պուլան տավարըր բույէթ իտէր հաքիմլէր տէ վար իտի:

Մէքսիգա իմքէրաթօրլուղու ինթիխապաթ սուրէթի իլէ իճրա օլունուպ, քէնտի հայսիյէթը զաթիյէլէրի իլէ պէյնէլ նաա միւթէպէր առտ օլունան վէ ապըլատէ թագըմընտան պուլունան ալթը միւնթէխիպլէր, վէֆաթ իտէն իմքէրաթօրըն էվլատընը ինթիխապ իթմէյէ մէճպուր օլմայըպ, իլլա միւթէվէֆանըն ֆամիլեասընտան էն միւսթաիտի հանկըսը իսէ, անը նաապ իթմէյէ մէզուն իտիլէր: Մօնթէզումանըն, եանի իմքէրաթօրըն ինթիխապը բէք մութանթան սուրէթտէ, վէ պիր չօգ առաթ ու շէնիքլէր իլէ իճրա օլունուպ, էզհէր ճիհէթ միւսթագիլ, նէֆսի մուգատտէս, վէ քէնտիսի զայրի մէսուլ օլան եէնի իմքէրաթօր, պիր մուհարէպէ իթմէքլէ էսիր թուլթմասը վէ իւսէրայը

բուժլարա դուրպան իյլմէսի պիրինճի շարթ իտի :

Մօնթէղումանըն մայէթինտէ հատարղ հիսապսղ խատէմէլէր պուլունտուգտան մատէ , թահարըրէյասէ-
թինտէ միւք ու տէվլէթին թէրագգըսը խուսուսընտա
միւղաքէրէ իտէն իւչ մէճլիս վար իտի . հիւքիւմէթ
մէմուրլարընտան մալիյէ նաղըրը , ճիւմլէնին մաֆէվգըն-
տա ատտ օլունմագտա իտի . քէզալիք իչլէրինտէ սէ-
ֆարէթ տախի բէք պէօյիւք պիր մէմուրիյէթ օլմաղըլա ,
Գաղիք տէնիլէն բուէսսա , եախօտ ասըլգատէկեանտէն
ինթիխապ օլունան սէֆիրլէր , իմբէրաթօր վէքիլի մէ-
գամըյըլա կիթտիքլէրի եէրտէ , աղիմ պիր տէպտէպէ
վէ հիւրմէթ իլէ գապուլ օլունմագտա իտիլէր . ասա-
լէթին տէրէճէյի նիհայէսինէ թէրֆի գըլընմայը իս-
թէյէն ատէմ , էսկի վէ միւթէպէր պիր ֆամիլեայէ
մէնսուպ պուլունմալը , վէ տէվլէթէ պէօյիւք պիր խըտ-
մէթ իթմիչ օլմալը իտի . պունտան պաչգա պիր սէնէ
գատար մումալիլէյհին ֆաղիլէթը զաթիյէսի վէ պէսա-
լէթը . գալպիլէսինի թաստիգ իթմէք իչին , հէր պիր
հալի թահար թէճըրիւպէյէ ալընմագտա իտի :

Մէքսիգա մէմալիքի իւչ գըսմա միւնգասէմ օլուպ,
պիրի իմբէրաթօրա , վէ իքիսիտէ ասըլգատէկեան իլէ
ահալիյէ այըտ իտի . իմբէրաթօր քէնտի իյրատը իլէ
բուժխանէլէրի վէ պըրահիմլէրի գայըրըպ իտարէ իթ-
մէքտէ իտի . ասըլգատէկեանըն էմլագը , օղուլտան օղու-
լա , եանի իւք էվլատա միյրաս գալըր իսէ տէ , ֆա-
գաթ բէտէրի մալ ու էմլագընը մինասիպ կէօրտիւյի
տիկէր էվլատլարընա թէրք իթմէյէ մուխթար իտի .
չու շարթ իլէ քի , վարիս նասպ օլունան՝ պիրատէր-
լէրինին թէայիւչինի թէտարիք իթմէյէ մէճպուր իտի :

Մէքսիգալըլարըն գալանիյնի պէլէտիյէսի սատէ ,
ֆագաթ բէք չիտտէթլի իտի . էվրօբատա խաֆիֆ պիր

ճէղա վէրիէն պիր թագըմ գապահաթլար , պուրատա
 իյտամ ճէղասը իլէ միւճազաթ օլունուր իտի . մէսէլա
 պիրի , ճընսընըն ատէթի օլան շէքլ ու հէյէթի թէպ-
 տիլ իթտիյի հալտէ ասըլտըղը կիպի , հիւսնի ախլագըն
 իխլալինէ միւթէճասըր օլանլար իտամ ճէղասընա միւս-
 թահագ օլուրլար իտի . քէզալիք գաւանիյնի ապէրի-
 յէ տախի բէք սըղը վէ շիտտէթլի իտի :

Մէքսիգալըլարըն սէնաաթ խուսուսընտա թէրագ-
 դը իթմիշ օլտուգլարընա տայըր սէօյլէնէն սէօզլըր
 միւպալաղա տըր . պունլարըն կիւմիւշտէն վէ ալթուն-
 տան իյմալ իթտիքլէրի ինսան սուրէթլէրի վէ սայիրէ ,
 ասընա բէք ազ պէնղէմէքտէ իսէ տէ , պունը իլէ պէ-
 րապէր Ամէրիգանըն տիկէր ճիհէթլէրինտէ կէօրիւլէն
 իմալթա նիսպէթէն , պունլարըն իմալթա էլպէթտէ
 միւսէննա ատտ օլունմալը տըր : Շուրասըտա տօլրու
 տըր քի , Մէքսիգանըն մուհասէրէսինտէ , եէրլիէրին
 միւտաֆաա խուսուսընտա իպրազ իթտիքլէրի քեար-
 կիւզարլըղ . տէրհալ իմալ օլունան գալալէր վէ մէթէ-
 րիզլէր , վէ էսնայի մուհարէպէտէ կէօսթէրտիքլէրի
 ճէսարէթ իլէ իճրա իյլէտիքլէրի հարպ խիւտէլէրի ,
 ֆէրասէթլի ատէմլէր օլտուգլարընը իսպաթ իտէր :

Էլ հասըլ Մէքսիգանըն ֆէթհի էսնասընտա , ա-
 հալինն՝ ճէհալէթը ֆէվգէլատէ վէ ատաթը վահշի-
 յէլէրինէ րաղմէն , վէ Ամէրիգանըն տիկէր ագվամընա
 նիսպէթէն պունլար իչին , թարիգը մէտէնիյէթտէ պու-
 լունույօրլար իտի տէնսէ , պիր խաթա իտիլմիշ օլմազ :

Հանրի Լըպրէօ նամ միւվէրրիխտէն ախզ իլէ ,
 պալատէքի մուխթասար մալիւմաթը գարիյնի քիրամէ
 իթա իթտիքտէն սօնրա , իչպու ճալիպի տըղգաթ օ-
 լան հէքեպէյի թարիխիյէնին նագլինէ իպթիտար ի-
 տէճէյիլ :

ՖԵՐՆԱՆՏ ԳՕՐԹԷԶ

Ե Ա Ն Օ Տ

ՄԷՔՍԻԳԱՆԸՆ ԻՇՂԱԼԻ

1

Գօրթեզին էյամը շէպապէրի .- Գուպա ճէգիրէսինին
իշղալի վէ մումաիլէինին գումանսան նասպը .

Գրիստափոր Գօլումպոսըն գուվվէյի ագլիյէսի սա-
յէսինտէ քէչֆ օլունան Ամէրիգա գըլաթսը , պէօյիւք
պիր թէաթրօ սահնէսի թասալվուր օլունապիլիր . շան
ու շէրէֆէ հէվէսըսար օլան , վէ ճէնկ ու ճիտալէ մէյ-
լանը թապիսի պուլունան պիր չօգ ատէմլէր , քէնտի-
վէրինի իշպու սահնէյէ աթտըլար , Պունլարտան պաղը
պէօյիւք զաթլար մէյտանէ կէլտի իսէ տէ , Գօլումպոս-
տան սօնրա էն ճէսուր վէ էն միւթէպէրի փէրնանտ
Գօրթէզ օլտու .

Գօրթէզ 1485 սէնէսինտէ էաթրէմատուրա վիլա-
յէթինին Մէտէլլին նամ շէհրինտէ , ասըլատէ , ֆա-
գաթ ֆագըր պիր ֆամիլէատան թէվէլլիւտ իթտի .
բէտէրի Տօն Մարքի , էվլատընըն գուվվէյի ագլիյէ վէ
իսթիտատը թապիյէսինի նազարը տըգգաթա ալարագ ,
օն տէօրթ եաշընտա պուլունան Գօրթէզի , օ էսնատէ
քէսպը շէօհրէթ իտէն Սալամանգա շէհրի մէքթէպինէ
կէօնտէրտի . Գօրթէզ , իբի սէնէ զարֆընտա էքէյիճէ

Թէրագգը իթտի իսէ տէ , ֆագաթ Թապէն աթէշլի
օլմաղըլա , մէքթէպտէ տուրամայըպ բէտէրի նէզտինէ
աւլտէթ իլէ , գուվվէյի պէտէնիյէսինէ ույկուն օլան
աթա պինմէք , սիլահ գուլլանմագ , վէ գըլըճ Թալի-
մի իթմէք կիպի ճէնկեաւէրանէ մախսուս իշլէր իլէ
իշթիղալ իթմէյէ պաշատը :

Էթվարը նէզագէթ վէ նաթըգա բէրտաղըղը իլէ
քէնտիսինի ճիւմլէյէ սէվտիրմէքտէ , վէ մուհարէպէ
մէյտանլարընտա շէճաաթ իճրա իտուպտէ շան ու շէ-
րէֆ գաղանմագտան պաշգա պիր շէյ տիւշիւնմէմէք-
տէ օլան Գօրթէզ , բէտէրինին բէյինէ մուխալիֆ օլա-
րագ , օ էսնալէրտէ Գօրտօվալը Կօնղալ Նամ մէշհուր
պիր ժէնէրալըն Թահտը դօմանտասընտա պուլունան
օրտույա տախիլ օլուպ , օրտունըն հէման իթալեայա
կիտէճէյի էսնատէ խասթալանարագ արղուսընա նա-
յիլ օլամատը :

Պու էսնատէ Գօրթէյին ագրապասընտան պուլու-
նան Տօն Նիդօլա տէ Օվանտօ , Իսքանեօլա ատասընա
վալի նասպ իաիլմիշ օլմաղըլա , Գօրթէզ , եէնի տիւնեա-
եա կիթմէք իւզրէ մումաիլէյհին պայրաղը ալթընտա
թէճէմմիւ իտէն պիր Թագըմ պահտ արայան սէրսէ-
րիլէրին սիլքինէ տախիլ օլտու . ֆագաթ եօլա չըգա-
ճագլարընտան իքի կիւն էվվէլ եինէ խասթալանարագ
պու տէֆատա ֆամիլեասը նէզտինտէ գալմայա մէճ-
պուր օլտու . Ֆագաթ իքի սէնէ սօնրա զուհուր իտէն
ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ , 1504 սէնէսինտէ օն
տօգուղ եաշընտա օլտուղու հալտէ եօլա չըգարագ ,
Սան-Տօմինիգօյա վասըլ օլուպ , քէմալի մուհապէթլէ
Օվանտօտան գապուլ օլունտու :

Օվանտօ , Գօրթէզի էվլասը կիպի սէվտիյինտէն ,
քէնտիսինէ մէնֆաաթլը մէմուրիյէթլէր իհալէ իթտի :

լաքին Գորթեզ, պու կիպի իլթիֆաթլարօտան մէմնուն
օլմայըպ, կիճէ կիւնսիւզ մէյտանը մուհարէպէտէ աս-
քէրլիքէ քէսպը շէրէֆ իթմէք արզուսը իլէ Եանըպ
թուլթուշույօր իտի, Թամ պու Էսնատէ Օյէտա վէ Նի-
գուէզա նամ գաթթանլար Եէնի արաղի պուլմադ իւ-
միւտինէ տիւշտիւքլէրինտէն, Գորթեզ, մէմնունէն մէր-
գումանէ ըէֆազաթ իթմէք իսթէտի իսէ տէ, իւշիւն-
ճի տէֆա օլարագ խասթալանըպ թէքրար մագսատը-
նա նայիլ օլամատը :

Փագաթ պու մուվաֆֆագըյէթսիզլիք, մահզա
ճէնապը Հագդըն ինայէթինէ համլ օլունմալը տըր,
զիրա Օյէտանըն պու սէֆէրի բէք պէտպահտ օլտու,
շէճաաթլարընըն սէմէրէսինի կէօրմէքսիզլին, ըէֆիզլէրի
քեաֆֆէթէն թէլէֆ օլտուլար : Միւսթագպէտէ պէօ-
յիւք պիր ստէմ օլաճագ օլան Գորթեզ, Էմիր Հագլէ
պու ֆէլաքէթտէն գուրթուլտու, վէ քէնտիսինի պէօյ-
լէ մուհագգագ պիր Էօլիւմտէն գուրթարտըլը իչին
Ալլահա թէշէքքիւր իթտի. մամաֆիհ Գորթեզ, հէն-
կեամը շէպապէթլինին կիւզէլ կիւնլէրինի պամպօշ կէ-
շիրտիլի իչին բէք զիյատէ թէէսիւֆ իտիյօր իտի. մու-
մալլէյհ, ղէնկին, Էսիրլէրէ մալիք, վէ կէնիշ պիր ա-
րազլիյէ սահիպ իտի իսէ տէ, պունլար կէօղիւնէ կէօ-
րիւնմէյիպ տայիմա շան ու շէրէֆ արզուսը իլէ սուզան
օլմագտա իտի :

Հիքեայէմիզլին Էվլէլիքի գըրմը Էվախըրընտա պէ-
յան իտիլտիլի իւզրէ, 1511 սէնէսինտէ Օլմանտօնըն Եէ-
րինէ կէշէն, Գօլօմպուսըն մախտումը Տիէկօ Գօլօմպուս,
Գուպա ճէղիւրէսինի իշղալ իթմէք իսթէյուպ, պու ի-
շի միւլթապըֆ օլտուլու առալէթբէրվէրլիյի վէ հիւո-
նի ալպազը իլէ շէօհրէթլար օլան Վէլապկուէզ նամ
զաթա հէվալէ օլունտու, Գորթեզ իսէ, նէ Էաբըպ

եաբմայրպ մուամալէյհին սըրքեաթիպի մէմուրիյէթինի էլտէ իթտիքի, զաթէն մալիք օլտուղու խասիյէթը ճէմիլէլէր, էֆէնտիսի պուլունան պու զաթը հայսիյէթսիմաթըն սայէսինտէ տէրէճէյի իքմալէ վարտը:

Վէլասկուէզ իւշ եիւզ նէֆէր ապէր իլէ իքի պին միլ վիւսաթը վէ բէք չօդ սէքէնէսի պուլունան Գուպա ճէզիրէսինի սուհուլէթլէ իշղալ իտէպիլտի, զիրա Գուպանըն ահալիսի ճէնկեալէր օլմատըզլարընտան պաշգա, միւտաֆաայէտէ վադըթ պուլամամըշլար իտի. անճադ Սպանեալըլարըն զուլմու թէատտիսինտէն Սպանեօյայը թէրք իլէ Գուպա ճէզիրէսի ճիհէթը շարգիյէսինէ իլթիճա իթմիշ օլան Հաթույէնամ սէրկէրտէ մուզալէմէթէ գալգըշտը իսէ տէ, մաղլուպէն էսիր տիւշտի, վէ Սպանեօլլար ճէզիրէյի քեամիլէն իշղալ իտէրէք, Սէն Ժազ նամը իլէ պիր մէհաճիրէթ թէէսիս իթտիլէր:

Աղ միւտտէթ սօնրա ճամայիգա տտասընա հիւճիւմ օլունտու քի, Գօրթէզ օրտույա դօմանտանը սանի նասպ իտիլտիլինտէն, պու սէֆէրտէ հայլըճա իշ կէօրտիլի ճիհէթլէ, Վէլասկուէզին հիւսնիւ թէվէճճիւհինէ մազհար օլտու. ալէլիտուսուս քէնտի կիպի դօմանտանըն քեաթիպի պուլունան Անտիրեա Տուէրօ նամ քիմէսնէ իլէ տէ սամիմի պիր տօսթլուգ բէյտա իթտի. ֆադաթ թիզմէշրէպլիլի վէ քիւսթաիլըղը սէպէպի իլէ պաշընա պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ կէլմէսինէ ըէմադ գալտը:

Շէօյլէ քի, Սէն Ժազ մէհաճիրիյնինտէն չօղլարը, Վէլասկուէզտէն խօշնուտ օլմատըզլարը ճիհէթլէ, մուամալէյհին ալէյհինտէ պիր շիքեայէթնամէ թէրթիպ իթտիլէր, վէ Գօրթէզին ճէսարէթինի պիլտիքլէրինտէն, մէզքիւր շիքեայէթնամէյի Տիէկօ Գօլօմպոսա կէօթիւր-

մէք խըտմէթինի մէրգումա թէքլիֆ իթտիւէր . Գօրթէզ, մահճուպիյէթինի մուճիպ օլաճադ օլան իշպու խըտմէթի գապուլ իտէրէք նարին պիր գանօթ իլէ Կօլա չըգմայա հաղըրլանմըչ իքէն , հէր նասըլ իսէ Վէլասկուէզ իշէ ակեահ օլուպ Գօրթէզին իրթիքեապ իթտիյի պու նանքէօրլուղա ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք , մէրգումը իտամ ճէղասը իլէ մահըրլմ իթտի . Գօրթէզ իշի վագթինտէ տույարագ գաչըպ պիր քիլիսէյէ իլթիճա իթտի , Տուէրօ իլէ տիկէր տօսթլարը , Վէլասկուէզին հիտտէթլինի թէսկին իտէնէ գատար օրատա գալաճադ իտի . հալպուքի Գօրթէզ կիճէնին պիրինտէ իզտիւլաճ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղու ապըլլատէկեանտէն Գաթէրինա Սուարէզ նամ պիր դըղըն , քիլիսէյէ եադըն օլան խանէսինէ զլյարէթ իթթիլի սըրատա թէվգըֆ օլունուպ հապս իտիլտի :

Գօրթէզ, էօյլէ պիր սուրէթը միւէսսիրէտէ ըզհարը նէտամէթ իթտի , վէ էօյլէ շէյլէր սէօյլէտի քի, ալիճէնապ Վէլասկուէզ սուչընը ալֆ իթտիքտէն մատէ , իզտիւլաճ իթմէսինի էմր իթտի , վէ քէնտիտէ նիքեահ ըհսմինտէ շահիտ օլտու , ֆագաթ թէքըրաք քեաթիպիյէ գապուլ իթմէտի : Գօրթէզ օ անտէն պէտ իլէ ըսլահը հալ իտուպ իհթիյաթքեարանէ տավրանմայա , վէ հէր նէվի ֆէտաքեարըլըլը իիթիյաք իտէրէք , քէնտիսինի էֆէնտիսինէ պէվտիւմէյէ , վէ պու եիւզտէն իսթիֆատէ իթմէյէ սայ իթտի :

1815 սէնէսինտէ Գօրտօվալը Հէրնանտէզ նամ պիր գաթթան , վալինին էմրի իլէ մայէթինտէ եիւզ օն կէօնիւլլիւ պուլունտուղու հալտէ քէշֆիյաթէ կէօնտէրիլտի . Հէրնանտէզ, Եուգաթան նամ նիմ ճէղիրէյի քէշֆ իթտի , լաքին ճէնկեալէր օլան եհըրլէր իլէ մուհարէպէյէ թուլթուլուպ թայիֆէլէրինին պէօյիւք գըս-

մընը զայս իթտիքտէն սօնրա Գուպայա ավտէթ իլէ օ սէնէ վէֆաթ իթտի . լաքին Վէլասկուէզ, մահալի մէզ-քիւրտէ պուլունան սերվէթտէն խապէրտար օլուպ , ժան Կըրիթալուա նամ գապթանը տէօրթ գաբագ վէ իքի եիւզ նէֆէր թայիֆէ իլէ թէքրար կէօնտէրտի . Սպանեօլլար իպթիտա Գօզուէլ ատասընը պուլտուլար, Եուգաթան սէվահիլինի տօլաչըպ հայլըճա ալթուն ճէմ իթտիքտէն սօնրա , Մէքսիգա հիւքիւմէթինին թահաը թէսարուֆընտա պուլունան Սալլուա նամ ճէզիրէյէ թէգարրուպ իթտի . Եէրլիէր Սպանեօլլարը քէմալի թէաճիւպլէ թէտգըգ իթտիքտէն սօնրա քէյ-ֆիյէթի հիւքիւմտարլարընա խապէր վէրտիլէր . Սպանեօլլար պուրատա տախի քիւլլիյէթլի ալթուն թօրլատըլար , Փագաթ օրալարտա տուրմայը մինասիպ կէօրմէտիլէր :

Կըրիթօլուա , ճէզիրէյի մէզքիւրէնին եագընընտա պէօյիւք պիր արազի պուլունաճաղընա էյիտէն էյի գանտը , Փագաթ արազիյի մէզքիւրէյի իշլալ իթմէք վասէթալէրինտէն մահրում օլմալըլա , մըգտարը քեա-ֆի ասաքիր վէ մուհիմմաթ թալէպ իթմէք իշին , զապիթանտէն Ալվարատօ նամ պիր զաթը Գուպայա կէօնտէրտի . Ալվարատօ , կէմիլէրին ուզուն միւտտէթ մէյտանէ չըգմատըգլարը ճիհէթլէ տիւչարը վէսվէսէ օլան Վէլասկուէզէ, Եէնի քէշֆ օլունան վէ քէշֆ օլունաճաղը մէմուլ պուլունան մէմալիքի բէք զիյատէ մէտհ ու սէնա իտուպ , սէօզիւնի իսպաթ իշին պէրապէր կէթիւրտիյի ալթուն քիւմէլէրինի տախի իրայէ իթտի .

Վէլասկուէզ, պուլ խայըրլը խապէրտէն բէք մէմնուն օլտու , վէ պուլ հէվատիս տէրհալ ճէզիրէտէ շույու պուլուպ հէր քէսին մէրագ ու թամաընը թահ-րիք իթտի . Գօրթէզ իսէ , պուլ իշտէ քէնտիսինին ճիւմ-

լէսինտէն զիյատէ միւսթէֆիտ օլաճաղընը, պիր հըսսը թապի իլէ շիմտիտէն քէշֆ իտիյօր իտի: Վէլասկուէզ տէրհալ Եէնի պիր մէմալիք պուլունտուլունը Սպան-եայա պիլտիրտի, վէ քէսպը շան ու շէրէֆ իտէճէք պէօյլէ պիր ֆըրսաթը վէֆթ իթմէք իսթէմէյուպ, Սպանեատան քիմնէ կէլմէղտէն Եվիլէ ապէրի Եօլա չըդարմադ սէվտասընա տիւշմէքլէ ալէլ աճէլէ հալըր-լըդ կէօրմէյէ պաշլատը: Պիր չօգ պահտ արայանլար տախի թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ իլէ մէշղուլ օլտուլար:

Իշ Եալընըղ միւսթաիտ պիր գօմանտան ինթիլիսա-պընա գալտը քի, Վէլասկուէզ պու խուսուսա բէք զիյատէ տըդգաթ իտիյօր իտի: մումաիլէյհ՝ պէօյլէ ուղագ պիր մահալտէ իճրայի մուամէլաթ իտէճէք օ-լան գօմանտանըն, քէնտի հիւքմի խարիճինտէ օլարագ սուրէթը միւսթագիլանէտէ հարաքէթ իտէճէյինի տիւշիւնմէքտէ վէ պու պապտէ տիւշարը կնտիշէ օլ-մագտա իտի: Չօգլար միւթէպէր զաթլարըն իլթիմասը իլէ պու մէսնէտի էլտէ իթմէք իսթէտիքլէրինտէն, Վէ-լասկուէզ պունտան տօլայը տահա զիյատէ վէսվէսէ իտիյօր իտի, ֆագաթ Գօրթէղին հալի իսթիգալալինէ վէրիլէճէք գարարըն զէմանը կէլմիշ իտի:

Գօրթէզ, Անտրէա տէ Տուէրօ իլէ խաղինէյի գը-րալի նաղըրը պուլունան Ամատօր տէ Լարէզ նամ նու-ֆուլըլ ատէմ իլէ բէք սըգը տօսթլուգ բէյտա իթ-միշ, վէ Վէլանկուէզին պունլարըն սէօղիւնտէն չըգմա-յաճաղընը տախի անլամըշ օլմաղըլա, Գօրթէզ պիր չօգ վատլէր իլէ մումաիլէյհիւմի էլէ ալըպ, քէնտի հագգընտա իլթիմաս իթմէլէրինի բէճա իթտի: Պուն-լար, Գօրթէզի պիր սուրէթը մախսուսէտէ Վէլասկու-էզէ թագտիմ իթտիլէր, վէ մումաիլէյհ տախի չօգ-տան պէրի արատըղը ատէմի պուլմուշ կիպի տէրհալ

գապուկ իթտի, զիրա Վէլասկուէզ, Գօրթէզին պու-
լունտուղու տէրէճէտէ պիր ատէմին, պիրաէն պիրէ
պէօյլէ թէրֆիյի ըիւթպէ իյլէտիյի հալտէ, արթըգ
միւսթագիլլիք սէվտասընա տիւշմէյէճէյինի մէմուլ ի-
տիյօր իտի. ալէլ խուսուս Գօրթէզի պէօյլէ մէմուլին
զայրի պիր նիյմէթլէ թալթիֆ վէ միննէթտար իտէր ի-
սէ, արթըգ քէնտի հիւքմիւնտէն տըշարը չըգմազ, վէ
հարաքեաթը միւսթագիլանէտէ պուլունմազ զանն ի-
տիյօր իտի:

Մալիքի ֆէրասէթ վէ հէր նէվի խասիյէթը ճէմիլէ
իլէ միւթթաարֆ օլտուղու ճիհէթլէ սէրիքեարտէ պու-
լունմայա իսթիհգազը օլան Գօրթէզ, իշպու մէմուրի-
յէթը մուհիմմէյի թէշէքքիւր իտէրէք վէ էզհէր ճի-
հէթ թէպաիյէթ կէօսթէրէք Վէլասկուէզին ետին-
տէն գապուկ իտուպ, տէրհալ իգամէթկեհաշը էօնիւն-
տէ պիր պայրագ ըէքզ իթտիրտի, վէ կիճէյի կիւն-
տիւզէ գաթարագ թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ իլէ մէշ-
ղուլ օլտու. հաթտա պիլ ճիւմէ մամէլէքինի սաթըպ
նազտ ագճէ իտէրէք, քէնտիսինէ ըէֆագաթ իտէճէք
օլան զապիթանըն իհթիյաճաթընը իքմալ իթմէյէ սայ
իթտի

Գօրթէզին նայիլ օլտուղու պուլ մէսնէտէ հասէտ
իտէնլէր, մէրգումըն մուամէլաթընա սույի մանալար
վէրէրէք, վէ ալէլխուսուս մուգատտէմա պէյնլէրին-
տէ կէշէն վազաայը տէրմիյան իտէրէք, Վէլասկուէ-
զին զիհնինի գարըշտըրըպ շիւպհէյէ պըրագտըլար.
էօյլէքի, Գօրթէզ մուամիլէյհին թալը ու հարաքէթը
պարիտանէսինտէն իշի չագարագ, հէման գօմանտան-
ըղը քէնտիսինտէն իսթիրտատ իթմէք ֆիքրինտէ պու-
լունտուղունը անլայըպ, քէյֆիյէթի տօսթլարը Տուէրօ
վէ Լարէզէ պէյան իթտի, վէ մուամիլէյհիւմին նասի-

հաթը իւէ սէրիան թէտարիքեաթը սեփէրլյէյի իքմալ իտուպ, թէքրար ըզհարը թէպալյէթ իւէ Վէլասկուէզի թէէմին, վէ ըէսմի վէտայը իճրա իթտիքտէն սոնրա, 1518 սէնէսի Նոյեմբերինին օն սէքիզինճի կիւնիւ եէլքէնլէրի աշըպ հօլա չըգտը:

2

Տօնանմանըն հարաքէթի.

Նասըլ քի տէտիք, Գօրթէզին տիւշմէնլէրի աղվիւ յաթընտան, վէ ալէլ աճէլէ հարաքէթինտէն, Վէլասկուէզին գօրգու վէ շիւպհէնլէրի արթմըշ իտի. պու սէպէպլէ քէնտիսինէ մինասիպ պիր մուալլին օլմագ միւլապէսէսի իւէ Տիէկօ տէ Օրտաղ նամ քիմնէյի միւսթէշար մէգամը իւէ մումաիլէյին ըէֆագաթընա թային իթմիշ, վէ մէրգումա, Գօրթէզին հէր պիր հարաքեաթընա խաֆիէն նէզարէթ իտէրէք, քէնտիսինէ իշար իթմէսինէ տայըր թալիմաթ վէլմիշ իտի իսէ տէ, կէմիլէր սահիլտէն այրըլըր այրըլմազ, քէնտի թային իթտիլի մէմուրտան տախի շիւպհէնլէնմէյէ պաշլատը. Պիր թարաֆտան իթհամլար տախի չօղալըպ, հէրքէս Գօրթէզին իսեան իտուպ սէրպէսթանէ հարաքէթ իտէճէյինէ գարար վէրմէքտէ իտիլէր. պուշար քեաֆի տէյիլ կիպի պիր թագըմ էֆքեարը պաթըլէյի տէրմիյան իւէ, Վէլասկուէզի ճայտըրմաղա սայ իտիլտի. հաթտա քէնտիսինի միւնէճճիմիլյէ աշինա վէ միւսթագպէլի քէշֆ իթմէյէ միւղթէտիր կէօսթէրէն, ժան Միլլիան նամ հէրիֆին պիրի, էօլէ միւտհիշ քէշֆէր իյլէտի քի, նի-

հալէթ Վէլասկուէզ, Գորթէզի դամանտանլըգտան աղլ
իթմէյէ գարար վէրտի :

Տօնանմա Թրինիթա նամ մահալէ օղրամըշ օլմա-
ղըլա , Վէլասկուէզ օրանըն մուհաֆըղը պուլունան ֆը-
րանչէսդօ Վէրտուկօյա , Գորթէզի աղլ իլէ եէրինէ մի-
նասիպ պիրինի ինթիսապ իթմէզինէ տայըր էմի կէօն-
տէրտի , վէ պոպ մէսէլէյէ Տիէկօ Օրտաղ իլէ , հադդըն-
տա էմնիյէթի պուլունան Մօլլա նամ քիմնէյէ պէյան
իթտի . լաքին Գորթէզին սատըղ վէ ույանըդ տօսթլա-
րը Տուէրօ վէ Լարէզ , քէյֆիյէթի մումաիլէյհէ իսպար
իթմիչէր , վէ Գորթէզ տախի էվլէնէ տավրանըպ մէր-
դումանը քէնտի թարաֆընա ճէլպ իթմէյէ չալըշմըշ ,
վէ հաթտա ճէրպէղէլի լիսանը իլէ Օրտաղըն հիւսնի
թէվէճճիւհինի քէամիլէն գազանմըշ իտի .

Օրտաղ , Վէրտիկօնըն նէղալինէ վաքըպ Վէլասկու-
էզին էմրի իճրասընտան զուհուրա կէլէճէք օլան գարը-
շըղըղը տէրմիյան իթտի . Վէրտուկօ գօրդտուղունտան
վէ եախօտ կիղլիճէ ըըշվաթ եէտիյինտէն , Վէլասկու-
էզին էմրինի իճրա իթմէք իսթէմէտի . մամաֆիհ ապէ-
րին բէք զիյատէ հիւսնի թէվէճճիւհինի գազանմըշ օ-
լան Գորթէզի աղլ իթմէքտէ բէք գօլայ տէյիլ իտի
ֆադաթ Գորթէզ , Վէլասկուէզէ պիր մէքթուպ եա-
ղըպ , տայիմա քէնտիսինէ իթաաթ իտէճէյինէ վատ
իթտիքտէն սօնրա , ապէր թօլլամադ վէ գումանեասը-
նը իքմալ իթմէք ֆիքրի իլէ Հավանայա տօղրու եօլա
շըղտը :

Ֆիլհադըղա Հավանա մէհաճիրէթինտէ կօնղալօ
տէ Սանտօվալ , ֆըրանչէսդօ Տէմնթիյօ , վէ Տիէկօ տէ
Սօլօ նամ ճէզուր զապիթլէր իլէ տիկէր պիր չօդ պէ-
հատըր ատէմլէր պուլտու քիլ , պունլար քէնտիսինէ
րէֆադաթ իթմէքլէ պէրապէր , լաղըմ կէլէն մուհիմ-

մաթը աաիի թէտարիք իտէճէքլէրինի վատ իթտիլէր :

Վէլակուէլ էմրինին իճրա օլունմատըղընը կէօ-
րէրէք եէնիտէն թէճրիւպէյէ գալգըչտը , վէ էվիլէլ
Վէրտուկօնըն գօրգագըղընը մուախէղէ իլէ , տօնան-
մանըն իմանտան տըչարը չըգմասընա միւսատէ իթ-
տիլի իլին , խըյանէթ իթհամաթը թահտընտա պու-
լունտուղունըր բէսմէն պէյան իթտիքտէն սօնրա , տէր-
հալ սատըգ պէնտէլէրինտէն պիրինի Հավանա մէհա-
ճիրէթի բէյիսի պուլունան Պարպա Բէթրօ նամ զաթա
կէօնտէրիպ , Գօրթէզի սէրիան թէվգըֆ իլէ թահտէլ
հըֆիլ քէնտիսինէ կէօնտէրմէսինի , վէ սէյահաթը մու-
վագգաթէն թէէլիլ իլէմէսինի էմր իթտիլի կիպի ,
իչպու էմիրնամէնին իճրասը պապընտա Պարպայա մու-
ալլէնէթ իթմէլէրինէ տայըր պաղը քիմնէլէրէ տէ այ-
ընճա թալիմաթ կէօնտէրտի . ֆագաթ Վէլասկուէզին
իղամ իլէտիլի ատէմին Հավանայա կէլմէսինտէն էվիլէլ ,
Գօրթէզ քէյֆիլէթէ վագըֆ օլուպ իչին էօնիւնի ալ-
տը :

Գօրթէզ , թահտը գօմանտասընտա պուլունան զա-
պիթլէրտէն եալընըղ իքի քիչի հագգընտա չիւպհէ
իթմէքտէ իտի , պունլարտան պիրի վնլինին ագրապա-
սը օլան Վէլասկուէզտէ Լէօն նամ պիր տէլիգանլը ի-
լէ , տիկէրի տէ Տիէկօ օրտաղ իտի . չիւնքի Գօրթէզ ,
Օրտաղըն պաղը սէօղլէրինտէն թէպտիլի էֆքեար իթ-
միչ օլտուղունա գանաաթ կէթիրիպ , չիւպհէ իթտի-
լինի չագտըրմագսըղըն , մահզա եագըն մահալտէն
գումանեա կէթիրմէք պէհանէսի իլէ մէրգումա պիր
կէմի վէրմէքլէ մուվագգաթէն պաչընտան սավտըգ-
տան սօնրա , ճէսուր , իլիտ , վէ աթէչիմէչրէպ Լէօնըն
ֆիքրինի էօլլէ մուգնի սէօղլէր իլէ չէվիրտի , վէ խէ-
յալինի օ տէրէճէ բարլագ շան ու շէրէֆ շուլէլէրի իլէ

իշալ իթտի քի, մուժախլէյճ օլ անտէն իթիպարէն քէնտիսինէ սօն տէրէճէ սաստըզ տօսթ օլտու: Բէթրօ Պարպա իսէ, Վէրտուկօ կիպի քէնտիսինէ վէրիլէն էմ-րին իճրասընտա թէրէտտիւտ իտէրէք, Վէլասկուէզէ ահալինին իսեան իտէճէյի գօրգուսընտան պահա իլէ էմրինի իճրա իտէմէմիշ օլտուղունը պա թահրիր իշար վէ պէյանը իթիղար իյլէտի:

Օրտաղ, մուհիմմաթ թէտարիքի իչին եօլա չըգ-տըդտան սօնրա, Գօրթէղ թահար գօմանտասընտա պուլունան ասաքիրի թօրլայըպ, քէնտինէ թապիյի օ-լան նաթըգարէրտաղըղը իլէ, Վէլասկուէզին սըրֆ հասէտտէն նաչի քէնտիսինի աղլ իթմէյէ չալըչմասըն-տան, վէ պու հարաքեաթը նապիճասը իլէ իշի թէէ-խիր իտէրէք, էրպապը զույուրըն աթէչի զայրէթինի սէօնտիւրմէյէ սէպէպիյէթ վիրմէսինտէն աճը աճը չիքեայէթլէրէ պաշլատը. պու իշթիքեալէրի տինլէյէն նէֆէրաթ, զապըթան, պէօյիւք վէ քիւչիւք ճիւմլէ-թէն ֆէնա հալտէ հիտաէթլէնտիլէր. զիրա քէմալի սապըրսըղըզլա քէսպը սէրվէթ ու շէրէֆի մուճիպ օ-լաճագ օլան իշպու սէֆէրէ պիր ան էվվէլ իպթիտար օլունմասընա պէքլէյօրլար իտի. հաթտա պու պապտէ չօզլարը օլանճա մալլէրինի սարֆ իթմիշ վէ Գօրթէղ հագգընտա էմիյէթը քեամիլլէլէրի պուլունմուշ օլ-տուղունտան, ճիւմլէսի պիրտէն գօմանտանըղը թէրք իթմէմէսէնի րէճա, վէ քէնտիլէրինին հէր պիր էմրինէ իթաաթ իտուպ ուղրունտա գանլարընըն սօն տամլա-սընը տէօքէճէքլէրինի պէյան իթաիլէր:

Գօրթէղ, ապէրին իպրաղ իթտիյի պու սատա-դաթ վէ զայրէթտէն մէմուլն օլարագ, քէնտիլէրինի հէման արզու իթտիլէրի օ ալթունը չօգ մահալէ կէօ-թիւրէճէյինի, վէ հէր նէ օլուրսա օլսուն հանլարըն-

տան պիր ան այրըմայաճաղընը վատ վէ եհմին իթմէսի իլէ, ճիւմլէսի պիրտէն «Հուրրա՛» տէյէրէք մումաիլէյհի ալգըչլատըլար: Գորթէզ, պու սուրէթլէ ասաքիր վէ զապիթանտէն էմին օլմագլա պէլապէր, եինէ վէլասկուէզէ պիր մէրթուպ եազարագ, թէպալիյէթի հազգընտա մումաիլէյհի թէէմին իթմէյէ չալըչտը, վէ թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ օլտուգճա իրմալ իտիլմիշ օլմաղըլա պիլա միւմանաաթ եօլա չըգտը:

Կէրէք Գուպա ճէզիրէսինտէքի Սպանեօլլար, վէ կէրէք ճիւմլէ մէհաճիրիյն, օրտունըն թանդիմի իչին էլլէրինտէն կէլէնի տիրիզ իթմէմիչլէր, հաթտա վէլէզկուէզ տախի բէք չօգ մէսարիֆ իթմիշ, վէ կէօնիւլլիւլէր տախի քէնտի մէսարիֆլէրի եախօտ իսթիլըազ իթտիքլէրի ազճէ իլէ սիլահ վէ մուհիւմմաթ թէտարիք իլլէմիչլէր իսէ տէ, Փաղաթ պէօյլէ պէօյիւք պիր իշէ թէշէպպիւս իթմէք իչին Գորթէզլին եանընտա պուլունան գուվլէյի ասքէրիյէ գաթան քեաֆի ատտ օլունմազ. ֆիլ հազըղա ինսան թէշէպպիւս օլունաճագ իշլին ճէսամէթինի, վէ օրտունըն զաաֆէթինի թահտը նազարէ ալընճա, քէնալինի թէաճիւպտէն ալամազ: Գծրթէզլին թահտը գօմանտասընտա պուլունան տօնանմա, էն պէօյիւյի եիւզ, իւշ թանէսի սէքսէն թօնէլաթօ ճէսամէթինտէ, վէ եէտի ատէթի տախի պիր անպարլը օրթա կէմիլէր օլուպ, ճէման օն պիր սէֆինէտէն իպարէթ իտի, պունլարըն տէրունինտէ եիւզ աօգուզ նէֆէր թայլֆէ վէ պէշ եիւզ նէֆէր տէ ասքէր օլուպ, օն ալթը պէյկիւր, գըրդ պէշ թիւֆէնկ, վէ ալթը ուֆագ վէ խաֆիֆ թօք պուլունմագտա իտի, նէֆէրաթըն իսթիմալ իտէճէյի սիլահ իսէ, մըղըրագ վէ գըլըճտան իպարէթ իտի իսէ տէ, անճագ Ամէրիգալըլարըն օգլարընտա մուգավէմէթ իտէպիլէճէք սու-

րէթտէ գալըն բամպուգտան հօրիւլի պիր նէվի զըրհ կիյմիշէր իտի :

Իշթէ Գօրթէզ, պու զաիֆ օրտու իլէ Սպանեա տէվլէթինին թահտը թէսարրուֆընտա պուլունան մէմալիքտէն չօգ պէօյիւք պիր արաղլյէ հիւքմ իտէն, մուազզամ պիր հիւքիւմտարլըղըն իւզէրինէ մուհարէպէյէ կիտիյօր իտի : Պու տէրէճէ պիր հարաքեաթը քիւսթախանէ թարիխտէ բէք նատիր կէօրիւլմիշ տիր . ինսան՝ պու միւշկիւլ իշէ էլ վուրան պիր թագըմ պահտ արայան սէրսէրիլէրին, նայիլի մուվաֆազաթ օլմագ իւմիւտինտէ պուլունտուգլարընա հայրէթ իթմէքտէն քէնտիսինի մէն իտէմէզ . էվվէթ, ինսան՝ պու թէշէպպիւսաթէ, ապքերի պիր սէֆէր նամը վէրէմէտիլինաէն, պունը իթիմատէ զայրի շայան պիր հիքեայէյի հարիքիւլտէ կիպի թէլագգը իթսէ ճայիզ տիր :

Լաքին շան ու շէրէֆ վէ քէսպը սերվէթ արզուսը իլէ սուզան օլան Սպանեօլլարըն կէօզիւնէ հիշ պիր շէյ կէօրիւնմէյիպ, հէր նէֆէր քէնտիսինի, էզմինէյի գատիմէտէքի, տաղը եէրինտէն գալտըրըպ տա աիկէր պիր տաղըն իւզէրինէ վաղ իտէն գահրիմանլարտան զանն իթմէքտէ, վէ հէր պիրի հէր նէվ թէհիլիքէյի կէօզէ ալտըրարագ քէնտի հիսապընա չալըշմագտա, վէ սուրէթը գաթիլէտէ մուվաֆազ օլաճաղընա գանաաթ կէթիրմէքտէ իտի . պունլարըն ֆօրթէզ հագգընտա էմնիլէթլէրի սէրքէմալ իտէ տէ, ֆագաթ մումալիլէյհէ գօմանտան նազարը իլէ պագմայըպ ըէֆիզ մէգամընտա թէլագգը իթտիլէրի կիպի, Գօրթէզ իտէ պունտան ինֆաալ իտէճէք եէրտէ, պիլաքիս միւթթասըֆ պուլունտուղու ալիճէնապլըղը իլէ պու հալէ բույի ըիւզա կէօթէրէք, քէնտիսինի պիր գաթ տահա սէվտիրիյօր իտի : Զանն իտէրսին քի, գօմանտան իլէ նէ-

Ֆէրաթ միյանընտա պուլունան պու հիւանի իրթիպաթ , հէր եէրաէն ղիյատէ Ամէրիգատա էլզէմ իտի :

Քէմալի խահիշ իլէ պահտըն արգասընտան դօշմագտա օլան պու ատէմլէր , գուվլէյի ըուհանիյէ իլէ տէ քէսպը դուտրլէթ իտէրէք , քէնտիլէրինի՝ պուլթըէրէսթլէրի խըրիսթիյանլըգ նուրը իլէ թէնվիր իտիծի վաիլլէր սըրասընա դօյմագտա իտիլէր . հէլէ Գօրթէզ՝ մէրգուանըն պու էֆքերարընը թէյեիտ իթմէք վէ քէնտի էմլինէ մութի գըլմագ ֆիքըրի իլէ իրէքտէն մամուլ վէ էթրաֆը սըրմա սաչագլը պիր պայրագ իմալ իթտիրտի , վէ օրթասընտա Սպանետա տէվլէթի արմասընը վաղ իլէ , իւղէրինէ պէօյիւք պիր խաշ իշլէթտիրիպ , խաշըն էթրաֆընա տախի Լաթինճէ օլարագ «Խաշըն արգասընտան կիտէլիմ , զիրա պու մուգատտէսնըշան իլէ ղալէպէ չալաճաղըզ» մաալինտէ պիր իպարէ եաղտըրտը : Մումաիլէյհ , պուըն իլէ ասքէրէ պէօյիւք Գօստանտիանօս իմրէրաթօլըն միւճիղլէլի պայրաղընը իիթար իթմէք իսթէյօր իտի :

Գօրթէզ , օրտուսընը պու սուրէթլէ հաղրէթի իսանըն հիմայէսինէ թէվտի իթտիրտէն սօնրա , ասքէրիօն պիր պէօյիւյէ թագտիմ իտէրէք , պէհէրինէ իւմէրայի ասքէրիյէտէն , Վէլասկուէզ տէ Լէօն , Բէթրօ Սլփարատօ , Հէրնանտէզ , Բօրթօ-Գարրէտօ , Ֆրանչէսգատէ Մօնթէյօ , Ֆրանչէսգա Սալտէտօ , Ժան Եօգօպար , վէ Կընլէզ Նօրթէզ նամ ղապիթլէրի գօմանտան նասպ իլէ , տօնանմանըն պաշ գօմանտանլըլընը քէնտիտի տէրիւհտէ իթտի . պէհատըր Սլամինօս , տօնանմանըն սէր գըլաղուզը օլտուզու կիպի , թօրճու գօմանտանլըլը տախի Օրօրթօ նամ մահիր պիր զապիթէ թէֆֆիզ գըլընտը :

3

Գօգումէլ ասարնսա թէվէգգում . - Թապաագոյա
մովասըլէք .

Գօրթէզ, 1519 սէնէսի փետրվարընըն ծնունտա եօ-
ւա չըգըպ Գօգումէլ նամ ատանըն բիշկեհհընտա տէ-
միր ալմաը . ճէզիրէյի մէզքիւրէնին սէքէնէսի , տօնան-
մանըն թէգարրուպընը կէօրտիւրլէրինտէ իշէրլէրէ տօղ-
րու չէքիլիշէր իտի . էն էվլէլ Ալվարօտանըն պէօրլայի
գարայա չըգաը , ֆագաթ մինասիպէթսիզ հարաքէթ-
լէրինտէն եէրլիլէր տահա զիյատէ գօրգարագ պիւթիւն
պիւթիւնէ ֆիրար իթտիլէր . զիրա ասքէրլէր բութխա-
նէտէքի բութլարըն իւզէրինտէ պուլունան ալթունլարը
ղասպ ու թալան իթմէյէ գօյուլտուլար . պիլաքիս ա-
տալըլարըն էմնիլէթինի գազանմագ վէ միւնազապէ
եէր վէրմէք իսթէմէյէն Գօրթէզ , ֆէնա հալտէ հիտ-
տէթլէնիպ վահշիլէրին հիւսնի թէվէճճիւհլէրինէ մազ-
հար օլմագ ֆիքրի իլէ , զասպ օլունան էշեայը քեամի-
լէն իատէ իթտիրտի քի , պունըն իւզէրինէ եէրլիլէրին
խէվֆ ու տէհէթլէրի վարա վարա զայիլ օլուպ , Սպան-
եօլլար իլէ մինասիպալթը տօսթանէտէ պուլունմայա
պաշլատըլար :

Ալալիպ պիր վագաա իլէ Գօրթէզին պուրատա տուր-
մասը հագգընտա խայըրլը օլտու . եէրլիլէրին չօգ տէ-
ֆա « Գասթիլլան » քէլիմէսինի թէլաֆիթուզ իթտիք-
լէրինտէն , ճէզիրէտէ պիր վաթանտաշը պուլունահա-
զընա իհթիմալ վէրէրէք պունա տայըր մօպիւմաթ ալ-
մագ իսթէտի . ֆիլհագըգա ճէզիրէյի մէզքիւրէտէ պիր

Սպանեօլ պուլունմագտա իտի . անասը Անտալուզիայը
Հէրօնիմոս տ'Ակուիլար նամ պու ատէմ, պազը ըէֆիգ-
լէրի իլէ սէքիզ սէնէ էվվէլ ուֆագ պիր սանտալ իլէ
Տարիէնտէն Սպանեօլա ճէղիրէսինէ կիթտիյի էսնատէ ,
սանտալ բարալանըպ պու ատայա տիւշմիւշէր իտի .
պէտպահա արգատաշլարը եէրլիլէրտէն գաթլ իտիլմիշ ,
վէ քէնտի տախի մուճիզէ նէվինտէն օլարագ Փիրար
խուուպ , աղ չօգ մէրհամէթլի պիր դապիլէնին ըէյիսի-
նէ իլթիճա իտէրէք ճանընը գուրթարապիլմիշ իտի .
ատէթա եէրլի վահշիլէր կիպի չըր չըպլագ օլան պու
ատէմ, եէրլիլէրին լիսանընը էօյրէնմիշ օլմաղըլա , Գօր-
թէզ , մէրգճուը ըէյիստէն սաթըն ալարագ . թէրճի-
մանըգ խըտմէթլնէ իսթիխտամ իթտի .

Մարտըն տէօրտիւնտէ թապասգօյա միւթէվէճ-
ճիհէն եօլա չըգըլտը . Գօրթէզ , Կըրիթալուա կիպի
եէրլիլէրտէն հիւսնի գապուլիյէթ կէօրէճէյինի , վէ
քիւլիւյէթլի ալթուռն էլէ կէշիլէճէյինի մէմուլ իտիյօր
խտի ֆագաթ իւմիւտի պօջա չըգտը . եէրլիլէր թէպ-
տիլի ախլագ իթմիշ օլտուգլարընտան , Սպանեօլարըն
դարայա չըգմալարընը մէն իթմէք իշին հաղըրլըգ կէօր-
մէյէ պաշլատըլար . Գօրթէզ , խահնախահ մուհարէպէ-
յի պուրատան պաշլամայա մէճպուր օլուպ , կիճէլէյին
թօրլարը թահաը ինթիզամա վազ իթտի վէ ալէսսա-
պահ կէմիթլի եարըմ այ շէքլինտէ սըրալայարագ ,
տէնիզէ տէօքիւլմէքտէ օլան կէնիշ պիւ նէհիրտէն ի-
լէթլէմէյէ պաշլատը . Սուլհ թէքլիֆ իթմէք իշին Ակու-
իլար նամ զապիթ պիր դաշ քիշի իլէ եէրլիլէրին նէզ-
տինէ կէօնտէրիլտի , լաքին անլէր ճէվապ օլարագ հիւ-
ճիւմէ իպթիտար իտուպ , աղընթընըն սայէսինտէ գա-
նօթլարը իլէ Սպանեօլարա թէգարրուպ իտէրէք , իւ-
զէրլէրինէ եաղմուր կիպի օգ եաղտըրմայա պաշլատը-

լար : Սպանեօլլար տախի պիր գաչ եայլըմ թօք աթէ-
շի իթմէլէրի իլէ , վահշիլէր պու տէհչէթամիզ սէտա-
լէրտէն վէ արգատաշլարընտան չօգլարընըն թէլէֆ օլ-
տուղունը կէօջտիւքլէրինտէն ֆէհա հալտէ գօրգարադ ,
գանթլարընը թէրք իտուպ սույա աթըլմալարը իլէ
գաչմալարը պիր օլտու :

Օ գէման կէմլէր պիլա միւմանաաթ սահիլէ թէ-
գարրուպ իտէրէք ապքէրի գարայա չըգարմագտա իքէն ,
օրմանլար արասընտա բուսուտա պէքլէյէն վահշիլէր՝
գաչանլար իլէ պիրլէշէրէք թէքըրար հիւճիւմէ գօյուլ-
տուլար : Սպանեօլլար , տիւշմէնին աթտըղը օգ վէ սա-
բան թաշլարընտան բէք զիյատէ մուազղապ օլոյօրլար
իտի : Գօրթէղ , եիւղ նէֆէր պէհատըրլարը օրմանըն
տիկէր ճիհէթլինէ կէշիլիւթ թապասոգօ շէհրինի վուրմայա
կէօնտէրտի . պուսըն իւզէրինէ տիւշմէն շէհրի մուհա-
ֆազայէ շիթապ իտէրէք կէօզտէն նիհան օլտուլար :

Թապասոգօ շէհրի սըգը սըգըյա եէքտիկէրէ մէր-
պութ գալըն աղան քէօքլէրի իլէ մէթէրիզէ այլնմըշ
վէ օգ աթմագ իշին պու նէվիմա մէթէրիզին պաղը
ճիհէթլէրինտէ մըզկալ տէլիքլէրի աշըլմըշ իտի : Գօր-
թէղ , սէվգ իթտիյի եիւղ նէֆէրտէն էվվէլ քէնտիւ աս-
քէրի իլէ շէհրին էօնիւնէ վասըլ օլմուշ օլմաղըլա , տէր-
հալ իքի պէօլիւքլէր պիրլէշէրէք , վէ տիւշմէնէ տավ-
րանմայա մէյտան վէրմէյէրէք , մէթէրիզ տէլիքլէրինտէն
էօլլէ շիտտէթլի պիր աթէշ իթմէյէ պաշլատըլար քի ,
եէրլիլէր մուգալէմէթտէն աճիզ գալարադ շէհրի թէրք
իլէ ֆիրար իթտիլէր : Գօրթէղ , պէրայի իշթիյաթ
տիւշմէնի թէագըպ իթմէյի մինասիւպ կէօրմէյէրէք ,
շէհրի տուսուլ , վէ ապքէրի մէվգըճա էհէմիլլէթլէ-
րի օլսն բութխանէլէրտէ իսքեան իթտիլուպ թահաը
թէէմիլնէ ալմագլա իքթիֆա իթտի :

Պու շէտիտ հիւճիւմ հաւատարմի շէհրին հէվալիսին-
տէ շույու պուլմաղլա, ահալի ագըն ագըն կէլիւ իւք
մաղլուպիյէթլէրինտէն մէյուս օլմայան եհրլիլէրլէ պիր-
լէշտիլէր, վէ էվլէլքինտէն զիյատէ պիրգուվէյի ճէսիմէ
իլէ պու եապանճը տիւշմէնի մէյլէքէթլէրինտէն թարտ
ու թէպեիտ իթմէյէ հաղըրլանտըլար. Գօրթէզ տախի
էմրի միւտաֆաայէ շիթապ իտէրէք կէմիլէրտէն աթ-
լարը չըգարթաը, վէ օն իւշ պէհատըր սիւվարիլէրէ
պիթթապսիմ անլէրի քէնտի գօմանտասընա ալտըզը
կիպի, բիատէ նէֆէրաթընը Տիէկօ Օրտաղէ, վէ թօբ-
ճուլարը տախի Մէսայա թէսլիմ իթտիքտէն, վէ գուտ-
տասը շէրիֆ կէօրտիւքտէն սօնրա քէմալի իթմինանը
գալպ իլէ թապասգօլլարըն ճէսիմ օրտուսունա տօղ-
րու իլէրլէմէյէ պաշատըլար. Պու վահշիլէրին սուրէթ
ու հէյէթլէրի՝ վէ հարաքեաթը տախիլիլէրի բէք
տէհշէթամիզ իտի. պաշարը իրի թիւլէր իլէ միւ-
ղէյեէն, վիճուտլէրի էնլի գալգանլար իլէ մէսթուր,
էլլէրինտէ մըզրադ, գըլըճ, սօրա վէ օգ եայ պու-
լունտուղու կիպի, կէօնրէնլէրէ պաշգաճա պիւր տէհշէթ
վէրմէք իւղրէ եիւղլէրի տախի գըրմըզը վէ սիյահ ըէնկ-
լէր իլէ պօյանմըշ իտի.

Գօրթէզ, գօմանտասընտա պուլունան սիւվարիլէր
իլէ օլմանըն եանընտաքի քիւշիւք պիր օրմանըն տէ-
րունինտէ բուսույա կիրտի, պու սըրատա բիյատէ
պէօլիւքլէրի քէմալի ճէսարէթ վէ պէսալէթ իլէ տիւշ-
մէնինին իւք հիւճիւմինէ մուգաւլէմէթ իտիյօրլար իտի.
Փազաթ պու թէարրուզ Սպանեօլլարա բէք զարարլը
օլտու, զիրա եէթմիշ քիշի գատար մէճրուհ օլտուղու
կիպի, պիր նէֆէր տէ վէֆաթ իթտի. պունըն իւղէ-
րինէ վահշիլէր, պիր ճէսարէթը ֆէվգէլատէ քէսպ
իտէրէք, վէ թօբլարըն աթէշինտէն սուլու թանէլէրի

կիսի մագթուղէն եէրէ տիւշմէլէրինէ պագմայարագ ,
 թէքրար թէքրար մուհաճէմէյէ գօյուլտուլար : Թամ
 պու արալըգ Գօրթէղին սիւվարիլէրի մէյտանէ չըգ-
 մագլա տիւշմէնի արդա ճիհէթտէն վուրուպ տօղլու-
 յարագ , մուհարէպէնին հալինի թաղէրի իթտիլէր :
 վահշիլէր , պու մէմուլին զայրի հիւճիւմաէն , վէ զա-
 յէթ տէհշէթամիլ ճանաւարլար զանն իթտիքլէրի աթ-
 լար իլէ սիւվարիլէրին մէնղարէսինտէն շաշըրըպ գալ-
 տըլար քի , արթըգ մուգավէմէթ իթմէք շէօյլէ տուր-
 տուն , հաթտա աթլարա պագմայա պիլէ ճէսարէթ ի-
 տէմէյէրէք , միւնհէպիմէն դարմադարըլ պիր հալտէ
 փիրարէ եիւղ թութուպ օրմանլար վէ պաթագլար տ-
 րասընտա կիղլէնտիլէր : վահշիլէրտէն սէքիլ եիւղ քի-
 շիտէն զիյատէ թէլէֆ օլմուշ , Սպանեօլլար իսէ կքի նէ-
 ֆէր զայպ իթմիլէր իտի :

Պու պէօյիք մառհարէպէտէն սօնրա պիր դաշ ու-
 ֆադ միւտարէպէլէր տէ վուդու պուլուպ եէրիլէր
 տայիմա մաղլուպ օլտուլար : Էլ հասըլ էն ճէսարէթլի-
 լէրի պիլէ մէյուս օլարագ սուլճ թալէպ իթտիլէր : Ոն
 պէշ քիշիտէն միւրէթթէպ պիր հէյէթը սիւֆէրա ,
 մաթէմ նըշանը օլմագ իւղրէ եիւղլէրինի սիյահա պօ-
 յամըլ օլտուգլարը հալտէ , պիր թագըմ հէտիլէլէր ի-
 լէ կէլիպ Գօրթէղին այագլարընա դարմնտըլար : Գօր-
 թէղ , պունլարը թաթլը պիր մուամէլէյի նաղիքեանէ
 իլէ դասլուլ էյլէտիլինտէն , ճէսարէթ տլարուգ էրթէ-
 սի կիւնի օթուղ քիշի տահա կէլիպ , մէյտանը մու-
 հարէպէտէ պուլունան էօլիլէրի գալորըմայա բուխ-
 սաթ իսթէտիլէր քի , տէրհալ միւստատէ օլունտը , վէ
 արթըգ թարաֆէյն մինասիպէթը տօթթանէյէ պէտա
 իտիլտի իսէ տէ , Գօրթէղ , վահշիլէրէ թապիլի օլան
 սէպաթուղլըգտան տայիմա շիւպհէ իտուպ , ֆըրսա-

Թընա տիւշիւրտիւքէրի հալտէ թէքրար սիւսհա սա-
րըմալարընը իհթիմալտէն ատտ իլէ, կէօզլէրինի պիւ-
թիւն պիւթիւնէ գօրգութմագ իսթէտի, վէ ըէյալէ-
րինի նէզտինէ ճէլալ իտէրէք սէրթ պիր սէտա իլէ,
խըյանէթ եախօտ ուֆագ պիր սատագաթսըզլըդ կէօս-
թէրտիքէրի հալտէ, տէհչէթլիւ ճէզալարա չարբըւա-
ճագլարընը պէյան իթտի:

Պատէհու իթտիյի թէհտիտաթըն ֆիիլէն իճրա-
սընա միւգթէտիր օլտուղունը յէօսթէրմէք ֆիքրի ի-
լէ, աքէրէ ճէնկ թալիմլէրի վէ սիւվարիլէրէ տէ մա-
նօվրալար իճրա իթտիրտի, վէ պիր դաչ տէֆատա թօք
աթտըլտը քի, եէրլիլէր թօքըն աթէչինտէն վէ սէտա-
սընտան բէք զիյասէ տիւչարը խէվֆ ու տէհչէթ օլ-
տուլար, զիրա էսնայի մուհարէպէտէ ինթիգամ սէվ-
տասընա տալմըչ օլտուգլարընտան, պու ալաթը թախ-
րիպիլէնին իյրաս իթտիյի խասարաթը միւտհիչէսինի
նազարը տըգդաթա ալամամըչլար իտի: Իչթէ Գօրթէզ,
պու թէտպիր սայէսինտէ մագսատընա նայիլ օլտու.
վահչիլէր, Սպանեօլլարտան ֆէնա հալտէ գօրգմայա
վէ տայիմա հագգլարընտա ըայէթ իթմէյէ պաշլատը-
լար: Իլ հասըլ Թապասգօ ահալիսի, Սպանեա գըրա-
լընը քէնտիլէրինէ սահիպի միւթլագ թանըտըլար:

Պու սուրէթլէ մինասիպէթը տօսթանէ թէէյիտ
օլունուպ, թարաֆէյն հէտիլէլէր թէաթի իտիտի, վէ
արթըգ եէքտիլէրի միյանընտա մուխասէմաթտէն է-
սէր դալմատը: Գօրթէզէ վէրիլէն հէտիլէլէրին իչինտէ
պաղը միւսէննա շէյլէր պուլունուպ, պունլարտան եէր՝
լիլէրին՝ սէնայի նօգթէյի նազարընճա ազ չօգ մէհա-
րէթլէրի պուլունտուղու անլաշըլըյօր իտի: Պու հէտի-
յէլէրտէն պաշգա եէրլիլէր Գօրթէզէ եիրմի դատար
տա խալայըգլար թագտիմ իթտիլէր, պու խալայըգ-

լարն իշինտէ՝ ախրէն ռահիպ Օլմէտօնն էլի իլէ վաֆ-
թիլ օլունուպ Տօնա Մարինա թէսմիյէ գըլընան պիր
գատըն վար իտի քի, պու գատըն՝ Մէքսիգա մէմա-
լիքինին ֆէթհի էսնասընտա Սպանեօլլարա բէք պէօ-
յիւք վէ մուհիմմ խըտմէթլէր իթմիլ օլտուղունտան,
չայանը թէաճիւպ օլան թէրճիմէյի հալինի, գարիյնի
քիրամէ մուխթասարէն պէյան իթմէյի մինասիպ ատտ
իտէրիլ:

Տօնա Մարինա, ասըլզատէ պիր ֆամիլետտան
թէվէլլիւտ իթմիլ զայէթ ֆէրասէթլի պիր գատըն օ-
լուպ, էթվար ու հարաքեաթընտան էմլ իթմէյէ ալը-
չըգ օլտուղու, աթէշի մէշրէպլիյի, քէսկին ֆիքրի,
վէ թէաճիւպէ չայան տէրէճէտէ օլան ճէսարէթ ոս
ղէքեավէթի իլէ, հէմ ճընսընն մաֆէվգընտա պու-
լունտուղու անլաչըլըյօր իտի: Մէղպուրէնին սուրէթի
տախի սիյրէթինէ միւթապըգ օլուպ, մալիքէ օլտուղու
խասիյէթը ճէմիլէլէրի իպրաղ իթմէքտէ իտի: Տօնա
Մարինա, Մէքսիգա իմբէրաթօրլուղու թահտը թէ-
պաիյէթինտէ պուլունան խարաճկիւղար լէյիսլէրտէն
պիրինին գըղը օլուպ, հէնկեամը սէպավէթինտէ բէ-
տէրինի զայպ իթմիլ, վէ աննէսի իքինճի տէֆա էվլէ-
նէրէք տիկէլ պիր էրքէք էվլատ սահիպի օլմուշ իտի:
Մէղպուրէ, Մարինայը սէվմէտիյինտէն, անըն միյրա-
սընը օղլունա հասը իթմէք նիյէթը զատտարանէսի իլէ,
թապասգօ քիպարլարընտան պիրինէ սաթմըշ իտի քի,
օ հալտէ Գօրթէզին էլինէ կէչտի: Մարինա, եէնի է-
ֆէնտիսի հագղընտա տէրհալ սատըգ վէ ումուժի պիր
մուհապէթ հըսս իտուպ, քէնտիսինի մումաիլէյհին
մէնֆտաթընտ հասը ու ֆէտա իտէրէք, հէր նէվի թէհ-
լիքէտէ անըն լէֆիգի օլտու, վէ բէք պէյիւք խըտ-
մէթլէրտէ պուլունտու . . .

Տօնա Մարինա , մայրէջք օլտուղու զէքիավէթի սայէսինտէ , միւտտէթը գալկէ զարֆընտա Սպանեօլ լիսանընը թահսիլ իթմիշ օլտուղունտան , մէզպուրէ Գօրթէզ իլէ Մէքսիգալըլար միյանընտա վազու պու-
լան միւնասէպաթա բէք կիւզէլ վէ էմիլէթի պիր վասէթա օլտու : Տօնա Մարինանըն Սպանեօլլարա մուավէնէթի կալընըլ թէրճիմանըլ խըամէթի իլէ մահոուտ տէյիլ իտի , մէզպուրէ , Մէքսիգալըլարըն թապիաթընը , առէթլէքինի , վէ նօգսանըլարընը լայը-
գը իլէ թէլադգը իթմիշ օլտուղունտան , չօգ տէֆա ումուրը սէֆարէթ վէ ահտնամէ մէսէլէլէրինտէ գու-
լանըլտը : հաթտա պիր գաշ քէրէ Մէքսիգալըլար թարաֆընտան Սպանեօլլար ալէյհնտէ գուրուլան տուզազլարը պէյան իլէ , չարէյի խէլտսը տաիլի կէօս-
թէրմիշ , վէ պու սուրէթլէ Գօրթէզլին էմիլէթը քեաշ միլէսինի գազանմըլ իտի :

Գօրթէզ , կէրէք օրտուսընտա պուլունան խաթա վէ մէճուհլարը թէաավի , վէ կէրէք վահչիլէրի քէն-
տի հէնի էֆէնտիլէրինին թէպաիլէթինտէ թէէյիա իթմէք ֆիլքրի իլէ պիր գաշ կիւն թապասագտա գալ-
մայը մինասիպ կէօրմիշ իտի , ֆիլ հազըգա վահչիլէր սէօղ վէրաիլքլէրի թէպաիլէթի պիր թազըմ իմարաթը սատըգանէ իլէ թաստիգ իտուպ , Սպանեօլլարըն հէր իաթէտիլքլէրինի մէմուսէն իթա իթտիլէր :

Գօրթէզ , ֆիթուհաթ նըշանը օլմագ իւղրէ մէյ-
տանը մուհարէպէտէ պէօյիւք պիր խաշ լիքըլ իթտիր-
տի , վէ (Մազկազարդ) եօրթուսը կիւնի թէքմիլ օր-
տու իլէ պէրապէր մէզքիւր մուգատագէս նըշանըն էօ-
նիւնտէ իճրա իտիլէն գուտտասը շէքիֆէէ հազըր պուլունտու : Ենվմը մէզքիւրտէ եէրլիլէրտէն լիք չօզը
Խրիսթիյանըլը գապուլ իլէ վաֆթիլ իտիլիլէր :

պատէհու Գօրթէզ, Եւրլիէրէ սօն սէլամը վէրէրէք վէ
տէմիլէրի տարագ Եօլա չըգտը : Եւրլիէր , դօման-
տանը թէշեի իթմէք իչին գանօթլարը իլէ հայը պիւ
մէսաֆէ կէմիլէրի թէաղըպ իթտիլէր :

4

Մէսիպա իմքերաթօրք քարաճընսան կէլէն

ճէլէթը սիւժէրա իլէ միւլագաթ :

Ապահեօլլար, սէվահիլի թէֆթիլ իտէպիլիէք ֆիք-
րի իլէ գարայը կէօղտէն զայպ իթմէքսիլին զարդա-
տօղլու Եօլլալընա տէվամ իթտիլէր : Օգոտտսըն Ելի-
մի պիլինճի կիւնի Սէն ժագ տ'Ուլլօա լիմանընա կիլ-
մէք իւղրէ իքէն , Ամէրիգալլար իլէ տօլու պէօլիք
պիլր գանօթ կէօրիւնաիւ : գանօթըն տէրունիւտէ պէօ-
թիւքլէրի զանն օլունան իքի Ամէրիգալլը, տօթլուգ նը-
շանէլէրի կէօթէրէլէք , Գօրթէզին սիւվար օլտուղու
սէֆինէլէ թէգարրուպ իթմէլէ պաշլատըլար, պունլար
քէմաի ճէսարէթ վէ էմիլիլէթ իլէ կէմիլին կիւվէր-
թէսինէ չըգարագ , տօթլուգ վէ թապիւմ իյմա իտէր
սուրէթտէ պիլր նութգ իյրաա իթտիլէր քի , զիքլի
սէպդաթ իտէն Ակուլլար նամ Սպանեօլ՝ հիչ պիլր շէյ
անլայումաոր : Փաղաթ Մարինա , Մէքսիգա լիսանը
իլէ սէօյլէնէն պու նութգը , Ակուլլարըն անլատըլը
Մահա լիսանընա թէրճիմէ իտէրէք մապլինի Ակուլլա
լարա անլաթաը , վէ մէրգում տալի Գօրթէզլէ պէյան
իթտի : Իօմանտան պու իքի քիչլինիւ , Մօնթէղումա
նամ զայէթ գուվէթլի վէ մուագղամ պիլր իմքերա-

Թօրըն , Թահտը Թասարրուֆընտա պուլունան պիր վի-
լայէթին վալիսի Թարաֆընտան իրաւ իտիլիքլէրինէ
վազըֆ օլտու :

Պուսլարըն զիյարէթինին սէպէպի , Գօրթէզին նէ^օ
էֆքեարէ մէպնի օրաւարա կէլտիյինի անլամագ , վէ է-
կէր պիր շէյէ իհթիյաճլարը վար իսէ իթա իլլէմէյէ
հազըր օլտուգլարընը պէյան իթմէքտէն իպարէթ ի-
տի : Գօրթէզ , Սպանեօլլար հագգընտա կէօսթէրիլէն
պու նէզաքէթէ թէշէ.ք.քիւր , վէ քէնաիլէրինին մահզա
տօսթլուգ իչին կէլմիշ օլտուգլարընը պէյան իլէ սէ-
ֆիրլէրի թէէմին իթաիքտէն սօնրա , « Պիզ՝ իմքերա-
թօր ճէնապլէրինին հուզուրընա չըգարագ , կէրէք քէն-
տի վէ կէրէք թէպաասընըն խայրը իչին մէնֆաաթլը
շէյլէր թէքլիֆ իթմէք իչին պու եօճուլուղու իիսթի-
յար իթմիշիզ » տէյու իլավէյի մէգալ իթտի : Պատէ-
հու ճամ բարչալարը կիպի էհէմմիլէթսիզ շէյլէր հէ-
տիյէ իտէրէք Ամէրիգալըլարը եօլա դօյտու :

Սէֆիրլէր , Գօրթէզին ճէվապընտան մէմնունէն
վալինին նէզտինէ ավտէթ իտուպ , եապանճըլար հագ-
գընտա խայրըլը խապէրլէր վէրտիքլէրինտէն , մուամ-
իլէյհ՝ Սպանեօլլարըն գարայա չըգմալարընա մանի օլ-
մաաըգտան մատէ , հաթտա եէրլիլէր , էլլէրինտէն կէլ-
տիյի գաւտար մուավէնէթտէ պուլունտուլար քի , Գօր-
թէզ , աղ միւտտէթ զարֆընտա աթլարը , թօրլարը ,
վէ էշեայը սայիրէյի գարայա չըգարըպ մինասիպ մա-
հալլէրտէ եէրլէշտիրէպիլտի : Գօրթէզ , հէր շէյտէն է-
վէլ չատըրլար գուրմաղա վէ տէօրթ Թարաֆտան մէ-
թէրիսլէր իլէ Թահ.քիմ իթմէյէ սայ իթտի : եէրլիլէր
պու ամէլիյաթէ տաիի եարտըմ իթտիլէր . պազըլա-
րըտա մէքիւլաթ , մէյվէ վէ նէվ պէնէվ գուչլար կէ-
թիրտիլէր :

Գօրթէզ, պիր աղ սօնրա էրթէ կիւնի վալինին քէնտիսինէ զիյարէթէ կէլէճէյինի մէսրուրէն խապէր ալտը . ֆիլ հագըգա ֆէրաասը կիւնիւ Թէվդիլէ նամրնտա օլան վալի , արգասընտա բէք չօգ խատէմէլէր օլտուղու հալտէ , իւմէրայի ասքէրիյէտէն պէօյիւք պիր զաթըն բէֆագաթը իլէ օրտույա կէլտի . Գօրթէզ, մու-մաիլէյհի հայիլ պուլունտուղու ըիւթպէյէ շայան օլաճագ սուրէթտէ գապուլ իտուպ , բէյիսլէրտէն զիյատէ ըիայէթ իթտի , պատէհու թէրճիման վասէթասը իլէ քէնտիսին՝ Գասթիլիյա գըրալը կիպի մուապ-զամ պիր հիւքիւմտար թարաֆընտան էլչի սըֆաթը իլէ կէլտիլինի , իմբէրաթօրա մուհիմմ պիր թէքլիֆ արզ իտէճէյինի , վէ պունը պաշգասընա իտէմէյէճէյինտէն , վագըթ զայ իթմէքսիլին իմբէրաթօրըն հուղուրունա չըգարըլմասընը թալէպ վէ ըսրար իթտի .

Պու թէքլիֆ Մէքսիգալըլարը չիւպհէ վէ էնտիշէ իչինտէ պըրագտըղը ճիհէթլէ , Թէվդիլէ , պու պապտէքի ատէմը խօշնուտիյէթինի աչըգտան աչըղա պէյան իլէտի . տիկէր պիր միւլահազաթտա վալինին գօրգուսընը թէզէիտ իտիյօր իտի . չիւնքի պիր թա-րաֆտան իմբէրաթօրըն եապանճըլարըն իլք տէֆա զու-հուրինտէն տիւչարը էնտիշէ օլտուղու ճիհէթլէ , ան-լէր իլէ մինասիպէթ բէյտա իթմէյէ գաթտան ըույի ըիգա կէօսթէրմէյէճէյինի պիլմէքտէ , վէ տիկէր թա-րաֆտան շայէտ Գօրթէզին թէքլիֆինի լէտտ իտէրսէ , մումաիլէյհին զազապա կէլէճէյինի տիւչիւն-էքտէ ի-տի . Նիհայէթ Գօրթէզի էֆքեարընտան վաղ կէչիրթ-մէյէ սայ իթմէզտէն էվվէլ , անըն տօսթլուղունը գա-ղանմայը տահա էվլա ատտ իտէրէք , Մ'օնթէզումա իմ-բէրաթօրըն նամը իլէ նէվ պէ նէվ հէտիյէլէր վէրէրէք Գօրթէզի թալթիֆ իթտի .

Թեվդիլենին քէմալի աղամէթլէ թագտիմ իթտի-
յի հէտիյէլէր, ինճէ բամպուգտան մամուլ զայէթ կիւ-
ղէլ գումաշլար, ըէնկեամուղ թիւյլէր, ալթուն վէ կիւ-
միւշտէն միւսէննա պիր շօգ թէղեինաթտէն խարէթ
իտի քի, մէղքիւր կիրանպահա էշտալէր, Սպաննօլա-
րըն հըրս ու թամարըն թէսքին խտէճէք եւէրտէ, պէշ
գաթ զիյատէ թահրիք իտուպ, պէոյլէ կիւղէլ վէ
մագպուլ մահսուլարը պսլուռնան պու զէնկին մէմա-
լիբի զապթ իթմէք արղուսը իլէ սուղան օլմայա պաշ-
լատըլար: Գօրթէղ, պու հէտիյէլէրէ մուգապիլ Գառ-
թիլիյա գըրալընտան իմրէրաթօլա թագտիմ օլունմագ
իւղրէ, զայէթ կիւղէլ օյմալը պիր սանտալեա, սըրչա
թաշլար իլէ միւղէյեէն իքի կէրտանլըգ, վէ իւղէրին-
տէ Սէն ժագըն պագըրտան մէսնու թասվիրի պուլու-
նան պիր շապգա հէտիյէ իթտիքտէն սօնրա, էօյլէ պիր
թավը իլէ թէքլիֆինի թէքըրար իյլէտի քի, Թեվդիլէ
ըէտտ իթմէյէ ճէսարէթ խտէմէյէրէք, քէնաիսինի ան-
գտրիպ բայիթախտա սէվգ իտէճէյինէ տայըր Գօրթէ-
ղէ սէօղ վէրտի:

Ճէրէյան իտէն պու միւքեալէմէ էսնասընտա,
Մէքսիգալը սէֆիրլէր իլէ կէլմիշ օլան ըէսսամլէր,
թէաճիւպլէրինի մուճիպ օլան էշեանըն ըէսիմլէրինի,
պէյազ վէ էնլի բամպուգ գումաշլար իւղէրինտէ չըղ-
տըգլարը կիպի, Գօրթէղին, աթլարըն, թօրլարըն վէ
կէմիլէրին թասվիրինի տախի ալտըլար: Պու իշ իմրէրա-
թօրըն էմըլ մախսուսի իլէ իճրա օլտուղու խապէր ա-
լընընճա, Գօրթէղ, Մօնթէղումայա Սպաննօլար հագ-
գընտա պիր ֆիքըր հասըլ իթտիլմէք, վէ մալիք օլ-
տուգլարը գուտրէթլէրինին տէրէճէյի ճէսամէթինի
կէօաթէրմէք իսթէյիպ, պիր մուհարէպէ թալիմի իճ-
րա օլունմասընը էմր իտէրէք, բիյատէ վէ սիւվարիլէր

սէրի մանօվրալար իճրա իթտիքլէրի կիպի, թիւֆէնկ-
ճիլէր թա ուզագլարա նըշան ալըպ, վուրտուլար, վէ
սըգ պիր օրմանէ տօղրու էնտալթ իտիլէն թօրլար իրի
աղաճլարը եէրէ տէվիրտիլէր:

Մէքսիգալըլար, հարաքեաթը ապէրիյէյի վէ
սիւվարիլէրին մանօվրալարընը հայրէթ վէ սիւքիւնէթլէ
թէմաշա իթտիլէր. ֆագաթ թօրլարըն վէ թիւֆէնկ-
լէրին աթէշ իթտիքլէրի սըրատա տէրէճէյի նիհայէտէ
իւրքէրէք, քիմի ֆիրար իթտի, վէ քիմիսի տախի տէհ-
շէթինտէն նաշի եէրէ գաքանտը: Պունլար՝ ալէլուսնում
Սպանեօլլարըն մալիք օլտուգլարը գուվվէթի, քէնտի
իման իթտիքլէրի Ալլահլարըն գուվվէթ ու գուտրէթի-
նէ միւշապիհ ատտ իթտիլէր, Գօրթէզ, կիւճ հալ իլէ
Մէքսիգալըլարը թէսքին իտէպիլտի: Բէսսամլար պու
կէօրտիւքլէրի հարիգ իւլ ատէ շէյլէրին ըհամինի ալա-
պիլմէք իշին, թէքմիլ մէհարէթլէրինի սարֆ իտիյօր-
լար իտի:

Իշպու թալիմ էսնասընտա թէվգիլէ, Մէքսիգա-
լըլարըն ճէնկ իլահընըն պաշընտաքի քիւլահա պէնդէ-
յէն պիր զըրհլը թաճ կէօրմիւշ օլմաղըլա, անը իմքէ-
րաթօրա հէտիյէ իթմէք իշին Գօրթէզտէն թալէպ իթ-
մէսի իլէ, տէրհալ քէնտիսինէ իթա օլունտու. նիհա-
յէթ սէֆիրլէր աղ միւտտէթ զարֆընտա իմքէրաթօր-
տան ճէվապ կէթիրէճէքլէրինի վատ իլէ, ըհամի վէտա-
յը իճրա իտէրէք մուֆարէգաթ իթտիլէր: Մէքսիգա-
նըն հէր ճիհէթինտէ բօսթա մուամէլաթը բէք միւն-
թաղամ օլմաղըլա, Սպանեօլլար, Մէքսիգա բայիթահ-
տընտան հայլըճա ուզագ պուլունտուգլարը հալտէ,
եէտի կիւն զարֆընտա քէմալի սապըրսըզըզըլա պէք-
լէնիլէն խապէրի ալապիլտիլէր:

Մօնթէզլումա, թագտիմ օլունան ըհսիմլէրի կէօր-

տիւյիւնտէ բէք զիյատէ թէաճիւսպ իթմիշ օլտուզու
կիպիւ ք ալէլիսուճուս եապանճըլար թարաֆընտան կէօն-
տէրիլէն հէտիյէլէր սօն տէրէճէ մէրագընը թահրիք
իթմիշէր իտի . հէլէ Թէվգիլէնին կէօնտէրաիյի զըրհը
թաճ , մուճաիլէյհին գալպինէ պիր էնտիշէյի բուհանի
պըրագմըշ իտի . պու մանատար նըշանը՝ քէնտի իմրէ-
րաթօրըղընըն զէվալինէ տէլալէթ ատտ իտիյօր իտի .
Ֆիլ հագըգա թէքմիլ Մէքսիգա մէմալիքի ահալիսի ,
պիր էֆքեարը պաթըլէ իլէ մէէլուֆ իտիլէր . Շէօյլէ քի,
հէվա Սլլահը , պիր վագըթտան սօնրա կէլիպ Մէքսի-
գա հիւքիւմէթինի էլէ ալարագ ահալիյի քէմալի բա-
հաթըլա իտարէ վէ մէսուտ իտէճէյինի վատ իլէ , ու-
զուն միւտտէթտէն պէրի նապէտիա օլմուշ իտի . իշթէ
թէքմիլ ահալի պու ըրվայաթը աթիգէյի , հէվա իլա-
հընըն հէյպէթ ու հէյթինի անտըրան պոռ եապան-
ճըլարըն կէլմէսինէ մութապըգ տիւշիւրէրէք , Մէքսի-
գա հիւքիւմէթինին մահվը իլէ պատէմա իլահլարըն
էլի իլէ իտարէ օլաճագլարընը սէօյլէմէքաէ իտիլէր քի,
ահալինին պու սէօղլէրի , Մօնթէզուճանը մուղթարըպ
իթմէքտէ , վէ խէվֆ ու տէհշէթինի արթըրմագտա ի-
տի . մուճաիլէյհ , պաշըրճա Գօրթէղին քէնտիսինտէն
մուսիրրանէ միւլագաթ թալէպ իտիշինտէն բէք զիյա-
տէ թէլաշ իտիյօր իտի .

Պինաէն ալէյհ Մօնթէզուճանըն ճէվապը Սպան-
եօլլար իյին միւտաիտ տէյիլ իտի իսէ տէ , անլէրին
հիտաէթինի մուճիպ օլմագտան տախի գօրգտուզու
ճիհէթէ , պիր գաշ այ էվվէլ Կրիթալուա իյին իհզար
իտիլմիշ օլան հէտիյէլէրի Գօրթէղէ վէրիլմէսինէ տայըր
Թէվգիլէյէ իմր իթտի .

Պալատէ իշար իթտիլիմիլ միւքեալէմէտէն պիր
հաֆտա սօնրա , Թէվգիլէ , Մօնթէզուճանըն հէտիյէ-

լէրի իլէ օրտոյա վիրուտ իթտի • Մէղքիւր հէտիյէլէրի
կէթիւրէնլէր եիւզ քիշի օլուպ , պունլար՝ Գօրթէզի
թաազիմ իլէ սէլամլատագտան սօնրա հէտիյէլէրի եէ-
րէ վազ իթտիլէր , թէպտիլի էֆքեար իթմէլէրի իշին
կէօնտէրիլէն պու կիրանպահա հէտիյէլէր , Սպանեօլ-
լարըն ալթունբէրէսթիլիլինի գաթ էն տէր գաթ արդ
թըրտըլար , լաքին ճիւմլէտէն զիյատէ հայրէթլէրլինի
մուճիպ օլան չէյ , իքի թանէ տէօքմէ զայէթ իլի եու-
վարլազ թէքսիլէր իտի : Պունլարտան պիրի սօմ ալ-
թուն օլուպ թըպզը թըպզըյա կիւնէշ չէքլինտէ իմալ
իտիլմիշ օլտուղու կիպի , կիւմիւշտէն մամուլ օլան տի-
կէր թէքսիտէ , այնի մահիթապը իրայէ իտիյօր իտի :

Տիւղ տէ Գաթթէլլօ նամ զաթ , եալընը մահի-
թապ րէսմիլնտէ օլան պու կիւմիւշ թէքսի իշին . եիւզ
պին ֆրանգտան զիյատէ տէյէրի վար իտի , տէմիշ
տիր : Պու իքի անթիգատան մատէ տահա բէք չօգ
ալթունտան ֆիլէմիւշտէն մամուլ թէզեիլնաթ , միւճէվ-
հէրաթ վէ էշեայի կիրանպահա , Սպանեօլլարըն հըրս
ու թտմաընը սօն տէրէճէ թահրիք իթտիլէր : Գօրթէզ
պու հէտիյէլէրի մէմնունիլէթը ազիմէ իլէ գապուլ վէ
թէշէքքիւր իտէրէք , քէնտիլնի պէօյլէ կիւզէլ հէտի-
յէլէր իլէ թալթիֆ պույուրտուղու իշին իմբէրաթօր
հազգընծա խասսէթէն իպրաղը շիւքրանիլէթ իթտի :

Էլիլէր պունտան ճէսարէթ ալարազ , մէմուրիլէթ-
լէրինլին էն միւշկիւլ օլան գըսմընը տաիի իճրայէ միւ-
տարաթ իտուպ , աչըգտան աչըղա տէյիլ իսէ տէ , տօ-
լայըման թաթլը վէ մուգնի սէօլլէր իլէ : իմբէրաթօ-
րըն եապանճըլարը գապուլ իտէմէյէճէյինի պէյան ,
վէ կէօնա կէօն սէպէպլէր իրօյէ իտուպ Մէքսիգա
եօլունտա պուլունան թէհլիքէլի չէօլլէրի , էսնայի րահ-
տէ միւթէասըպ գապիլէլէր իլէ օղրաշաճազլարընը ,

վէ տահա պունլարա մէմասիլ պիր չօդ միւշկիւլաթ տէրմիյան իլէ , Գօրթէղի նիյէթինտէն վազ կէչիրմէյէ չապալատըլար :

Գօրթէղ, իմբէրաթօրըն միւլադաթտէն իծթինապ իթտիյինի տույար տույմազ , ճիտտի վէ սէրթ պիր թաւր քէսպ իտէրէք, դաթի , միւէսիր , վէ թէհտիտա-միզ պիր սէտա իլէ , քէնաի էֆէնտիսինին թաւսիյէսի միւճիպինճէ իմբէրաթօր իլէ կէօրիւշմէքսիլին տվտէթ իթմէյէճէյինի սուրէթը մուսիրրանէտէ պէյան իլէ , քէնաիսինի Մօնթէզուճայա կէօթիւրմէլէրինի իճպար իթտի :

Գօրթէղին պու տէրէճէ ըսրարը , Մէքսիգալըլարը ազիմ պիր էնտիշէ իյինտէ պըրագտը , քէնաի էֆէն-տիլէրինին էմրի , Գօրթէղին թէքլիֆինի ըէտտ իթմէք-տէն իպարէթ իտի . լաքին իմբէրաթօրլարընտան դօրդ-տուգլարը գատար , Սպանեալըլարըն ըէյիսինտէն տա-լսի դօրդմագտա իտիլէր : Օ հալտէ օրթա պիր թարիք իթիլսազ իտէրէք Գօրթէղին թէքլիֆինի ըէտտ իթ-մէքսիլին , Մօնթէզուճայէ բայիթահտը մուհաֆազա վէ Սպանեօլլարըն հիւճիւմինի մէն իթմէյէ մէյտան վէրմէք իսթէմէյուպ , իմբէրաթօրա թէքրար խապէր կէօնտէրէճէքլէրինի , վէ կէլէճէք էմրէ գատար՝ պու-լունտուղու մահալտէն իլէրի կիթմէյէճէյինէ տայըր Գօրթէղտէն սէօղ ալտըլար :

Մօնթէզումա , Գօրթէղին պու մէրթէպէ ըսրար ու սէպաթընա վագըրֆ օլունճա ֆէնա հալտէ մուզթա-րըպ օլմայա պաշլատը . արթըդ մուճաիլէյհի ֆիքրինտէն վազ կէչիրմէյէ իւմիւտ գալմամըշ օլտուղունտան , եա-անը սէֆիր մէգամընտա թաղիմլէ գապուլ իթմէլի , վէ եախօտ տիւշմէն գըյաս իտէրէք թէարուղընա միւտա-ֆաա իլէ գարշը գօյմալը իտի . Մօնթէզումա հէր իքի

ճիհէթտէն տախի իճթինապ իտիյօր իտի : Իմբէրաթօ-
րըն պու թէրէտտիւտի , հիւքիւմէթինին զաաֆէթին-
տէն նէշաթ իթմէյօր իտի , զիրա քէնտիսի զայէթ վա-
սի վէ զէնկին պիր մէմալիքէ սուրէթը միւսթագիլէտէ
հիւքմ իթմէքտէ օլուպ , աղիմ պիր գուվլէթէ մալիք
պուլունտուղունտան , իսթէտիյի անտէ պիր էմր իլէ իյիտ
վէ ճէնկեալէր օլան թէպաասընտան հատարղ հիսապ-
սըղ ասքէր թօբլայարադ , մահսուլաթը ազ պիր մա-
հալտէ մուհիմմաթտան , միւթթէֆիլքտէն , վէ հաթտա
րիւճաթ իտէճէք մինասիպ պիր մէվգըտան մահրում
օլան Սպանեօլլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իթսէ , անլէրին
ուզուն միւտտէթ մուգավէմէթ իտէմէյէճէքլէրի , վէ
ազըպէթ մահվ ու բէրիշան օլաճագլարը տէրքեար ի-
տի :

Վադաա Սպանեօլլար միւքէմմէլ սիլահլարը վէ
թալիմլէրի սայէսինտէ գուվլէթլի իսէլէր տէ , ֆադաթ
չօգլուղա տարը սէչիլէմէզ սէօղիւն վէհվասընճա , եա
թէտրիճէն գըրըլա գըրըլա մահվ օլուպ պիթէճէքլէր ,
վէ եախօտ պու թէարրուզաթը քիւսթախանէտէն վազ
կէչէրէք մէմլէքէթլէրինէ ճան աթաճագլար իտի :
Մօնթէզումա , պէօյլէ պիր իշէ թէչէպպիւս իտէճէք
գատար հէմ ազլէ վէ հէմտէ գուվլէթէ մալիք իտի :
Տիւշմէնլէրի քէնտիսինտէն թիթրէմէքտէ , վէ թէպա-
ալարը սօն տէրէճէ գօրգմագտա իտիլէր . մումաիլէյհ
քէնտի մէրհամէթսիղ թապիաթը իլէ հէրսինի գապ-
ղէյի թէսիսիլէ ալմըշ օլմաղըլա , թէպաալարընտան հիչ
պիրի պէօյիւք պիր ճէղայա չարբըլմագսըզըն րէյինէ
գարշու պիր շէյ եաբմաղա ճիւրաթ իտէմէզ իտի :
Մօնթէզումա , մազհար օլտուղու մուզաֆիթրիյէթ սա-
յէսինտէ ասքէրին էմնիյէթը քեամիլէսինի գազանմըշ ,
վէ եար ու աղեսարըն գալպինէ աղիմ պիր տէհէթ պը-

րադմըշ իտի : Մամաֆիհ շիմտի պիր ալունճ եապանճը-
լարըն թէգարրուպընտան գօրգարադ շաշըմըշ գալմըշ
օլմադըլա , նէ եաբաճադընը վէ նէյէ գարար վէրէճէ-
յինի պիլմէյօր իտի :

Սպանեօլլարըն իւք տէֆա քէնտի մէմալիքինտէ
արզը վիճուտ իթտիքլէրի , Մօնթէգուճանըն խէվֆ ու
թէրէտտիւտինի մուճիպ օլմուշ իտի : Միւշարիլէյհ՝
իգթիպայի հալտէ թէտուպիլի գալիլիէ վէ միւէսսիլի-
թիխազ իտէճէք եէրտէ , զարիպ պիր թէրէտտիւտ իլէ
հէմ քէնտի , վէ հէմտէ թէպաասընըն սէֆալէթինէ սէ-
պէպ օլտու : Մօնթէգուճանըն պու զաաֆէթ ու թէ-
րէտտիւտի անճադ էֆքեարը պաթըլէ իլէ մէէլուֆ պու-
լունտուղունտան նէշաթ իտիյօր իտի : զիրա նասըլ քի
տէտիք , Մէգսիգա մէմալիքի ահալիտի , զայէթ գուվվէթ-
լի պիր գապիլէնին կէիլպ մէմլէքէթլէրինի զապլթ իլէ ,
պաշլարընա բէք չօգ պէլալար կէթիլէճէքլէրինէ գա-
նաաթ կէթիլմիլ օլտուգլարընտան , ահալինին պու
տէհէթամիլ զիւյիւմի , հիւքիմոարըլարը իւզէրինէ բէք
ֆէնա թէէսիր իտիյօր իտի :

Նիհայէթիւլ էմը Մօնթէգուճա , Գօրթէղին իսրա-
ընը կէօրիւպ , հիւքմ իթտիլի մէմալիքին տալիլինտէ
քէնտիսինի թէհտիա իտէն պու միւթէքէպպիր պիր եա-
պանճըլարըն հարաքեաթը քիւսթախանէլէրինտէն սըգը-
լարադ , հագգլարընտա պուղզ ու տտալէթ հըսս իթ-
մէյէ պաշլատը , կէվշէմիլ օլան թապիաթը ուլանտը ,
վէ միւթատը օլան շէֆգաթսըղըլը իլէ , պու մաղրուր
եապանճըլարը պիրէր պիրէր քէնտի Ալլահլարընա
գուրպան իթմէյէ եէմին իթտի : հալպուքի պու հիտ-
տէթ , արզու օլունան մուվաֆագըյէթի հուսուլէ կէ-
թիլմէտի , զիրա գուվվէյի ճէսիմէ իլէ տիւլմինին իւ-
զէրինէ եիւքիլէճէք եէրտէ , պու պապտէ վիւքէլաքը-

նըն բէյ ու էֆքեարընը իսթիհսալ իթմէքլէ իրթիֆա իթտի: Փագաթ ուզուն ուզատըյա միւլահազաթ վէ միւթալաա իթմէնին վագթը կէշմիշ իտի, պօշ սէօղլէր իլէ կիւզար իտէն հէր պիր սաաթ, աիւշմէնին գուվլէթինի արթըրմայա մէտար օլույօր իտի: Նիհայէթ իւլ էմր, մէճլիսին գարարը իւզրէ Մէքսիգա հուտուտընտան սէրիան տըշարը չըգմալաքընա տայըր Սպանիօլլարա էմր վէրիլտի: հալպուքի էվվէլճէ սէօյլէտիյիմիղ կիպի, պու էմր իլէ պէրապէր եէնիտէն կէօնաէրլլէն պիր թագըմ հէտիյէլէր, Սպանիօլլարըն սէպաթընա թագվիյէթ վէրմէքտէն պաշգա պիր շէյէ եարամասը:

5

Գօրթէզէ գարըր իօթիքեալէր. - Սպանեայի
նէսիսսէ իլֆ մէհանիրէք:

Մօնթէզումա վէսվէսէ վէ թէրէտտիւտ իչինտէ գալաըզը զէման, պէրիտէ Գօրթէզ տախի էյի պիր հալտէ տէյիլ իտի: Սպանիօլլարըն իչինտէ, նէթիճէյի վէսիմէյի ինթաճ իտէր թէֆրիգա վէ խօշնուտուզլուգ բէյտա օլմուշ իտի, Գօրթէզ, մալիք օլտուղու խասսէլէր իլէ ասաքէրին հիւսնի թէվվէճճիւհինի գազանմըշ օլտուղու հալտէ տախի, եինէ պուլունտուղու միւշկիւլ վաղիյէթի տայիմա նազարը տըզգաթա ալմագտա իտի: Ղիրա վէլասկուէղին թարաֆկիրլէրի տայիմա քէնտիսինէ հասէտ իտուպ խօշնուտուզլուգ պէյան իթմէքտէն շէքինմէյօլլար իտի: Ուլ հագըգա իւմէրայի ասաքէրիլէտէն էքսէրիսի քէնտիսինէ սատագաթլա պաղալը

խելէր տէ , փաղաթ պագը գալան մուխալիֆ կիրուհընա էհէմմիյէթ վէրմէյէճէք տէրէճէ գուվվէթէ մալիք տէյիլ իտի , Պու կիրուհ , տայիմա քէնտիսինի վէլասկուէզին սըրֆ պիր վէքիլի կիպի թէլադդը իթմէքտէ օլմադըլա , Գօրթէզ պունսան բէք մուզթարըպ օլույօր իտի :

Գօրթէզ , չօգտան պէրի միւսթագիլ օլմայը արզու իթմէքտէ իտի : Ղիրա աթէշի թապիաթը , վէ մալիք պուլունսուղու խասսէլէր , քէնտիսինի՝ Վէլասկուէզ կիպի զաիֆ իւլ գալպ պիր ատէմին թահտը հիւքմիւնտէ գալմասընա միւսաատէ իթմէյօրլար իտի : ալէլ խուսուս վալինին հասէտի իլէ , հայլըճա թէրագդը իթմիշ օլան իշտէն հասըլ օլաճագ սէմէրէնին մահվ օլմասընը իհթիմալտէն ատտ իտիյօր իտի : Պու միւլահաղաթ Գօրթէզի հայլի վագըթտան պէրու թասավվուր իթմիշ օլտուղու պիր իշին իճրասընա թէշէպպիւս իթմէյէ իճպար իթտի :

Մամաֆիհ էկէր թահիլ իտիլմէզսէ պու թասավվուրըն գուվվէտէն ֆիիլէ չըգմասը հայլըճա միւշկիւլաթէ տիւշար օլապիլի իտի : նասըլքի կէօրտիւք՝ Գօրթէզ իքի տէֆա քէնտի ագլը վէ տահա տօղրուսը պախտը սայէսինտէ , Վէլասկուէզին թէհիլքէլի հասէտինտէն գուրթուլմուշ իսէ տէ , պու թէհիլքէլէր հէնիտէն թագէլէնէճէյի մէհուլ իտի : Ղիրա օ անէ գատար Տիէկօ Օրտաղ իլէ էսգօպարըն , վէ տահա պունլար կիպի Վէլասկուէզին թարաֆկիրլէրի պուլունան պիր գաշ քիշինին թէվէճճիւհինի գաղանամամըշ իտի : Պունլար՝ ասաքիրտէն չօլլարընը գանտըրմըշլար , հաթտա Գօղումէլ ճէղիրէսի իշղալինտէ , Վէլասկուէզին իամի գաթան անըլմամըշ օլտուղունտան տիլիլը օլմուշլար իտի : Ֆիլ հագըգա Գօրթէզ , գօմանտանլըգ

մէսնէտինի, տօղրուտան տօղրույա գըրալըն Կէտինտէն աւընը կիպի հարաքէթ իթմէքլէ, Վէլասկուէզին էմիրնէ էհէմմիյէթ վէրմէմիշ իտի: Օրտազ իլէ հէմէֆրեարլարը, պու վէ պունա միւմասըլ շէյլէրպէն աիկիր օլարագ, խօշնուտաուզըզլարընը աչըգտան աչըղա պէյան իթմէյէ պիր ֆըրսաթ կէօղէթիյօրլար իտի քի, պու ֆըրսաթտա հէման զուհուրէ կէլիպ իպրագը նախօշնուտիյէ կէօլթէրիլէն սէպէպլէրէ հագգ վէրլիմէյէ պաշլանտը:

Շէյլէ քի, հայլի վագըթտան պէրի առքէրին հալի էյի տէյիլ իտի: օրտու պաթագլար իլէ մօհաթ պիր գոււմուգտա պուլուհտուղունտան, պիշարէլէր պինլէրճէ սիվրի սինէքլէրին հիւճիւմինաէն պիր տագըքա պիլէ ըահաթ իտէմէտիքլէրի, վէ մէզքիւր պաթագլըզլարտան զուհուրէ կէլէն խասթալըզլար իլէ մուզթարըպ օլտուգլարը շէյլէ տուրսուն, էրզագ տաթի թիւքէնմիշ, բէքսիմէտ վէ թուզլանմըշ էթ պօզուլմօշ, վէ դըթըզ գօրգուսը ումուլմըն գալպինի իսթիլա իթմիշ իտի: Պինաէն ալէյհ պու հալի եէս իշթիմալտէն գուրթուլմագ իչին սէրիան պիր թէտպիրէ միւրաճաաթ իթմէքլաղըմ կէլիյօր իտի: վէ իշթէ Գօրթէզ պու ֆիքիր իլէ Բիահուլիցլա նամ շէհիրի զապթ իլէ օրտունըն օրատա իսքեան իտիլմէսինի թէքլիֆ իթտի: Փագաթ Վէլասկուէզին թարաֆկիրլէրի, Գօրթէզին պու թէքլիֆինի ատէթա պիր հարաքեաթը մէճնունանէ ատտ իլէ, պիր թագըմ թէհլիքէլէր տէրմիյան իտուպ օրթալըզ վէլվէլէյէ վիրմէյէ, վէ էզհանը ամմէյի թախտիշէ պաշլատըլար: Թամ պու էսնատէ թէվզիլէ օրտույա կէլիպ, Մօնթէզուլմանըն ճէվապընը, եանի Սպանիօլարըն սէրիան չըզըպ կիթմէլէրինէ տայըր օլան էմիրնամէյի Գօրթէզլէ թագաթիմ իթտի:

Գործէզ ճէվազ հաղորդամագ տա իբէն զօրտու-
տա պնւննան ուփազ քիլիսէնին չոնը չալքնմայա
պաշլայննա , տէրհալ աիլ իւզէրինէ կէտի . պիլճիւմ-
լէ Սպանիոլար ասիսի մուճաիլէյհէ Իմթիսալ Խոնու
տէրին պիր սիւքիւթ հիւքիփէլմա Երաջող , Թէլգիլէ
պոզ հալին թէէսիլի թաճիքնտա գալուր . օ սրբմոն
Կարինա , Գորթէզին Երի իլէ էլլիլէ , Սպանիոլարն
Խալընպ պիր Սլաւհա սէհոտէ Իմտիքլէրինի վէ ոնըն
բութբէրէսթլէր իլէ Թապալդլարը բութլարը Խոյապ
Իթմէյէ միւլ թէտիլ օլտոնլալնը , վէ պու ծէպէպլէ
Մանթէզուճայա գարչի հիտտէթլէնմիլ օլտն Սլաւհա ,
մոճաիլէյհէ ժէրհամէթ պոչուրմասը Իլին Նիյալ Իթ-
տիքլէրինի պէյան Իթտի . պատէհա Գծիթէզ սէրթ վէ
միւսսիլ պիր ունա Վլէ էլլիլէ Իթթմալէն :

— Մաթպազ մուփաթիւմըմ օլտն գըրալ ճէնապ-
լէրինին , Մէքսիգա Խմքէրաթօրը իլէ տօսթլուգ մու-
հէմէսի աղտ Իթմէք արդուսընտա պուլունմուղանըն
սէպէսի պաշգա պիր շէյ օլմայըզ , իլլա ճէնապը հադ-
դըն մահաանիլէթիմի Թանըմայան բութբէրէսթլէրէ ,
Խմքիլթիլանըլըն հաղըգաթընը թէպլիլ Իթմէքոն
Ինլարէթ աիլ . պէնլմ տալի նէկէանէ արդում պոռ
օլմագըլա , պու պապոտէ շաղըմ կէլէն մուլիւմաթը շի-
փահէն Մծիթէզուճայէ Վլէրմէքիլճէ պուրտոնն մու-
փպրէգաթ Խտէմէմ . գէնիմ Լուսա մէթ Նիլէթի իլէ
կէպիլ օլմաարլըմա Խապաթ Խէ , Նէղտիմուէ պուլունմոն
պպէմէրին ալլըղը արը , աէսի .

Գործէզին պուսէօղլէրինի քէմալի սա-
պրըլըլըլա տինլէտիքտէն սօնըա թէհաճիւպ վէ Խոշ-
նոաոսուղլուղոնը իյմա Խտէր պիր թագըմ էթվար ու
հարաքէթ Խալալ իլէ օրտուստն շըղըպ կիթաի :

Իքինճի կիւնի մէքիւլաթ կէթիլմիք տտէթլէրի օ-

լանն եւրկերտէն քիմնէ կէօրինմէտի արթըգ միւնա-
պէսլաթը տօսթանէ դաթ օլաւնուչ օլմագըլաւ Գօր-
թէզլ ան պէ ան միւսասէմաթըն պիտայէթինէ ինթի-
զար իտիօր իտի ք պու վագաա Սպանեօլարըն տէհչէ-
թինի մուճիպ օլտու ք ալէլ խուտուս վէլասկուէզին թա-
րաֆտաղարը չիքեպէթ իլէ աէ իրթիֆա իթմէյուպ ,
գօմանտանըն ալէյհնալէ տուղնդար գուլմայա տաթի
գալգըչտըլար , վէ Տիէկօ ԿՊրտաղ նամ օլիւր զտայիթի
Գօրթէզլէ կէօննէրթայ , իհթիյաթսըզըղընը վէ հարա-
քեաթը մէճնտօնանէսինի երւզիւճէ վուրտուգ տան սօն-
ըա , օրտույը վէ տօնանմայը թէքսիւր վէ թանդիմ իթ-
մէք իչին Գուպա ճէզիլէսինէ ավտէթէ իճպար իթմէ-
սինի թաւսիյէ իթպիլէր Գօրթէզլ Օրտաղըն թէրպիյէ-
սիղճէ սէօյլէտիյի պու սէզլիլէրի ֆիթտօրըզ պիւր հալ
իլէ տինլէյիւր ապա էսէրը թէլաչ կէօնթէրնէտի , չիւն-
քի զաթէն նու մաստէյի քէնաթ թարաֆիլիլէրինտէս
սուլթմաչ իտի ,

Գօրթէզլին բէք սասորդ տօսթարըզ օլան Բօրթօ
Գալգէրօ , Սանտօէկ Ալվարատօզ , Էսզալէնթէ , Օչիւմ վէ
Լուկօ նամ զապիթլէր , տօրէրին հլօսնի թէվէճճիւ հի-
նի գաղանմչ օլմագըլաւ ապիմա գօմանտանը տիւտ-
ֆատ իթմէրան , վէ անրն մէսնէտինի երւքսէթէրէք
պիւթիւն պիլթիւնէ վէլասկուէզին հիւրպիւ թէէսիւ
րինտէն չըգարմագ արղուսը իլէ , պու սրապտէ աօրթ-
րին բէյնի տաթի իպթիհապէ չալըչմագ տօս իտիլէր ,
Գօրթէզլ , մէրդումանըն պու էֆրեարինա վագաթ օլմա-
ղըլա , զայէթլ զսթալըզը պիւր թէտպիլէ միւրաճպթ
իթտի ,

Նէօյլէ քիւ Օրտաղըն վէգալթիւր չիւթ թիւանէտինի
պիւր սուրէթլ չէլիմօնէտէ տինլէտիքտէն սօնըա , քէն-
տինի մէնաֆիլի ումու միլէնին խաթըր իչին հէր շէյի

Եւրամազա հազար կիպի կէօթերէրէք, էրթէ կիւնի կէմիլէրէ րաքիպ օլմալարընը աւքէրէ էմիր իթտի, պու եէնի էմիր իւզէրինէ, պահա աւամագ իչին տէնիզլէրի եարդպ կէչմիշ օլան քիմնէլէր, իւմիւտլէրինին պու սուրէթէ պէրհէվա օլաճաղը հասէպի իլէ շիքեայէթ վէ թէհաիտաթէ պաշլատքար. պու հալ ումում աս-քէրէ տախի սիրայէթ իտէրէք, ճիւմլէսի պիրտէն գօմանտանը կէօրմէք իսթէտիլէր:

Գօրթէզ արդը վիճուա իտէր իթմէզ, աւքէր՝ պու էմիրտէն տօլայը թէաճիւպ վէ մահզուռնիյէթլէրինի պէյան, վէ Սպաննօլլար իչին հէնուզ տիւշմէնի կէօրպ մէքսիզին թէհիքէտէն գօրգուպ տա ֆիրար իթմէնին մուճիպի աւ ու հիճապ օլաճաղընը տէրվիյան իլէ, ճիւմլէսի պիր աղըզ Գօրթէզէ:

— Թէչէպպիւս իյլէտիյիմիզ իշտէ շիմուիյէ գատար քէսպը մուվաֆագըյէթ իթտիք, սիզին էմիրլէրինիզէ քէմալի սատագաթլա իթաաթ իտէրէք հէր նէվի թէհ-լիքէտէ սիզէ րէֆագաթ իթմէք իսթէրիզ, սիզի գաթան պըրագամայըզ, ֆագաթ սիզ էկէր միւթլադա Գուպա ճէզիքէսինէ ալտէթ իլէ չէրէֆ ու աւալինիզի պիր րաքիպէ թէրք իթմէք իսթէրտէնիզ, օ վագըթ պիզ ծէ տիկէր պիր գօմանտանըն թահուր էմրինտէ օլաբագ նայիլի մագսատ օլմազա սայ իտէճէյիզ, տէտիլէր:

Գօրթէզ աւքէրին իպրազ իյլէտիյի պու խահիշ ու մէթանէթտէն րէք ղիյսմտէ մէմնուճ օլտու իսէ փէ, պէյան իթմէյուպ ըզհարը թէաճիւպ իլէ:

— Պէն սիզին արզուռնըզա մուվաֆագաթ իտիյօրում զանն իթմէքտէ իտիմ, տէմէք քի պէնի ալտաթմիշլար. իմտի մատէմ քի պէօյլէ իսթէյօրսուռնըզ, պէն տէ սիզի զէնկին վէ պահաքեար իթմէք իչին էվէլքին:

տէն զիյատէ չալըչաճաղըմ, փագաթ պէնիմ զաննըմ-
ճա էն էվէլ սահիլի տէրեատէ պիր մէհաճիրէթ թէէ-
սիս իթտիրտէն սօնրա, մէմալիքին տախիլինէ կիրմէլի-
յիզ, տէմէսի իւզէրինէ, պիլ ճիւմլէ նէֆէրաթ, աղիմ
պիր մէմուռնիլէթ իլէ Վուճաիլէյհի «Հուրրա» տէյէ-
րէք ալգըչլատըլար, վէ ալէյհինտէ պուլունանլար տա-
խի չարնաչար ասքէրին գըսմը աղամը իլէ պիրլէչմէյէ
մէճպուր օլտուլար:

Գօրթէզ՝ ապէրէ միւլահաղա վէ թէտգըղաթա
մէյտան վէրմէյէրէք տէրհալ պիր մէհաճիրէթ թէէ-
սիս իլէ իշթիղալ իթմէյէ պաչլատը, վէ մէզքիւր մէ-
հաճիրէթի Վէլլա Ռիգա տէ լա Վէրա Գըրուզ թէսմի-
յէ իթտի, եէնի իպնա օլունաճաղ չէհրին տիվարլարը
հէնուզ պիր այաղ գատար եիւքսէլմիշ իքէն, բաս-
գալեանըն պէօյիւք ճումասա կիւնի ապիմ պիր զիյնէթ
իլէ չէհրէ կիրտի, վէ պու եէնի չէհրին իտարէսինէ
մէմուր օլան զէվաթըն ինթիլապընը ումում զապի-
թանէ հէվալէ իթտի իսէ տէ, իշի էօյլէ պիր ուսթա-
լըգլա սըրասընա գօյտու քի, քէնտի թարաֆկիրլէրի
օլան վէ սատագաթլարընտան էմին պուլունան Բօրթօ
Գարրէրօ, Ալվարատօ վէ Օլիս մէմուր նասպ իտիլտիլէր,
պու մէճլիս, գըրալ նամը իլէ թէչէքքիւլ իտուպ Վէ-
լաոկուէզին իսմի գաթան անըլմատը:

Գօրթէզ՝ եէնի ինթիլապ օլունան իտարէնին
հիւքմինի թէէյիտ իթմէք իշին քէնտի մէմուէտ ու մէ-
մուրիլէթինի մէճլիսին հիւքմի ալթընա վաղ իթտի,
պունտան գաթինաղար քէնտի մէմուրիլէթի էսասէն
գալի օլմատըղընը պիլլէրէք, մէճլիսէ թէպալիլէթ իթ-
մէքլէ ասքէրին տահա զիյատէ էմիրլէրինէ իթաաթ ի-
տէճէքլէրինի զանն իտիօր իտի, իշլէ պուճ էֆքեարա
մէպնի մէճլիսին թէչէքքիւլ իլէտիլի կիւն, Գօրթէզ

մէճլիսէ կիրմէյէ պիլ իսթիզան , աղամէթլէ իշերի կի-
րէրէք զայնթ կիւզէլ վէ միւէսիւր պիր նութգ իրաւ
իթաի քի, մապի , ինթիխապ օլունան զէվաթըն էճի-
յէթ ու լիյագաթըսընը մէաճ ու սէնատէն , վէ հա-
յիլ պուլունտուգլարը մէմուրիյէթին նէ գատար նա-
ղիք օլտուղունը պէյանտէն իպարէթ իտի :

Գօրթէլ՝ մէմուրիյէթինի մուգատտէմա Դը պա
ճէզիրէսի վալիսինտէն ալտըղընը , վէ մըլալիսապէն
մումաիլէյճին քէնտինի աղա իթմէսի իլէ հայիլ պու-
լունտուղուգ օմանտալըլըն նըղամա մուվաֆըք օլմա-
տըղընը տէրսիյան , վէ քէնտինին պէօյլէ էստասըլ պիր
մէմուրիյէթի զապուլ իտէմէյէճէ ինտէն իսթիֆա իյճ
լէտիյինի , վէ պատէմա առի պիր զապիթ կիպի էմը
թահտընտա օլարագ վաղիֆէլինի մէմուրիյէն իճրալիճ
պէճէյինի պէյան իլէ , Վէլասկուէզտէն ալտըլը մէ-
մուրիյէթին նըղանընը մասանըն իւզերինէ օլտուլ , վէ
գօմանտալըլըք տապընը բոլս իտուպ մէճլիսին ըէլի-
սինէ թէսլիմ իթմէքլէ կերէ չէթլտի :

Դօրթէլ , իթիլիալ իթալիյի պըլ հարաքէաթը միւ-
տէպպիրանէ վէ ագիլանէնին սէմէրէյի միւֆիլէսինի
ըէք չաբըղ կէօրտի . մէճլիս , օրտունըն պալ զօման-
տանըլընը քէնտիսինէ իհալէ իթտիլտէն մատէ մէ-
հաճիլթին վալիլիյինիլ տալիս եէտը իտարէսինէ թէր-
լիմ իթաի , վէ պու ինթիխապա միւլթաղամ պիք սու-
րէթ վէրմէք իշին առաքիրին տալիս գուրա վէրմէսի
գարարլաշտըրըլտը , վէ էքսէքիլէթը արա իլէ իշպու-
իլի ինթիխապաթ թատիգ իտիլտիքտէն սօնրա , ճիւմ-
լէ տաքիր վէ գապըթան մէմուրիյէն վէ ալէնէն Գօր-
թէլէ տատաղաթ իտէճէքլէրինէ տայըր եէմին իթտիլ
լէր . իշթէ մումաիլէյճ պէօյլէճէ մագսատընա նալիլ
օլտուլ թէշէպպիւսաթընա գարըր օլան պիլ ճիւմէ մէ-

վանի զայլ, վէ արթըդ Վէլասկուէզին թէքսիր ու հու-
փուղընտան գուրթուլմուշ օլտու :

Մամաֆիհ Յէլասկուէզին ազ դաւըշ օրնն թա-
րափկիրէր եինէ բահաթ իտուրմայրազ պէյիէլ ասաբիր
ֆէսատ թօխումը էքմէյէ, վէ ինթիլալ չըդարմայա
սավաշարըր . իշ պէօյիւլիւզ ինեան հալինի քէսազ ի-
տէճէյի սըլաւա, Գօրթէզ էրպապը ինթիլալաէն պա-
ղըրարընը տէրոէսթ իտուզ ղէնծիրպէնտ օլարազ հապս
իթտիրտի, վէ պու հարաքծաթը շէտիտէ սայէսինտէ
իսեանըն էօնիւ ալընարազ, պիր դաշ կիւնաէն մահ-
բուսըր տաթի սաղը վէրիլտի . Գօրթէզ մէրգուման ի-
լէ ասթանէ վէ ճէսարէթը ասքէրիյէ իլէ պարը-
նարազ, քէնտի իլէ կէլմէք իսթէմէյէնլէրին, Գու-
պա ճէզիրէսինէ ալտէթէ մէէզուն օլտուգլարընը պէ-
յան իթտի իսէ տէ, գօմանտանըն պու թէքլիֆի
քիմնէ թարափընտան դապուլ օլունմայրազ, պու սու-
րէթլէ ասայիշի հալ իպղա օլմէնարազ ճիւմէսի տէ
Գօրթէզէ միւթմապթ Նիթիլէր :

Պու էանտաէ էրզազըն ֆըգտանընտան օրտու
հայրընա սըգընթըյա տիւշար օլմաղըլա, Արլարաւո
էրզազ թէնարիլի իչին պիր պէօյիւք առքէր իլէ միլքին
իչէրէրինէ տօղրու կիթաի, վէ պիր դաշ կիւն հօնրա
ալտէթ իլէ գարիյէլէրին էրզազը միթէնէյիլիտ իլէ
տօղր օլտուզունը, ֆաղաթ քէօյիլէրին Սպանեօլա-
րը կէօրմիւրէրինտէ ֆիրարէ եիւզ թուլտուգլարընը
իսալար, վէ բուլթանէնին պիրինտէ պիր դաշ առէմ-
լէրին վէ չօնուգլարըն գուրպան իտիլտիլէրինի, վէ
գտնլարընըն հէնուզ գուրումուշ օլմատըղընը պէյան
իթտի . Գօրթէզ էրզազ պուլաճաղընա գանաաթ կէ-
թիրէրէք, օրտուսը իլէ միլքին իչէրէրինէ տօղրու ի-
լէրլէմէյէ պաշլատը . Տիպլ, պիր մըգտար օրտուտան

Թէպաւուտ իթմիշ օլմաղըլա, ուփագ պիր տաղըն պաշընտա սիլահսըզ օլարագ եերլի ահալիտէն պէշ քիշի կէօրտի քի, պունլար, սուլհ նըշանէլէրի կէօսթէրէրէք թէգարրուպ իտիյօրլար իտի:

Տիագ մէրդումանը ալըպ օրտույա կէթիրտի, պունլարըն հէյէթ ու գըյաֆէթլէրինտէն Մէքսիգալը օլմատըգլարը անլաշըլըյօր իտի, հաթտա Մարինա տալի թէլաֆֆուզ իթտիքլէրի լիսանը պիր էյի անլայամայըպ, եալընըզ Ձէմբօալլա բէյիսի թարաֆընստան կէլտիքլէրինի, վէ տօսթլուգ մուահէտէսի ագտ իթմէք իշին Գօրթէզլի տավէթ իթտիքլէրինէ վագըֆ օլապիլտի:

Իշպու տավէթին պիր տուզագ օլմասը մէլհուզ օլտուլունտան, Գօրթէզ իշի թահգըզ իշին եերլիլէրի ինճէտէն ինճէյէ իսթիճլապ իտէրէք, սէքէհէսի զայէթ չօգ օլան Ձէմբօալլա շէհրինին բէյիսի, Մօնթէգուլմանըն թահտը թէպալիյէթինտէ իտէտէ, միւշարիլէյհին զուլմու թէատիսինտէն օսանարագ, Սպանեօլլար իլէ պիրլէշիպտէ անըն հիւքմի թահտընտան գուրթուլմագ մէմուլինտէ պուլունտուղունը անլայարագ պու թէքլիֆտէն բէք զիյատէ մէմուլն օլտուլ. զիրա Մէքսիգալըլարըն իշինտէ պուլունան պու խօշնուտսըզլըզ վէ թէֆրիգա սայէսինտէ, մագսատընա վասըլ օլաճաղընա գանաաթ կէթիրտի:

Պու վէճհլէ իթիսաղ իտէճէյի բըլանը զիհնինտէ չըղարագ, Ձէմբօալըլարը քէմալի մուհապէթ վէ տօսթլուգ իլէ գապուլ իտէրէք, պիր աղ սօնրա բէյիսլէրինի զիյարէթէ կիտուպ գօնուշաճաղընը պէյան իլէ եերլիլէրի իզամ իյլէտի:

6

Ձեմբօալըլար իլէ ագվամը սայիրէ Սպանեօլլարա
քէպաիյէք էսէրլէր

Վիլլա Րիզգանըն մէվզըսը պաղը ճիհէթէր իլէ
ույզունսըղ օլմաղըլա մէհաճիրէթ իշին տիկէր մինա-
սիպ պիր մահալ պուլմապ զարուրի օլտուղունտան ,
Մօնթէյօ նամ զապիթ սէվահիլի մէզքիւրէնին թէֆ-
թիշինէ թային իտիլտի , մումաիլէյհ ալտէթինտէ օն
միլ գատար ուզագտա չըմալէ տօղըն Գուհապիսլան
նամ միւնպիթ վէ լիմանը կիւզէլ պիր գարիյէյէ թէ-
սատիւֆ իթտիյինի պէյան իթմէսի իլէ , Գօրթէզ կէրէք
օրտույը մահալի մահալի մէզքիւրէ նազլ իթմէք , վէ
կէրէք Ձեմբօալլա ըէյիսի իլէ կէօրիւշմէք իւզրէ եօլա
չըգտը :

Իւշ կիւն կիտիլտիքտէն սօնրա , ապէր՝ Ձեմբօալլա
չէհրի մէյտանընը իշլալ իթտի . Սպանեօլլար խանէ-
լէրին շէքլ ու միւքէմմէլիյէթինէ թէաճիւպ իտէրէք ,
ահալինին զէնկին օլաճաղընը քէշֆ իթտիլէր . պիւթիւն
եօլլար սիլահսըղ օլան վէ պիր կէօնա չիւպհէյի տա-
վէթ իթմէյէն ահալի իլէ տօլու իտի , զայէթ չիշման
օլան ըէյիս բամպուգտան մումուլ վէ իւզէրի ալթուն
իլէ միւզէյէն պիր հարմանի կիյմիշ , վէ խատէմէլէրի-
նին գօլլարընա տայանմըշ օլտուղու հալտէ գօնաղը-
նըն գարունը էօնիւնտէ պուրույօր իտի . մումաիլէյհ
Գօրթէզէ թէգարրուպ վէ պիր գաշ սէօղ թէաթի իթ-
տիքտէն սօնրա , էրթէ կիւնի ուզուն ուզատըյա իշ
հագղընտա միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ մուֆարէգաթ

իթտի, Սպանեօլլարա թախսիս խոլէն իգամէթկեահ-
լար լահաթ վէ էմնիյէթպախշ օլտուղու կիպի, լա-
ղըմ օլան էրղադ տախի քէսրէթլէ թէտարիք օլուն-
մուշ իտի:

Իրթէ Կիւնի ըէյիմ իրի պին մարգ գըյմէթինտէ
պիր հէտիյէ իլէ օրտույա կէլիպ Գօթթէզտէն թաաղիմ
իլէ գապուլ օլունտու, վէ Մարինաաուն մատէ քիմնէ
ջլմայալադ միգրեայէմէյէ պաշլայլալ, Սպանեա գը-
բալլընդ Գաւարէթ ոչ պղամէթինտէն Գ վէ բութը-
րէսթիլին մէնֆիւլ պիր մէսլէք օրտուղունտան պահ
իլէ « Պիլ իթիգտու իթաիլիմիլ մէզհէօլ միւճիպինճէ
ղուրմ ու թէառտիլի մահլ իլէ, մաղլումարք հիմայէ վէ
միւտաֆաա իթմէք վապիֆէսի իլէ միւքէլլէֆիլ » տէ-
տի:

Գօթթէզ պու քէօլլէր իլէ ըէյիսին ֆիքրինի անլա-
մադ իսթէյձր խաւ: ֆիլ չաղըգա միւմաիլէյհ հէյէ-
ճանէ կէլէքէք տէրին պիր ահ չէքտիլաէն սօճրա, ա-
ճը աճը շիքեայէթէ պաշլայլալ քէնտի կիպի տիկէր
քէք չօդ ըէյիսիլին տախի Մօնթէզումանըն զուրմ ու
թէառտիսի թահարնտա էգիլտիլլէլիքի, վէ քէնտիսի-
նի Ալլահ կիպի ըէրէսթիլ իթգիլմէք իսթէյէնճ զաղիմ
Մօնթէզումանըն, միւճիպի մահճապիլէթ օլան զէնճի-
րի էսարէթինի գըմայա զայիլ միւզթէաիլ օլտուգ ճ
լարընը, վէ հաթտա միւշարիլլէյին մաղիք օլտուղուն
գուվլէյի ճէսիմէյէ գալչու մուգալլէմէթ միւմըին օ-
լամայաճաղընը պէյան իթտի:

Գօթթէզ քէնտիլինին ինանարըլ Ալլահ Գալլէսին-
տէ Մօնթէզումանըն գուվլէթ ու գաւարէթինտէն տա-
լա գօրղմատըղընը տէրմիյան իլէ:

— Շիմաիքի հալ Գուգապիսանա կիթմէյէ մէճ-
պղըրմ, օրտուա կէրէք սիլի վէ կէրէք Մօնթէզումանըն

թէ ատտիսինտէն մազլում օլանլարը պէքլէ յէճէ յիմ, սէն տօսթլարըն իլէ միւզաքէրէ էյլէ, վէ էմին օլ քի պէն սիզէ մուավէնէթ իթտիյիմ հալտէ, ալթըզ Մօնթէ-զումանըն զուլմու նիհայէթ պուլաճաղընա շիւպհէնիզ օլմասըն, տէյէրէ.ք, Եէքտիկէրինտէն այրըլտըլար, վէ Գօրթէզին Էմիր իլէ օրտու տէրհալ Գուխապիսլանա տօղրու Եօլա չըգար :

Մօնթէյօնըն կէճսթէրաիյի մէվզը բէք մինասիպ օլ-մազըլա տէրհալ պիր շէհրին իպնասընա պաշլանըլտը, էվլէր գուչիպէ շէքլինտէ շէյլէր իտի Խսէ տէ, Փազաթ էթրափընտաքի գալա Եէրլիլէրին օրտուսընա մուգավէ-մէթ իտէճէ.ք սուրէթտէ գալի օլաճաղը կիպի, իյճապը հալտէ կէրէ.ք ասքէրին լիւճաթընը թահտը թէէմինէ ալմազ, վէ կէրէ.ք տէնիզ իլէ տայիմա միւնասի-պաթտէ պուլունմազ գաղիյէնինէ իհթիմամ իտիլէ-ճէ.ք իտի, Եէրլիլէր տախի Եաթտըմ իյլէտիքլէրինտէն, միւտտէթը գալիլէ զարփընտա օլտուգճա միւսթահքէմ պիր մէվզը հալինի ալտը. պու Էանատէ Գօրթէզ տայի-մա Ձէմբօալա վէ Գուխապիսլան բէյիպէրի իլէ կէօրիւշ-տի, պուշլար լաէնգաթի Մօնթէզումա ալէյհինտէ շի-քեայէթ իթմէ.քտէ իտիլէր :

Պու միւքեայէմէ Էննասընտտ վէրկի թօրլամոզ ի-չին իմբէրաթօր թարափընտան քէմալի տէպիլէպէ իլէ ալթը նէֆէր մէմուր կէլիպ, իմբէրաթօրըն Էմիրնէ գարչը Եապտնճըլարը մէմլէքէթլէրինտէ գապուլ իթ-միշ օլտուգլարը իչին թէհտիտաթէ պաշլայընա, իմբէրա-թօր թարափընտան իրթիքեապ իթտիքլէրի պու գա-պահաթըն ափվը զըմնընտա գուրպան իտիլմէ.ք իւզլէ Եիրմի քիչինին քէնտիլէրինէ թէպիմ օլունմասընը թէքլիֆ իթտիլէր, բէյիպէր պու թէքլիֆտէն կիրիֆ-թարը տէհշէթ օլտուգ նէ Եաբաճազլարընը շաշըրմըշ

գալմըչ իքէն , Գօրթէզ մէմուրլարը թէվզըֆ իթտիրուպ , եերլիէրէտէ վերկի վերմէմէլէրինի էմր իթտիր .

Պունըն իւզերինէ լէյիսլէր քէսպը ճէսարէթ իտէրէք , ագվամը վահչիյէյէ մախսուս օլան պիր թէպէտտիւլաթը նակէհանի իլէ հիտտէթ ու չիտտէթլէրի . օտէրէճէյէ վարտը քի , հէման վերկի մէմուրլարընը քէնտի բուլթարընա գուրպան իթմէյէ գատար գալզըչտըլար , ֆագաթ Գօրթէզ պու մումաիլէյի վահչիեանէյի մէն իթտիքտէն մատէ , ալիճէնսպլըզ նումունէսի օլմագ իւզրէ մէմուրլարտան իքի քիչիյի սերպէսթ պըրագտը .

Ըլէյիսլէր՝ արթըզ չըգաըզլարը եօլտան ըիւճաթ իթմէք միւմքին օլմատըղընը բէք ալա պիւտիքլէրինտէն , տիւչարը խէվֆ ու տէհչէթ օլտուլար , զիրա իմբէրաթօր քէնտի մէմուրլարընա օլան պու հագարաթըն ինթիգամընը ալմագ իւզրէ պէօյիւք պիր օրտու չըգարարագ , Գօրթէզի մահվ իտէճէյինէ թէմամը իլէ գանաաթ կէթլիւմիչլէր իտի քի , պինսէն ալէյհ քէնտիլէրի տէ Մօնթէզումանըն խըչմընտան գուրթուլամայաճագլարը տէրքեար իտի .

Գօրթէզ , լէյիսլէրէ մուալէնէթ վատ իտէրէք հէյէճանլէրինի թէսքինէ չալըչտը , լէյիսլէր տախի քէնտի թարաֆլարընտան Սպանեօլլարա հէր ճիհէթլէ եարտըմ իտէճէքլէրինէ տայըր ահտ իտուպ , պու սէօղլէրինի թաստիք իթմէք իչին ըէսմէն Սպանեա գըրալընա պիլաթ իթտիլէր .

Գօրթէզ , պու թէպէտտիւլաթը ազիմէյի ապէրէ իլան իթտի . Խօգանագլար տալիս տէրհալ Զէմբօալլըլարա իմթիսալ իթտիլէր , չիւնքի պուսլար ճիւմէտէն զիյատէ Մօնթէզումանըն զուլմ ու թէատաիսինէ հէտէֆ օլմուչլար իտի . ճէնկճուլանէ թապիաթլարը իգ-

Թիվասընճա պիր ան էվէլ միւշարիւէյհին պոյունտու-
րազը ալթընտան գուրթուլմագ, վէ ինթիգամ ալմագ
արզուօը իլէ սուզան օլջուօրլար իտի: Թօգանագլար իշ-
պու իսեանէ բէք պէօյիւք եարտըմ իտուպ, տայիմնս
Գօրթէզէ բէֆագաթ իտէճէքլէրինի վատ իթաիլէր:

Սպանեօլլար իլէ եէնի միւթթէֆիգլէրին իլք իշի
Ձինգաքասինկիւ գավմը իւզէրինէ հիւճիւմ իյլէմէք օլ-
տու, զիրա Ձէմբօալլա բէյիսի շէհրի մէղքիւրաէ պու-
լունան Մէքսիգօ ասաքիւրինին դասպ ու թալանընտան
տօլայը շիքեայէթ իթմիշ իտի: Գօրթէզ, եէրիլէրտէն
պին քիշի գատար մայէթինէ ալարագ եօլա չքգտը,
շէհրէ թէգարուպ իթաիլինտէ, պէօյիւքլէրտէն եէտի
քիշի աղլայարագ մուամիլէյհի իսթիգպալ իլէ, Մէք-
սիգա ասաքիւրինին շէհրի թէրք իթմիշ օլտուգլարըն-
տան, քէնտիլէրինէ մէրհամէթ իթմէսինի բէճա իթաի-
լէր:

Գօրթէզ, միւթթէֆիգլէրինին քաթթինի թէքսիւր
իթմէյի տահա միւրաճճահ ատտ իտէքէք, Ձէմբօալլը-
լարը ախզը ինթիգամ սէվտասընտան վաղ կէշիրթաի,
վէ ահալինին էմլալինէ տօգունմամալարընը շէտիտէն
թէնպիհ իյլէտի, զիրա Ձէմբօալլըլարըն պաշըճա նի-
յէթլէրի դասպու թալան օլտուգունը պնլամըշ իտի
նիհայէթ իքի բէյիսլէրի եէքտիկէրի իլէ պլարըշալըրա-
լագ, միւթթէֆիգլէր միլանընտա մուհապլէթ ու
իթթիհատըն թէէյիտինէ սայ իթմէք ֆիքրի իլէ, աս-
քէրինէ դասպ ու թալան իթմէյի շէտիտէն մէն իտուպ
հաթտա պիր թպիւզ չալարգլարը իշին իքի ապէրի
իտամ ճէղանընա մաճքիւմ իթաի: Փագաթ Ալվարա-
տօնըն բէճասը իլէ պու ճէղա մէվզըյը իճրայէ վաղ
իտիլմէտի:

Գօրթէզին պու ատալէթբէրվէրլիլի վէ մուամէլէյի

հայրմանէսի միւթթէֆիդէրինէ բէք կիւզէլ թէէսիր
իթմիշ օլտոնդունտան, ումումըն հիւսնի թէվէճճիւհէ-
րինէ մազհար օլմուշ, վէ հիւրմէթ ու մուհապէթլէրի-
նի գաղանմըշ իտի . եալընըզ պիր վաղաննըն զուհու-
րինտէն տօլայը իթթիֆադա խալէլ կէլէճէ, յինտէն դօր-
դուլմագտա իտի իսէ տէ, պիլաքիս պու վագտա, Գօր-
թէզին միւթթէֆիդէր իւզէրինէ օլտան հիւքմիւ թէէսիր-
րինի տահա զիյատէ արթըրտը :

Գօրթէզ, ֆըրսաթ տիւշտիւքճէ տինանէթրէրլէր-
լիլինի պէյան իթմէքտէ իտի . զիրա եէրլիլէրին քէնտի
բութլարընա նէզը իթտիքլէրի տէհչէթամիլզ գուրպան-
լարտան բէք զիյատէ իքրահ իտէրէք, պու նտաթը
մէնֆուրէյի մահվ իթմէյէ գալըշտը . ֆիլհադըրգա
մումաիլէյհին պու ֆիքրի մէմտուհ վէ մագպուլ իտի
իսէ տէ, ֆադաթ իթթիխաղ իյլէտիյի վասէթալար՝
իհթիյաթտէն արի վէ հագսըլ իտիլէր . չիւնքի մէր-
գումանը մուգնի սէօզլէր իլէ գանսորըզ ատաթը մէն-
ֆուրէլէրինտէն վաղ կէչիրտէճէք եէրտէ, ճէպը իտ-
թիմալ իթմէյէ պաշլատը :

Գօրթէզ, չօգ տէֆա ըէյիսէ՝ բութբէրէսթլիյի
թէրք իթմէսինի թէրլիֆ վէ իճպար իթմիշ, ֆագաթ
մուվաֆֆադ օլտամմըշ իտի . զիրա բութբէրէսթ ըէճ
յիս, բագթլարը, հիւքիւմէթլինին համիլէրի կիպի թէ-
լագգը իտէրէք՝ տնլէրին մուալէնէթինտէն մահրում
օլտուր դօրդուսը իլէ պիր տիւրլի պաթըլ իթիգատընը
թէրք իթմէք իսթէմէյօր իտի . իմտի եէրլիլէրին, մէզ-
ճէկլէրինճէ պէօյիւք պիր այըն կիւնի, պիր բութխա-
նէտէ հայլի տառէլէր գուրպան իտէճէքլէրինի խապէր
ալընշ օլտան Գօրթէզ, հիտաթթիհտէն աթմէշ քէսիլէրէք
էթվարը հայրմանէսինի թէրք, վէ գուվլէյի ապքերիյէ
իլէ ըէյիսի վէ պէօյիւքլէրտէն պագըլարընը տէրաթթ

իտէրէք անլէր իլէ պէրապէր բութխանէյէ աղիմէթ իյլէտի : Պըրաճիմէր գարունըն էօնիմէ թօրանարագ պալըրընչ չաղըրմայա , վէ ահալիյի՝ Ելահալըր մուհա-
ֆալա վէ մուալէնէթլէրինէ շիթապ իթմէք պալըրն-
տա տալէթէ պաշտաղլար :

Պու տալէթը միւթէասըպանէյէ իճապէթ իլէ տէր-
հալ պիր չօգ միւսէլաճ եւրիլէր մէյտանէ չըգտը ,
Գօրթէլ ախչալըր Գնալիլն օլալապ Մարինանըն վաս-
թաղ իլէ , մուխասէմաթ պաշտար պաշտամալ ըէյիսի
էօլաիւրէճէլիլն վէ սիլահ իսթիմալինէ ճիւրաթ իտէն-
լէրի աթէլ վէ գըլըճ իլէ թէէտիպ իտէճէյինի պէյան
իյլէտի , պուլ թէհաթաթաթան , գուտուրմուչ էհալինին
կէօզլէրի երլաղաք քէսպի սիւքիւնէթ իթաիլէրի կիւ-
պի , ըէյիլէրի տախի թիթլէք պիր սէտա իլէ թէրքը
սիլահ իտուպ տըշարը չըգմալաղընէ էմը իտիւնէ , հէր
քէօ օրահալընը պըրագըլա տըշարը չըգտըրալ :

Գօրթէլ Սպաննօլար իլէ գալըպ Պըրաճիմէրի
ճէլպ իլէ , քէնալիլէրինէ պիլպ ղիյան վիւմէյուպ ոյնճադ
բութլարը իսաղապ իտէճէյինի վէ հաթտա պու խու-
տուտա քէնալիլէրինն տախի եարաղմ իթմէլէրինի
թէքլիֆ վէ մահալա պու սայէտէ տօսթ օլաճաղընը պէ-
յան իթտի : Պըրաճիմէր պու էմիթ չգտըղլարընտա ա-
վալ տվալ հալգըրմալա , վէ ահ ու ֆէրեատէր իլէ
բութխանէյի ինլէթմէյէ պաշտաղլար , պունլար , քէն-
տի բութլարընա էլ սօգուտուրմալտան իսէ էօլմէյի
պիլն զաթ տահա միւրաճճահ ատու իալյօլալար իտի . օ
ղէման Գօրթէլ բութլարը խիւրտու իսաչը իթմէլէրինի
աաքէրէ էմը իթտի քի , տէրհալ իճըպէ պաշտանըլուպ ,
բութլար , մէզպախլար , վէ պիլնիւմլէ ալաթ ու էտէ-
վաթ բարչա բարչա իտիլտի :

Ահալի իլէ Պըրաճիմէր , բութլարըն ինթիգամ ա-

լաճագլարընա վէ Սպանեօլլարըն հէման օ անտէ տիւ-
չարը միւճաղաթ օլաճագլարընա ինթիզար իտիյօրլար
իտի . ֆազաթ միւթէճասըրլարըն հիչ պիլի չէյ օլմա-
թըզլարընը կէօրիւպ , իլահլարընըն շտյանը բէրէսթիչ
օլմամալարընա տայըր հավաշ հավաշ դանաաթ հասըլ
իթտիլէր , վէ էվվէլճէ պէշէրիյէթին մաֆէվզընտա դանն
իթտիլէրի Սպանեօլլարը , շիմտի քէնտի բութլարըն-
տան ալի պիլի մէվզըտա թէլաֆգըր իթմէյէ պաշլատը-
լար :

Գօրթէզ , պու մուվաֆազըյէթը ազիմէտէն մէս-
րուր օլարագ բութխանէյի թէմիլլէմէլէրինի պըրնահիմ-
լէրէ էմըր իթտի , մէրգուման տախի քէմալի խահիչ ի-
լէ պու էմիլէ միւթապաաթ իտէրէք պիլզաթ բութ
լարըն մէքսուրաթընը հագտըլար , վէ տիվաըլարըն
թէզընիւթը օլան ինսան գանը էսէրլէրինի սիլիպ
մահվ իթտիլէր , տէրհալ պիլի մէնպէր վազ իտիլիպ ,
պիլի Մէրեհմանէ թասվիլիլի բէք իտիլտի վէ պիլի չօգ
չիչէքլէր իլէ թէզընի վէ թագտիս գըլընտըգտան սօն-
րա , էրթէսի կիւն Օլմէտօ նամ բարազ օլապիլտիլի
գատար միւթանթան սուրէթտէ գուտտասը շէրիֆ իճ-
րա իյլէտի , իշպու մահալի մուգատտէն քէմալի իհթի-
րազ իլէ հըֆզ օլունտը , վէ օրտունըն շէհրի թէրֆ
իյլէտիլի սըրատա , պունըն մուհաֆազասը քէնտի
արղույի շէտիտէսի իւզրէ ժան տէ թօյրէս նամ իհթի-
յար պիլի ապէրէ հէվալէ իտիլտի քի , հարա հալընըլ
եէրլիլէրին իչինտէ գալմայա բազը օլտու :

Գօրթէզին Սպանեայի ճէտիտէ , հանի Մէքսիգա
դըթասընա կէլէլիտէն պէրի իւչ այ մուրուր իթմիչ ,
վէ ապէր պօշ տուրմագտան օսանարտգ չիքեայէթէ
պաշլամըչլար իտի , վէրա-Գըրուզ շէհրին պինասը
տա հէման խիթամ պուլմագ իւզրէ օլտուղունտան

պիլծիւմէ ասքէր պիր ան էվվէլ քէնտիլէրինի Մէքսի-
գայա սէվզ իթմէսինի Գօրթէզէ րէճա իթտիլէր . առ-
քէրին պու թէքլիֆի Գօրթէզին ճանընա միննէթ ի-
տի խէ տէ , մումաիլէյհ՝ իհթիլթա ըսյէթէն՝ Մէք-
սիգա մուհարէպէսինէ պոչլումաղաւն էվվէլ , Գուպա
ճէզիրէսի վալիսի թարաֆընտան վուգու չպթլաճադ
մէվանի վէ միւշկիւլաթաէն էմին օրնադ իսթէտի , չիւն-
քի Վէլասկուէզին քէնտի ալէյհինաէ օլան թէշպպիւ-
սաթ տպիմա զիհնինի իշղալ իտիյօր իտի . իմտի հա-
յիլ պուլունաուղու դօմանտանըդ մէմուրիլէթինին ,
գըրալ թարաֆընտան թէէյիտ վէ թասաթիգ օլունմասը
իշին Սպաննոյա աաէմ կէօնտէրմէք ֆիքրինէ տիւշտի,
վէ պու գարալըն ասքէրէ իլան օլունմասը Օրտապ իլէ
Մօնթէյօ նամ՝ զապիթլէրէ իհալէ գըլընալ :

Ասքէր՝ Գօրթէզին պու գարալընը մէմունէն թէ-
լագգը իսուպ , իլէրուտէ տահա զիյառէ պէնկին օրնադ
ֆիքրի իլէ , օ անէ գատար թօքլաուրդլարը ալթունը ,
Սպաննոյ գըրալընա կէօնտէրմէք վէ Գօրթէզին ինթի-
խապընը իլթիմաս վէ րէճա իլէմէքաէն իմթինա իթ-
մէտիլէր . հէրքէս քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն
սէրվէթի մէյտանէ գօյտուգտան , վէ մէճլիս թարա-
ֆընտան՝ Գօրթէզին հայիլ պուլունտուղու շէճաաթ ու
պէսալէթի , վէ մումաիլէյհին , միւսթագիլէն դօմանտան
նասալ օլունմասընըն էսպապը միւճիպէսի հալլի թան-
զիմ իտիլէն մաղպաթայը իմղալաուրդտան սօնրա , Գօր-
թէզին սատըգ աօսթլարը օլան Բօրթօ Գարրէյօ վէ
Մօնթէյօ նամ՝ զապիթլէրէ թէպիմ , վէ Գուպա ճէ-
զիրէսինէ օղրամագըղըն աօս տօղրու Սպաննոյա կիթ-
մէլէրինի թէնպիհ իլէ եօքս չըգարըլտըլար . մէզիւր
մաղպաթառէն պաշգա գըրալ ճէնտալէրինէ իլթապէն
Մէքսիգա գըլթասընըն սէրվէթ ու մամուրիլէթինի ,

վէ արազինին մահսուլտարըղընը միւսկէյին ղայէթ մուֆասսալ պիր մէքթուպ տոխի մէրգուման զապիթ - լէրէ թէսլիմ իտիլտի :

Մօնթէյօ իլէ րէֆիզի եօլա չըգմազտան էվիլէ Վէրա-Գրուա պիր սէֆինէ կէլտի . մէգքիւր սէֆինէնին սիւվարիսի Սալսէտօ , Գօրթէզէ օն ստէմ իլէ իքի աթ կէթիլմիլ իտի քի , Սպանեօլլարըն պուլունտուգլարը հալէ կէօրէ պէօյիւք պիր մուսվէնէթ տէմէք իտի . Սալսէտօնըն Վէրա-Գրուա կէլմէսինին սէպէպի մէվսուգէն պիլինէմէզ իսէ տէ , կէօրիւնիւչէ նազարէն պունլար՝ Գօրթէզէ րէֆազաթ իթմէք իսթէյէն պահտ արար տտէմէր օլտուգլարը միւսթէմէլ ատա օլունուր : Սալսէտօ՝ Վէլասկուէզին եէնիտէն թէրֆիյի րութպէ իտուպ թէքսիլի նուֆուզ իթտիյինի , զըրալ ճէնապէրինին իլթիֆաթը մախսուսէսինէ մաղհար պուլուլտուզունը , վէ մումաիլէյին՝ Գօրթէզէ ալէյինտէ պիր չօգ թէհտիտաթտա պուլունտուզունը խապէր վէրմիլ օլտուզունտան , արթըզ Սպանեայա կիտէճէք օլուն ատէմէրին սէրիէն եօլա չըգմալարընա գարալ վէրիլտի :

8

Orsnoisa իսեան գուհուր իսէր վէ Գօրթէզ
սօնանմայր աթէէ վէրիպ եօլա չըգար :

Գօրթէզ , պու սուրէթլէ միւսթազպէլինի թէէմին իթմէյէ չալըշմագտա իքէն պաշգա պիր թէհլէքէ զուհուր իթտի . ասքէրտէն պաղըլարը իլէ պիլ գաշ նէ-

Ֆեր թայիֆէլէր , կէմիլէրտէն պիրինի զապթ իլէ Գու-
պա ճէզիրէսինէ կիտուպ հէր շէյի Վէլասկուէղէ պէ-
յան իթմէք , վէ Սպանեայա կիթմէքտէ օլանլարը
թութ տուրմագ իւզրէ կիզլիճէ իթթիֆագ իթմիշլէր վէ
պու իթթիֆագ բէք խաֆի գալմըշ իտի . իշպու խը-
յալնէթին մէվգըյը իճրայէ վաղ խալիճէյինէ անճագ
պիր սաաթ գալմըշ իքէն , միւթթէֆիզլէրտէն Գօրիյա
նամ պիր ապքէր , հէր նասըլ իսէ , եա գօրդտուզուն-
տան վէ եախօտ վիճտան պիհուզուրլուզունտան թագ-
եիգ օլունարագ , կիտիպ վուգույի հալի Գօրթէզլէ պէ-
յան իյլէտի :

Գօրթէզ , վազըթ զայպ իթմէքսիզլին ան պէ ան
եօլա չըգմագ իւզրէ պուլունան կէմիյի պասաըրըպ ,
խայընլարը տէրտէսթ իթտիրտի , վէ տէրհալ մուհա-
քէմէլէրի կէօրլույլուպ մէճլիսին գարարը իլէ իսեանըն
պաշլարը օլան էսգուտէրօ վէ Սէնտէնօ նամ քիմէս-
նէլէր իտամ ճէզտաընա , տիւմէնճիսին այաղը քէսիլ-
մէսինէ , վէ թայիֆէլէրտէն իքի քիշլինին գըրպտօմ իլէ
տէօյիլմէսինէ հիւքմ օլունուպ հէման իճրա խալտի ,
վէ պագըր գալանլար , մահքիւմլէրտէն իզֆալ օլուն-
տուգլարը իշին գապահաթլարը աֆիվ օլունարագ սէր-
պէսթ պըրագըլտըլար . պու խըյանէթին էօնիւ պէօյ-
լէճէ ալընտը իսէ տէ , մամտֆիհ իսեան ֆիքրլինին պիւ-
թիւն պիւթիւնէ մուհվ օլմտաղը վէ չօգլարա սիրա-
յէթ իթմիշ օլտուզու անլաշըլտը :

Գօրթէզ , պու վազաանըն զուհուրլինաէն սօն տէ-
րէճէ մուզթարըպ օլմայա , վէ աշիքեսար օլան տիւշմէն-
լէրինաէն զլյատէ , պու խուսումէթը խաֆիյէտէն գօրդ-
մայա պաշլատը , վէ պու թէհլիքէնին էօնիւնի ալմագ ,
եանի ապքէրին վէթանա ալտէթ իթմէք արզուլարընը
միւմքիւսիզ պիր հալէ գօյմագ իւզրէ , մէմուլին զայրի

պիր վասէթայոս միւրոճաւթ իթմէք իսթէտի, եանի
կէմիլէրի ետգմագ ֆիքրինէ տիւշտի, չիւնքի պու հալ
իլէ հէմ ալտէթ միւմբլինաիզ օլաճագ, վէ հէմ աէ կէ-
միլէրին թայիֆէլէրի սաքէրէ իլալէ օլունալաղ գուվ-
վէթի ալթաճագ իաի:

Փագաթ միսթատը օլան գուրնապլլըր իլէ, պու-
քէյֆիլէթին ստաքիր թարաֆընասն քէնտիսինէ թէք-
լիֆ Ելունմասընը իսթէյիս, իչի քէնտի տօթլարընա
անլաթտը, վէ անլէր տաթի սաքէրի պու պրապտէ գան-
տըրաճագ լարընա սաքըր սէօղ վէրիպ հէման իչէ սրաչ-
լատըլար. թայիֆէլէր մէրգումանըն սէօղլէրինէ վէ ի-
լէրուտէ նայիլ օլաճագլարըր սէլաւլէթ վատլարընա
դաքըլարաղ, կէմիլէրին բէք էսկի օլմալարը իլէ իչէ
եալոմույոսճագլարընը ալէնէն պէյան իթտիլէր. գարա
ասքէրի տաթի թայիֆէլէրին քէնտիլէրի իլէ պիրլէշմէ-
սինտէն քէսպըր գուվվէթ իսթէճէրլէրինի տիւշիսնէրէք
մէմնուհն օլտուլար, վէ ճիւմլէսի եէրտիլ վէ եէք ճի-
հէթ օլարագ տօնանմոնըն մահվընը Գօրթէզտէն սու-
րէթըր րէտմիլէտէ թալէպ իլլէտիլէր:

Գօրթէզ, ճանընյո միննէթ տիւշէն պու ղաքիպ
թէքլիֆի մաէլ մէմուհիլէ գաղաթ իթմէպի իլէ տէր-
հալ կէմիլէր գարայա չէրիլիպ բաքչալմոնըր տէմիր,
եէլքէն վէ պունլարա միւմնարը պապը ալաթ ու էտէ-
վաթ մուհաֆտղա իտիլտիքտէն տօնրա տթէշէ վէրիլ-
տի: Բօպէրթսըն նամ միւվլէրրիտ պառ հարիքի լոտէ
ֆէտաքետըրըր հէքիայէ իթտիլի սըրտատա չէօլլէճէ
իլաւլէյի մէգալ իթմիլ տիր:

Քէշ Եիւղ քիչի, թարիլտէ էմուլի կէօրիւլմէ-
միլ պիր ճէսթրէթ իլէ մէմուհնէն վատթալայի նագլիլէ-
տէն մահրում օլմայա, վէ ետպանճը պիր մէմլէքէթ-
տէ հատարը հիսապարը գուվվէթլի տիւշմէնլէր ալա-

սընտա գաւառնայա բազը օրտոււրար . հիշ շիւսհէ եօգ քի
սլոք դահրիմաննար , ետլընըզ քէնտի սէպաթ , ճէսա-
րէթ , վէ շէճաաթլարընա կիւ վէնմիշէր փէրի :

Գօրթէզին արթըզ վէրա-Գրբուղտա ետրաճադ
պիր իշի գալմաւըշ օրտուղընաաւն Մէքսիգայա միւ-
թէվէճճիւ հէն եօլա չըդտը . Չէմթօալա շէհրի օրտու-
կեաճ իթիխադ օրտուադ , միւթանթան սուրէթտէ
գուտաաւր շէրիֆ իճրա իտլաիքտէն սօնրա : Ալիւ ըս-
մի կէշիա իթէրթիպի իլէ աւքէրի իմնդիմ իթտի . մու-
մաիլէյիսն իմաճըր գօմանտաւընտա պէշ եիւզ ըիյա-
տէ , օն պէշ նէֆէր սիւ վարի վէ ալթը ատէտ թօր պու-
լունույօր իտի . եէրիլէրտէն տաիի իքի եիւզ քիշի օր-
տունըն մուհիմնաթընը իմալմադա թային իտիլաիլէր-
րէյիս , եէրիլէրտէն ըէք չօգ աւքէր տաիի վէրաի ի-
սէտէ , Գօրթէզ պուղնպրտան ետլընըզ տէօրթ եիւզ
քիշի ինթիխադ իթտի . քէղծիք եէրի տարլաաւէլէր-
տէն գըրդ քիշիյի տէ ըէհիւր ճէգամը իլէ նէլաիւնէ ա-
լըգօյտու . էող ուլէնթէ նամ պիր զապիթ տաիս , մա-
յէթիւնտէ իհթիյար վէ իտաթա օրան եիւզ էլլի աւքէր
իլէ վէրա-Գրբուղա մուհաֆըզ թային իտիլուա , էգ-
հէր ճիհէթ մումաիլէյիսն իթէպաիլէթ իթմէսի իշին ըէ-
յիտէ այրըճա էմը վէրիլտի :

Ալիւ ադ սօնրա պիր Ապանեօլ կէ Ռսինին վէրա-
Գըրնըզա մուվաարլէթ իթտիյի փապէր ալընարադ ,
Գօրթէզ մէգքիւր կէմինին վէլաուդտէզ թալաֆընտան
կէլիպ կէլմէտիյինի շանլամադ ինչրէ , օրմունըն իտա-
րէսինի մուվադդաթէն Ալվարադօ վէ Սանտօվալուա ի-
հալէ իտէրէք քէնտիտի պիր դաշ սիւ վարի իլէ Վէրա-
Գրբուղա վաարը օրապ կէմինին ալըգտա տուրաուղու-
նը կէօրաի . պիր սաաթ սօնրա տէօրթ Ապաննալը
գարայա չըգարադ , սէֆինէնին սիւ վարիսի թալաֆըն-

տան Գորթեզէ պիր պէյաննամէ թագաւոր իթտիւէր :

Մէզքիւր պէյաննամէ , ճամայիպա ճէղիրէսի վա-
րանչէսգօնըն պա էմիր գրլալի արազի քէշֆի իթմէք վէ
սէվահիլինտէ մէհաճիրէթ թէէսիս իթմէք իւզրէ , իքի
էիւզ ալթմըշ նէֆէր Սպանեօլ ապէրինին Ալօնդօ վէ
Բինէրա նամ գարթանլարըն թահտը գօմանտալարըն-
տա պուլունան իւշ գըթա կէմիլէրէ րագիպէն օ թա-
րաֆա կէօնտէրտիլինտէն , վէ Գորթեզլին մահալը մէզ-
քիւրտէն չէ.թիլմէսի լաղլմ կէլէճէյի էմիրինտէն իպա-
րէթ իտի . Գորթեզ , գարթան իլէ ագաը մուհէտէ
իթմէյէ հաղրր օլտու դունը , ֆագալթ վաղը օլտն թէք-
լիֆի գապուլ իթմէյէճէյինի պէյան իթտի : Պունըն
իւզէրինէ գարթանըն թարաֆընտան կէլէնլէր իթալէ-
յի լիսանէ պաշլուրդ Գորթեզէ հագարաթ իթմէյէ
գալգըշտըգլարընտա , մումալլէյհ տէօրաիւնի պիրաէն
հաբս իթտիրտի . Ֆըրանչէսգօնըն ապէրլէրի , բէֆիդ-
լէրինին ալտէթ իթմէտիլլէրինտէն վէալլէսէյէ տիւչար
օլտրագ , օն պէշ քիշի պիր սանտալա րաքիպէն գարա-
յա չըզըպ մէրգալմանը թէհարրիյէ գօյուլտուլար . լա-
քին Գորթեզ , հիլլէ վէ իիւտէ իսթիմալի իլէ պունլար-
տան պէշ նէֆէրինի տալի թէվզըֆ իթտի.թի , աի-
կէրլէրի տարա տալ կէմիյէ ֆիլար իթտիլէր . սէֆինէ-
նին գարթանը իսէ , արթըդ օրալարտա տիրիշ թուր-
տուրամայաճտըլնա գանաաթ կէթիլլուպ սալուշը վէր-
տի . Գորթեզ տալի պղ սուրէթլէ ապէրինէ տօգուզ
նէֆէր տահա իլալլէ իթմիշ օլտուլունտան տօլայը սէ-
վինէրէք , Ջէմրգալլայա ալտէթ իթտի :

Օգոստոսըն օն ալթընճը կիւնի օրտու թլլասգա-
լայա տօղրու եօլա չըգաը , Ջէմիօսլլըլարըն գալլինճէ
պունլար քէնտիլէրի իլէ միթթէֆիդ օլուպ , Մէքսի-

գալըլարա գարշը ապիմա մուհարեպէ իտերլէր իմիշ, օրտու պիր գաշ գարիյէլէրտէն կէշէրէք օլտուգճա հիւսնի գապուլիյէթ պուլտու. պուրատան պէտտ իլէ Սպանեօլլար իլէրուտէ տիւշար օլաճադլարը միւշկիւլաթ ու մէշադգաթըն տաարնը ալմայա պաշլատըլար, զիրա իւշ կիւն միւթէմաաիյէն տէհշէթամիլ ուշուրումլար իլէ մուհաթ օլան տալլարտան վէ տարաճըգ եօլլարտան կէշմէյէ, եադան շիտտէթի եապմուլարտան նէշաթ իսէն սօուգտան մուլթարըպ օլնույա, վէ էսնա-յի րահտէ պիր ալաճ պիլէ պուլմայարադ աշըգտա վէ նէմնադ թօրբազըն իւղէրինտէ կիճէ տապահա գաաարա եաթըպ թիր թիր թիթրէմէյէ մէճպուր օլտուլար, պուստան պաշգա մէքիւլաթ ու մէշուպաթըն ֆըդտանը տաթի, օրտուըն մէյուսիյէթինի պիր գաթ տահա արթըրըյօր իտի. նիհայէթ տալլարըն թէքէլէրինէ վաարը օլտուգլարընտա մէնգարէ պիւթիւն պիւթիւնէ թէպէտաիւլ իթաի. բիյշկեահը նաղարլարընտա գա-յէթ կէնիշ մէղրու պիւ օվա արղը լէթաֆէթ իթաիյի կիպի, ուղադտան կիւղէլ պիր շէհիրտէ կէօրիւնմէյէ պաշլայընճա, ասաքիր՝ չէքտիքլէրի ըինճու մէշադգաթը քեաամիլէն ունուտարադ, ֆէվգէլատէ պիր պէշաշէթ ըղհար իթմէյէ պաշլատըլար:

Գօրթէղ, Զօգօթլա գապիլէսի ըէյիսինէ առէմ կէօնտէրիպ վիրուտինի խապէր վէրմէսի իլէ, ըէյիս տերհալ պիր չօգ առէմլէր իլէ Սպանեօլլարըն իսթիգպալինէ շիթապ իթաի իսէ տէ, մէքգուճըն թապլինտէ մէճպուրի պիր հալ կէօրիւնիւյօր իտի, Գօրթէղ մու-մաիլէյհի նէղաքէթ վէ նէճապէթլէ գապուլ իտուպ, Սօնթէղումայէ թապի օլուպ օլմատըղընը սիւալ իտինճէ, ըէյիս տիւննատէ Սօնթէղումայէ թէպաիյէթ իթմէյէն հիւ պիր գալմ պուլունմատըղընը պէճան

իժտի, Գօրթեղ իսէ կիւ լէրէք, Սպանեա գըրալիյէթի թահաը թէպաիլէթինտէ պուլունան էն ուֆագ պիր բրէնա տախի, Մօնթէղումատէն չօգ գուվլէթի օլտուղունը տէրմիյան իժտի իսէ տէ, մումաիլէյհ պիր տիւրլիւ գօմանտանըն սէօղիւնի թէսլիմ իսէմէյէրէք.

— Պիղ, աիւնեատէ Մօնթէղումատէն տահա մուազգամ պիր հիւ քիւմաար պուլունաճաղընա պանաթ կէթիւրէմէյիղ, միւշարիլէյհ հատուրղ հիսապուղ մէմալիքէ հիւքմ իթմէքքէ օլուպ, Մադուրը հիւ քիւմէթի ըրմագլար իլէ մուհաթ վէ միւթէհարիք քէօբրիւլէր վասէթասըյըլա գալայա մէրպութ պիր շէհրը միւսաթահքէմ օլմագըլա՝ զապթ ու թէսիսի միւմքիւնսիղ տիր, հէր սէնէ քէնտինէ գարչու իսեգնէ ճիւրաթ իտէնլէրտէն վէ սաիր տիւշմէնլէրտէն եիրմի պին քիշի գատար միւթէճասըրլար, բու թլարա գուրպան իտիլիր, տէյէրէք, Մօնթէղումանըն մալիք օլտուղու գուվլէյի ճէսիմէյի վէ սէրվէթը ֆէվգէլատէսինի մուֆասսալէն պէյան իժտի:

Գօրթեղ իսէ հիտտէթլէ ճէվապ վէրիպ, քէնտիսինին Մօնթէղումատէն գօրգմատըլընը պէյան վէ ապքէրինին ճէսարէթ ու շէճատթընը մէտհ ու սէնա իթտիքտէն սօնրա:

— Պուշլարըն էն զաիֆի պիր օրտույա միգդուլլէմէթ իտէպիլիր, պէն իւզէրիմէ հիւճիւմ օլունմատըգճա գըլըճըմը իսթիմալ իթմէմ. լաքին պիր քէրրէտէ դըլըճըմը շէքէրսէմ աթթըգ էօնիւմէ կէլէնի ֆէսիպ սօղրամագ տան կէրի տուրմամ, տէյիպ, վէ բօրմաղը իլէ սիւվարիլէրի իրայէ իտէրէք, իշթէ թապիլաթ պանա մուալէնէթ իթմէք իշին պէօլլէ հարիք իւլ տտէ ճանաւարլար մէյտանէ կէթիւրմիշ տիր. քէլալիք ճէմ

Նրապը Ալլահ տառի երկարը միայն ինչ պանա եարտըմ
 իտէր, ցիւնքի սիւղին եալան մէզ հէպլինիդէ, վէ ինսան
 գորտան իթմէք ատէթը մէքու հէնիվէ դարչու, քէն-
 տի սաւապընը իլթիզամ իթմէքտէյիւմ, տէտի, վէ
 պատէհոս քէննի ապքիինէ տէֆնիւպ քէմալի իսահիշ
 վէ եիւքսէք պիր սէտա ինչ:

— Արգատաշար, իշթէ պիզիմ արատըղըմըզ շէյ,
 էֆնիւմիւզտէ պէօյլւք թէհիքէլէր ինչ պէրապէր ճէ-
 սիւմ պիր սէրվէթ վար սրր, սէրվէթ պիզի պահսը-
 եար իտէճէք, վէ թէհիքէլէր իտէ՝ շան ու շէրէֆիմիզի
 մուճիւպ օլաճագ տըր, տէտի:

Դօրթէզին պու պէճլէրինպէն մէմուլ օիւնան սէ-
 մէրէ բէք չարըզ կէօրիւտի, բէյիս՝ Սպանեօլլարտան
 ֆէնա հալտէ գօրգմայա պաշչայրպ տէրհալ օրտունըն
 լէվազիմաթընը թէտարիք իթտի. պու ճիհէթլէ Սպան-
 եօլլար պէշ կիւն գատար շէհըր մէզքիւրէտէ հիւանիւ
 գապուլիյէթ պուլտուլար. եերլիլէր՝ Սպանեօլլարը պէ-
 նիյի պէշէրին մավէֆգընտա քիւր մալպիւգաթ կիպի
 թէլագզը իթմէքտէ, վէ մէրդումանըն հէյէթ ոճ հէյ-
 պէթլէրինտէն, թիւֆէնկլէրին բաթլամասը սէտասըն-
 տան, վէ աթլարըն, սահիպլէրինէ ալըշըզըզլարընտան
 բէք զիյատէ գօրգմագտա իտիլէր. ալէլիտուտու բէյիւպ
 Սպանեօլլարըն՝ Մօնթէզումանըն գուվլէթ ու գահրըն-
 տան գօրգմատըզլարընը, վէ իյճապը հալտէ միւշարի-
 լէյհ ինչ մուհարէպէյէ հազրի օլտուգլարընը նսզարը
 տըզգաթա ալարագ, լէվօրալլարա (հաշա սիւմիէ
 հաշա) Ալլահ կիպի բէրէսթիշ փաիյօր իտի:

Դօրթէզ, հանկը եօլտան կիթմէք լազըմ կէլտիյի-
 նի բէյիսէ սօրտու. մումալիլէյհ տառի ահալիսի ղէն-
 կին. վէ թիճարէթ ու զըրտաթ ինչ մէշղուլ օլտուգլարը
 Դօլուլա շէհրի եօլունը թավսիյէ իթտի. պիւպիս Զէմ-

բօալլըլար Թըլասգալա վիլայէթին մինասիս կէօրէրէք,
գալմը մէգքիւրըն՝ Մօնթէզու մա իլէ մա հպրէպէտէ տ-
լուպ, քէնտկէրինէ վէ Թօգօնադըլլարա միւթթէֆիգ
ծըտուգըլընը պէյան իթմէլէրի իւզէրինէ, Գօրթէզ
իւրլապգալայա կիթմէյի թէննիկ պիտէրէք միսճիւ պիւն-
ճէ ասքէրէ էմր վէրիւտի :

Թըլասգալալըլար իլէ մուհաւէպէ .
Թըլապգալա վիլայէթի վիսաթը ֆէվզէլատէնի
սէքէնէսինին չօղլուգու, վէ սէնաթ ու թիճարէթին
իլէրլէմիլ օլմասը հանէպի իլէ, Սպանիսըլարըն գանէ
գատալ կէօրմիւլ օլմուգըլըլար մէմալիքին էն էհէմմիս
յէթլիսի պատա օլունասլիլիլ մէմալիքը մէգքիւրէտէ
շէհիլիլիլն էքսէրիսի տաղլար իւզէրինտէ իսնա խալի-
միլ օլտուղունտան, կէրէք տիւշմէնէ գարըլ քէնտի-
լէրինի միւտաֆապէ, վէ կէրէք էմրը զըրալթէ էլվէ-
րիլի պիր հալ իհրաղ իթմիլ խալի ահալի տայիմա
սայտ ու շիքեար իլէ մէշղուլ օլմուգըլըլընտան, ճէսաճ
րէթլի վէ ճէնկ ու ճիտալէ մէյաղ օլուպ, Մօնթէզու-
մա իլէ տպիմա մուհարէպէտէ պուլունմադասա խալի-
լէր, մուգատտէմա հիւքիւմասըլարը վար խալի խէ տէ
մուախսարէն եէքսիկէրէ միւթթէֆիգ պիր նէվի (ճիւմ-
հուրիյէթ թէշքիլի իլէ, մէմալիքի թազսիմ իթալիլը
քի, հէր պիր գըմմա ահալի թարաֆընտան էքսէրիլէթը
արա իլէ ինթիլասալ խալիլէն վալիլէրին թէճէմմիլ ինտէն
Թըլասգալա պան մէճլիսի թէշէքքիւլ խալիլը խալի :

Գործէպս պու միլէթին ճէսարէթ ու ճէսկեալէր-
լիլինի կէզրուպ , Աքնթէզումանըն զուլմ քա թէատտի-
սինտէն գուրթուլմագ փիթրի իլէ քէնտիսինի մէմնու-
նէն գապուլ խոնճէքլէրի պիւյիւմինէ զահիպ օլմաղը-
լա , պու իշի պաշա չըգարմագ իւզըն Չէմրօալլըար-
տանկ տէօթթ քիշիյի սէֆարէթ սըֆաթթ իլէ մէճիսի
այանըն նէզտինէ իզամ իյլէտի . պունլար սաղ էլլէ-
րինպտէ գըրմըզը թիւյլէր իլէ միւզէյեէն պիր օգ հայ
թոթթմուշ օլտուգլարը կիպի , սծլ էլլէրինտէ տախի
քէզալիք պէյաղ թիւյլէր իլէ թէզէին իաիլմիշ պիր
գալգան պոռլսնույօր իտի . պէյաղ ըէնկ՝ սուչճ տէ-
մէք օրտուղէն Վիպիւր գըրմըզը՝ մուհարէպէ ալնմէթի
ատտ օլունմագու իտի . Հէյէթը սէֆարէթ մէճիսի
այան հուզուրնա չըգարագ , Սպաննօլլարըն՝ ճիւմհուպ
րիյէթ մէմալիքինտէն կէշմէթրինէ տոյլըր միւստանոնէ
թալէպ իթտիլէ :

Քէճիս թարափընտան , արզ օլունան պու թէք-
լիֆ գուպուլ օրաքնմատըգտան պաշգա , Հէյէթը սէֆա-
րէթէ րոյթթ իթմէք ու սուլինի տախի րայիմալ խոն-
րէք , սէֆիլլէրի թութուպ իլաճլարընա գուրպան իթ-
մէյէ գալգըշտըլար քի , նապըլաք պիշտըլէր մուհաֆըզ-
լարընա քիշվաթ վէրէրէք կիւճպէլա ճանլարընը գուր-
թարըպ վուգույի հալի Գօրթէզէ պէյան , վէ թըլաս-
գալըլարըն՝ Սպաննօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէք իւզըն
ճէսիւր պիր օրտու թէտարիքինտէ պուլունտուգլարընը
տախի իլալթէթէն իսպաթ իյլէտիլէր :

Գօրթէզէ պու մէմուլին գալի Հէվատիտէ թէն-
ճիւպ իտէրէք , թըլասգալըլարըն իթիլապ իթտիք-
լէրի պու մէսէրէ հիշ պիր մանա վէրէմէյօր իտի . հալ
պու քի պունըն սէպէպի բէք սատէ իտի . թըլասգա-
լըլար ճահիլ վէ միւվէսիս պիր գալմ օլուպ , Սպան-

եօյլարը խաֆիյէն Մօնթէղմէմա իլէ միւթմէֆիք զանն իթմէքտէ իտիլէր . Կունտան զաթինազար զայէթ միւթմէասըպ անտիի օլմնու գլարընտան , Սպանեօլլարըն Զէմբօալլըլարըն բու թլմըրըն ինարապ իթմէլէրինտէն խապէրտար օլմնդըլն , անլէրի գոֆրպան իտէրէք թաճիւր իտիլմիշ օլմն իլաճլարընն ինթիգամընն ալմուգ ալվտալընա տիւշմիշլէր , վէ Սպանեօլլարըն իէք ալվէ զաիֆ զանն իթտիքլէրի օրտուսընն , պիւր տարպէ իլէ պէրպատ վէ միւզմիջալ իպէճէքլէրինէ դանաթմ կէթիլմիշլէր իտի :

Գօրթէզ , Օգոստոսըն օթգալընաա թըլապ ալա մէմալիքինէ կիւտի , հէր իտաքըգա մահարէպէ զուհուրի մէլհուզ օլապազունտան ապրէրի սաֆիք հարապ հալինէ գօյտու , գօմանտանն օրտուսընն ճէպհէսինաէ թէմէվվիւճ իտէն Գասթիլիյա պանքէրաաընն էլինէ ալարադ էիւքսէք սէտա իլէ :

— Սպանեալլար , քէմալի ճէպարէթ իլէ մուքսֆիէրիյէթիմիլի թէէմին իտէճէք օլմն պու մուգալտէս խաչըն արգասընտան կիտէլիմ , ալվէսի իլէ , ումպէմ տաաքիւր էէք ալազ « Հաքքա » վէ « Արշ իլէրի » տէյի հպգրըրըլար , պատէհու օրտու հարաքէթ իտէրէք իքի ֆարաալի գատար կիթաիքտէն ոճնա , իլի թաշլար վէ պիւր նէվի քիւրէճ իլէ մամուլ տօգու պապ էիւքսէքլիինաէ պիւր գալանըն էօնինէ վաարլ օլաալար , գալանըն տար վէ աօլումպաճլը մէտիալի սէրպէսթ պըրազըլմըլ իտի . Գօրթէզ պունտան իէք պիլատէ մէմնուն օլտու , վէ թըլապալըլարըն պու մէվգըլը իշլալ իթմէտիքլէրինի , թէքմիլ գուվլէթլէրինի իսթիմալ իթմէք իշլն կէնիշ պիւր մահալտէ մէյտան մահարէպէսի իթմէք իսթէտիքլէրինէ համլ իթաի . Սպանեօլլար սուրէթը միւնթալամատէ պպ պօղապը մուրպըլ իլէ կէ-

նիջ՝ պիր մահտլէ մուվասըլէթ իթտիլէր . օրտունըն բիշ-
տարը օլտն օիւվարիլէր պազը միւսէլլահ տտէմէր կէօր-
տիւքլէրինի իկուլար իթտիլէր . պիր ազ ճօնրա խաֆիֆ
պիր միւսպիւէպէ զաշլանտը քի , թէտրիճէն միւնթտ
զամ պիր մահարէպէ հալինէ կիլտի . զիրյա իւշ պին
քիշի պիրտէն բուսուտան չըգարագ , Սպանիօլլար իւզէ-
րինէ եաղմուր կիպի օդ վէ սուրան հաղտըրմայա պաշ-
լատըլար :

Իկյատէ ասքէրի պունչարըն իւզէրլիւն հիւճիւմէ
պաշլատը , ֆազաթ տիւշմէն քէմալի շիտտէթ վէ շէ-
ճապթլէ մուգալէմէթ իթտիլէր , հալ պու քի թօբլա-
րըն իւք տարպէլէրի տիւշմէնտէն բէք չօղունը եւրէ
սէրտիլինտէն , վէ պազը գալանլար տախի պու ալաթը
թախրիպիլէնին , աէհշէթամիլ կիւրիւլթիւսինտէն իւր-
քէրէք , միւշնհէլիմէն ֆիրարէ եիւլ թուլթուլար , մա-
մաֆիհ Գօրթէզ , պունչարըն , շիմտիյէ գատար թէնա-
աիւֆ իլլէտիյի տիւշմէնլէրինտէն ճէսուր վէ ճէնկճի օլ-
տուգլարընը նաղարը տըգգաթտ ալարագ , իհթիրալ
վէ իհթիյաթ իլէ տավրանմայա գարար վէրտի :

Սպանիօլլար օ կիճէյի բահաթ կէշիրտիլէր , ֆազաթ
իքինճիվիւնի ալթը պին քիլլտէն միւրէթթէպ իքի ֆըր-
գա , Սպանիօլլարա թէգարուուպ թթմէլէրի իլէ տէրհալ
մահարէպէյէ պէտտ իտիլտի . թըլտագալալըլար օզ-
լարընը եթթիշմէյէճէք աէրէճէտէ ուզագ տան տթմագ-
տա , վէ տաղմ տաղմ կէրի չէքիլմէքտէ իտիլէր . Գօրթէզ
անլէրին ֆիրրինի տնլատը ինէտէ , էհէմմիյէթ վէրմէ
յիպ տաֆիթ հարպ իւզրէ ասքէրի իլէրի սիւրտի , վէ ու-
ֆազ պիր թէրէճիյէ չըգարագ թաթմիլէն գըրգ պին քի-
շիյէ գարիպ օլան տիւշմէն օրտուտընը թէմաշա իթտի
թօբրալըն կէվշէքիլիյի , սիւվարիլէրին մանօվաքընա
մանի օլույօր իտի . մամաֆիհ տաղըն տիլէր ճիհէթիւկ

տէն աչաղաւ էնմէք լաղրմ ումաղըլա, իւզէլլէրինէ
տէքըթ եանտան եաղմուր կիպի թաշ վէ օդ տէօքիւլ-
տիւջի հաւտէ օվայա, ինէրէք հիւճիմէ պաշլատըդ լադը
կիպի: Թօրլար տախի տղարմամաւնաւ աթէշէ տէվամ
իթտիլէր: Պիր սաաթ գնատար իմթիտատ իտէն պու մսւ-
հարէպէտէ Դօրթէղին մէհարէթի կէօրիւլտի: միւմաի-
լէյհ սարէրի չար քէօշէ չէքլինէ սօգ տուլունտան, վէ
սիւվարիլէրին զաիֆ ճիհէթլէրէ մուալէնէթէ գօշտօդ-
լարընտն, Սպաննա օրտուար տիւշմէնին գուվլէյի
քիւլլի)էսինտէն իհաթա օլունմատը

Տիւշմէն, Սպաննա օլլարըն աթէշինէ թապալէրը մու-
գալէմէթ օրնայր պիւճաթէ պիշլատը, Սպաննա օլլար
իսէ եա եօրկուն օրտուգ լարընտան վէ եախտաիհիլի-
յաթէ թաշէթէն տիւշմէնի զնվարտանտըլար, Թըրտա-
գաւալըլար բէք չծգ տտէմ զայս պիթպիլէր իսէ տէշ
պունարըն աաթէթ ինի պիլմէք միւմաին օլմատը, գիրա-
էօլէնլէր վէ եարայըլար աէրհուլ գալտըրըլըյօր իտիա
Սպաննա օլլարտան եարընը պիւ քէշի թէլէֆ օլուպ տն
պէշ քիշի եարալանտը, քէզալիք պիրտէ պէյկիլ զայս
իթտիլէր քի, Թըրտագնալըլար հալվամըն պաշընը քէ-
սիպ մէճլիսի ալանէ հէտիյէ իթտիլէր: Սպաննա օլլարըն
էլինէ իրի սէրկէրտէ իլէ պէրպաէր հայրընա էսիւ տիւշ-
միւշ իտի:

Առհայէպէնին իսթումլնտան օգնրա զգմանտան
թէքրար պօլէ թէքրիֆ իթտի, գիրա պու միւտարէ-
պէլէլ իլէ գուվլէթլինին տիւշարը գաաթէթ օլաճաղը
շէօյլէ տուրտուն: Թըրտագնալըլար աղվամըն ապիլէլ իլէ
պիլլէլէլէրէք քէսպը գուիլլէլ իտէճէրլէրի իհիթիւնտէն
պախտ շէյլէր տէյիլ իտի: պինաէն ալէյհ Գօրթէղ
« Զօգլու զա տարըն սէշիլմէզ » տարպը մէսէլինի թէլադ-
դը իտէրէք, էսիւր տիւշմիւշ օլան իքի սէրկէրտէլէր

սուհի թէքիփ իթմէք իւզրէ էլլի նըփաթը իլէ մէճլիսի
այանէ կէօնտէրաի . ֆազաթ քիւշմէն օրտուսը-
սընըն գօմանտանը , Սպանեօլլարըն եիւրէքլէրինի
վէ գանլարընը իւհալարընա գուրաւան իթմէտիքճէ վէ
էթլէրինի եէմէտիքճէ , սուհի թէքլիփինի գապուլ իթ-
մէյէճէյինի պէյան իթմէսի իւզէրինէ , Գօրթէզ ար-
թըդ սուհի իւմիւալինի պէր թարաֆ իտէրէք , չարնա-
չար եհնիտէն վուզու պուլաճուփ օլան 'հիւճիպէ հա-
զըրլանտը , Օ կիճէ ապէլսփիւնահլարընը իյթիւրաֆ իլէ
նանք մուգաւտէս պլարդտան սօնրա , ճիւմէսի եէք-
տիլ վէ եէք ճիհէթ եա զալէպէ իթմէյէ , վէ եալիօտ
իյիտլիքլէ էօլմէյէ ամատէ օրտուլար :

Սեպտեմբերին պէշինճի կիւնի , եանի իլը մուհա-
րէպէտէն իւշ կիւն սօնրա թէքմիլ առքէր՝ հաթտա
էարալընար պիլէ պէրապէր օլտրապ մուխասէմաթէ հա-
զըրլանտըլար . էլլի պին քիշի գատար թախմին օլու-
նան տիւշմէն օրտուսը պէշ ֆըրդ այա թազսիմ իտիլ-
միշ իտի . օրպունըն մէքքէզինտէ պայքադ եէրինէ ալ-
թունտան մամուլ պլը գարա գուշ հէյքէլի ըէքզ ի-
տիլմիշ իտի . պու նըշան՝ քէնտիլէրինճէ մուգաւտէս
օլմալըլա , էնէ հէմիլէթլի վազըթլարտա իսթիմալ օ-
լունտը իտի տիւշմէնին միւթաաը մուճիպինճէ օգ իլէ
մուհարէպէյէ պէտա իտիլտիկ . Սպանեօլլարըն աթէ-
շինտէն թըլապապալալըլար պինլէրճէ թէլէֆաթ վէրիպ
յօրրար , ֆազաթ պօշ գալան եէթլէր տէրհալ եէնի
պիօլիւքլէր իլէ աօլույօր իտի . Մուհարէպէ քէմալի
շիքաթէթլէ տէվամ իսիյօր իտի :

Պու սուրէթլէ մուհարէպէ թարաֆէյն շէճաթ
կէօթէրիլէրէք հայլքճա ուզատը . թըլապալալըլար
պու հալաէ չօգ առէմ պայա իթտիլէրինի կէօրէրէք
պիլը համաւտա իշի պիթիլմէք իսթէտիլէր , վէ ճիւմէ-

սի պիրտէն տէհչեթամիզ սէտալար չրգարաիագ վէ դարմագարը զօշարագ սէլ կիպի Սպանեա օրոտսընըն իւղէրինէ տիւշաիւլէր . Սպանեօլլար՝ պու չիտտէթի հիւճիւմէ մուգավէմէթ խտէմէյէրէք , ինթիւզամլարը պօղուլմայա , վէ պէօլիւքլէրէ եէքաիկէրինտէն այրըլմայա պաշլատլար . ֆագաթ ապէրին շէճաթը , սիւվարիէրին մուավէնէթը մէրտանէսի , զապիթլէրին սւյանըլլէրէ վէ պիլ խասսա Գօլթէզին մէհարէթի սայէսինտէ , թէքրար թահար ինթիզամա կիրէրէք մուգավէմէթ մուվաֆագ օլապիլաիլէր . վազու պուլան պիւ հալ Սպանեօլլար հագգընտա բէք խայրըլլ օլտու . շէօլլէքի տիւշմէն ֆըրգալարընտան պիլինին դօմանտանը , ումում դօմանդանտան աղըր սուրէթտէ թահքեր իտիմիշ օլտուլունտան , պէրայի ինթիզամ ապէրի իլէ բիւճաթ իթաի . պուսըն իւղէրինէ տիկէր ֆըրգալարընտա եիւրէյի սօուալ , վէ դալպլէրինի տիկէր պիւր ահհչեթ իսթիլա իտէրէք , մէյտանը մուհարէպէյի թէրք իթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Պու տէֆա տախի Գօրթէզ եալընըլ պիւր քիշի զայպ իթաի , ֆագաթ եէթմիշ նէֆէր գատար եարալըսը օլտուլու կիպի , աթլարըն ճիւմէսի տէ աղըր խաֆիֆ եարալանտըլար , Սպանեօլլար դըրհ կիյմիշ օլտուլարը ճիհէթլէ խաֆիֆէ եարալանըյօլլար իտի . լաքիլ չըպլագ Ամէրիգալըլար տէհչեթամիզ սուրէթտէ թէլէֆաթ վէրիյօրլար իտի . ալէխուսուս էօլիւլէրինի դալալըմալա մէշղուլ ջրուղլարը սըրատա , սաղլար տա եարալանմագտա վէ հալօսու էօլմէքտէ իտիլէր :

Իքինճի կիւնիւ Գօրթէզ մէճիսի այանէ թէքրար ատէմ կէօնտէրիպ մէմալիքտէն կէշմէյէ լուխսաթ թալէպ իտէրէք , շայէս միւսաատէ օլտունմալա թէքմիլ

մէմայիքի խաղաղ խռնէյինի սուրէթը թէհտանէտէ պէյան իթտի, Թըլասգալալըլար պու մաղլուպլեթը աղլիմէտէն տօլայը միւքէտտէր վէ մէյուս օլտուգլարը հալտէ, Գօրթէղին թէքլիֆինի թէքրար ըհտտ իթտիլէր. պունլար Սպաննօլլարըն սիւահլարընը իսթիմալ օքունմաղ պիր հալէ կէթիլմէք իչին պիր չարէ արայօրլար իտի. պիր թարափտան Պըրահիմլէրէ տախի, պու գատար չօգլուգ օլմալարընա ըաղմէն պիր ալուճ եապանճըլարտան մաղլուպ օլտուգլարընըն սէպէպլինի սիւալ իթմէլէրի իլէ. մէրգուման տախի բութլարա գուր պանլար իթտիքտէն սօնրա, Սպաննօլլարըն կիւնէչտէն տօլմուչ օլմալարը ճիհէթլէ կիւնաիւղին զալէպէ իթմէք միւմքին օլամայաճաղընը, վէ պլինաէն ալէյհ կիճէլէյին հիւճիւմ իթմէք լաղըմ կէլէճէյինի տէրմիյան իթտիլէր:

Թըլասգալալըլար, Պըրահիմլէրին նաաիհաթը միւճիպլինճէ հարաքէթ իտէրէք առէթը ապէրլեյէրինին ագսի օլարադ կիճէլէյին Սպաննօլլարըն իւզէրէնէ հիւճիւմէ գօյուլտուլար. ֆապաթ Գօրթէղ տայիմա իհթիյաթ իւզրէ տալրանտըղընտան հազրրտա պուլու նարադ տէրհալ ճէնկէ պաշլատը. Թըլասգալալըլար քիւլլեյէթլի թէլէֆաթ վէրէրէք մաղլուպէն վէ միւնհէղիմէն ֆիրար իտուպ, էօլիւլէրի վէ եարալըլարը տախի մէյտանը մուհարէպէտէն գաղտըլմայա վազըթ պուլամատըլար:

Պու իւչիւնճի մաղլուպլեթ իւզէրինէ Թըլասգալալըլար իսթիման իտէրէք միւթարէքէ թալէպ իթմէյէ մէճպուր օլտուգլար. արթըգ Սպաննօլլարը պէնիյի պէչէրին մափէվընտա առտ իլէ, քէնալլէրինի ալտաթմըլ օլտուգլարը իչին Պըրահիմլէրէ գարշը սօն տէրէճէ հիտտէթլէնիպ իքի քիչլի տախի գուրպան իթտիլէր.

մէճլիս , ազաւը միւսալէհէ իշին Գօրթէղէ էլչիւէր կէօն-
տէրտի . պիր ազ սօնրա կիրիֆթարը խէվֆ ու տէհէթ
օլան ահալիտէն չօղլարը , էօնլէրինտէ այանտէն պէշ
իհթիյար պուլունտուղու հալտէ , կէլիպ Գօրթէղին ա-
յաղլարընա գարանտըլար , վէ ալէնէն ըղհարը նէտա-
մէթ իթտիքտէն սօնրա , ալայլմի սուլհ օլմագ իւզրէ
պէյաղ թիւլէր վէ պիր չօգ մէքիւլաթ վէ մէշուպաթ
թագտիմ իլէ « էկէր մէրհամէթսիղ իլահլարտան իսէ-
նիղ » սիղէ պէշ նէֆէր էսիր վէրէլիմտէ գանլարընը ի-
շիպ եիւրէքլէրինի էքլ իտինիղ . եօգ էկէր ինսան իսէ-
նիղ , իշպու հէտիյէրիմիղի գապուլ իտէրէք սուշու-
մըղը աֆիլ իտինիղ » տէյէրէք , արզը թէպիյաթ իթ-
տիլէր : Գօրթէղ միւլայիմանէ պիր թավր իլէ պատէմա
Սպաննօլլարըն քէնտիլէրինէ տօսթ օլաճագլարընը , վէ
իշպու մուհարէպէյէ մէճպուրի օլարագ էլ վուրտու-
ղունը իֆատէ իլէ , մէրգումանը ճիւմհուրիյէթ մէճլի-
սինէ իրսալ իյլէտի :

10

Գօլուլա ահալիսինին խըյանէթի վէ
սիւլար օլսուզլարը միւնազաթ .

Սպաննօլլար , Թըլասգալա ճիւմհուրիյէթի մէմալի-
քինէ այագ պատուրդլարընտան օթուղ տէօրթ կիւն
սօնրա , եանի Սեպտեմբերին եիրմի իւշիւնտէ ասըլ
Թըլասգալա շէհրինէ կիրիպ ահալի թարաֆընտան
հիւանի սուրէթտէ գապուլ օլունտուլար . Սպաննա օր-

տուսունն հալի վէսիմ օլմաղըլա մուհարէպէնին թա-
թիլի հագլարընտա բէք խայըրլը օլտու . ապէրին գըս-
մը աղամը եօրկունլուգտան վէ թէպէտտիւլի հէվա-
տէն խասթա օլուպ պիր գաչը տա վէֆաթ իթտիլէր .
քէզալիք Գօրթէզ տախի խասթա իտի . հէլէ միւհիւմ-
մաթ ու մէքիւլաթըն ֆըզտանը թարիֆ գապուլ իթ-
մէզ տէրէճէլէրէ կէլմիշ, հաթտա եարալարընա սիւ-
րիւլէճէք մէրհէմին իմալի իչին եաղլարը պուլսնմա-
տըլընտան, մէյտանը մուհարէպէտէ էօլմիւշ Ամէրի-
գալըլարըն եաղընը չըգարըպ իսթիմալ իթմէյէ մէճ-
պուր օլմուչլար իտի . մամաֆիհ ապէր թըլսագալըլա-
րըն ալըը թէպալիյէթ իթտիլէրինի իչիտէրէք, վէ օր-
տունն քէմալի մուզաֆֆէրիյէթլէ չէհիրէ կիրտիյինի
կէօրէրէք, չէքտիլէրի ըլնճ ու մէչադաթը ունու-
տուպ եէնիաէն ճանլանտըլար, վէ օնտան սօնրա ար-
թըգ Ամէրիգա գըլթասընտա պուլսնման հէր գալմէ
ղալէպէ չալաճագլարընա տայըր գանաաթ հասըլ իթ-
տիլէր :

Գօրթէզ օրտունն ըահաթ իթմէսի իչին եիրմի
կիւն գատար թըլսագալատա գալըպ, պու միւտտէթ
ղարֆընտա մէնգիլի մագսատընա վազըլ օլմագ իւղը
լազըմ կէլէն իշլէր իլէ մէշըուլ օլտու . չէհիրն քիպար
թագըմը իլէ մուարէֆէ բէյտա իտէրէք, Մօնթէղու-
մանըն թապիլաթը վէ Մէքսիգա պէլտէսինին ահվալի
հագգընտա մալիւմաթը մուհիմմէ իսթիհսալ իլլէտի .
Մէքսիգալըլարըն պաշ տիւշմանը օլան թըլսագալըլ-
լար, տիկէր ադվամը վահիյէ միսիլու պի սէպաթ վէ
ճահիլ ատէմէր օլմալարը իլէ, չիտտէթը ասալէթլէրի-
նի տէրհալ թէլք իլէ, Սպանեօլլարա սօն տէրէճէ խի-
լիւքերարըգ իպրազ իտէրէք տօսթ օլմուչլար, վէ
Մէքսիգա մուհարէպէսինտէ, ճիւմհուրիյէթին թէքմիլ

գուվվէյի ապրէրիյէ իլէ քէնտիլէրինէ մուալլէնէթ իտէճէյինի վատ իթմիչլէր իտի :

Գօրթէզ, վազիֆէյի ըուհանիյէտէ տախի գուսուր իթմէյուպ, իգամէթ կեահընտա պիր մէնպէր գուր-տուրարագ հէր կիւն եէրլիլէրին մուվաճէհէսինտէ գուտտասը շէրիֆ իճրա իթտիրիր իտի . Թըլասգալա-լըլար քէմալի բայէթ վէ աըգգաթ իլէ պու ալինի մու-գատտէսի թէմաշա իթմէքտէ իտիլէր . Գօրթէզ մէր-գումանըն պու հալինտէն ճէսարէթ ալարագ, Ջէմբօ-ալլըլարա ետրտըղը կիպի, պուհյարը տա ճէպրէն իը-րիսթիյան իթմէք, վէ բուլթյարընը քէնտի էլլէրի իլէ իսարապ իթմիրմէք աղմինէ տիւշտիւ քի, պուհըն նէ-թիճէտի բէք ֆէնա օլտճաղընը տէրք իթմիչ օլան Օլ-մէտօ նամ քեամիլ բարաղ, քէնտի նասիհաթը ազի-լանէսի իլէ Գծրթէղի պու էֆքեարը նապէճատէն ֆա-րիղ իթտի, վէ մուամալէյհ տախի օ կիւնտէն իթիպա-րէն միւլայիմանէ սուրէթտէ վէ մուզնի սէօզլէր իլէ բուլթէրէսթլէրին առաթը աէնիյէլէրինին նէ գատար շայանը նէֆրէթ օլտուղունը տէրմիյան իտէրէք, էը-րիսթիյանըղը գապուլ իթմէլէրինէ տայըր թաթլը-լըղլա իգնա իթմէյէ պաշլատը :

Յպանեօլար, հէնուզ Թըլասգալայա կիրմէղտէն, Մօնթէղումա թարաֆընտան էլլիլէր կէլիպ, իմբէրա-թօրըն քէնտիլէրի իլէ միւլադաթ իթմէյէ բաղը օլ-տուղունը՝ վէ հիւսնի գապուլիյէթ պուլաճաղլարը Գօլուլա շէհրինէ կիտէրէք, իշպու Միւլադաթա ինթի-ղար իթմէլէրինի նասիհաթ իթմիչլէր իտի . Գօրթէզ, Գօլուլա շէհրինէ ապիմէթ իթմէք ֆիքրինտէ օլտուղու-նը ապրէրէ պէյան իթտի, ֆաղաթ եէնի միւլթիէ-ֆիղլէրի՝ եանի Թըլասգալալըլար, Գօլուլալըլարըն խա-յըն օլտուղլարընը, վէ Մօնթէղումանըն հէր պիր էմ-

րինէ քէօր քէօրունկա իթաաթ իթտիքէրինի տէրմիյան իլէ , Գօրթէզի պու էֆքեսարաէն ֆարիզ կէթիւմէյէ սոյ իթտիլէր , լաբին Գօրթէզ կէրէք էլչիլէրին նասի-հաթընա լայէթ իթմէք , վէ կէրէք միւթթէֆիլզլէրի-նէ քէնտիսինին հիշ պիր շէյտէն գօրգմատըղընը կէօս-թէրմէք ֆիւրրի իլէ գարարընտան տէօնմէտի , վէ պէ-րջլի իհթիյաթ՝ ճիւմհոգիլէթ թարաֆընտան քէնտի-սինէ վէրիլէն ապքէրտէն եալընըղ ալթը պին նէֆէր ա-լարագ եօլա չըդաը :

Ումուժ իլահլարընա մէսքեան թախսիս իալիտի-յինտէն , Մէքսիկալըլարըն ինտինտէ մուգատտէս ատտ օլունան Գօլուլա շէհրի , թըլասգալատտան պէշ ֆար-սաթ ուղագալա պիր զիյարէթ կեահ մէդամընտա օլուպ , Մէքսիկատտան զիյատտէ պուրատա րէք չօղ ինսան դուր-պան իտիլիր իտի : Մօնթէզումանըն՝ Սպանեօլլարը պուրայա կէօնտէրմէտի , քէնտի ադընճա՝ անլէրի ի-լահլարըն ինթիդամընա հէտէֆ իթմէքտէն , եախօտ անլէրին հիմայէսի իլէ Սպանեօլլարըն մահվը սուհու-լէթլէ պաչա չըդաճաղը զիւյիւմինտէն իպարէթ իտի :

Գօրթէզ՝ ազչամ իսթիւ Գօլուլա շէհրինէ թէ-գարրուպ իլէ ուֆագ պիր ըրմաղըն քէնտընը օրտու-կեահ իթիլսաղ իլլէտի , պիր աղ սօնրա շէհրին միւ-թէպէրանը իլէ Պըրահիմլէր , Գօրթէզի իսթիգալալ ի-տուպ , Սպանեօլլարըն մաէլմէմուհիլէ գապուլէ հազըր օլտուղլարընը , ֆագաթ քէնտի էսիլ տիւչմէնլէրի օ-լան թըլասգալա ապքէրինի գապուլ իտէմէյէճէրլէրինի իշար վէ ինթիդար իթտիլէր . Գօրթէզ՝ պու թէքիլֆ-տէն սըղըլմայարագ միւթթէֆիլքին ապքէրինի շէհրին գալաըր դուրպինտէ եէրլէշտիլիպ , էրթէտի կիւն Ըս-պանեա ապքէրի իլէ իշէրի կիւտի , շէհրին միւթէպէ-րանը , միւհիմմաթ վէ մէքիւլաթ թէտարիքինտէ գու-

սուր իթմէյօրլար իտի իսէ տէ , Գօրթէզ մալիք օլտու-
ղու գուլվէյի աքլիյէսի իլէ , ահայինին թավը ու հա-
րաքեաթընտա պիր թէպէտտիւլաթ կէօրէրէ.ք, խըյա-
նէթլէրինտէն շիւպհէլէնմէյէ պաշլատը . Ֆիլհագըղա
էրզադ կէթիրմէ.քտէն եավաշ եավաշ իմթինա իթտիք-
լէրինտէն , Սպանեօլլար կիւճ հալ իլէ թէպիւշլէրինի
թէտարիք իտէպիլիյօրլար իտի :

Իշլէր պու մէր.քէզտէ իքէն Թըլսադալըլարտան ի-
քի քիշի թէպտիլ գըյաֆէթ կիզլիճէ շէհրէ կիրուպ
Գօրթէզէ , Սպանեօլլարըն սաքին օլտուղլարը մահալին
էթրաֆընտա կիզլի մէթէրիզլէր , վէ սիւվարիլէրի իշի-
նէ տիւշիւրմէ.ք իշին իւզէրլէրի գաթալը հէնտէ.քլէր
կէօրտիւլէրինի պէյան , վէ հէր կիճէ պիր չօդ գա-
տընլարըն շէհրին խարիճինէ չըդարադ պէշ ալթը չօ-
ճուդ գուրպան իթտիքլէրինի , վէ պու գուրպանլարըն՝
մուհարէպէյէ նըշան օլտուղունը , վէ հաթտա Սպան-
եօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէ.ք իշին խանէլէրին տամ-
լարընտա քիւլլիյէթլի թաշ վէ օդ թէտարիք իտիլտի-
յինի խապէր վէրտիլէր :

Պու իսպարաթըն իւզէրինէ շիւպհէլէրի տըթմըշ
օլան Գօրթէզ , Մարինանըն վասէթասը իլէ իշին հագը-
ղաթընա քեամիլէն ալեհաճ օլտու . շէյլէ.քի Մարինա ,
նասըլտա շէհրին միւթէպէրանընա մէնսուպ իհթիյար
պիր գատընըն հիւսնի թէվէճճիւհինէ մաղհար օլարադ ,
շէհրին եագընլարընտա եիրմի պին նէֆէր Մէքսիգա
աաքէրինին Բուսուտա պէ.քլէտիքլէրինի , վէ աաաքիրի
մէզքիւրէտէն ալթը պին քիշինին շէհրէ կիրտիլինի ,
վէ պուըլարըն պախտէթէն Սպանեալըլար իւզէրինէ
հիւճիւմ իլէ ճիւմլէսինի մահվ իթմէ.ք նիյէթինտէ օլ-
տուղլարընը , մէզպուրէ՝ իսթիյար գատընտան անլա-
յըպ Գօրթէզէ պիլտիրտի :

Գօրթէզ՝ մէզպուրէ ինթիյար դարըյը ախզ ու կիրիֆթ իտէրէք հէր շէյի թեֆէրրուածը իլէ անլատըգատան սօնրա, Պըրահիմէլտէն իւշ քիշկի ճէլպ իլէ նիյէթը խըյանէթ քեարանէլէրինի եիւզլէրինէ վուրտու, մէրգուման՝ Գօրթէզին քէնտի նիյէթը ֆասիտէլէրինէ ալեհա՜ օլտուզունա ըզհարը հայրէթ խաուպ, մուամարլէյհի գուվվէյի բուհանիյէյէ սահիպ ֆէվգէլատէ պիր զաթ օլտուզունա գանաաթ կէթիրաիքլէրինտէն հէր շէյի իգրար, վէ պու խըյանէթէ մահզա Մօնթէզումանըն էմրի իլէ ճիւրաթ իտիլէճէյինի աշիքիար իթտիլէր. Գօրթէզ պըրահիմէլի նէզտինտէ ալը գօյարապ, էրքեանը հարպը իլէ պիլ միւզաքէրէ էքսէրիյէթը արա իլէ սուրէթը շէտիտէտէ ախզը ինթիգամէ գարար վէրիլաի:

Գօրթէզ, շէհրին միւթէպէրանընա էրթէ կիւնիւ եօլա չըգաճաղընը պէյան իլէ լաղըմ կէլէն մուհիմմաթը թալէպ իթտիլի կիպի, անլէրի թաշըմադ իշին համմալար վէ իքի պին նէֆէր տէ ապէր իսթէտի. պունլար ապէր վիրմէյէ բաղը օլտուլար. ֆադաթ համմալ վէ միւհիմմաթ վէրմէքտէն իմթինա իտիյօրլար իտի. գօմանտան՝ ի՛ըլասգալալըլարա կիճէլէյին գալալա եազլաշըպ, սիւահ բաթլամասը սէտասընը իշիտիր իշիթմէզ, իշէրի կիրմէլէրինի էմր իթտիքտէն սօնրա, Մէքսիգատան կէլէն էլշիլէրի ճէլպ իտէրէք, Գօլուլալըլարըն նիյէթը խըյանէթ քեարանէլէրինի, վէ պու խըյանէթի իրթիքեապ իթմէլէրի մահզա իմքէրաթօրըն էմրի իլէ օլտուզունը, մէրգումանըն իգրար իթտիքլէրինի, ֆադաթ քէնտիսինին պունա ինանմատըլընը պէյան իյլէմէսի իւզէրինէ, էլշիլէր ըզհարը թէճահիւլ իլէ հիշ պիր շէյտէն խապէրտար օլմատըգալընը արզ իթտիլէր:

Իրթէ կիւնի Գօրթէզ, Գօլուա ապրէրինի այրը այ-
րը ֆըրգայարա թագսիմ խտէրէք, Սպանեօլլարըն իշ-
ղալ իթտիքէրի մէվզըլարա տաղըթտը. պատէհու պիր
թագըմ տէսիսէլէր իլէ ըէյիսէլտէն պաղլըլարընը ճէլա
խտէրէք, իրթիքեապ խտէճէքլէրի խըյանէթի տոյմուշ
օլտուլու ճիհէթլէ ճէզայա չարըլլաճագլարընը պէյան
իթտիքաէն սօնրա, տէրհալ պիր թիւֆէնի բաթլատը.
պուընն իւզէրինէ Սպանեօլլար, արալարընա թագսիմ
օլունմուշ օլան Գօլուալըլարը պիրա մէրհամէթ տօյրա-
մայա պաշլատըլար, վէ պու իքի պին քիշիտէն անճագ
պիր դաշ Նէֆէրի գալատէն աթլայարագ ճանլարընը
գուրթարապիլտիլէր.

Շէհրին խարիճինտէ պուլունան Մէքսիգա ապրէրի
Գօլուալըլարըն իմատարնա շիթապ իթմէք իւզրէ իքէն,
Թըլասգալալըլար պունլարը արգալարընտան վուրմայա,
վէ Սպանեօլ բիյատէլէրի տալսի էօնտէն հիւճիւմէ պաշ-
լայըպ, տիւշմէնի իքի աթէշ իշինէ պըրագալըլար. ար-
թըգ պուրատա վուգու պուլան տէհէթամիլ գըթթա-
լըն թարիֆի մուհալ տըր. Սպանեօլ ապրէրի գուտուր-
մուշ ճանաւարըլար կիպի գըլըճ սալլայարագ, պիշարէ
Ամէրիգալըլարը հասըր կիպի եէրէ սէրիյօրըլար խտի. պու
գաթլըլամէն գուրթուլանլար պէօյիւք պիր բութխա-
նէյէ ճան աթմըշլար օլուպ, Գօրթէզ, թէսիմ օլուր-
լարսա մաղհարը աֆիվ օլաճագլարընը պէյան իթտի ի-
սէ տէ, գապուլ իթմէտիքլէրինտէն բութիտանէ աթէշէ
վէրիլտի վէ ճիւմլէսի պու սուրէթլէ եանըպ քիւլ օլ-
տուլար. Թըլասգալալըլար իքի կիւն պիր աիւզիւյէ մէմ-
լէքէթի թալան խուպ իթմէտիքլէրի զուլմ գալմատը.
շէհրին սօգագլարընտան սէլ կիպի գան ագըյօր խտի.
պու մուհարէպէյի միւտհիշէտէ Գօլուա վէ Մէքսիգա-
լըլարտան ալթը պին քիշի գատար գըլըճտան կէշիրիլ-

տիյի հալտէ , Սպաննօլլար պիր թէք Դէֆէք պիլէ զայս
իթմէտիլէր , Ֆադաթ միւթթէֆիզլէրոտէն հայլըճա ա-
տէմ թէլէֆ օլաու :

Հէր շէյ օլուպ Նպիթտիքտէն ոտնրա , Գօրթէզ է-
սիրլէրի վէ շէհրին միւթէպէրանընը ճէլպ իլէ , ավֆը
ուսուսի օլտուղունը պէյան իթտի քի , բէսմէն ահալիյէ
իլան իտիլտի . էսիրլէր սէրպէսթ սալը վէրիլտի վէ շէ-
հիրտէն ֆիրար իտէնլէր ավտէթ իտուպ խանէլէրինտէ
հէրլէշտիլէր . էսնայի մուհարէպէսէ Գօլուլա վալիսի
գաթլ իտիլմիշ օլմաղըլա Գօրթէզ անըն պիրատէրինի
վալի նասալ իթտի . իրթէսի կիւն թըլասգալա ճիւմհու-
րիյէթի թարաֆընտան Գօրթէզին իմուատընա էիրմի պին
քիշի կէլտի իսէ տէ , Գօրթէզ գօմանտարլարընա ըզհարը
թէշէքքիւր իլէ , ապէրէ լուղումը օլմատըղընը պէյան
իտէրէք կէրի չէվիրտի . լաքին պու ֆըրսաթտան պիլ
իսթիֆատէ քէնտի մէնաֆիյի իշին թըլասգալալըյար իլէ
Գօլուլալըլարը պարըշտըրըյ , հէքտիկէրի իլէ իթթի-
ֆազ իթտիրտի . պու մուզաֆֆէրիյէթ սայէսինտէ Բս-
պաննօլլարըն թէէսիր ու նուֆուղը տէրէճէյի նիհայէտէ
արթարագ , ահալի հէր պիր էսիրլէրինէ մէմնունէն իճ-
րայէ պաշլատըլար :

Պաղը միւվէրրիլէր , Գօրթէզին իճրա իյլէտիյի պու
գըյապըրը մուահէղէ իլէ մումաիլէյի թայիպի տէր-
լէր իսէ տէ , պաղըլարը տա՝ վէ ալէլսուսուս Սօլիս
նամ միւվէրրիլա Գօրթէզի հաղը կէօրիւպ , մուամէլա-
թը շէտիտէսինի օրտույը մուհաֆազա իթմէք իսթէ-
տիյինէ համ իտէր . ֆիլ հագըգա Գօրթէզ , Սպաննօլ-
լարըն թէէմլինաթը իշին ախըր ինթիգամէ մէճպուր
իտի իսէ տէ՝ ֆադաթ իքի կիւն պիր տիւզիլէյէ գաթլի-
ամէ վէ զասպ ու թալանէ միւսաատէ իթմէսի , ինսա-
նիյէթ վէ մէաննիյէթ նօղթէյի նաղարընճա հիշ պիր

վէճհէ ճայիզ կէօրիւլէմէզ : Տիազ նամ զաթ, Գօրթէզ հադգընտա, Ամէրիգալլարըն կէօզիւնի երլարմադ՝ վէ ազվամը սայիրէյէ իպրէթ օլմազ իւզրէ խաֆիֆ պիր միւճազաթ իլէ իթիֆա իթմէլի իտի, տէմիշ տիր :

44

Գօրթէզին Մէֆսիգայա տուտուլի .

Եօլա չըգըլաճազը կիւն Սպանեօլլարըն թահադր
 Կօմանտաւընտա պուլունան Զէմբօալլար պիր գըս-
 մը, Մէքսիգայա իթմէք իսթէմէյիպ, մէմէքէթլէ-
 լինէ ալաէթէ միւսաատէ թալէպ իթմէլէրի իլէ, Գօր-
 թէզ պիլա իթիրազ մէրգումանը Զէմբօալլայա իզամ
 իյլէտի : Պու էսնատէ Մօնթէղումա թարաֆընտան եէ-
 նի պիր հէյէթը սէֆարէթ վերուտ իթտի . իմբէրաթօր՝
 Գօլուլա վադաասընտան խապէրտար օլուպ, Սպան-
 եօլլարըն՝ քէնտի հադգընտա օլան շիւպհէլէրինի մահվ
 իթմէք ֆիքրի իլէ . Գօլուլալլարա վէրիլէն միւճա-
 զաթէ սուրէթը զահիրէաէ հադ վէրմէքտէ՝ վէ Գօր-
 թէզին մուամէլէսինի թադտիր իթմէքտէ իտի : Էյլի-
 լէր պունը պէյան իթտիքտէն սօնրա Մօնթէղումանըն
 հէտիյէլէրինի թադտիմ իթտիլէր . պիր ազ սօնրա պու
 սէֆարէթին վերուտի, իմբէրաթօրըն՝ Սպանեօլլարը
 թէէմին իթմէքլէ, ալէյհէլինտէ գսւրուլան տուզադ-
 լարտան խապէրտար օլմամալարը մագսատընտան ի-
 պարէթ օլտուղու անլաշըլտը :

Գօրթէզ՝ Գօլուլատա օն տէօրթ կիւն իգամէթ

Իթաիքտէն սօնրա Հոկտեմբերին երմի տօղ ուղընճը կիւնի եօլա չըղ տըղը էսնատէ, Մէքսիգալըլարըն՝ Գալգօ շէհրինէ կիտէր օլտն թարիքի, իրի թաշլար վէ աղաճ քիւթիւքլէրի իլէ սէրտ իթաիքլէրինի, վէ տիկէր եադըն պիր եօլ եաբմաղա չալըշտըղլարընը խապէր ալաը, Սպանեօլլար էսէն շիտտէթլի պիր ըիւզկեարէ վէ սափուրան դար թիրիյէ կէօյիւս վէրէրէք, պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ իլէ պիր տաղըն ղէրվէսինէ վասըլ օլտուգլարընտա, Մէքսիգալըլարըն հիյլէսի աշիքեար կէօրիւնտի. շէօյլէ քի եէնի եաբըլան եօլըն նիհայէթինտէ քիւլիյէթլի Մէքսիգալըլար բուսույա կիրմիշ օլտուգլարընտան, Սպանեօլլարը մէղքիւր եօլտան կէշմէյէ մէճպուր իթմէք իչին իւք թարիքի գաբամըշլար խաի. Գօրթէղ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնտի իսէ տէ, հիշ ալարըրմայըլ, եանը սըրա կիթմէքտէ օլտն Մէքսիգա ելչիլէրինէ, պու իքի եօլ իւզէրինտէ վուգու պուլան թէպէտաիւլաթըն սէպէպինի սօրտուղունտա, ելչիլէր.

— Օրտունըն սուհուլէթլէ գաթը մէսաֆի իթմէսի իչին մուրուրը միւշկիւլ օլտն եօլը գաբայըլ, եէնի վէ գօլայ պիր եօլ աչմայը մինասիպ կէօրտիւք, տէյուճէվապ վէրմէլէրի իլէ, Գօրթէղ ֆութուրընը պօղմայարադ.

— Սիղ պէնիմ մայէթիմտէ օլտն ապէրին շէճաթընը հէնուզ պիլմէյօրտունըլ, Սպանեօլլար հէր նէվի միւշկիւլաթը բայիմալ իթմէյի քէնտիլէրինէ շէրէֆատտ իտէրլէր, տէյէրէք, գաբալը եօլը աչըլլ թէմիղլէմէլէրինի միւթթէֆիլքլէրէ էմի իթաի, վէ մէղքիւր եօլտան կիթմէյէ պաշլայընճա, բուսուտա պէքլէյէն Մէքսիգա ապէրի ալէլ աճէլէ ֆիրար իթտիլէր. ելչիլէր իսէ, Գօրթէղին քէնտի հիյլէլէրինի քէշֆ իթմիշ օլտու.

ղունա թէաճիկ պիտէրէք, նէ ճէվապ վերէճէք լէրինի շաշըրտըլար :

Գօրթէզ, պիլա միւմանաթ տաղտան էնիպ գաթը մէսաթէյէ պաշլատը . էսնայի ըահտէ միւթէպէրանը ահալի վէ բէյիսլէր, Գօրթէզի, գուրթարըճը սըֆաթը իլէ իսթիգպալ խուպ, Մօնթէզլումանըն զուլմ ու թէատտիրինտէն տատոկ ֆէրեսա իթտիքլէրինտէն, Գօրթէզ, պէյնէլ ահալի պու տէրէճէ թէֆըրիգա բէյտա օյմուշ օլան պիր հիւքիւմէթի, սուհուլէթլէ զապթ ու թէսիսիր իտէճէյինէ տայըր գանաաթ հասըլ իթտի :

Գօմանտար պու միւլահաղաթ իլէ քէսպը ճէսարէթ իթտիլի կիպի, տարէր տալի տաղլարտան էնտիքճէ բէյլիւհահը նաղլարըրնտա արզ օլունան Մէքսիգանըն կէնիշ օվալարընը, մէկրու մէրալարը, մահսուլտար թարլալարը, վէ թա դաղագ տա էթրաֆը կիւզէլ շէհիրլէր իլէ միւհաթ ապէթա տէնիզ ճէսամէթինտէ պիր նէհրի թէմաշա իտէրէք ֆէվգէլատէ մէսրուր օլույօրլար իտի : Հէլէ պիր աղ տահա իլէրլէյիպ մէզքիւր պէօյիւք նէհրին իչինտէ ատա կիպի կէօրիւնէն վէ միւթէատտիր գուլէլէր վէ պուրճլար իլէ միւզէյնէն բայիթահտը կէօրտիւքլէրինտէ, արթըզ հայրէթ ու մէսրուրիլէթլէրի տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլարագ կէօզլէրի էօնիւնտէ կէօրտիւքլէրինէ ինանմամագտա, վէ ըիւյա կէօրիւյօրլար վանն իթմէքտէ իտիլէր : Էլհասըլ սուրուրլարընտան նաչի քէնտիլէլինի, տահա շիմտիտէն Մէքսիգա պէլաէսինէ սահիպ օլմուշ ֆարզ իտիյօրլար իտի :

Գօրթէզ բայիթահտա թէդարուպ իթտիքճէյ մօնթէզլումանըն տա էնտիշէսի կիթտիքճէ արթըլօյ իտի : միւլարիլէյհ Գօլուլա վագաաւընը իչիթտիքքէն սօնրա

պիր բաթխանէյէ գաբանաճագ պիր եանտան սէքիզ
կիւն դատար օրուճ վէ նէյաղ իլէ Ալլահլարըն մու-
վէնէթինի իսթիրհամ իթմիշ, վէ տիկէր եանտան Գօր-
թէզլին Մէքսիզ այա տուխուլինի մէն իթմէք իշին 3 մու-
մահլէյինն նէզալինէ թէքրար պիր հէյէթը սէֆարէթ
կէօկաէրսիշ խտի Իմրէրաթօր, Ապանեա գըրալլինա սե-
նէվի պիր վէրկի վէրմէյէ վէ Գօրթէզէ տէօրթ եխք
իլէ, տաքէրին պէհէրինէ տէ պիրէր եխք աթման հե-
տիյէ իաէճէյինի վտա իտիյօր իտի. իշթէ միւշարիլէյհ
գօրգուսընտան թա պու տէրէճէլէրէ գատար լմէնէզ-
զիւլ խտուպ, Ապանեալարը մէմալիքինտէն տըշարը չը-
գարմագ տան պաշղա պիր շէյ տիւշիւնմէյօր խտի,
Գօրթէզ իսէ, իմրէրաթօրըն թէքլիֆինէ բղճարը թէ-
շէքրիւր իլէ պէրտպէր, պաղը մուհիմմ մէսէլէլէրտէն
պահա իթմէք իշին իմրէրաթօր պիզլաթը կէօրմէտիք-
ճէ Անքսիզայը թէքք իաէմէյէճէյինի սուրէթը դա-
թիյէտէ պէյան իյլէտի:

Պըրահիմլէրին խայըրարը իսթիհրահաթընտան Մօն-
թէզուսանըն խէվֆու էնտիշէսի պիր գաթ տահա արթ-
մըշ օլտուղու ճիհէթլէ, հէյէթը սիւֆէրա ալտէթ
իթմէզտէն, նէ թարիզ թութմագ լտղըմ կէլէճէյինէ
պիր գարար վէրմէք իշին, պիրատէրի իլէ պիրատէր-
զատէսինի, վէ մէմալիքին քիրամը թօրլայըպ միւզա-
քէրէյէ պաշլանըլտը. իմրէրաթօրըն պիրատէրի սի-
լահպէտէսթ օլարագ տիւշլէնի թարտ ու թէպեխա
իթմէք ֆիքրինի պէյան իթտի իաէ տէ, պիւլաքիս,
Լեօթթէզուսա ճէնկ ու ճիտալտէն իհթիրաղ իլէ, պի-
րատէրզատէսինի Գօրթէզլին իսթիզ պալինէ կէօնտէրտի,
վէ մուսաիլէյհի շէհիրէ կիլմէք նիյէթինտէն ֆարիզ
կէթիլմէյէ չարշմասընը թէնպիհ իյլէտի:

Գօրթէզ, Ամէմագա շէհրինէ վասըլ օլտուղունտա,

խմբէրաթօրն Գաթումաթին նամ պիրատէրդատէսի , եէքբարէ ալթուն տիրէրլէր իլէ միւզէյեէն , վէ պիր չօգ խատէմէլէրին ումուզընտա օլտն պիր թահաբրէ-վանէ բագիպ օլտուչ օլտուղու հալտէ Գօրթէզի իսթիզ-նալ իթտի . եիրմի պէշ եաշընտա նէշիմէնտ պիր տէ-լիզանլը օլան Գութումաթինին մայէթինտէ պէօյիւք մէմուրլար վէ սարլզատէլէր պուլունմագտա իտի . Գօր-թէզ մումաիլէյհի էվրօրա բրէնտի կիպի թաաղիմէ գապուլ իտուպ , սուրէթը նաղիքեանէտէ թէաթի ի-տիլէն պաղը քէլիմաթտէն սօնրա , Գօրթէզ , հէր նէ օ-լուրսա օլտուն պէհէմէհալ Մէքսիգայա կիրէճէյինի պէյան իյլէտի :

Պունըն իւզերինէ Գօրթէզ թալիմաթը ապքերիյէ իլէ եօլունա տէվամ իտուպ Մէքսիգա նէհրինէ եա-գըն պիր գալանըն քիյէկեահընտա թէվազուֆ իթտի . իսթիզպալէ կէլէն թաղըմ թաղըմ Մէքսիգալըլար էլլէրինի եէրէ վաղ իտուպ , սօնրա էօրէրէք Գօրթէզի սէլամյայօրլար իտի . պատէհու գօմանտար բայթախտա միւթէվէճճիւհէն թէքբար եօլունա տէվամ իթտի :

Շէհրին գաբուլարընա թէգարբուպ իտիլայի էս-նաճէ Մօնթէզումանըն իսթիզպալէ կէլտիյի խապէր ալընաը , ֆիլ հագըգա ուզագտան ալայ կէօրիւնմէյէ պաչլատը . թա էօնտէն խմբէրաթօրն վիրուտինէ ալա-մէթ օլմագ իւզրի իւշ պէօյիւք մէմուր էլլէրինտէ ալթուն տէյնէքլէր պուլունտուղու հալտէ իլէրլէյօրլար իտի . Մօնթէզումա , թէքմիլ ալթուն իլէ միւզէյեէն զայէթ կիրանպահա պիր թահաբրէվանէ օթուրմուչ իտի . պու թահաբրէվանը էն միւթէպէր աարլզատէլէր ումուզլա-րընտա թաշըմագտա , վէ պաղը պէօյիւք մէմուրլար տախի , բէնկեամուղ թիւլլէր վէ միւճէվհէրաթլէ թէզ-եին իտիլմիշ ալթուն բիւսկիւլի պիր չէմսիյէյի , իմ-

բերաթօրըն պաշը իւզերինաէ թու թմադտա իտիլէր .
պիր աղ ուզագտան իքի եիւղ գատար ասըլզատէլէր
քէզալիք բէնկեամուզ թիւլէրլէ միւզէյեէն բամպուզ
հարմանիլէր կիլինմիշ օլտուգարը հալաէ չիֆթ չիֆթ
կէլիյօրլար իտի :

Իմբէրաթօր, Գօրթէզէ թէղարրուպ իթտիյի սըրա-
տա թահաըրէվանաէն ինտի , այաղը եէրէ տօղունմա-
մազ իչին տէրհալ բէհկիւզարընա գումաշար ֆէրշ օ-
լունաու , միւշարիլէյհ քէնտի աղբապարնաան իքի
բրբէնսէ ապանմըշ օլտուզու հալաէ իլէրլէյօր իտի .
Մօնթէզումա թախմինէն դըրգ եաշընտա, օրթա պէօյ-
լու տօկունճա , հատիա պաղըշը, վէ ալէլումում Մէզ-
սիգալըլարըն բէնկինտէն զիյաաէ պէյաղ չէհրէլի պիր
ատէմ իտի . միւշարիլէյհ էթրոֆը ալթուն բիւսկիւլլի
վէ զայրի միւնթաղամ պիր հալաէ իչլէնմիշ ինճու վէ
միճէվհէրաթ իլէ միւզէյեէն զայէթ աղբը պիր հարմա-
նի կիլմիշ օլտուզու կիպի, պաշընա աղ չօգ բիւզօպու-
լարըն իսթիմալ իթտիլէրլի թաճա պէնզէր ալթունաան
մամուլ վէ միւճէվհէրաթլէ տօնանմըշ պիր թաճ գօ-
մուշ իտի : Քէզալիք այաղ գապլարը տախի ալթունլա
միւզէյեէն իտի :

Գօրթէզ , աէրհալ աթընտան ինէրէք իմբէրաթօրը
էվթօբա ուսուլի իւզրէ սէլամլատը , լաբին Մօնթէզու-
մա , Մէքսիգա տաէթի մուճիպինճէ իատէյի սէլամ
իթտի : Գօրթէզ՝ միւշարիլէյհին պօյնունա , օրթալա-
րընա իրի ուֆագ ճամլար թաալիգ իտիլմիշ պիր ալ-
թուն դօրաօն կէշիրաի քի , պու հէալիյէնին բէք մագ-
պուլա կէշտիյի անրաշըլտը . ֆագաթ Գօրթէզ՝ իմբէրա-
թօրը գումաղլամագ իսթէաիյինտէ , էթրաֆընտա
պուլունան մէմուրլար , իմբէրաթօրըն նէֆսի մուգատէս
օլտուզունը խմա իլէ քօմանտարըն պու հարաքիաթը

քիւսթախանէսինի մէն իթտիլէր . պատէհու Մօնթէղու-
մա ղայէթ միւսէննա պիր ալթուն կէրտանլըդ իլէ Գօր-
թէղի թալթիֆ իյլէտի :

Պու մէնգարէյի ֆէվզէլատէյի էվլէրինին բէնչէրէ
վէ գարուլարընտան թէմաշա իթմէքտէ օլտն թէքմիլ
ահայի) Մօնթէղումանըն) Սպանեօլլար հագգընտա
կէօսթէրտիյի ղայէթէ թէաճիւպ խոէրէք , անլէրի պէ-
նիյի պէշէրին մաֆէվզընաա մաիլիւդէր կիպի թէ-
լադգը իթմէյէ պաշլաալըլար . քէզպիք Սպանեօլլարըն
սիլահլարը վէ պինտիքլէրի աթլար հայրէթլէրինի մու-
ճիպ օլաուղու կիպի , Սպանեօլլար տախի շէհրին զէն-
կինլիյինի , պէօյիւք նէհրի , խանէլէրին կիւզէլիյինի
վէ եօլլարըն միւնթազամլըղընը հայրէթլէ թէմաշա ի-
տուպ , տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլույօրլար իտի :

Սպանեօլլար՝ պու ալայի վալա իլէ շէհրէ կիրուպ,
քէնտիլէրի իչին թախսիա իտիլմիշ օլտն էն պաշ բութ-
խանէյէ եադըն ղայէթ վասի պիր սարայտա իւքեան
խոլլտիլէր . պու սէրայ օ գատար կէնիշ իտի . քի , Սպան-
եօլլար իլէ միւթթէֆիքլէր քէմալի ղահէթլէ եէրլէշէ-
պիլտիլէր . Մօնթէղումա , Գօրթէղին էլինտէն թութա-
րադ պիր մըգտար ղահաթ իթմէլէրինի , վէ քէնտիսի-
նին թէքրար զիյարէթէ կէլէճէյինի պէյանտէն սօն-
րա , քէնտի սէրայընա կիթտի . Գօրթէղ իսէ՝ էն էվվէլ
օրտուսընըն թէէմինաթընը տիւշիւնիւպ , ճատտէլէրին
ալղընա թօրլար վաղ իթտի վէ լուղում կէօրիւնէն
նօթթալարա գարադօլ նէօվպէթճիլէրի գօյտու . էլհա-
սըլ տիւշմէն օրտուսը գարշըրընտա պուլունույօր կիպի
իհթիյաթտէ հիշ պիր գուսուր իթմէտի :

Ֆիլ հագըգա ագշամ իւսթիւ Մօնթէղումա էվ-
վէլքի կիպի ալայ իլէ միսաֆիլըլէրինի զիյարէթէ կէ-
լիպ , միւշարիլէյհին կէրէք գօմանտարա վէ կէրէք ա-

քերէ վերտիյի հետիյէլէրտէն , քէնտինին նէ տէրէճէ զէնկին վէ սախավէթքեար օլտուղու անլաշըլար . Գօրթէզ իլէ ուզուն միւտտէթ կէօրիւշիւպ Սպանեօլլար հազդընտա պէյանը ֆիքիր իլէ .

— Սիզին , պու հիւքիւմէթի զապթ իթմէք իչին իլահլար թարաֆընտան կէօնտէրիւտիյինիզի պիլիրիմ . զաթէն Մէքսիգայէ դանուն վաղ իտէն զաթ , սիզին վիրտաինիզի թա էվլէլտէն խապէք վէրմիշ իտի , տէտի :

Գօրթէզ իմքէրաթօրըն կէօսթէրտիյի միւրվէթ ու սախավէթէ թէշէքքիւր իթմէքլէ պէրապէր , միւշարիլէյհին էֆքեարընը թէէյիտ իթմէյէ , եանի Սպանեօլլարըն սէմավի մախլիւգլէր օլտուգլարընա տայըր դանտըրմայա սայ իթտի . պատէհու Սպանեա գըրալընըն մալիք օլտուղու գուտրէթ ու գուվլէթտէն , պահս իտէրէք , գըրալ հազրէթլէրինի քէնտինին , մահլա Մէքսիգալլար իլէ պիր ահտնամէ թանզիմ իթմէք իչին կէօնտէրտիյինի պէյան իթտիյի կիպի , Մէքսիգա գաւանիյնինն պազը ճիհէթլէրինի թատիլ իթմէսինի , վէ ալէլսուսուս ինսան գուրպան իթմէք ատէթը վահշիյէսինի պիւթիւն պիւթիւնէ գալտըրմասընը թաւսիյէ վէ նապիհաթ իթտի . ուզուն միւտտէթ տէվամ իտէն իշպու միւքեալէմէտէն սօնրա քէմալի մուհապէթ վէ տօսթըդ իզհարը իլէ Գօրթէզ վէ իմքէրաթօր եէքտիկէրինտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր :

Իշթէ Սպանեօլլար պու սուրէթլէ 1519 սէնէսի Նոյեմբերինին սէքիզինտէ , եանի Սպանեայի ճէտիտէ տուխուլ իթտիքլէրինտէն եէտի այ սօնրա , Մէքսիգա բայիթախտընա կիրմիշէր իտի :

12

Մեհսիգա պէլսէսինին հալը հազըրը .

Իբրննի կիւնիւ Գորթէզ հուզուրը իմէրաթօրիյէ չըգմադ իչին ըուխսաթ թալէպ իթմիշ օլուպ , տէրհալ միւսաատէ իտիլտիյի ճիհէթլէ մայէթինտէ տէօրթ պէօ-
յիւք զապիթ , վէ ալթը նէֆէր պէհատըր ասքէր ա-
լարադ սարայա միւվասըլէթ իլէ , գաբուտա պէքլէյէն
պէօյիւք մէմուրլար թարաֆընտան քէմալի իհթիրամ
իլէ գապուլ օլունուպ հուզուրը իմէրաթօրիյէ իտիլալ
իտիլտի : Մօնթէզումա , միսաֆիրինի խօշ փիլ չէհրէ ի-
լէ գապուլ իտուար տէրհալ միւքեալէմէյէ պաշլանըր-
տը : Ուզուն միւտտէթ տէվամ իտէն իշպու միւլագաթ
էսնասընտա , իմէրաթօր՝ Գորթէզէ Էվրօթա նըզանա-
թը , վէ ահալինին ատաթ ու թապիաթընտան պահա
իլէ բէք չօգ չէյլէր սօյտու . Գորթէզ օլապիլտիյի գա-
տար ճէվապ վէ մալիւմաթ վէրաիքտէն սօնրա չէհրի
կէզմէյէ ըուխուաթ իսթէտի , վէ հէման միւսաատէ ճ-
լունուպ , պու սուրէթլէ միւքեալէմէ խիթամ պուլ-
տը :

Գորթէզ պու ֆէվգէլատէ կիւզէլ վէ զիքրի շա-
յան օլան չէհրի էյիճէ թէմաշա վէ թէտգըդ իթմէք
իչին իւշ կիւն գատար տօլաշտը . օ մէշհուր չէհրի քի ,
աղ վազըթ սօնրա եէր իլէ եէքսան իտէճէք իտի :
Մէքսիգա չէհրի , գուլէ չէքլինտէ միւթէատուլտ ըուլթ-
խանէլէր իլէ միւզէյէնն , սէտուլէր վէ իսթիշքեամլար
իլէ միւսթահքէմ , զայէթ պէօյիւք պիր կէօլին մէր-
քէզլինտէ , վէ պիր չօգ չայըր չիմէնլի ատալարըն իւզէ-

ընտե մէպնի օլարադ, Հօլանտա, Եախգո Ձին պէլտէ-
լէրինէ պէնգէմէքտէ իտի. չէհիր, լւչ ատէտ պէօյիւք
ըլթթըմլար իլէ գարսոյա մէրպուլթ օլուպ, պու ըլթ-
թըմլարն ալալարնա օտունտան մամուլ քէօրիւլէր
գուրուլմուչ իտի. իւզէրլէրի թօբրադ իլէ հօրթիւլիւ
օլան պու քէօբրիւլէր, թաշտան Եաբըլմա ըլթթըմլա-
րա պիթիշմիշ իտի:

Պաշլըճա ճատտէլէրի տիւղ վէ օն աթլը Եան պէ
Եան կէչէպիլէճէք տէրէճէտէ կէնիշ օլուպ, պաղը Եօլ-
լար տախի վէնէտիք չէհրի կիպի գայըղլար իլէ իմար
իտիլի գանալլարտան իպարէթ իտի: Էվլէր՝ գըսմէն
ալչագ վէ ախչապ օլտուղու կիպի, գըսմէն տէ պիր
նէվի Եուսուչագ թաշտան մամուլ իտի. հէր մահալլէ-
նին քէնտիսինէ մախսուս բուլթխանէսի օլտուգտան
պաշգա, չէհրին մէրքէղինտէ ճէնկ իւահը նամընա
ղայէթ պէօյիւք, վէ Եթրաֆը տիվար չէվրիլմիշ միւ-
քէլլէֆ պիր բուլթխանէ պուլունմագտա իտի. Ամէրի-
գանըն քէչֆինտէն ալթը սէնէ մուգատէմ Եաբըլմըչ
օլան պու բուլթխանէնին տէրունինտէ պէշ Եիւզ ֆա-
միլեա պարընա պիլիր իտի: Սէքիզ գատէմէ Եիւքսէք-
լիլինտէ թաշտան վէ քիրէճտէն Եաբըլմա տիվարլարըն
իւզէրինտէ Եըլան ըէսիմլէրի օյուլմուչ իտի:

Մէղքիւր բուլթխանէնին՝ քիւրրէյի արղըն տէօրթ
ճիհէթինի իյմա իտէր տէօրթ ատէտ գաբուսը օլտու-
ղու կիպի, թա օրթասընտա արղէն Եիւզ վէ թուլէն
էլլի արչըն Եիւքսէքլիլինտէ պիր գուլէ պուլունուպ,
պիր նէրտիւպան վասէթասը իլէ իլինտէ զայէթ կիւզէլ
Եաբըլմըչ իքի ատէտ ուֆագ վէ հալլիլէ նաղըր բուլթ-
խանէլէր պուլունան, վէ իւզէրլինտէ ախչապ պիր պինա
Եիւքսէլմիշ օլան գուլէնին ուճունա չըգըլըր իտի:
Մէղքիւր ուֆագ բուլթխանէլէրին իլինտէ թաշտան մա-

մուլ իրի վէ տէհչէթամիզ չէհրէլի իրի ատէտ հէյքէլէր , վէ օրթատընտա տախի գուրպան խտիլմէյէ մախմա սուս՝ իհրամ չէքլինտէ վէ պիր արչըն պոյունտա եէչիլ պիր թաշ պուլունմագտա իտի :

Բութխանէնին խըտմէթինէ հատօրզ հիսապսըզ ատէմէր թային խտիլմիշ օլուպ , պուլնարըն օրատա քէնտիլէրինէ մախսուս իզամէթկեահլարը վար իտի . պու բութխանէնին էթրաֆընը իհաթա վէ թէյլէին իտէն օթուզ եէտի ատէտ ուֆագ բութխանէլէրին միշանընտա , Օթօ նամ իլահըն իսմինէ իմալ խտիլմիշ օլան վէ այրընա զիքրէ շայան պուլունան բութխանէնին դաբուսը , աղղը քչըգ պիր երլան չէքլինտէ օլուպ , պու դաբուտան իչէրի կիրիլտիլինտէ էրէյիճէ վասի վէ օրաճըդտա դուրպան խտիլմիշ ինսանլարըն գուրուզաֆալարը իլէ միւզէյէն պիր սալօն կէօզէ չարմագտա իտի :

Մօնթէզումանըն պաշլընա իզամէթ իթտիյի քեարկիր սերայ՝ նէվ պէ նէվ կէնիշ ֆագաթ ալչագ էպնիյէլէրտէն իպարէթ իտի . սերայըն տէօրթ միւզէյէն վէ միւքէլէֆ ճէպհէլէրտէն հէր պիրինին պէչէր դաբուսը օլուպ , իւշ ատէտ տէ զայէթ կէնիշ հալլի պուլունմագտա , վէ օրթա հալլինին օրթատընտա զայէթ միւնէննա պիր չէշմէ , եախօտ չատրէվան սուլար սաշմագտա իտի . պինանըն տէրունինտէ կէնիշ նալօնլար վէ պինտէն միւթէճափուզ օտալար պուլունտուզու կիպի , հէման իւշ պին քիշիյի իսթիապ իտէճէք կէնիշլիքտէ այրընա պիր սալօն տախի վար իտի . պաղը օտալարըն տիւլարլարընա ինճէ մէրմէր գաբլը , պաղըլարըտա , գըլմէթտար թաշար , չամ վէ սէրվի աղաճլարընտան զայէթ միւնէննա սուրէթտէ օյուլմուշ վէ իլէնմիշ տիրէքլէր իլէ միւզէյէն իտիլէր : Իմէրաթօրըն

պունտան պաշգա պիր սերայը տահա վար իտի քի , պուրատա քէնտի մէմուրլարը միւշավիրլէրի , վէ խանէտանը իմրէրաթօրիյէ մախսուս միւթէատտիտ խրտմէթ.քեարլար իգամէթ իթմէքտէ իտիլէր :

Ալլըզդ վէ եռպանի գուշար իչին իքիյէ թագսիմ օլունմուշ ղայէթ կէնիշ պիր պինա օլուպ , քէզալիք ալա մախպուս շահինլէրէ այրըճա պիր մահալ թախսիս իտիլմիշ իտի . մէղքիւր պինանըն պաղչէյէ նաղըր սալօնլարընտան , պահճէնին տէրունինտէ նըսփը տէնիզ սոէյը վէ նըսփը տիկէի , թաթլը սու իլէ մէմուլ ղայէթ պաթթալ հավուղլար կէօրիւնմէքտէ վէ պունլարըն տէրունինտէ սու գուշարը . վէ նէվ պէ նէվ միւթէատա ալա պալըգլար պուլունմագտա իտի , Վահշի հայվանաթա այրտ օլան պինանըն իքինճի գըսմը տա , եէքտիկէրինտէն այրը մէրմէր տէօչէլի կէնիշ հավլիլէրին օրթասընտա պէօյիւք վէ տէմիր բարմագլըգլը գաֆէսլէր պալունմաղըլա , պունլարըն իչինտէ եապան քէտիլէրի , գուրտ , արսլան , գաբլան , զըրթլան , թիմսաղ , երլան վէ տահա էմսալի միսիլլու պէք չօգ հայվանաթը վահշիյէ պէսլէնմէքտէ իտի . հայվանաթը մէղքիւրէնին խըտմէթինէ թախսիս իտիլմիշ օլան պէշ ալթը եիւզ նէֆէր խըտմէթ.քեաղլար մարիֆէթի իլէ . եալընըզ վահշի գուշարա եէվմիյէ պէշ եիւզ թանէ սէմիղ հինտ թաւուղը եէտիրիլի իտի , պու միւքէլլէֆ վէ եէշիլ պինա , ղայէթ պէօյիւք վէ նէվ պէ նէվ ալ ղաճլար իլէ միւղէյէն պիր պահչէ իլէ մուհաթ իտի :

Քէզալիք սիլահխանէ տախի կէնիշ պիր պինա օլուպ , միւթէատտիտ ամէլէլէր պուրատա ալաթ ու էտէվաթը հարպիյէ իմալ իթմէքտէ իտիլէր , Մէքսիգատա իսթիմալ օլունան հէր նէվի սիլահլար , սանճագլար

վէ թէ քմիկ ճէնկ ալաթլարը պուրատա հրֆղ իտիլմիշ իտի :

Մէքիւլաթ վէ մէշուպաթ սաթըլմագտա օլան չարչընըն էթրաֆընտա , իւղէրի գաբալը զայէթ վասի պիր սալօն պուլունուպ , ախղույիթայա սուհուլէթ օլմագ իւղրէ հէր պիր մալ իչին այրը այրը մահալէր թախսիս իտիլմիշ իտի : պուրատա պիր նէվի էճղախասնէլէրտէ հագըր եաքըլմիշ մալիճէլէր , գօգուլու եաղլար , վէ թէ զեղնաթէ տայըր էշեայի սայիրէ Ֆիլուլիթ օլունմագտա իտի , Սպանեօլլար , կէրլիլէրին պերպէր տիւքեանլարընտա սիյահ թաշտան մամուլ ուսթուրալար իլէ թըրաշ օլտուգլարընը թէմաշա իթտիլէր : Շէհըրին էն վասի մէշտանընտա վագը պէօյիք պիր մահքէմէտէ օթուրան օն իքի հաքիմէր , ումուրը թիւճ ճարիլէյէ տայըր օլան տավալարը ֆասլ ու բուլէթ իթմէրտէ իտիլէր : հէր սապահ պինպէն միւթէճավուղ թանդիֆաթ մէմուրլարը սօգաղլարը սիւքիւրիւպ սուլատըղլարընտան , կէրէք ճատտէլէրի վէ կէրէք շէհրին տիկէր սօգաղլարը զայէթ թէմիկ պիր հալտէ պուլունուլօր իտի : - Հումպօլտ նամ միւլէրրիս , պու շէհրը մէշուրըն իւշ խիւզ պին նուֆգլը սէքէնէպի օլտուղընը զիրը իթմիշ տիր :

Էմնայի քէշթ ու կիւզարտէ , Մօնթէզումա մուլէթիտ օլտուղու մէղհէպին շան ու շէրէֆինի Գօրթէզէ կէօսթէրմէք նիյէթի իլէ , մումաիլէյհի տիվարլարը ալթուռն գարլը զայէթ կիւզէլ պիր բութխանէյէ կէօթիւրիւպ , օրատա պուլունան բութլարտան հէր պիրինին մալիք օլտուղու գուվիլէթ ու խասիլէթինի , մանատար նըշանլարը , վէ ալաթ ու էտէվաթըն սուրէթը իսթիմալինի օ տէրէճէ բայէթ իլէ թարիֆ իյէտիքի , Սպանեօլլար քէնտիլէրինի կիւլմէքաէն ալամատըլար , լաքին

Մօնթէղումա պոռնը կէօրմէմէղլիքտէն Կէլիպ, եալընըզ եիւղէրինէ պազմազլա, ըպէթ ու թէրալիյէտէ գուսուր իթտիքլէրինի անլաթմազ իսթէտի. Գծրթէզ հըսսիյաթը տինիյէսինաէն թահրիք օլունարազ, Մօնթէղումայէ.

— Հաշմէթլու էֆէնտիւմ, ֆէրման պույուրուն տա պու շէյթան թասվիրէրինին գարչըսընտա, իսիյու Մէսիհ էֆէնտիւմիղին միւպարէք վէ մուգատտէս խաշընըրէքզ իտէյիւ. օ վազըթ պունլարըն տէյիւ շայանը հայրէթ, իլլա պատիյի նէֆրէթ օլտուգլարընը կէօրէճէքսինիզ, տէտի.

Գօրթէղին պու սէօղիւ իւղէրինէ Պըրահիմէր ֆէնա հալտէ գուտուրտուլար. Մօնթէղումա տախի հիտտէթլէնտի իսէ տէ, ախըը ինթիգամէ գատըր օյմատըղընտան թարաֆէյնի խօշնուտ իթմէք իւզրէ.

— Շախմըմա կէօրթէրմէյէ պօրճլու օլտուղոնըզ հիւրմէթ ու ըպէթի, պուրատա տախի իրայէ ինէպիլիւ իտինիլ, տէյէրէք, վէ Սպանեօլլարը մէղքիւր մահալի մուգատտէստէն տըշարը չըգարմազ իսթէյէրէք, բութխանէնին գարուսընա գատար իլէրլէտի. պատէհու օրատա տուրուպ սաքին պիր հալ իլէ միսաֆիրլէրինէ.

— Հայտէյին տօսթլարըմ, իգամէթ կեահինըզա շէքիին, պէն պիր աղ տահա պուրատա գալաճաղըմ քի, քէնտիլէրինէ օլան հագարաթէ հատտէն ղիյատէ թէհամմիւլ իթտիյիւմ իչին իլահլարըն ավֆընը իսթիրհամ իտէյիւմ, տէյէրէք, նէ տէրէճէ տիլիլի օլուպ սըզլէթ տույտուղունը, վէ պու հագարաթէ գաթլանմազ քէնտիսի իչին նէ մէրթէպէ աղըր օլտուղունը անլաթմազ իսթէտի. մամաֆիհ Գօրթէզ սօնրատան իզլին ալըպ քէնտի իգամէթ կեահընտա ուֆազ պիր քիլիսէ եար-

տըրտը քի , պիզղաթ Մօնթէզումա չօդ տէֆա իճրա օ-
լունան Գուտտասը Շէրիֆ այնընտա քէմալի բայէթ զ-
հիւրմէթ իլէ հաղըր պուլունտու :

13

Գօրթէզ , Մօնթէզումայը տէրէսթ իլէ ֆէնսի
իգաւէթկեանընսա թէվզըճ իսէր :

Սպանեօլլար , տագըգա պէ տագըգա կէօրտիւքլէրի
եէնի շէյլէրտէն տիւշարը հայրէթ օլմալարը իլէ պէրա-
պէր , աղիմ պիր թէհլիքէ իչինտէ պուլունտուգլարընը
տա տիւշիւնէրէք մուզթարըպ օլույօրլար իտի . Թըլաս-
գալալըլար Մէքսիգօ շէհրինէ կիրմէմէլէրինի նասիհաթ
իթմիշլէր , վէ էվվէլճէ Մօնթէզումանըն՝ քէնտիլէրինի
շէհրիէ գապուլ իթմէսի , Պըրահիմլէրին ըէյի իլէ օ-
լուպ , պու գապուլիյէթին , մահզա Սպանեօլլարը քեա-
միլէն մահվ իթմէք իչին պիր տուգադ օլտուղունը Գօր-
թէզէ սէյլէմիշլէր , վէ մումաիլէյհ տախի չիմտի միւթ-
թէֆիգլէրինին շիւպհէ վէ գօրգուլարընը բէք էսասլը
կէզըմիւշ իտի : Զիրա շայէտ Մէքսիգալըլար , ըրիթըմ-
լարըն արալարընտա պուլունան միւթէհարըիք քէօբրիւ-
լէրի գալտըրսալար , վէ եախօտ եըգսալար իտի , Սպան-
եօլլար , միւթթէֆիգլէրինին իմոտալնտան մահրում
օլարագ պիր տիւշմէն պէլտէսինտէ մահսուր գալաճագ-
լար իտի . վագաա իմբէրաթօր քէնտիլէրինի քէմալի
մահապէթլէ գապուլ իթմիշ իտի . Փագաթ պու մու-
հապէթին ճիտտի օլտուղունը քիմ թէէմին իտէպիլիր
իտի , վէ ճիտտի օլտուղու ֆարզ օլունսա պիլէ սօնունա

գար տէվամ իտէճէք մի իտի, էլհասը Սպանեայըլա-
րըն պահո ու հայաթը, էօյլէ պիր հիւքիւմոարըն էլին-
պէ պուլունուօր իտի քի, եալընը պիր էմր իլէ ճիւմ-
լէսինի տէ մահվ ու թէլէֆ իտէպիլիր իտի :

Դօրթէզ վէ ըէֆիգլէրի, պու թէֆէքքիւրաթը
միւտհիշէ իլէ բէք ֆէնա հալտէ մուզթալըպ օլուօր-
լար իտի . ալէխուսուս Դօրթէզին, Մօնթէզլումանըն
սատագաթընտան տօլայը շիւպհէլէնմէյէ պէօյիւք սէ-
պէպլէրի վար իտի . զիրա մումաիլէյհ Վէրա-Գըրուզ-
տա պըրագտըզը Սպանեօլլարտան ֆէնա խապէրլէր
ալմըշ իտի . շէօյլէքի Մէքսիգա օրտուսը գօմանտանը
Գուալթօրօգա, Մօնթէզլումանըն էմրի իլէ Սպանեօլլա-
րա մուալէնէթ իթաիլէրի իշին, Թօգօնագ շէհրինի
վուրմուշ վէ քէմալի շիտտէթլէ ահալիսինէ միւճաղաթ
իթմիշ իտի . Թօգօնագլըլար, Վէրա-Գըրուզըն մուհաֆը-
զը պուլունան էսգալէնթէտէն իստիմտատ իթմիշլէր,
վէ մումաիլէյհ տախի Մէքսիգալըլարը թէատտիտէն
ֆարիղ կէթիրմէքտէն աճիլ գալարագ, Գուալթօրօգա
իլէ, Գաօգլան օվասընտա մուհարէպէ իթմէյէ մէճպուր
օլմուշ իտի :

Էսգալէնթէնին թահտը գօմանտաընտա եէրի-
լէրտէն իքի պին քիշի իլէ գըրգ նէֆէր Սպանեօլ ա-
քէրի, իքի ուֆագ թօք վէ իքի աթ պուլունուպ, մու-
հարէպէ պաշլար պաշլամաղ, եէրլիլէր, Մէքսիգալըլար-
տան մաղլուպ օլարագ. էօթէ պէրի տաղըլմըշլար իտի .
Էսգալէնթէ իլէ ճէսգըր ըէֆիգլէրի, սուրէթը գահրի-
մանէտէ ճէնկէ տէվամ իտուպ տիւշմէնտէն բէք չօղու-
նը թէլէֆ իտէրէք, նիհայէթ միւնհէղիմէն ըիւճաթէ
մէճպուր իթմիշլէր իտի իսէ տէ, քէնտիլէրինէ տէ մա-
լի բէք չօլա օլմուշ իտի . զիրա եէտի նէֆէր Սպանեօլ
ասքէրի թէլէֆ օլտուղու կիպի, իյիտ էսգալէնթէ տա-

խի ավմըչ օլտուղու եարալարտան միւթէէսսիրէն պիր գաչ կիւն սօնրա վէֆաթ իթմիշ իտի . Մէքսիդալըլար մագթուլ պիր Սպանեօլ աւքէրի ճէսէտինի էլէ կէչի-րիպ գաֆասընը քէսմիշլէր , էօլմէզ վէ մաղլուպ օլմազ զանն օլունան եապանճըլարը էօլտիւրմէք վէ զալէպէ չալմագ միւմքին օլտուղունը խալգա կէօսթէրմէք իւզ-րէ , գաֆայը մէմլէքէթ պէ մէմլէքէթ կէզտիրտիքտէն սօնրա Մօնթէզումայա կէօնտէրմիշլէր , վէ միւշարիլէյհ տախի պու պէօյիւք հէտիյէյի մէմնունէն գապուլ իլէ , սօն տէրէճէ իշի Սպանեօլլարա տույուրմիւմաղա սայ իյլէմիշ իտի .

Գօրթէզ պու վագաալէրտէն խապէրտար օլտուգ-տան մատէ , հիւսնի թէվէճճիւհլէրինի գազանմըչ օլ-տուղու պապը Մէքսիդա ազըլզատէկեանընտան , իյ-ճապը հալտէ քէօրրիւլէրի երգմագլա Սպանեօլլար ա-լէյհինտէ տէհչէթիւ պիր տուզագ գուրուլմագտա օլ-տուղունը տախի տույմուշ վէ բէք ֆէնա մուղթարըպ օլմայա պաշլամըչ իտի . մումաիլէյհ քէնտի գուլվէյի ապլիյէսի իլէ կիճէ սապահա գատար պու վարթատէն գուրթուլմայա պիր չարէ տիւշիւնտի , վէ նիհայէթ մէ-մուլին զայրի պիր հարաքէթի քիւսթախանէնին իճրա-սընա գարար վէրտի .

Շէօյլէքի սապահ օլուր օլմազ զապիթանըն վէ աւքէրին էն ճէսուրլարընը թօբլայըպ \ Վէրա-Գըրուզ վագաասընը մուֆասսալէն հիքեայէ իլէ պուլունտուգ-լարը թէհլիքէնին ճէսամէթինի , Մէքսիդալըլարըն գուրմագտա օլտուգլարը տուզազը , վէ Մօնթէզումա-նըն սատագաթընտան ասլա էմին օլմատըղընը , միւ-թատը օլան նաթըգա բէրտազլըղը իլէ օ սուրէթտէ ի-ֆատէ վէ պէյան իյլէտի քի , ճիւմլէսի տէրէճէյի նի-հայէտէ միւթէէսսիր օլուպ տէրին տէրին տիւշիւնմէյէ

պաշլատըղլարը սըրատա , մուամաիլէյն թէքրար քէլամէ աղաղ իտէրէք .

— Պու աղիմ թէհլիքէտէն գուրթուլմայա եալընըդ պիր չարէ վար քի , օ տա Մօնթէզումայը թուլթուպ րէհին մէգամընտա նէզտիմիզտէ ալըգօյմագտըր , տէյերէք , պու պապտէ մէհլիսին րէյինի իսթիհսալ իյլէտի . պու հարիք իւլ ատէ թէքիֆէ չօղլարը րույի րիզա կէօսթէրմէյիպ , Վէրա-Գըրուզա չէքիլմէք խայըրը օլաճաղընը տէրմիյան իթտիլէր , լաքին իյիտ լէօն տէ Վէլասկուէզ իլէ սատըգ Սանտօվալ , Գօրթէզին էֆքեարընը թագտիր իթտիլէրինտէն , ուզուն պիր միւճատէլէ պաշլատը , վէ նիհայէթ էքսէրիյէթլէ գօմանտարըն թէքիֆի գապուլ օլունտու . անճագ մէսէլէ՝ իշին սուհուլէթլէ պաշա չըգաճաղընտա իտի :

Գօրթէզ , մալիք օլտուղու զէքեամլէթ սայէսինտէ պէյնէլ ահալի չիւպհէ հասըլ իթմէմէք իւղրէ , թէքմիլ գուլվէթի իլէ սէրայա կիթմէյի մինասիպ կէօրմէյէրէք , անճագ զապիթանտէն Ալվարաաօ , Սանտօվալ , Վէլասկուէզ տէ լէօն , վէ Լուկօ Տասիլլա նամ իյիտ ատէմլէրի ինթիխապ իյլէտիյի կիպի , ասքէրին էն ճէսուրլարընտան պէշ քիշի տախի , պու թէչէպպիւսաթը քիւսթախանէյէ մուավէնէթ իտէճէքլէր իտի . քէզալիք եիրմի պէշ նէֆէր ճէսուր վէ միւսէլլահ ասքէր , սէրայըն էթրաֆընտա տաղընըգ պիր հալտէ կէղինէճէքլէր , վէ իշարէթ վէրիլտիյինտէ պիրլէշիպ հաղըր պուլունաճագլար իտի . պագը գալան Սպանեօլ վէ միւթթէֆիդիյն ասքէրի իսէ , Քրիստօվալ տէ Օլիտ , վէ Տիէկօ տէ Օրտաղ նամ զապիթլէր գօմանտասընտա օլաղադ հար հաղըր պէքլէյէճէքլէր իտի քի , շայէտ Մօնթէզումա միւմանապթ իտուպ տա գուլվէյի ճէպրիյէ

խաթիմալինէ լիւղիւմ կէօրիւլիւր իսէ , հէման սէրայա տօղրու ճէնկէ շիթապ իթսինլէր :

Գօրթէզ , իշի պէօլէճէ սըրասընա գօյտուգտան սօնրա , իյիա ըէֆիգլէրի իլէ պէրապէր , քիմնէյէ շիւպ-հէ վիրմէքսիղին Մօնթէզումանըն նէզտինէ ազիմէթ իյ-լէյիպ թարաֆէյն նէզաքէթլէ պիր իքի սէօզ թէաթի իտիլտիքաէն սօնրա , գօմանտար պիրաէն պիրէ թէհ-տիտամիզ պիր սէտա իլէ , Գուալթօրօգանըն հարաքեա-թը վալիմանէսինտէն աճը աճը շիքեայէթէ պաշլայըպ :

— Սիզ սուլէթը զահիրէտէ հագգըմըզտա պու գատար տօսթլուզ կէօսթէրաիլինիզ հալտէ , շիմտի պիղի մահվ իթմէյէ տայըր էմիրլէր վէրիպ , հաթտա Գօլուլալըլարը ալէյհիմիզտէ գըյամ իթտիրաիլինիզ . պու անէ գատար պէրայի հիւրմէթ ու իհթիյաթ պիր կէօնա շիքեայէթտէ պուլունմամըշ իաիմ , հալ պու քի շիմտի Մէքսիգալըլարըն ալէյհիմիզտէ գուրտուգլարը տուզագլարտան խապէր ալմըշ օլտուղումտան , կէրէք պէնիմ վէ կէրէք ըէֆիգլէրիմին հայաթըմըզը թահաը թէէմինէ ալմաղա մէճպուրիլէթ հասըլ օլտու , տէտի :

Մարինա վէ Ակուիլարըն թէրճիմանլըզը իլէ Գօր-թէզլին սէօլլէրինի անլամըշ օլան Մօնթէզումանըն ըէն-կի քիւլ քէսիլտի , վէ Գուալթօրօգայա էմիր վէրմիշ օլ-տուղունը ինքեար իլէ , քէնտի սատագաթընը կէօս-թէրմէք իսթէյուպ , հէման Գօալթօրօգանըն Մէքսի-գայա ճէլպինի էմիր իթտի . Գօրթէզ պուլնտան մէմուլն օլմուշ վէ իմրէրաթօրըն սատագաթընա գանաաթ կէ-թիրմիշ կիպի կէօրիւնէրէք :

— Պէնիմ էմիլիլէթիմ հագգընըզտա պէրքէմալ ի-սէ տէ , հալպուքի ումում Սպանեօլլարըն տաիի շիւպ-հէլէրինի մահվ իթմէլիսինիզ , զիրա իհթիմալքի անլէր մէյուսիլէթլէրինտէն նաշի հարաքեաթը միւտհիշէյէ

հիւրաթ իթսինէր . իմոի սատագաթընըզը անէրէ տա-
խի ֆիլիէն իսպաթ իթմէք իչին պիր աղ վագըթ սէ-
րայընըզը թէրք իլէ նէզտիմիլտէ միսաֆիր օլմայա րա-
զը օլմալըսընըզ, տէր տէմէզ, Մօնթէզումա , պու քիւն-
թախանէ թէքլիֆի տույտուղունտա տիլի թութուլար ,
վէ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալէ կէլտի . պատէհու
հիտտէթինտէն աթէշ քէսիլիպ վէ զայէթ սէրքէշանէ
պիր թավր ալարագ , Մէքսիգա հիւքիւմտարլարընըն ,
քէնտի քէնտիլէրինի հարս իթտիրմէյէ ալըշըզ օլմա-
տըզլարընը , վէ քէնտիսի պու թէքլիֆի գապուլ իթ-
սէ պիլէ , թէպաալարընըն՝ հիւքիւմտարլարընա օլան
իչպու պէօյիւք հագալարաթէ թէհամմիւլ կէթիրմէյէ-
ճէքլէրինի , վէ պինտէն ալէյհ ֆէնա նէթիճէլէր զու-
հուր իտէճէյինի պէյան լյլէտի :

Գօրթէզ , միւթատը օլան նաթըդա բէրտազլըզը ի-
լէ իմէրաթօլա մահրուսիյէթ ֆիքրինի խաթըրտան չը-
գարմասընը , վէ Սպանիօլլարըն իգամէթ իթտիքլէրի
սէրայ տախի քէնտիսինին օլտուղունը , հնթտա սէլէֆ-
լէրինտէն պիրինին տախի մէզքիւր սէրայտա իգամէթ
իթմիշ օլտուղունտան , ահալինին պունտան հիտտէթ-
լէնմէյէճէյինի , վէ հագընտա լազըմ կէլէն հիւրմէթ
ու րայէթին տիրիղ օլունմայաճաղընը պէյան իթտի
խէ տէ , Մօնթէզումա քէնտի գարարընը շաշմատը .
իւշ սաաթ գատար իմթիտատ իտէն պու միւճատէլէյի
միւհասիրէ էսնասընտա , Վէլասկուէզ տէ Լէօնըն թա-
համմիւլիւ թիւքէնէրէք ազիմ պիր հիտտէթ ու շիտ-
տէթ իլէ .

— Նիչին պէյհուտէյէ վագըթ զայպ իտիյօրուզ ,
լազըմ կէլտիյի հալտէ էսարէթի պիլէ գապուլ իթմէ-
լի , Խօգսա խանչէրիմլէ պաղընը տէլէրիմ տէյու հայ-
գըրմասը իւզէրինէ , Մօնթէզումա , Մարինանըն թէր-

ճիմանըղը իւէ մուժաիւէյհին թէհտիտաթընա վազըֆ
օլարագ կիրիֆթարը խէվֆ ու տէհչէթ օլտու . նիհա-
յէթ եինէ Մարինանըն մուգնի սէօզլէրինտէն գանա-
րագ այաղա գալգտը , վէ ճանխըրաշ պիր սէտա իւէ .

— Իլահլարըն ըէյի պու իմիշ , հայտէ չաբըզ ի-
գամէթ կեհանընղա կիտէլիմ , պէն սիզին նամուսը ա-
տէմլէր օլտուզուհուղը պիլտիյիմտէն , էմնիյէթիմ պէր
քէմալ տըր , տէտի , վէ Գօրթէզին թաւիլիյէսի իւղէ-
րինէ տէրհալ սէրայ խատէմէլէրինի վէ պէօյիւք մէ-
մուրլարը ճէլպ իւէ գարարընը պիլտիրտի . Մէրգուժան ,
պու մէմուլին զայրի գարարը տույտուգլարընտա տիւ-
չարը իսթիզրապ օլտուլար իսէ տէ , էֆէնտիլէրինին
ըէյինի (հաշա) Ալլահ էմրի կիպի թէլազգը իթ-
տիքլէրինտէն հիշ պիր իթիրազտէ պուլուհմատըլար , վէ
հէման միւչարիլէյհի պիր թահտըրէվանա պինտիրմէք-
լէ սաքիթ վէ կէօզ եաշը տէօքէրէք Սպաննօլլարըն ի-
գամէթ կեհանընա տօղրու կէօթիւրմէյէ պաշատըլար .
պու վազաայի հարիք իւլ ատէ չէհրին տէրուհինտէ
չույու պուլուպ , ահալի պու քիւսթախըղա ճիւրաթ
իտէնլէրի մահւլ ու թէլէֆ իթմէք թէհտիտաթը իւէ ա-
ղիմ կիւրիւլթիւլէր գօբարտըլար . ֆագաթ Մօնթէզու-
մա խօշ պիր չէհրէ իւէ կէօրիւնէրէք , քէնտի հիւսնի
րիզասը իւէ պիր աղ վազըթ եէնի կէլէն միսաֆիրլէ-
րին նէղտինտէ գալաճաղընը պէյան իտինճէ ահալի
սիւքիւթ իտուպ տաղըլտըլար :

Եկէր պու մէմուլին զայրի վազաա իթիմատէ չա-
յան միւվէրրիլէր թարաֆընտան թաստիգ իտիլմէմիշ
օլտա , քիմսէ ինանմայաճագ իտի . զիրա պիւլա մուհա-
րէպէ , վէ հիշ մուգալէմէթ իտիլմէքսիզին , գուվվէթ-
լի պիր հիւքիւմտարը , կիւնտիւղ կէօղիւ իւէ վէ պիզ-
լաթ քէնտի բայիթահտընտա թուլթուլուպ էսիր ի-

տիւմէտի , հագըգաթէն չայանը հայրէթ վէ թէվարիստէ
էմնալի կէօրիւմէմիշ պիր մատէյի ղարիպէ տիր :

14

Գուալբօբօգա գօմանսարն իսամ ճէզասը , վէ
Մօնթէգումանըն կիրսապը հագարաթէ տիւմէսի .

Գօրթէղ , վատի միւճիւպինճէ Մօնթէղումայը ապիմ
պիր հիւրմէթ իլէ գապուլ խոուպ թաղիմ ու ըայէթ-
տէ ասլա գուսուր իթմէտի . իմքէրաթօրն սուրէթը
մայիշէթի ասլա թէպէտտիւլ իթմէյուպ , պիզգաթ սէ-
րայընտա տըր կիպի կէրէք քէնտի խատէմէլէրինտէն,
վէ կէրէք Սպանեօլլարտան բէրէսթիշ օլունուրճասընն
հիւսնի մուամէլէ կէօրմէքտէ , քէնտի տօթլարը վէ
պէօյիւք մէմուրլարը իլէ թաամ իթմէքտէ , վէ պագը
գալան թաամըտա ասքէրէ տաղըթմագտա իտի . միւ-
շարիլէյհ եավաշ եավաշ պու եէնի մայիշէթէ ալըշա-
րադ , քէնտի էթվարը ասիլանէլէրի իլէ Գօրթէղի վէ
Ալլարատօյը սէվմէյէ պաշլամըշ իտի . Գօրթէղ միւշա-
րիլէյհին թէվէճճիւհինի գաղանմագ իւզրէ ազ չօդ
սէրպէսթիյէթ վէրտի , հաթտա միւթէատտիտ Սպան-
եօլ նէֆէրաթը թահտը մուհաֆաղասընտա օլտուղու
հալտէ բութիւանէլէրի զիյարէթէ կիթմէյէ , վէ պա-
զէնտէ ավա չըգմայա տախի միւսաատէ իտիլիյօր իտի :

Պու վագաատէն եիրմի կիւն սօնրա Գուալբօբօգա
իլէ օլլու վէ քէնտի էրքեանը հարպ վապըթանընտան
պիր գաշ քիշի , զէնճիրպէնտ օլարագ Մէգսիգայա վա-
սըլ օլտուլար : Գուալբօբօգա իյֆայի հիւսնի վազիֆէ

իթմիչ ատէմէր կիպի քէմալի հիւրմէթ վէ էֆիյէթ իլէ Մօնթէզզումանըն հուղուրընա չըգտը . ֆագաթ խմէրաթօր քէնտիսինի թահքիրամիզ սուրէթտէ գապուլ իտուպ . մուհաքէմէսինէ պագըլմագ վէ էկէր սուչլու իսէ ճէզայա չարբըլմագ իւղրէ Գօրթէզին էլինէ թէսլիմ իթտի Գուալթօրօգա իլէ ըէֆիզլէրի իսթինթագլարընտա , իմրէրաթօրըն էմրի իլէ հարաքէթ իթմիչ օլտուգլարընը խահնախահ իբրար իթտիքլէրինտէն , իտամ ճէզասընա մահքիւմ իտիտիլէր , Գօրթէզ պու իլամը Մօնթէզզումայա թէպլիզ իլէ .

— Մահքիւմէր մահզա սիզին էմրինիզ իլէ հարաքէթ իթմիչ օլտուգլարընը իյթիրաֆ իթտիքլէրինտէն , էն պաշ գապահաթլը սիզսինիզ տէմէք օլուր . իմտի գապահաթընըզ ավֆ օլունմագ իչին սիզտէ պիր ճէզա կէօրմէլիսինիզ , տէյէրէք , վէ միւշարիլէյհին ճէվապընա պէքլէմէյէրէք , աքէրտէն պիրինէ իմրէրաթօրըն էլլէրինի քէլէքչէյէ վուրմասընը էմր իյլէտի :

Նէֆսինի մուգատտէս վէ հէր նէվի թագեիգաթտէն պէրի զանն իտէն Մօնթէզզումա , պու մուամէլէյի շէտիտտէն ֆէնա հալտէ մահզըն օլարագ , վէ պու հալի հիւքիւմէթինին զէվալինէ ալամէթ ատտ իտէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը : հիւքիւմտարլարընըն կիրիֆթար օլտուղու պու մէզէլլէթի կէօրէն մէմուրիյն վէ խատէմէկեան , քէմալի տէհչէթլէ Մօնթէզզումանըն ալագլարընա գաբանըպ աղլատըղլարը սըրատա , մահքիւմէր տախի սէրայըն գաըչըսընտա պուլուլնան պէօյիւք մէյտանտա չայըր չայըր եագըլտըղլարը կիպի , սիլահխանէտէ պուլուլնան էսլիհայի աթիզէ տախի անլէր իլէ պէրապէր եանըպ քիւլ օլմագտա իտիլէր :

Կիրիֆթարը տէհչէթ ու հայրէթ օլան ահալի իտէ

հիւքիւմտարւարը հազդընտա ընվա կէօրիւլէն հազարա-
թը, վէ հիւանի սուրէթտէ վաղիֆէսինի իյֆա իթմէք-
տէն պաշգա պիր դապահաթը օլմայան պիր դօմանտար
իլէ ընֆիգլէրինին, պիր թադըմ էճնէպիլէր էրի իլէ պի-
լա շէֆգաթ գաթլ իտիլտիքլէրինի, վէ ապա ոճ ճէտո-
լէրինին իհթիյաթէ ըայէթէն թէտարիք իթմիշ օլտուգ-
լարը սիլաճլարըն հանըպ քիւլ օլմասըն ալըգ ալըգ
թէմաշա իտիյօրլար իտի: Պու մենզարէյի մուէլլէմէ-
տէն ածնա Գօրթէզ «Արթըգ հէր շէյ խիթամ պուլ-
տու» տէյէրէք, Մօնթէզուամանըն էլլէրինտէ պուլտ-
նան քէլէրշէյի չըգարտըղընտա, միւշարիլէյհ կէօր-
տիւյի հազարաթը ֆէվգէլատէյի ունուտարագ չօճուգ
կիպի սէվինմէյէ պաշլատը:

Գօրթէզ, գուրնաղըղընտան նաշի իմբէրաթօրըն
հանընտա պուլունան մուհաֆազա մէմուրլարըն գալ-
տըրըպ, իսթէտիյի վագըթ սէրայընա ազիմէթ իթմէյէ
սէրպէսթ օլտուղունը պէյան իթտի, լաքին Մօնթէզու-
մա կիթմէք իսթէմէյօր իտի: Մօնթէզումա Սպանսօլ-
լարըն Մէքսիգայը թէրք իտէճէքլէրի կիւնէ գատար,
անլէրին նէզտինտէն այրըմայը քէնտիսինէ հազարաթ
ատա իտիյօր իտի, ղիրա օ հալտէ սէրպէսթիյէթինի
էճնիպէլէրտէն ալմըշ օլաճագ, վէ պինսէն ալէյհ թէ-
պասսը ինտինտէ էհէմիլէթ ու թէէսիրինի ղայպ իթ-
միշ պուլննաճագ իտի: Իմբէրաթօրըն պու ֆիլըրինէ
Գօրթէզ, Մարիանըն վասէթասը իլէ վագըֆ օլմուշ իտի:

Գուալըօրօգանըն միւտհիւշ իտամը, վէ իմբէրա-
թօրըն թահգիր իտիլմէսի պաղը ճէսուր Մէքսիգայը-
լարըն ղայրէթլէրինի թահլիք իտէրէք, Մէքսիգա հիւ-
քիւմէթինին էսկի շան ու շէրէֆինի թէճաիտ իթմէք
սէվտասընա տիւշմիւշլէր իտի: ալէլ խուսուս իմբէրա-
թօրըն պիրատէրզատէսի Գագումաժին, Սպանսօլա-

ընն քիւռթախըգլարընա արթըգ թահալիւ Կէթիլէմէ-
յէրէք, Թէղէվգօ շէհրի աւըլատէկեանընը Սպանեօլ-
լարա գարշը մուհարէպէյէ տավէթ իթտի Գօրթէգ,
տիւշմիւշ վէ թաղեիգաթ ալթընտա էգիլմիշ պիր ահա-
լինին գուվվէյի մանէվլիյէ թահրիքի իլէ գուտուրուպ,
մէյուսանէ իշլէրէ թէշէպաիւս իտէպիլիւր օլտոգըրնը
նազարը տըգգաթա ալտադ էնտիշէ իթմէյէ պաշլամիշ
իտի: Քէչալիք Մօնթէզուամա տախի, պիրատէրպատէ-
սինին քէնտի թահտընը ղապթ իթմէք նիյէթինտէ
պուլունտուլունա իհթիմալ վէրէրէք մուղթաքըպ օլ-
տուլու ճիհէթլէ, պիրատէրպատէսինէ թէրքը սիլահ
իթմէսինէ, վէ մուխասէմաթտէն ֆարիլ Կէլմէթնէ տա-
յըր էմի Կէօնտէրմիշ իտի: Ֆաղաթ Գադումաժին՝ ամ-
ճասընըն էմիլէրինէ էհէմմիյէթ վէրմէյուպ Կէկէր
քեամիլէն մահվ ղլ թէլէֆ օլմագ իսթէմէղլէրտէ, տէր-
հալ Մէքսիգտտան չըգմալարը լաղըր Կէլէճէյինի Ըս-
պանեօլլարա իթթար իթմիշ իտի:

Գօրթէգ, պու թէհտիտաթտէն թէլաշա տիւշէրէք
հէման տիւշմէսին իւղէրինէ Կիթմէյէ հաղըրլանյուր.
Ֆաղաթ Մօնթէզուամա, Թէղէվգօ շէհրինին պէօլիգը վէ
գուվվէթլի օլմասընտան, Սպանեօլլար տիւշարը թէհ-
լիքէ օլաճագլարը իհթիմալինի տէրմիյան իտէրէք,
Գօրթէգի էֆրեարընտան վաղ Կէչիլթտի, վէ Կէլիպ
Գօրթէգ իլէ Կէօրիւշէրէք իշի սըւհէն թէսվիյէ իթմէ-
սինէ տայըր պիրատէրպատէսինի Մէգսիգայա տավէթ
իթտի: Գադումաժին, իմրէրաթօրըն պու գատար հա-
դարաթ Կէօրտիւյի հալտէ եինէ Սպանեօլլարը հիմայէ
իտիշինէ Ֆէնա հալտէ հիատէթլէնէրէք, եալընը Ըս-
պանեօլլարտան ախըր ինթիգամ նիյէթի իլէ Մէգսի-
գայա Կէլէճէյինի Մօնթէզուամայա պիլտիլտիլ:

Մօնթէզուամա, Գադումաժինին Սպանեօլլարա վէրէ-

ճէյի զարար վէ զիյանըն ճէղասընը քէնտի չէքէճէյի-
նի րանա պիլտիյինտէն , մուճալէյհին թահտը զօման-
տասընտա պուլունան զապիթանտէն պիր գաչընը էլ-
տէ իտէրէք , նակէհան Գաղուճաճինի թուլթուրուպ
Մէգսիգայա կէթիրտէրէք Գօրթէզին էլինէ թէսլիմ
իլլէտի : Գօրթէզ տէրհալ Գաղուճաճինին պիրարտէրի-
նի մուճալէյհին եէրինէ նասպ իտէրէք իմրէրաթօրա
թաստիգ իթաիրտի : Թէզէվգօ ասըլլատէկեանը իտէ ,
զօմանտարլարընն թէվգըֆ իտիլտիյինի տույարագ աու-
քէրի տաղըլթուրար , վէ ալֆ թալէպ իլլէտիլէլ քի ,
հէման գապահաթլարը աֆիլէ շայան կէօրիւտիւ :

Իշթէ Գօրթէզ պէօյլէճէ պու աղլիմ թէհլիքէտէն
տախի գուրթուլտու . հաթտա Մօնթէզուճա զուհուր
իտէն պու պէօյիւք իսթիլլալըն Գօրթէզին սայէսինտէ
մահլ օլտուղունա գանաաթ կէթիրէրէք , քէնտիսինի
մուճալէյհէ թէչէքքիւրէ պօրճլու ատտ իտիյօր իտի .
պու հալտէ Գօրթէզ , Մօնթէզուճայը պիւսպիւթիւն
թահտը թէէսսիրինէ ալարագ , միւշարիլէյհին նամը
իլէ հիւքմինի եիւրիւթմէյէ պաշլատը : Պիր գաչ Ըս-
պանեօլլար , Մօնթէզուճա թարաֆընտան թային իտի-
լէն բէք չօգ Մէգսիգալըլարըն ըէֆագաթը իլէ եօլա
չըգարագ մէմալիքին պաղը ճիհէթլէրինի կէչիպ թէֆ-
թիշ իլէ , Մէգսիգալըլարը , Սպանեա հիւրիւմէթի պօ-
յունտուրաղընա ալըշտըրմայա սայ իթտիլէր :

Պաշլըճա ալթուն վէ կիւմիւշ չըգան մահալլէր
նաղարը տըգգաթէ ալընտը : Գօրթէզ իտէ , բայի-
թալթտա օթուրուպ քէնտի հարաքեաթ ու մուճալ-
լաթընա մանի օլաճաղլարը միւհթէմէլ օլան մէմուրլա-
րը , Մօնթէզուճանըն նամը իլէ աղլ իթտիրուպ , եէրլէ-
րինէ , քէնտի էմիլնէ թէպալյէթ իտէր օլանլարը ինթի-
լանպ իթտիրմէքտէ իտի :

Գօրթէզ պունճա մուվաֆադը յէթտէ, վէ իմբէրա-
թօրն քէնտի էմիրէրինէ քէօր քէօրնա իթաաթ ի-
տիշինտէն քէսպը ճէսարէթ իտէրէք, քէնտիսինի Գաս-
տիլեա գըրալընա թապի վէ խարաճկիւզար թանըմա-
ընա տայըր Մօնթէզումայը իճպարէ պաշլատը, վէ օ
գատար սըգըշտըրաը քի, պիշարէ պունճատա պաշ է-
յէրէք պիշ ճիւմէ մէմուրիյնի քիրաաիւ տաւէթ իտէրէք
պիր նութգ իյրատ իլէ, մուգատտէմա իտիլէն պիր
քէշֆիյաթէ կէօրէ, Մէգսիգա հիւքիւմէթինին տիկէր
պիր գապիլէ ըէյիսինին էլինէ կէչէճէյինի, վէ չպօզ
գապիլէնին Սպանեօլլար օլլաուղունը տէրմիյան իտուպ
պատէմա քէնտիսինին Սպանեա գըրալընա թէպաիյէթ
իթմէյէ մէճպուր օլլաճաղընը, վէ հէր սէնէ վէրկի
վէրէճէյինի պէյան իյլէտի. Պիշարէ Մօնթէզումա պօզ
նոյթգը իյրատ իյլէտիյի սըրպտա, օ տէրէճէ տիւշարը հէ
յէճան օլլուշ իտի քի, արա սըրա զարուրի գաթ իտուպ
աշ ու էնինիէր իթմէքտէն քէնտիսինի ալլամայօթ իտի.

Պու թէքլիֆի ասըլլատէկեանէ ըէք ազըր կէլէրէք
էվվէլա մահղուն օլլուպ, ֆադաթ վարա վարա քէսպը
հիտտէթ իթմէյէ պաշլատըլար, վէ իշ օ մէրքէլէ կէլ-
տիքի, Գօրթէզ քէնտի մաթպուը մուֆախտամընը ֆիք-
ըի Մօնթէզումայը թահտընտան էնտիրմէք, վէ եախօթ
Մէքսիգա հիւքիւմէթինէ տէխալէթ իթմէք օլլատը-
ղընը պէյան իթմէսի իլէ, հուզլար և իմբէրաթօրա-
ընա իմթիսալ իտէրէք չարնաշար մէգքիւր թէքլիֆի
գապուր իթմէյէ մէճպուր օլլաուլար.

Իրթէսի կիւն ազիմ չէնլիքլէր իլէ միւթանթան
սուրէթտէ ադտը մուահէտէ իտիլտի. Մօնթէզումա
ըէք մահղուն կէօրիւնիւյօր իտի. Գօրթէզ իսէ ասըլ
զապտէկեան մէճիսինտէ իլք կիւնքի վաաի թէքրար ի-
տէրէք, հիւքիւմէթին իտարէսի Մօնթէզումայըն է-

լինտէն ալընմատըգտան պաշդա , պունտան պէօյլէ Ըս-
պանեօյլարըն իշղալ իտէճէ. քլէրի մէմայիբ տախի , Մէք-
սիդա հիւքիւմէթինէ զամթ ու իւավէ իտիլէճէյինի տա-
խի ըէսմէն պէյան իյլէտի :

Գօրթէզին թէլթիպ վէ թէքլիֆի իւզըէ Սպանեա
դըրալընա կէօնտէրիլէճէք օլան վէրկի իլէ , քէնտիլէրի-
նէ վէրիլէճէք հէտիյէլէրին թէհիյէսինէ պէտա իտիլ-
տի : ասըլզգատէ կիրուհը տախի պիբ սուրէթը սախա-
վէթքէարանէտէ հէտիյէլէր իթասընա իշթիքաք իթ-
տիլէր : միւճէվէրաթ իլէ տիկէր դըյմէթտար մալլէր-
տէն մատէ ճէմ օլունան ալթուն կիւմիւշ էրիտիլուպ ,
օն իքի միւնօն ղուրուշ գատար պիբ բալա հուսուլէ կէլ-
տի , մէպլաղը մէդքիւրտէն Գաւթիլիեա գըրալը իլէ Գօր-
թէզին հիսսէլէրի , վէ օ ղէմանէ գատար իտիլէն մէսա-
րէֆաթ ճէնզիլ իտիլտիքտէն սօնրա , պագը գալան , հէր
պիլինին ըուլթպէյի ասքէրիյէսինէ վէ օէպգաթ իթտիյի
խըտմէթինէ կէզրէ թադսիմ իտիլուպ , ատի ասքէրին
հէր պիլինէ իքիլէր պին ղուրուշ գատար պիլ բալա
խապէթ իթտի քէ , ասքէր պունըն աղլըղընտան շի-
քեայէթէ պաշլայըպ գպպուլտէն իմթինա իթմէլէրին-
տէն տօլայը , Գօրթէզ հիտտէթլէրինի թէսքին իշին
քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն մէպլաղտան պիբ չօգ-
բարա վէրմէյէ մէճպուր օլտու :

Թա օ վագըթա գատար Գօրթէզին պահտը եա-
վէր օլուպ նայիլի միւվաֆագըյէթ օլմուշ իտի իտէ տէ ,
զանն իտէրսին քի պահտ պիբ արա քէնտիլտէն եիւզ չէ-
վիրմէք իսթէտի , զիրա ասըլղատէ թագըմը մէթրուգ
հալլէրինտէն մահճուպ օլտուլար , վէ հիւքիւմէթին
տիւշաթ օլտուղու մէզէլլէթի նաղալը տըգգաթէ ալա-
րագ , իմէրաթօրլարընըն եապանճըլար էրինտէ էսիր
օլտուղունը , հիւքիւմէթէ եարար քեարկիւղար յատէվ-

լէրին երւզտէն տիւշտիւյնի իւհլարընըն, կիւնտէն կիւնէ թահքիր խոխտիքլէրինի, էլ հասըլ թէքմիլ հիւքիւմէթին եապանճըլարըն բէնչէյի թէատտիսինէ կէշտիյինի տիւշիւնմէյէ պաշամըշլար իքէն, Գօրթէղին իհթիյաթսըղ պիր հարաքէթի իշի պիւսպիւթիւն ալէվլէնտիրմէյէ սէպէպ օլտու:

Շէօյլէքի Գօրթէղ, տայիմա Մօնթէղումայը բութբէրէսթլիյի թէլը իլէ խըրիսթիյանլըղը դապալէ ինպար, իսթուպ, վէ մէրգումըն դապուլտէն իմթինա իթմէսինի կէօրէրէք: հէման ապքէրինին պաշընա կէշիպ պէօյիւք բութխանէնին իշինտէքի բութլարը խարապ իթմէյէ երիւրիտի. ֆադաթ Պըրահիմէր սիւհալանա՝ ըադ մուգալմէթէ պաշլատըղլարը կիպի պիր չօդ ահալի տաիի իւհլարընըն մուհաֆաղասընա շիթապ իտէրէք Սպանեթլարը հէր թարաֆտան մուհադէրէ իթտիլէր. ֆիլ հագըգա հէման պիր մուգալմէլէյի խունրիզանէ պաշամաթընա րէմադ գալտը պէրէքեաթ վէրսին քի նիյէթիւնաէն վազ կէշիպ՝ բութխանէնին տէրունինէ պիր խաշ վէ պիր տէ Մէրեհմանէ թապիլիլի վազ իթմէքլէ իքթիֆա իյլէտի:

Ասըլդատէ թագըմը պու վադաատէն պիր գաթ տահա հիտտէթլէնէրէք, ֆիքիլլէրինէ դօյաուղլարընը պաշա չըգարմադ իւզրէ, կիզլիճէ Մօնթէղումատան մէզունիյէթ թալէպ իթտիլէր, ֆադաթ միւշաթիլէյհ ճէպը իսթիմալ օլունաճադ եէրտէ, իշի թաթլըլըղլա թէալլիյէ իթմէք իսթէյուպ Գօրթէղի նէզտինէ ճէլպ իլէ:

— Իշթէ ալթը այտան պէրի տիր քի պուրատա պուլունույօրսղընըղ. իմտի սէֆարէթ մէմուրիյէթիւնիյի չօդտան իքմալ իթմիշ օլտուղունուղ ճիհէթլէ՝ ալթըղ պուրատա գալմայա հիշ լուզում եօդ տըր, օ հալտէ

իւսհալարըմուգըն էմրի վէ ահալինին ըէյի իլէ պէհէմէ-
հալ, վէ ջըապիլտիլի գատար չարըդ սուրէթտէ պու-
րատան չըդմանըդ իյճապ իտէր, Կօգսա քէնտիլիլի
պէօյիւք պիւր թէհիլքէյէ իլգա իթմիլ զլուրսոհնուլ,
տէմէսի իւզէրինէ, Գօրթէղ վագը օլան պու գաթի
թէքիլիֆօէն իմքէրաթօր իլէ ասըլլտտէկեան միլքնին-
սա խաֆիլէն մուխպէրաթ վուգու պուլմուլ զլուրսոհն-
նա շիւպհէսի գալմայըպ, իհթիյաթա ըայէթէն Մօնթէ-
ղումանըն ըէյինէ թէպաիլէթ իտիյօր կիպի կէօրինէ-
րէք:

— Զաթէն պէն տէ կիթմէք իսթէյօրում, ֆա-
գաթ կէմիլէրիւմ եանմըլ զլմաղըլա եէնիտէն կէմիլէր
ինչա իթմէք իչին հայը վագըթ լաղըմ տըր, ճէվապը,
Մօնթէղումա թարաֆընտան մէմնունէն գապուլ զլու-
նարագ Գօրթէղի մուհապէթլէ տէրաղուլ իլէ, կէմի-
լէրին ինչասը իսթամ պուլունճայա տէյին Մէքսիդա-
սա գալմասնա միւսապտէ իտիլուպ, տէրհալ Վէրա-
Գըրուգալ Մէքսիդալը սէնասաթ քեարլար կէօնտէրիլտի.
պունլար Սպանեայը մարանկօղլարըն նէղարէթի թահ-
տընտա քէրէսթէ թէտարիք խտէճէքլէր, վէ տէրհալ
տօնանմանըն ինչասընա իպթիտար իտիլէճէք իտի:

Յազաթ Գօրթէղ կէօնա կէօն միւշկիւլաթ զըդա-
րըպ իչին ուղատըլմասընա տայըր Վէքա-Գըրգալա էլ
ալթընտան էմր կէօնտէրմիլ իտի, զիրա մումաիլէյհ
պէրայի իսթիմքասա Սպանեայա կէօնտէրիլէն Դարըհրօ
իլէ Մօնթէյօնըն վիլլուտինէ ինթիլգար իտիյօր իտի.
պղնլարըն Սպանեատան քէնտիլինէ եէնի ասքէր,
թօք վէ սայիրէ կէթիլէճէքլէրի իւմիւտինտի իլիլ սէ-
քիլ կիւն սօնքա Մօնթէղումա, Գօրթէղէ, եէնիտէն
կէմի եպմապն հաճէթ գալմատըլընը, վէ քէնտի միլ-
լէթի կէմիլէրի իլէ կիտէպիլիլ օլտուղունը պէյան իլէ,

Թաթարաւորն քէնախօսինէ կէթիրմիշ օլտուզլարը կէմի
րէսիմլէրինի Գորթէզէ կէօթէրտի . Գորթէզ քէմալի
մէսէլրէթլէ ուսիլէ օն սէքիլ գըթա սէֆինէտէն ի-
պարէթ պիր Սպաննա աօնմնմասը ճանաչըշ օլտու-
ղունը անլատը . Փագաթ գարիյնի քիրամէ Վալիւմ օլ-
տուղու կիպի , մուամիլէյսին պու մէսէրրէթի , Մօն-
թէղումնըն ֆարղիլթընտան պիւսմիլէթին ֆարղըլը
խտի :

15

Բամբիլօ Նարվաէգ .

Գորթէզ՝ Բորթօգարրէրօ իլէ Մօնթէյօնըն վիրու-
տինէ ինթիզար իտուպ , անլէրին վասէթասը իլէ քէն-
տիտինին գօմանտարըգ մէմուրիյէթինի թաստիգ իտի-
ճի ֆէրմանը գըրալիյի էլտէ իտէճէյինի իւմլուտ իտի-
յօր իտի . ֆիլ հագըգա մուամիլէյս Մէքսիգա իթէ-
րաթօրլուղոնքն թա մէրքէզինէ վասըլ օլմուշ իտի իսէ
տէ , պէայլէ վասի պիր մէմալիքին քեամիլէն ֆէթհ ու
իշլալի , թահտը գօմանտասընտա պուլունան ճիւլլի
պաքէր իլէ պաշա չըգամայաճաղընը բէք ալա պիլմէք-
տէ իտի . Ալէլիախուս հարաքէթինին՝ գըրալ թարա-
ֆընտան թագաթիր պոյրուլմասը տախի լազըմ՝ չէլմէք-
տէ իտի . Գորթէզ՝ Սպաննօք կէմիլէրինին վիրուտին-
տէն՝ տօլայը մէսրուր իքէն , էսգալէնթէնին նէրինէ
Վէլա-Գըրուզա վալի նասալ օլունան Սանտօվալտան ,
տօնանմանըն՝ քէնախօսինէ գարշիւ հարաքէթ իթմէք

իւզրէ Գուպա ճէզիրէսի վախիսինտէն կէօնտէրիլտիլինի խօսպէր ալտը :

Նասըլ քի մալիւմ տիր, Վէլասկուէզ, զաթէն Գօրթէզին ոատագաթընտան չիւպհէլէնմիշ իքէն , մու-մաիլէյհին էլ վուրտուղու իշ հագգընտա քէնտիսինէ մալիւմաթ վէրմէտիլինտէն , վէ Գարրէրօ իլէ Մօնթէյօյը , քէնտիսինէ տանըյմագսըզըն Սպանեայա կէօնտէրտիլինտէն տօլայը պիւսպիւթիւն չիւպհէլէնմէյէ պաշլատը , վէ Գօրթէզին քէնտիսինի ալտաթմըջ օլտուղունա ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք , մումաիլէյհի ազլ իլէ իրթիքեապ իյլէտիլի խըյանէթին ճէզասընը վէրմէք սէվտասընա տիւշտիւ քի , օ կիւնլէրտէ գըրալ թարաֆընտան պիր թագըմ եէնի ըութպէլէրէ նայիլ օլմուշ օլմաղըլա , օ սայէտէ ազ միւտտէթ զարֆընտա օն սէքիզ գըլթա կէմի , սէքսէն սիւվարի , սէքիզ եիւզ նէֆէր բիյատէ , վէ օն իքի ատէտ թօք թէտարիք իյլէյիպ , պուճարը Բամֆիլօ Նարվաէզ նամ զապիթէ թէսլիմ իլէ , Գօրթէզի վէ ըէֆիգլէրի պուլունան զապըլթանը թուլթուպ զէնճիրէ վուրարագ քէնտիսինէ կէօնտէրմէսինի , վէ մումաիլէյհին եէրինէ իշէ պաշլայըպ քէնտի նամը իլէ Մէքսիգանըն իշղալինի պաշա չըգարմասընը էմր իտէրէք , տօնանմայը Վէրա-Գըրուզա կէօնտէրտի :

Նարվաէզ , միւսաիտ պիր եօլճուլուղլա Սէն Ժան Տուլլայա վասըլ օլուպ ասքէրի գարայա չըգարտը , վէ օրատա մատէն քէշֆի իշին Գօրթէզ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան իւշ նէֆէր Սպանեօլ ասքէրինտէն , մումաիլէյհին պուլունտուղու հալէ ալեաճ օլարագ պիր գաթ տահա ճէօարէթ ալտը , վէ կուէվէրա նամ ագիլ պիր բաբազը Վէրա-Գըրուզը քէնտիսինէ թէսլիմ իթմէսի իշին Սանտօվալա կէօնտէրտի , լաքին Սանտօվալ

մերդումըն թէքլիֆինի ընտտ իթմէսի իւզերինէ, Կուէ-
վէրա հիտտեթլէնէրէք, Գորթէզի վէ բէֆիդլէրինի թահ-
գիր իլէ հէր պիրինին ճէղայա միւսթահադ խայընլար
օլտուգլարընը, վէ հագըգաթէն աղ վագըթտան ճէ-
ղայա չարըրլաճաղլարընը, պիր սուրէթը թէհտիտա-
նէտէ պէյան իթտի, Սանտովալ, մումաիլէյհ իզնա
իտէմէյէճէյինի անլայարադ, Կուէվէրա իլէ բէֆիդլէ-
րինի թութուդ թահա էլ հըֆզ Մէքսիգայա կէօնտէր-
տի :

Գորթէզ, շիտտեթտէն իաէ, մուամէլէյի միւլայի-
մանէ իլէ գուլուսը ինսանիլէյի թէպսիր իթմէք տա-
հա գօլայ օլաճաղընը բէք ալա պիտիլինտէն, Կուէվէ-
րայը վաթանտաչը կիպի հիւրմէթ ու լայէթլէ գապուլ
իտուպ, սուրէթը զահիրէտէ Սանտովալըն նալայըգ հա-
րաքէթինի թայիպ իթտի, վէ Կուէվէրանըն զէնճիրլէ-
րինի չէօղտիւքտէն մատէ պաղը հէտիլէլէր իլէ թալթիֆ
կլէտի քի, պու սուրէթլէ մումաիլէյհին էմիլէթինէ
մազհար օլարադ, Նարվաէզին գուվլէյի ապէրլէսի-
նէ, վէ էֆրեարընա տայըր մալիւմաթը մէլուգա ախը
իթմէյէ մուվաֆիֆադ օլապիլտի :

Նարվաէզ, Գորթէզ իլէ բէֆիդլէրինի մէնֆի միւճ-
րիւմէր, վէ Մէքսիգայըլարա գուլմու թէատտի իտէն
զալիմէր տէյու իլան իթմիչ, վէ հաթտա Սպանեա գը-
րալընըն Մէքսիգայըլար ալէյհինտէ օլան Գորթէզին
հարաքեթընը թայիպ իթտիլինի, վէ քէնտիսինին,
Մօնթէգումայը պու թէատտիլաթտէն գուրթարմադ ի-
չին կէօնտէրլիլինի կիլլիճէ Մօնթէգումայա պիտիւ-
միչ, վէ միւչարիլէյհ տալի պու խայըլը հավատիսի,
քէնտի ատէմլէրի վէսայիթի իլէ պիլթիւն մէմալիլին-
տէ իլան իթտիլէրէք ճիւմէլի Սպանեալար ալէյհին-
տէ գըլամէ տավէթ իթմիչ իտի :

Գործէզ իշինն կիրիթթար օլաուդոս պոն թէհլի-
քէյի փիւտհիշէտէն գուրթուլմագ իւզրէ թէքմիլ գուվ-
վէյի ազլիյէսինի սէրիան իսթիմալ իլէ, պիր թէսպիլփի
միւէսսիր մէվզըյը ինչայէ վազ իտէճէք զէման շիմաի
իտիւ գօմանաալ տիւշմէնինին գուվվէթինի, վէ Մէք-
սիգալըլարըն ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆաաէ Սպանեօլ-
լարըն թագիդաթընաան գուրթուլմագ իշին նարվաէզ
իլէ պիրվէճէքլէրինի, վէ պու սուրէթլէ իքի բթէշ
արասընդա գալաճաղըն տիւշիւնէրէք, Մէքսիգասա
գալըպ տիւշմէնին վիրուտինի պէքլէմէյի քեարը ագիլ
ատա իթմէտի իձէտէ, պիր թարաֆտան տախի Մօն-
թէզուլմայը սէրպէսթ պըրագմասը իլէ, օանէ տէյին
էլտէ իտէպիլմիշ օլաուդու մոմլաֆիազըյէթին մահվ
օլաճաղըն տախի նազարը տըգգթթա ալտը իմտի առ-
քէրին եարըսընը Մօնթէզուլմանըն մուհաֆազաը իշին
Մէքսիգասա պըրագմայա, վէ նըսֆը տիկէրի իլէ նար-
վաէզին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէյէ գարար վէրտի, վէ
իւսթ թարաֆընը պախտա պըրագտը:

Մամաֆիհ մէսէլէյի սիւահլա հալլու թէսվիյէ իթ-
մէզտէն էվվէլ, նարվաէզէ միւսալահա թէքլիփ իտէ-
րէք մումաիլէյհ իլէ իթթիֆագ իյլէմէյի տիւշիւնտիս
հաթտա նարվաէզ իլէ միւնասէպաթ հաալլ իտուպ տա,
պու սուրէթլէ մումաիլէյին ասէմլէրինտէն պապըլու-
րընը քէնտի թարաֆընա ճէլպ իտէճէյինի տախի իւ-
միւտ իտիցօր իտի իմտի պոս իշին թէսվիյէսինի պաշ-
րահիպ Օլմէտօյա հէվալէ իթտիպ Գործէզ, մումաիլէյի
հին հայիզ պուլունտուղձ մէսնէտը ըուհանիսի տայէ-
սինձէ, իշին սուհուլէթլէ պաշա չըգաճաղընը, եանի
նարվաէզ ըարաղըն մէսնէտի ըուհանիսինէ ըայէթէն
միւսալահայը գապուլ իտէճէյինի տիւշիւնիյօր իտի
րահիպ Օլմէտօ նարվաէզ իլէ ըուպէրու կէօրիւշմէք

մէմուրլյէթի իլէ միւքէլլէֆ պուլունմուգտան պաշգա ,
 նարվաէզին մայէթինտէ պուլունան վէ Գորթէզին էս-
 լի տօթլարը օլան Լուգա վէլասկուէզ իլէ Անտրէա
 Տուէրօյա տախի պիրէր մէքթուպ կէօթիւրիւյօր իտի .
 Գորթէզ պու մէքթուպլար իլէ մէրգուման տօթլարը-
 նա պէօյիւք պէօյիւք վատէր իտիյօր իտի .
 նարվաէզ , Օլմէտօյը նէզաքէթսիզէ գումուլ իչ
 տուպ թէքլիֆլէրինի լէտտ իթաիքտէն պաշգա , միւ-
 լիք օլտուղու գուվլէյի ճէսիմէյէ կիւվէնէրէք , պիր
 գաչ կիւնտէն Գորթէզ իլէ ավէնէսինին գաֆալարընը
 ապէրին էօնիւնէ վաղ իտէճէյինի , պիր սուրէթի թէհ-
 տիտանէտէ պէյան իլլէտի .

Օլմէտօ , միւլայիմանէ վէ մուգնի քէլամլար իլէ
 մումաիլէյի իգնա իթմէյէ չալըչտը , պէօյէ պիր մու-
 հարէպէնին Սպանեա տէվլէթինէ բէք մուղլոր օլտու-
 ղունը , վէ իթթիֆադ իտիլտիյի հալտէ , վաթանըն իո-
 թիֆատէ իտէճէյինի տէրմիյան իթաի իտէ տէ ք յնար-
 վաէզ պիր տիւրլի գանմատը .
 Բահիպ Օլմէտօ , նարվաէզի գանմուրմագտան գա-
 թի իւմիւտ իտէրէք , աօաքիրին իչինտէն Գորթէզէթա-
 րաֆկիրլէր գաղտնմայա չալըչտը . նարվաէզ մաղթու-
 րանէ վէ խօտբէսէնտանէ սէօղլէր իլէ վադըթ կէչիրտի-
 յի սըրատա , Օլմէտօ քէնտի ճէրպէզլի լիտանը , վէ
 Գորթէզին սախավէթի սայէսինտէ , զապիթանտէն հայ-
 լըճասընը , վէ ալէլ խուսուս զաթէն Գորթէզին տօթ-
 թու օլան Անտրէա Տուէրօ նամ զաթըն հիւսնի թէ-
 վէճճիւհիլէ մաղհար օլույօր իտի .

Կուէվարա իլէ լէֆիզլէրի տախի նարվաէզին նէզ-
 տինէ ավտէթ իթաիքլէրինտէ , Գորթէզին նէզաքէթ
 ու միւրվէթինի օ տէրէճէ մէտհ ու սէնա իլլէտիլէր
 քի . նարվաէզ հիտտէթլէնիպ , պիր տահա պու պապ-

տէ քէնտիսինէ սեօզ սեօյլէնմէմէսինի էքիտէն թէնպիհ իյլէտի . ֆազաթ ապէրին զըմը աղամը աչըգտան ա- չըլա՞ծ իշթիքեայէ պաշլայըպ , եապանճը պիր մէմալիք- տէ քէնտի վաթանտաշլարը իլէ մուհարէպէ իթմէնին նէ գապար մուղիրը օլտուղունը , վէ Գօրթէզ կիպի պիր գօմանտարը զիլիգթիտարըն Սպանեայա իյլէտիյի խըտմէթին ինքեաթը գապիլ օլամայաճաղընը պէյան իթաիլէր . նիհայէթ իշ օ մէրքէզէ վարտը քի, Նարվա- էզ, Գօրթէզի վէ լիւֆէզասընը Սպանեա տէվլէթիկէ գարշը ապի տէյու իլան իթաիքտէն մատէ , լահիպ Օլ- մէտօյը տախի հարս իթմէք-փսթէտի , լաքին Տուէրթօ- նըն ընճալարը իւզէրինէ նիյէթինտէն վաղ կէչիպ , ան- ճադ մուամիլէ յհին սէրիան օրտմտան չըգըպ կիթմէ- սինի էմր իյլէտի :

Գօրթէզ , լահիպ Օլմէտօնըն մուվաֆագըյէթսիզ- լիյինի տույտուղունտա , հէման Նարվաէզին իւզէրինէ եիւրիւմէյէ գարար վէլուպ , Մէքսիգա կիպի պէօյիք պիր շէնրի վէ իմքերաթօր իլէ էլտէ իտիլմիշ օլան խա- զինէլէրի , Ալվարատօնըն թահտը գօմանտապընտա պու- լունան եիւզ էլլի նէֆէր ապէրին մուհաֆաղասընա իհալէ իթաիքտէն , վէ պու սէֆէրին ապըլ սէպէպինի Մօնթէգըւմատէն կիզլէյիպ ք վաթանտաշլարը իլէ միւ- լադաթ իտէրէք , անլէրիլէ պէրապէր Սպանեայա ալ- տէթ իտէճէյինի , վէ քէնտիսինէ օլտուղու կիպի , Ալ- վարատօյա տախի տօսթ օլմասընը Մօնթէզլումոյա թալսիյէ իյլէտիքտէն սօնրա , կիսյա իմքերաթօր հադք գընտա էմիլիէթի պէրքէմալ իմիշ կիպի կէօրիւնէրէք , վէ ֆազաթ Ալվարատօնըն իհթիրաղ վէ ույանըղըղը- նա կիւվէնէրէք , 1520 սէնէսի Մայըս այընըն իւք կիւն- Վէրինտէ Մէքսիգայը թէրք իթաի :

Գօրթէզ , պաշլըճա քէնտի սիւրաթը հարաքէթի-

նէ կիւմէնտիկնտէն , պերապերինէ չօգ ագրորդ արմայրպ անճագ թահտը գօմանտաւնտա պագը գալան ապեր իլէ պիր դաշ թօր պուլունաուզու հալտէ իլէրլէմէյէ պաշլատը : Գօմանտար պաշլըճա նարվաէզին սիւվարիլէրինտէն գօրգաուզու ճիհէթլէ , սիւվարիլէրէ մուգավէմէթ իտէպիլմէք իշին , բիլաաէ ասկերինի Գինանգլա վիլայէթի սէքէնէսինին իսթիմալ խտէկէլտիքլէրի կիպի , ուզուն վէ գավի մըզրագլար իլէ թէսլիհ իթտի : Զէմբօալլա շէհրինէ օթուզ միլ գալընճա Վէրա-Գըրուզ մուհաֆըզը Սանտօվալըն մայէթը մէվճուտէսի իլէ պիրլէշէրէք , ասրէրի իքի եիւզ էլլի նէֆէրէ պալիլ օլտու , լաքին պուշլար ճէսուր վէ պէհաուրը աստէմէր օլտու գլարընտան , տիւշմէնին գուվլէյի ճէսիմէսինէ էհէմմիլլէթ վիրմէյիպ , միւթլադա մագհարը մուզաֆիէրիլլէթ օլաճագլարընա իման կէթիրմիլլէր իտի :

Մամաֆիհ Գօրթէղ մուխասէմաթա պաշլամազտան էվվէլ , թէքլիֆի մուլէ իշին Օլմէտօյը թէքրար նարվաէզին նէզալնէ կէօնտէրտի իտէտէ , եինէ պիր հիւսնի սէմէրէ հասըլ օլմատը , անճագ իքի օրտու արասընտա վուզու պուլան մուխապէրաթ Գօրթէղ հագգընտա ֆայիտէլի օլտու , զիրա պու մինաուպէթլէ թարաֆիկիրլէրի կիթտիքճէ չօղալմայա պաշլատը :

Նարվաէղ , Գուպա ճէզիրէսի վալիսի ագրապաաքնտան վէլլասկուէղ տէ Լէօն նամ ճէսուր վէ ալիճէնապ զապիթի , սուհուլէթլէ քէնտի թարաֆընա ճէլպ իտէպիլիր զաննը իլէ մումալլէյհէ կիզլի պիր մէքթուպ կէօնտէրմիլլէ իտի քի , Լէօն մէքթուպը մէզքիւրի պիր սուրէթը ալիճէնապանէտէ գօմանտանա թէսլիմ իթտի :

Գօրթէղ զաթէն քէնտիսինէ գայիմագամ թայլին իթմիլ օլտուզու պու ալիճէնապ ապերէ թէշէքքիւր

իթաիբտէն սօնրա, քէնտիսինէ տօսթ գաղանմադ իշին մուամիլէյհէ նարվաէզին օրտուսունա կիթմէյէ տայըր էմր վէրտի, պիրա Սանտովալ իլէ պիւ տէլիգանլընըն սատադաթընտան սօն տէրէճէ էմին օլտուղու ճիհէթլէ, հագգընտա ասլա պիր սույի զաննէ զահիպ օբմայօր ի տի:

Վէլասկուէզ Տէ Լէօն իհթիրամաթը փայըղա իլէ դապուլ օլունտու իսէ տէ, պիլա բէրվա վէ քէմալի ճէսարէթլէ նարվաէզին թիքլիֆինի բէտտ իտէրէք, քէնտիսինի Գօրթէզ կիպի էմնալի նատիր պիլա քօմանտարըն բէֆագաթընտան էթլումնէն պաչգա պիր շէյայըրմայաճաղընը պէյան իթաիբտէն սօնրա, լահիպ Յէմէտօ իլէ պէրապէր պիր թագրիպ նարվաէզին նէղտինտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր:

Վէ Լաքին պու միւքագաթտէն Գօրթէզին մէմուլ իթալի մն հասէնաթ կէօրիւմէյէ պաշխաւը. զիրա նարվաէզին տաքէրի՝ Լէմըն բէֆագաթընտա պուլուտան ասաքիրին իւզէրինտէ պուլունան կիրաքիւէհաթէզ թէզեինաթտէն գաբըլարագ, նարվաէզէ դարչուսիթէմ վէ հագարէթ իթմէյէ գալգըչըպ, իշին սուչհէն թէսվիլէ օլունմասընը թէքլիֆ իթտիլէր. պունըն իւզէրինէ նարվաէզ պիւթիւն պիւթիւնէ հիտտէթլէնէրէք, Գօրթէզին պաշընը քէնտիսինէ կէթիլէն էպէօյիւք պիր մէսնէտ վէրէճէյինի, վէ աղիմ պիր մէպլագ իհսան իտէճէյինի պէնէն վատ իյլէտի, քէզալիք պիւշմէնին պիր ֆարսախ ուզաղա գատար կէլմիշ օլտուղունը տալի պիլ իսթիլսալար Գօրթէզին պու ճէսաթէթինի քէնտի շախսընա պըրճա պիր հագարաթ տտո իլէ, հէման պու քիւսթալա ատէմին ճեղայի սեղասընը վէլումէք իւզլէ ասքէրինի իլէրի սիւրաիպ:

Գօրթէզ, տիւշմէնին շէհրտէն տըշարը կէլմիշ պիլ

օվատա օրոտու գուրտուղունը խապէր ալարագ, ասքէ-
րինին նօգսանիյէթինի իքմալ, վէ քէնտի գուվվէթինի
տիւշմէնին գուվվէթինէ միւսավի իտէճէք օլան մէվ-
գըլար թուլթմայա սայ իտուպ, իճրա իյլէտիյի մանօվ-
րա սայէսինտէ, Գանուասնէհրի իքի օրտուճըն արամըն-
տա գալտը, իւք պահար մէվսիմի օլմաղըլա շիտտէթլի
պիր եալմուր եաղըյօր իտի. Նարվանգին ասքէրի մու-
հարէպէ մէշադգաթլարընա ալըշըգ օլմատըգլարընտան,
վէ տիւշմէնին վաաֆէթինի տէրմիյան իլէ էհէմմիյէթ
վէրմէտիքլէրինտէն, պէյհուտէ եէրէ եալմուրըն ալ-
թընտա պէքլէտիքլէրինտէն տօլայը շիքեայէթէ պաշ-
լատըլար. պիր թարաֆտան Նարվանգ տախի Գօրթէ-
զին էօյլէ պիր հէվատէ հիւճիւմէ գըյամ իտէճէյինէ
իհթիմալ վիրմէյուպ, տիւշմէնին հարաքէթինի տըգ-
գաթ իթմէք իւզըն նէհրին սահիլինէ իքի նէֆէր գա-
բազօլ նէօվպէթճիլէրի գօյտուգտան սօնրա, ասքէրէ
Ձէմբօալլայա ավտէթ իթմէլէրինի էմր իթտի. Գօրթէ-
զին ասքէրի իսէ սու թուֆաշը կիսլի եաղմագտա օլան
եալմուրըն ալթընտա քէմալի սէպաթ վէ մէթանէթլէ
հիւճիւմ գօմանտասընա պէքլէյօր իտի, Գօրթէզ, կէ-
րէք քէնտի ասքէրինին պու ճէսարէթինտէն, վէ կէրէք
տիւշմէնին միւսամէհաթընտան պիլ իսթիֆատէ, տիւշ-
մէնի պիւթիւն պիւթիւնէ շաշըրթմագ իշին կիճէլէյին
հիւճիւմէ գալար վէրտի, վէ ասքէրէ խիթապէն իյրատ
իյլէտիյի միւէսսիր պիր նուլթըն խիթամընտա քէմալի
շէվգ իլէ ալգըշլանտը:

Պատէհու Գօրթէզ ասքէրի իւշ ուֆագ ֆըրգալա-
րա թագսիմ իտէրէք, պիրինճի ֆըրգա Սանտօվալըն
թահտը գօմանտասընա վէրիլտի. պու ֆըրգա տիւշմէ-
նին թօբլարընը զապթ իտէճէք օլտուղունտան, պիր
չօգ պէհատըր պսաքիր վէ զապթթանտէն իպարէթ ի-

տի, հաթտա սօնրատան Բէրու մէմարիքինի զապթ ու
թէսխիր իտէն Բիզարօս նամ զապթ տախի պու Ֆըր-
գանըն տախիլինաէ պուլունույօր իտի: Իքինճի Ֆըրգա
Քրիստօվալ տէ Օլիտ նամ ճէսուր պիր զապթէ իհալէ
իտիլտի քի, պու տա՝ Նարվաէզին պուլունուտուղու գու-
լէյէ հիւճիւմ իտէճէք իտի. էն աղլըգ օլան իւչիւնճի
Ֆըրգա իսէ պիզզաթ Գօրթէզին եէտը իտարէսինտէ օ-
լուպ, լաղըմ կէլէն ճիհէթին իմտաաընա գօչաճադ ի-
տի. ասաքիր պօղաղլարընա գատար սույա պաթըպ
լաէնգաթի եաղան եաղմուրլարտան երիքսէլմիշ վէ
ճօչմուշ օլան նէհրի կէչէրէք, սահիլէ վասըլ օլուր օլ-
մաղ սուբ սուս իլէրլէմէյէ պաչլաարլար, ասաքիրին
հէր պիրի պիր գըլըճ, պիր խանչէր, վէ պիր տէ ու-
ղուն մըղրագ իլէ միւսէլլահ իտիլէր:

Նէհրին գըլլաընտա Նարվաէզին պըրագտըղը
նէօվպէթճիլէրոնէն պիրի էսիր իտիլտի, Փագաթ տիկէ-
րի գաչըպ ալէլ աճէլէ քէյֆիլէթի Նարվաէզէ պիլտիր-
տի, Նարվաէզ, մէրգումը ըիւյա կէօրմիւշ զաննը իլէ
սէօղլէրինէ ինանմագ իսթէմէյօր իտի. Գօրթէզ իսէ
քէմալի սիւրաթլա վէ Փագաթ պիր սուրէթը միւնթա-
ղամատէ իլէրլէյէրէք, եարը կիճէտէն պիր աղ սօնրա
հիչ պիր միւմանաաթ կէօրմէքսիլին Զէմբօալլայա վա-
սըլ օլտու, վէ տէրհալ Նէրվաէզին պուլունուտուղու վէ
թօբլար իլէ թահ.քիւմ իթտիրմիշ օլտուղու բուլթա-
նէյէ հիւճիւմ իլէտի. պու հիւճիւմ օ գատար սէրի
վէ օ տէրէճէ նալէհանի օլտու քի, պիր գաչ թօբ ա-
թըլարգտան սօնրա, Սանտօվալ թէքմիլ իսթիհէքեամը
զապթ իլէտի:

Իհթիյաթսըղլըղը գատար ճէսարէթլի օլան Նար-
վաէզ տէրհալ սիլահա սարըլըպ ասքէլինի բուլթիւա-
նէնին նէլտիւպանը իւղէրինէ տիղտիրէրէք Սանտօվալ

մուգավէմէթէ պաշլատը , Սանտովալ ասքերի իլէ պէ-
րապէր գուտուրմուշ արական կիպի քէմալի շէճաաթլէ
տէօյիւշտի իսէ տէ , տիւշմէնին քէսրէթինէ թահամ-
միւլ իտէմէյէրէք ըիւճաթ կյլէմէքտէ իքէն , Օլիտ
պիրտէն պիրէ մուճաիլէյհին եարտըմընա գօշտուզու
կիպի , Գօրթէզ տախի պիղզաթ հալըն գըլըճ Նար-
վաէզին իւզէրինէ սալտըրմասըյըլա , տիւշմէն տայա-
նամայարագ իշէրի շէքիլմէյէ մէճպուր օլտու :

Պու ըիւճաթտէն քէսպը ճէսարէթ իթմիշ օլփն
Գօրթէզին ապէրի , պինանըն գաբուսընը գըրմայա
սավաշմագտալար իքէն , Օլիտին ասքերէրինտէն պիրի
բութիւանէնին իւզէրինտէ տամ մէգամընտա էօրթիւլ-
միւշ օլան գամըշլարը թութուշտուրտուզընտան , Նար-
վաէզ տըշարը չըգմայա մէճպուր օլտու քի , հէման օ
սըրատա կէօղիւնէ պիր մըզրագ տարպէսի իսապէթ ի-
տէրէք «Աման էօլտիւմ» Տէմէսի իլէ եէրէ տէվրիլմէսի
պիր օլտու , վէ տէրհալ թութուլուպ զէնճիրէ վու-
րուլտու :

Պու հէվատիս տույուլուր տույուլմազ ասքերին
ճէսարէթի գալմայըպ սիլահլարընը թէրք իթտիլէր .
Տիէկօ Վէլասկուէզ թէքմիլ գուվլէթի իլէ պէյհուտէ
եէրէ ասքերի մուգավէմէթէ տավէթ իտիյօր իտի .
Նարվաէզտէն ալընան թօբլար պիղզաթ քէնտիլէրինէ
գարշու իսթիմալ օլունարագ տիւշմէն պիւսպիլթիւն
միւնհէզիմ օլտու , վէ Տիէկօ Վէլասկուէզ տախի տի-
կէր զապըթան իլէ պէրապէր թէսլիմ օլմազա մէճպուր
օլմազըլա , կէրէք պունլարըն , վէ կէրէք Նարվաէզին
հմրի մուհաֆազասը Սանտովալա իհալէ իտիլտի քի՝ կէ-
րէք անլէրին վէ կէրէք իւսէրպի սայիրէնին եարալա-
րընըն թէտավիսինէ սայ կյլտի :

Գօրթէզ , քէնտիսինի թանըթմայարագ էսիրէրի

կէօրմէյէ կիթտի . զիրա մալիք օլտուղու հըսսըյաթը նաղլըքեանէսի իրթիզասընճա, մաղլուպ տիւշմէնին քէտէրինի արթըրմագ իսթէմէյօր իտի . լաքին ապքերին քէնտի հագգընտա կէօսթէրտիքլէրի իհթիրամտան քիս օլտուղու անլաշըլարագ , նարվաէզ մուճաիլէյհէ .

— Պէնի , էլինիզէ տիւշիւրէն թէսատիւֆի , ֆէվգէլատէ պիր վագաա կիպի թէլագգը իթմէիսինիզ , տէմէսի իլէ , Գօրթէզ ճէվապէն .

— Տօսթում , հէր հալտէ ճէնապը Հագգա թէշէքքիւր իթմէիլիմ , ֆագաթ պիլա զուրուր շու գատարընը տա տէյէպիլիրիմ քի , պու մէմլէքէթտէ իճաւա օլունան հարիգ իւլ ատէ շէյլէրէ Նիսպէթէն , գալզանաղղըմըզ պու մուզաֆֆէրիլէթ , վէ սիղին էսիր տիւշմէնիզ բէք ճիւզվի վէ բէք էհէմմիլէթսիզ պիր հալտէ գալըր , տէտի :

Արթըզ մուխասէմաթ խիթնամ պոււմուշ օլմաղըլա , Գօրթէզ ապքերի պիր ալալ թէրթիպ իյլէյիպ զապրթանը իլէ էօրիւշտիւքաէն սօնրա , Գուպա վալիսինին իշէ վագըֆ օլմամասը իչին նարվաէզտէն մաստէ պիլճիւմլէ էսիրլէրի սէրպէսթ պըրագտը , վէ տօնանմատա պուլունանլարըն գալպլէրինի գազանմագ ֆիքրի իլէ զապիթանտան պիրինի սահիլէ կէօնտէրտի . պու մուհարէպէտէ Գօրթէզ իքի ապքեր զայպ իթտի . նարվաէզին օրտուսընտան իսէ պիր չօգ եարալըլարտան պաշգա օն պէշ նէֆէր իլէ իքի զապիթ թէլէֆ օլմուշ իտի . Պու մուզաֆֆէրիլէթտէն Գօրթէզ մանէն վէ մաստէթէն հայըրճա իսթիֆատէ իթմիշ օլտու :

Պիր գաշ սաաթ բահաթ իտիլմիւրտէն սօնրա , Գօրթէզ պիլճիւմլէ մաղլուսլարըր ճէլպ իլէ , իսթէյէն քէնտի խըրմէթինէ կիրուպ իլէրուտէ թէհլիքէլէր իլէ գաղանըլաճաղը շան ու շէրէֆէ հիսսէտար օլմայա , վէ

խաթէմէյէն , Դուպա ճէգիրէսինէ ավտէթէ սերպէսթ
օլտղւղունը պէյսան իտինճէ , Նարվանգին բէք զիյատէ
թարափկիրլէրի պուլունան պիր գաչ քիչիտէն մատէ ,
ճիւմէսի մէմնունէն Գօրթէղին մայէթինտէ պուլուն-
մայը արգու իթտիլէր :

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու կիպի 1520 սէնէսի
Մայըսընըն եկրմի եէտինճի կիւնի գաղանըլան սու-
մուզաֆֆէրլիյէթ սայէսինտէ , Գօրթէղ 400 նէֆէր սիւ-
վարիյէ , պիր չօգ բիյատէ նէֆէրաթընա վէ քիւլիւ-
յէթլի երղադ ու մուհիմմաթը հարպիյէյէ մալիք օլ-
տու : չէջլէ քի թահարը գօմանտաթընտա պին նէֆէր
Ապանիւն աաքէրի պուլունուպ , պունյարը իսթէտիյի
մահալէ սէվֆ իտէպիլիւր իտի : իշթէ Գօրթէղ կէրէք
քէնտի գոլվիլէյի ադլիյէսի իլէ թէրթիպ իյլէտիյի տէ-
սիտէլէր , վէ կէրէք Նարվանգին զապլթանը խըյանէթ-
լէրի սայէսինտէ պէօյիւք վէ մուհադգադ պիր թէհլի-
քէտէն գուրթուլտուգտան պաչգա , մըգտարը քեաֆի
պիր գոլվիլէյի աաքէրիյէյէ տալի մալիք օլապիլտի :

16

Մէքսիգալըլարըն զըյամը :

Գօրթէղ , Մէքսիգալըլարըն տէհչէթինի մուհիպ
օլմամադ իւզրէ , թէքմիլ գոլվիլէյի աաքէրիյէսի իլէ
չէհիրէ կերմէք իսթէմէյօր իտի իսէ տէ , պու ֆիքրինի
սէրիան թէպալիլ իթմէյէ մէհպուր օլտու : պիրա Նար-
վանգին մաղլուպիյէթինտէն պիր գաչ կիւն սօնրա ,
Մէքսիգալըլար Գօրթէղին չէհիրտէ պըրաչմըչ օլգու-

զու Սպանեօլլարն իւզերինէ հիւծիւմ իտերէք անլէրի
օլտուգարը եէրտէ մուհասէրէ իթմիչլէր , հաթտա
Սպանեօլլարտան եէտի քիչի տէ թէլէֆ իտիլմիշ իտի .
Գօրթէզ պու խապէրը ֆէլաքէթալէրտէն բէք զիյատէ
մահզուն վէ միւթէէսսիր օլարադ , Մէքսիգատա պու-
լունան իյիտ ըէֆիդլէրինին ումուլմէն թէլէֆ օլաճագ-
լարնա շիւպհէսի գալմայըպ , հէճան եօլա չըգմազա
հազըրլանմալարընը ապէրէ էմր իթտի :

Աէմբօալլատան եօլա չըգտըզը ազչամ Մօնթէ-
զումա թարաֆընտան պիր հէյէթը սիւֆէրա կէլտի .
Մօնթէզումա , էլչիլէրի վոսէթասը իլէ Ալվարատօյը
պու վագաայի մուէլլէմէնին վուգուլմէն սէպէպ առտ ի-
տէրէք , մումաիլէյ հազգընդա աճը աճը չիքեայէթ-
էր իտիյօր իտի . Գօրթէզ եէքտիկէրէ մուխալիֆ օլան
պու խապէրլէրտէն , իսեանըն էբէյիճէ պէօյիւք օլա-
ճազընա դանաաթ կէթիրտի . վագաա տա իշ բէք ա-
զըր պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի , զիրա Մէքսիգալըլար
Գօրթէզին մուֆայրէգաթընտան սօնրա , կէրէք մէմլէ-
քէթլէրինի վէ կէրէք իմբէրաթօրլարընը , պու եապան-
ճըլարըն բէնչէյի զուլմանտան գուլթարմանըն վագթի
կէլմիշ զաննը իլէ , եապանճըլարըն պյըրլըշ վէ իրիյէ
պէօյիւնմիւշ օլան գուլվլէթինի պյըր պյըր վուրուպ
թէլէֆ իթմէք ֆիքրինէ տիւշտիւլէր . Սպանեօլլար քէն-
տի զաաֆէթլէրի ճիհէթլէ , ֆէնա հալտէ մուղթարըպ
օլդօյօրլար իտի , Ալվարատօ իտէ իհթիյաթլը տալրա
նըպ պու թէհլիքէնին էօնիւնի ալմազա սայ իտէճէք
կէրտէ , պիւաքիա աթէչի իսեանըն սէրիան բարլամա-
սընա սէպէպիյէթ վէրմիշ իտի :

Նաալլքի տէմիչիդ , Ալվարատօ հատտը զաթինտէ
իյիտ , սէպաթլը վէ գօրգու բէրվա պիլմէյէն պիր զա-
պիթ իտի իսէ տէ , քէնտի պաշընա պիր ահալիյի ի-

տարէ իտէպիլմէք խառսէյի մուհիմէսինտէն մահրում
 զլմաղըլա, Մէքսիգալըլարտան չօղունըն հիւանի թէ-
 վէճճիւհինի զայս իթմիշ իտի. ելհասըլ Ալվարատօնըն
 թարիգի Գօրթէզին իթիսաղ իթտիյի մէսլէքին աքսի
 օլուպ, եէրլիէրի թահաը թէպաիյէթտէ սագլամագ
 իչին եալընըզ ճէպը ու շիտտէթ իսթիմալ իթմէյի պի-
 լիը իտի. մումաիլէյհ Գօրթէզին մէսլէքինէ սալիք օ-
 լարագ թէտապիրի ագիլանէ վէ միւլայիմանէ իլէ եր-
 պապը իսթիլալը թէսքինէ սայ իլէ, էն սօնրա շիտ-
 տէթ իսթիմալինէ գալգըշաճագ եէրտէ. կիւյա պիւր
 ան էվիլէլ այագլանմալարընը արզու իտիյօր իմիշ կիպի
 հալլէրտէ պուլունարագ, իչպու վագաայի մուէլլէմէ-
 նին վուգուինէ սէպէպ օլտու:

Պու էսնատէ Մէքսիգալըլարըն ինտինտէ բէք միւ-
 թէպէր վէ մուգատտէս ատտ օլան ճէնկ իլահը եօր-
 թուսը օլմաղըլա, ահալի պէր վէճհի միւթատ պէօյիւք
 բուլթիանէնին կէնիշ հալլիսինտէ թօբլանըպ իճրայի ա-
 յին իթմէքտէ իտի. ասըլդատէլէր, Մօնթէզումանըն
 տալի պու բուհանի շէնլիքտէ հազըր պուլունմասընը
 Ալվարատօտան թալէպ իթմիշլէր, վէ Ալվարատօ մէր-
 գումանըն թէքլիֆինի բէտտ իթտիյինտէն, ֆէնա հալ-
 տէ հիտտէթէնմիլլէր իտի. մամաֆիհ ահալի օյնայա-
 րագ վէ բուհանի պէթթէլէր օգույարագ իճրայի ային
 իթմէյէ պաշլատըլար. պու էսնատէ Ալվարատօ ճատտէ
 եօլարըն աղըրըն թուլթմուշ իտի. մումաիլէյհ, ասըլ-
 զատէկեանըն թէգլինաթը կիրանպէհալընտան թահ-
 րիք օլունարագ, վէ իսթիլալէ ճիւրաթ իտէնլէրի պի-
 տարպէյի նակէհանի իլէ մահվ իթմէք ֆիբրինէ տիւ-
 շիւպ, աքբէրինէ սիլահաըզ ահալինին իւզէրինէ հիւ-
 ճիւմ իթմէլէրինի էմը իլլէտի:

Տէրհալ քէմալի տէհշէթլէ մուհաճէմէյէ պաշլա-

ները պ, Մէքսիկայի լարտան բէք չօղու թէլէֆ օլտու, վէ անճագ պիր միգտարը բուծխանէնին իւզէրինտէն գաչարագ եագընտա պուլունան պինալէրին տամլարընա իլթիճա իթաիլէր :

Սպանեօլլարըն պու խըյանէթ վէ մէրհամէթսիզ-լիքլէրի ահալիյի գուտուրթտուգճա գուտուրթտուգտան պաշգա, ճիվար չէհիլլէրինտէքի ահալի տալի պէրայի ինթիգամ քէմալի հիտտէթ ու շիտտէթ իլէ Սպանեօլլարըն պուլունտուգլարը մահալէ հիւճիւմ իտէրէք գալանըն պիր գըմմընը երգտըլար, վէ ասքէրէ այըտ օլան զահրէ անպարլարընը աթէչէ վէրտիլէր : Պիր աղ սօնրա պու հիւճիւմ միւնթագամ պիր մուհասէրէ չէքլինի ալըպ, ահալինին տէհչէթամիզ հիւճիւմլէրի, Սպանեօլլարըն մէյուսանէ վէ չէճիանէ մուգավէմէթլէրինէ միւսավի կէլիյօր իտի :

Գօրթէզ, Մէքսիկատաքի Սպանեօլլարըն պու հալի եէսիլթիմալինտէն խապէրտար օլունճա տէրհալ եօլա չըգտը, վէ քէմալի սիւրաթլա թըլասգալայա վասըլ օլուպ, եէրլիլէրտէն մայէթինէ վիքի պին քիլի տալի ալարագ Մէքսիկա մէմալիքինէ կիւտի : Հէր թարաֆտա Սպանեօլլար ալէյհինտէ խուտումէթ հիւքմ իթմէյէ պաշլամըչ, վէ չէհիլլէր թէքմիլ պօշանմըչ օլմաղըլա էրզագ վէ միւհիմնաթ գալմամըչ իտի : Նիհայէթ իւլ էմր Յունիսին եիրմի տէօրտիւնտէ Մէքսիկայա կիրտի, ահալիտէն հիւլ քիմսէ իսթիգալալինէ կէլմէյօր իտի, հէր թարաֆը տէհչէթամիզ պիր սիւքիւթ իսթիլա իթմիլ իտի :

Գօրթէզ, օ անէ գատար իթթիիաղ իթտիյի մէսլէքին արսինէ հարաքէթ իտէրէք, Մօնթէղումայը զիյարէթէ կիթմէտի, վէ միւչարիլէյհին մազհար օլտուլու մուգաֆֆէրիյէթի թէպրիք զըմնընտա Գօրթէզին

նեղախնէ կելտիյինտէ , մումաիլէյճ քէմալի հագարէթլէ արգասընը կէօսթէրիպ իմքէրաթօրըն սէօզլէրինէ ճէվապ վէրմէք իսթէմէտի :

Գօրթէզ, Ալվարատօյը ճէլպ իլէ քէնտի զայպուպէթի էսնասընտա իթթիսազ իթաիյի մէսլէքին հիսապընը թալէպ իթտի . Ալվարատօ՝ Մէքսիգալըլարըն Ըսպանեօլլարը քեամիլէն թէլէֆ իթմէք նիյէթինտէ օլտուգլարընտան պահս իլէ , իշին էօնիւնիւ արմագ իշին էվվէլճէ տավրանըպ հիւճիւմ իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը տէրմիյան իտէրէք , քէնտիի միւտաֆտա իթտի իսէ տէ , Գօրթէզ մումաիլէյճին հարաքէթինի թաշիպ իլէ ասլա թագտիր իթմէտի . հալ պու քի Մէքսիգայա ավտէթ իտէլիտէն պէրի քէնտիտէ թավընը տէշիշտիրիպ , ասըլգատէ կիրուհընա տայիմա հագարաթ իթմէքտէն կէրի տուրմայօր իտի :

Մէքսիգալըլար իսէ , պու հալլէրտէն գուտուրմուշ ճանաւարըար կիպի հիտտէթլէնէրէք ճիւմլէթէն սիլաւհա սարըլմալարը իլէ , էօյլէ շիտտէթլի պիր ճէնկու ճիտալ պաշլատըքի , միւթլագա պիր թարաֆըն քեամիլէն մահվ օլմասը իլէ խիթամ պուլաճագ իտի :

Գօրթէզ, Մօնթէղումանըն զէվճէսի իլէ տիկէր պագը արըլգատէկեան գարըլարընը զապիթանտէն պիրինէ թէվտիէն , թագուպա շէհրի բէյիսինէ կէօթիւրմէյի էմր իթմիշ իտի , ֆագաթ մէրգում զապիթ ճանը աղղընա կէլմիշ օլտուղու հալտէ ավտէթ իլէ , միւճիւղէ նէվինտէն օլարագ էօլիւմաէն գուրթուլտուղունը վէ թէքմիլ ահալինին սիլահլանմըշ օլարագ Սպանեօլլար իւզէրինէ կէլմէքտէ օլտուգլարընը խապէր վէրտի :

Գօրթէզ տէրհալ պիր պէօլիւք ասքէր սէվգ իթտի քի , պունըր կիւճ հալ իլէ շէհրին մէյտանընա վասըլ օլապիլտիլէր . ումում ահալի շէհրին մէյտան-

լարընը վէ խանէլերին տամլարընը իշղալ իլէ ասքերին իւղէրինէ եաղմուր կիպի թաշ վէ օգ եաղտըրտըղլարընտան, պէօիւք հայլըճա թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա կիւճ հալ իլէ եերլերինէ վասըլ օլապիլտիլէր :

Պունընլա Մէքսիդալըլար օ անէ գատար պէնիյի պէշերին մա ֆէվգընտա զանն իթտիքլէրի եապանճըլարըն տա մաղուպ օլապիլէճէքլէրինէ տայըր գանաաթ հասըլ իտերէք, իքինճի կիւնի ագըն ագըն Սպանեօլլար իւղէրինէ հիւճիւմէ գօյուլտուլար : մահսուր օլանլար եերլիլէրին հիտտէթ ու շիտտէթինտէն կիրիֆթարը խէվֆ ու տէհշէթ օլմուշլար իտի : վագաա եօլլարըն աղղընա վաղ իտիլէն թօրլար, հէր պիր աթէշտէ եերլիլէրտէն պինլէրճէսինի եէքէ սէրմէքտէ խաիլէր իսէ տէշ մուհաճէմէնին շիտտէթի ասլա խաֆիֆլէնմէտի : զիրա էօլէնլէրին եէրինէ լանգարիպ տահաճէսոքրադըր գայըմ օլարազ իլէրլէյօրլար իտի, էօյլէքի Գօրթէզ թէքմիլ գուվլէթի վէ ասքերինին թալիմի իլէ իշէրիյէ կիրմէլէրինի անճագ մէն խտէպիլիյօր իտի :

Մէքսիդալըլարըն գուտուրմուշ ճանաւարլար կիպի իպրազ իթտիքլէրի պու ճէսարէթը ֆէվգէլատէտէն, էն ճէսուր ասքերլէր պիլէ կիրիֆթարը տէհշէթ օլաուգլարը կիպի, հէլէ Նարվաէզին բէֆիլգլէրի պիւսպիւթիւն տիւշարը հայրէթ օլարազ, Գօրթէզին օրտուսընա կիրտիքլէրինէ պին տէֆա բէշիման օլտուլար :

Գօրթէզ իսէ պու հալտէ պիլէ իթիտալը տէմինի դայպ իթմէյէրէք, սօն պիր թէտպիր իլէ պու թէհլիքէտէն գուրթուլմագ իսթէտի, վէ ասքերին շէճաաթընը ալանտըրմագ ֆիքըր իլէ ալթմըշ նէֆերիլք պիր պէօիւյին պաշընա կէշէրէք տիւշմէնի կէրիյէ բիւսկիւրթտի :

Մէքսիդալըլար, ճանաւարքեարի սէպաթլարը իլէ

Գործէլին ճէսարէթ ու շէճաթընը թառիլ իտէմէ-տիլէր : մուսաիլէյի տիւշմէնէ , քէնտիլէրինտէն ասլա գորգմատըղընը կէօսթէրմէք ֆիքրի իլէ ասքէրէ պիր իքինճի մքահաճէմէյէ հազըրլաճմալարընը էմր իթտի . ֆազաթ իլք հիւճիւմտէ ասքէրին թաշ վէ օգլարտան հայլըճա զարար կէօրտիւքլէրինի նազարը տըգգաթա ալարագ , հէր պիրի քթուզար քիշի իսթիապ իտէր , իւզէրլէրի գալըն թահտալար իլէ մէսթուր տէօրթ ա-տէա պիր նէվի օտուռն գուլէ եաբտըրտը , թէքէրլադ իւզէրինտէ հարաքէթ իտէն պու գուլէլէրին եանլարըն-տա թիւֆէնկ աթմագ իշին տէլիքլէր աշըլմըշ իտի : Գործէլ , պու գուլէլէրին իշինտէ մըգտարը քեաֆի ասքէր սօդտուգտան սօնրա , իքի պին թըլասգալա աօքէրի իլէ քէնտի ասքէրինին պաշընա կէշէրէք կի-ճէլէյին իլէրլէմէյէ պաշլատը :

Լէյլէյի մէղքիւրէտէ գօյու գարանլըգ , վէ հէր թարաֆտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա իքէն , նակէհան տէհշէթամիզ վալէյլալար վէ կիւրիւլթիւլէր իշիտիլմէյէ պաշլատը : մուհարէպէյէ ամատէ օլան Մէքսիդալըլար , Սպանեօլլարըն մուհաճէմէսինէ պէք-լէմէյէրէք քէնտիլէրի հիւճիւմէ գօյուլտուլար քի , թա-րիֆի դայրի գապիլ տէհշէթլիւ պիր գըթալ պաշլատը . թարաֆէյն ինթիզամլարընը մուհաֆաղա իտիյօլար ի-տի , լաքին Մէքսիդալըլար քիւլլիյէթլի թէլէֆաթ վէրտիքլէրինի կէօրէրէք , տէրհալ եօլլարըն իւզէրին-տէ եաբըլան իսթիհքեամլարըն արգասընա չէքիլիպ , շիտտէթլէ մուգավէմէթէ տէվամ իթտիլէր :

Թօբլար , հէր եայլըմ աթէշտէ անլէրի տաղըթ-մագտա իտի իսէտէ , կէրի կէրի չէքիլէրէք թէքրար եանաշըգ գօլլար թէշքիլ իթմէքտէ իտիլէր , շոյէթ ալչագտան օգ աթտըղլարընտան , միւնթագամ սու-

բէթտէ ըրւճաթլարընտան, վէ ինթիզամլարընը պօզմա-
յաջագ մէվզըլլարընը մուհաֆազա իթտիքլէրինտէն,
մահիր պիր էլին գօմանտասընտա օլտուզլարը անլա-
շըլըյօր իտի :

Միւթէհարրիք գուլէլէր՝ էվվէլ էմիրտէ Մէքսի-
գալըլլարը բէք չօգ գօրգութտըլլար իսէ տէ , ֆագաթ
սօնրատան տամլարա իրի իրի թաշ բարչարը չրգարըպ ,
քէմալի մէհարէթլէ գուլէլէրին իւզէրինէ աթարագ
բարա բարչա իթտիլէր :

Սուհարէպէ պիւթիւն կիւն տէվամ իտուպ Մէք-
սիգալըլլարտան բէք չօգ ատէմ թէլէֆ օլտուղու կիւ
պի , չէհրին պիր գըսմը տա եանտը , ֆագաթ Սպան-
եօլլարտա տօղրամագտան եօրուլմագտա , վէ տայիմա
եէնի կէլէն աւքէրին , էվվէլքիլէրինտէն զիյատէ շիտ-
տէթլի վէ լաէնգաթի հիւճիւմլէրինէ մուգավէմէթէ
մէհպուր օլմագտա օլուպ , թապու թագաթտէն տիւշ-
տիւլէր , վէ նիհայէթ կէրի չէքիլմէյէ մէհպուր օլտու-
լար . պու մուհարէպէտէ Սպանեօլլարտան օն իրի նէ-
ֆէր թէլէֆ օլուպ , ալթմըշ քիշիտէ եարալանտը , քէ-
զալիք Դօրթէզ տախի էլինտէն մէճրուհ օլմուշ իտի :

Իշթէ օ դէման գօմանտար Մէգսիգալըլլարը թահ-
գիր իթտիլինէ նէ պէօյիւք խաթատէ պուլունմուշ օլ-
տուղունը անլատը , վէ ճէպրէն չէհիրի զապթ իթմէք
միւմբին օլմայաճաղընա գանաաթ կէթիրտի . վէ էրզա-
գըն ֆըգտանը իլէ վաղիյէթինին տիւշարը թէհլիքէ օ-
լաճաղընա շիւպհէսի գալմատը , պիր թարաֆտան տա-
թի պիր սէնէյէ եագըն գան թէր տէօքէրէք պիր տէ-
րէճէյէ գատար թահար թէէսիրինէ ալտըզը Մէգսի-
գայը թէրք իթմէք մատտէսի , քէնտիսինէ բէք աղըր
կէլիյօր իտի . տիկէր թարաֆտան ըրւճաթ իթմէք տա-
խի թէհլիքէլի իտի իսէ տէ , եինէ էն էհվէնի իտի , իշ-

Թէ Գօրթէզ պու միւլահազաթ իլէ մուզթարապ իքէն ,
Մօնթէզումանըն իրայէ իյլէտիյի պիր Թէտպիր սայէ-
սինքէ պու չար մէվճէյի ըզթընպտէն յախի խէլան
օլապիլտի :

Իմքերաթօր , Եիւքսէք պիր գուլէտէն Մէքսիգա
ասքերինին՝ քէնտի պիրատէրի իլէ պազընուֆուքերար
րէյիալէրի Թահտը դօմանտասընտա օլարազ տէօյիւչ-
տիւքէրինի , վէ Թագըմ Թագըմ Թէլէֆ օլտուգլարը-
նը Թէմաշա իտուպ , պու գըթթալըն նէթիճէսի օլա-
րազ Մէքսիգանըն քեամիլէն խարապ օլաճաղընը ,
քէնտի Թահտ ու Թաճընը վէ պէլքի տէ հայաթընը
ղայպ իտէճէյինի տիւչիւնէքէք , Գօրթէզէ կէրի չէ-
քիլմէսինի նասիհաթ իլէ :

— Կէքէք սիլին վէ կէրէք պէնիմ խայրըմ ֆիհմ
պունտան պաշգա չարէ Եօգ տըր , շիմալիյէ գատար
սիլին սէպէպինիզլէ չէքտիլիմ մէշագգաթէ մուգապիլ
օլարազ , պու ֆէտաքեարըզը գապուլ իթմէնիզ իյ-
ճապ իտէր , զիրա սիլ կիթտիքտէն սօնրա պէն իտա-
րէյի հիւքիւմէթի էլիմէ ալմայա , վէ Թաճ ու Թահ-
տըմա կէօզ տիքէնլէրի Թէէտիպ իթմէյէ միւզթէտիր
օլապիլիրիմ , տէմէսի իւզէրինէ , Գօրթէզ , իմքերաթօ-
րըն պու Թէքլիֆինաէն պիլ իսթիֆատէ , իմքերթթօր
ահալինին Թէարրուղընը մէն իտէրսէ , վէ Մէքսիգա-
լըլար Թէքքը սիլահ ինէրլէրսէ , քէնտի տէ հիչ պիլի
քիմսէյէ զարար վէրմէքսիզին չէհիրտէն չըգաճալընտ
սէօղ վէրտի , Մօնթէզումա , Գօրթէզին պու Թէքլիֆի-
նի մէմնուէն գապուլ իտուպ , Թէպաասընըն հիւտէ-
Թինի Թէսիլին՝ վէ մուհաճէմէլէրինի մէն իթմէյէ հա-
ղըրլանտը :

17

Մօհրէգումանըն վուգուլի վեճաքը . - Բուրխանէ
 Երուսիմէ Եհեքիլի ալիւ մուհարեպէ

Սապահ օլուր օլմաղ Մէքսիգալըլար՝ Թօրլարըն
 իյրաս իլէտիքլէրի խասարաթէ գաթուն էհէմիլիէթ
 վէրմէյէրէք , էլէլքինտէն տաշա զիյատէ պիր շիտ-
 տէթլէ մուհանէմէյէ պաշլաժըլար , Թամ ալիւ սըրա-
 տա Մօնթէղումա , իմրէրաթօրլուգ հարմանիսի արգաչ
 սընտա օլտուղու հալտէ գալանըն իւզէրինտէն Թէ-
 պասսընա կէօրիւնտի , Մէգսիգալըլար (Հաշա սիւմմէ
 հաշա) Ալլահ կիպի բերէսթիշ իթձիքլէրի իմրէրաթօրը
 կէօրտիւքլէրինտէ տերհալ սիւհալարընը էնտիլիպ եհրէ
 գաբանտըլար , Մօնթէղումա պիր նութգ իյրատ իտէ-
 րէք , Թէրքը մուխասէմաթ իթմէլէրինի , վէ Սպանիօլ-
 ար շէհիրտէն չըգաճաղարընտան , ըլուճաթըրնա
 մանի օլմամալարընը , վէ պիր կէօնա զարար վէրմէմէ-
 լէրինի էմր ու Թէնպիհ իթմէյէ պաշլատը :

Իմրէրաթօրըն նութգընը էյիճէ անլգամագ իւզրէ
 գաբայէ Թէգարրուպ իթմիշ օլան ասըլլատէլէր , ճէ-
 վապէ միւնարաթ իտէրէք , Սպանիօլարը քեամիլէն
 մահվ իթմէք իլին եէմին իթմիշ օլտուգլարընը , վէ Իս-
 ըհալարըն եարարմը իլէ անգարիպ մուհարէպէնին թիւ
 Թամ պուլաճայընը պէյան իթտիլէր իսէ տէ , Մօն-
 Թէղումա կէօնա կէօն սէպէպլէր իրայէ իլէ գալպէ-
 րինէ գօրգու պըրաղարագ Թէրքը սիւհա իթմէլէրինէ
 չալըլտը :

Լաբին Մէգսիգալըլար օ տէրէճէ հիտտէթլէնմիշ

վէ գուտուրմուշլար իտի քի , միւշարիւէյհին հագգըն-
տա պօրճու օլտուգլարը ըայէթ ու իհթիրամը պէր
թարաֆ իլէ , հէր եանտան իշթիքեա վէ լանէթ սէ-
տալարը իշիտիլմէքլէ էֆէնտիլէրինի ալչագ վէ գօրգագ
տէյու թահքիր իթմէյէ պաշլատըլար , վէ հիտտէթ ու
շիտտէթլէրի օ տէրէճէյէ վարաթ քի , միւշարիւէյհին
իւզէրինէ եաղմուր կիպի օգլար վէ թաշլար եաղտըմա-
յա գատար ճիւրաթ իթտիլէր , էօյլէ քի Սպանեօլլար
քէնտի գալգանլարը իլէ կիւճ պէլա Մօնթէգուճայը
մուհաֆագա իտէպիլիօրլար իտի :

Մամաֆիհ պէտպահտ Մօնթէգուճա , մուհլիք սու-
րէթտէ եաղլանարագ եէրէ տէվրիլտի , Մէգսիգալլըլար
իրթիքեապ իյլէտիքլէրի պու ճինայէթին իւզէրինէ , նա-
կէհան պիր ուճտան տիկիր ուճա կէչէրէք , թարիֆի
ղայրի գապիլ պիր տէհչէթէ կիրիֆթար օլարագ , գար-
մագալըշ պիր հալտէ ֆիրարէ եիւզ թուլթաուլար ,
վիճտան պիհուզուրլուղունա տիւշար օլան պու պէտ-
պահտ ահալի , հէման օլանտէ իւահլարըն զաղապընա
օղրայաճագլար զանն իթմէքտէ իտիլէր :

Մօնթէգուճա էօլլում հատտինտէ քէնտի իգա-
մէթկեահընա նագլ իտիլտի . Գօրթէղ , տէրհալ միւշա-
րիլէյհին նէղտինէ վարըպ թէսէլլիյէ սայ իյլէթի իտէ
տէ , պէտպահտ հիւքիւմտար , Սպանեօլլարը , պաշը-
նա կէլէն ֆէլաքէթէ սէպէպ ատտ իլէ Գօրթէղին
միւլագաթընը ըէտտ իթտի , վէ եարէլէրինին պաղլա-
րընը գօթարըպ աթարագ պիր միւմքիւն թէտափի գա-
պուլ իթմէք իսթէմէտի . Գօրթէղ միւշարիւէյհին պու
հալինտէն բէք զիյատէ մահզուն օլարագ , վէ հէման
հալի նէղիտէ պուլունագուղունը կէօթէրէք . հիչ օլմաղշ
սա պարի սօն տէմինտէ օլսուն խըրիսթիանլըղը գա-
պուլ իթտիլէք իչին ըահիպ Օլմէսօ իլէ պէրապէր բէք

չօգ չալըշտը խէ տէ մուլափֆադ օլմատը . նիհայէթ Մօնթէզուամ իւշ կիւն խասթա եաթտըգտան , փիւշմէնլէրինէ լանէթլէր օգուտուգտան՝ վէ խտան իթմիշ թէպաասը իւզէրինէ իւհլարըն զաղապընը տալէթ իթտիքտէն սօնրա թէսլիմի բուհ իթտի :

Իշթէ Մօնթէզուամ օն սէքիզ տէնէ հիւքիւմտարլըդ իթտիքտէն վէ եէտի այ նա էսիր գալտըգտան սօնրա , էլլի եալընտա օլտուլու հալտէ պէթլէ պիր միւտհիշ սուրէթտէ վէֆաթ իլլէտի . սէխալէթ տ միւրվէթի իլէ քէնտիսինի սէվտիրմիշ օլան Մօնթէզուամանըն վէֆաթընտան տօլայը , Սպաննօլլար բէք զիյատէ մահզուն օլտուլար . միւշարիլէյ հիւգիլէթը զաթիլէտի իլէ պէրապէր սէֆիհ , վէ առալէթբէրվէրիլի իլէ քէսպը շէրիֆ իթմիշ օլան պու հիւքիւմտար Բպաննօլլարըն քէնտի մէմալիքինտէ կէօրիւնտիւքլէրինտէն պէրի , ախլագընը պիւսպիւթիւն թէպտիլ իտուպ , գօրգադ վէ միւթէրէտտիւտ պիր հալէ կէլմիշ իտի :

Օրթա պօյլու թէնասիւպը էնտամը եէրինտէ , չէհրէսի եագըլըգլը , վէ պագըլը միւէսսիր օլան պու հիւքիւմտարըն էվլատլըլընտան , եալընըզ պիր թանէսի պէրհայաթ գալարագ խըրիսթիյանլըլը գապոլլ իլէ , Տօն Բէթրօ թէսմիլլէ օլունուպ քէսպը իշթիհար իլլէտի . Մօնթէզուամ վէ թուլա իսմի իլէ թանընմըլ օլան Սպաննա գօնթլարը . վէ 1697 սէնէսինտէ Մէքսիգայա պաշ վէքիլ նաապ օլունան ժօղէֆ վալլատէրէզ նամ զաթ պունլարըն սիւլալէսինտէն իլէրի կէլմիշ տիր :

Փսրթէզ , Մօնթէզուամ բուհընը թէսլիմ իտէր իթմէզ , խէլէֆի Գուէզլավագայա իմբէրաթօրըն վէֆաթընը պիւլտիրտի , ապիմա հիւքիւմտարըն նէլտինտէ պուլունան ալթը նէֆէր ասըլլատէլէր , միւթէվէ-

Փանըն ճէնազէսինի շէհրէ կէօթիւրտիւէր Սպանի-
լարը մուհասէրէ իթմիշ օլան ահալի, իմքերաթօրլարը-
նըն ճէնազէսինի կէօրտիւքէրինտէ, իշղալ իթտիքէլի
մէվգըլարը թէրք իլէ ճէնազէսին արգասը սըրա կիթ-
մէյէ պաշլատըլար, պիր ազ սօնրա իմքերաթօրըն վէ-
ֆաթը խապէրի հէր թարաֆա տաղըլուպ, սապահա
գատար շէհրին հէր ճիհէթինտէն ահ ու ֆէրեատ վէ
աղլամագ սէտալէրի արշա չըգմայա պաշլատը n հա-
պահլէյին ազիմ պիր ալայի վալա իլէ ճէնազէ գալ-
տըրըլուպ, Մէքսիգա իմքերաթօրլարընս մախպուս ծ-
լան գապըրիսթանտա տէֆն իտիլտի:

Իմքերաթօրըն վէֆաթը իլէ սուլս իւմիւտի տա-
խի մահվ օլտու, ճէնազէ ալայը էսնասընտա մուվագ-
գաթէն թաթիլ իտիլմիշ օլան մուխասէմաթէ, էվվէր-
քինտէն, զիյատէ պիր շիտտէթլէ տէվամ օլունմայա
պաշլատը, Մէքսիգալըլար պէօյիւք բութխանէնին պիր
թարաֆընտա պուլունան եիւքսէք գուլէյի պէշ եիւզ
նէֆէր սէշմէ ապէր իլէ թահքիմ իտուպ Սպանիօլարը
օրատան վուրմայա պաշլատըլար:

Դօրթէզ՝ մէզքիւր գուլէ զապթ օլունմատըգճա
րիւճաթ միւմքին օլամայաճալընը անլայարագ, ժան
Էսգօպար նամ զապիթի գուվլէյի ճէսիմէ իլէ պու
միւշկիլ իլէ թային իթտիքտէն սօնրա, քէնտիսի տէ
եարալը գօլունա պիր գալգան թագարագ եալըն գը-
լըճ մէյտանը մուհարէպէյէ աթըլտը:

Ապէր գօմանտաղլարընս իմթիպալ իտէրէք, թա-
րիֆի նագապիլ պիր շէճաաթլա գուլէյէ հիւճիւմ իթ-
տիլէր: Մէքսիգալըլար իսէայնի շէճաաթլա մուգալէ-
մէթ իթտիքլէրինտէն, օրաճըգտա գուճագ գուճաղա
պէհէթամիլղ պիր մաչգաթէլէ պաշլանտը. պիր շաթ-
եէք սաաթ զաքֆընտա գուլէտէքի մուհաֆըլար քեա-

միլէն գըլըճտան կէշիւրիտիյի կիպի, թէքմիլ Պըրահիմ-
լէր տախի սիւհապէտէսթ օլարագ տէօյիւշէ տէօյիւշէ
թէլէֆ օլտուլար. պատէհու թըլաոգալալըլար դուլէ-
յի աթէշէ վէրտիլէր քի, տէրհալ եանըպ եըգըլը վէր-
տի:

Ֆագաթ մուհարէպէ սօգագլարտա, վէ ալէլսու-
սուս թագուապա ճատտէսի աղղընտա քէմալի շիտտէթ-
լէ տէվամ իթմէքտէ իտի. Գօրթէզ, սիւվարիլէրլին
պաշընա կէշէրէք տիւշմէնին իւղէրինէ էօյլէ տէհէթ-
լիւ պիր հիւճիւմ իթտի քի, հէման Մէքսիգալըլարըն
խաթլարը պօղուլուպ եէքտիկէրէ գարըշտըլար, լաքին
քէնտիսի տէ ըէֆիգլէրինտէն այրըլմըշ օլտուղունտան
էօնտէն արգատան մուհասէրէ իտիլտի իսէ տէ, սէրի
պիր հարաքէթ իլէ եան սօգագլարտան պիրինէ աթ-
լայըպ, պու աղիմ թէհիլքէտէն խէլաա օլտու. լաքին
թամ պու սըրատա Գօրթէզ, Սնտրէա Տուէրըօնըն ա-
թընտան տիւշմիւշ օլմաղըլա պիր պէօլիւք Մէքսիգա-
լըլարտան էսիր իտիլիպ կէօթիւրիւլտիւյինի կէօրմէսի
իլէ, հէման եըլտըրմ կիպի իւղէրլէրինէ հիւճիւմ ի-
տէրէք, տօսթուընը ալըպ կէօթիւլմէքտէ օլան տիւշ-
մէնլէրի վուրուպ տաղըթտը:

Տուէրրօ, պու մէմուլին ղայրի մուալէնէթտէն եիւ-
րէք ալարագ պէլինտէն գըլըճընը չէքմէքլէ, Մէքսի-
գալըլարը տօղրամայա պաշլատը, պատէհու աթընա
սիւվար իլէ մըղրաղընը ալըպ վէ Գօրթէզ իլէ պիրլէ-
շիպ, տիւշմէնին սըգ խաթլարընը եարա եարա Սպան-
եօլ պէօլիւքլէրինէ իլթիհաք իթտիլէր. պատէհու Գօր-
թէզ ըիւճաթ պօրուսունը չալտըրտը քի, ճէնկ ու
ճիտալտէն եօրուլմիւշ վէ թապ ու թուվանը գալմամըշ
օլան տաքէր՝ միւնթաղամ սուրէթտէ կէրի չէքիլտի:

Պու մուհարէպէտէ Սպանեօլլարտան հիշ պիրի

Թէլէֆ օլմատըղը կիպի, եարալըլար տա բէք աղ օլ-
տուլունտան սօն աէրէճէ մէսրուր օլտուլար:

18

Սպանեօլլար պիր չօգ թէլէճաթ իլէ բիւնաթ իսէրլէր .
Օթումպա մուհարէպէսի :

Ֆիլ հագըգա պու մուղաֆիէրիյէթ Սպանեօլլարը
մէֆնուն իթտի իսէ տէ, երնէ հալլէրի թէպէտտիւլ
իթմէյիպ, տայիմա պէօյիւք պիր թէհիւքէ իչինտէ
պուլունույօրլար իտի . մուհիմաթ թիւքէնմիշ, պարութ
պիթմէք իւզրէ պուլունմուշ, ապքէր եօրկուն վէ չօգ-
լարը տա մէճրուհ օլտուգտան պաշգա, տիւշմէն տէ
պիր թարաֆտան թէքմիլ գուվվէթի իլէ բիւնաթէ
մանի օլույօր իտի :

Մէքսիդալըլար հիւճիւմ իլէ մաղլուպ իտէմէտիք-
լէրի Սպանեօլլարը, աճըգլա զալէպէ իթմէք ֆիքրի
իլէ թէքմիլ սէլտէրի վէ քէօրլիւլէրի երգմըշլար, վէ
թարիքը բիւնաթը պէօյլէճէ գաթ իթմիշլէր իտի . իմ-
տի Սպանեօլլար եա աճըգտան թէլէֆ օլաճաղլար,
վէ եախօտ բութլարա գուրպան իտիլէճէքլէր իտի .
Գօրթէզ, պուրալարընը նազարը տըգգաթէ ալարագ,
հէր նէ օլուրսա օլսուն Մէքսիդատան չըգմայա գարար
վէրտի, վէ պու պապտէ էրքեանը հարպը իլէ պիլ
միւշավէրէ ուզուն ուղատիյէ միւզաքէրէ իտիլտիքտէն
սօնրա, պէրայի իհթիյաթ կիճէնին գարանլըղընտա բիւ-
նաթ իթմէք ֆիքրի թագտիր վէ թասվիպ իտիլտի :

Գօմանտար, իրթէսի կիճէ եօլա չըգմագ իչին լա-

զըմ կէլէն թէտարիքեալ իլէ մէշղուլ օլուպ , երգըլ-
մըշ քէօբրիւլերին եէրինէ գօյմագ իւղըէ պիր թագըմ
էյրէթի վէ միւթէհարրիք քէօբրիւլէր եաբտըրտը . ճէմ
խտիլէն սէրվէթի նըղամէն ապէրէ թէվզի իթտի , վէ
գըրալա կիտէճէք օլան խաղինէլէրի տախի թահտը
էֆիլիյէթէ վաղ իթտիքտէն սօնրա , ալէթթահիլ վէ քէ-
մալի իհթիրագ իլէ օրտուլը պիր սուրէթը միւնթաղա-
մատէ եօլա չըգարտը :

Սանտօլալ , Օրտալ , վէ Լույի ֆըրանչէսգա , մա-
յէթլէրինտէ իքի եիւզ նէֆէր ճէսուր ապէր պուլուն-
տուղու հալտէ էօնտէն իլէրլէմէքտէ , էն արգատա
պուլունան ասաքիրին պագըյէսի տախի Ալվարատօ ի-
լէ Վէլասգուէզ տէ Լէօնըն թահտը գօմանտալարընա
վէրիլտիյի կիպի , քէնտիսի տէ Մօնթէզումանըն ֆա-
միլեասը իլէ տիկէր էսիր տիւշմիւշ ասըլատէլէրին ,
պուլունտուղու օրտուլըն մէրքէզինտէ պուլունույօր ի-
տի . էյրէթի քէօբրիւլէր վէ թօբ պաթարեալարը տա-
խի Գօրթէզին թահտը գօմանտալարնտա պուլունույօր
խտի . միւթթէֆիգիյն ապէրի իսէ , իւշ ֆըրգալարա
թագսիմ իտիլմիշ իտի :

Իշթէ պէօյլէճէ Սպանեօլ օրտուսը եարը կիճէտէն
պիր աղ սօնրա , եանի 1520 սէնէսի Յուլիսինին պիրին-
տէ հարաքէթէ պաշլատը . լէյլէյի մէզքիւրէ կէօզ
կէօզիւ կէօրմէզ տէրէճէ գարանլըգ օլտուգտան մա-
տէ , պիր տէ սաղանագլար գօբարճասընա եաղմուր
եալըյօր իտի . Սպանեօլար քէմալի սիւքիւթ իլէ շէհ-
րին գարայա էն եագըն օլան թապուգայա կիտէր ըրխ-
թըմըն իւզէրինտէն իլէրլէմէյէ պաշլատըլար . պուրա-
սը թըլասգալատան տէնիզէ տօղրու . կիտէր թարիգտէն
տահա ուղագ օլմաղըլա , Մէքսիգալըլար պու ճիհէ-
թին սէտլէրինի լպըղըլըլա պօղմայա լուզում կէօր-

մէմիչէր իտի . Սպանեօլլար պիլա միւմանաթ սէտտին իլք պօղուտուղու մահայէ վասըլ օլտուլար . տիւշմէնին ֆիրարլարընտան խապէրտար օլմասըղընա գահաաթ կէթիրմիչէր իտի .

Ֆադաթ Սպանեօլլար ալտանըլօրլար իտի . տիւշմէն , կիզլիճէ հէր պիր հարաքէթլէրինի կէօզլէմիշ օլմաղըլա , Սպանեալըլար էյրէթի քէօբրիւյի գօւրմագ վէ աթլար իլէ թօրլարը կէշիրմէքլէ մէշղուլ իքէն , պիրտէն պիլէ պօրու սէտալարը վէ տէհշէթամիզ եայղարալար իշիտէրէք , նէյէ օղրատըղլարընը պիլմէտիլէր . պուըն միւթէագըպ իւզէրլէրինէ եաղմուր կիպի թաշ վէ օգ եաղմայա պաշլատը .

Թամ պու սըրատա թօբլարըն պղըրըղընտան քէօբրիւ , եէրինտէն չըգմաղ սուրէթտէ չէօքիւպ չաւմուրա սարլանը վէրտի . Մէքսիգալըլար տա գուտուրմուշ ճանաւարլար կիպի պիր շիտտէթը միւտհիշէ իլէ էթրաֆլարընը սարտըլար . Սպանեօլլար , տիւշար օլտուգլարը թէհլիքէյի կէօրիւպ ալէլ աճէլէ իքլնճի հէնտէյէ կէշտիլէր . կիճէնին գարանըղը վէ եաղմուրըն շիտտէթի , սիւհալարընը լայըղը վէճհ իլէ իսթիմալէ մանի օլույօր իտի .

Թէքմիլ շէհրին էհալիսի Սպանեօլլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք կիթտիքճէ սըգըշտըրտըլար . Սպանեօլլար մուգավէմէթտէն վէ տէհշէթլիւ սէլլէր կիպի իւզէրլէրինէ տիւշէն տիւշմէնի տօղրամագտան թապ ութուվանլարը գալմայըպ , պիր գաշ տագըղա զարֆընտա ինթիզամլարը պօղուտու . սիւվարի , բիյատէ , զապիթ , նէֆէր , վէ տօսթ , տիւշմէն , եէքտիկէրէ գարըշարագ , քէօր քէօրունա վէ գուճագ գուճաղա պիրի պիրլէրի իլէ վուրուշուպ պօղուշմայա պաշլատըլար .

Պու սըրատա Գօրթէզ , եիւղ նէֆէր բիյատէ վէ

պիր դաշ սիււարի իլէ իքի հէնտէքլէրի կէշիպ դարայա
այագ պասմայա մուվաֆֆագ օլտուղու կիպի, պիր
թարաֆտան տախի բէյաթէրէյ ազատէյի ճան իտուպ
տա քէնտի եանընա կէլէն ասքէրի թահաը ինթիզամէ
սլարագ մուգալէմէթէ հազըրլատըգտան սօնրա, գա-
լանլարը տա գուրթարմագ իւզրէ թէքրար հատսըզ
հիսապսըզ տիւշմէնին իշինէ աթըլար քի, պու խէ
նէֆսինի մուհագգադ պիր էօլիւմին գուճաղընա աթ-
մագտան պաշգա պիր շէյ տէյիլ իտի. լաքին պու ի-
յիտատէմ, սատըգ վէ ճէսուր արգատաշլարընըն հա-
լի հալլ իշթիմալինի կէօրէրէք, պիր ճէսարէթը ֆէվ-
գէլատէ քէսպ իտիյօր իտի:

Գօրթէզ, ումպլմըն սէլամէթի իշին քէնտի նէֆսի-
նի ֆէտա իթմէքտէն պիր ան կէրի տուրմայօր իտի,
մումաիլէյին էն թէհլիքէլի նօգթալարա սալտըրլպ տա
ուֆագ պիր ճէրիհէ պիլէ ալմատըզը, միւթլագա ճէ-
նապը հագգըն ինայէթինէ համլ օլունմալը տըր. Գօր-
թէզ կէօզլէրի էօնիւնտէ արգատաշլարընըն տիւշմէնին
թազեիգի թահաընտա ճան շէքիշտիքլէրինի, նէհրին
տէրունինտէ պօղուտուգլարընը, եարալըլարըն ճան-
իքըրաշ վալէյլալարընը, վէ սաղ սաղ էսիր թութու-
լուպ տա բութլարա գուրպան իտիլմէք իւզրէ սիւրիւք-
լէյէ սիւրիւքլէյէ կէօթիւրիւտիւքլէրինի կէօրիւպ իշի-
տէրէք, գալ ու գալէմլէ թարիֆ օլունմազ տէրէճէտէ
միւքէտտէր օլույօր իտի:

Նիհայէթ արգա պէօլիւքտէն գուրթուլանլարը
միւթէագըպէն, վիճուպլէրի գան իլէ միւլէմմա վէ
եարալարլա մէսթուր սէքիլ նէֆէր Սպանեօլլար իլէ
հայլըճա թըլասգալալըլար, ալտըզը եարալարտան ա-
յագտա տուրմայա մէճալի գալմամըշ օլան Ալվարատօ-
նըն արգաար սըրա կէլմէքտէ իտիլէր:

Գործէզին արգատաշարը պուլունան զապիթէրին ճիւմլէսի, հաթտա պէտպահտ Վէլասկուէզ տէ Լէօն նամ ճէսուր տէլիգանլըտա իյլէրինտէ օլարագ, եա էսիր տիւշմիւշէր վէ եախօտ գաթլ իտիլմիշէր իտի. եալլնրզ Ալվարատօ հարիգ իւլատէ վէ ինանըմազ սուրէթտէ պիր հարաքէթը սէրիյէ իլէ ազատէյի ճան իտէպիլմիշ իտի: Շէօյլէ քի մումաիլէյ հինլէրճէ տիւշմէն թարաֆընտան իհաթա օլունուպ, արթըզ գուրթուլուշ օլմատըղընը անլայարագ, թէքմիլ գուվլէթիւնի ճէմ իլէ մըղրաղընը տէրին հէնտէյին ալթընա տալամասը իլէ օ պիր թարաֆա սըչրամասը պիր օլտու. պու հալ աոէթա պիր մուճիզէ կիպի թէլագգը իտիլտի. հաթտա Ալվարատօ պիլէ, իւզէրինտէն սըչրայըպ կէշտիյի հէնտէյին կէնիշլիյինի կէօրիւնճէ հայրէթինտէն շաշա գալտը. մամաֆիհ պու վագաայի հարիք իւլատէ պիր չօգ շահիտլէր իլէ թասսիգ օլունտուգտան մատէ, Սպանեօլլար պու իյիտ զապիթին նամ ու զիքրինէ հիւրմէթէն, մահալի մէզքիւրի «Ալվարատօ կէշիտի» թէսմիյէ իթտիլէր, վէ պէօյլէճէ իյիտ Ալվարատօ թալթիֆ իտիլտի:

Լէյլէյի միւտհիշէյի մէզքիւրէտէ վուգու պուլան պու գըթթալտէն գուրթուլանլար, թագուպա չէհրի գուրպինտէ եէքաիկէրի իլէ պիլլէշտիլէր, շաֆագ աթտըղընտա, Գորթէզ ասքէրին նըսֆը զայպ օլտուղունը վէ պագը գալանըն տախի մէճրուհ վէ մէյուս պիր հալտէ պուլունտուղունը կէօրիւպ, զայպ իթտիյի պունճա սատըզ վէ ճէսուր արգատաշարընը եատ իտէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամագտան, վէ ահ ու ֆէրեատլէր իթմէքտէն քէնտինի մէն իտէմէյօր իտի. ասքէր իսէ, գօմանտարըն քէնտի ըէֆիգլէրի հագգընտա իպրազ իթտիյի ըըգգաթ ու շէֆգաթը կէօրէրէք, մումաիլէյ-

հի պիր գաթ տահա սէվմէյէ , վէ եէնիտէն քէսպը ճէ-
սարէթ իթմէյէ պաշլատըլար :

Նասըլ քի տէտիք , պու պէտպահտ կիճէտէ Սպան-
եօլլարտան ալթը եիւզ նէֆէրէ եադըն աւքէր վէ պիր
չօգ զապիթան թէլէֆ օլուպ, թէքմիլ թօբլար վէ աթ-
լարըն նըսֆընտան զիյատէսի սախի մահվ օլտուլար :
Գօրթէզին էվվէլճէ թախմին իթտիյի կիպի աւքէրին՝
պու թէլէֆաթը , ալթուռն իլէ եիւքլի օլմալարը իլէ սէր-
պէսթ հարաքէթ իտէմէտիքլէրինտէն նէշաթ իթմիշ ի-
տի . նիհայէթ Մօնթէզումանըն պիրատէրի իլէ իքի զէվ-
ճէլէրի վէ մախտումը , էմնայի մուհարէպէտէ թէլէֆ օլ-
տուլար . եալընըզ հիւրմէթլիւ րահիպ Օլմէտօ , վէ թէր-
ճիմանլըգ իթմէքտէ օլան Սկուիլար իլէ Մարինա , մու-
ճիզէ նէվինտէն օլարագ պու դաթլըամտէն ճանլարը-
նը գուրթարմըշ իտիլէր :

Մէքսիգալըլար , Սպանեօլլարը հէր թարաֆտան
սըգըշտըրտըղլարը հասէպի իլէ , Գօրթէզ աւքէրին պա-
դըսընը թահաը թէէմինէ ալմագ իւզրէ , Մէքսիգա
չէհրինտէն իքի միլ գատար ուզագտա վագը թէրէ-
լէրտէ , էթրաֆը գալա վէ պիր գաշ գուլէլէր իլէ միւս-
թահքէմ պիր բութիսանէյի զապիթ իտուպ օրասընը օր-
տուկեազ իթթիսազ իլլէտի . մէզքիւր բութիսանէտէ
մըգտարը քեաֆի էրզագ տա պուլուռնուպ , Սպանեօլլար
պուրատա պիրազ նէֆէս ալտըլար , վէ ճէնապը Հագ-
գա թէչէքքիւր իթտիլէր . պու իլթիճակեանըն զիքրի-
նի էպէտի գըլմագ իչին մուհարէպէտէն սօնրա մահալի
մէզքիւրտէ « Եարտըմճը Մէրեէմանէ » նամը իլէ ու-
ֆագ պիր մանասթըր ինշա իթտիլէր :

Պատէհու Գօրթէզ , զապլթանը իլէ պիլ միւզա-
քէրէ , Մէքսիգատան եիրմի միլ գատար ուզագտա օ-
լան իրլասագալա չէհրինէ չէքիլմէք իւզրէ եօլա չըգտը ,

զիրա անճադ պու շէհրտէ սէլամէթ պուլաճադլարը պէրիհի իտի . ապէր ալթը կիւն պիր տիւզիւյէ պաթագլըզլար արասընտան եիւրիւտի . էսնայի ըահտէ էրզադ ու մուհիմմաթըն մէֆգուտիյէթինտէն վէ Մէքսիգա շէթէլէրինտէն շէքտիքլէրի մէշադգաթա վէ տիւշար օլտուզլարը խասարաթըն թարիֆի մուհալ աըր :

Խասթա վէ հարալը օլան ապէր աճլըգտան էօլմէմէք իշին եապանի օթլար եէմէյէ մէճպուր օլտուլար . պու մէշադգաթը թագաթֆէրսա արասընտանէկէր պիր թէսէլլիէրի վար իսէ , օ տա դօմանտարլարը հադգընտա օլան մուհապէթ ու էմիլյէթլէրի իտի . ֆիլ հադըգա Գօրթէզ , ապէրին ուզրունա նէֆսինի թէհլիքէտէն ասլա էսիրկէմէյիպ , հէր քէսին իմտատընա դօշմադտա , վէ միւլայիմանէ սէօզլէր իլէ թէշճի վէ թէսէլլի իթմէքտէն պիր ան կէրի տուրմամադտա իտի :

Ալթընճը կիւնի Սպանեօլլար , Մէքսիգատան թըլասդալայա կիտէճէք եօլըն իւզէրինտէ պուլունան Օթումպա շէհրինէ վասըլ օլունուպ , կիւնէշ տօղար տօղմազ եօլա չըգտըլար , Մէքսիգալըլար տայիմա Սպանեօլլարը թագեիգ իթմէքտէ իտիլէր . Մարինա՝ տիւշմէնին Սպանեօլլարը թահքիր եօլու տէտիքլէրի սէօզլէրէ տըգգաթ իտէրէք « Կիտին կիտին ալչադ հայտուտլար , կիտին քի միւսթահադ օլտուղունուզ ճէզայա չարըլլասընը » իպարէսինի Գօրթէզէ պիւտիրտի . ֆիլ հադըգա Սպանեօլլար եիւքսէք պիր մէվգըյա վասըլ օլուպ , բիյշկեահը նազարլարընտաքի ղայէթ վասի պիր օվանըն , հատսըղ հիսապսըղ տիւշմէն իլէ տօլու օլտուղունը , քէմալի աէհշէթլէ կէօրտիւլէր :

Մէքսիգալըլարըն պիր ուֆադ գըսմը էսնայի ըահ-

տէ Սպանեօլլարն հարաքէթինէ միւմանաթ իթտիք-
լէրի սըրատա, թէքմիլ գուվլէթլէրի իլէ Գօրթէղին
պէհէմէհալ կէչմէյէ մէհպուր օլտուղու Օթումպա օ-
վասընը թութմուշար իտի. Սպանեօլլար պու հատսըղ
հիսապսըղ գալապալըղը կէօրտիւքլէրինտէ, էն ճէսուր-
լարը պիլէ մէյուս օլմաղա պաշլատըլար, լաքին իյիտ
Գօրթէղ, վագըթ շայպ իթմէքլէ ապէրին տէհէթինի
արթըրմամադ իչին, զաիֆ օրտուսունը տէրհալ թահտը
ինթիզամէ վազ իլէ ճէնկէ հազըրլանտը. պագը գալան
պիր գաշ աթլարը ճէսուր սիւվարիլէրէ վէրիպ օլտու-
նըն տիւշարը թէհլիքէ օլան ճիհէթինէ իմտատա եէ-
թիշմէլէրինի թավսիյէ իթտիքտէն, վէ քէնտի տէ աս-
քէրին պաշնա կէշտիքտէն սօնրա, եիւքսէք վէ հարա-
րէթլի պիր սէտա իլէ:

— Սէվկիլի տօսթլարըմ, մալիք օլտուղսնուղ
ճէսարէթ ու պէսալէթի կէօսթէրէճէք վագըթ շիմտի
տիր, զիրա իշթէ եա մուղաֆֆարէն ազատէյի ճան ի-
տէճէք, վէ եախօտ պիւսպիւթիւն մահվ օլաճագ պիր
հալտէ պուլունույօլուղ. իմտի քէնտիմիղի ճէնապը
Հագգա թէվտի իտէրէք պիւա բէրվա հիւճիւմէ գօյու-
լալըմ, տէտիքտէն սօնրա, Սպանեօլլար տիւշմէնին սըգ
սըգ խաթլարընը եարըպ կէչմէյէ պաշլատըլար:

Պուրատա զուհուրա կէլէն գարըշըգլըղըն թարի-
ֆի միւմքինսիղ տիր, Մէքսիգալըլար պու իւք մուհա-
ճէմէյէ քէմալի ճէսարէթլէ մուգավէմէթ իթտիլէր.
Սպանեօլլար իսէ սօն տէրէճէ մէյուսանէ վէ ճան հագ-
գըլըլա տէօյիւշէրէք տիւշմէն պէօլիւքլէրինի եարըպ
կէչմէյէ տէվամ իտիյօլլար իտի իսէ տէ, իտաղըմըշ
օլան ապէրին նէրինէ տահա ճէսիմ միւֆրիղէլէր գա-
լըմ օլույօր իտի:

Ճէօրթ սաաթ գատար պու մինվալ իւզրէ մուհա-

րէպէ իտիտիքտէն սօնրա , Սպանեօլլարտա արթըգ թապ ու թադաթ գալմատը : Գօրթէզ պու թէհլիքէ էսնասընտա պիր շէյ խաթըրլատը . մումաիլէյհ , Մէք-սիգալըլարըն ատէթլէրինճէ իմրէրաթօր սանճաղընըն էսիր տիւշմէսինտէն , վէ եախօտ սանճագտար ժէնէ-րալըն գաթլ օլունմասընտան , ապէրին տաղըլըլ օլ-տուղունը էվվէլճէ իշիթ միշ օլմաղըլա , տէրհալ մէգ-քիւր սանճաղը էլէ կէշիրմէք ֆիքըրինէ տիւշտիւ :

Մէքսիգա ապէրինին Չիուհագածին նամ պաշ ժէնէրալը , օրտունըն մէրքէղինտէ եիւքսէք պիր թահ-տըրէվան իւզէրինտէ քէմալի տէպտէպէ իլէ օթուր-մուշ իտի . ժէնէրալը մումաիլէյհ պիր գուվվէյի ճէսի-մէնին թահտը մուհաֆագալարընա հէվալէ օլունան մէգքիւր ալթունտան մամուլ , վէ լէնկեարէնկ թիւյլէր իլէ միւզէյեէն պայրաղը թութմուշ օլտուղու հալտէ էօթէ պէրի սալլայօր իտի :

Գօրթէզ , տէրհալ Ալվարատօ , Սանտօվալ , Օլիտ , Տաւիլա , նամ ճէսուր զապիթլէրի սիւվարի օլտուգ-լարը հալտէ , վէ եիւմի պէշ նէֆէր գատար տա իյիտ քիյատէ ապէրինի իսթիսհապէն , էօնիւնէ կէշլմէքտէ օլան տիւշմէն խաթլարընը եարըպ շիյնէյէրէք իլէրլէ-մէյէ պաշլատը . պու պէհատըր քիմնէլէր , ագըլլարա հայրէթ վէրիճի պիր ճէսարէթ իլէ պիր գաշ տաղըգա զարֆընտա ժէնէրալա թէգարըրուպ իտէրէք էլինտէքի պայրաղը էսիր ալարլար . Գօրթէզ տախի պիր մըզ-րագ տարպէսի իլէ մումաիլէյհի հէման օրաճըգտա գաթլ իյլտի . Մէքսիգալըլար , մուգատտօէս սանճաղըն էսիր տիւշտիւյինի կէօրտիւքլէրինտէ , սիւհալարընը պըրաղըպ տաղլարա ֆիրար իթմէյէ պաշլատըլար :

Իշլէ Սպանեօլլարըն եէնի տիւնեատա գաղան-տըղլարը պու մէշհուր վէ բարլագ մուգաֆֆէրիլէթ

պէօյլէճէ խիթամ պուտու . ասքէր բէք զիյառէ եօր-
կուն օլմաղըլա, Գօրթէզ տիւշմէնի թէագըլլ իթմէյուպ,
անճագ օրտուկեահտա պըրագտըզլարը քիւլլիյէթլիւ
սէրվէթի զապթ իթմէքլէ իզթիֆա իթտի . պու մու-
հարէպէտէ կէրէք Սպանեօլլար , վէ կէրէք Թըլասգա-
լալըլար , հայրէթէ շայան տէրէճէտէ իպրագը շէճաաթ
իթտիլէր , լաքին Գօրթէզին օ կիւնքի կէօսթերտիյի
ճէսարէթ ու պէսալէթինէ հիշ պիրի միւսալի աոտ օ-
լունամաղ . միւվէրրիլէրին գավլինճէ , իքի եիւզ պին
քիչիտէն իպարէթ օլան Մէքսիգալլըլարտան, եիրմի պի-
նի օ կիւն մէյառնը մուհարէպէտէ թէլէֆ օլմուշ ի-
տի . Գօրթէզ տախի հայլըճա ատէմ զայպ իթտի .
պաշլըճա միւթթէֆիգիյն ասքէրինտէն բէք չօգ թէլէֆ
օլտու , վէ քէնտի տախի պիր սարան թաշընտան վու-
րուլարագ մէճրուհէն աթընտան եէրէ տիւշմիւշ իտի .

Մուգաֆֆէրիյէթին իքինճի կիւնի օլան Յուլիսին
սէքիղինտէ, Սպանեօլլար պիլա միւմանաաթ Թըլասգա-
լայա կիրտիլէր . պէօյիւք գըսմը եարալը վէ եօրղուն
օլտուզլարը հալաէ , տէօրթ եիւզ գըրգ նէֆէր ասքէր
գալմըշ իտի . օրտունըն պու հալի , պիր այ էվվէքի
հալինէ պիւսպիւթիւն մուղայըր իտի . օ վագըթ իշին
մուվաֆագըլէթլէ պաշա չըգաճաղընա չիւպհէլէրի
եօգ իքէն , շիմտի հէր շէյաէն քէֆֆը եէտ իտէրէք ,
Դուպա ճէզիրէսինէ ավտէթ իթմէք լազըմ կէլիյօր ի-
տի .

19

Գօրթեգին Թըլասգալասա պուլունսոնդու էսնասէ
զուհուրէ կէլէն հասխէլէր .

Սպանեօլար , Թըլասգալըլարտան աղիւմ պիր մու-
հապէթ վէ տօսթլուգ իլէ դապուլ օլունտուլար , պիւ-
թիւն ահալի մէսէրրէթ վալէյլարը իլէ Սպանեալը-
լարը իսթիգպալ իտուպ , պաշլարընա կէլէն ֆէլաքէթ-
տէն տօլայը , անսամիմիւլ պալ պէյանը թէհսիւֆ իթ-
տիլէր . Գօրթէլ՝ ըուէսսայի դապայիլտէն միւթէպէր
պիր զաթըն խանէսինտէ միսաֆիր օլտու , ֆազաթ
մումաիլէյհ կէրէք եօրկունլուգտան , վէ կէրէք պա-
շընտա ալմըշ օլտուղու ճէրիհանըն քէսպը իւֆնէթ
իթմէսինտէն , էօլիւմ հատտինտէ խասթալանըպ , հէմ
քէնտի ատէմլէրինին վէ հէմ տէ Թըլասգալարըլարըն
քէտէրինի մուճիպ օլտու .

Ասըլզատէլէր հէր կիւն մահզուն պիր չէհրէ իլէ
կէլիպ խասթանըն նասըլ օլտուղունը քէմալի մէրաղլա
սիւալ իթտիքէրի կիպի , խընճալընճ տհալի տախի
գարընըն էօնիւնէ պիրիքէրէք , վէ աղլայըպ սըզլայա-
լադ պէյանը մաթէմ իթմէքտէ իտիլէր . ճիւմհիւրի-
յէթ թարաֆընտան մէմլէքէթին էն հազըգ թապիպ-
լէր՝ Գօրթէգին թէտավիսինէ թայլին իտիլտի . Պունլար՝
մէմալիքի մէզքիւրէտէ պուլունան գուվլէյի սըհհիյե-
յի հայիղ օթլարը , եէքտիկէրինտէն թէֆրիգ իլէ եէ-
րինտէ , վէ լուղումը թագտիրինտէ իսթիմալ իթմէք
խասսէսինէ մայիք ատէմլէր օլուպ , քէնտի միւճէրրէպ-
լիքէրի իլէ ազ միւտտէթ զարֆընտա խասթալըգտան

դուրթարըպ, և արասընը տախի գաբամայա մուվաֆագ օլապիլտիլէր :

Գօրթէզ, քէսպը իֆագաթ իտէր իթմէզ միւթա-
տը օլան իշէր իլէ իշթիլալէ պաշլատը, ֆագաթ ա-
քէրին պէօլիւք գըսմը, վէ ալէխուսուս նարվաէզին
ասքէրի շիքեայէթէ պաշլայըպ, պէօլէ սէմէրէսիզ վէ
թէհլիքէլի պիր թէշէպպիւսաթը թէրք իլէ Գուպա ճէ-
զիրէսինէ ավտէթ օլունմայա տայըր գօմանտարա պիր
արզուհալ թագաիմ իթտիլէր. հաթտա Սնտրէա տէ
Տուէրթօ տախի, սօն վագաալէրտէն բէք զիյատէ միւ-
թէէսսիր օլտուլունտան, պու պապտէ Գօրթէզի գան-
տըրմայա չապալայօր իտի :

Գօրթէզ, պու հալլէրտէն բէք զիյատէ մահզուն
օլտու իսէ տէ պէյան իթմէք իսթէմէտի, մումաիլէյհ
գալպէն ասքէրին պուլունտուզը հալի վէսամէթի տիւ-
շիւնէրէք, իշթիքեալէրինի հագլը պուլույօր իտի. ֆա-
գաթ պէհհմալ Մէգսիգայը զապթ ու թէսիլը իթմէք
արզուսընը թէրք իտէմէտիյինտէն, կեահ ըզհարը հիւ-
միլէթ վէ կեահ շիտտէթ իլէ ասքէրին իշթիքեալէրինի
թէսքինէ չալըշտը, վէ մէրգումանը ավընտըրըպ մէշղուլ
իթմէք Ֆիքրի իլէ օլտույը շէհիրտէն տըշալը չըգար-
տը, եախօտ չըգարմայա մէճպուր օլտու :

Զիրա էվվէլէէ քէնտինէ սատագաթ իթմէք իւզլէ
եէմին իթմիշ օլան թէքգագա ահալիսի, Սպանեօլլայըն
մաղլուպիլէթինտէն ճէսաքէթ ալարագ իսեան իթմիշ-
լէր, վէ Զէմբօալար իլէ Մէգսիգայա կիտէն պիր Սպան-
եա պէօլիւլի իւղէրինէ տիւշէրէք հայլըճա խասարաթ
վէրմիլշէք իտի, Գօրթէզ բէք զիյատէ ճանը սըգըլա-
րագ ասիլէրի թէէտիպ իթմէք իսթէտի, գաթլ իտիլէն
արգատաշլարընըն ինթիգամընը ալմագ իւզլէ, նարվա-
էզին ասքէրի մէմուսնէն պու մուհաճէմէյէ իշթիրագ

իթտիբլէրինտէն , օրտու տէրհալ եօլա չըդըպ պիր գաչ հաֆթա զարֆընտա աօլլէրտէն բէք չօղունը թէլէֆ իթտիբտէն սօնրա չէհիր զապթ օլունտու :

Թէբգագա չէհրի , Վէրա-Գըրուզ թարիքի իւզէ-րինտէ հարպ նօգթէյի նազարը իլէ բէք մուհիմմ պիր մէվգը օլտուղունտան , Գօրթէզ չէհրի մէզըլւը էթրաֆընտա մէթէրիսլէր ինչա իթտիրուպ իսթիհքեամ վէրտիբտէն մատէ , իթթիսալինտէ պուլունան եիւքսէք պիր տաղըն իւզէրինտէ տախի գուլվէթլի պլը գալէ եարտըլտըպ Սէկատա թէսմիյէ իլէ պիր գաչ Սպանեճլ աքէրինին թահտը մուհաֆազալարընա իհալէ իթտի

Պու սօն մուվաֆագըյէթտէն աքէր պիր ազ ճէ-սարէթ ալարագ , Սպանեայի ճէտիտի թէրք իթմէք սէօղլէրի իշիտիլմէզ օլտու , Գօրթէզ պու հալտէն մէֆնուն օլարագ Սպանեատան վէ ճամայիգատան իմ-տատ կէլէնէ գատար , Մէգսիգանըն իշղալինի գօլայ-լաթմագ վէ աքէրին առէթինի արթըրմագ իւզրէ ան-լէրի եազըն վիլայէթլէրէ մուհաճէմէյէ սէվգ իյլէտի . Փիլհադըգա Գօրթէզ , Նարվաէզին կէմիլէրինտէն տէօրթ թանէսինի պիր առէմէ թէվտի իլէ , աքէր , պարութ , աթ , վէ սայըր մուհիմմաթը հարպիյէ միւպայա իթ-մէք իւզրէ եօլա չըգարմըշ իտի , պունտան պաչգա Մէգսիգանըն էթրաֆընը իհաթա իտէն վասի կէօլէ սահիպ օլմատըգճա , չէհրին զապթ ու մուհաֆազատը միւմքին օլամայաճաղընը նազարը տըգգաթա ալարագ , օն իքի առէտ խաֆիֆ չէքտիրմէլէր եարտըրմագ , վէ լուզումը թադտիրինտէ բարչալարը եէքտիկէրէ ըապթ իլէ կէօլէ էնտիրմէք իւզրէ , տաղարտան օտուն թէ-տարիք իթտիլէր :

Գօրթէզին ազլ ու զէքեսսընա պահտ տա եալ-տըմ իտիյօր իտի . զիրա Գուպա վալիսի , Նարվաէզին

մուվաֆաղը յէթինտէն էմին օլտըաղ , մումաիլէյին արգասնտան ապէր , սիլահ վէ մուհիմմաթը հարպիյէ իլէ տօլու իքի կէմի տահա կէօնտէրմիշ իտի , Վէրա-Գըրուզըն մուհաֆըզը լիմանա կէլէն մէզքիւր սէֆի-նէլէրին տէրունինտէ պուլունան ապէրի , Գօրթէզին օր-տուսըյըլա պիլիէշտիմէյէ գանտըրմըշ օլտուզու կիպի , պիր գաշ կիւն սօնրա ճամայիգա վալիսի թարաֆընտան եէնի մէմէքէթլէր քէշֆ իլէ քէսպը շէրէֆ իթմէքիւղ-լէ կէօնտէրիլէն իւշ սէֆինէ տախի լիմանա վասըլ օլ-տուլար :

Պու կէմիլէր , մէմալիքին մէվգըսընա աշինա օլմա-տըզլարընտան մահսուլսըլ պիր եէրէ չըգմըշլար , վէ օրատա իգամէթ իտէն պիր գապիլէյի վահշիյէ թարա-ֆընտան բէք չօգ սըգընթը չէքտիքտէն սօնրա , աճ վէ պիլիլաճ գալտըղլարը հալտէ Վէրա-գըրուզտա պուլու-նան վէթանտաշլարը նէղտինէ ճան աթմըշլար , վէ Գօրթէզին տօսթլարը , պունլարտա քէնաթի թարաֆլա-րընա ճէլպ իթմիլլէր իտի , պունլարտան պաշգա , օ կիւնլէրտէ մէմուլին զայրի օլտըաղ Սէվիլտէն հարա-քէթ իթմիլ պիր թիւճճար կէմիսի տախի . մուհիմմա-թը հարպիյէ իլէ մէմու պուլունտուզու հալտէ Վէրա-Գըրուզա կէմիլ իտի քի , Գօրթէզ սէֆինէյի մէզքիւ-րէնին հումուլէսինի քեամիլէն սաթըն ալարաղ , մըգ-թարը քեաֆի քէսպը գուվլէթ էյլէտի :

Յիլ հագըգա բէյ տէր բէյ վիրուտ իտէն պունճա մուալէնէթ մուճիպի մահզուղիյէթ իտի իսէ տէ , ֆա-գաթ ուզուն վէ թէհլիքէլի պիր մուհասէրէ վէ մուհա-րէպէյէ քիֆայէթ իտէճէք գատար պարուլթ պուլուն-մամագտա իտի քի , պունըն տա չարէսի շու վէճճ իլէ պուլունտու , Օրտաղ , մուգատտէմա թըլասգալայա եա-դըն պիր տաղտա կէօրմիւշ օլտուզու պիր Վօլգանընի-

չինտէ , ալա ճընստան քիւլիյէթլի քիւքիւրտ պուլուն-
տուղունը խապէր վէրմիչ իտի . իմոի էսլահա նազըրը ,
մէզքիւր տաղտան պիր չօզ քիւքիւրտ թէտարիքի իլէ
լուզումը գատար պարութ հազըրլատը : Պու հալտէ
Գօրթէզին օրտուսընա իերմի աթ իլէ եիւզ սէքսէննէ-
ֆէր բիյատէ իլավէ օլունտուղունտան , Գօրթէզ , իս-
թէմէյէրէք եանընտա գալմըչ օլան նարվաէզլին աւքէ-
րինէ , Գուպայա ավտէթ իթմէյէ մէզուն օլտուգլարընը
պէյան , վէ մէրզուման տա կիթմէյէ բազը օլտուլար
քի , պէյլէճէ օրտու շիքեայէթճիլէրտէն վէ իսթիլալ
կիրուհընտան թէմիզլէնտի , վէ ասայիչի հալ եէնիտէն
իատէ օլունտու , անճագ Գօրթէզ տօսթու օլան Անտ-
րէա տէ Տուէրրօնըն տախի ավտէթ իտէնլէրէ իշթիրաք
իթտիլինէ բէք զիյատէ էսէֆ իտիյօր իտի : Զիրա
գարիյնի քիրամըն մալիւմի օլտուղու կիպի , մումաիլէյ
Գօրթէզին սաատէթինի արզու իտէն սատըգ տօսթ-
լարտան իտի :

Էվվէյճէ իֆատէ օլունտուղու վէճհ իլէ Գօրթէզ ,
մուգատտէմա Սպանեոյա պիր գաչ զապիթ կէօնտէրմիչ
իտի իսէ տէ , օ անտէն պէրու հէման մէրզուման հագ-
գընտա պիր մալիւմաթ ալընամատրղընտան , Գօրթէզ
Տիլէկօ տէ Օրտազ իլէ Ալօնզօ տէ Մէնտօզա նամ դա-
պիթլէրի իքինճի տէֆա օլարագ եօլա չըգարար . պուն-
լար , 1520 սէնէսի Հոկտեմբերինին եիրմի տօգուղընտա
վուգու պուլան վագաալէրին մազպաթասընը , վէ Մէք-
սիգա մէմալիքինին մահսուլտարլըզը վէ սէրվէթինի միւ-
պէյյին էվրագը , Սպանեոյա կէօթիւրտիւքլէրի կիպի ,
րահիպ Օլմէտօյա մուսովին օլմագ իչին բաբաղլար կէօն-
տէրիլմէսինի տախի իսթիտա իտէճէքլէր իտի . քէզա-
լիք Գօրթէզին մէմուրիլէթի թաստիգ օլունմագ զըմ-
նընտա , Վէրա-Դըյուղ իլէ Սէկուտա մէհաճիլէթի թա-

րափընտան մուսղի արդուհալէր տախի պունլարըն վա-
սէթասը իլէ գըրալա թագախմ օլունանագ իտի :

Պատէհու Գօրթէզ ևօլ հազըրլըղընը իքմալ իթ-
միշ, վէ չէքաիրմէ բարչալարը իլէ սիւհալար Վէրա-Գը-
րուզտան կէլմիշ օլմալըլա, արթըգ ևօլա չըգապիլըր
իտի . լաքին էվվէլա սաքէրէ պիր րէսմի կէչիտ իճրա
իթտիրաի : Պէշ եիւզ էլլի նէֆէրտէն իպարէթ օլան
օրտուսընըն սէքսէն նէֆէրի թիւֆէնկէնտաղ օլտուզու
կիպի, գըրգ նէֆէրի տէ սիւվարի իտի . տօղուղ բար-
չա տա թօբը վար իտի . պու ալայ աղիմ պիր գալա-
պալըղըն մուվանէհէսինտէ իճրա օլունուպ, թըլաոգա-
լա սաքէրի գօմանտանը տախի Գօրթէզէ իմթիսալ ի-
տէրէք քէնտի տէ պիր ալայ թէրթիպ իթմիշ իտի . Ըս-
պանեօլլար իլէ մուհարէպէյէ կիտէճէք օլան թըլաո-
գալալըլար օն պին քիշի օլուպ, էօնլէրինտէն չալկըլար
չալընմագտա իտի . պունլարըն զապիթլէրի գուլագ-
լարընա վէ տուտագլարընա ալթուն բարչալարը թագ-
միշ, պաչլարընը րէնկեարէնկ թիւյլէր իլէ թէյլին իթ-
միշ, վէ էլլէրինէ՝ իւզէրլէրի ալայիմի ֆիթուհաթ նաղշ
օլունմուշ գալգանլար իլէ մըզրագլար թութմուշ օլ-
տուզլարը հալտէ իլէրլէմէքտէ, վէ արգալարընտան
տախի սաքէր կէլմէքտէ իտի . մըզրագլարըն ուճունա
թալիդ իտիլմիշ օլան սանճագլարըն իւզէրինտէ, նէվ
պէ նէվ հայվանաթ թաօվիլլէրի չըզըմըշ իտի : Ասքէր՝
մէմլէքէթին ուսուլի իւզլէ իքի պէօյիւք գօմանտար-
լարը սէլամլտուրլար : Միւթթէֆիդլէրտէն էն զիյատէ
թըլաոգալալըլար իսահիշ իլէ մուհարէպէյէ կիտէյօր-
լար իտի :

1520 սէնէսի Դեկտեմբերինն եիրմի սէքիլինճի
կիւնի րահիպ Օլմէտօ, Գուտաաք Շէրիֆ այնընը իճրա
իթտիրտէն, վէ մուզաֆֆէրլէյէթ իչին տուալար օգուն-

տուգտան սօնրա , օրտու՝ Թէզէվգօ շէհրինէ միւթէ-
վէճճիւհէն եօլա չըգուր , զիրա պու միւսթահէմ՝ շէ-
հիր , Մէքսիգա շէհրինի իհաթա խաէն կէօլիւն գըյը-
սընտա օլմաղըլա , գայըգըլարըն սույա էնտիրիմէսի սու-
հուլէթլէ օլաճադ խաի . ալէլիսուսուս Մէքսիգայա տա
բէք եազըն պուլունտուղու ճիհէթլէ , օրտտան սըգ սըգ
մուհաճէմէլէր իլէ տիւշմէնի թազերիդ խաիլէպիլէճէյին-
տէն պաշլա , շայէտ մաղլուպ օլսալար պիլէ թէհիլքէ-
սիղճէ շէհրին տէլունինէ շէքիլիպ քէնտիլէրինի միւ-
տափաա իթմէք գօլայ օլաճադ խաի :

20

Թէզէվգօ շէհրինէ սուխուլլէրի . - Գօրթէգ պազը
ուճազ մուհանէմէլէր ինրա իսէր :

Պու էսնատէ տիւշմէն տախի պօշ տուրմայըպ միւ-
քէմմէլ սուրէթտէ միւտափաայէ հաղըրլանըյօր խաի .
Սպանեօլլարըն պաշ տիւշմէնի օլան Մօնթէղումանըն
պիրատէրի Գուէգըլապա , միւթէվէֆա իմբէրաթօրըն
եէրինէ հիւքիւմտար նասալ օլմաղըլա , Գօրթէղին կէրի-
յէ ալտէթինի մէն իթմէք իչին լաղըմ կէլէն թէտա-
րիքեաթտէ դուսուր իթմէյիպ , շէհրին խարապ օլմուշ
եէրլէրինի թամիր իթտիրտիյի կիպի , եէնիտէն իսթիհ-
քեամլար տախի իլալէ իթմիշ խաի . քէզալիք սիւհա-
խանէլէրի , քէնտի իսթիմալ իթտիրլէրի էսլիհա իլէ
տօյտուրտուգտան մատէ , Սպանեօլ սիւվարիլէրինէ մու-
գալէմէթ իթմէք իւղրէ , ուճարընա Սպանեօլլարըն

էլինտէն ալընմա գըլըճ տէմըլէրի կէշիրիւմիշ ուզուն մըզրագլար թէտարիք իյլէտի :

Հալպուքի մումաիլէյհ , պու թէտարիքեաթ իլէ մէշղուլ օլտուզու սըրատա չիչէք խասթալըղընա կի-
րիֆթար օլուպ , պիր գաշ կիւնտէն միւթէտսիրէն վէ-
ֆաթ իթտի . պու իլլէթը մուզիրլէյի Սպանեօլլար մէ-
մալիքի մէզքիւրէյէ կէթիրմիշլէր իտի քի , Մէքսիգա-
լըլարա այրըճա պիր ֆէլաքէթտէ պու օլտու . զիրա
միւվէրրիւլէրին գալիինճէ , օնտան էվվէլ Մէքսիգատա
չիչէք իլլէթինտէն էսէր եօդ իտի :

Ահալի , Մօնթէղումանըն պիրատէրզատէսի Կուա-
թիմօժին նամ բրէնսի հիւքիւմտար նասպ իթտիլէր :
Մումաիլէյհ տախի միւթէվէֆա իմբէրաթօր կիպի էս-
պապը միւտաֆաանըն թէտարիքինտէն պիր ան կէրի
տուրմատը :

Գօրթէղ , ելլ պաշընա պիր կիւն գալարագ պիլա
միւմանաթ թէղէվգօյա կիրտի . շէհրին տէրունինտէ
էլէմնագ պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօր իտի . եէրլիլէրին
տախիլի պիր միւնաղաա իլէ մէշղուլ օլտուգլարը ան-
լաշըլար . օ վագթըն ըէյիսի քէնտի պէօյիւք պիրա-
տէրինի գաթլ իթտիրմէքլէ հիւքիւմէթինի զասպ իթ-
միշ օլուպ , մէրհամէթսիզլիյի ճիհէթլէ ահալինին մէն-
ֆուրը օլմուշ իտի . պու ըէյիս , սուրէթա մէմնունէն
Սպանեօլլարը գապուլ իթտիքտէն սօնրա , կիճէլէյին
Մէքսիգալըլարը շէհրէ սօգարագ Սպանեօլլարը մահվ
իթմէք ֆիքրինէ տիւշմիւշ իտի , լաքին գօմանտարըն
գուվլէթլի պիր օրտույըլա կէլտիյինի տույարագ , մէմ-
լէքէթինի վէ թէպաասընը ալչագճասընա թէրք իլէ
գօրգուսընտան Մէքսիգայա գաշմըշ իտի :

Գօրթէղ շէհրէ կիրտիյինտէ , ասըլզատէկեան
թագըմը , գաթլ իտիլէն ըէյիսին մախտումի օլան ճէ-

սուր վէ եագըըզուր պիր տէլիզանընըն տէլալէթի իլէ կէլիպ , Սպանեօլ օրտուսընա կիրիպ խըտմէթը ապէ-
րիյէաէ պուլունմալարընը , գօմանտարտան խթխմալ
իթալիէր . Գօրթէզ պու Ֆըրւաթման պիլ խթիֆատէ ,
տէլիզանըլը մաղթուլ բէտէրինն եէրինէ բէյիս նտապ
իթտի քի , ահալի պունտան բէք զիյատէ մէմնուն օլ-
տուլար . մուսուլէյս , բահիպ Օլմէտօնըն վաղարընը
տիյնէյէ տիյնէյէ խըրիսթիյանըլըր գապուլ իտէրէք ,
Գօրթէզին (կնքահայր) լըլը իլէ վաֆթիլ իտիլաի , վէ
քէնտի արզուսը մուճիպինճէ , Ֆէրնանտ թէսմիլէ օ-
լունտու յի , արթըզ Սպանեօլլար իլէ բէք զիյատէ
տօսթ օլարապ , Մէքսիզա շէհրի իւղէրինէ օլաճադ
մուհաճէմէյէ , թէքմիլ գուվիլէթի իլէ եարարմ իտէ-
ճէյինի վատ իթտի , վէ սէօղիւնի տէ իճրա իլլէսի .

Սպանեօլլարըն , կէմիլէրի սուհուլէթլէ կէօլէ էն-
տիրմէք իւղրէ կէնճ բէյիս պիր չօգ ամէլէ թային իթ-
տի . պունլար , սահիլին օ ճիհէթլին կէնիշլէթմէք իչին
իշէ պաշլատըլար , լաքին իզթադբալարա շէհրի ահա-
լիսի չօգ տէֆա քէնտի գանթթլարը իլէ կէլիպ ամէլէ-
նին եարտըզլարընը պօզմադտա , վէ անլէրի բահաթ-
սըլ իթմէքտէ իտիլէր . Գօրթէզ , իւշ եիւզ նէֆէր Բս-
պանեօլ վէ օն պին թըլասգալալըլարը ալարապ շէհրի
մէզրիւրին իւղէրինէ եիւրիտի . ֆադաթ շէհրի մու-
հաֆալա իթմէք իւղրէ սէքիլ պին քիշիտէն իպարէթ
պիր օրտու , գօմանտարըն էօնիւնէ կէրիլիպ եօլը գաթ
իթտի . թարաֆէյն ճէսուրանէ վուրուշուլտուգտան սօն-
րա եէրլիլէր ապյանամայարապ շէհրէ շէքիլիպ գաբը-
լարը տա գարամատըլար .

Գօրթէզ , քէմալի իհթիյաթ վէ իհթիրալ իլէ տալ-
րանարապ շէհրէ կիրտի , վէ ապէք՝ եէրլիլէրին խալի
պըրապմըշ օլտուգլարը խանէլէրաէ իսքեան իթտիլ-

տի , լարին նէհրին սէտէրի գալորբրլմը զմաղըլա ագ-
չամ գարանլըդ պասար պասմաղ շէհրի տէօրթ թա-
րափտան շիտտէթլէ սու պասմայա պաշլատը , Գօրթէզ
տէհալ ըիւնաթ գօմանատը վէրմէսի իլէ ապէր
տիլլէրինէ գատար սու իլին էն եիւրիւյէրէք շէհրին
խարիճինէ չըգալըր . սաղաճլէյլն օրտու թէղէվգոյա
աօղրու եօյա չըգալը , լարին պիր տղ սօնրա պէօյիւնէք
պիր տիւշմէն օրտուսը եօլլարընը գաթ պիրլէ մուհա-
րէպէյէ պաշլանըլտը . իրի սասթ գատար իմթիտատ
իտէն պու գանլը մուհարէպէտէ տիւշմէն քիլլիլէթլի
թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա ֆիքտարա եիւղ թու թտը ,
վէ Գօրթէզ տախի ագչամ օլմաղտան թէղէվգոյա
կիւրմէք իւղրէ տիւշմէնի թէաղըպտան վաղ կէչտի .
պու մուհարէպէ էսնատընտա տիւշմէն իւչ պին քիշի
թէլէֆ իթտի , Սպանեօլլար իսէ իրի թըլտագալալը իլէ
պիր տէ աթ զնյպ իթտիլէր :

Թէղէվգոյա ալտէթ իտիլտիքտէն սօնրա պէրայի
իթթիման Գօրթէզէ պաղը էլլիլէր կէլիպ Մէքսիգալը-
լարա գարըը քէնտիլէրինի մուհաֆաղա իթմէլէրինի
ըէնա իթտիլէր , Գօրթէզ , պու գապիլէլէրին թէքի-
ֆինի մէմնունէն գապուլ իլէ անլէրի մի թթէֆիգլէրի
սըրասընտ տախիլ իթտի :

Թէղէվգօ իլէ թըլտագալա արասընտու պուլընան
Գալգօ վէ թըլտամամալգօ նամ շէհրլէր Սպանեօլլա-
րա բէք էլլէմ իտի իսէ տէ . ֆագաթ պուշլար տիւշ-
մէն էլլիմտէ օլտուղու ճիհէթլէ , Սանաօվալ կիտիպ
մէղքիւր շէհրլէրի զապթ իլէ Մէքսիգալըլարը օրա-
լարտան տէֆ իթտի . իլթէ պու սուրէթլէ թէղէվգօ-
տան վէրա-Գըրուղա գատար իմթիտատ իտէն եօլ
Սպանեօլլարըն էլլիմտէ գալտը քի , էսնայի մուհասէ-
րէտէ քէնտիլէրի իլին բէք ֆայիտէլի օլաճագ իտի :

Իմալ ու իքմալ իտիմիշ օլան կէմիլէրի վէ ալաթ ու էտէվաթը, Թըլասդալատան Թէզէվզոյա գատար նագլ իթմէք մէմուրիյէթի Սանտովալա հէվալէ օլունաու, մումաիլէյհ, պու միւշկիլ իշի պաշա չըգարմագ իւզրէ իքի եիւզ նէֆէր բիյատէ, օն ալթը սիւվարի, վէ իքի գըթա թօր իլէ հօլա ըէվան օլտու. էսնոյի բահտէ Զօլթէմէգ շէհրի ահալիսինտէն ինթիգամ ալընաճագ իտի, զիրա պունլար Ալվարատօնըն իմաուտընա կիթմէք իւզրէ վէրա-Գըրուզտան հօլա չըգալըլան գըրգ նէֆէր Սպանեօլլար իլէ իւշ եիւզ Թըլասդալալըլարը գաթլ իթմիշէր իտի:

Սանտովալ շէհրէ թէգարրուպ իթտիյինտէ եէրլիլէր ֆիրարէ եիւզ թութտուլար, լաբին Սպանեօլլար չօգլարընը էսիր իթտիլէր. շէհրէ կիրտիլէրլինտէ աէհէթամիգ պիր մէնզարէտէ հաղըր պօլլունաուլար. շէօյլէքի բութխանէնին տիվարլարը վէ բութլար ինսան գանը իլէ պօյալանմըշ օլտուզու կիպի, ֆիթուհաթ նըշանը օլմագ իւզրէ տէօրթ պէյկիր գաֆալարը արասընտա, սաշլարընտան ասըլը պիր ինսան պաշը կէօրտիլէր. քէզալիք պիր խանէնին տիվարը իւզէրլինտէ քէօմիւր իլէ հաղըլը «ժան Զուսթէ իլէ պէտպահտ ըէֆիղլէրի պուրատա մահրուս իտիլտիլէր» իպարէսինի օգումալարը իլէ, Սանտովալ պէրայի ինթիգամ թութտուզու էսիրլէրի գաթլ իթմէյէ հաղըրլանտը, լաբին էսիրլէր Սպանեօլլարըն այագլարընա գաբանըպ օ գատար աղլայըպ սըղլատըլար քի, Սանտովալ տայանամայարագ պատէմա սատագաթ իթմէք շարթը իլէ գապահաթլարընը աֆիլ իտէրէք եագալարընը պըրագտը:

Սանտովալ, Թըլասդալայա վասըլ օլուպ իքմալ իտիմիշ օլան կէմի բարշալարընը, իւշ պին նէֆէր հա-

մալարա երկրէտէրէք, վէ օն պէշ պին քիշիյի միւթէնալուզ օլան թըլասգալա օրաուսընը մայէթինէ ալարագ եօլա չըգալը. էսնայի բահատ պաղը երւքսէք թէրէլէրտէն Մէքսիգա ֆըրդալարը կէօրիւնտի իսէտէ, ալիւշմէնին սուրէթը միւնթաղամատէ իլէրլէտիյինի կէօրէրէք, մուհանէմէյէ ճէսարէթ իտէմէտիլէր. նիհայէթ թէղէվգոյա թէգարուպ իտիլտի. Գօրթէղ, թէղէվգօ լէյիսի իլէ շէհիրտէն առչարը չըգալարագ, Սանտօվալըն օրաուսընը պիլ իսթիգալալ քէմալի մէսուրիյէթլէ շէհիրէ իտիլալ իյլէտի:

Ձէքսիրմէլէրին սույա էնտիրիլմէսինէ հէնուլ երիւմի կիւն գառար վազըթ լաղըմ օլաուլունտան, Գօրթէղ պու միւտտէթ զարֆընտա, աիկէրլէրինէ էմնալ օլմագ իւզրէ Մէքսիգա իմրէրաթօրընա սատըգ գալմըշ, վէ Սպանեօլլարա իպրաղը խուսումէթ իթմիշ օլան եալթօղալըլարը ճէղայա չարբմագ ֆիրլի իլէ, օն պէշ պին թըլասգալալը, իքի երւզ էլլի նէֆէր Սպանեօլ ապրէրի, եիրմի նէֆէր սիւվարի, վէ պէշ պին քիշի տէ աիկէր միւթթէֆիգիյն ապրէրինի, վէ Օլիտ իլէ Ալվարաւօյը տալի մայէթինէ ալարագ եօլա չըգալը:

Պիր մըղտար իլէրլէտիլէրինտէ Մէքսիգա օրաուսընը կէօրտիլէր. պունլար, աչըգ օվաաա ճէնկ իտէճէրլէր կիպի կէօրիւնիյօր իտի, լաքին իլք տարպէտէ վէ պիլ խասսա աթլարըն հիւճիւմինտէն Մէքսիգալըլար տարմատաղըն օլուպ, պիր մըղտարը տաղլարա ֆիրար վէ պաղըլարը տալի շէհիրէ իլթիճա իթտիլէր. Սպանեօլլար՝ շէհիրէ հիւճիւմ իթմէյի իրթէ կիւնէ պըրագտըլար:

Պաղաթ սապահ օլուր օլմագ շէհիրն զապթը, զանն իթտիլէրի կիպի գօլայ օլմայաճաղընը անլատը-

լար, զիրա չէ՛հիր կէօլին տէրունինտէ ինչա իտիւմիշ
օլուպ, եալընը պիր սէտտ իլէ գարայա մէրպութ
իտի քի, պու սէտտին պիր դըսմընը երգմըչլար, վէ
կէօլիւ տէ գաղըյարագ տէրինլէթմիշ օլմալարը իլէ,
միւթլագա եիւղէրէք գարչըյա կէչիլէպիլէճէք իտի.
Մէքսիգալըլար իսէ կէօլին աիկէր ճիհէթինտէքի կէ-
չիտի գուվիլէյի ճէսիմէ իլէ մուհաֆազա իտիյօլար
իտի.

Գօրթէզ, միւթթէֆիգլէրին իրայէ իթաիքլէրի տիչ
կէր պիր ճիհէթին տէրինլիլինի թէֆիթիշ իթաիքտէն սօն-
րա, ալթմըշ քիչի իլէ գարչըյա կէչէրէք սահիլին իշ-
ղալինի էմի իթաի, Մէքսիգալըլար պուսլարըն հարա-
քէթինի կէօրիւպ ճիհէթը մէզքիւրէյէ թօքլանտըլար,
վէ Սպանեօլլարտան պաղըլարընը տա եարալատըլար
իսէ տէ, հարաքէթլէրինի մէն իտէմէտիլէր, Սպանեօլ-
լար սահիլէ վասըլ օլուր օլմալ, եերլիլէր գանթլա-
րընա պինէրէք ֆիլար իթաիլէր. էօյլէ քի, Գօրթէզ
պիլա միւմանաաթ չէհիրէ կիրալքտէն, վէ խանէլէրի
եաղմալայըս շայանը էհէմմիլէթ օլան պինալարը եա-
ղըպ երգարգտան սօնրա եօլունա տէլամ իլէ, պիր
գաչ կիւնտէն թագուպայա թէգարրուպ իթաի.

Թագուպա պէլտէսինին մինասիպէթլի մէվգըսը
իգթիզասընճա, Մէքսիգա չէհիրինին գարուսը ատա օ-
լունաուղունտան, պէհէմէհալ պուրապը իշղալ իտիլ-
մէլի իտի. լաքին թագուպայա վասըլ օլմաղտան էվ-
վէլ զայէթ ճէսիմ պիր աիւշմէն օրտուսը Սպանեօլլա-
րըն իւղէրինէ տիւշաի, լաքին անլէրին սիւհալարընա
ապանամայարագ միւնհէղիմէն տաղըլտը. էրթէ կիւնի
թէքրար մուհաճէմէ իթաիլէր իսէ տէ, քէղալիք ֆէ-
նա հալտէ մաղլուպ օլարագ չէհիրէ չէքիլաիլէրի կի-
պի, Սպանեօլլար տալսի անլէրի թէագըպ իտէրէք չէ-

հիրէ տուխուլ իլէ սօգաղլարտա պիր մըղտար միւտա-
րէպէտէն սօնրա , Գօրթէղ պէրոյի ինթիգամ մէմէ-
քէթի եաղմայա վէրաիրտի , վէ պիր գաչ մահալլէյէ
տէ աթէշ վէրէրէք երնէ Էվլէքի իշլալ իթտիյի մա-
հալէ ալտէթ իթտի :

Գօրթէղ , Խաղուպա շէհրի գարշըսընտա պէշ կիւն
գալըպ տիւշմէնի հէր հիւճիւմինտէ մաղլուպէն կէրիյէ
րիւսկիւրթտիւքտէն սօնրա , Մէքսիդալըլարըն պոք պէյ-
հուտէ հիւճիւմէրտէն տիւշարը զտաֆէթ օլտուգլարը-
նա գանաաթ կէթիրէրէք , քէնտի տէ մուհաճէմէյէ
պաշլամադ իսթէտի , վէ հէման ապէր իլէրէմէք իւղ-
րէ իքէն , շէհրին իմտատընա կէլմէքտէ օլտն գուվլէթ-
լի պիր օլտուլըլա չաթըշմայա մէճպուր օլտու :

Մէքսիդալըլար սէտտին իւղէրինտէն պիր աղ իլէր-
լէտիքտէն սօնրա , կիւյա Սպանեօլլարըն հիւճիւմինէ
մուգալլէմէթ իտէմէյօլլար կիպի , կէրիսին կէրիյէ լիւ-
ճաթ իտէրէք տաղըլտըլար , Գօրթէղ պու աուղադտան
ալաանարադ տիւշմէնի թէաղըպա պաշլատը . ֆագաթ
Մէքսիդալըլար տէրադապ պիրլէշէրէք քէմայի շիտ-
տէթլէ Սպանեօլլարըն իւղէրինէ հիւճիւմ իթտիքլէրի
սըրատա , հատսըղ հիսապսըղ գանօթլար տախի Մէք-
սիդատան չըգարադ , սէտտին հէր իքի թարաֆընտան
հիւճիւմէ գօյուլտուլար . Էօյլէ քի Սպանեօլլար իւշ ճի-
հէթտէն սըղըշարադ լիւճաթէ մէճպուր օլտուլար :

Լաքին պուլունտուգլարը մահալ տար վէ ուզուն
օլմաղըլա սիլահլարընը սէրպէսթճէ իսթիմալ իտէմէ-
յօլլար իտի . մամաֆիհ Գօրթէղ եալըն գըլըճ , ապէրի
թէշի իտէրէք , վէ պին քէրրէ նէֆալնի թէհլիքէյէ գօ-
յարադ , նիհայէթ գալոյա սյադ պամաղա մուվա-
ֆադ օլապիլտի . Գօրթէղ պիր աղ ապէր ղայալ իթտի
իտէ տէ տիւշմէնին թէլէֆաթը բէք չօդ օլտու , գօ-

մանտար, Թագուպանըն զապթը ուզուն սիւրէճէյինի քէշփ իլէ Թէղէվգոյա ալտէթ իլէ, կէօլին տէրունինտէ պուլունան պաղը ուփազ շէհրլէրտէն կէլմէ պիր հէյէթը սիւֆէրայը գապուլ իթտի. պունլար Մէքսիգալլըլարըն թէատտիսինտէն օտանարղլարընտան պահս իլէ, քէնտիսի իլէ ազար իթթիփազ իթմէք վէ աւրէր վէրմէք արղուսընտա օլտուղլարընը պէյան իթտիլէր:

Պուէսնալէրտէ Վէրա-Պըրուչա տէօրթ սէֆինէ կէլիպ իրի եիւզ ասրէր. սէքսէն թանէ պէյկիր, իրի դըթա պնթալ թօր, պիր չօգ սիւհ, վէ քիւլլէյէթլի միւհիւմաթը հարպիյէ կէթիլմիշ իտի. պու պէօյիւք մուսալլէնէթտէն աւրէր բէք զիյատէ մէմնուն օլուպ քէսպը ճէսարէթ իտէրէք, պիր ան էվվէլ մուհասէրէյէ պէտտ օլունմասընը դօմանտարտան իլթիմաս իթտիլէր:

Պոգաթ Պօրթէլ, պու թէհլիքէլի վէ մի շիւլ մուհասէրէյէ էլ վուրմաղտան էվվէլ Մէքսիգալլըլարա մուսալէհէ թէքլիֆ իթտի, զիրա տիւշմէնին չօգ տէֆա մաղլուպ օլուշընտան, մուսալէհայը գապուլ իտէճէքլէր զանն իտիյօր իտի, պունտան պաշգա Մէքսիգա կիպի կիւղէլ պիր պէլտէնին մուհարէպէ խասարաթը իլէ պէրպատ օլմասընը իսթէմէյուպ, սուլէն զապթ իյլէմէք ֆիքրինտէ պուլունույօր իտի. լարին Մէքսիգալլըլար մուսալէհա թէքլիֆինի գաթիէն բէտտ իթտիլէրինտէն, Պօրթէլ չարնաչար գուվվէյի ճէպրիյէյէ միւրաճաթ իթմէյէ մէճպուր օլտու:

Պէօյէճէ Պօրթէլ, Մէքսիգա կէօլիւ իւղէրինտէ պուլունան շէհրլէրէ հիւճիւմ վէ մուհարէպէ իթտիքտէն սօնրա, սէքէնէսի վէ սէրվէթի չօգ օլան Գուվահուհուադ նամ ճէսիւմ վէ մէթին շէհրին իւղէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատը. ահալլի պէլտէ, շէհրի գարայա

րապթ խոհն քեօրրիւլէրի դալտըմըշ օլմալարը իլէ Գօրթէզ, աղաճտան մամուլ էյրէթի քեօրրիւլէր վասէթա-սը իլէ ապէրի կէչիրիպ, վէ պիր իբի համլատան տիւշ-մէնի վուրարագ տաղլարա գաշըրթտը :

Պատէհու Խօշիմիլգօ նամ շէհրին գարուլարնա վասըլ օլտու . պուրատա Սպանեօլլարը գարշըլայան ճէսիմ պիր օրտու թապավէրը մուգավէմէթ օլմալարագ շէհրէ շէփլուի . լաքին ֆիրարիլէր եօլլարտա եաբըլմըշ օլան մէթէրիղլէրին արգասընա իլթիճա իտէրէք , Սպանեօլլարը վուրմայա պաշլասըլար . Գօրթէզ ապէրէ մէթէրիղլէրի երգմալարընը էմի իթտի , վէ քէնտի տախի մուհարէպէնին էն գըղիլըն նօզթալարընա աթըլարագ արսլան իկպի տէօյիւշմէքտէ իքէն, նակէհան հէր թարաֆտան իհաթա իաիլտի :

Պու թէհլիքէլի տագըգատա մումաիլէյհ թարիֆի նագապիլ պիր պէսալէթը ֆէվգէլատէ իլէ տէօյիւշիւպ մուգավէմէթ իթմէքտէ իաի իսէ տէ , պինտիլի աթ եօրուլարագ քէնտիսինի զայէթ մուհլիք պիր հալէ պըրագտը . մումաիլէյհ կիթտիքճէ Մէքսիդալըլար թարաֆընտան սըգըշարագ սիւհլարընը իսթիմալ իտէմէզ օլտու , վէ հէման տիւշմէնին էլինէ կէչէճէյինէ րէմագ գտմըշ իքէն , Դրիստափոր Օլէա նամ պէհատըր պիր միւլաղիմ, պիր գաշ նէֆէր թըլասոգալալըլար իլէ Գօրթէզին իմտաուընա շիթապ իտուպ , պէշ ալթը քիչիլի վուրուպ էօլտիւրէրէք գօմանտարընը մուհագգազ պիր էօլիւմտէն իսէլաս իյլէտի . պու պէօյիւք թէհլիքէ էսնասընտա Գօրթէզ իքի ճէրիհէ ալմըշ իտի . Օլէա իսէ աղըր սուրէթտէ իւշ եէրինտէն եարալանմըշ իտի քի , պու եարալարըն նըշանը , մումաիլէյհին պէհատըրըղընա շահիտի աուիլ օլտուլար :

Պու մուհարէպէ էսնասընտա շէհրին խարիճինտէ

օլանն ապէր տախի պօշ տուրմատըւար՝ Մէքսիկայըլար չէհրին իմնանորնա եւթիշմէք իւզրէ՝ օն պին քիշխաճն իպարէթ պիր օրտույը , աարք պիր մահալտէ դարայա չըգարմագ իւզրէ իքէն , Օլիտ , Սլվարտագ փ վէ Թապի-յա քէնտի միւֆրիդէլէրիւլէ պզնըսըն իւզէրինէ էօյլէ շիտտէթլէ հիւճիւմ իթտիլէր քի , Մէքսիկայըլար բէք չօգ թէլէֆաթ վէլաիքթէն սօնրա գանօթըլարնա ալտէ-թէ մէճպուր օլտուլար , մամսֆիհ մէլդուան իւշ զա-պիթան իլէ Սպանիոլ ապքիլինտէն վէ Թըլապալալը-լարտան չօգլարը եարալանտը , Սպանիոլար պու Ֆիւ-թուհաթըլար իլէ չէհրին դարա ճիհէթինտէ պուլունան պիր դըսմընը դապթ իթվէյէ մա վաֆֆագ օլտուլար :

Գօրթէղ , քէմալի իհթիյաթ իլէ տէօրթ հիւն դա-տար Խօշմիլգօտա դալտըգ սան , վէ ապիմա մուհաճէ-մէ իտէն Մէքսիկայըլարը հէր տէֆապընտա միւնհէղի-մէն , կէրիյէ բիւսիլիթտիւքտէն պօնրա , եարալըլարը թէտաղի իթմէք իւզրէ Թէղէլիգ օյա ալտէթ իթտի . էս-նայի բահտէ միւթէմատիյէն Մէքսիկա ապքիլինին մու-հաճէմէլէրինէ մուգալմէմէթ իսէլէք , վէ քիւլիյէթլի տիւշմէն դըրտըրագ չէհրէ վաճըլ օլունտու :

Գօրթէղ , օն նէֆէր գատար Սմրանեալը զայպ իթ-միշ օլտուլունա բաղմէն , իշպու մուհարէպէլէրտէն հուտուլէ կէլէն մըսհատէնաթտէն տօլայը բէք մէմու՛ն օլտու :

21

Գործեցին ակեյիսիստ պիր իւրյանէք . - Կէմիլէր սու-
յա էնսիքիլիր . - Մուհաուէրէնին պաշլամասը .

Մէքսիգա հիւքիւմէթի կիթալքճէ խարսճդէ եիւղ
թութըյօր խտի . Գորթէղ՝ բայիթահտըն էթրաֆըննուս
պուլունան շէհլուէրի , եա տայիրէյի իթթիֆադա ալ-
միշ վէ եալգօտ զապթ ու թէսիդր իթմիշ իպթի քի , օ
հալաէ Մէքսիգայըդայըն էլինտէ եալըքը բայիթախտ
գալըն խտի . իշթէ գօմանտար պու սուրէթլէ մէնդիլի
մադսատէ վասըլ օրմագտա իքէն , պիրտէ մէմույին
ղայրի պիր խըյանէթը միւտհիշէ զուհուրէ կէլիպ իշլէ-
րին այլթիլ ձիթ օրմասընա ըմադ գալտը .

Նարլաէզլին ապքէրի , Գօրթէղին էսկի տարէրի կի-
պի սատըդ վէ գօմանտարլարընը սէվէր օլմուքըդլարը
ճիհէթլէ , իշթիքեալէրէ գալընը տայիմա մումաի-
լէյհին թէշէպպիւսաթընտա նօդսանիյէթ պուլմագտա
վէ հաթտա պաղըլարը , « Գօրթէղ պիլլիմ սէլամէթիւ-
միդի տալա տիւշիւնմէյօր , պիլլ քէնտի պաշըմըզըն հա-
րէսինէ զապ մալըլը » եօլլու սէօլլէյի սէօլլէմէյէ գա-
տար ճիւրաթ իթմէքտէ իլլիլէր .

Վէլաոհճէզլին թարաֆիլլէրինտէն օլուպ , Գօր-
թէղին ալէյհինտէ նուլունանլարըն պաշը օլան , Ան-
թուան Վիլլէֆանեա նամ ախըպը պօզուդ վէ իիթի-
լալըն պիր ապքէրին սաքին օլտուղու խանէ , էրճապը
խըյանէթէ մէքքէզ վէ մահպի մէշվէրէթ օլմուշ խտի .
պուլար Գօրթէղ իլէ զապըթանտէն պիր գալընէ էօլ-
տիւրիւպ , եէրինէ Մէքսիգայըն ֆէթհի կիպի պիր էֆ-

քեարը մէմուսնանէյի թէրք խաուպ տա ումումըն րահաթընը իլթիզամ իթմէք շարթը իլէ տիկեր պիր դոմանտար նասպ իթմէյի տիւչիւնիյօրլար խաի . մէրգու-ման պու խըյանէթի կիզլի սագլամագ իշին եէմլին իթմիշէր , վէ պու պապատէ պիր տէ ահանամէ իմզալամըշլար խաի . պու ահանամէտէ ճինայէթին վուգու պուլաճաղը կիւն , գաթլ իտիլէճէք զապըթան իլէ եէրլերինէ կէչէճէք օլանլարըն իսիմլէրի իշար իտիլիշ խաի .

Փագաթ իշ պու մէրքէգտէ իքէն , էրպապը խըյաշ նէթին իզվալէրինէ գաբըլմըշ օլան էսկի ասքէրին պիրի , վիճաան պիհուզուպուդունա տիւշար օլարագ վէ դոմանտարը աճըյարագ , իլք ագչամտան կէլիպ վուգույի հալի Գօրթէզէ պէյան իլէ ափվընը իսթիրհամ իյլէտի .

Գօրթէզ , պու էսէֆէնկիզ խապէրտէն բէք զիյատտէ միւթէէսիր օլուպ , տէրհալ պիր գաշ սատըգ առէմլէր իլէ Վէլլէֆանիյանըն խանէսինի պաստը . միւճրիմ պու զիյարէթը նակէհանիտէն շաշըրարագ , ուզուն ուզատըյա իսթինթագա հաճէթ գալմագսըզըն գապահաթընը իբրար իյլէտի . Գօրթէզ , խապիսը մէրգումըն գօյնունտան մալիւմիմիզ օլան ահանամէյի չէքիպ ալարագ , ապա մէմուլ իթմէալիյի պիր գաշ յիշինին իսիմլէրինիտէ օգույուպ բէք զիյատտէ միւքէատէր օլուտ իսէ տէ , պէօյլէ պիր զէմանտա ինճէտէն ինճէյէ թէֆթիշ ու թէճէսիւսէ գալգըշմայը մինասիպ կէօրմէյէրէք , էալընըլ Վէլլէֆանիյայը ճէզայա չարբուրմագլա իթթիֆա իթաի .

Միւճրիմի մէրգումըն գապահաթը աշիքէնը օլմաղլա , արթըգ ուզուն ուզատըյա իսթինթագա վէ մուհաքէմէյէ հաճէթ գալմայըպ , ասքէրին մուվաճէհէսին-

տէ սարըտըդ տան սօնրա , Գօրթէզ ասքէրէ-մադ թուլըն , իմըլանմըշ օլան .քեազըսը եութաուղու ճիհէթէ , պու խըյանէթէ զիյմէտխալ օլանըլըն քիմէր օլաուղունը անըյամատըզընը պէյան իտէրէք , իլթիքեապ իթտիք-լէրի խըյանէթտէն աօլայը աղիմ պիր էնտիշէ իչինտէ օլանըլըն գալպինի թէսքին իթտի . մամաֆիհ պու հա-տիսէտէն պէօյիւք պիր ֆայիտէ հասըլ օլաու , չէօյլէ քի Գօրթէզ .քէնտի տիւշմէնլէրինի թանըտըզը կիպի , անլէրտէ չիւպհէյէ եէր վէրմէմէք իչին իպրազը սա-տազաթ իթմէյէ սայ իթտիլէր :

Պիր դաշ կիւն սօնրա պէօյլէ պիր վաղաա տահա զուհուր իթմէսի իլէ , Գօրթէզ .քէնտի սէպաթ ու մէ-թանէթինի կէօսթէրմէյէ ֆըրսաթ պուլմուշ օլաու . թըլասոգ ալալըլարըն գօմանտարը , պիրտէն պիրէ թէպ-տիլի էֆքեապ իաուպ ասքէրինին պիր գըսմը իլէ կէրի չէրիլմէք ֆիքրլինէ տիւշտի . Գօրթէզ , միլայիմանէ սէօզ-լէր իլէ մէրգու մը գանտըրամայըպ նիհայէթ գաթլ իթ-տիլտի , վէ իսեան իթմիշ պէօլիւքլէր տախի թէքըլար իթաաթէ մէճպուր օլաուլար :

Պու իթթիլալը տախիլի էսնասընտա գայըզլար , եախօա չէքտիլմէլէր իքմալ օլունտուղու կիպի , միւթ-թէֆիքլէր տախի իքի այ գատար պալըյարադ թէզէվ-գօ չէհրի էօնիւնտէ պէօյիւք կէօլէ ագմապտա օլան սըզ պիր ըրմազը տէրինլէթմիշլէր իտի քի , գայըզլար , Ապրիլին եիրմի սէքիլինճի կիւնի պէօյիւք պիր ալայ վէ աուալէր իլէ սույա ինտիլիլտի . չէքտիլմէլէր եէլքէն-լէրինի աչըպ իլէրլէտիքլէրի սըրատա թօբլար իլէ սէ-լաւմանար , վէ լահիպ Օլմէտօ մէվզըյա մինասիպ պիր տուա օգուլմազլա ճէնապը Հազգըն մուավէնէթինի իս-թիրհամ իլլէտի :

Պատէհու Գօրթէզ , ումուլի պիր րէսմը կէչիտ իճ-

րա իթալիտի և օրդու՝ սեքիզ երեզ երմի ալթը նեֆէր բիյատէ , սեքսէն ալթը սիւվարի , իւշ թանէ իրի մուհասէրէ թօրլարը , վէ օն պէշ թանէ տէ խաֆիֆ թօրլարտան իպարէթ օլտուղու կիպի , երմի տէօրթ պին նեֆէր տէ միւթթէֆիդ ապէրի վար խաի պուլարտան մատէ քիւլլիյէթլի պարու թ վէ կիւլլէ տախի թէտարիք խաիլմիշ խաի . Մէքսիդալըլար իսէ ետլընըլ բայիթահալն մուհաֆաղասը իչին իքի երեզ պին ապէր թօրլամըշլար խաի :

Գօմանտարըն թէլթիպի մուհիպինճէ մուհասէրէյէ իւշ ճիհէթտէն պաշլանաճաղ խաի , եանի պիրինճիսի Սանտովայըն թահտը գօմանտարնտա օլարադ , թէղէվգօ շէհրի ճիհէթը շարդիյէսինտէն , իքինճիսի Ալմէրատօ մարիֆէթի իլէ զարպ ճիհէթինտէն թաղուպա շէհրի բիշկեհաճնտան , վէ իւշիւնճիսիս իսէ Գրիսթօվալ տէ Օլիսին գօմանտասը իլէ Գույուգանըն շըմալ ճիհէթինտէն օլաճադ խաի . Սպանեօլ ապէրի իլէ միւթթէֆիդէր միւսավաթէն պու իւշ գօլա թաղսիմ խաիլմիշ օլուպ , հէր պիրինէ իքիշէր թօր վէրիլմիշ խաի էն միւշկիւլ օլան իչի , եանի կէմիլէրին գօմանտարնը Գօրթէզ տէրիւհաէ իթաի , էն թէհիքէլի մուամէլաթտէ պուլունաճաղ օլան պու կէմիլէրին , հէր պիրինտէ պիրէր ատէա թօր իլէ երմի պէշ նեֆէր Սպանեօլ ապէրի վար խաի :

Մայիսին օնընտա Մէքսիդայա աղւաղտա օլան գանալը պօզմադ , վէ բայիթահալն սույունը քէսմէք իւղրէ , Ալվարատօ իլէ Օլիս « թաղուպայա տօլրու իլէրպէտիլէր : Մէքսիդալըլարըն մուգավէմէթը շէտիտէլէրինէ լապմէն գանալ սէօրիւլտի . Օլիս իլէ Ալվարատօ պու մուվաֆաղըյէթտէն ճէսարէթ ալարադ , թաղուպա սէտաի իւղէրինտէ պուլունան իլք քէօքրիւյիտէ

ղապթ իթմէք իւզրէ իւէրի կիթմէյէ պաշտառլար ,
 ֆաղաթ տիւշմէն պիր չօգ աւքէր իլէ մէրդումանը
 գարշըլատըզը կիպի , կէօլին սաթհը տախի գանօթ-
 լար իլէ տօլտու , պու գանօթլարտան աթըլան օգլար
 Սպանեօլլարը բէք Ղէյատէ թազելիգ իախօր իտի , զի-
 րա Մէքսիգալըլար աղաճ սիրէլլէր արգասընտա օլ-
 տուգլարընտան , տիւշմէնին սիւահլարընտան էմին ի-
 տիլէր :

Օլիա իլէ Ալվարատօ պէյհուտէ եէրէ թէհլիքէյէ
 տիւշմէմէք իւզրէ մուհաճէմէյի թէրք իլէ , քէնտիլէ-
 ռինի միւտաֆաա իտէրէք միւնթազամէն կէրի չէքի-
 լիպ Ալվարատօ թա Գուպանըն գարշըսընտա թէվա-
 դուֆ իթտի , վէ Օլիո տախի Գույօդանէ տօլլու ի-
 լէլլէտի , նիհայէթ իւլ էմր Գօրթէլին էմրի իլէ Մա-
 յըսըն օթուզընճը կիւնի սապահլէյին էրքէն ասըլ
 մուհասէրէ մուամէլաթընա իպթիտար գըլընսըլ :

22

Մէֆսիգանըն մուհասէրէսի . - Սպանեօլլար մուհանէմէ
 իսէրէֆ մաղլուպէն բիւնաք իսէրլէր :

Գօրթէզ կէմիլէրի վէ թէքմիլ գուվլէթի իլէ Մէք-
 սիգայէ զարիպ պիր ատայէ հիւճիւմէ պաշտառլ . ա-
 հալիտէն չօղլարը վէ պաղը ասըլզատէլէր պու ճէվիլէ-
 յէ իլթիճա իթմիլլէր իտի . տիւշմէն Սպանեօլլարըն
 հարաքեաթը թէարուզքեարանէսինի կէօրիւր կէօր-
 մէզ թէքմիլ գուվլէյի պահրիյէլէրինի օրայա ճէմ ի-

տուպ, հատարչ հիսապսրղ գանօթլար իլէ պիլա բեր-
վա Սպանեօլլարըն իւզէրինէ մուհաճէմէյէ պաշլատը-
լար :

Գօմանտաբ, մէյտանը մուհարէպէյի կէնիշլէթ-
մէք վէ սուհուլէթ իլէ մուհարէպէ իթմէք իւզրէ չէք-
տիրմէլէրի եարմ ալ չէքլինտէ տիպտիրտի, մուհարէ-
պէնին պիտայէթի էսնասընտա գաթան բուզկեար օլ-
մատըղընտան, չէքտիրմէլէր տայիմա քիւրէք իսթի-
մալ իթմէյէ մէճպուր օլմալարը իլէ աղըր աղըր իլէր-
լէյօրլար իտի, լաքին գանօթլարա թէգարուպ իտիլ-
տիլինտէ պիրտէն պիրէ միւստիտ պիր բուզկեար էսմէ-
յէ պաշլայընճա, տէրհալ եէլքէնլէր քիւշատ օլմանուպ
քէմալի շիտտէթլէ զաիֆ տիւշմէնին իւզէրինէ աթըլ-
տըլար, գանօթլարըն պիր զըմը պաթտըղը կիպի պիր
զըմը տա աթըլան թօբլարտան բարալանտըլար, պա-
գը գալանլար իսէ՝ միւնհէզլիմէն Մէքսիգայա ֆիրար
իթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Գույօգանըն եիւքսէք բութիտանէսինի իշլալ իթ-
միշ օլան Օլիա, Սպանեօլ ասքէրինին պու մուվաֆիա-
գըյէթինի կէօրիւր կէօրմէզ, ասքէրինի ալըպ սէտլէրին
իւզէրինտէն իլէրլէմէյէ պաշլատը. մումաիլէյհ Մէք-
սիգալըլարըն բէրիշանիյէթինի իքմալ վէ մուգաթէլէյէ
եարտըմ իթմէք իւզրէ պիր գաշ հէնտէքլէրի զապթ
իթմէք իսթէյօր իտի :

Գօրթէզ տախի լիամ պու էսնատէ տիւշմէնին
գուվլէյի ճէսիմէ իլէ մուհաֆաղա իթմէքտէ օլտուղու
Խօլօգ նամ գալայը, աղիմ պիր միւշկիլլաթ իլէ օղրա-
շարագ նիհայէթ վուրուպ զապթ իլլէտի. պու միւթէ-
նա մէվզընըն զապթը իլէ հէմ Մէքսիգայա կիտէր օ-
լան իքի եօլլարա սահիպ օլմագտա, վէ հէմտէ Օլիա
իլէ սէրպէսթճէ իսթիլլաթ իտէպիլմէքտէ իտի. պունը

իշին մահալի մեղքիւրի մուամէլաթը հարպիյէյէ մէրքէզ վէ օրտուկեահ իթթիխազ իթտի :

Պատէհու իւշ գօլա թագախմ օլունմուշ օլան օրտուլը , տիւշմէնին հատարղ հիսապարղ գանթթարը թէարրուզընտան էմին պիր հալէ գօյմագ իւզրէ , ուֆագ տօնանմասընը իւշ գըսմա պէօլտի քի , օ հալտէ հէր ֆըրդանըն գօմանտանը թահտը էմրինտէ մուամէլաթընա սուհուլէթ վէրմէք , վէ մուավէնէթ իթմէք իշին տէօրթ չէքտիրմէ պուլունույօր իտի :

Գօրթէղին պու թէրթիպաթը հարպիյէ վէ ապէրիյէսի , էլէէվմ ֆէննը հարպ էրպպընտան թագալիր օլունարագ , մու մաիլէյհի պէ հագգըն մահիր ժէնէրալլար սընրֆընա թասնիֆ իթմիշլէր տիր :

Պու մուամէլաթը մուհիւմէնին իճրասընտան սօնրա հէր կիւն թարաֆէյն լաէնգաթի մուհաճէմէլէր , ըիւճաթլար , եէնիտէն թէարրուլլար , վէ նէվ պէ նէվ հարաքեաթը ապէրիյէ իլէ ուֆագ ֆագաթ գանլը մուհարէպէլէր վուգու պուլտու , Սպանեօլլար հէր սապահ սէտլէրին իւզէրինտէքի մէթէրիլլէրէ հիւճիւմ իթմէքտէ , վէ պազէն մեղքիւր մէթէրիլլէր իլէ իսթիհքեամաթը սայիրէյի կէչիպ չէհրին թա մէրքէղինէ տօղրու իլէլլէմէյէ չալըշմագտա իտիլէր . ֆագաթ հէր տէֆապընտա Մէքսիգալըլլարըն չէճաաթ ու մէթանէթինէ տայանամայարագ , օրտուկեահլարընա ըիւճաթ իթմէյէ մէճպուր օլույօրլար իտի :

Պէօյլէճէ հէր կիւն եօրկունլուգլար վէ թէհիլքէլէր թաղէլէնմէքտէ , ֆագաթ հիշ պիր ֆայիտէյի մուճիպ օլմամագտա իտի , զիրա Մէքսիգալըլլար թէաճիւպէ շայան պիր սէպաթ ու մէթանէթլէ հէր կիճէ սապահլարա գատար չալըշարագ , Սպանեօլլարըն պօղտուգլարը մէթէրիլլէրի թամիր իտէրլէր , տօլտուր-

տուգլարը հէնտէքլերի եհնիտէն աշարլար , վէ ըիւճաթ իթմիշ օլտուգլարը մէվգըլարը թէքրար իշղալ իտէրէք , էվվէլքինտէն զիյաաէ ճէսարէթ վէ չէճաաթլէ միւտաֆաայէ հազըլլանըյօրլար իտի :

Մուհասէրէ մուամէլաթը պու մինվալ իւզրէ պիր ա) գատար իմթիտատ իթտի . ֆիլ հադըգա Մէքսիգալըլարըն՝ քէնտիլէրինի միւտաֆաա իթմէք խուսուսընտա կէօսթէրտիքլերի պէսալէթ ու ճէսարէթ , Լսպանեօլլարըն զայէթ շիտտէթլի մուհաճէմէլէրինտէն աշաղա գալմայօր իտի . Սպանեօլլար , հէր հիւճիւմլէրինտէ , գարշըլարընտա մէմուլին զայրի մուգալմէթ պուլույօրլար իտի :

Ուզուհն միւտտէթ տէվամ իտէն պու միւտարէպլէրտէ Գօրթէշ հայլըճա ապէր զայպ իթտի . քէզալիք պիր չօգ տա աղըր խաֆիֆ հարալըլար հաթադաա գալմայա մէճպուր օլմուշլար , վէ սայքի օրտու ումուճէն պու թագաթֆէրսա եօրկուհըլգլար սէպլէպի իլէ խասթա օլմուշ կիպի պիր հալտէ պուլունույօր իտի . ալէխուսուս ըգլըմըն իգթիզասընճա միւթէմատի հաղմագտա օլան սու թուֆանընա միւշապիհ հաղմուրլար , Սպանեօլլարըն ըղթըրապընը գաթ պէ գաթալթըրըյօր իտի :

Սհայլիլ թագեիգ իթմէք իւզրէ մէմլէքէթին սույրընը քէսմէք իւմիւտինտէն տախի պիր նէթիճէյի հասէնէ հասըլ օլմատը , զիրա Մէքսիգալըլար միւթէատտիտ գանթթլարը վասէթասը իլէ տայիմա գարատան չէհիլէ սու թաշըրդըլարը կիպի , մէմլէքէթին լէվապիմաթը սայիլէսի տախի պէօյլէճէ թէտարիք օլունսյօր իտի քի , օ հալտէ մէմլէքէթի գըլթըղլա իզաճ իտուպ տա թէսլիմէ մէճպուր իթմէք իւմիւտի տախի պէրհէվա օլույօր իտի :

Գործեզ, մեղքիւր գանձութեան չէիր իլէ օլան իրթիլաթը գաթ իթմէք իչին կէօլուն իւզէրինտէ իքի տտէթ գարադօլ կէմիլէրի վաղ իթտի . պունլար , գանձութեան մուամէլաթընա մանի օլաճագլար իտի . ֆագաթ էչէտար իհիյաճ , տիւշմէնին հըսսիյաթը զէ քիտսընը տյանտըրարագ , պիր թագըմ իսիտէ վէ տէսիսէլէրէ միւրաճատթ իտիպ , գանձութեան , Լէքսիկէրինէ մուշայըր թարիգլէրտէն հարաթէթ իթմէյէ պաշլատըլար քի , պու սէպէպլէ Սպանեօլ կէմիլէրի շաշըրադարագ , պիր գըմընը թէագըպ իթաիլէրի սըրտտա , տիկէրլէրի ճիհէթը սայիլէտէն գաշարագ , մէմլէքէթէ մուհիմմաթ թաշլմաղա մուվաֆիադ օլապիլիօրլար իտի :

Պունտան պաշգա Մէքսիկայըլար պիր թէտպիր տահա տիւշիւնտիլէր . Լոանի օթուղ թանէ պաթթալ գանձ իմալ իտէրէք էթրաֆլարընը գալըն թահտալար իլէ մուհաֆաղա իթտիլէր քի , օ հալտէ մէզրիւր թահտալարըն արգասընա սիրէրլէնիպ տիւշմէնին պիւշարընտան պիր տէրէճէյէ գատար էմին օլապիլիլէր իտի . քէզալիք կիճէնին գարանլըղընտա չալըշարագ , Սպանեօլարտան կիզլի կէօլուն պաղը ճիհէթլէրինտէ պիր չօգ գաղըղլար գաղաղլար , վէ գիքրի սէպգաթ իտէն թահտա սիրէրլէր իլէ մահֆուղ օլան գանձութեան լագիպէն , կէօլուն տէրունինտէ պուլունան սըգ չալըլարըն վէ գամըշըղլարըն արգասընտա կիզլէնտիլէր . սապահ օլուր օլմաղ իւշ տէօրթ թանէ գանձ , Սպանեօլ կէմիլէրինի տուղաղա տիւշիւրմէք իւզրէ , մուհիմմաթ իլէ տօլու օլտուղլարը հալտէ , մեղքիւր գաղըղլարա տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատըլար :

Ֆիլ հագըրգա օ թարաֆլարա կէլմիշ օլան Սանտովալըն չէքտիլմէլէրի , մուհիմմաթ իլէ տօլու մէզրիւր

սանտայլարը կէօրիւր կէօրմէզ, դօլայնա էլտէ իտէպի-
լէճէրլէրինի իւմիւտ խտէրէք հէման իւզէրլէրինէ հիւ-
ճիւմ իթտիլէր, ֆագաթ պիրտէն պիրէ գաղըզլարըն
արտսընտա սըզըշարազ իլէրի կէրի հարաքէթ իտէմէզ
օլտուլար, թամ պու սըրատա սիւրէրլի գանօթլար չա-
լըըզլարըն արգասընտան չըգըպ քէմալի շիտտէթլէ
չէրօրիւմէլէրին իւզէրինէ աթըլտըլար :

Սպանիոյլար պու թէհլիքէլի վաղիյէթլին իչինտէ
աղիւմ պիր չէճաաթլա տէօլիւշտիլէր, վագաա տիւշ-
տիւքլէրի պու վարթայի մուհլիքէտէն, ղայրէթը ֆէվ-
գէլատէ իպրաղը իլէ ազատէյի կիրպան իտէպիլէ-
ճէքլէր իտի. կէմիլէրտէքի աւքէր գահրիմանքեարի սէ-
պաթլա պիր թարաֆտան Մէքսիգալըլարըն տարպէ-
յի չէտիտէլէրինէ մուգալէմէթ իթմէքտէ, վէ տիկեր
թարաֆտան իսէ տալկըճլար, տիւշմէնին եազմուր կի-
պի եաղտըրտըզլարը օգ վէ սարանլարտան եարալան-
տըզլարընա պագմայարազ, պալթալար իլէ գաղըզ-
լարը գըրըպ եօլ աչմաղա չապալամագտա իտիլէր :

Դագըզլարըն պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ իլէ գը-
րըլմաը սայէսինտէ չէքտիրմէլէր պիր տէրէճէյէ գա-
տար սէրպէսթճէ հարաքէթէ պաշլար պաշլամազ, տէր-
հալ թօրլարը աթէչլէտիլէր, վէ գանօթլար տախի
հիչ պիր կէօնա խասարաթէ օղրամագսըզըն վէ թէ-
լէֆաթ վէրմէքսիղին, սուրէթը միւնթազամատէ րիւ-
ճաթ իթմէյէ մէճալուր օլտուլար. պիլաքիս Սպանիօլ-
լարտան էրէյիճէ առէմ թէլէֆ օլտուղու կիպի, չէք-
տիրմէլէրի գօմանտա իտէն իրի ղապիթլէր տախի էս-
նայի միւտարէպէտէ մագթուլէն վէֆաթ իթտիլէր :

Մէքսիգալըլար, պու մուվաֆագըլէթտէն ճէստ-
րէթ ալարազ թէքրար մէղքիւր թէտպիրէ միւրաճաաթ
իթտիլէր, ֆագաթ արթըզ պունըն մօտասը կէչմիչ

լոտի, զիրա Գործեղ տիւշմէնին հարաքեամքնա վազըփ օլմաղըլա քէնտիւլէրինի այնի տուզաղա տիւշիւրտիւ. չէօյլէ քի կիճէնին գարանլըղընտան պիլ իսթիւֆաաէ արգա արդայա ալթը ուֆադ չէ.քաիրմէ կէօնտէրտի, պունլար Մէքսիգալըլարըն բուսույա կիրմիշ օլտուղլարը մահալտէն պիր ազ ուղադտա վազը, տիկէր գամիշըղլարըն արգասընտա էյիճէ կիլլէնտիւլէր:

Սապահ օլուր օլմաղ կէմիլէրտէն պիրի, կիւյա գանօթլարը թէաղըզ իթմէք իսթէյօր իմիշ կիսիլ իլէրլէմէյէ պաշաաւը, վէ եուվաշ հաւաշ թէգաբոււպ իտէրէք գանօթլարը կէօրմէսի իլէ տէրհալ բիւճաթէ շիթապ իթաի. պունըն իւղէրինէ գանօթլար ֆիրար իիկմէքտէ օլան չէ.քաիրմէնին արգասընա տիւշտիւլէր, վէ անը հէր հալտէ էսիր իտէճէլլէրինէ շիւպհէլլէրի գալմայըլ շիմսիտէն մէսէրլէթ նաղըլէլլէրի աթմայա պաշաաւըլար, ֆադաթ մուայէն օլան նօղթայա վաուըլ օլտուղլարընտա, Սպաննօլլարըն բուսուտա օլան տիկէր չէ.քաիրմէլլէրի նակէհան մէյտանէ չըգարազ էօնլէրինի քէստիրտիլէր. թօրլար տաթի օ տէրէճէ շիտտէթլէ իսթիմալ իտիլտի քի, իքինճի աթէշտէ գանօթլարտան հիշ պիր էսէր գալմայըլ ճիւմլէսի զարդ ու թէլէֆ օլտուլար:

Ձաթէն չէհիրէ մէքիւլաթ վէ մէշրուպաթ իտիսալ իթմէք բէք միւշկիլ օլմուշ իքէն, պու տարպէնին իւղէրինէ արթըզ պիւսպիլթիւն միւմքինսիզ օլտու. զիրա Սպաննօլլար հէր ճիհէթլէ մէմլէքէթի սըգըշտըմըշլար, վէ հէր թարաֆտան իսթիլաթը գաթ իթմիշէր իտի. հաթտա թուրթուլան պաղը էսիրլէրտէն, մէմլէքէթին գահթ ու զալա սէպէպի իլէ բէք զիյատէ մուլթարըլ օլտուղլունը, վէ ահալիտէն պինլէրճէսինին

գըրըլուրդընը իսթիսպար իթմէլէրի իլէ , Գօրթէզ մէմ-
լէքէթէ էրլադ իսիսալ օլունմամասը խուսուսընտա է-
միրլէր վէ պէճիտ թալիմաթլար իթա իյլէտի քի , միւ-
ճիպինճէ իճրա օլունտու :

Գօրթէզ , Մէքսիգայը սուհէն իշլալ իթմէք ֆիք-
րի իլէ էսիրլէրին միւթէպէրլէրինտէն իւչ քիշլիյի սէր-
պէսթ ոլըրադըպ պիր նէվի էլչի սըֆաթը իլէ Մէքսի-
գայա կէճտէրաի , պունլար եէնի իմքէրաթօրըն հու-
զուրընա չըլարադ , Սպանետ գըրալընա պիյաթ իթ-
տիյի հալաէ գօմանտանըն ագսը միւսալէհայէ հազըր
օլտուզունու պէյան իտէճէքլէր իտի :

Ֆիլ հագըգա պիր գաչ կիւն սօնրա եէնիտէն էլ-
տէ իտիլէն էսիրլէր թարաֆընտան , իմքէրաթօր Կուա-
թիմօճիին իշլու թէքլիֆի քէմալի մէմնունիյէթլէ
գապուլ իյլէտիլինի , վէ պիլճիւմլէ ասըլզատէկետն իլէ
րուէսսայը , մէճլիսէ տալլէթ իտէրէք մէմլէքէթին հալի
եէս իշթիմալինի տէրմիյան իլէ , քէնտինին չարնաչար
միւսալէհայը գապուլ իթմէյէ ամատէ օլուզունը պէ-
յան իթտիլինի , վէ ըէյիսլէր տալի իպթիտա իմքէրա-
թօրըն ըէյինի թասվիպ իթմիշլէր իսէտէ , ֆադաթ
Պրահիմլէր ատէմը գապուլ իլէ խալզըն իւլէրինտէ
հասըլ իթմիշ օլտուզլարը նուֆուզ ու թէէսիրլէրի սա-
յէսինտէ պէօյիք պիր իսթիլալ չըգարադըլարընը , վէ
պու վէճհլէ իմքէրաթօրըն վէրմիշ օլտուզու գարարըն
սէմէրէսիզ գալըրդը խապէր ալընտը :

Վազաա Մէքսիգալըլար միւթէասըպ Պրահիմլէ-
րին թէէսիլի իլէ , հէրչի պատապատ սօն նէֆէսլէրինէ
գատար մէմլէքէթլէրինի մուհաֆազա իթմէյէ գարար
վէրմիշլէր , վէ եէնիտէն եէնիյէ թէտարիքետթտէ պու-
լունմուշլար իտի :

Գօմանտան պու գարարը գաթիյի խապէր ալտը-

ղընաա, արթըզ հէր նէ օլուրսա օլննն պիր մուհա-
ճէմէյի հարիդիւլաաէ իլէ շէհրի վարուպ զապթ իթ-
մէք ֆիքրինէ տիւշտի, վէ միւճիպինճէ իշէ պաշանը-
լարագ Ալվարատօ վէ Սանտովալ, մայէթլէրինաէքի
ֆըրդաւարը իլէ պիրի Թագուպա վէ տիկէրի Թէգէվգօ
ճիհէթինաէն հիւճիւմ իթմէյէ էմր ակալ էյլէտիլէր .
քէնտի տախի Օլիտին Թահար Գօմանտաւորնտա օլան ,
վէ Գոյոգանտա պուլունան ֆըրդանըն պաշնա կէչտի :

Սպանեօլլար Գօրթէղին պիզլաթ հաղըր պուլուն-
մասընտան քէսպը ճէսարէթ իտէրէք, պիր մուհարէ-
պէյի գաթիյէ իլէ չէքտիքլէրի եօրիւնլուզա նիհայէթ
վէրմէք իսթէյուպ, հէր պիր սէտտը միւմանաաթը
բայիմալ իտէր տէրէճէ պիր շիտտէթլէ հիւճիւմ իթ-
տիլէր . պիւթիւն մէթէրիզլէրի արգա արգայա խարապ
իտէրէք հէնաէքլէրի գանալլարը կէչտիլէր, վէ նիհա-
յէթ քէնտիլէրինի շէհրին մէքքէղինտէ պուլուլար :

Գօրթէզ, ապէրինին պէօյլէ պիր սիւրաթը ֆէվ-
դէլատէ իլէ իլէրլէմէլէրինտէն տօլայը մէմնուն օլուղը
սըրաաա, խաթը ըիւճաթը տա Թահար Թէէսինէ ալ-
մագ իւղրէ լաղըմ կէլէն իհթիւրաղաթը էլաէն պըրագ-
մամըշ օլտուղունտան, Ժուլիսն Ալտէրէթտէ նամ պիր
զապիթէ, գանալըն վէ սէտլէրին պօղուլմուշ վէ չու-
դուր գալմըշ եէրլէրինի տօլաուրմասընը, վէ մէզըիւր
կէչիտլէրի քէմալի տըգդաթլա մուհաֆապա իթմէսինի
խասսէթէն էմր իթմիշ իտի :

Պու իւրտմէթը մուհիմմէ, զապիթի մումալիլէյհէ
բէք ասի վէ բէք էհէմմիյէթսիզ կէօրիւնէրէք, վէ
արգատաշլարընըն, ճէնկ գարկաշալըրը արասընա ա-
թըլըպ տա քէմալի շէճաաթլա մուհարէպէ իտէրէք
քէսպը ֆիթուհաթ իթտիքլէրինէ, վէ շէրէֆ գազան-
տըգլարընա զապթէ իտէրէք, քէնտիսի տէ մուհարէ-

պէնին էն դըղկըն նոգթալարընա աթըրտը , վէ իւհ-
տէսինէ հէվալէ օլունան խըտմէթին իճրաաընա սայ
իթմէտի :

Սպանեօլլար թարափընտան իճրա օլունան պու-
պէօյլւք խաթանըն խապէրի Կուաթիմօթինին գուլա-
ղընա վասըլ օլուր օլմաղ , տէրհալ պունտան խաթիֆա-
տէ իթմէք խաթէյիպ , Սպանեալըլարըն դարչըսընտա
մուհարէպէ խտէն փըրդալարա , տիւշմէնին պիր աղ
տահա իլէրէմէսի իչին , եաժաշ եաժաշ ըիւճաթ իթմէ-
լէրինի էմր իյլէտի . էօթէտէն աէ եէքտիկէրէ մուղայըր
եօլլարտան սէտտին իւզէրինտէքի պէօյլւք խէնտէյին
ճիհէթինէ քիւլլիւյէթլի աւքէր սէվզ իթտիրտի , պու
էսնաաէ Պրահիմլէր տախի ճէնկ իւհը շէվզինէ իհաա
խալիմլշ օլան պէօյլւք տաժուլը վուրմայա պաշլատը-
լար :

Մէքսիզալըլար , պու մուգատտէս տաժուլըն հա-
ղին սէաալէրինի տույար տույմաղ , հէր պիրի պիրէր
խոռնրիլ ճանաւար կիպի գուտուրտուգճա գուտուր-
տու , վէ ախըլ ինթիգամ սէվտաը իլէ բիւր հիտաէթ
Սպանեօլլարըն իւզէրինէ աթըրտըլար . Սպանեօլլար
խաթիաա աղըր աղըր , վէ խաթը ինթիզամլարընը պօզ-
մայարազ ըիւճաթ իթմէյէ պաշլատըլար խտէ տէ , ֆա-
գաթ վարա վարա տիւշմէնին քէսրէթինտէն սըգըշա-
րազ նիհայէթ մահսուր գալտըլար . խէվֆ ու տէհէթ
պու իյիտ աւքէրին հիւսնի ինթիզամընը օ տէրէճէ պօզ-
տուլար քի , սէտտին իւզէրինտէքի հէնտէյին էօնիւնէ
վասըլ օլտուգլարընտա Սպանեօլ իլէ միւթթէֆիգիյն
աւքէրի , սիւվարի , բիյատէ , վէ զապիթ իլէ նէֆէր ,
թարիֆի զայրի գապիլ պիր դարըշըղլա եէքտիկէրի
իւզէրինէ տիւշտիւլէր :

Պու հէնկեամը ֆէլաքէթ էնճամոէ Գօրթէզ , պէյ-

հուտէ եէրտէ ասքերի թահտը ինթիզամա ալմայա սոյ իտիյօր իտի, արթըգ մումաիլէյհին էմր ու րէճալէրի ղէրրէ Գատար ասքերէ թէէսիր իթմէյօր իտի. նիհայէթ ասքերի միւնթազամէն թէքրար մուհարէպէյէ սէվք իթմէնին միւմքինսիղ օլտուղունը կէօրէրէք, հիշ օլմազսա կէօլէ տիւշիւպտէ պօղուլմազ րատտէլէրինէ կէլմիշ օլան պիշարէլէրին իմտատընա շիթապ իթմէք վէ գուրթարմազ սէվտասընա տիւշտի:

Գօրթէղ, օ տէրէճէ պիր խահիշ իլէ պու իլէ տալմըշ վէ նէֆսինին մուհաֆազասընը ունութմուշ իտի քի, արթըգ էթրաֆընտա վուգու պուլան վէ հոյաթընը թէհտիտ իտէն շէյլէրի կէօրէմէյօր իտի, զիւրա թամ պու սըրատա Մէքսիգալըլարտան ալթը քիշի մումաիլէյհին իւղէրինէ հիւճիւմ իլէ թութուպ կէօթիւլմէյէ պաշլատըլար. հէլէ քի մէմուլին զայրի օլարպք ճէսուր Օլիտ իլէ Լէրմա նամ իյիտ պիր եիւզ պուշը, եըլտըրըմքէարի պիր սիւրաթլա մուալէնէթէ եէթիշէրէք, գօմանտարլարընը մուհազգազ վէ տէհշէթամիղ պիր էօիւմտէն իսէլաս իյլէտիլէր:

Մամաֆիհ պունլար եէթիշէնէ գատար Գօրթէղ պէշ օն եէրինտէն եարալանմըշ իտի, պու պէտպահտ մուհարէպէտէ Սպանեալըլար թարաֆընտան ալթմըշ քիշի գատար թէլէֆ օլտուլար, վէ էն ղիյատէ թէէսիւֆ օլունաճազ եէրի շուրասը տըր քի, մէրգուման պիշարէլէրտէն գըրգ նէֆէրի սաղ սաղ տիւշմէնին էլինէ աիւշմիւշ օլուպ, զէվալլըլարըն պիր սուրէթը միւտհիշէտէ բութլարա գուրպան իտիլէճէքլէրի շիւպհէտէն վարէսթէ իտի:

Ալվարատօ իլէ Սանտօվալըն ֆըրգալարըտա պիր կէօնա մուվաֆաղըլէթէ նոյիլ օլմատըլար, Մէքսիգալըլարըն հատսըղ հիսապսըղ ասքերի իսէ, Գօրթէղին

Փըրզասընը կերիյէ բիւսկիւրթտիւքտէն սօնրա , պիր գաթ տահա ճէսարէթ ալարագ ֆաղուպայա տօղրու իլէրլէյիպ Ալվարատօնըն իւղէրինէ հիւճիւմ իթտիլէր . պունլար Սպանեօլ առքերինի գօրգոթմագ իւղրէ իքի թանէ ինսան գաֆասը կէօթէրէրէք .

— Պագընըղ , իշթէ պունլար Գօրթէղ իլէ Սանտօվալըն գաֆալարը տըրլար , պիր աղ սօնրա սիղին գաֆալարընըղտա պունլար կիպի օլաճագ տըր , տէյու հայգըրմագ տա իտիլէր :

Ալվարատօնըն տիկէր Փըրզալար իլէ իսթիլաթը գաթ իտիլմիշ օլտուղունտան , տիւշմէնտէն իշիթտիլի պու սէօղլէրին քիղպ ու սըհհէթինի պիլէմէյէճէյի տէրքեար օլմաղըլա , աղիւմ պիր էնտիշէյէ տիւշար օլտու , պիր թարաֆտան տա տիւշմէնին կիթտիքճէ թէքէսսիւր վէ քէսպը դուվիլթ իթտիլինի կէօրէրէք , բիւճաթ իթմէյի քեարը աղիլ ատա իլէ միւճիպինճէ էմր վէրիպ կէրի չէքիլմէյէ պաշլանըլտը . վագտա պու բիւճաթ սօն տէրէճէ միւշկիւլ օլտու իսէ տէ , պաղը էշեայի հարպիլէտէն պաշգա ինսան թէլէֆ օլմաուր :

Սանտօվալըն Փըրզասընա կէլինճէ , պունլար սօն տէրէճէ շիտտէթլի վէ սէրի հարաքէթլէ իլէրլէյէրէք , վէ տիւշմէն իտթլարընը տէվիրէրէք տիւշմէնին պէօյիւք պիր միւֆրիգէսինէ թէնատիւֆ իթմիլլէր իտի . Սանտօվալ , Մէքսիգալըլարըն եանաշըգ գօլլար թէշքիլի իլէ քէնտի իւղէրինէ հիւճիւմ իթմէլէրինէ մէյտան վէրլէյիպ , միւթէմատի թօք վէ թիւֆէնիկ աթէշի իլէ տիւշմէնի միւնհէղիմէն տաղըթմըշ , վէ հէման մուղաֆֆէրիլէթի էլտէ իթմէք իւղրէ պուլունմուշ իքէն , տիկէր Փըրզալարըն զայրը միւնթագամ պիր հալտէ լիւճաթ իթմէլէրինտէն , մուհարէպէնին հալ ու հէյէթի տէյիլմիշ իտի :

Մէքսիկայուլար, գարշըլարընտա պու ֆրրգատան պաշղա գուվէյի ասքէրիյէ գարնտրղընը կէօրիւպ թէքմիլ գուվէթլէրի կէ Սանտովարն իւղէրինէ հիւ- ճիւմ իթմիլլէր իտի . Սպանեօլար շայանը հայրէթ օլաճագ տէրէճէ գահրիմանլըգլա քէնտիլէրինի միւ- տտփաա իթտիլէր իսէ տէ, նիհայէթ տիւշմէնին չօգ- լուղընտան սըղըլըպ, էսկի մէվղըլարընա չէքիլմէյէ մէհպուր օլտղլար, իշթէ պու սուրէթլէ Մէքսիկայու- լար հէր ճիհէթտէ զալիւնր Վէլմիլլէր իսէ տէ, ֆաղաթ պու զալէպէ քէնտիլէրինէ բէք բահայլը օթտրմուշ իտի մամաֆիհ չօգլըղ օլտուղլարը ճիհէթլէ, վէրտիլլէրի թէլէֆաթըն քէնտիլէրինէ օ գատար էհէմիլլէրի օլմայաճաղը շիւպհէսիղ իտի :

Պու մուղաֆիթէրիլլէթին նէթիճէյի միւֆիտէսի արար, Մէքսիկայուլար բայիթահտա քիւլլիլլէթլի էր- զագ, վէ մուհիմնաթը հարպիլլէ իախալ իթմիլ օլտուղ- լարը Վիպի, մէվսղըլը հարպիլլէնին հանմիլլէ երղըլմըշ եէրլէրինի թամիր իթմէյէ, վէ եէնիպէն իսթիհքեամ- լար Վարմայա մուվսֆիթագ օլմուշար իտի, շուրաղ տախի նաղարը տըղգաթա ալընմայլը տըր քի, Մէք- սիկայուլար եամլաշ համլաշ Սպանեօլլալըն աթէշինէ մուգալլէմէթ իթմէյէ ալըշմագտա, վէ էվլէրի կիպի գօրգմամագտա իտիլէր :

Եէվմը մէղքիւլին կէճէսինտէ, Սպանեօլլարըն հրիւ իթտիլլէրի հիւղն ու քէտէր, կիւնտիւղքի չէքտիլլէրի ըինճ ու մէշաղգաթտան եիւղ գաթ զիյատէ տէհչէթ- լի իտի . Մէքսիկայուլարըն իճրա իլլէտիլլէրի ճանապաղ- քեարի չէհիլ ալընլարընը, վէ աղիւմ եպղարալար իլլէ օգուտուղլարը մուղաֆիթէրիլլէթ պէսթէլլէրինին միւտ- հիլ սէտալարընը իշտիլլարալար իտի . թէքմիլ մէմէքէթ կիւնտիւղ կիպի թէնիլի իտիլլիլ օլտուղու կիպի պէօ-

յիւք բռնութեան պիտի չդնէ՝ զանտիլէր վէ մէշալէր ի-
լէ օ տէրէճէ զիյա իշինտէ բարոյսօր իտի քի . բռնութեան
նէնին տէօրթ թարափընտա պիտի չմիշ օլան խընճախընճ
ահալինին հէր պիտի հարաքէթլէրի , վէ էսիր թուրթու-
լան պիշարէ Սպանեօլլարը գուրպան իթմէք իշին Պը-
րահիմլէրին թէտարիքեաթը միւտհիշէլէրի աշխրապ
սուրէթտէ կէօրիւնիյօր իտի :

Սպանեօլլար , մէշալէլէրին զիյասը իլէ արգատաշ-
լարընը պէյաղ չէհրէլէրինժէն թանըյույ . Մէքօրգա-
լըլարտան բէք գօլայ թէֆրիգ իտէպիլիյօրլար իտի .
պիւ պիշարէլէք չըրչըպլադ օլտուգլարը հալտէ , պիտի
աղ ազնրա չէրիֆինէ գուրպան օլտնաճադլարը օ նէֆ-
րէթամիլ բռնութեան էօնիւնտէ օյնամայա մէճպուր իտիլ-
տիլէրինի , քէմալի տէհչէթ ու հիտտէթ իլէ կէօրմէք-
տէ վէ էլլէրինտէն հիշ պիտի չէյ կէլմէմէքտէ իտի :

Պու ճէպրի բագօտան սօնրա պիշարէ էսիրլէրին
զպիտի սուրէթը միւտհիշէտէ դաթլ իտիլտիլէրի սրդա-
տա , չըգարտըգլարը ճանխըրաշանէ ֆէրեատլարընը ,
վէ ճիլէրլէր բարչալայըճը սէտալարընը իշիտէրէք , հէր
պիտի գաթլ իտիլէնի սէտաաընտան թանըմագտա , վէ էն
թաշ եիւրէքլիլէր պիտի սէլլէր կիպի կէօլ հաշը տէօր-
մէքտէ իտիլէր :

Թագուպա սէտտի իւղէրինտէ տուրմիդտա օլան
Ալվարատօնըն ֆըրդասը բռնութեանէյէ բէքէադըն օլ-
մաղըրա հէր չէյ բէք ալա կէօրիւնմէքտէ իտի . ֆըր-
գայի Սէքօրէ տախիլինտէ պուլեւնան ճիլաղ նամ
զաթ . պու մէնդարէյի միւտհիշէնին քէնտի իւղէրինէ
իթմիշ օլտուգու առչի թէէսիրի շու վէճհիլէ զիքը իյ-
լէմիշ տիրի :

« Պիշարէ արգատաշլարըմըն չըպլաղ կէօյիւպլէրի-
նէ խանչէրլէր քարլանըպ տա , հէնուղ թիթրէմէքտէ օ -

լան գանդը ճիշդ էր լինին չէրիս չըգարըլտըլընը, վե օ մեքուհ բուծլարա նէլը իտիլաիյինի լայելայն կեօրմէք աէյիլ, թասավվուր պիլէ իտէմէլ իտիմ. էվվէթ իյիտ արգատաշլարըմըն ճէսէալէրի՝ վահչի տիւշմէնդէրիմիլին քէմալի իշթահա իլէ եէնիլաիլէրինի կեօրտիւքճէ, հըսս իթաիլիմ ածընըն տէրէճէսինի թարիֆ տէն իսէ թասավվուր իտիլմէսի տահա գօլայ տըր. իշթէ օ տադըգատան պէստ իլէ սոլիմ պիլը տէհչէթ հըսս իթմէքսիլին, էսնայի մուհարէպէտէ Մէքսիկալըլարա թէգարլուպ իտէմէլ իտիմ, տայիմս արգատաշլարըմըն պէօյլէ սուրէթը միւտհիչէտէ գաթլ ու թէլէֆ իտիլտիլէրինի իտթըլլատըգճա, տիւշարը իսէվի ու տէհչէթ օլմադտա իտիմ. մամաֆիհ պու սուրէթլէ թէրըլ հայաթ իթմէքտէն իսէ, մէյտանը մուհարէպէտէ ֆէտայի ճան իթմէյի ճանէ միննէթ ատտ իտիլօր իտիմ:

Պու վադատայի միւէլլէմէ հէրսինտէն զիյատէ Գօրթէլի մահլուն վէ միւքէտտէր իթմիշ իտի տէսէք, սսլա միւպալալա իթմիշ օլմայըլ, մումաիլէյհ, մալլուպ օլան պիլը թէնէրալըն, պատէլ մաղլուպիլէթ հըսս իթաիլի շէյլէրին ճիւմլէսինի տույտուգտան պաշգա, իյիտ արգատաշլարընըն պիլզլաթ կէօլլէրի էօնիւնտէ պէօյլէ էմալի նա մէսպուգ պիլը սուրէթը վահչիյանէտէ թէլէֆ իտիլտիլէրինտէն տօլայը, տէրէճէյի նիհայէտէ մալմում վէ միւքէտտէր օլույօրիտի:

Պէօլիք պիլը սէպաթ վէ մէթանէթ կէօաթէրիպ տէ առքէրէ եիւրէք վիլմէք, թէսէլլի իթմէք, վէ իւմիւտէրինի թաղէլլէմէք վաղիֆէսի իլէ միւքէլլէֆ իքէն, օ տէրէճէ մաղմում, միւքէտտէր, վէ օ գատար մէյուս վէ մուղթարըպ պիլը հալտէ պուլունդէյօր իտիլ քի, պիլաքիս քէնաիլսինին թէսէլլիլէ իհթիյաճը վար իտի. Պու

ճէտուր ատէմ, պէշ ալթը եաշընտա պիր չօճուգ կիպի հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայօր, վէ հըսս իյլէտիյի մահզու-նիյէթի պիզղարուր էնզարը ամմէտէն կիզլէմէյէ զայ-րէթ իտիյօր իտի :

Մէքսիգալըլար, գաղանարզլարը պու մուզաֆֆէ-րիյէթէ իթթինատէն, էրթէտի կիւնի ալէսսապահ եա-նսլըգ գօլլար իլէ թէքրար մուհաճէմէյէ պաշլնար-լար, Ալվարատօ վէ Սանտովալ քէնտի ֆրրգալարը իլէ տիւշմէնին էօնիւնէ կիրիլէրէք, իլէրլէմէլէրինէ մանի օլ-տուլար քի, հէման միւտարէպէյէ պէստ իտիլտի . իքի սաաթ գատար տէվամ իտէն պու մուհարէպէտէ Մէք-սիգալըլար միւթթէֆիզլէրտէն պիր գաշ եիւզ քիշի թէլէֆ իթտիքտէն, վէ քէնտիլէրի տէ պէշ գաթ զի-յատէ թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա, միւնթազամ սու-րլէթտէ կէրի չէքիլաիլէր իսէ տէ, ազչամա գատար օդ վէ սաբան էնտաթթըլըլա իշթիզալ իտիյօրլար իտի :

Մէքսիգալըլար, գուրպան իթտիլէրի Սպանեօլ-լարըն գաֆալարընը աթի իւզ զիքր պիրէր գըթա պէ-յաննամէ իլէ վիւայէթ վալիլէրինէ իրաալ իյլէտիլէր :

— Իշթէ ճէնկ իլահը քէնտի մէնպէրի իւզէրինէ պօլ պօլ տէօրիլէն տիւշմէնին գանընա գանարապ \ տէքիլ կիւնէ գատար Սպանեօլլարըն քիւլիյէն մահվ օլաճազլարընը վաա իտուպ, օնտան սօնրա ումուժ մէ-մալիքտէ վէ իմրէրաթթօրլըլըն հէլ ճիհէթինտէ էվէլ-քի կիպի ապայիլի հալ ու սաատէթին հիւքմ իտէճէ-յինի թէպլիլ իտիյօրլար . իմաի հէր Մէքսիգալը, ի-լահլարըմըլըն տիւշմէնի օլան պու մէնֆուճր եապան-ճըլարտան նսղը ինթիգամ իթմէլի տիր, քէզալիք իմ-բէրաթթօրըն տաթի էմրի օլու օլմալըլա, ահա կէօրէ հարաքէթ իտիլմէլի քիւ թէքրար իլահլարըն զազա-պընա միւ պթահապ օլմալըլա :

Քէմալի էմիլիէթ վէ սըտգ ու սէպաթ իլէ իլան ի-տիլմիշ օլան պալատէ մէզքիւր իսթիսրաճաթէ , միւ-թէասըպ վէ էֆքեարը պաթըլէ իլէ մէէլուֆ օլլան ճա-հիլ ահալի ումուճէն իման կէթիւրիպ , իթիգասը թամ-մէ իլէ թէլագգը իթտիլէր . վիլայէթլէրտէ Մէքսիդա-լըլարա սատըգ գալմըշ օլան ահալի պուռնարը իշիտէ-րէք սիլահլանտըլար , վէ ադըն ագըն Մէքսիդայա տօղ-րու կէլմէյէ պաշլատըլար :

Միւթթէֆիդլէր տախի պու իսթիսրաճաթըն թէ-էսիրինտէն դուրթուլմայարադ եավաշ եավաշ գօման-տանըն նէղմինտէն թէպաիւտ իթտիլէր , էյլէքի, Գօր-թէզ եալընըզ քէնտի ասքերի իլէ գալտը , հաթտա Սպանեօլլար հագգընտա տայիմա իպրադը սատագաթ վէ հիւսնի խըտմէթ իթմէքտէ օլան թըլասոդ ալալըլար պիլէ , իսթիսրաճաթը մէզքիւրէտէն տիւշարը խէֆվ ու տէհչէթ օլարագ , թէտրիճէն Գօրթէզի թէրք իթմէյէ պաշլատըլար :

Գօրթէզ , միւթթէֆիդլէրին վահի գօրգուլարընը մահվ իթմէք իւզրէ էլինտէն կէլէնի տիրիդ իթմէտի իսէ տէ , հիշ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմայըպ մէրգում ճա-հիլ ատէմլէր , պաթըլ իթիգասըլարընտան զէրրէ գատար շաշմատըլար . իմտի Գօրթէզ , մուամէլաթը հարպիլէնին քեամիլէն թաթիլ օլուսմասընը էմր իթտի , մուամիլէյհ պու հալ իլէ իսթիսրաճաթըն թային իթտիլի միւտէ-թին խիթամընա պէքլէմէյէ գարաք վէրտի . զիրա միւտ-տէթը մէզքիւրէնին խիթամընտան սօնրա միւթթէֆիդ-լէր , իսթիսրաճաթըն ասլ ու էսասը օլմատըլընը կէօ-րիւպ , թէքրար քէնտի նէզտինէ թօրլանաճադլարընա գաթան շիւպհէ իթմէյօր իտի :

Մամաֆիհ կիւզար իտէճէք օլան միւտտէթը մէզ-քիւրէ զարֆընտա , տիւշմէն թարաֆընտան պիր ֆէլա-

քէթէ օղրամամագ իչին , հէր նէվի իհթիյաթ ու իհթիրաղըն իհրասընտա ասլա գուսուր իթմէտի :

Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուլու կիպի, պու մաղլուպիյէթ պաշլըճա ժուլիյան Ալտէրէթթէնին , գօմանչ տարըն էմրու թէնպիհինէ իթաաթ իթմէյիպ տէ , վահի պիր շէրէֆ հէվէսի իլէ քէնտի պաշլնա իշ կէօրմէսինտէն նէշաթ իթմիշ իտի . զիրա շիւպհէ եօգ քի , էկէր մէրգում՝ Գօրթէղին էմրինի նօգթասը նօգթասընա իհրա իթսէ , եանի պէօյիւք հէնտէյի տօլտուրուպ մէգքիւր կէչիտի մուհաֆաղա իտէճէք օլսա իտի , թապիյի Սպանեօլլարըն բիւճաթը թահտը թէէմինէ ալընաճաղը կիպի , տիւշմէն տէ արգալարընը չէվիրէմէյէճէք , վէ պինաէն ալէյհ պու ֆէյարէթտէ վուգու պուլմայաճագ իտի :

Ժուլիյան , ամիրինէ իթաաթ իթմէտիյինտէն տօլլայը միւթահագ օլտուլու ճէղայը Գօրթէղտէն կէօրմէյիպ , իլլա Մէքսիգալլըլարտան կէօրտիւ , զիրա մէրգում տախի պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն պիշարէ գուրպանլարըն տախիլինտէ պուլունդէօր իտի :

23

Իմքերաթօր Կուաթիմօծիւն Սպանեօլլարըն
էլիցէ Էսիր սիւէր :

Իսթիսրաճաթըն վուգու պուլաճաղը զէմպը մուայէն , հիշ պիր հատիսէ զուհուրա կէլմէքսիղին կէլիպ կէչտի . Սպանեօլլար զէրէ գատար պիր սըգընթըյա տիւշար օլմայարագ , իշվալ իթտիքլէրի մէվըր-

լարը մուհաֆազա խոյոյրլար իտի . միւթթէֆիդէր , սատէտիլիքլէրինտէն նաշի պէօյլէ վահի սէօղլէրէ ի- նանտըզլարընտան տօլայը ութանարագ , թէքրար Գօր- թէզ իլէ պիրլէշտիլէր . ալէլխուսուս թըլասգալալլար աօն տէրէճէ մահճուպ օլմուշլար իտի . նասըլքի պիլի- րիզ , Գօրթէզ զաթէն պունըն պէօյլէ օլաճաղընը էվվէլ- ճէ քէշֆ իթմիշ իտի :

Պու միւթթէֆիդէրտէն մատէ պիր գաշ գապիլէ- լէր տախի Մէքսիգալլարը ալտաթմըշ օլան Իլահա- ըն , անլէրի պիւսպիւթիւն եիւզտէն տիւշիւրտիւյինի , վէ պինաէն ալէյհ Մէքսիգա հիւքիւմէթինին անգա- ըիպ մահվ օլաճաղընը տիւշիւնէրէք , բէյիպլէրի իլէ պէրապէր կէլիպ Գօրթէզէ իթթիֆագ իթտիլէր քի , պու սուրէթլէ Սպանեօլ օրտուսը հայլըճա չօղալըպ քէսպը գուվվէթ իլլէտի :

Պու էսնալէրտէ Վէրա-Գըրուզա պիր սէֆինէ վա- սըլ օլուպ , պիր գաշ նէֆէր Սպանեալը , իքի ատէտ մուհասէրէ թօբը , տէօրթ թանէ աթ վէ քիւլլիւյէթլի պարութ կէթիրտի . հատտը զաթինտէ բէք ճիւզվի օ- լան , ֆագաթ Սպանեօլլարըն պուլունտուզլարը հալէ նազարէն բէք պէօյիւք ատտ օլունան պու մուսվէնէթ- տէն , Գօրթէզ տէրէճէյի նիհայէտէ մէֆնուն օլտու . ալէլխուսուս կէմինին կէթիրտիյի պարութ բէք զիյատէ մագպուլէ կէշտի , զիրա օրտունըն պարութը ան պէ ան թիւքէնմէք իւզրէ իտի :

Եօգարըտան պէրի արզ ու թարիֆ իլլէտիյիմիզ մուհաճէմէլէրտէն , սուրէթը մաթլուպէտէ պիր սէմէ- ըն հասըլ օլմատըղընը նազարը տըգգաթա ալմըշ օ- լան Գօրթէզ , մուհասէրէ բըլանընը թէպտիլ իլլէմէք լուզումընը հըսս իտէրէք , պու պապտէ էրքեանը հար- պը իլէ մէշվէրէթ վէ միւզաքէրէ իտիլտիքտէն սօնրա ,

իյճապը իճրասընա միւսաշըրէթ օլունաու . մէգրիւր բըլան միւճիպինճէ , պիրտէն պիրէ պիր չիտաէթլի մուհաճէմէ իլէ շէհրի զապթ իթմէք ֆիրրինի թէլք իլէ , եալաշ եալաշ վէ թէտրիճէն մէմլէքէթին մահալլէլէրի պիրէր պիրէր զապթ իտիլէճէք իտի քի , էօյլէճէ իճրասընա թէշէպպիւս իտիլէր :

Միւթթէֆիգլէր պիր թարաֆտաշ սէտլէրի թամիր իյլէմէքտէ վէ Սպաննօլլարն հէր զապթ իյլէտիլէրի մահալլէնին խանէլէրինի երգրպ հէր իլէ եէքսան իթմէքտէ իտիլէր , Մէքսիգալլար տախի մուգավէմէթտէն պիր ան կէրի տուրմայօրլար իտի իսէ տէ , ֆաղաթ պու մինվալ իւղրէ էլլէրինտէ պուլունան մահալ կիթտիքճէ ուֆալլպ տարալար , վէ օ տէրէճէյէ վարտար քի , արթըգ մուամէլաթը հարպլէտէն սաքիթ գալըյօրլար իտի :

Գօրթէղ , ապրէրինէ նէվիմա պիր սիլահ տահա վէրտի , Նանի կինանթլան մըղրաղը թապիր օլունան ուղուն մըղրաղլար իլէ սիլահլանտըրմըշ իտի քի , պու սիլահլար իլէ սըգ վէ եանաշըգ տուրտուղլարը հայտէ տախի մուհարէպէ իթմէյէ միւղթէտիր օլմագտաշ վէ ծուրէթը զայրը միւնթագամատէ իւղէրլէրինէ պիւշէն տիւշմէնին չիտաէթինէ , տիւշարը թէհլիքէ օլմագտըրգըն մուգավէմէթ իթմէքտէ իտիլէր :

Հէր կիւն թարաֆէշն չիտաէթլի վէ գանլը մուհարէպէլէր վուգու պուլմագտա , վէ Մէքսիգալլարտան հատարը հիսապարը ինսան թէլէֆ օլմագտա իտի . մէմլէքէթ էսկի շէն ու մամլըրիլէթինի զայպ իթմիշ , վէ աաէթա պիր խարապէզարէ տէճնմիւշ իտի : Պունտան մատէ ահալի գըթըրգտան բէք զիյապէ մուգթարըպ օլույօր իտի , զիրա Սպաննօլ շէքտիլմէլէրի կէօլի թութմուշ օլտուղունտան , բայլթախտա մէքիւ-

լաթ վե մէշրուպաթ խախալ իթմէք միւմրինսիդ օլմուշ իտի :

Իմրէրաթօր Կուչաթիմօծինին թէտապլիւրի աուր էն-տիչանէսի սայէսինտէ , էվէլճէ թէտաքիք խախմիշ զահ-րէ անպարլարր պըշանմիշ , ոտրնըճարտա սուշ գալմու-միշ վէ նիհայէթ շէհրին տէրգունինտէ պիր թադըմ ի-լէրը սարկյէ , քէմպի շիտտէթլէ հիւ քմինի իճրայէ պաշ-լամիշ օլտուղունտան , պիչարէ ահայի սէֆալէթին տէ-քէճէյի նիհայէթինէ վասըլ օլմուշլար իտի : Մամաֆիհ Մէքսիգալըլար շու հայի թահամմիւ կիւտաղ իշինտէ մուղթարըպ իքէն , եինէ շէքիւրիշ օլտուղլարը մէթէ-րիսէր արգասընտա մուգավէմէթէ տէվամ իթմէքտէ իտիլէր :

Պիր մուհաճէմէյի շէտիտէ էսնասընտա Ալվարա-տօնըն Ֆըրդասըլ քէնտի ճէսուր գօմանտանը իլէ պէ-րապէր բայիթահտըն պէօյիւք մէյտանընա դատար ի-լէլլէտիքլէրինտէ , տէրհալ Պըրահիմլէրին վէ ասըլվա-տէկեանըն իշլալ իթմիշ օլտուղլարը բութխանէնին եիւքսէլ տամը իւսթիւնտէն , իւղէրլէրինէ եաղմուք կիպի օգ եաղմայա պաշլատըլ , լաքին գօրգոշ բէրվա պիլմէյէն ճէսուր վէ պէհատըլ Ալվարատօ , տիւշմէնին տարպէլէրինէ էհէմլլէյէթ վէրմէյէրէք , միւթատը գ-լան սէրի հարաքեաթը իլէ բութխանէնին իւղէրինէ սալտըրտը , վէ նէրաիւպանըն գատէմէլէրի իւղէրինտէ տիւշմէն իլէ գուճազ գուճաղա տէօյիւշէրէք , վէ եիւղ-լէրճէսինի եէրէ սէրէրէք , նիհայէթ բութխանէյի քէա-միլէն զապթ ու թէսիւր կյիլտի :

Պատէհու Ալվարատօ պիր եանտան բութլարը ա-թէլէ վէրմէքլէ եադըպ երգարրտըղը սըրապա , քէն-տի տախի Գասթիլիյա սանճալընը բութխանէնին տա-մը իւղէրինէ ըէքը իտէրէք վաթանտաշլարընա էօլ

հաշմայա, վէ անլէրի քէնտիսինէ սալիք օլմայա տավէթ
իտիյօր իտի :

Գօրթէզ, Ալվարատօնըն հաթաքեաթը շէճիանէսին-
տէն պիր գաթ տահա ճէսարէթ ալարագ, մումաիլէյ-
հէ իմթիսալ իթմէք իսթէտի, վէ էլինտէն կէլէն ճահա
ու զայրէթի մէվգըյը իճրայէ վազ իտէրէք, նիհայէթ
Յուլիսին եիրմի սէքիլինճի կիւնի պիւթիւն ասքէրի ի-
լէ պէրապէր պէօյիւք մէյտանէ վասըլ օլուպ օրտու-
տունը գուրտու քի, պու հալտէ մուհասէրէ պիւթիւն
պիւթիւնէ գօլայլաշտը. արթըգ Մէքսիգալըլարըն է-
լինտէ անճագ շէհրին տէօրթ գըսմընտան պիլի գալ-
մըշ ծլմաղըլա քէնտիլէրինի միւտափաատէն աճիզ
գալտըլար :

Մամաֆիհ կեահ պէ կեահ տիւշմէն թարաֆըն-
տան պազը միւթէպէր քիմնէլէր : Սպանեօլլարա թէ-
գարրուէլ իլէ անլէրի թահրիք իտէքլէր իտի, հաթտա
կիւնին պիլինտէ թավը ու էլպիսէսինտէն վէ հէյէթ ու
հէյպէթինտէն ասըլգատէ օլտուղու մէհուզ պուլու-
նան էն ճէսալըլարընտան պիր ատէմ, օրտուկեահա բէք
գիյատէ հաղլաշմայա ճիւրաթ իյլէմիշ իտի. պէլինտէն
ասըլը գըլըճտան, վէ էլինտէ թութմուշ օլտուղու գալ-
գանտան, միւթլագա պիր Սպանեօլ էօլտիւրիւպ տէ
սիլահլարընը զանպ իյլէտիյի յ վէ պէրայի իֆթիսաթ
թագընտըլը զանն օլունան պու ատէմ, քէմալի քիւս-
թաիլըգ վէ ղոնրուր իլէ Սպանեօլլարը տուէլլօյա տա-
վէթ իթմէքաէ իտի :

Գօրթէզ, մէրգուլմըն Պարաքեաթընտան վէ հայ-
գըրմալարընտան թաճիզ օլարագ, եավէրլէրինտէն հէ-
նուզ ծն եէտի եաշընտա պուլունան պիր տէլիգանլըյը
կէօաթէրէրէք, թէրճիման վասէթասը իլէ Ամէրիգա-
լըյա :

— Եալընը սէն տէյիւ հաթտա պէրապէրնտէ-
օն քիչի տէ պուլունսա եինէ պու չօճուգ իլէ տէօյիւ շէ-
մէզսինիլ, տէտի: Ամէրիգալը իսէ Գօրթէզին պու թահ-
քիրամիլ սէօզիւնի իշիթմէմէզլիքտէն կէլէրէք, գար-
չըսընտաքիլէրինի պիր գաթ տահա թահրիք իտուպ,
հարաքեաթը մայրուրանէսինէ տէվամ իտիյօր իտի:

Գօրթէզին մայէթինտէ եալէր պուլունան, եանի
գօմանտարըն սիւհատարը օլան մէրգուլ տէլիգանլը:
Ամէրիգալընըն հարաքեաթը քիւսթախանէսինտէն ֆէ-
նա հալտէ հիտտէթլէնէրէք, քիմսէյէ պիր շէյ սէօյ-
լէմէքսիլին թարիֆի նագապիլ պիր շէվիլիք իլէ օլ-
տուընէ Եօնիւնտէ պուլունան հէնտէյի կէչտիլ վէ մի-
նասիլ պիր վազիլէթ իշինտէ քէնտիսինի պէքլէմէքտէ
օլան Մէքսիգալընըն իւզէրինէ պթըլը վէքտիլ:

Տէլիգանլը, խասմինին իլք տաքպէսինէ գարչը ե-
լինտէքի գալգանը իլէ քէնտիսինի մուհաֆազա իլէ շ-
տիքտէն սօնրա, հէման սէրի պիր հարաքէթ իլէ էլին-
տէքի խանչէրինի Մէքսիգալընըն պաղըրնա սաղլապու
սըյըլա, գօճա հէրիֆի եէրէ տէվիրմէսի պիր օլտու-
պատէհու մագթուլըն գըլըճընը վէ գալգանընը արպ-
էֆէնտիսինէ իհտա իլէտի:

Գօրթէզ, տէլիգանլընըն շու հէնկեամը շէպապէթ
իշինտէ իպրազ իլէտիլի շէճաաթ ու ճէսարէթինտէն
մէմուըն օլուպ, չօճուլը պիր գաչ տէֆա տէրազուշ
իլէտիքտէն սօնրա, խասմինտէն ալմը օլտուլը գըլը-
ճը մէրգուլըն պէլինէ թագալագ, հէման օրաճըգտա
չըվալիլէլիք բուլթպէսի իլէ թալթիֆ իթտի:

Իծմի վէ միլիլիլէթի մէճհուլ օլան պու չօճուլըն,
պէօյլէ պիր սիննտէ նասըլ օլուպտա Գօրթէզին մայէ-
թինտէ պուլունտուղունա տայրը մալիւմաթըմը օլմա-
յըպ, անճագ իշպու վագապը հիքեայէ իթմիլ օլան

Սօլիս նամ միւլէրրիս Կու Խէրիգանլը իշին բարլադ պիլ միւսթադ պէլ իլէ քէսպը շէօհրէթ իթտիլինի սէօյլէյօր :

Գօրթէղ Բայիթահտըն պէօյիւք մէյտանըն օրտուկեազ իթիխազ իյլէտիքտէն սօնրա , Ալվարատօնըն էլի իլէ զապթ օլունուպ բութլարը ամէշէ վէրիւլիշ օլան բութխանէ , րահիպ Օլմէտօնըն մարիֆէթի իլէ թադտիս օլունարադ գուտտասը շէրիֆ իճրա իտիլիշ վէ գօմանտար տալիս հազըր պուլանմուշ իտի . եէվմը մէղքիւրտէ պիր չոգ Թըլասգալալըլար իլէ Զէմբօալըլար քէնտի հիլանի լիղալէթի իլէ խըրիսթիյանլըլը գապուլ խտէրէք վաֆիթիլ օլունտուլար տինտար Գօրթէղ , պու հալտէն բէք զիյատէ մէֆուռն օլաթադ պիր թարաֆտան մուամէլլթը հարպիլէ իլէ մէշլուլ օլտուղու սըրատա , տիկէր թարաֆտան տա պադը գալան բութբէրէթլէրի իմանէ կէթիլմէյէ շալըշմադ տա իտի :

Գօրթէղ , պիր ան ադտէմ շէհրի զապթ իլէ մուլխասէմսթա նիհայէթ վէրմէք իսթէյիպ , տօնանմանըն գօմանտասընը Սանտօվալըն եէտը լիյադաթլնտար թէսլիմ իթտի , մուամալիլէյհ հէնուլ աիւլմէնին էլինտէ օլան բայիթահտըն պիր գըսմընը , կէօլ ճիհէթինտէ նազարը տըգգաթէ ալաճադ վէ իյճապը հալէ կէօրէ վուրաճադ իտի . քէնտի տալիս տիկէր թարաֆտան սօն պիր մուհաճէմէ իլէ իշի պիթիլմէք իսթէյօր իտի . աւըլլատէ թազըմը Սպանեօլլարըն պու թէտարիքեաթընտան գօրգարադ , վէ հիշ օլմաղսա իմբէրաթօրլարընըն հայաթընը գուրթալմադ իսթէյիպ , միւշարիլէյհէ արթըգ մուհաֆաղասը գապիլ օլամայան բայիթահտը թէրք իլէ փիլայէթլէրտէն պիրինէ սըղընմասընը նաօհաթ խիլյօրլար իտի :

Մէրգու ման րասըլլատէլէր վէ բուէսսատէն չօգլա-

ըը, իմբերաթօր իլէ պերապէր ուզագ վիլայէթլէրէ չէ-
 քիլիպ ահալիյի այագլանտըրմագ, վէ եէնիտէն զայպ
 իթմիշ օլտուգլարը հիւքիւմէթի ճանլանտըրմագ ֆիք-
 րէնէ տիւշմիւշ օլուպ, էն էվէլ իմբերաթօրլարընը գա-
 չըրմագ իսթէտիլէր, վէ պու գարարը սուհուլէթ իլէ
 մէվգըյը իճրայէ վաղ իտէպիլմէք իչին Գօրթէղէ թէք-
 լիֆէ սուլհ իտուպ, մումաիլէյհի պու պապտէ ճէրի-
 յան իտէճէք օլան միւ գաքէրաթ իլէ ալլէնտըրադագ
 վաղըթ գաղանմագ, վէ պու միւստէթ վարֆընպա
 իմբերաթօրն ֆիւրարընը թէսիլ իտէճէքլէրինի իւ-
 միւտ իթտիլէր:

Վագաա Մէքսիգալըլարըն պու թէտպիրի ազլէ
 մուվաֆրը օլուպ, պաշա չըգապիլէճէյի տէ պիր տէրէ-
 ճէյէ գատար մէլհուգ իտի իսէ տէ, ֆագաթ Գօրթէղ
 քէնտի գուվլէյի միւտրիքիլէսի սայէսինտէ տիւշմէնին
 էֆքեարընը քէշֆ իթմիշ, վէ Սանտօվալա նազարը
 սըղգաթընը պիր գաթ չուհա աթթըրմասընը էմր իյ-
 լէմիշ իտի. պինտէն ալէյհ սուլհ թալէպ իթմէք իւգ-
 րէ նէղտինէ կէլէն վէ Մէգսիգա սաըլլատէկեանընտան
 իպարէթ օլան հէյէթը սիւֆէրայը, ապուսը չէհրէ վէ
 պէրուտէթ իլէ գասուլ իտէրէք, հէնուղ մէմէքէ-
 թին Մէգսիգալըլար եէտինտէ պուլունան գըսմը պիլա
 չարթ թէպիմ օլունմատըգճա, վէ իմբերաթօր րէհին
 մէգամը իլէ քէնտի էլինէ վէրիլմէտիքճէ, թաթիլի մու-
 խասէմաթ իթմէյէճէյինի սուրէթը թէհտիտանէտէ պէ-
 յան իլլէսի:

Երթէ կիւնի Մէքսիգա սաըլլատէկեանը էլպիսէսի
 կիլմիշ օլան, վէ րէյիս ալամէթինի հայըլ պուլունան
 իրի վիճդատըլ թէք պիր ատէմ, Սպանեօլ օբտուսունա
 կէլէլէք իմբերաթօր թարաֆընտան դօմանտարա կիլզլի
 պիր չէյ արղ իտէճէյինի պէյան իթմէսի իլէ, մէր-

գում՝ գոմանտարըն հուզուրընա չըդարըլտը . ֆիլ հա-
զըգա գոմանտար եալընըզ պուլունոյօր իտի . չախնը
մէրգում էսնայի միւքեալէմէտէ Գօրթէզէ բէք զիյատէ
եազլաչարադ , պիր թագրիպ սիյահ թաչտան մամուլ
բըչաղընը չէքմէսի իլէ Գօրթէզին իւզէրինէ տիւլմէսի
պիր օլտու :

Հաքին պէհատըր Գօրթէզ , պու մէմուլին զայլի
հիւճիւմտէն չաչըրմայարադ , հէրիֆին բըչաղը թուլթ-
մուլ օլան էլինի սըգը սըգըյա գալրայըպ հարաքէթ-
տէն մէն իթտի , վէ պու էսնատէ բաթըրտըյը աճիյ-
մուլ օլան պիր գաչ քիչի իչէրի կիրմէքլէ գաթիլի թէվ-
գըֆ իտէրէք զէնճիլէ վուրտուլար . գաթիլի մէրգու-
մըն մուհաքէմէսի տէրհուլ տիւլանը հարպտա բույէթ
օլունմայա պաչլատը . էսնայի իսթինթաքընտա մէր-
գում , միւթէպէր պիր Պըրահիմ օլտուլունը , իչի Ըս-
պանեօլլարա չադտիլմամադ իւզրէ թէպալիլի էլպիսէ
իթտիլինի , վէ պու սուրէթլէ թահքիլ իտիլմիչ Իլահ-
լարըն ինթիգամընը ալմադ իչին , նէֆսինի ֆէտա իթ-
մէյի կէօլէ ալաըրարադ , գոմանտարը էօլտիւրմէյէ գա-
րար վէլմիչ իտիլինի եէկեան եէկեան պէյան իլլէտի :

Արթըզ ուզուն ուզատիլէ մուհաքէմէյէ հաճէթ
զալմայըպ , միւթէասըպ գաթիլին իյտամընա հիւքմ
իտիլտի , վէ միւճիպինճէ իրթէ կիւնի Մէքսիգալըլա-
րըն մուվաճէհէսինտէ ասըլտը , իլթէ Գօրթէզ պու սու-
րէթլէ մուհազգադ պիր էօլիւմտէն տահա գուրթու-
լապիլտի :

Տօնանմանըն գոմանտասընը տէրիւհտէ իթմիչ օ-
լան ճէսուր վէ ագիլ Սանտօվալ , ամիրինին էմրինի հար-
ֆը հարֆընա իճրա իտէրէք , լուզումընտան զիյատէ
նազարը տըգգաթընը արթըրմիչ իտի . ֆիլ հազըգա
պալատէ վասֆ օլունան վազաանըն կիւզար իլլէտիլի

կիւնին ագչամը . Մէքսիգայըլար իլէ տօլու պիր չօգ
դանօթլարըն , պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ քիւրէք
չէքէրէք կէօլիւ եարմայա , վէ գարչը եադայա կէչ-
մէյէ ճահա իլլէտիքլէրի կէօրիւմէսի իւզէրինէ , Սան-
տօվալ քէրհալ թէագըպ օլունմալարընը էմր իլլէտի :

Դանօթլարը թէագըպ իտէն գայըգլարըն իչինտէ ,
էն սէրի իւլ հարաքէ վէ էն խաֆիֆ օլան չէքտիրմէ-
նին իտարէսինէ մէմուր պուլունան Կարչիա Հօլկուին
նամ դարթան , տէրագապ իւզէրլէրինէ վարտը , վէ
թօրընը չէվիրիպ հէքսինտէն զիյատէ իլէրլէմիչ օլան
դանօթըն իւսթիւնէ հէման աթէչ իթմէք իւզըրէ ի-
քէն , պիրտէն պիրէ տէրունինտէ պուլունանլար թէս-
լիմ ալամէթի օլարագ քիւրէքլէրինի եօդարը գալ-
տըրտըլար , վէ իմէրաթօրըն մէզքիւր դանօթըն իչին-
տէ պուլունտուղունը պէյան իտէրէք , ահ ու ֆէր-
եատլէր վէ կէօզ եաչլարը իլէ աթէչ իթէմէլէրինի նի-
յազէ պաչլատըլար :

Հօլկուին պունը տույար տույմազ պիր գաչ քիչի
իլէ պէրապէր տէրհալ դանօթըն իչինէ աթլայը վէր-
տի . ֆիլ հագըգա դանօթըն տէրունինտէ պուլունան
Կուաթիմօծին մումաիլէյհի իսթիգալալ իտէրէք , մաղ-
մումանէ պիր սէտա իլէ .

— Իւահլարըն էմրի պու իմիչ , պէն սիզին էսիրի-
նիզիմ , իսթէտիլինիզ մահալէ կիթմէյէ ամատէյիմ ,
եէթէրքի իմէրաթօրիչանըն զաթընա հագարաթ իտիլ-
մէսին , տէյէրէք , Սպանեօլ կէմիսինէ կէչտի , վէ էլի-
նի իմէրաթօրիչայա ուղատարագ մումաիլէյհայը տա-
լի կէմիլէ ալտը :

Դօրթէզ պու խապերի մէսէրէթալէրի ալըր ալ-
մազ , էսիրլէրի քէմալի իհթիրագ իլէ ալըպ քէնտիսինէ
կէթիրմէք իւզըրէ , կէօլիւն սահիլինէ իքի պէօլիւք սէչմէ

ապքեր կէօնտէրտի, պիր ազ սօնրա կուաթիմօծին իլէ զէվէտի Գօրթէղին իգամէթ կեահընա վաարլ օլարադ, էվէլա իմբէրաթօր, վէ արգ սօրնտան իմբէրաթօրիչա ի- չէրի կիրաիլէր:

Գօրթէղ, մէիգումանը զաթլէրինէ չէսպան օլաճազ սուրէթտէ ապիմ պիր նէզաքէթ վէ հիւրմէթ իլէ գա- պուլ իլլէտի, իմբէրաթօր աղիմ պիր մէթանէթ կէօ- թէրիպ ալիճէնապանէ պիր թարղ իլէ քէլամէն աղաղ կտէրէք:

— Պէն քէնտի հիւրիւմտարլըզ վաղիֆէմի նօգ- թասը նօգթաաընա իճրա իլլէյիպ հէր տիւրլիւ ֆէտա- քեարլըզը կէօզէ ալտըրարադ, թէպաալարըմը մուհա- ֆաղա իթմէք իւզլէ սօն զայրէթիմի պէզլ իթտիմ, պու խուսուստա վիճտանըմ բէք բաճաթ տըր. պուն- տան սօնրա պէնիմ իլին թէրըք հայաթ իթմէքտէն պաչդա սաատէթ օլամաղ. իմտի լալ շոզ բըչալը տա կէօյսիւմէ սարլա քի, պունտան պէօյլէ արթըզ քիմ- սէյէ ֆայիտէսի օլմայան հայաթըմ իսիթամ պուլտուն, տէչէրէք, Գօրթէղէ պիր խանչէր թազտիմ իլլէտի:

Մումաիլէյճ, պու սէօյլէրի սէօյլէտիլի պըրատա ֆէնա հապտէ միւթէէպիր օլզչպ, վէ քէնտինի զապթ իտէմէյէրէք հընչգըրա հընչգըրա աղլամագտան սէսի գըրըլտը. իմբէրաթօրիչա տաիսի պիր թարաֆա չէքիլ- միլ օլաուղու հալտէ նօհուտ տանէցի կիպի կէօզ տա- չը տէօքէյօր իտի:

Պու ճանխըրաչ մէնզարէտէ հաղըր պուլունան Գօրթէղին տաիսի գալպի բարչալանարադ, կիւճ հալ իլէ քէնտիսինի զապթ իտէպիլիյօր իտի. մումանիլէյճ պիր մըգտար սիւքիւթ իթտիքտէն, վէ էսիլլէրի հըսս իլլէտիքլէրի տէրտ ու էլէմին շիտաէթի պիր տէրէճէ- վէ գատաք թաաիլ վէ թախֆիֆ օլունադ իւզլէ,

քէնտի հալի հիւզն իշթիմալէրի իշինտէ պըրագտըդ-
տան սօնրա , ղայէթ միւլայիմանէ սէօղէր իլէ թէսէլ-
լիյէ պաշլայըպ , շու վէճհլէ իրատէյի քէլամ իյլէտի .

— Հագգընըգտա հէր ղէման հիւրմէթ ու ղայէթ-
տէ գուսուր իթմէյէճէյիմէ էմին օլտայիլէպսիկիզ , հաթ-
տա էկէր Սպանեա գըալը հաղրէթլէրինին հիւքմի ա-
լիսինի թանըեաճադ օլուրսանըզ , սանտալիյի հիւքիւ-
մէթինիզի միւհաֆազպ իտէպիլիբսինիզ , էլճասըլ Սպան-
եա գըրալը հաղրէթլէրինին տօսթլուղունա մազհար
վէ հիմայէսինէ սըզընմադ հագգընըգտա խայըլը օլա-
ճաղընա ապա շիւպհէնիզ օլմամալը տըր .

Իմբէրաթօր Կուաթիմօժին թադրիպէն եիրմի պէշ
եաշլարընաա , գալի իւլ պիւնեէ , ուղուն պօշլու , ետ-
գըշըգլը , վէ էամէրճէ պիւր աէլիգանլը օլուպ , չէհրէ-
սինտէ ասարը մէրտանէի յլէ նէճապէթ ու ասալէթ
նիւմայան իտի քէզալիք եիրմի նէօրթ եիրմի պէշ եա-
շընտա թախմին օլունան իմբէրաթօրիչա տախի , էթ-
վար ու հարաքէաթը նէճապէթքեարանէսի իլէ ասա-
լէթը զաթիյէսիսինի պէյան իտիյօր իտի . Գօրթէզ ,
մումախլէյհանըն միւթէվէֆա Սօնթէղմանըն քէրի-
մէնի օլտուղունը աույաուկունտա , արթըզ հիւգգընտա
այրըճա հիւքմէթ իտիյօր իտի .

Իմբէրաթօր իլէ իմբէրաթօրիչայա Գօրթէզին ի-
գամէթկեհհընտա պիւր տայլրէ վէրիլաիլի կիպի , մա-
յէթինտէ պուլունան վէ պաշ վէքիլ մէգամընտա օ-
լան միւթէպէր պիւր լէյինէ տախի այրըճա պիւր մահա-
լը իդամէթ թախսիա իտիլտի , վէ հէք պիւրինին մու-
հաֆաղասընա աստմէր թային օլունտու .

Իշթէ Սէքսիգանըն սօն իմբէրաթօր Կուաթիմօ-
ժին , պու սուրէթլէ էսիւր տիւշտիլինտէն սօլայը , ալ-
թըզ մուհապէպէ իսիթամ պուլմուշ տէմէք իտի .

24

Մէքսիգա պէլսէսիճիճ քեամիլէն ժէքճի .

Ֆիլըագըգա Մէքսիգալըլար իմբէրաթօլըլարընըն թուլթուլտուղու խապէրը քէտէրալէրի ալըր ալմաղ ումուճէն մուխասէմաթը թաթիլ խտէրէք թէրքը սիլաճ իլէտիլէր , վէ Գօրթէղ տախի պու սուրէթլէ 1521 սէնէսի Օգոստոսընըն օն իւչիւնճի կիւնի շէճրին պագըպընտա իշղալ իլէտի :

Իշթէ եէնի տիւնեատա վուգու պուլան հատիսաթը ֆէվգէլատէնին էն ղարիպի ատտ օլունմայա շայան օլան մուհարէպէյի մէշհուրէ , պալատէ պէյան օլունտուղու վէճճ իլէ խիթամբէզիր օլտու . եէթմիշ կիւն , եախօտ Սօլիս նամ միւվէրրիխին գալլինճէ , տօգսան կիւն գատար իմթիտատ իտէն մուհասէրէ էսնասընտա , կէրէք մուհասէրէ իտէն Ս պանեօլլար , վէ կէրէք մահսուր Մէքսիգալըլար թարաֆընտան , պէօլիւք պիր շէճաաթ վէ պիր ալըղէյի ֆէվգէլատէ ղուհուր իթմէտէն հիւ պիր կիւն կէշմէտի տէնսէ , աալա միւպալաղա իտիլմիշ օլմաղ , հագըգաթէն հէր իքի թարաֆտան կէօսթէրիլէն մէթանէթ , վէ շէճաաթ ու ճէսարէթ , շայանը հայրէթ օլաճագ քէրէճէտէ իտի :

Մէքսիգանըն թարիթի իլէ Գօրթէզին թէրճիմէյի հալինի գալէմէ ալմըշ օլան միւվէրրիլէրտէն Բօպէրթսըն նամ ղաթ , օ էսնալէրաէ Ամէրիգա գըլթասընտա պուլունան ագվամը վահշիյէ արասընտա , Մէքսիգալըլարըն էն ճէնկեալէր վէ էն զիյատէ ճէվր ու ճէֆայա տայանըր պիր գալմ օլտուգըլարընը , վէ թըլասագալա-

լլար իւէ գապայիւի սայիրէնին մուսկէնէթլէրի օլմասա , Գօրթեզին , մէմալիքը մէզքիւրէյի , էլինտէ պուլունան գուվլէյի ասքերիյէսի իւէ իշղալ իտէմէյէճէյինի իլթիրաֆ իթմէքտէ տիր :

Ֆիւհագըզա մէմլէքէթին պուլունտուշու հալի հիւզն իշթիմալտէն , Մէքսիգալըլարըն նասը պիր ինաստ վէ մէթանէթլէ քէնտիլէրինի միւտաֆասա իթտիքլէքի , վէ նէ տէրէճէ սէֆալէթ ու ըղթըրապաթէ թահամմիւլ էլլէտիլէրի , վէ Բօպէրթսընըն ահալիյի մէզքիւրէ հագգընտա եազմըշ օլտուզու չէյլէրին նէ գատար տօղրու օլտուզու բէք սուհուլէթլէ անլաշըլապիլի իտի :

Պու լաթիֆ վէ մէթին մէմլէքէթին իւշ գըսմը պիւթիւն պիւթիւնէ խարապ օլմուշ , միւքէլլէֆ էպնիյէլէր եանմըշ եըգըլմըշ , եօլլար մէյտանլար էօլիւ ճէսէտլէրի իւէ տօլմուշ , մէճուհ վէ խասթա օլան պինլէրճէ պիշարէլէր , սօգազ օրթալարընտա ճան չէքիշմէքտէ պուլունմուշլար իտի . եաղան քէսրէթլի եաղմուրլարը միւթէագըպ հէվանըն շիտտէթը հէրարէթինտէն , լաշէլէր տէրհալ շիւրիյիւպ նէֆրէթամիզ պիր թէաֆիւն բէյտա իթմիշ օլմաղըլա հէվայը զէհիրլէմիշ , վէ պուսէպէպլէ չէհրին իշինտէ պիր իլլէթը միւտհիշէ , քէմալի շիտտէթլէ հիւքմինի իճրայէ պաշլամըշ իտի :

Մէմլէքէթին էն զիյատէ մուճիպի ֆէլաքէթի օլան պու տէհշէթլիւ խասթալըգտան զուհուրէ կէլէն վէֆիյաթըն քէսրէթինի , հէման օ կիւնլէրտէ շիտտէթլէ հիւքմիւնի իճրա իտէն գըթըլըգ , տէրէճէյի իքմալէ վարտըմըշ իտի , տիւշմէնին բէյտէրբէյ հիւճիւմլէրինտէն վուգու պուլան խասալաթը աղիմէ , իլլէթը սարիյէնին տարպէյի մուհիւրէսի , մէքիւլաթ ու մէյտապաթըն առէմը վիճուտի , վէ սէֆալէթ ու զարուրէթ , Մէքսիգալըլարը գալ ու գալէմլէ վասֆ օլունմուշ պիր

հալի հալը իշթիմալ իշինէ պըրագմըշլար իքէն, եինէ պու ճէսուր ահալի էլինէն կէլտիյի մերթէպէ մուգա-վէմէթտէն կէլի տուրմամըշ իտի:

Պագաթ Սպանեօլարըն հալի տէ մուհածէրէնին սօն կիւնէրինտէ, Մէքսիգալըլարըն հալինտէն չօգ փարգըլ տէյիլ իտի? քիլլիյէթլի օլան ասաքիլի միթ-թէֆէգէյէնին էմըլ թէայիւշէլի խուսուսը, քէնտի-լէրինի աղիմ պիւր միւշիւլաթ իշինտէ պըրագըլօթ ի-տի, չօգ տէֆա նաֆագա թէտարիլինտէն ածիլ գլլ-լարագ ապէր պիւր գաշ կիւնէր աճ գալմըշ, վէ պու սէպէպլէ իիթիլալ ալամէթլէրի պաշ կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ իտի:

Սպանեօլար, կիճէ կիւնտիւլ սիւհալարընը պը-րագամատըլտըլ կիպի, պիւր սաաթ օլսուն ըհաթ իթմէյէ վագըլթ պուլամայօրլար իտի: ճիւմէսի կէօ-նաֆէօն եարէլէր իլէ մէճրոն հ օլտուգլարը հայտէ, էմըլ թէտալիտէ սօուգ սուտան պաշգա պիւր իլաճ թէտարիլ իտէմէմէքտէ իտիլէր: մամաֆիհ սաղ սաղ վահշի տիւշմէնին էլինէ տիւշիւպ տէ բուլթարա գուր-պան իտիլմէք պէլայի միւտհիշէսինի խաթըրլատըլգա, կիլիֆթար օլտուգլարը միհն ու մէշտգգաթը մէֆու-նէն չէքմէյէ ըագը օլույօրլար իտի: զիւր սէֆիլ ար-դատաշլարընը պիւր սուրէթը միւտհիշէտէ գաթլ ի-տիլէրէք, քէմալի իշթիհա իլէ եէնտիլէլի հէր տագը-գա կէօզլէրի էօնիանէ կէլմէքտէ իտի:

Մէմէքէթին տէհէթամիլ հալի խարապիլէթի, վէ մուհիլէ հէվալմը, Գօրթէլի պիւր աղ վագըլթ բայի-թահտան թէպաիւտ իթմէյէ մէհպուր իթտիլէր, մու-մալլէյհ զէհիլնաք հէվանըն թէմիլլէնմէսի վէ ճարի օլան խաաթալըլըն էօնիւ ալընմասը իլին, թէքմիլ ա-հալիլի չէհիլտէն տըշարը չըգարթտը: գատըն էրքէք,

կէնճ իհիթկար, վէ չօլուգ չօճուգ իւշ կիւն իւշ կիճէ
սէտլէրին ի ղէրինտէն տըշարը չըգտըլար, արգասը քե-
սիլմէքսիղին պարանը պէլա կիպի եաղան եաղմուրտան
իլէքլէրինէ դատար ըսլանմըշ, վէ չամուր թմա պգզապ-
լարընա չըգմըշ օլան պու պիշարէլէրին հալի հիւղն իշ-
թիմալլէրի, վիճուտլէրինին դաաֆէթի, վէ չէհրէլէրի-
նին սօլկուշուղու, չէքտիքլէրի միհն ու մէշադգաթէ
չահիտի ատիլ իտի. մաղլուպիյնին տիւշար օլտուգ-
լարը պու թարիֆի նադապիլ սէֆալէթ, ղայիպլէրին
ըըգդաթ ու մէրհամէթինի թահրիք իթմէքտէ իտի:

Սպանեօլլար, էվվէլա չէհրին ալընմասընտան քէք
ղկյատէ մէսրուր օլտուլար իսէ տէ, ֆագաթ տայիմա
թէխայիլ իթտիքլէրի սէրվէթ իւմիւտլէրինին պօշա
չըգտըղընը կէօրտիւքլէրինտէ, սօն տէրէճէ մէյուս օ-
լարագ չիքեայէթէ պաշլատըլար. զիրա Մօնթէղումա-
նըն հատարը հիսապարը իսաղինէլէրի, վէ բուլթանէ-
լէրին տիվարլարընը թէգեին իթմէքտէ օլան եէքբարէ
ալթուն լէվճալարը, վէ քիւլիւյէթլի կիւմիւշ քիւլիւ-
չէլէրի եէրինէ, անճագ ալթը եիւզ պին ֆըրանգ դըյ-
մէթինտէ էչեպյէ տէսթրէս օլապիլտիլէր քի, մուհա-
րէպէ իշին վուգու պուլան մէսարիֆաթ, մէպլաղը մէգ-
քիւրտէն չօգ ղկյատէ իտի: Լաքին օ ալթուն եըղըն-
թըլարը, օ միւճէվհէրաթ վէ պունճա էչեպյի նէֆիսէ
նէ՞ օլմուշ իտի:

Շու հալտէ աքէր չիքեայէթ վէ իպրագը նախօշ-
նուտի իթմէլէրինտէ չօգ հագլը իտիլէր, զիրա աշա-
ճագլարը իւճրէթ, չէքտիքլէրի պունճա բինճ ու մէ-
շադգաթէ վէ իպրագ իլլէտիքլէրի ղայրէթը ֆէվգէլա-
տէյէ նիսպէթէն, հիշ մէսապէսինտէ օլտուղու չէօյլէ
աուրտուն, էլլէրինէ պիր չէյ կէչէճէյի տախի մէճհուլ
իտի:

Բահիպ Օլմէսո, ասքերին հիտտէթինի թէսքին իթմէք, վէ նէթիճէսի մուզիլը պիր ինթիլալըն էօնիւնիւ ալմադ իւզրէ, մէսարիֆաթը հարպիյէյի աշըգտա պըրադարազ էլաէ իտիլէն էշեանըն, եալընըլ ատի ասքէրէ թէվլի օլունմասընա տայըլ Գօրթէզի իգնա իյլէտի. լսքին պու թէտպիր իլէ տէ իշթիքեալէրին էօնիւ ալընամատը, հաթտա տահա զիյատէ թէշէտսիւտ իթտի. զիրա ասաքիրտէն չօգլարը, խազինէլէրին պէօյիք գըրմընը գօմանտար իլէ զապիթլէր կիզիճէ էլոէ իտէրէք, իշլէրինտէ բայլաշմըշ օլմալը ալըլար, տէմէքտէ, վէ պու պապտէ շիւպհէ իտէնլէրի տէ գանսըրմալա չաղալանմագտա իտիլէր:

Հալ պու թի սօնրատան իմքէրաթօլըն, կիրիֆթար օլաճաղը հալի մուսիպէթի քէշֆ իլէ ապա ու ճէտտինին թօբլամըշ օլտուդլարը թէքմիլ խազինէլէրի կէօլէ աթտըրմըշ օլտուզու մէյտանէ չըգընճա, ասքէր պիր գաթ տահա հիտտէթլէնէրէք, խազինէլէրի կէօլուն հանկը ճիհէթլինէ աթտըրտըղընը պէյան իթմէք իւզրէ, էսիր տիւշէն հիւքիւմտարը թաղիթ, վէ իյճապ իթտիյի հալտէ էզլիյէթ իլէ թաղիպ իթմէսինէ տայըլ Գօրթէզի իճպար իթմէյէ պաշլատըլար:

Գօրթէզ, ասքէրին պու պարպարճա թէքլիֆինի պիր վէճհ իլէ գապուլ իտէմէյուպ, ազիմ պիր էնսիլէյէ կիրիֆթար օլտու, վէ ասքէրի պու նիյէթը վահշիեանէտէն ֆարիզ կէթիլմէյէ բէք չօգ չալըշտը իտէ տէ, մումսիլէյհին բէճա ու նիյաղլարը, վտալարը, վէ կէօսթէրալի կէօնակէօն սէպէպլէրի, ասքէրին հիտտէթինի թէսքինէ մէտար օլամատը:

Գօրթէզ, պու մուամէլէյի զալիմանէյի իճրա իթմէմէք իշին հէր նէվի ճահտ ու իգտամըն սէմէրէսիզ գալտըղընը կէօրիւպ, ասքէրին հիտտէթինի ալթըր-

մադտան տախի գորգտուղու ճիհէթլէ , չարնաչար գազանտըր շան ու շէրէֆի լէքէտար վէ նամուս ու հայսիյէթինի պերպատ իթմիշ օլան պու մուամէլէյի վահշիյանէնին իճրասընա էմր վէրմէյէ մէճպուր օլտու :

Գօրթէզ , Կուաթիմօժինին պուլունտուղու մէվգըյը ալիսինէ պագմայարագ , վէ միւշարիլէյհին իպրազ իյլէտիյի պունճա շէճաաթ ու պէսալէթի ունուտարագ , վէ հաթտա պիզզաթ քէնտի ազղը իլէ իթմիշ օլտուղու վատին խիլաֆընտա օլարագ , իմրէրաթօրըն բէք զիյատէ սէվկիլիսի օլան թագուպա շէհրի բէյիսի իլէ պերապէր իշքէնճէյէ վէրիլմէլէրինի էմր իյլէտի :

Կուաթիմօժին , պիր պէսալէթը աւքէրիլէ վէ գահրիմանքեարի պիր մէթանէթ իլէ , մերհամէթսիզ ճէլլատլարընըն իյճատ իյլէտիքլէրի հէր նէվ տէհշէթլիւ իշքէնճէլէրէ պիլա բէրվա վէ գաթան իշթիքեա իթմէյէրէք կէօյիւս կէրիպ թահամմիւլ իյլէտի . ֆագաթ բէֆիդի վէ հէմ հալի օլան բէյիս՝ ազրըլարըն չիտտէթինէ տայանամայարագ , խազլինէլէրին պուլունտուղու մահալի պէյան իթմէք իւզրէ էֆէնտիսինտէն բուխսաթ թալէպ իտինճէ , իյիտ իմրէրաթօր սէրթ վէ խօշնուտսուզլուգ իյմա իտէր պիր պագըշ իլէ մուամալէյհին եիւզիւնէ պագարագ :

— Պէնի կիւլ եարբագլարընտան մամուլ եաթագտա՞ մր եաթըյօրում զանն իտիյօրսուն , սօնուհա գատար սիւքիւթ իթմէնի էմր իտէրիմ , տէյերէք , բէֆիգլինի թէշճի իյլէտի :

Փիլ հագըգա պիշարէ բէյիս , էֆէնտիսինին պու թէքտիքինտէն մահճուպ օլարագ պիր տահա ազղընը աշմատը , վէ քէմալի սապը ու թահամմիւլ իլէ իշքէնճէ իչինտէ բուհուհը թէսլիմ իթտի :

Նիհայէթ իւլ էմր Գօրթէզ , իրթիքեապ իյլէտիյի

պոռ մուամէլէյի զալիմանէտէն ութանարագ , գուր-
պանը , զոտորմուշ ճէլլատլարըն էլինտէն չէքիմլ պիր
թարաֆա ալտը , ֆագաթ պիչարէ Կուաթիմծին , եա-
նի Մէքսիգանըն սօն էմբերաթօրը Հազգընտա ըէվա
կէօրիւլէն պոռ զուլմ ու հագարաթտէն , վէ չէքալիյի
իպքէնճէլէրտէն միւթէէսիր օլադագ , մուհիթ սուրէթ-
տէ խաթթալանար :

Հէր վագաաաա Գորթէղին մէտտաճը աաաա օլու-
նանալօլիս նաժ միւվէրդին , կէթրինիւր քի գօմանաա
ընն պոռ մուամէլէյի վահիանէսինի զիքր իթմէյէ մէճ-
պուր օլմամագ իչին , Սպանեօլլարըն Մէքսիգայլ ֆէթհ
իթմէլէրի իլէ հէքեպէսինէ խիթամ վէրմիշ աիր , Սօ-
լիս , պոռ վագաապը զիքր իթմէմիշ իսէ տէ , տիկէր
միւվէրրիլէր անըն սըհհէթինի թաաաիդ իթմէքտէ
աիրլէր :

Բօպէրթսըն , պոռ վագաապի միւէլլէմէյի հէքեպէ-
վէ պէյանը թէէսիւֆ իթաիքտէն սօնրա , իհթիմալ քի
Գօրթէզ մէճպուրի օլարագ , եանի ապքէրին իսեան
իթմէլէրինտէն գօրգտուղու իչին պոռ մուամէլէյի զա-
լիմանէյի թէճվիլ իթմիշ օլուուն , լաքին պուըն իլէ
թէսրիլէյի զիմիթ իսէմէզ . մուամիլէյի իչի պահտա
հէվալէ , վէ տահա տօղրուսը ճէնապը Հազգա թէվտի
իլէ , նաժ ու շանընը լէքէտար իտէն պոռ հարաքեաթը
նապէճաաէ պուլունմամալը իտի , սէօղլէրինի իլալէյի
մէզալ իլլէմիշ աիր :

Էանայի մուհասէրէտէ Սպանեօլլար եիւզ էլլի նէ-
ֆէրաէն զիյաաէ ապքէր զայալ իթաիլէր , միւթթէֆիդ-
լէրտէն իսէ պինլէրճէ թէլէֆ օլմուշ իտի . ալէխաաաա
թըրաազ ալալիլար մուհարէպէնին էն գըզզըն նօթմա-
լարընա սէվզ իտիլաիլէրինտէն , բէք չօդ թէլէֆաթ
վէրմիշլէր իտի , ֆագաթ Մէքսիգալլարըն թէլէֆաթը

նիսպէթ գապիւլ իթմէզ տէրէճէտէ օլոնպ, պոնիւ-
րա մուգսդէօն օլունամայ,

Կէրէք Գօրթէզին վէ կէրէք տիկէրլէրին զաննըն-
ճա, Մէքսիգալըլար, եալընըզ մէյտանը մուհարէպէտէ
եիւզ պին քիշիտէն զիյատէ զոյպ իթտիքլէրի կիպի,
Էլլի պին քիշիտէն զիյատէ տէ, գըթըզ վէ եա իլլէթը
սարիյէ սէպէպի իլէ թէլէֆ օլմուշլար տըր, ֆագաթ
մուհասէրէտէն էվվէլ վուգու պուլան միտարէպէլէր-
տէ վէֆաթ իտէնլէր, պու հիսապըն տաթիլինտէ տէ-
յիլ տիլլէր:

Բայիթահաւըն իշլալինտէն սանրա արթըզ Մէքսի-
գա մէմալիքի քեամիլէն զապթ ու թէսիթի օլունմուշ
տէմէք իտի, զիյա թէքմիլ մէմալիքին գուվվէյի աա-
քէրիյէսի, քայիթահաւըն մուհաֆապասընա շիթապ իթ-
միշ իտի, պունտան Գաթինազար Մէքսիգալըլարըն
արթըզ պաշը, եախօտ մէրքէզը իտարէսի գալմամըշ
օլտուզունտան, էն ճէնկեալէր գապիլէլէր պիլէ, բա-
յիթահաւըն կիրիֆթար օլտուզու հալի տէհշէթ իշթի-
մալինտէն իպրէթ ալարագ, վէ Սպանեօլլարըն զալիպ
սիլահլարընա մուգալէմէթ իտէմէյէճէքլէրինէ գանա-
աթ կէթիլրէրէք, տէրհալ թէպիմ օլաճագլարը թա-
պիյի իտի:

Փիլ հագըգա բայիթահաւըն զապթը իլէ թէքմիլ
Մէքսիգա մէմալիքի գապզէյի թէսիթիէ ալընմըշ իտի.
Սպանեօլլարըն էսնայի մուհասէրէտէ կէօսթէրտիքլէրի
շէճաաթ ու մէթանէթ, հագըգաթէն չօգ զիյատէ
մէտհէ շայան տըր, ֆագաթ մուգատտէմա պէյան
իլլէտիյիմիզ կիպի, պունլար քէնտի իլիալիլէրլէրի,
ճէսարէթլէրի, վէ սիլահլարընըն գաթէնտէր գաթ
ֆաղիլէթի վէ միւքէմէլիլէթի իլէ պէրապէր, էկէր
միլ թէքիգիյն ապէրինտէն մանէն վէ մատտէթէն

պէօյիւք եարտըմարս պուլմամըշ օլսայար իտի , պէօյլէ տօգուղ եիւզ քիշի իլէ պու պէօյիւք իշի պաշա չըգարամնյաճագլարը , վէ պէլքի տէ քեամիլէն թէլէֆ օլաճագլարը շիւպհէսիղ իտի :

Պիր չօգ վիւայէթլէրին , աճ սարը Մէքսիգալըլար պէյհինտէ օլաճ տաւէթ , պէյիլէրինտէ պուլընաճ նիֆագ ու չիգագ , վէ Մօնթէղումանըն աղըր պօյունտուրաղը ալթընտան խէլաս օլմագ իւմիւտլէրի , Գօրթէղի մէնգիլի մագսատէ վասըլ իյլէտիլէր . մամաֆիհ շու նօգթէյի տէ իյթիւրաֆ իթմէյէ մէճպուրըղ քի , Գօրթէղ քէնտի գուվլէյի աղիլէսի իլէ , պիւ ճիւմէ գապայիլի վահիլէ րուէսսաւընըն հիւանի թէվէճճիւհէլէրինի , վէ էմիլէթը քեամիլէլէրինի գաղանմըշ , վէ աճլէրտէն իսթիֆատէ իթմէնին հօլընը պիլմիշ խի քի , պունըն տա շայանը թոգտիր պիր խասիլէթ օլտուղը . վարէսթէյի իշթիպահ տըր :

25

Մէքսիգանըն ժէքիինսէն սօնրա վուգու
պուլան հասիսէլէր :

Մէքսիգանըն իշղալինտէն պիրաղ սօնրա Գօրթէղէն պաշը զապիթլէրինտէն պիր գաշընը , վիւայէթլէրի կէօղտէն կէչիւմէք , հէնուղ թէսիւմ օլմայան շէհիւլէրի գապգէյի թէսիւրէ ալմագ , վէ մինասիպ մահուլէրտէ մէհաճիւրէթ թէէսիւս իյլէմէք իւղրէ մէմալիքին պաղը ճիհէթլէրինէ իրսալ իյլէտի . մումալիլէյս պու թարիգ իլէ հէմ եէնի մէմէքթլէր իշղալ իյլէտի , վէ

հէմ տէ տոյիմիւլ էվգաթ շիքեայէթ իթմէքտէ օլան աւքէրի, եէնի իշէր իլէ իշիդալ իթտիրէրէք խօշ- նուսսուզլըգլարընը թէսքին իթմիշ օլաու :

Զապըթանը միւթէպէրանտէն Սանտօվալ, Օլիտ, Օզուզգօ վէ սայիրլէրի, պէօյիք իշէր կէօրէրէք շան ու շէրէֆէ մազհար օլմադ, վէ պիընէֆս բայլթահաւըն տէրունինտէ պուլամաուրըգլարը սէրվէթի, վիլայէթ- լէրտէ պուլմադ իւմիւաի, կէրէք քէնտիլէրինի վէ կէ- րէք մայէթլէրինտէ պուլունան տաքէրի թէշճի իտիյօր իտի. ֆիլ հազըգա պու իյիտ ատէմլէրին հէր պիլի, քէմալի իսահիշէ պիրէր թարաֆա սալաըրտըլար :

Պիր թարաֆտան զէվաթը մուամիլէյհիւմ, վէ ալ- կէր թարաֆտան իյիտ Գօրթէզ, հէր աիւլլի թէհլիքէ- յի կէօղէ ալաըրարագ, վէ հէր նէվի մուշկիւլաթ ու մէվանիյի բայիմալ իտէրէք, Սպանեա հիւքիւմէթի հիսապընա եէնի մէմլէքէթլէր պուլմադտա, վէ տէվ- լէթին շան ու շէրէֆի իղտիյատը ուզրունա շալըշմադ- տա իքէն, պէրի թարաֆտա պէշինճի Շարլ գըրալը իհաթա իտէն Գօրթէզին աիւշմանլարընտան պիր թա- գըմ էրպապը ֆէսաա, կիճէ կիւնտիւզ գօմանտարըն ա- լէյհինտէ պուլունմայը քէնտիլէրինէ իշ կիւճ իթմիշ- լէր իտի :

Էլհասըլ պունլար քէնտի ֆիթնէքեարլըգլարընը պիր տէրէճէյէ կէթիրտիլէր քի, օ հիւքիւմտարը ա- տալէթշար նիհայէթ իղֆալ օլունարագ, Գօրթէզի գօ- մանտարլըգ մէսնէտինտէն ալլ իթմէյէ գարար վէրտի :

Քիրիստօվալ տէ թապիյա նամ պիր զապիթէ, կի- տիպ Գօրթէզի մէսնէտինտէն ալլ իլէ պիլճիւմլէ էմ- վալինի միւսատէրէ իթմէյէ, վէ քէնտիսինի պատէթ- թէվգըֆ, իլէրուտէ Ամէրիգա մէճլիտի հուզուրընտա միւհաքէմէ իտիլմէք շարթը իլէ, շիմտիքի հալ օ անէ

գատար ետամբը օլտուղու իշէրի շէտիտէն թէփթիշ վէ թէմիղ իտուպ, մաղպաթասը իլէ պէրապէր քէնտիտինի թահտէէ հըփղ Սպանեայա կէօնտէրմէսինի էմր իթտի :

Թապիյա, Մէքսիկանըն ալընսըղընտան պիր գաշ հափթա սօնրա ֆէրմանը գըրալիյի իսթիհասապէն Վէրա-Պըրուզա վասըլ օլուպ, ալմըլ օլտուղու էվամիրի, վէ հայիզ պուլունտուղու մէմուրիյէթի, Վէրա-Պըրուզ մուհաֆըղընա րէսմէն պէյան իյլէտի, ֆազաթ շու նօգթայը ունդթմըյալըմքի, Թապիյա, իճրասը էօհտէսինէ հէվալէ օլունան պէօյլէ պէօյիւք պիր իշի պաշա չըգարմագ իշին լաղըմ կէլէն խասսէլէրէ մալիք տէյիլ իտի :

Ճայի թէհաճիւպ չրէրպսը տըր քի, Գօրթէղի մէսնէտ ու մէմուրիյէթինտէն ալլ իթմէք իշին Ալէրիգայա կէօնտէրիլէն հէր մէմուր, Թապիյա իկպի, լուղու՝ մը հըպս օլունան խասսէլէրտէն պի պէհըէ ստէմէր իտի քի, մահըա պու հաթի, գարիյնի քիրամ հաղըթը պիզիմլէ պէրապէր Գօրթէղին պահտընալըղընա համլ իթմէլի տիրէր :

Գօրթէղ սուլթթը զահիրէտէ գըրալըն էմիրնամէսինի ազիմ պիր թէվաղու իլէ թէլագգը իտուպ, հէր հալտէ թէպալիյէթ իտէճէք կիպի կէօրիօնտի իսէ տէ, ֆազաթ խաֆիյէն էօյլէ հօլլար թուլթուու, էօյլէ տէսիսէլէր իյճատ իյլէտի քի, Թապիյա գըրալըն էմիրնի իճրա իթմէյէ պիր միւմքիւն միւգթէտիր օլամասը, էլ հասըլ Գօրթէղ, էօյլէ փշ իշէ վէ եէքտիկէրէ միւթէնաղըս սէօղլէր մէյպանէ չըգարտը, միւքեալէմէյի օգառար ուղաթտը, կեահ պալտիշիլէր, կեահ պօլ պօլ վատէր, վէ պազէնտէ թէհտիտլէր իտէրէք, էօյլէ մահիրպնէ լիւտէլէր հարտը, օ մէրթէպէ հիլլէլէրէ սար-

տը քի, նիհայէթ պու սատէտիլ վէ զաիֆիւլ զալպ ա-
տէմի, գաթան իտարէսինէ միւգթէտիր օլմատըզը մէ-
մալիքատէն չըգըպ կիթմէյէ իգնա էյլէտի, թապկյա նա-
սը կէլտի իսէ, էօյլէտէ Սպանեայա միւթէվէճճիւհէն
եօլա չըգտը:

Գօմանտան, քէմալի մուվաֆազըյէթլէ պու պէօ-
յիւք թէհլիքէյի տաթի աթլաթտըգտան սօնրա, էսնայի
մուհարէպէտէ խասարտիտէ օլարադ զապթ օլունան
չէհլիլէրի չէնլէթմէք ֆիքրինէ աիւշտի, ալէլխուսուս
կիճէ կիւնտիւզ պէզլը զայրէթ իտէրէք Մէքսիգանըն
խարապ օլան մահալլէրինի եէնիտէն եաբտըրմայա, վէ
չէհլիլի լաթիֆ պիր հալէ գօյմայա սայ իտուպ, միւզէյ-
հէն քիլիօէլէր, ուլու մանասթըրլար, միւքէլլէֆ գօ-
նադլար, վէ կէնիչ մէյսաննար եաբտըրտը. էլհասըլ
պու չէհլիլէ, մուազզամ պիր հիւքիւմէթին բայիթահտը
օլմադա չայան պիր լէթաֆէթ քէսպ իթտիրմէք իչին
էլինտէն կէլէնի տիրիլ իթմէտի:

Պաւնտան էվէլ պէյան իտիլտիյի վէճհ իլէ, նարվա-
էզ մաղլուպէն թուլթուլտուղու կիւնտէն օանէ տէյին
վէրա-Գըրուզտա գալմըչ իտի. Գօրթէզին արթըգ մէր-
դուտան պիր կէօնա գօրգուսը գալմամըչ օլմաղըլա,
Միքսիգայա կէլմէյէ մէլուն օլտուղունը քէնտիսինէ
պիլտիրմիլ իտի. պու մէզունիյէթին իւզէրինէ նարվա-
էզ Մէքսիգայա վասըլ օլունճա, գօմանտար՝ մէրդու-
մը իսթիգալա իտուպ իպրազը մուհապէթտէ տէրաղուչ
էյլէյէրէք սօսթլուղունը թալէպ իթտի, լաքին նար-
վաէզ, Գօրթէզին կէօսթէրտիյի պու միւվէտտէթ նըչա-
նէլէրինտէն ասրա միւթէհսսիր օլմայըպ, տալիմա ըզ-
հարը պէրուտէթ իտիյօր իտի:

Վազաա Գօրթէզին չէճաաթը զաթիյէսի վէ իթմիչ
օլտըզղու միւհիմ խըտմէթլէր, հատտը զաթինտէ բէք

պէօյիւք վէ շայանը թահսին շէյլէր իտի իտէ տէ , դաւ-
պի տայիմա պիհուզուր վէ էնտիշէ իշինքէ իտի , Սպան-
եատա , վէ հաթտա սէրայի գըրալիտէ պուլունան էս-
կի տիւշմէնլէրինին իթիթիրա վէ պիւհթանլարը , քէնտի-
սինի օ գատար միւշկիւլաթ իլէ մէյտանէ կէթիլալիյի
մուհասէնաթըն սէմէրէսինտէն մահրում իտէպիլիլէր
իտի : Պունտան գաթինաղար , օ անէ տէյին իծրա իյլէ-
տիլի գօմանտանլըգ մէմուրիյէթինի նըզամէն , վէ սու-
րէթը մէշրուատէ էլտէ իթմէմիշ օլտուզունա , պիղզութ
քէնտիլիտէ գալպէն վէ վիճտանէն գանմըշ իտի , էլան
միւմալիլէյհին եէտինտէ գօմանտանլըզընը թասալիգ ի-
տէր լէսմի պիլի էվրադ պուլունմատրգտան մպտէ 9
հաթտա պիլր գաշ տէֆալէրտէ հիւքիւմէթ թարաֆըն-
տան հագընտա ֆէնա մուամէլէլէր ճայիգ կէօրիւլէիւշ
իտի :

Իշթէ մուամալէյհի պղպ հօգթալարը ինճէտէն ին-
ճէյէ նաղարը տըղգաթա ալարագ , վէ պու միւշէվշ
վէշ հալէ պիլր նիհայէթ վիլմէք իսթէյէրէք , Տավիլլա
վէ Գուինօնէս նամ զաթլարը Սպանեայա կէօնտէրմէյէ
մէճպուր օլտու . պունլար գըրալ հագրէթլէրինէ զայէթ
կիրանպէհա հէտիլլէր թագաթիմ իթտիլտէն , վէ գօ-
մանտանըն իշլալ իյլէտիլի մէմալիք իլէ իթիլաղ իթտի-
յի թարիգ ու հարաքէթի հագգընտա պիթթաֆալ
մալիւմաթ վէրտիլքտէն սօնրա , մուամալէյհին իծրա իթ-
միշ օլտուզու պունճա խըտմէթը միւֆիւտէյէ մուգա-
պիլ , կէրէք քէնտի վէ կէրէք պէհատըր լէֆիլգլէրի
հիմմէթ ու մարիֆէթլէրի սայէսինտէ իշլալ օլունան
մէմալիքին նէզարէթինի , Գօրթէզլին էօհտէյի լիյագա-
թընա թէֆիլիգ պույրուլմասընը թէմէննի իտէճէլլէր
իտի :

Փագաթ իւշիւնճի տէֆա օլարագ կէօնտէրիլէն

ածտէմէրտէն պիր մուվաֆագըյէթ հուսուլէ կէլմէտի ,
ղիրա Գուինօնէս Թէրչայրա շէհրինտէ պիր վազաատէն
տօլայր տուէլլօ իտուպ մագթօւլէն վէֆաթ իյլէմիշ ի-
տի , Տավիլլա իսէ էսնայի րահտէ փրանսըզ գուրսան-
քարը թարափընտան էսիր իտիլէրէք հաբսա աթըլտը ,
լաքին հէր նասըլ իսէ մահրէսին իշինտէն Գօրթէզին
բէտէրի իլէ միւքեաթէպէ իթմէյէ պիր վասէթա պու-
լուպ , հէր շէյի մումաիլէյհէ անլաթտը :

Պու սուրէթլէ Գօրթէզին թարափկիրլէրի իլէ տիւշ-
մէնլէրի , գըրալըն գարարընը քէնտի թարափլարընա շէ-
վիլմէք դայրէթինէ տիւշտիլէր , Գօրթէզին տլէյհին-
տէ խուսուլմէթը ֆէվգէլատէ հըսա իսէն տիւշմէնլէրի ,
մումաիլէյհի դապիպ , ասի , վէ խայըն կէօնթէրմէյէ
շալըշարգլարը սըրատա , նարվաէզ վէ Թապիյատա Ըս-
պանեայա վասըլ օլարագ դօմանտանը իթհամ իթմէ-
յէ պաշլասըլար :

Տիկէր ճիհէթտէն Տօն՝Աթրթին Գօրթէզ , հանի
Մէքսիգայր ֆէթհ իտէն ֆէրնան Գօրթէզին բէտէրի ,
վէ էվվէլճէ Գօրթէզ թարափընտան կէօնտէրիլէն Ֆը-
րանշէսգա տէ Մօնթէյօ իլէ Տիէկօ տէ Օօրտազ , գօ-
մանտանը հիմայէ վէ միւտաֆաա իթմէքտէ օլտուգլա-
րը կիպի , պիր չօգ շէօհրէթշար քիմնէլէր տախի , վէ
ալէլ խուսուս Պէյար տուգանը տաթի պոնլարա սէհա-
պէթ վէ մուավէնէթ իտիյօրլար իտի : Գօրթէզին ալէյ-
հինտէ պուլունանլարա մուավէնէթ իտէնլէրին էն զաշ-
լըճասը իսէ , նարվաէզին տօսթու օլան վէ Ամէրիգա մէճ-
լիսինին բէյիտի (*) պուլունան զաթ իտի :

(*) Բրիտտարօր Գօլօմպոպըն կիւնիւնտէն պէտտ իլէ , Ա-
մէրիգա գըթասընտա բէյ տէրէյ իշլալ օլունաքն մէմպի-

Մտմափիհ սղիճէնապ վէ քեարկիւզար քիմնէլէր
Գօրթէղի հիմայէ վէ միւտափաա իտուպ, Սպանեա
տէվլէթինէ պու տէրէճէ ազիմ վէ միւֆիտ խըտմէթլէր
իթմիշ օլան պէօյիւք պիր ժէնէրալէ միւքեափաթ օ-
լունանադ ետրաէ, մումարիլէյհէ գարշը ալչագճաւընպ
խըյանէթլէր իկսթիրա իաիլտիյինէ, վէ պէօյլէ թարի-
գը նապէճա իթիլաաղ օլունտուղունա պէյանը թէէ-
սիւֆ իթմէքտէն քէնաիլէրինի ալամայօրլար իտի:

Գօրթէղէ ազվ օլունան դապահաթլարըն ճիւմէ-
սինէտէ էյի մանա վէրիլէպիլիր իտի, ազլը պաշընտա
օլան ատէմլէր, պէօյլէ պէօյիւք պիր իշի մուվափադը-
յէթլէ պաշա չըգարմագ իշին մումարիլէյհին իյճապը
հալաէ ճէպը ու շիտաէթ իսթիմալ իթմէսինէ հադ վէ-
րիյօրլար իտի: մէլգժմանըն էֆքեարընճա շայէտ գօ-
մանտարըլը նըգամըղ սուրէթտէ էլտէ իտիշի պիր
դապահաթ իսէ, օ տա իճրա իյլէտիյի պէօյիւք խըտ-
մէթ վէ տէվլէթէ կէօսթէթտիյի պունճա մուհասէնաթ
իլէ քիւշէյի նիսեանէ աթըլմագ լազըմ իտի:

Էրպապը ինսափըն Գօրթէղ հադգընտա էմրի պ-
տալէթէ մուվափըգ օլան պու հիւքմէ, վէ տօսթլարը
թաքափընտան իրայէ օլունան հադըգի սէպէպլէրէ,
ահալինին րայ ու հիւսնի էֆքեարըտա իլավէ օլունա-
քագ, գօմանտալըն իճրա իյլէտիյի զարիպ մուհարէպէ-
լէրին հէքեպէսի, էլտէ իթաիյի վէ մուզափփէրիլէթին
պէօյիւքիւլի պէյնէլ նաա շույու պուլուպ, հէր քէս
հէր եէրաթ պու վադաալէրտէն պահա իտէր, վէ Գօր-
թէղի մէտճ ու սէնա իթմէտէն կէրի սուլմայօր իտի:

բին, ումուրը մալյէ վէ ասքէրիյէսինէ նէզարէթ իթմէք,
վէ լազըմ Կէլէն ըսլահաթը իճրա իյլէմէք իւզլէ « Ամէրիգա
Մէհլիսի » նամը իլէ պիր մէհլիս թէշէքքիւլ իթմիշ իտի:

Պուշտուն գաթինաղար, քիպար ալէմինէ մէնսուպ
պիր չօգ զէվաթը հայսիյէթսիմաթ, տհալինին Գօրթէզ
հազգընտա հըսս իթաիքլէրի հիւսնիւ թէվէճճիւհի,
գըրալըն սէմի իթիպարընա վասըլ իյլէմէյէ մուվաֆազ
օլապիլտիլէր քի, նիհայէթ իւլ էմր գըրալ ճէնապլէրի,
Սպանեալըլարըն մէմսուհէն Գօրթէզէ թէպաիյէթ իթ-
տիքլէրինի, վէ եէրլիլէր տախի մումաիլէյհին գուվլէ-
թինտէն գօրգուպ տայիմա հազգընտա հիւրմէթ իյլէ-
տիքլէրինի նաղարը սըզգաթէ ալըպ, իշղալ օլունան
մէմալիքտէ Սպանեա տէվլէթինին հիւքմիւնի թէէյիտ
իթմէք, վէ հիւքիւմէթին գավանիյն ու նըզամաթընը
մէզքիւր գըթայի պաթտէտէ հիւսնի սուրէթտէ եիւ-
րիւթմէք, մահպա Գօրթէզ կիպի պիր զաթը սահիպ
իգթիտարէ մախսուս օլտուղունու գանաաթ կէթիւրմէք-
տէ, մումաիլէյհին տիւլմէնլէրի թարաֆընտան իպրաղ
օլունան գըյլ ու գալէ ըաղմէն Գօրթէզի պա ֆէրմանը
գըրալի, ֆազաթ պաղը շէրայիթ իլէ Սպանեայի ճէաի-
տէ վալի վէ գօմանտանը ումումի նասպ իյլէտի:

Իշթէ Գօրթէզ պու սուրէթլէ մագսատընա նայիլ
օլարեգ, եանի պա ֆէրմանը գըրալի գօմանտանը ու-
մումի նասպ օլունալագ, էվլէքքինտէն զիյատէ պիր
խահիշ իլէ իշղալը մէմալիքէ տէվամ, վէ հէր թարաֆ-
տա մէտէնիյէթին թամիմինէ իգտամ իթմէյէ պաշա-
տը. քէնաիսի բայիթահտըն տէրունիտտէ մէմալիքին
ասայիշի հալինէ, վէ եէրլիլէրին ըսլահընա, էլհասըլ
ումումըն ըէֆահ ու ըահէթինէ չսլըշտըլը, վէ խալ-
գըն մէնաֆիլինի տիւլչիւնտիւյի սըրատա, էօթէտէ գա-
յիմազամլարը մէգամընտա օլան Օլիտ, Սանտօվալ վէ
Օղուղգօ կիպի ճէսուր զապիթլէր, պաիտ վիլայէթլէ-
րէ ագըն իտէրէք ալթուն մատէնլէրի քէշֆ իյլէմէք,
վէ մինասիպ մահալէրտէ մէհաճիւրէթ թէէսիս իթմէք

իշին էլէրինտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյօրլար իտի :

Պու ճէսուր ատէմլէրին , քէնտիլէրի կիպի պէհա-
տըր օլան գօմանտան հագղընտա հիւրմէթ ու մուհա-
պէթլէրի պէր քէմալ օլմալըլա , էղճան ու տիլ վէ
քէմալի շէվգ ու խահիշ իլէ չալըչըյօրլար իտի . Գօր-
թէղ իսէ վէլինիյմէթի պուլունան գըրալ հագղէթլէ-
րինէ սատաղաթ վէ սէվկիլի վաթանընա ըղհարը մու-
հապէթտէն պիր ան կէրի տուրմայըպ , կիթտիքճէ մա-
նէն վէ մատտէթէն քէսպը շան ու շէրէֆ իլլէյօր իտի :

Իչէր պու մէրքէղտէ իքէն , ճամայիգա ճէղիրէսի
միւթէսարըրըֆը պուլունան ֆըրանչէսգա կարա , Բանա-
գօ վիլայէթինի իչլալ իթմէք ֆիքրի իլլէ ճէսիմ պիր
օրտըւ Եօլա չըգարմըչ իտի . ֆագաթ Գօրթէղին քէն-
տիսինտէն էվվէլ վիլայէթի մէղքիւրէյի զապլթ իթմիշ
օլտուղունը խապէր ալարագ , Բանուգայը՝ ճէմայիգա
իլլէ պիրլէշտիրմէք արղուսընտա պուլունտուղունը Գօր-
թէղէ պա թահրիր պէյան իլլէտի , վէ ճէվապընա
պէքլէմէքսիղին Եօլա չըգտը :

Կարա , Բանուգայա վասըլ օլտուղունտա մէմլէ-
քէթի սօն տէրէճէ խարապ պիր հալտէ պուլտու , աս-
քէրինին պիր գըզմը տաղըլտը , պիր գըսմը զասպ ու
թալան նիլէթի իլլէ էօթէ պէրի սալտըրտըլար , վէ
պաղըլարը տա Գօրթէղին մուզաֆֆէր պալըաղը ալթը-
նա կիրտիլէր :

Կարա , Եալընըղ գալարագ Բանուգանըն իչլալի
նիլէթինտէն վաղ կէչմէյէ մէճպուր օլտու , Լաքին վա-
գըթ գաղանմագ իշին ֆիրաղ իթմիշ օլան ասքէրինի
Գօրթէղտէն թալէպ իթմէյէ պալլաար . պիր չօգ միւ-
քեալէմէ վէ միւճատէլէտէն սօնրա , նիհայէթ լահիպ
Օլմէտօ իշէ միւտախէլէ իտէրէք , Գօրթէղին գըղընը ,
ֆրանչէսգա կարանըն իլք էվլաուր իլլէ նիքեահ իտուպ

պու իբի խասիմէրի եւ քտիկէրի իլէ պարըշտըրարադ ,
թարաֆէյնէ նէթիճէսի մուղիրը օլաճաղը շիւպհէսիլ
օլան պու մչլխասէմաթըն էօնիւնի ալմըշ օլտու :

Մամաֆիհ Կարանըն պու թէշէպպիւտթը նէթի-
ճէսի զայէթ պէտպահտ օլտու , զիրա աւքերի , Գօրա
թէզլին էսկի աւքերլէրի կիպի գօմանտարլորընա , վէ
նըզամաթը աւքերլէյէ մութի օլմատըզլարը ճիհէթ-
լէ , այրը այրը չէթէլէր թէշքիլ իտուպ էօթէ պէրի
տաղըլարադ , եւ լիլէրին խանէլէրինի եաղմալամայա ,
վէ հէր նէվի ռըյդունտուզլուզլարը իրթիքեապէ պաշ-
լատըլար :

Բանուզալըլար , սօն տէրէճէ զազապա կէլէրէք
պու հայտուտլարը քեամիլէն մահվ իթմէք իւզրէ
պէյնլէրինտէ խաֆէյն ազադ իթթիֆադ վէ եէմին
իթտիլէր , վէ պու իթթիֆադը օ դատար կիզլի պագ-
լատըլար քի , միւվէրիի ճիաղըն դալլինճէ պիր դաշ
կիւն զարֆընտա Կալանըն աւքերինտէն պէշ երադ նէօ
ֆէրինի , նէվ պէ նէվ իշկէնճէլէր իլէ դաթլ իտուպ
ճէսէտլէրինի եէտիլէր :

Փագաթ վահշիլէր , եալընըղ միւճըրիմէթի մահվ
ու թէլէֆ իթմէքլէ իքթիֆա իթմէյուպ , թէքմիլ
Սպանեօլարըտա մահվ իթմէք , վէ մէմլէքէթլէրինի
անլէրին զուլմ ու թէատտիսինտէն գուրթարմայա գա-
րար վէրաիլէրի ճիհէթլէ , օ անէ գատար տօսթըլուզ
վէ մուհապէթ պաղլարը իլէ մէրպութ պուլունտուզլա-
րը Սէն էպթէվան մէհաճիրէթի իւզէրինէ եիւրիւտիլէր .
մահալի մէղքիւրպէ պուլունտան վալլէյօ վէ Գօրթէզլին
էսկի աւքերլէրինտէն պաղըլարը իլք միւտաքէպէտէ
դաթլ իտիլաիլէր . քէզալիք պիր կիճէ վահշիլէրին մու-
հաճէմէյի նակէհանիսինտէն աբանսըղա կէլէրէրէք ,
աւաքիլի մէղքիւրէտէն էլլի քիշի տահա վահշիլէրին

քենչէյի դատտարանէսի իլէ թէյէֆ օլտուլար :

Սանտովալ, պու շիտտէթլի խտեանը խապէր ալըր ալմազ տէրհալ մըդտարը քեաֆի դուվլէֆէ ասքէրիյէ իլէ եթիշտիյի անտէ , Սէն էթթէվան մէհաճիւրէթինին պաղըսընը հէման մաղլուպէն մահվ յըմադ տէրէճէսինտէ պուլտու : Սանտովալ, տէրադապ ասիլէրի վուրուպ տաղըթաը , վէ ըէյիպէրի իլէ պաղը էլ պաչըլարընը էսիր թուլթաու , վէ պէօյլէճէ պու պէօյիւր իստանըն էօնիւ ալընտը : պատէհու պիլ մուհաքէմէ ասըլ միւճրիմլէրի ճէգայա չարրտըրմադ իւզըէ , Տիէկօ տէ Օթամպօ նամ զաթ հաքիմ սըֆաթը իլէ մահալի մէգչ քիւրէ կէօնտէրիլտի :

Պագաթ հաքիմի մուամիլէյի էմիր ատալէթէ թէվֆիդէն , Բանուդալալըլարըն խտեանէ դըյամ իթմէլէրի էսպապընը թէֆթիշ ու թէմիդ խտէճէք , վէ իհթիյաթա ըայէթէն էթվարը միւրայիմանէ իլէ էրպապ պը խտեանըն հիտտէթլէրինի թէսքինէ չալըչաճադ եթիտէ , ազլ ու ֆիքրին խարիճինտէ օլան պիր թադըմ միւտհիշ մէրհամէթսիլիքլէր իթմէյէ պաչլատը :

Տիէկօ Օթամպօ , ինտանիյէթ ու մէտէնիյէթին խարիճինտէն օլան պիր մուամիլէյի վահշիանէյէ թէչէպպիւս իտէրէք , ալթմիշ նէֆէր ըէյիս իլէ տէօրթ եիւզ ասըլգատէլէրի սաղ սաղ աթէչէ աթտըրըպ ճայըր ճայըր եադտը , վէ պու մոյամիլէյի զալիմանէսինէ այըրճա պիր սուրէթի միւրհիշէ վիրմէք նիյէթը ճէպպարանէսի իլէ , եանանլարըն չօլուգ չօճուլունը վէ ճիւմլէ ագրապալարընը , պու տէհչէթամիլ մէնզարէյի թէմաչա իթմէլէրի իչին , ճէպրէն մահալի սիյասէճէ թէ կէթիթտի :

Եէրլիլէրտէն պիրի , մէղըիւր ճէգայի միւտհիշէտէն դուրթուլմադ ֆիքրի իլէ , իմքէրաթօր իուաթիմօճինի

իթհամէ գալդըշըպ , միւշարիւէյհին , ահալիյի իշպու իսեանէ տալէթ իթմիշ օլտուզունը սէյլէսիյինտէ , Օթամպօ՝ քէյֆիյէթի պա թահրիր Գօրթէզէ պէյան իյլէտի :

Գօրթէզ թարաֆընտան կէօնաէրիյմիշ օլան հաքիմ Օթամպօյա իմթիտալ իտէրէք , մէզըրնր իթհամաթը թահտը թէֆիթիշէ ալմադսըղըն վէ աիկէր շէհաաէթէ միւրաճաաթ իթմէքսիյին , սիլա մուհաքէմէ պէտպահտ հիւքիմտարը խաամ ճէզասը իլէ մահքիւմ իտուպ տէրհայ ասաըրտը :

Պաղը միււլէրրիկէր , ումուըը սիյասիյէ նօյթէյի նաղարընճա , կուաթիմօժինին մէվճուաիյէթինի մինասիպէթսիկ ատտ իլէ , Գօրթէզ՝ միւշարիւէյհին վիճուտինի սահէյի ալէմտէն գալտըրմայա մէճպուր օլուպ , պու ֆըրսաթտէն իսթիֆատէ իթտի տէմիշէր իսէ տէ , ֆաղաթ հէր նէ օլուրսա օլտուն շուրասը տօղրու տըրքի՝ Գօրթէզ՝ իքինճի տէֆա օլարապ նամ ու շանընը պու սուրէթլէ լէքէտար իթմիշ , վէ էրպապը ինսաֆըն թայիպինէ սէզաւար օլմուշ իտի :

Հէր նէ հալ իսէ , ասայիշ քիամիլէն իտտէ օլունտուգտան սօնրա , Գօրթէզ պօշ տուրմայըպ քէնտի քեարիւղար թապիաթը իլէ հէնի թէհլիքէլէր , վէ տահա տօղրուսը սէրլէթ թէհարրիսի իլէ մէշղուշ օլմայա պաշլատը . մումաիլէյհ չօգ տէֆա Հիկուէրաս , վէ Հօնտուրաս վիլայէթլէրինտէ քիւլլիյէթլի ալթուն մատէնլէրի պուլունտուղունը խապէր ալմըշ , վէ հաթտա օ թարաֆտա պուլունան պալըգճըլարըն՝ էքսէր տէֆա աղլարընը տէնիլէ աթարգլարընտա , գում ալթունը իլէ տօլու օլարապ չէքսիքլէրինի իշիթմիշ իտի :

Պունտան մատէ վիլայէթը մէզքիւրէյէ եադըն

պահարը Մուհիթի քեպիրէ կիրէճէք պիր կէշիտ պու-
լունտուլու տախի րիվայէթ օլունմագտա իտի քի , պու-
մալիւմաթ հատտը զաթինտէ բէք աղըր պիր մէսէլէ
իտի . Գօրթէզ , տայիմա պէօյլէ պիր կէշիտ պուլմայը
թէսավլուր իթմէքտէ օլտուլու ճիհէթլէ , օ թարաֆա
տօղրու պիր սէյահաթ իթտիրմէք աղմինէ տիւշտի .
Փագաթ մումաիլէյհ , զաթէն մէշհուր Մաճէլլան նամ
սէյահաճըն , քէնտի իսմի իլէ միւսէմմա օլան պօղազ-
տան կէշէրէք , պահարը Մուհիթի քեպիրէ կիրմիշ օլ-
տուլունտան հէնուզ խապէրտար տէյիլ իտի . Գօրթէզ ,
պէօյլէ պիր կէշիտին վիճուտինի թէխայիլ իթմէքտէ
իքէն , Մաճէլլան անը քէշֆ իթմիշ , վէ մումաիլէյհին
իսմի իլէ Մաճէլլան պօղազը իսմինի ալմըշ իտի :

Գօրթէզ , պու սէյահաթըն գարարընը վերուպ
Գրիստովալ տէ Օլիտի ալթը գըթա կէմի , վէ իւշ եիւզ
եէթմիշ նէֆէր ապէր իլէ եօլա չըգարթաըրարագ ,
Հաւանայա օղրամասընը վէ լէվազիմաթը սէֆէրիլէյի
Վէրա - Գըրուզտան թէտարիք իթմէսինի խասսէթէն
թէնպիհ իթմիշ իտի , Փագաթ Գրիստովալ պու թէն-
պիհին աքսի օլարագ հէր նէ սէպէպէ մէպնի իսէ , Հա-
վանայա կիտէճէյի եէրտէ Գուպա ատապընա օղրատը ,
լաքին մահալի մէզքիւրէ կիտիշի պէտպահտըղընը
մուճիպ օլտու :

Ձիւնքի Գրիստովալ , ճէզիրէնին վալիսի Վէլասկու-
էզլին վատլէրինէ գաբըլարագ , վէ մումաիլէյհին իպ-
րամաթընա տայանամայարագ , Գօրթէզէ օլան պատա-
գաթընը թէրք իլէ մումաիլէյհին ալէյհինտէ պուլուն-
մաղա պաշատը քի , պու հալ , իլէրուտէ պէյան օլու-
նաճաղը կիպի մերգուլմըն մէֆթինի մուճիպ օլմաղըլա ,
խըյանէթինին ճէզասընը պուլտու :

Գօրթէզ քէնտի գուվլէյի ագլլէյտի վէ մէհարէ-

Թը զաթիյէսի իլէ գըրալ պէշինճի Շարլ հազրէթլէ-
րինին հիւքիւմէթինի, Սպանեայի ճէտիտ մէմալիքին-
տէ թէյիտ իթմէյէ էզճան ու տիլ չայըշտըղը էսնատէ,
տէօրթ եանընը ճասուսլար վէ էրպապը հասէտտէն
պիր չօգ ֆիթնէքեար ատէմլէր իհաթա իտուպ, մու-
մալիէյհին հէր պիր մուամէլաթընա պիրէր կէօնա սու-
յի մանա վէրմէքտէ, վէ գօմանտանըն ալէյհինտէ
Սպանեա հիւքիւմէթինէ մուֆասսալ իթհամնամէլէր
կէօնտէրմէքտէ իտիլէր:

Գօրթէզին շան ու շէրէֆինի չէքէմէյէն պու ֆիթ-
նէքեար ատէմլէր, գըրալ հազրէթլէրի թարաֆընտան
մումալիէյհին Սպանեայի ճէտիտէ վալի վէ գօմանտա-
նը ումուրի նասպ օլունտուղու էսնատէ, ումուրը առ-
քէրիյէտէն մատէ մէմալիքին հէր պիր իշինէ, մէսէլա
ումուրը մալիյէսինէ նէղարէթ իթմէք, վէ իյրատ ու
մէսարիֆինի մուվաղէնէ իլէ պիւտճէսինի հիւսնի ինթի-
զամա ալմագ իշին, գօմանտանըն ըէֆագաթընա թային
խտիլմիշլէր իտի. միլքիյէ մէմուրը սըֆաթընտա պու-
լունան պու ատէմլէր, Գօրթէզէ մէսուլ օլմայըպ, էզ-
հէր ճիհէթ անըն հիւքմինտէն ազատէ իտիլէր. իշթէ
Գօրթէզին հայիղ պուլունտուղու մէմուրիյէթին հիւք-
մի պու րատտէտէ իտի:

Գուվվէյի ագլիյէլէրի դասիր, վէ պէօյիւք իշլէ-
րին թէսվիյէսինէ զայրի միւգթէտիր օլան զէվաթը
մումալիէյհիւմ, Գօրթէզին, Սպանեօլլար վէ եէրիլէր
իւզէրինտէ հիւքմիւ թէէսիրինէ, վէ անլէրտէն կէօր-
տիւյի թաազիմ ու րաղպէթէ հասէտ իտէրէք, գօ-
մանտանըն հէր պիր մուամէլաթընա պիրէր միւֆէթ-
թիշ սըֆաթը թագընարագ, քէնտիլէրինէ պիր աղ
հարիքիւլ ատէ կէօրիւնէն իշլէրի, պիրէր ավֆ օլուն-
մագ գապահաթ սըրասընա կէշիւրմէքտէ, վէ եախտ

էօյլէ բէնկ վերմէքլէ հիւքիւմէթէ պիւտիրմէքտէ խտիւլէր :

Գօրթէզին աւելմէնլէրի իշինտէ էն նափիզ վէ էն պաշքճա Բօարիկուէզ Տէ Ալսօրնէզ նամ պիր առէմ վար խտիւլէր , մէրգամ Խէզզէվզօ րէյիտինն քէրիմէսի իլէ թէզզէվիւճ իթմէք խթէմիշ , վէ հէր նէ սէպէպէ մէպնի իտէ գօմանտան միւսաաաաա իթմէմիշ օլտուզունաան հիտաէթլէնէքլէք , Գօրթէզին ալէյհինտէ ապիւմ պիր խուսումէթ հըսս իյլէմէյէ պաշլամըշ խտիւլէր : Նախսը մէրգում պշազճապընա ախըր ինթիզամ սէվտապընա ախշէրէք , գօմանտանըն ալէյհինտէ Սպանեայա կէճնաէրիլէն իթհամնումէյէ , խուսումի օլսարազ աթիւլզ գիքր իֆիթիւրալարը միւհթէվի շու մազպաթալը մէրպուլթ իյլէմիշ խտիւլէր :

« Պու առէմ հատտէն էֆզուն վէ հագոզը եէրտէ պիր չօգ վէրկիլէր թօլայլզ քէնտիտինէ մալ իթմէքտէ , քէնտի մէնաֆիլի վէ մուհաֆազալը իշին գալէլէրի թամիր վէ շէհիլլէրէ խթիւհքեամ վէրմէքտէ , վէ հէր նէվ լէվազիմաթը մուհիմնէյի թէտարիլ իյլէմէքտէ տիր , շիւնքի պու խապիսին ֆիքրի Սպանեայի ճէտիտէ հիւքիւմտար օլմազ , վէ միւսթազիլէն խաարէ իթմէք տիր » :

Վագուա պու տէհէթամիզ իֆիթիւրալէքին զէրրէ գառար ալ ու էսասը եօգ խտի իտէ տէ , ֆազաթ Գօրթէզին սաազըգ ախշմէնլէրի էլինէ կիւզէլ պիր ֆրրաթ օլարազ , էսկի խուսումէթլէրի թազէլէնմէյէ պաշլատար , ալէխուսուա Սաէրիզա րէյիտի իլէ նաթվաէզ տուրմամապընա Գօրթէզի գըքալըն կէօզիւնտէն տիւշիւրմէյէ , վէ գօմանտան ալէյհինտէ , միւշարիլէյհին ֆիքրիլէն վէիւմ շիւպհէլէր պըրազմայա չալըչքօրլար խալիքաֆաթ էվիլէճէ օլտուզու կիպի Պէյաթ տուգա-

սը մերգուման տիւշմէնդերէ դարչը, Գօրթէզի տայիմա հիւնայէ վէ միւ տափաա իթմէ.քաէն կէրի տուրմատը :

Գըրալ հազրէթլէրի իսէ, հէր իրի թարաֆըն տա խաթըրընը գըրմագ իսթէմէ.յէրէ.ք, Գօրթէզին պիլ ճիւմէ մուամէլաթընըն պիտայէթինտէն ինթիհասընա գատար եէնիտէն, Վէ սուրէթը միւտագըղդ անէտէ թէֆթիշ ու թէմեիլ իտիլմէսինի էմր իլէ, 1525 սէ-նէսինտէ Բօնո Տէ Լէօն նամ զաթ, իմթիյազաթը քեա-միլէ իլէ պու իշէ մի.ֆէթթիշ թային իտիլտի. մու-մսիլէ.յհ Ամէրիգայա կիտիպ տտալէթէ թէվֆիդէն գօմանտանըն հարաքէաթ ու մուամէլաթընը թէֆթիշ իտէճէ.ք, վէ լուզսւմ կէօրտի.յի հալտէ մումսիլէ.յհի թահաէլ հըֆիլ Սպանեայա կէօնաէրմէ.յէ մուսթար օլաճագ իտի :

26

Հօնսուրաա սէյահաթ

Գօրթէզին տիւշմէնդերի, Սպանեա գըրալը հազ-րէթլէրի նէզաինտէ, մումսիլէ.յհին ալէ.յհինտէ կէօնա կէօն տէսիլէր իյճատ ու իսթիլտ իթմէ.քլէ մէշպիլ օլտուգըրը, վէ գօմանտանըն, իտարէսի էօհտէ.յի լի-յադաթընա հէվալէ օլունան մէմալէրի, նըզաճաթը միւթէնէվլիիճ իլէ շէն ու ապատ իթմէ.յէ շալըշաղը եսնատէ, ֆէնա նէթիճէլէրի միւնթէճ օլապիլիը, պիր վադապի հարիգ իւլ տտէ զա.հուր իթմիշ իտի :

Պունտան էվլէլ պէ.յան իտիլտի.յի վէճհէլ Բրիս-աօվալ տէ Օլիտ, ամիրինին էմրինէ գարչու Գուպա

ճէղիբէսինէ կիթտիքտէն , վէ օրատան տախի չըգտըդ-
տան սօնրա Հօնտուրաս սէվահիլինէ աղիմէթ իսէրէք ,
մահալի մէղքիւրտէ զաֆէրը սալիպի հագըգի (Յաղ-
թանակ ճշմարիտ խաչի) նամը իլէ պիր մէհաճիրէթ
թէէսիս իյլէմիշ , վէ քէնտիսինի ամիրի միւսթագիլ ի-
լան իթմէյէ գատար ճիւրաթ իթմիշ իտի քի , պու-
հալ , քիւսթախը մէրգումըն , պաշընը զայպ իթմէսինէ
սէպէպ օլտու :

Գօրթէզ , Գրիստովալըն պու հարաքեաթը խըյա-
նէթքեարանէսինէ վաղըֆ օլուր օլմաղ ֆէնա հալտէ
հիտտէթլէնտի , վէ էմսալինէ իպրէթ օլմագ իւղրէ ա-
սիլի մէրգումըն ճէզայի սէզասընը վէրմէյէ գաթիէն
գարար վէրտի , զիրա մուամիլէյհ պէօյլէ սույի հալլէ-
րին , տիկէր զապըթանա տա սիրայէթ իթմէսինտէն
բէք չօգ գօրգմագտա իտի . պինաէն ալէյհ Գրիստո-
վալըն հատտինի պիլտիրմէք վէ մէրգումըն իթաաթէ
մէճպուր իթմէք մէմուրիլէթինի , մուսթարիլլէթը քեա-
միլէ իլէ Պըրանչէսգա տէ Լասգալաս նամ զապիթէ
իհալէ իյլէտի :

Փագաթ իշ մուվաֆագըյէթ պուլմատը , զիրա
չիտտէթլի պիր ֆուրթուէնա սէպէպի իլէ Լասգալասըն
թահտը գօմանտասընտա պուլուէնան սէֆինէլէր , Հօն-
տուրաս սէվահիլինտէ բարալանտը , վէ պօղուլմագ
թէհլիքէսինտէն ազատէյի ճան իթմիշ օլան ապէր է-
սիր իտիլտի , լաքին հէր նասըլ խէ Լասգալաս սէր-
պէսթ պըրագըլտըղընտան , ապէրին հիւսնի թէվէճ-
հիւհինի ճէլպ իլէ քէնտի մէչրու ամիրլէրինէ իթաաթ
իթմէլէրինէ գանտըրտըղը կիպի , հաթտա Գրիստովալը
թուլթուպ քէնտի էլինէ թէսլիմ իթմէլէրինէ տախի
իգնա իտէպիլտի :

Ֆիլ հագըգա ապէր տսիլի մէրգումըն թուլթուպ

Լազաւլասա թէսլիմ իթտիլէր, Բրիտտովալ տէ Սիւ-
տին մուհաքէմէսի պիր տիվանը հարպ մուվաճէհէսին-
տէ ըույէթ օլունուպ իտամ ճէզասընա մահքիւմ ի-
տիլէրէք, նագօ շէհրինտէ դաթլ օլունտու :

Փագաթ Գօրթէզ, ուզուն միւտտէթ Լասպալաս-
տան պիր խապէր ալմատըլը ճիհէթլէ շիւպհէյէ վար-
աը, վէ օ թարաֆլարա պիր սէյահաթ իթմէյէ գարար
վէրիպ, հազըրլըգ կէօրմէյէ պաշլատը. պու սէյա-
հաթ, հէնուզ եհնի տիւնեատէ էմնալի կէօրիւլմէմիշ
տէրէճէտէ պիր տէպտէպէ իլէ իճրա օլունտու, գօ-
մանտարըն մայէթինտէ միւթէատտիտ խըտմէթքեար-
լար վէ պիր չօգ էսիրլէր պուլունտուղու կիպի, քէն-
տի էսկի ասաքիրինտէն չօգլարը, վէ Սանտովալըն թահ-
տը գօմանտատընտա օլարագ իւշ պին նէֆէր Մէքսի-
գա ասքէրի տախի, մումաիլէյհ իլէ պէրապէր կիտէ-
յօրլար իտի :

Սպանեօլլարըն կուազագուալա շէհրինէ գատար
իճրա իթտիքլէրի պու միւթանթան հարաքեաթ, սէ-
յահաթ տէյիլ իլլա պիր մուզաֆֆէրիյէթ ալայընա
պէնզէյօր իտի, Սպանեօլլար շէհրի մէգքիւրտէ ազիմ
պիր հիւրմէթ ու մուհապէթ իլէ գապուլ օլունտուլար.
Գօցթէզ սէքիզ կիւն գատար պուրպտա գալտըգտան
սօնրա եօլունա տէվամ իթտի. ֆագաթ պիր աղ սօն-
րա խաթըր ու խէյալինտէն կէշմէյէն էօյլէ պէօյիւք վէ
թահամմիւլկիտաղ միւշկիւլաթ ու թէհիլքէլէլէ օլրա-
տը քի, պունլարա թէհամմիւլ իթմէք մահզա Սպանեօլ
ասքէրի կիպի պին տիւրլիւ էօյիւմ թէհիլքէլէրի իշին-
տէ բիշմիշ ճէսուր, վէ պէհատըր ատէմլէրէ մախսուս
իտի :

Պուլունտուգլարը վիլայէթտէ հատսըզ հիպապսըզ
կէօլլէր վէ ըրմագլար օլգպ, թէքմիլ պաթագլըգ օլան

արողի սըղ չալըլար վէ օրմանլար իյէ մուհաթ իտի , էօյլէ պիր մուհալէ վասըլ օլտուլար քի , ճելիան իթմէքտէ օլան իւչ Նէհր եէքնիկերէ դարըշարապ պիր տէնիզ քէօրփէզինէ կիտիյօր իտի , թարիփի զայրի գապիլ միւշկիւլաթ իյէ պու մէվանիյէտէ զալէպէ իթտիքտէն սօնրա տահա սարք եէրլէրէ թէստաիւփ իթյիլէր , էօնլէրինէ զայէթ կէնիշ սըգ ալաճըդլը , վէ տաէթա եէքտիկերէ պիթիշիք կիպի բըրնալլըզլը պիր օրմանտան կէչմէյէ մէճպուր օլարազ , պալթարար իյէ բըրնալլարը քէսէ քէսէ իլէրլէմէքտէ , վէ պու սէպէպլէ զայէթ ալըր եօլ ալմապտա իտիլէր . պուրալարտա զալըն , իրի դափալը վէ տէօրթ պէշ մէթրօ պօյունտա տէհչէթամիլ երլանլար իյէ օղրաշմայա մէճպուր օլտուլար :

Սպանեօլլարա գըլաղուղլուգ իտէն Ամէրիգալըլարտան իքիտի փիրար իթմիշ օլուպ , դալանար տալսի օրալարընը պիլմէտիքլէրի ճիհէթլէ , արթըգ օրտու թախմինէն վէ աաէթա քէօր քէօրունա կիտէյօր իտի . էն տէհչէթամիլ նէրի շուրասը իտի քի , գումանեալարըտա պիթմիշ , վէ էօյլէ միւահիշ օրմանլար տէրունինտէ մէքիւլաթ թէտարիք իթմէք միւմրիւնսիլ օլմուշ իտի . կեահ պէ կեահ բըրնալլըզլար արասընտան , պալաուէ իշար օլունտուղու վէճհ իյէ սիւրիւնիւպ կիթմէքտէ օլան պաթալ վէ զէհլընապ երլանլարտան պաշգա հայվանաթ կէօրիւնմէյօր իտի :

Պու հալի եէս իշթիմալ իշինտէ մուլթարըպ իքէն պիրտէ սուլար գալարըպ կիճէ իւսթէ կէլմէքլէ , արթըգ չէքտիքլէրի ըինճ ու մէշազգաթ տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլտու . չալըշմադտան , եօրղունլուգտան , վէ աճըրգտան թապ ու թօվանլարը գալմամըշ օլան պիշարէլէրին իւզէրինէ , միլեօնլար իյէ իրի սիվրիսինէք

օրտուլարը հիւճիւմ իթմիշ, վէ զտաֆէթտէն բէք աղ
գալմըշ օլան գանլարընը տա, պու խունրիւ հայլանլար
էմմէյէ պաշլամըշ իտի. պունտան գաթինազար կիճէ
օլտուղու մինասիպէթի իլէ օրմանտա պուլունան տէհ-
շէթլի ճանալարլարտան պազըլարը արզը վիճուտ իտէ-
րէք, վէ պազըլարըտա ուզադլարտան խօմուրտայա-
րադ, պիշարէլէրին խէվֆ ու տէհշէթինի թէզելիտ ի-
տիյօր իտի.

Էլհասըլ կէօլլէրի հիշ պիր թէհլիքէտէն երըմա-
յոն, վէ չօգ տէֆա էճէլլէրի իլէ բէնշէլլէմիշ օլան պու
պէհատըր առէմէլ, աղիւմ պիր մէյուսիյէթ կիրտա-
պընա միւսթաղրադ օլտուլար. պունլար, օ գառար
տէհշէթլիւ մուհարէպէլլէրտէն, վէիւմ թէհլիքէլլէրտէն
գուրթուլուգտան սօնրա, պէօյլէ պիր աճընաճադ
հալտէ թէրքը հայաթ իտէճէքլէրինի տիւշիւնտիւքճէ,
հիտտէթլէրինտէն ազըլարընա խըֆիֆէթ կէթիւմէքտէ
իտիլէր.

Գօրթէզ, միւտտէթը հայաթընտա տալա պու տէ-
րէճէ չէտիտ վէ թահամիւկիւտաղ պիր ֆէլաքէթէ
թէսատիւֆ իթմէմիշ իտի. մումաիլէյհ քէնտի հայա-
թընա էհէմմիյէթ վէրմէյէրէք, անճադ քէնտի սատըզ
վէ իյիտ ըէֆիգլէրինին հալինի տիւշիւնիւյօր իտի, զի-
րա պունլարտան չօղու Գուպա ճէզիրէսինտէն խուրուճ
իտէլիտէն պէրի, պունճա մուհարէպէլլէրտէ վէ թէհ-
լիքէլի եերլէրտէ, պիր տադըզա պիլէ քէնտիսինտէն
մուֆուրէգաթ իթմէմիշլէր, վէ ուզըունա հէր պիր ֆէ-
տաքհարըզը կէօղէ ալտըրմըշլար իտի. իշթէ Գօրթէզ
պու ճէսուր առէմէլլին տիւշար օլտուղլարը պէլայի
միւտհիշէյի տիւշիւնմէքլէ պէրապէր, հըտա իյլէտիյի
խէվֆ ու տէհշէթի տալսի պէյան իթմէմէք մէճպու-
րիլէթինտէ պուլունույօր իտի.

Նիհայէթ իւր էմր պին տիւրիւ ըլթըրապ վէ մէ-
շաղղաթ շէքէրէք, պու լէյլէյի միւտհիշէյի սապահ
իթաիլէր. օրթալըղ աղարընճա Գօրթէզ բուսուլայը
ալարադ պիղղաթ քէնտիսի օրտույա տէլալէթ խտէրէք,
էքէյիճէ եազընընտա պուլունտուղլարը զանն օլունան
Հույի-Ալղալա շէհրինի պուլմադ խթէտիյինի պէյան
էյլէտի. Գօրթէզին սէտաօընտան հէր քէս եէնիտէն
ճանլանար. մումաիլէյի հազգընտա օլան էմիլյէթլէրի
ույանտուրադ, ճանլարընը աղըղլարընա ալաըլար, վէ սօն
տէրէճէ պիր սէպաթ ու մէթանէթ խպրաղը իլէ թէ-
սաաիւֆ խտիլէն թարիֆի ղայրը գապիւ միւշկիւլաթէ
թահաամիլլ խտէրէք, նիհայէթ պիր ուֆազ շէհրէ
վասըլ օլտուլար:

Շէհրը մէղքիւրտէ պիր մրգտար մէքիւլաթ պուլ-
տուլար խտէ տէ, ֆաղաթ ահալիսի ֆիրար իթմիշ օլ-
տուղու ճիհէթլէ գըլաղուզ պուլամաղըլարընտան,
եինէ էվլէլքի միւշկիւլաթը միւհիլքէյէ թէսաաիւֆ
իթաիլէր, վէ այնի կիրտապը սէֆալէթէ միւսթաղրադ
օլտուլար. Սպանեօլլարտան պաղըլարը վէ մի թթէֆիդ-
լէրտէն չօղլարը պուրատա աճըլգտան միւթէէսիրէն
թէրքը հայաթ իթաիլէր, Գօրթէզ, հայիզ պուլուն-
տուղու գուվլէյի հաքիմանէսի իլէ ապքերի թէշճի ի-
տէրէք, պիր աղ սօնրա հէր պիր միւշկիւլաթտան գուր-
թուլաճաղարընը վատ իլէ պիր աղ տահա թահաամիլլ
իթմէլէրինի նասիհաթ խտիյօր իտի:

Ֆիլ հազըզա Գօրթէզին տէտիլի կիպի տէ օլտու,
պիր գաշ Ամէրիգալը ախը ու կիրիֆթ խտիլէրէք, ան-
լէրտէն, Հույի-Ալղալա շէհրինտէն իւշ կիւն գատար ու-
ղադ պուլունտուղլարը անլաշըլար. ֆաղաթ չիֆայիտէ
իւշ կիւն տահա եիւրիւմէք լաղըմ իտի քի, պու իսէ
քէսպը ղաաֆէթ իթմիշ, վէ եօրկունըլգտան թապ ու

Թուփանը գալմամբ ջլան օրտու իշին , սայքի մուհալ
գապիլինտէն պիր շէյ իտի :

Գօրթէղ , պու հալի նազարը տըզգաթէ ալարազ
օրտունըն հարաքէթինի թէվադգուֆ իթաիրտի , վէ
հէնուղ պիւսպիլթիւն գուվէթտէն տիւշմիլ ջլան
աաքէրլէրի , Տիաղ նամ զապիթին տէլալէթի իլէ եէ-
յէճէք պուլմաղա կէօնտէրիպ , կիտէնլէրին ալտէթինէ
գատար մահալի մէղքիւրտէ պէքլէմէյէ գարար վէր-
տի , Տիաղ աաքէրտէն պաղըլարը իլէ հօլա չըգտը ,
գալանլարըն իաէ հապանի օթլարտան վէ աղաճ քէօք-
լէրինտէն մատէ եէյէճէքլէրի պուլունմամադտա իտի :

Պիր կիւն սօնրա Տիաղ պիր մըղտար մէքիւլաթ
թէտարիք իտէպիլմիլ ջլտուղու հալտէ օրտույա ալսէթ
իթտի . աճ ապէր Տիաղըն վիրուտինի կէօրիւր կէօրմէղ
կէթիրմիլ ջլտուղու մէքիւլաթըն իւզէրինէ տիւշէրէք ,
հէքսինի տէ սիլիպ սիւրիւրտիւլէր , էօյլէ քի Գօրթէղ
իշին եէյէճէք հիլ պիր շէյ գալմատը . լաքին մումաի-
լէյհ , գարնընը տօյուրմիւլ ջլան սիլր աաքէրին եէմէ-
յինտէն արթմա շէյլէր իլէ իքթիֆա իթտի :

Իքի պուչուղ սէնէ գատար իմթիտատ իտէն պու
պէտպահտ հօլճուլուղ էսնասընտա , պալատէ վաաֆ
ու պէյան իտիլէն հատիսաթտէն պաշղա , հէքիայէ
իտէճէք չայանը տըզգաթ պիր վաղաա զուհուր իթ-
մէտի , Սպանհայի ճէտիտին զապթ ու թէսիսիթի պի-
տայէթինտէն նիհայէթինէ տէյին , Սպանհօլլար աալա
պու տէրէճէ մէշադգաթ չէքմէմիլլէր , վէ պէյլէ գըթ-
լըղա կիրիֆթար օլմամբ իտի . քէզալիք Գօրթէղ տա-
խի հիլ պիր վաղթ պու մէրթէպէ սէպաթ ու մէթա-
նէթ , վէ սապր ու թահամմիւլ կէօթէրմէմիլ իտի :

Մամաֆիհ պունճա միհնէթ ու մէշադգաթ իլէ
իթթիլար օլունան պու սէյահաթ , պիւսպիլթիւն ֆա-

յիտէսիզ օլտուղու գարիյնի քիրամէ մալիւմ տիր . զիրա Գօրթէզ, Քրիստօվալ տէ Օլիտին խեանքնը պաստըրմագ իչին պու եօլճուլու զը իթիյար իթմիչ իսէ տէ , ֆագաթ նասըլքի կէօրտիք Լասգալաս զաթէն Օլիտին խեանքնը պաստըրմըչ , վէ մէրգումըն ճէզլայի սէզասընը վէրմիչ իտի :

Նիհայէթ իւլ էմր դօմանտան Մէքսիգայա ալտէթ իթտիյի էանատէ , Բօնս Տէ Լէօնըն գըրալ հաղրէթլէրի թարափընտան , պիր թագըմ էվամիրի համիլ պուլունտուղու հալտէ Մէքսիգայա վասըլ օլտուղու իսպլէրինի ալըպ , բէք զիյատէ աիլիլր օլտու , ֆագաթ ճայի թէաճիւպ շուրասը տըր քի , պունտան ապտէմ Սպանիա հիւքիւմէթի թարափընտան միւֆէթիչ սըֆաթըլըլը կէլիպտէ , հիչ պիր շէյ եարմաղա միւգթէտիր օլամայան մէմուրյար կիպի , Բօնս Տէ Լէօն տախի Մէքսիգայա վիրուտինտէն պիր դաչ կիւն սօնրա ֆիւճճէթէն վէֆաթ իթմիչ օլմաղըլա , թէֆթիչաթ մատտէսի երինէ եիւղ իւսթիւ գալմըչ իտի :

27

Գօրթէգին Սպանեայա ալսէքի .

Ֆիլ հաղըղա Բօնս Տէ Լէօնըն վէֆաթը նուկէհանէսի իլէ , գըրալ հաղրէթլէրինին էմիրլէրի մէվգըյր իճրայէ վազ օլունտումըչ իտի իսէ տէ , ֆագաթ Գօրթէզ վէլինիյմէթինին պու տէրէճէ նանքէօլուղոնա ֆիւհա հալտէ միւքէտտէր վէ աիլիլր օլմուչ իտի . մա-

մաֆիհ էֆէնտիսինին եէնիտէն էմիլիէթը քեամիլէսինի գաղանմայա զայրէթ իթոի :

Ֆադաթ քէնտի զայպուսպէթի էսնասընտա , տիւշ-մէնլէրի կիճէ կիւնտիւզ պօշ տուրմայըպ պիր թագըմ տալ ու էստաը օլմայան իթհամաթ վէ միւֆիթէրլիյաթ իւթիրա իտէրէք , կէրէք գըրալ հազրէթլէրլինին վէ կէրէք մէմուրլինի քիրամըն վէսվէսէ ու շիւպհէլէրլինին թէզայիւտինէ չալըշմըլար իտի : շէօյլէքի Բօնս տէ Լէսնըն եէրլինէ , պնի մուամիլէյհին մու խթարիլէթինի հայիզ տիկէր պիր առէմ կէօնտէրմէյէ մուվաֆիադ օլմուշար , վէ հաթտա Գօրթէլին , կէօնտէրլինն առէմէ մուգաւլմէթ իտէպիլմէմսի իչին , պու տէֆա լաղըմ կէլէն լծէտապիրտէ տալտի գուսուը իթմէմիշլէր իտի :

Գօմանտան պուշլարըն ճիւմլէսինի տույարադ վէ անդարիպ պաշընա գօրաճադ օլան ֆուրթուհանըն ալայիմի շէտիտէսինի քէշֆ իտէրէք , պուշնա զէմանտան պէրի իճրա իլլէմիշ օլտուլու խըտմէթը միւֆիւաէյէ , վէ իպրալ իլլէտիլի սատագաթէ մուգապիլ , քէնտիսինէ միննէթտար գալընաճադ , վէ միւքուաֆաթ իտիլէճէք եէրտէ , պիլաքիս հազգընտա պէօյլէ հարաքեսթը զայրի ճայիլէտէ պուլունտու գլարընտան տօլայը տէրէճէյի նիհայէտէ հիատէթլէնիպ տիլիլր օլմուշ իտի :

Ֆադաթ տօթլարընտան պաղըլարը , պու հարաքեսթը նանքէօրանէսինէ գարշը հազգը սարիհինի միւտաֆաա իտէրէք , տիւշմէնլէրլինին քէնտի եէտը լիյադաթընտան զուսպ իթմէք իսթէտիքլէրի հիւքմ ու մէսնէտի , իլճապը հալտէ պէյանը իսթիգլալիլլէթ իլէ մուհաֆազա իթմէսինի նատիհաթ իթմէքտէ իտիլէր իսէ տէ : Գօրթէլ պու կիպի , նէսայիհի զայրի ճայիլէյի գաթան հէվալիլի սէմի իթիպար իթմէյուպ , օ անէ

գատար իթիխազ իթմիշ օլտուզու թարիզը սատագաթ-տէն ղէրբէ գատար պրըլմագ իսթէմէտի :

Լաքին Գօրթէզ, իճրա կոյէտիյի մղզափէրիյէթ վէ գաղանտըզ պունճա շան ու շէրէֆին շահիտի ասիլի օլան պիր միւլք աէ, պիր թագըմ հասէտճի հէրիֆլէրին մուվաճէհէսինտէ մուհարէմէ իտիլմէյի, իզզէթը նէֆսինէ հազարաթ ատտ իտէրէք, քէնտիսինի մուհաքէմէ իթմէք իչին կէլմէքտէ օլան հաքիմլէրին վիրուանէ պէքլէմէքսիզին, Սպանեայա աղիմէթ իթմէք ֆիքրինէ տիշտի. ֆիլ հազըզա մումաիլէյհ քէնտի նէֆսինի վէ մուհարէմէսինի, վէլինիյէթի վէ էֆէնտիսի պուլունան գըրալ հազըթթլէրինին ատալթլինէ թէսլիմ կոյէմէք իւզրէ, տէրհալ պիր սէֆինէյէ բազիլ օլարագ, Սպանեայա միւթէվէճճիհէն եօլա չըգտը :

Գօրթէզ, մէշհուր վէ մուաղղամ պիր հիւքիւմէթի էլտէ իթմիշ օլան ֆաթիհ պիր ժէնէրայէ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ շան ու շէրէֆ իլէ վէթանընտա արզը վիճուտ կոյէտի. մումաիլէյհ քէնտի էն ճէսուր զապիթլէրինի վէ Մէքսիգայը ասըլլատէլէրի բէֆագաթլընա ալմըշ իտի. կէթիւրմիշ օլտուզու ճէսիմ խաղինէլէրին սէրվէթի, օ անէ գատար հէնուզ կէօրիւլմիշ շէյ տէյիլ իտի. Հէրտէրա նամ միւվէրրիլ, սէրվէթը ճէսիմէյի մէղքիւրէ հազգընտա աթիւլ զիւր մայիլմաթը վէրտիւրտէն սօնրա, շու եօլտա միւթալլատա պուլընուր :

« Գօմանտար, պէրապէրինտէ պին պէշ եիւզ վիրա գըյմէթինտէ միւսէննա կիւմիշ էշեա, պէշ միւրօն զուրուչուզ խալիս ալթուհ, վէ պէհէրի իրի եիւզ պին ֆըրանզ գըյմէթինտէ պիր թագըմ միւճէվհէրաթ կէթիւրմիշ իտի. հաթաա քէրիմէսինի, ճամայիգա վալիսի

Պրորանչեսգա տէ Կարանըն օղլու իլէ էվլէնտիրտիյի էս-
նատէ, պէշ երևզ պին ֆըրանգ ճիհէզ վէրմիշ իտի քի ,
պոնլարը , Մոնթէլուամանըն խաղինէլէրինի թէվլի իյ-
լէտիյի սըրաաա , քէնտի հիսսէսինէ խապէթ իտէն սէր-
վէթ իլէ մուզայէսէ իտիլտիյինտէ , աիւշմէնլէրինին ,
Մէքսիգա իմրէրաթօրլուզունըն խաղինէյի ճէսիմէլէրի-
նի , խաֆիյէն քէնտիսինէ ալը գոյմուշ տէտիքլէրինտէ
հազգլը օլտուգլարընա , չարնաչար գանաաթ կէթիլ-
մէմիզ իյճապ իտէր :

Միւվէրրիսի մուամալէյհին պալատէ պէյան իլլէ-
տիյի պու միւթաալա բէք տէ իհթիմալտէն պաիտ
տէյիլ իտէ տէ , ֆագաթ շու նօլթայը տաիսի նազարը
տըզդաթէ ալմալըյըլ քի , Մէքսիգանըն ալընտըլըն-
տան , Գօրթէզին Սպանեայա ալտէթ իթտիյինէ , եանի
1528 սէնէսինէ գատար , չօդ սէնէլէր մուրուր իթմիշ
օլմաղլա , գօմանտան ճիհէթը սայիրէտէն տաիսի ճէմի
սէրվէթ խտէպիլի իտի :

Հէր նէ հալ խտէ Գօրթէզ , գըշ մէվսիմի իրէն էս-
նայի րահտէ հիշ պիր ֆուրթունայա վէ մէվանիյի սա-
յիրէյէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին , քէմալի մուվաֆա-
գրյէթլէ Սպանեայա վասըլ օլուր օլմազ , Սանտօվալըն
մէմուլին զայրի օլարագ վուգույի վէֆաթընը խապէր
ալարագ , թարիֆի զայրի գապիլ տէրէճէտէ մահզուն
վէ միւքէտտէր օլտու . զիրա մալիւմիմիզ օլտուզու
վէճճլէ , Սանտօվալ , քէնտի էն մէշհուր վէ էն ճէսուր
զաալիթլէրինտէն պիրի օլտուգաան պաշգա սատըզ
տօսթը , վէ հէր թէշէպպիւսաթընտա մահրէմը էսրարը
վէ միւշավիրի օլուպ , տայիմա անընլա միւզաքէրէ իթ-
մէքտէ իտի :

Սանտօվալ , կէրէք Գօրթէզ իլէ պիլ բէֆագաթ ,
վէ կէրէք խուսուսի օլարագ գազանմըշ օլտուզու պուն-

ճա մուզաֆֆերիյէթը մէշուրէտէ , հարաքեաթը աս-
քէրիյէսինի վէ հաւուսը զաթիյէսինի հիշ պիր վագըթ
հազդըզլըդ , շէֆգաթսըզլըդ վէ հըրո ու թամա իյէ
լէքէտար իիմէմիշ իտի . նէթէքիմ Գօրթէզլին աիկէր
զապիթանը , էֆալը մէզմու մէյի կէօնակէօն իլէ մութ-
թասըֆ աիլագը պօղուգ ասէմէշը իտի :

Ուննուփալ , հէնուզ եիրմի սօգուզ եաշընա գա-
տէմ պասմըշ պիր կէնճ օլտուզու հալտէ վէֆաթ իթ-
միշ իտի . թահամիլի զայրի գապիլ եօրկունլուգլար ,
վէ մուհարէպէ մէյաւնլարընտա ալմիշ օլտուզու միւ-
թէատտիտ մուհլիք եարալար , պու ճէսուր տէլիդան-
լընըն վէֆաթընը թաճիլ իթտիյի , միւվէրրիլէլէրտէն
րիվայէթ օլունմագտա տըր . ֆիլ հազըգա պու րիվա-
յէթ բէք սօգրու օլմագ կէրէք աիր . զիրա Գօրթէզ ,
իճրասը միւշքիւլ վէ թէհլիքէլի պիր իշ զուհուրինտէ ,
միւթթասըլ թէսվիյէսինի Ուննուփալա հէվալէ իթմէք-
տէ , վէ մումաիլէյի տաիի հէր նէվի թէհլիքէյի կէօ-
զէ ալաըրարագ մէմնունէն գապուլ իլէ հիւսնի սու-
րէթտէ պաշա չըգարմագտա իտի :

Գըրալ հազըթէթլէրի , Գօրթէզի իհթիրամաթը ֆա-
յիգա վէ ալիմ պիր մուհապէթ իլէ գապուլ իթտի ,
միւշարիլէյի պու մէշուր ֆաթիհին եալընըդ քէնտի
ատալէթինէ միւրաճաթ վէ պասըլ շէֆգաթընա իլ-
թիճա իյլէտիյինի կէօրէրէք , տիւշմէնլէրին իղվասը ի-
լէ , տայիմ իւլ էվգաթ մումաիլէյին հազդընտա հըսս
իթտիյի վէսվէսէ վէ չիւպհէսի քեամիլէն մահվ օլտու ,
վէ օ անէ գատար գօմանտան հազդընտա օլաճագ
միւքեաֆաթըն նօգսսնիյէթի եէրինի տօլտուրմագ ար-
զուսընա տիւշտի , Գօրթէզ , պա ֆէլմանը գըրալի Ուն
ժագ չըվալիլէլի սիւքինէ գապուլ օլունարագ , մար-
քի իւնվանընը ալաը , վէ Սպանեայի ճէտիտէ պիր չօգ

ազար ու էմլաքէ մալիք օլուպ , նիհայէթ սէրայը գը-
րալի զապըթանը սիւքինէ տախիլ օլտու :

Մամաֆիհ պունճա մէսնէտ ու իլթիֆաթ , վէ պու
գատար մէրաթիպի ալիյէ Գորթէզի իզֆալ իտէմէտի-
լէր . մումաիլէյհ , մալիք օլտուղու գուվլէյի ագլիյէսի
իլէ պունճա իլթիֆաթըն , մահզա քէնտիսինի Սպան-
եատա ալըգոյմագ իչին պէզլ իտիլտիլինի անլամըչ ի-
տի . Գորթէզ , պօշ տուրուր ասէմլէրտէն օլմայըպ , պին
տիլրիւ միւշքիւլաթ իլէ էլտէ իտէպիլմիշ օլտուղու
մէմալիքի նըզամա գոյմագ , վէ սէմէրէսինի կէօրմէք
արզուսը իլէ սուզան օլուպ , Սպանեայի ճէտիտ գօման-
տանը ումուլմիլիք մանսուպընըն , եինէ իւհտէսինէ թէֆ-
ֆիղ պոյրուլմասը պապընտա , գըրալ հազրէթլէրինին
ֆիքրինի թէպտիլ իթմէյէ չալըշտը :

Գորթէզ , մագսատընա նայիլ օլմագ իչին իքի սէ-
նէ գատար կիճէ կիւնտիւզ չալըշտըգտան սօնրա , նի-
հայէթ շու գատարընա նայիլ օլապիլտի . եանի քէն-
տիսի եալընըզ գօմանտանը ումումի իւնվանը իլէ ու-
մուրը ասքէրիյէյէ գարըշաճագ , վէ մէմալիքը ճէտիտէ
քէշֆինէ հագգ ու սէլահիյէթի օլաճագ իտի . ֆագաթ
ումուրը մալիյէ վէ միւքիյէյի , Սպանեայը ճէտիտ մէճ-
լիսի նամը իլէ խուսուսի պիր գօմիսիյօն նէզարէթ վէ
իտարէ իտէճէք , վէ Գորթէզ՝ մէզքիւր մէճլիսին իչլէ-
րինէ գաթան միւտախէլէ իտէմէյէճէք իտի . նասըլ
քի մալիւմ տիր , պու թէրթիպաթ իլէ Գորթէզիննու-
ֆուղու թէէսիրի բէք մահտուտ պիր հալտէ գալըյօր
իտի :

Իշթէ Գորթէզ , պէօլլէճէ իւմիւտլէրինին քեամիլէն
մահվ օլմասընտան տօլայը մահզուն վէ միւքէտտէր օլ-
տուղու հալտէ , 1830 սէնէսինտէ թէքրար Մէքսիգայա
ալտէթ իթտի . մումաիլէյհ , մէմուրիյէթինին պու սու-

ընթաց թեփրիգ օլունմասընտան , սոնսըզ ինթիլաֆլար վէ էօնիւ ալընմազ իթիֆադսըզլըզլար վուգու պուլա-
ճաղընը աշիքեարէն կէօրիւյօր իտի . միւքիյէ նէզարէ-
թինէ թային օլունան ասէմէր լիւ , ֆէթհը մէմալիք
արղուսըյըլ սուզան օլան էսկի ասաքիրին միյանընտա,
հիչ պիր վաղըթ հիւսնի իթթիֆադ հասըլ օլամայա-
ճաղընա էյիտէն էյի գանմըչ իտի .

Ֆիլ հաղըզա Սպանեայի ճէտիտ մէճլիտի աղաէրի
քէնտի ալչադճասընա օլան հասէտծիլիքլէրի , վէ մաղո
րուրլըզլարը իւէ Գօրթէզին հէր պիր մուամէլաթընա
վէ հէր խաթվէսինէ խաֆի ճասուսլար օլուպ , գօման-
տանըն , հայիլ պուլունտուլու մէմուրիյէթին հուտու-
աը խարիճինէ չըգմասընտան գօրդարադ , եալընըզ
մումաիլէյհէ այըտ օլան վէ քէնտիլէրինին միւտախէ-
լէյէ գաթան հազգ ու սէլահիյէթլէրի պուլունմայան
իչլէրէ տէ գաբըչմայա պաչլատըլար . իչթէ պու զէվա-
թը միւֆսիտէ Գօրթէզին թէքմիլ էֆիքեարը ալլիէսինէ ,
վէ ալլ իյլէտիյի թէքլիֆաթը միւֆիտէյէ պիրէր սէտ-
աը միւմանտաթ թէչէքքիւլ իտուպ , պու իյիտ ատէ-
մին հարաքեաթը միւհիմնէ վէ ճէսուրանէսինէ մանի օ-
լույօրլար իտի .

27

Գորթեզ եկնի պիր սէյահաթ իլէ Գալիճօրնիայը
 Բէճճ իսէր .

Պալատէ արդ օլունտուղու կիպի Գօրթեզ, մէմու-
 րիյնի միլլիյէ թարաֆընտան հարաքեաթը մուշաֆֆէ-
 րանէսինէ միւմննաաթ իտիլտիյինի կէօրէրէք, հայիզ
 պուլունտուղու մէմուրիյէթին գուվլէթինէ իսթինատէն
 տիկէր պիր սէյահաթա էլ վուրմագ, վէ սիլահընըն շէ-
 րէֆինի պու թարիգ իլէ եէնիտէն թաղէլէմէք ֆիքրի-
 նէ տիւշտիւ . պունտան պաշգա մումաիլէյհ, տիւշմէն-
 լէրինտէն ուզագ պուլունմաղըլա, անլէրին թան ու հա-
 սէտինտէն մուվագգաթէն օլսուն գուրթուլմայը իւմիտ
 իտիյօր իտի :

Գօրթեզ, տայիմա Բըլօրիտա քէօրֆէզի տէրունին-
 տէ իլէրլէյէրէք, պահըր Մուհիթի զարպիյէ տուխուլ
 իտէճէք պիր կէչիտ, վէ մէզքիւր ճիհէթլէրտէ իքի Օ-
 գիանուսլարը եէքտիկէրինէ իլթիհագ իտէր պիր թա-
 րիգ պուլունմաղըլ զաննը գավիսինտէ պուլունույօր
 իտի : Պու սէպէպլէ օ թարաֆլարըն քէչֆինէ տայըր
 պիր հէյէթը սէֆէրիյէ եօլա չըգարտը :

Գօրթեզին կէօնտէրտիյի ատէմլէր իշկիւզար վէ
 ճէսուր քիմնէլէր իտի իսէ տէ, պունլար պիր միւտտէթ
 սօնրա հիչ պիր մուվաֆագըլէթէ նայիլ օլմագսըզըն
 ալտէթ իթտիլէր . լաքին գօմանտար պու մուվաֆա-
 գըլէթսիլլիքտէն նիւվիտ օլմայարագ, հիչ օլմազսա
 Սպանեայի ճէտիտին ճիհէթը զարպիյէսինտէն, պահըր
 Մուհիթի չըմալիյէ կէչէճէք լիմանլար պուլմագ ֆիքրի-

նէ տիւշտիւ , վէ պու նիյէթինին իճրասը զըմընտա ուփագ պէօիւքլէր թէշքիլ իտէրէք , եէքտիկէրինէ մուխալիֆ թարիգլէր իլէ եօլա չըգարտը :

Փագաթ պու տէֆա տա մէմուլ օլունան մուվաֆադըյէթ հուսուլէ կէլմէյիպ , իզամ գըլընան պէօլիւքլէրտէն պաղըլարը պիւթիւն պիւթիւնէ մահվ ու նապուտ օլտուգլարը կիպի , պաղըլարը տա շայանը էհէմմիյէթ պիր իշ կէօրմէքսիզին թէհիտէսթ օլարագ կէրի տէօնտիւլէր :

Գօրթէզ , հէր թէշէպպիւս իթտիյի իշին քէմալի մուվաֆադըյէթլէ պաշա չըգմըշ օլմասընա ալըշմըշ օլմաղըլա , պու մուվաֆադըյէթսիզլիյի մահզա , կէօնտէրմիշ օլտուղու ատէմլէրին ատէմը լիյագաթընա , վէ քեարկիւզար օլմամալարընա համլ իտէրէք , պու տէֆա պիզպաթ քէնտիսի իշին պաշընա կէշմէք իսթէտի , վէ եէնիտէն պիր հէյէթը սէֆէրիյէ թէշքիլ իտէրէք , 1536 սէնէսի Յուլիսինին օն ալթըսընտա պիր սէֆինէյէ լադիպէն եօլա չըգարտը :

Վագաա Գօրթէզ , ալթը սէնէ գատար քէմալի տապիշ վէ ըահէթլէ իմրարը հայաթ իթմիշ իտի իսէ տէ , պու միւտտէթ զարֆընտա մալիք պուլունտուղու շէճաաթը գալպիյէսինի վէ իշկիւզարըղընը զայպ իթմէյուպ , զէրրէ գատար տիւշարը ըէսապլէթ օլմամըշ իտի . զանն իտէրսին քի պու ճէսուր ատէմ , տայիմա չալըշմագ վէ պէօիւք իշլէր պաշա չըգարմագ իշին խալգ օլունմուշ իտի :

Գօրթէզին էլ վուրմուշ օլտուղու պու սէյահաթ էվլէլա մուվաֆադըյէթլէ պաշլայըպ , միւսաիտ պիր ըիւզկեար իլէ կէմի պիր իքի կիւն գատար գաթը մէսաֆէ իյլէտիքտէն սօնրա , նակէհան եէր կէօյ եէքտիկէրէ գարըշըրճասընա շիտտէթլի պիր ֆուրթունա զու :

հուր խողպ, Գորթեզին ըաքիպ օլտուղու նարին սէ-
ֆինէ տաղլար կիպի տալղալար արասընտա ֆընտըդ
գապուղը կիպի չալգանմայա պաշատը. տէհչէթամիդ
երլտըրըմլար վէ ճէվիդ թանէսի ճէսամէթինտէ եաղ-
մագտա օլան տօլու, կէմինին կիւվէրթէսինի թիւֆէնկ
աղղընտան չըգմըշ գուրշունլար կիպի տէօյմէքտէ վէ
արմալարը բարչալամագտա իտի:

Գուրու թէքնէ գալմըշ օլան սէֆինէ, թէլաթիւ-
մի էմվաճը տէհչէթֆէղատէն, կեա՜ գաարը տէրեայէ
պաթմագտա, վէ կեա՜ հէվայէ սուռա իտիյօր իմիշ
կիպի եիւքսէլմէքտէ իտի. թամ գըրդ սէքիդ սաաթ
տէվամ իտէն պու տէհչէթէնկիդ ֆուլթունա էէնա-
սընտա, կէմիտէ պուլունանլար թարիֆի ղայրի գապիլ
պիր մէյուսիյէթէ տիւչար օլարագ հայաթլարընտան
գաթը իւմիւտ իթմիչլէր, վէ եարը էօլիւ հալինէ կէլ-
միչլէր իքէն, եալընըղ Գորթեզ, ճէսարէթ ու շէճաա-
թընը զայպ իթմէմիշ իտի:

Մումաիլէյ հաթէն մուհլիք պիր խասթալըղա
տիւչար օլարագ սօն տէրէճէ մուղթարըպ օլտուղու
հալտէ, եաթաղընտան չըգարագ կէմիտէ պուլունան-
լարը թէսէլլի իթմէքտէ, վէ սիր թագըմ իւմիւտ-
պախշ սէօղլէր իլէ ճէսարէթ վլըմէքտէ իտի. նիհա-
յէթ իւլ էմր, իքի կիւն գատար սլու հալի հալլ իշթի-
մալ իլէ հայաթ ու մէմաթ արասընտա գալընտըգտան
սօնրա, տէնիդ, սօն տէրէճէ ղաղէպէ կէլմիշ տէ թէտ-
րիճէն թէսքինի հիտտէթ իլլէմիշ ատէմլէր կիպի քէս-
պը սիւքիւնէթ իթմէյէ պաշատը:

Նիհայէթ իւլ էմր, Գորթեզ, պին տիւրլի ըինճ ու
մէշագգաթ չէքսիքտէն, վէ նիչէ թէհլիքէլէր սավու շ-
տուրտուգտան սօնրա, Գալիֆօրնիյանըն պէօյիւք Նիմ
ճէղիւրէսինի պուլտու, վէ ճէղիւրէյի մէղքիւրէյի, Սպան-

եայի ճէտիտտէն թէֆրիգ իտէն քէօրֆէզին գըսմը ա-
ղամընը տօլաշտը . պահրը մէգքիւր պու զույուր ատէ-
մին նամը իլէ շիմախէ գատար Գօրթէզ տէնիզի տէյու
զիքը օլունմագտա տըր :

Պու եէնի արաղիյի մէշհուրէնին քէշֆի , Սպանեա
հիւրիւմիթի մէմալիքինի բէք չօգ թափսի իթտի . իշ-
պու մահալի պիր պաշգասը պուլմուշ օլսա իտի , թէզ-
եիտի շան ու շէրէֆլէ մէշհուր իւլ աֆագ օլաճաղը
տէրքեար իսէ տէ , ֆագաթ Մէքսիգա կիպի պիր գը-
թայի ճէսիմէնին քեաշիֆի վէ ֆաթիհի օլան Գօրթէ-
զին , շէրէֆ ու հայսիյէթինի արթըրամաղ իտի . Գօր-
թէզ , պուսնա մէշագագաթ ու թէհլիքէյի կէօզէ ալ-
աըրմագլա պուլտուղու Գալիֆօրնիյա գըթասը իշին ,
պիր թէշէքքիւրէ պիլէ նայիլ օլամայըպ , ասլա էհէմ-
միյէթ վէրիլմէտի :

Գօրթէզ , պու վագաատէն ֆէնա հալտէ տիլկիր
օլուպ , վէ պիր թարաֆտան տա Մէքսիգատաքի բօլի-
թիգա մէմուրիյնի թարաֆընտան քէնտիսինէ գարշու
իթիխաղ իտիլէն թարիգը նապէճատէն գալպի ճէրի-
հէտար օլարագ , պիւս պիւթիւն թէրքը մէմուրիյէթ
իթմէք , վէ եախօտ հիշ օլմազսա պիր թագըմ հասէտ-
ճիլէրին քին ու զարագընտան էմին օլմագ իւղրէ , մու-
վագագաթէն Սպանեայա ավտէթ իթմէք ֆիքրինէ տիւշ-
տիւ :

Գօրթէզէ տաղի տէրուն օլան մատտէ , պաշլըճա
պիր գաշ տէֆալէր քէնտի գանը իլէ ըսլատարագ ֆէթհ
իյլէտիյի պիր միւլքին իչինտէ , լայըգ օլտուղու ըայէթ
ու իհթիրամէ մաղհար օլմատըգտան պաշգա , հաթտա
հագարաթ կէօրմէսի իտի . զիրա գըրալ թարաֆըն-
տան ինթիխապ օլունան մէմուրլար , Գօրթէզէ , ատի
պիր զտպիթ գատար տա հիւրմէթ իթմէմէյէ պաշլա-

մըշլար իտի . էլ հասըլ մերդուման մաղուր վէ դատը
ու գըյմէթ թանըմաղ ատէմէրտէն , պու շույուր ա-
տէմին աղամէթի , վէ մալիք օլտուղու խասիյէթի պիւ-
թիւն պիւթիւնէ ունուտուլմուշ իտի .

28

Գօրթեզին Սպանեայա ավսէրի իլէ վէճաթը .

Գօրթեզ իզգէթը նէֆսինի ճէրիհէտար իտէն
պունճա հագարաթա թէհամիւլ իտէմէտիյինտէն , վէ
գուվէյի զէքեսարնը մէշղուլ իտէճէք պիր իշ պու-
լամատըլլինտան , 1540 սէնէսինտէ Մէգսիգա մէմալի-
քինի թէրք իլէ Սպանեայա ավսէթ իթմէք իւղրէ պիր
սէֆինէյէ ըազիպէն եօլա չըգտը .

Գօրթեզ , Սպանեայա միւվասըլէթ իթտիյինտէ ,
էվվէլքի կիպի շան ու շէրէֆ իլէ արղը վիճուտ իթմէ-
տիյի կիպի , պիրինճի տէֆաքի իհթիրամաթը ազիմէյէ
տախի նայիլ օլամատը . մումաիլէյհ մուճիպի ֆախը ու
միւպահաթը օլան պէհատըր ըէֆիգլէրինտէն մահրում
օլտուղու հալտէ , պահտը նահէմվարըն սիթէմինէ օղ-
րամըշ պիր ֆէլաքէթղէտէ կիպի վէթանընա ավտէթ
իթմիշ իտի . վագաա Գօրթեզ , գըրալ հաղրէթլէրի
թարաֆընտան իհթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ օ-
լունճաղընը չօգլուգ իւմիւտ իթմէյօր իտի իսէ տէ ,
ֆագաթ ազիմ ֆէտաքեարըգլար իլէ իյլէմիշ օլտու-
ղու պունճա խըտմէթը միւֆիաէնինտէ , պէյլէ պիր
սուրէթը նանքէօրանէտէ ունուտուլաճաղընը տախի
գաթան խաթընտան կէչիրմէյօր իտի .

Գործեղ, սերայի գըրալիտէ կէօրտիւյի մուամէլէյի պարիտանէտէն զայէթ տիկիր վէ միւքէտտէր օլտու իսէ տէ, պունտան զիյատէ մէմուրիյնի քիրամ իլէ զապլթանըն իթիսազ իյլէտիքլէրի հարաքեաթը նապէճատէն, տէրէճէյի նիհայէտէ մահզուն օլտու. զիրա պունլար քէնտի հագգընտա եալընըզ գայտսըզլըզ իպրազ իթմէյիպ, իլլա հագարաթ վէ սըյըզճասընա մուամէլէ իթմէտէն կէրի տուրմայօրլար իտի:

Եալընըզ մէնաֆիյի շախսիյէլէրինի տիւշիւնէն պու մաղրուր վէ խօտրէսէնտ ատէմլէր, Գործեղին սիննի շէյխուլսէթէ վասըլ օլտուղունը, վէ պէօյլէ իհթիյար պիր ատէմին պատէմա հիւքիւմէթէ ֆայիտէսի օլմայաճաղընը տիւշիւնէրէք, մումաիլէյհէ էհէմմիլէթ վէրմէմէքտէ իաիլէր. ալէլխուսուս օ էսնալէրտէ Բիզարրօ վէ Ալմակարօ նամ քեաշիֆլէր, ալթուն մատէնլէրի իլէ մէմլու վէ մէշուր օլան Բէրու մէմալիքինի քէշֆ իթմիշ օլտուգլարընտան, արթըզ Մէքսիգանըն իշղալի նաղարը իթիպարընտա հիշ կիպի թէլագգը օլունմայա պաշլամըշ իտի:

Եէնիտէն եէնիյէ մէմլէքէթլէր քէշֆ իթմէք մէսէլէսի տախի պիր թագըմ կէնճ ասըլգատէ ֆամիլէալարա մէնսուպ պուլունանլարըն էօհտէսինէ հէվալէ իտիլմէք լազըմ կէլէճէյինտէն, արթըզ Գործեղ կիպի եաշընը ալմըշ պիր ատէմին զէրրէ գատար էհէմմիլէթի գալմամըշ, վէ պիւսպիւթիւն եիւզտէն տիւշիւրիւմիւշ իտի: Գործեղին մահվընը արղու իթմէքտէ օլան տիւշմէնլէր, պիշարէնին պու հալի մաղտուրիյէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք, նէ եաբըպ եաբմայըպ մումաիլէյհի մէսնէտինտէն աղլ իթմէյէ մուվաֆֆադ օլտուլար:

Գործեղ, հայաթընըն սօն զէմանլարընը մէմուրիյնի տէվլէթէ, վէ ալէլխուսուս Ամէրիգա մէմալիքի ի-

տարէ մէծլիսինէ միւթէատտիտ արզու հալլար, մուֆասսալ լայիհալար, վէ ուզուն իշթիքեանամէլէր թագտիմ իտէրէք իմրար իյլէտի. հալ պու քի մումաիլէյհին արզուհալլէրի մինտէր ալթը օլուպ իշթիքեալէրինէ ասլա գուլագ վէրիմէտի, վէ իճրա իյլէտիյի խըտմէթլէր գաթման նազարը իթիպարէ ալընմատը:

Ամէրիգա իշլէրինին թէսվիյէսինէ մէմուր օլան միւթէպէր զաթլար թարաֆընտան, Գօրթէզլին հագլը իսթիտալէրի տայիմա բէտտ իտիլէրէք, արթըգ թալէպ իյլէտիյի մէմուրիյէթի էլտէ իտէպիլէճէյինտէն գաթը իւմիւտ օլուպ, պիր թարաֆտան տախի պունճա միւշքիւլաթ վէ ճահտ ու զայրէթ իլէ մէյտանէ կէթիրտիյի մուհաէնաթըն սէմէրէսինտէն, պիր թագըմ էլէ պապը ֆէսատըն միւսթէֆիտ օլտուղունը կէօրէրէք, բէք զիյատէ միւթէէսսիր օլարագ, մուհլիք սուքէթտէ խասթալանտը:

Շու նօգթէյի տախի իյթիքաֆէ մէճպուրըզքի, Գօրթէզ իհթիյարլըղա եիւզ թութմուշ օլտուղու ճիհէթլէ, աէլիգանլըլըղընտաքի աթէշի սէօնմիւշ, վէ էսկի խահլշ ու ճէսարէթի գալմամըշ իտի. պունտան գաթինազար արզ իտիլէն էսէֆամիզ վագաալէրին խաթըրէյի միւէլլէմէսի տախի, կիճէ կիւնտիւզ մումաիլէյհին հայաթընը թէօրբիւլէյիպ պիթիւրմէքտէ իտիլէր:

Թամ իւտի սէնէ պու հալի եէս իշթիմալ իլէ իմրարը հայաթ իթտիքտէն սօնրա, նիհայէթ իւլ էմր նանքէօրիւք վէ հասէտ, պու զաթը մուազզամըն գալպինի բարալատը, Գօրթէզ, 1547 սէնէսի Դեկտեմբերիւ նին իքինճի կիւնի, նըսֆէլլէյլտէն իքի սաաթ սօնրա ալթմըշ իքի եաշընտա օլտուղու հալտէ, թէրբը տաղճ տաղայի ճիհան իլէտի:

Հէյհաթ, Գորթէզ տախի Գրիստաբոր Գոլծմպոս կիպի իթմամը հայաթ իթմիշ օլտու, եանի վէֆաթը իլէ պէրապէր հասէտ տախի խիթամ պուլտու, ճէնա-
ղէսի աղիմ պիր ալայի վալա իլէ գալտրըրըտոմն սօնրա Մէքսիգայա նազլ իտիլուպ, քէնտինին հազրէ-
թի իսա նամընա ինչա իթտիրմիշ օլտուղու խասթա-
խանէնին քիլիսէսինտէ տէֆն իտիլէրէք, իւզէրինէ զա-
յէթ կիւզէլ պիր հէյքէլ քիքը օլտուտու, Պէննսիլանիա
Պէննսիլանիա Գորթէզ, իրի տէֆա իղտիվան իթմիշ,
վէ պիրիննի իղտիվան քէսմի, Գուպա ճէղիրէսինտէ
իճրա օլտուտու իտի. Ֆազաթ Մէքսիգանըն ֆէթհին-
տէն պիր աղ սօնրա զէվճէսի վէֆաթ իլէտիլինտէն,
իքիննի տէֆա օլարագ Պէյար տուգալընըն հէմիրէսի
իլէ իղտիվան իլէյուպ եալընըլ պիր էվլատ սահիպի
օլտու, լաքին պիր գաշ աիւլալէտէն սօնրա ֆամիլեա-
սընտա էրքէք էվլատ գալմատըղը ճիհէթլէ, Գորթէզ
նամը պիւթիւն պիւթիւնէ միւնգարըղ օլարագ ունու-
տուլտու կիթտի:

Գորթէզտէն էվլէլ քէնտի սէվկիլի հարալ արգա-
տաշլարընըն վէ սատըգ տօսթլարընըն սայքի ճիւմլէսիտէ
վէֆաթ իթմիշլէր իտի. Վէլասկուէզ տէ Լէօն, Մօրլա
վէ էսգալէնթէ նամ իլիտ ատէմլէր, Մէքսիգանըն
ֆէթհինտէն էվլէլ վէֆաթ իթմիշլէր իտի. պէհատըր
վէ սատըգ Սանտովալըն մէմուլին զայրի օլան վէֆաթը-
նը պուլնտան էվլէլ պէյան իթտիլիմիլ կիպի, Օլիտին
տախի իսեանէ գըյամ իլէ խըյանէթինէ գուրպան կիթ-
տիլի պալատէ միւֆասալէն իչար իտիլմիշ տիր. Ալվա-
րատոյա կէլիննէ, պիչարէրէնին վէֆաթը բէք միւտհիշ
սուրէթտէ վուգու պուլտու. չէօյլէ քի մոգմալիլէյ հոճ
նայի քէշթ ու կիւզարտա, հէր նասըլ իսէ աթընըն իւ-
զէրինտէն զայէթ տէրին պիր հէնտէյէ տիւչէրէք, ճէ-

սէտի բարչա բարչա օլտուղու հալտէ չըգարըլըպ տէֆն իտիւմիշ իտի :

Գօրթէզին թէրճիմէյի հալի հէքեայէսի , օ տէրէ-
ճէ հատիսաթը ֆէվգէլատէ վէ զարայիպը կէօնակէօն
իլէ մալամալ տըր քի , ինսան՝ պունլարը պիր շաիրին
բարլագ գուվլէյի թէխայիւլիյէսինտէն միւթէվլէլի
շէյլէր զանն իտէր , հալ պու քի վուգուաթը մէգըիւ-
րէ թարիխէ միւսթէնիտ սըրֆ հագըգաթտէն իպալրէթ
շէյլէր տիր . մէսէլա վէրա-Գըրուզ բիյչկեհաննտա ոռ-
նանմասընը աթէշէ վէրտիյի , սուրէթը քիւսթախանէ-
տէ Մէքսիդայայ տուխուլի , Մօնթէզումայը քէնտի բա-
յիթահաը տէրունինտէ էսիր իթմէսի , Նարվաէզէ զա-
լէպէ չալմասը , Օթումպա մբահարէպէսի , Մէքսիդանըն
մուհասէրէսի , վէ նիհայէթ շէհըր մէղքիւրըն զապթ ու
թէսիւրի , հագըգաթտէն աղրէպ վէ հարիգ իւլ ատէ վա-
գաալէր տիր :

Տիւննատէ բէք ալ ատէմ վար քի , Գօրթէզ կի-
պի էն միւչկիւլ մատտէլէրտէ տիրայէթ վէ մէհարէթը
քեամիլէ իպրազ իտէրէք , սուհուլէթլէ քէսպը մուվա-
ֆագըյէթ իթմիշ օլտուն . պու զաթը տիրայէթսիմաթ
քէնտի թէտապիրի ագիլանէ վէ իհթիյաթքեարանէսի
իլէ , ֆիքրինէ գօյտուղու հէր իչի պէհէմէհալ պաշա
չըգարմագ խասէսինէ մալիք իտի :

Գօրթէզին , էսնայի մուահէտէ վէ միւքեալէմէտէ
վէ հէր նէվի ումուրը սիյասիյէտէ իրայէ իթտիյի մէհա-
րէթը ֆէվգէլատէ , հագըգաթտէն թահիւպէ չայան տըր .
մուամիլէյհ , տէրհալ գարչըսընտաքինին զաիֆ թա-
րաֆընը քէշֆ իտէրէք , տայիմա անտէն իսթիֆատէ
իթմէնին եօլունը բէք ալա պիլմէքտէ օլուպ , պու սա-
յէտէ հէր ան նայիլի մուվաֆագըյէթ օլմագտա իրի :

Եննի տիւննանըն ֆաթիհլէրի իչինտէ , Գօրթէզ էն

ալիմի վէ էն թերպիյէլիօի իտի տէնսէ , ապա միւսա-
լաղա իտիլմիլ օլմաղ . մուամիլէյհին Սպաննա հիւքիւ-
մէթինէ կէօնաէրտիյի միւթէատտիտ էվրագը սիյասի-
յէնին ըսթըլահաթընտան , իլմի մանթըգատա էրէյիճէ
աշինա օլտուղու , վէ նաթըգաբէրտաղըգտա բէք ի-
լէրտէ պուլունտուղու անլաշըլմըլ տըր . ֆիլ հագըգա
Գօրթէզ , իբի սէնէ գատար տէվամ իթմիլ օլտուղու
մէքթէպտէ , վագթընը պօշ կէչիրմէյիպ օլապիլտիյի
գատար թահսիլի ուլում իյլէմիլ իտի .

Գօրթէզ , քէնտի խոսուսի հալլէրի իչինտէ տէ
մէտհէ սէզա պիր մէվգը իշղալ իթմիլ իտի . մուամի-
լէյհ տօսթըլուղունտա պատըգ , սէօղիւնտէ սապիթ ,
րիչպ ու րիյատէն արի , ալիճէնապ վէ միւրլէթքետր
պիր զաթը համիյէթսիմաթ իտի . պաղըլալը քէնտի-
սինի մէրհամէթը գալպիյէտէն ըի վէ չէֆգաթսըղ
տէյու թայիպ իտէրլէր . ֆիլ հագըգա մուամիլէյհին
պազէն հիտտէթ ու չիտտէթ կէօսթէրտիյի վէ ճէպր
իւթիմալ իյլէտիյի սաճիհ իսէ տէ , հալ պու քի պու-
լունտուղու անվալի նաղարը աղգգաթէ ալընտըղընտա ,
պու պապտէ մաաղուր թութուլահաղը պէտիհի տիր ,
զիրա ամքէրինի թահտը ինթիզամտա սագլամագ վէ
քէնտիսինի իհաթա իթմիլ օլան պիր թագըմ ճէն-
կեավլէր ագվամը վահչիյէնին կէօղլէրինի գօրգուլմագ
իչին , չօգ տէֆա ճէպր ու չիտտէթ իսթիմալ իթմէյէ
մէճպուր իտի .

Վագաա Կուաթիմօթիյէ իշքէնճէ վիրմէսի հիշ պիր
վէճհլէ աֆիլ օլունմաղ , մէտէնիյէթ վէ ինսանիյէթին
խարիճինտէ պիր մուամիլէյի վահչիյանէ իտի իսէ տէ ,
պու ալէմտէ պիր միւրթէզայի պէչէրիյէ ինսան խա-
թատէն սալիմ օլամայահաղը կիպի , հէր պէօյիւք ալ
մէմ տախի միւտտէթը հայաթընը պագը պու միսիլ-

լու շայանը թայիս լէքէլէք իլէ քիրլէթմիշ տիր. զիրա հէր վէճհլէ նօգսանիյէթտէն արի օլմագ եալընը ճէնապը Ալլահա մախսուս տըր. պուստան գաթինաղար, գարիյնի քիրամէ մախլամ օլտուղու իւզրէ, հէքեայէմիդտէ Գօրթէղին պէօյլէ պիր մուամէլէյի վահշիյանէտէ պուլունմասը զարուրի օլտուղու պէյան խոխլմիշ տիր. Գօրթէղ, աքէրտէն իճպար օլունարագ իշպու հորաքեաթը նաճլիճատէ պուլունմաշ տըր:

Քէզալիք Գօրթէղին խըլգնթը պէշէրիյէ իգթիս զառնճա, միւտոնթը հայաթընաղա իգրիսթիյանլը նամը նամիսինէ եաղըշմայաճագ սուրէթտէ չիրքին հալլէրտէ տախի պուլունմաշ օլտուղու բիւլայէթ օլունուր ք պուսլարտան էն պաշլըճասը, ան տօրը Ամէրիգա եէրլիէրինտէն օլուպ տա, միւտախարէն խըրիսթիյան զանր վէ էսնայի մուհնրէպաթ ու միւքեալէմաթտէ թէրճիմանլըք խըտմէթինի իյֆա իտէն Մարինա նամ գաղար իլէ, սուրէթը նամէշրուտտէ մինաթիպէթտէ պուլունմաթը տըր քիւ պուսըն մէնի իշին հիւրմէթիլի բահիպ Օլմէտո բէք չօգ շալըշմիշ իտի իսէ տէ, մոլվաֆիպալ օլամամըշ իտի:

Մէքսիգա գըթասընըն իշղալի էսնաթընտա հիւրմէթիլի բահիպ Օլմէտօնըն տախի, վաղիֆէյի բուհանիյէսինի թէմամը իլէ իյֆա իթտիքտէն մատէ, մանէն վէ մատտէթէն պէօյիւք խըտմէթլէրտէ պուլունտուղու, պաղը միւվէրրիլլէր թարաֆընտան մէտհ ու սէնա իլէ զիքը օլունմուշ տըր:

Իհթիմալ քի Գօրթէղ, պու քեամիլ բաբաղըն նասիհաթը բէտէրանէ վէ ագիլանէսինէ հէվալէյի սէմի իթիպար իթմիշ օլայլտը, պիր տէրէճէյէ գատար ախիլէն կիրիֆթար օլտուղու ֆէլաքէթտէն մէսուն օլապիլիր իտի:

Մամաֆիհ Գորթէզին նամը, Ամէրիգա դըԹասընըն ֆաթիհէլէրի իչինտէ էպէտէն բարլագ պիր եէր թու-
թաճագ տըր, մումաիլէյհին իճրա իլլէտիյի խըտմէթը
ֆէվզէլատէ, քէնտիսի իչին թաճը մուգաֆֆէրիյէթ օ-
լաճաղը տէրքեար տըր. վաթանը իչին շուլէյի շէրէֆ
օլան պու զաթը ալիգատըն զիքրի ճէմիլի տայիմա
զիքր օլունաճագ տըր:

Գորթէզ, քէնտի վէթանտաշլարընտան թահքիր օ-
լունուպ նանքէօրլուգ կէօրտիւ իսէ տէ, վէֆաթ իտէր
իթմէզ գատր ու հայսիյէթի էզհէր ճիհէթ ումումէն
թագտիր օլունուպ, Սպանեանըն ֆախը ճձ միւպա-
հաթը օլան զէվաթը մուաղզամանըն սիլքինէ տախիլ
օլտու. մումաիլէյհին նամը՝ տայիմա պու ալի մէվգը-
պն գալըպ, ալէմը մէտէնիյէթտէ շուլէքաշ օլաճաղ
տըր. Գորթէզ վազիֆէյի վաթանբերվէրանէսինի քէ-
մալի իլէ իճրա իթմիշ օլմաղըլա, հէր ֆէրտէ պիր
նումունէ օլսա սէզա տըր:

Էլհասըլ Քրիստափոր Գօլօմպոս իլէ Ֆէրնանտ Գոր-
թէզ եէքտիկէրինէ հէմպախտ օլտուգլարը հալտէ,
շայանը թագտիր օլան պէօյիք ատէմէրտէն օլուպ,
էլէէվմ էլսինէյի նաստա եատ օլունմագտա տըրլար:

Խ Ի Թ Ա Մ

Կ Ի Զ Լ Ի Ա Տ Ա

ՊԱԼՕՆ ԳԱԶԱԶԵՏԵԼԵՐԻ

Պիմէննիհի Թաալա , գարիյնի քիրամ հաղրաթը-
նըն մահզուզիյէթինի մուճիպ օլան ՍՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԷՇ-
Ֆի նամ հիքեայէյի Թարիխիյէ ըէսիտէյի հիւսնիւ խի-
թամ օլտուղունտան , վատիմիզ մուճիպինճէ անգարիպ
եինէ Ֆրանսա մէշահիրի իւտէպաաընտան, Ժիւլ Վէրնին
ասարը պէրկիւզիտէսինտէն պուլունան ԿԻԶԼԻ ԱՏԱ
նամ ֆէննի բօմանըն տէրճինէ իպթիտար օլունաճագ ,
վէ պունտան պէօյլէ տախի իշպու գըսմա , եանի ֆէն-
նի բօմանլար նէշրինէ տէվամ իտիլէճէք տիր :

Ֆրանսա ագատէմեասը Թարաֆընտան Թագտիր
վէ Թահսին իտիլմիշ օլան իշպու բօման , Սթանպօլտա
ճիւզ պէ ճիւզ Թէվզի օլունարագ , պէհէր ճիւզի օն
բարայա սաթըլաճաղը , վէ Թաշրալար իշին Թէքմիլի օն
սէքիղ զրուշ օլմաղըլա , բարայա մուգապիւ օն սէքիղ
զրուշըդ բօսթա բուլը տախի գապուլ իտիլէճէյի , վէ
բօսթա իւճըթի պիղէ այըտ օլաճաղը պէյան օլու-
նուլ :

Իշպու բօմանըն՝ այլըդ վէ իքրամիյէլի բօմանըմը-
ղա չումուլի վէ մինասիպէթի օլմայաճաղը տէրքեար
տըր :

Կ. Պիպէրեան

Պիպերիան մաքապատմանս քապ վէ Ճիւղիսը
օլունան ճիւղապար .

Բումանյար	Միւէլիք	Միւթէրճիմ	Ճիւլ	Վ.2.
Մէքսէրի Ետհուտի (Մուսալմէք)	Էօժէն—Սիւ	Դ. Միւթէչէան	6	80
Բարխան Է. Էօթորը	Էիսուք	»	2	35
Պէօլիւք Եիւրէք	Բճլ աճիւլուն	»	4	50
Ժիւլիւթօն	ԲէնէՄէգրուա	»	2	25
Ղապիպ պիր սըրր (Տիւրանէնին սըրրը)	Բիէր Նինուս	Ա. Ալիք	2	40
Ճիւնայէթ մահսուլը	Աւոճլ Պըլօ	»	2	20
Եէտի կէօլիւ	Ֆ. Պըլուսիօսիք	»	1	20
Նիլթիճէի մէրամ	Ժօրժ Օնէ	»	1	12
Էթմէքճի խաթուհ	Բ. Մօնթէրէն	Յ. Թօլայեան	6	60
Բարխա Փաճիալարը	»	»	4	70
Բարխա Ղարաիպի	»	»	3	60
Իւչ միլեօն Փրանգ	»	»	2	40
Թրախումս	Ա. Տը Սագի	Արապումեան	4	40
Պին պիր կէճէ				
Եիւրմի պին Փարաալս				
տէնիլլէր ալթընտա	Ժիւլ Վէրն	»	2	25
սէյահաթ				
Պիքէս (Ճամիլեատան	Էթթօր Մալօ	»	2	25
մահրումլիլէթ				
Սիւլէրիգանլըն քէչֆի		»	1	16
Կիւզէլ Անփէլ	Բ. տիւ Թէրայլ	»	2	40

